

ЭБЗЕЛАНЫ АБУ – ЮСУФ ХАДЖИ

ДИН НАЗМУЛА

ЭБЗЕЛАНЫ АБУ – ЮСУФ ХАДЖИ

ДИН НАЗМУЛА

www.ebze.ru

НАРСАНА 2011

АКЪЫЛ СЁЗЛЕ

Нафсы айтханны этме да,
Намыс айтханны эт!

Хауанг айтханнга барма да,
Акъыл айтханнга бар!

Акъылгъа таянма да,
Акъыл Бергеннге таян!

Джанын берликге бойсунма да,
Джанны Бергеннге бойсун!

Джахилге тынглама да,
Алимге тынгыла!

Хар айтханны эшитме да,
Хакъны айтханны эшит!

Сокъурну ызындан барма да,
Сауну ызындан бар!

Ариу сёзге къарама да,
Керти сёзге къара!

Тюзге баргъанны суйме да,
Тюзюне баргъанны суй!

Халкъгъа терилме да,
Хакъгъа терил!

Бийлиги болгъанны сыйлама да,
Билими болгъанны сыйла!

Билим турса мийикде,
Адам турады бийликде.

Биреуню билирге кюрешме да,
Кесинги билирге кюреш!

Сакъ бол!

Ауузгъа баргъаннга,
Эмда андан чыкыгъаннга,

Сакъ бол!
Биреуню кѣмеме деб,
Кесинг къалма кѣмюлюб!

Сорулмаса, тынгыла,
Тохта дегинчи, ангыла!

Адам деген – сыфатды,
Къылыкъ болса – адамды.

Къылыкъ болса, къул да – бийди,
Ол болмаса, бий да – къулду.

Сѣзледе барды, аллай сѣз, джаулану джарашдыргъан,
Сѣзледе барды, аллай сѣз, халкълану талашдыргъан.

Биреуню айыбын кѣрюб, кесинге болма сокъур!
Сорчу сен да бир анга, ол да сеникин окъур.

Джерге джукъ атылмаса, андан бери джукъ чыкъмаз,
Кеси адеб этмеген, кишиден адеб табмаз.

Мийик болама деген, алаша болмай къалмаз,
Дунияда, ахратда да, аз да юлюш алалмаз.

Сюд этеме деб сюдлюк болуб къалма сен кесинг,
Башхалагъа сокъур бол, кесингде болсун эсинг.

Имам таяды хакъдан, джамагъаты джаратса,
Джахиллеге къул болуб, ала айтханча барса.

Адам улу бары къул – кесеги Джаратханнга,
Кѣбюсю уа аланы – къулду джаратылгъаннга.

Эбзеланы Абу - Юсуф хаджи.

Сау дуняны башына – халкъ кыйналмайт, насыблы болуб, рахат джашар ючюн, файгъамбарла, келечиле джибериб, Ислам-бойсунган динни да бериб, тюз джолун кёртюзген. Кесини рахматы бла бизни да ол диннге тюзетиб, муслиман этген. Аны бизни джюреклерибизге суюдюрген, къаныбызгъа сингдирген, ариу да кёртюзген Уллу Аллаххадь махтаула! Бизге эм тюз, эм махтаулу динни джетишдирген, Ол Аллаху Тагъаланы келечиси, Аны эм сыйлы, эм сайланган къулу Мухаммад файгъамбар гъ.с-гъа да, аны ахлуларына да, асхабларына да Сыйлы Аллахны салат, саламы болсун!

Андан сора мен бу назмуланы дин китабладан ангылагъаньма, билгениме кёре, назму халда этерге кюрешгенме. Адамлагъа бир джарасала, бу назмуланы юсю бла ала динден бир джукъ ангыласала деб. Атлары назмула болса да, ала ауазча барадыла. Мен аланы Къурандан эмда хадис китабладан алгъанма, кеси акъылыма таяныб айтмагъанма. Кеси джанындан алыб айтады деб, окъуучуну кёлуне келмесин! Мен аланы, халкъыбыз джахил адетлеге батыб, динде болмагъан джахил, къарангы затланы кеслерине дин этиб, къатышыб тургъанларын кёрюб, муслиманла хакъны бир ангыласала, бир тюшюнселе, тюз джолгъа, тюз диннге бурулсала, джахилликден бери бир айырылсала деб, джаным ауруб джазгъанма. Аллахны динин дунялыкъгъа буруб, аны бла бир-бирине бетсиниб тургъанны да, керексиз джыйылыула бла бир-бирине къыйынлыкъ салгъанны да бир къойсала деб. Бизни Иебиз, Джаратхан Уллу Аллаххадь да бой салыргъа, Аны уллулаб, Ол буюргъаннга тохташыргъа бир юренселе деб.

Нек десенг Кёкде, Джерде да хар зат джаратхан Иелерине бойсунуб, Ол айтхандан чыкъмай турады – Кюн да, Ай да, джулдузла да. Аны буйругъун бузгъан, Ол салгъан джолдан чыкъгъан аладан бири джокъду. Кече бла кюндюз да ауушунуб, бир-бири ызындан, Иелерини

буйругъун бузмай, бирча, къалай ариу барыб турадыла. Ала тюрленселе уа, календарь да, сагъат да джукъгъа джарамай къаллыкъ эдиле. Сиз иги эс бѐлюб, бир къарачыгъыз, Аны джоругъундан бир затны да ала – джаратылгъан затла – кеслерича этерге, тюрлендирирге излемейдиле. Орнундан таймай, бир джерде тургъан а, аладан бири да джокъду. Хар бири да кесини джолу бла (орбитасы бла) ариу сюзюлюб, джюзюб джюрюйдю. Алай болса да аланы хар бири джолундан чыкъмайды. Иелери салгъан марданы бузмайдыла. Бары да Иелерине бойсунубдула. Джер да, кѐресиз, Ол буюргъан джолда, джорукъда хауада джюзюб, джюрюйдю. Кюнню тѐгерегине хар джылда бир къат (круг) бурулуб келеди. Не джолундан, джоругъундан таймайды, не эртде келмейди, не кечге къалмайды. Ол хаманда бир кѐзюуге биягъы орнуна келеди. Джер бла айны джюрюулерине да эс бѐлюб къарасанг, ала да алайдыла. Ай таймаздан джерни биргесине барыб турса да, ала не бири-бирин джетмейдиле, не артха, не алгъа болмайдыла. Неда бир-бирин озуб, бир-бири аллына чабмайдыла. Экиси да Иелери буюргъан джолдан таймай, ариу халда джюзедиле. Айгъа да Аллаху Тагъала талай орунла буюргъанды. Хар айда ол бир толуб, бир ызына айланыб, бошалыб, оракъча, къынгыр болуб дагъыда джангы ай тууб. Джангы ай а кеси да кюнбатышда, ашхамны аллы бла, таймаздан, хаман бир джерде туады. Была бары да Бир Аллахны Къудретин кѐргюзедиле. Бютеу гъаламланы ишлеулери да ма алай тюздю. Бирини да не джолу, не заманы тюрленмейди.

Хар затны бирем-бирем алыб къарасанг – ала бары да алайдыла. Джаратхан Иелерине бойсунубдула. Джер да, кюнню тѐгерегине бурулгъандан сора да, кеси да тамам бир суткагъа тѐгерек бурулады. Ол да тюзю 23 сагъат 56 минут 04 секунд болады. Мазаллы тѐгерек джер да, бир секундчугъу тюрленмей, мардадан таймай, ариу джюрюгенлей турады.

Сора биз – адам улу, Джаратхан Аллах берген джорукъну бузуб, кесибизча этерге нек кюрешебиз? Аны

тюрлендирирге нек излейбиз? Бизни да Ол – аланы Джаратхан джаратхан шойду да? Ала Джаратхан Иелерине бойсунуб, Аны джолун толтуруб, не бир минутха, не бир секундха артха-алгъа болмай, джолларындан да не азчыкъ да таймай джюрюй эселе, бизге уа не болгъанды?! Бизге акъыл берген Ол шойду да?! Ол акъыл бла бир сагъыш этерге нек болмайды? Аны оноууна, буйругъуна джансыз затла сыйына эселе, келигиз акъыл бла бир кесек сагъыш этейик да, биз да сыйынайыкъ, бойсунайыкъ. Араб тилде бойсунганнга муслиман дейди. Кёкле, джер, планетала, кюн, ай, битим, джауум – хар зат муслиман болубдула. Адам а кылыкъ этери келеди. Адамны джаратхан Аллах, бизге тынчылыкъга джиберген динни да, кеси сюйгенича этерге нек излейди, Муслиман болуру нек келмейди? Аны Джаратхан Аллахдан кесин акъыллыгъа, билимлигеми санайды?! Ол бизни джазыкъсыныб, биз къалай джашасакъ, къыйналмай джашарыбызны юретеди, насыб джолун кёргюзеди. Сора Ол бютеу халкъланы арасындан сайлаб, дунияны башына келечи этиб ийген, Аны аманатын бизге джетдирген, динни тамалын салгъан фыйгъамбары – Мухаммад гъалейхис-саламдан да акъыллы болургъамы кюрешеди адам?! Биз акъылсызлыкъ этмей, былайына бир кесек сагъыш этейик. Ол затлагъа миллет бир ойлашса деб, джазгъанма мен бу назмуланы. Аланы ичлеринде, бир затны къайтарыб кёб айтады дер джерлери да барды, узунуракъ да болгъандыла, алай а ол окъуучугъа хайыргъа барыр деб, умут этеме. Билмеген адам не къадар кёбюрек эшитсе, ол къадар бегирек ангылар деб.

Энди окъуучу аланы окъусун да терсни, тюзню кеси сюзсюн. Аны ийманы керти ийман эсе, тюзге, хакъгъа къайытыр.

Уллу Аллах Кеси быланы муслиманлагъа хайырлы этсин!

КЕСИМЕ БАЗМАЙМА.

Мен кесиме базмайма тюзелирге тюз джолгъа,
Я, Рабби, Сен джазыкъсын! Кесинг ал мени къолгъа.

Мен кесими билмейме тюзмю, терсми барама,
Аджашыудан Сен сакъла, меннге кёре къарама!

Тюз барабыз деб, кёбле джолдан чыгыб кетелле,
Кеслери да англамай, кёб гюнахла этелле.

Хар кимни да акъылы мен тюзме деб, алайды,
Къуру Аллахдан къоркъгъан, ол кесине базмайды.

Мен а къалай барама, ой, Аллахым, билмейме,
Меннге бошлаб къойма деб, энди Сенден тилейме!

Къыямат кюн базманда гюнах-сууаб чекгенде,
Къалай тартар базманым, манга кёзюу джетгенде?

Къайсы хорлар билмейме, гюнахдан эм сууабдан,
Мен Санга ышанама, сакъла табсыз джууабдан!

* * *

НЕК КЕЛДИМ?!

Мен дуниягъа нек келдим, хайыр, хата не этдим?!
Къонакъгъа келиб кетдим, биргеме уа не элтдим?!

Мен дунияда джашадым, нигъматларын ашадым,
Энди англай башладым — ёмюрню бош ашырдым.

Бусагъатда акъылым болса эди эм алгъын,
Зыраф кетди заманым, энди уа джокъ амалым.

Анда Аллах не айтыр, къалайды мени халым.
Къыямат Кюн аллына не халда барыр джаным?

Энди Аллах кечмесе, джарлы къулум демесе,
Менде къарыу къалмады, Ол рахматын этмесе.

Эбзеланы Абу-Юсуф Х.

ИЙМАН-ДИН

ФАТИХА – АЛХАМ.

Алхамду лилляхи Роббил-гъааламиин.

Махтаула бютеу бары дунияланы болдургъан,
Къуру Бир Аллаххады – оноуларын бардыргъан.

Кёкле да джокъ, джерле да, бир зат да джокъ заманда,
Орунлары бош болуб тургъандыла хаманда.

Сора джокъдан бар этиб, Кёкню, Джерни къурады,
Андан бери аланы, Ол ишлетиб турады.

Ёмюрлюкге къурамад, этди алагъа болджал,
Аллы барны арты бар, бир кюн келеди аджал.

Хар неге кючу джетген, къуру Олду, билейик,
Хар не кереклибизни Ол Къудретден тилейик.

Джокъду Аны нёгери – джашы, къызы, къатыны,
Махтаууну чеги джокъ – Аны сыйлы атыны.

Башы, аягъы джокъду, джокъду Аны тукъуму,
Хар нени Ол джаратды, къалгъанла – Аны къулу.

Аррахмаан:

Бу дуняда айырмай, къаллайны да кёреди,
Муслиман-гяуур демей, кереклисин береди.

Келечиле да ийиб, кёргюздю Ол тюз джолун,
Сансыз этиб къоймайын, Кеси джаратхан къулун.

Аррахиим:

Ахратда уа къуб-къуру муъминлеге къараучу,
Тюзлюк этиб эм кечиб, рахматы бла джараучу.

Аны была къоймайын, чомартлыкъла этиучю,
Сууаб ишни кёбейтиб, джаннетлеге элтиучю.

Малики йаумид-дин:

«Къыямат кюн тюзлюкню сюдюн кърлукъ Патчахха,
Тюзле насыблы болуб, терсле тюшген палахха».

Терсеймейин тюзюне ийнаныу ма былайды,
Керти джерде джарарыкъ ийман къруру быллайды.

Блайгъа дери тюз ийман, айтдыкъ къаллай болгъанын,
Ол къысхаракъ болса да ийман къалай толгъанын.

Энди башлаб, айтайыкъ биз Анга бойсунууну,
Башха джукъгъа алданмай, биз Анга сыйыныуну.

Биз ийнанган Аллахны, буйругъунда турууну,
Бу дуняда джашауну Ол айтханча кърурууну.

Ийяка нагъбуду

«Ийяка нагъбуду» деб, биз Анга селешибиз,
Къуб-къруру джангыз Санга къул болгъа кюрешибиз.

Сёз беребиз биз Санга буйругъундан чыкъмазгъа,
Биз башхагъа къул болуб, Сен айтханны джыкъмазгъа», -

Деб, ант беребиз Анга, башхагъа алданмазгъа,
Не халгъа биз тюшсек да буйругъундан таймазгъа.

Уа ийяка настагъыйн

«Уа ийяка настагъыйн» деб, былай ийнанабыз,
Хар къайда, хар заманда биз Санга таянабыз.

Болушлукъну къуб-къруру, джангыз Сенден излейбиз,
Хар не кереклибизни, хаман Сенден тилейбиз.

Билдиребиз Аллахха таянган джерибизни,
Ол болгъанын бегитиб, къруру къутхарлыкъ бизни.

Ихдинас-сыраатол-мустакъыйм

Андан сора башлайбыз тилек салыб, джалбарыб,
Кесибизге ышанмай, турургъа биз тюз барыб.

Нек десенг кёб миллетле, Бир Аллахха таянмай,

Аджашханла кёбдюле, кеслери да англамай.

Мен тюзме деб ышанмай, кесине базыб кьалмай,
Хар ким тилеб турургъа керек эрикмей, талмай.

Нек десенг, биз билмейбиз не болур ахырыбыз,
Ол себебден тюз джолну биз тилейик, барыбыз.

Биз айтабыз: «Ихдинас-сыратал мустакъыйим!», - деб,
«Тюз джолунга сал бизни, Джаратхан Аллахым!», - деб.

Сырааталлязина ангъамта алейхим

«Ол, Сен тюзетиб, насыб бергенлени джолуна,
Сен бизни атыб кьоюб, биз кетмейин солуна».

Ала кимлелле десенг – файгъамбарла, ашхыла,
Оя джолну сан этмейин, кёб халкъла аджашдыла.

Ийнаннган кьауумда да Анга бойсуннган азды,
Адамланы кёбюсю акъылларына базды.

Алай была аланы тутмадыла юлгюге,
Сора кьалдыла ала акъылманнга кюлкюге.

Сыйлы джолну булгъалла адетлеге, бидгъагъа,
Кеслерича дин этиб, кьарамайын алагъа.

Эй, намазчы, сагъыш эт, сен Алхамны окъуйса,
Бу затланы сен тилеб, бидгъа хауа солуйса.

Гъейрил магъдзууби алейхим

«Аллахны барлыгъына, бирлигине ийнаннган,
Аны буйругъун ташлаб, кеслерине таяннган,
Аллай кьауумдан этиб аджашдырма, Сен сакъла!
Биз да алача болуб, терсеймекден, Сен джакъла!».

Чууут халкъла бурундан алай эте келелле,
Бек кёблени терсейтиб, аджашдырыб элтелле.

Ала Аллахны бирлеб, Къураннга уа чарлалла,
Ислам диннге ийнанмай, малгъун болуб туралла.

Уаладдааллиин

«Уаладдааллиин» дегени – ол кѡауум бек кѡатышхан,
Бир Аллахха тохташмай, терсейиб, бек аджашхан.
Гъыйсаны Бир Аллахха джаш этиб кюрешгенле,
Мариямны да Аллахха кѡатыннга теджегенле.

Аллай терсейген кѡауум баргъан джолгъа салма деб,
Кесинги тюз джолунгдан, бир джазыкъсын, алма деб!».

Сора аны бошасакъ, ызындан «амин» дейбиз,
Джаныбызгъа Аллахдан кѡутулмакълыкъ тилейбиз.

Бизге ышаныу джокъду, биз джалбарыб турмасакъ,
Кесибизге базмайын хаман тилек кѡурмасакъ.

ИЙМАН

Хар бир адамны борчу – Ол акъылын бѣлюрге,
Сагъыш этиб, ойлашыб, Иесин табыб ѣлюрге.

Акъылын ишлетирге, башхалагъа эришмей,
Халкыгъа кѡараб, алача ол этерге кюрешмей.

Ата-бабаны джолу деген – ол шайтан сѣздю,
Анда акъыл болмайды, ол баргъан кѡуру кѣздю.

Башхалагъа кѡарамай, акъыл была сен оила,
Хар затны да джаратхан бард деб, джюрекни байла.

Олду мени да Ием, бар этген мени джокъдан
Деб, сен Анга сагъайыб, уян бери джукъудан.

Аманымы, игими – барын да Ол кѣреди,
Хар заманда, хар къайда Ол юсюмде ѣреди.

Бу дунияда да Ием, ѣлсем – одунияда да,
Башха Ием джокъ мени, Олду Ием къайда да.

Джер юсюнде джанладан, бири кълмай ѣллюкдю,
Этген затларын хар ким Аны аллында кѣрлюкдю.

Игиликге – игилик, аманлыкыгъа – аманлыкъ
Анда хазырланыбды. Хар ким орнуна барлыкъ.

Адам ойлашыб табса, аны Джаратхан Иесин,
Аны разы этерлей, тутаргъа керек кесин.

Хар бир адам Иесине къуллукъ этерге керек,
Джараусуз къулну бийи къыстаб иед, мубарек.

«Раббун» деген арабча «Ие» деген магъанад,
Я, Раббий деб, ким айтса – эй, Ием деб, сагъынад.

«Аллах» деген сёзю да къуллукъ этилиучю дейд,
Ийнаныб, этмесе уа – анга алдауукъчу дейд.

Ол Иесин унутуб, джашаса сан этмейин,
Кимди мени джаратхан, дерге акъыл джетмейин.

Къуллукъ этмей ийнанган, аллай ийман джарамаз,
Къуллукъну да къошмаса, Аллах анга къарамаз.

Ол ажымсыз ийнанса, буйругъун излерикиди,
Раббисине къул болуб, айтханын этерикиди.

Хар муслиман адамгъа буйругъу уа – Къуранды,
Андан башха джолланы Иебиз кери ургъанды.

Анга ишекли болса, Аллахдан келгенине,
Бизни тюзетир ючюн, Расулгъа бергенине.

Неда анда бир джерин ол тюзге санамаса,
Джаратханны сёзюд деб, анга бегиб къалмаса,

Аллах бард деб айтса да, анда да болмайд ийман,
Иесини сёзюн бузса, къалай болур муслиман?

Къуранда эсгерилген сыйлы мёлекле бары,
Тюрлю-тюрлю ишлери – Бир Аллахны къуллары.

Аллахны буйругъундан не азчыкъ да чыкъмайла,
Адам улу болгъанча, ала ассы болмайла.

Гюнах-сууаб джазыучу мёлекле хар адамда,
Ала башлайла джазыб, акъыл-балигъ болгъанда.

Онг джанында мёлеги иги ишин джазады,
Солдагъы уа – аманын. Алагъа ким базады?

Не гитчени да кьоймай джазадыла экиси,
Барын билиб турса да, Джаратхан Аллах Кеси.

Къыямат кюн Аллахха аны алыб барырла.
«Бу муну ишиди», - деб, Аны аллына салырла.

Хар адам кеси окъур китабында хапарын,
Бу дунияда этгенин алада табар барын.

Бу хапарла Къуранда джазылыб, хазырдыла,
Анга шекли болгъанла – ала иймансыздыла.

Башха китаблагъа да бизге борчду ийнаныу,
Къураннга уа борчубуз – къуру анга таяныу.

Дагъыда бир борчубуз – ийнанмакъ расуллагъа,
Аллах джибергенди деб, келечиле халкълагъа.

Файгъамбарла келгенле миллетлеге кёб тюрлю,
Келечисиз кьоймады Аллахым бир ёмюрню.

Кюрешгендиле ала джахил халкъны тюзетиб,
Миллет аджашмаз ючюн, хакъны-тюзню юретиб.

Игилик, аманлыкъ да Аллахдан келгенине,
Бу дунияда бизлени Ол сынаб кёргенине.

Биреу аманны суйюб, джюреги ауса анга,
Аллах тыймай кьояды, ол кетеди аманнга.

Аман ишни этерге Аллахым болушмайды,
Халкъын бошлаб къарайды, Ол мында урушмайды.

Къыяматха кьояды анда аны сорургъа,
Акъылны да бергенди Аллах аллын кьорургъа.

«Мен берген акъыл была ойлаша билмедингми?
Аны бла хайырланыб, тюз джолгъа келмедингми?»

Ийнанмакъ да бириди Къыямат кюн соруугъа,
Игисин эм аманын кёрюр ючюн барыугъа.

Анда базман къурулуб, этген затын чегиуге,
Къайсы джаны хорласа, ол джанына кетиуге.

Сууаблыгъы хорласа, къат-къат этиб кёбейтир,
Аман джаны хорласа, ол джаханимге элтир.

Бизни файгъамбар айтды, ийман неден болгъанын,
Джетмишден артыкъ затдан ол, джыйылыб, толгъанын.

Ийманны эм башы — лая иляяха илляллахды,
Эм тебени да — джолдан инджиуню тайдырмакъды.

Бир-бирине сыфатын кериб, джарыкъ сёлешмек,
Ариу кылыкълы болуб, бир-бирине илешмек.

Айыбларын басдырыб, бир-бирин кече билмек,
Бир-бирине заранын тийдирмейин джюрюмек.

Хар бир муслиман адам джашау этген заманда,
Игиликге тырмашыб, кесин тыймакъ амандан.

Уят да ийманданды деб хадисде айтылад,
Уятсыз-хатерсиз болса, ийманнга къоркъуу салат.

Ариу кылыкълы адам къааим, сооимни джетди
Деб, файгъамбар ол затны бизге осият этди.

Къааим дегени — кече къуллукъ этиудю туруб,
Сооим да — сууаблыкълы тургъан ораза тутуб.

Къуллугъу аз болса да, ариу болса кылыгълы,
Ийманда ол озады, бар эсе адамлыгълы.

Алдамай, тюз сёлешиу, ол да киред ийманнга,
Сёзюне ие болуу, амалсыз керек анга.

Аманатха сакъ болуу — борчуду муслиманны,
Быланы бузгъан адам — ол бузады ийманны.

Эм сыйлысы къуллукълу, салгъандан сора ийман —
Кылыгълы ариу болуб, кесин сюйдюрюу — ийнан.

Аны адамлыгълына джамагъаты ышаннган,
Ол да, бил, ийманданды халкъы анга ийнаннган.

Кылыгълы аман болса, ол ийманны бузады,
Ариу кылыкълы адам башхаланы озады.

Бары да ишни башы кыылыкъга джыйылады,
Аман кыылыкълы болса, джаннетден тыйылады.

Я, Аллахым, Сен болуш, бериб ариу кыылыкъла,
Бизден узакъ болургъа, Сен суймеген сыныкъла!

ИСЛАМ (Муслиманлыкъ).

Муслиман деген кимди, мен айтайым, тынгыла!
Къарачай деген тюлдю, аны иги ангыла!

Ислам динде миллетлик — ол джукъга саналмайды,
Тукъумга не байлыкъга, ханлыкъга къаралмайды.

Башхасы джокъду аны, ариу кимден тууса да,
Ары дери ол кеси, гяуур болуб турса да.

Муслиман болур ючюн барды борчлары аны,
Ол борчлагъа джарашдыр джюрекни эм санланы.

Эм биринчи джюрекни хазырла, джарашдырыб,
Ийманынгы бегитиб, кьоймай сен къатышдырыб.

Шагъатлыкъ этиб тохта, Аллахны бирлигине,
Джангыздан башха Аллах джокъду деб, билгенинге.

Мухаммад да Аллахдан келечи болгъанына,
Халкъны тюзетир ючюн, келтирген Къуранына.

Эсин башхага бёлмей, Аллахына тохтасын,
Ол къалай деген эсе, сора алай атласын.

Эт дегенин да этсин, кьой дегенин да кьойсун,
Харамны кери этиб, ол халал ашдан тойсун!

Хар кюнде кылыныучу беш намазны кьоймасын,
Уллу Аллах буюргъан – аны этмей турмасын!

Къуранда Аллах бизге аны борч этди къаты.
Этмегеннге муслиман деб, атылмайды аты.

Бизни файгъамбар айтды: «Кяфырны, муслиманны
Айырмасы – намазды, ол чырт кьоймасын аны».

Намазны ойгъан адам – сыйлы динин ояды,

Аллахдан бизге келген аманатны кѡяды.

Кѡфырдан айырады намазы ол адамны,
Алайсыз билинмейди, бармыд аны ийманы.

Ары дери билмейсе аны кѡайры кѡшаргѡа.
Кѡбле сакѡлаб туралла джумушладан бошаргѡа.

Динсизледен айрылыб, бол ажымсыз кесинг да,
Намазынга эс бѡлюб, эт ажымсыз бизни да.

Бай болалсанг, джарлыгѡа зекятынгы берирсе.
Ол да сени бир борчунгд, анга да эс бѡлюрсе.

Рамазан ай джетсе да, оразангы тутарса,
Муслиман болур ючюн – борчумду деб, атарса.

Хаджи кѡылыу да бири ѡмюрюнгде бир кере.
Кѡолундан келмегенни ол борчу болад кери.

Ма бу бешни тындырса – ол болады муслиман,
Алагѡа эс бѡлмесе, анда болурму ийман.

Аны кибик кѡылыкѡла муслиманлыкѡгѡа керек,
Бир кѡауумун айтайым тынгыласанг, мубарек.

Бизни файгѡамбар айтды, ийманда ким болгѡанын,
Толу муслиман болуб, бойсунуб ким тургѡанын.

Ауузундан не кѡолундан бир киши ачымагѡан,
Тилин, кѡолун оздуруб, мардасындан чыкѡмагѡан.

Кѡолун оздургѡан адам, биреуню хакѡын урлаб,
Неда ол тонау этсе, зор этиб аны хорлаб.

Неда аны ачитса, кѡарыулу болуб андан.
Не ѡлтюрсе, не тѡксе, ол адамны кѡанындан.

Не биреуню сындырса, ауур сѡлешиб анга,
Сора ол адам кѡалай саналыр муслиманнга?!

Биреуню аманласа, не этсе аны сѡзюн,
Кѡатында джукѡ айтмаса, кѡре турса да кѡзюн.

Неда тил этсе андан, сѡгюб аны миллетге.

Неда ауур сѣлешсе, сѣлешген кибик итге.

Не зарлыкъ, не дерт тутса муслиман къарнашына,
Ол муслиман болмайды, палах алад башына.

Алай-алай дагъыда кѣбдю джолла аманнга.
Кесинги сакълаб кюреш, саналсанг муслиманнга.

Къолну, ауузну бошлаб, сен муслиман болмазса,
Алагъа сакъ болмасанг, сен къайда да онгмазса.

Ала была къазауат этейик биз ёлгюнчю,
Бир Аллахны аллына барыб, сюдюн кѣргюнчю.

Эндиге дерисине – анга тауба этейик,
Мындан арысына да биз сакъ болуб кетейик.

Биз бой бериб этейик Исламны беш фарызын,
Къылыкъда да тюз туруб, ол борчланы барысын.

Алай была биз мында хакъ муслиман болайыкъ,
Джаратхан Бир Аллахны разылыгъын алайыкъ.

Алайсыз а хар адам кеси башын алдайды,
Ол затланы сан этмей, адам къалай тынгылайды?

Аууз джукъгъа саналмайд, джюрекге къараллыкъды,
Джюреги къоркъгъан киши джаннетге бараллыкъды.

Аллахдан къоркъгъан адам борчун ташлаб къоялмаз,
Дуниягъа эси кетиб, аманатын оялмаз.

Ол дунягъа ийнанган, анга кѣре атласын,
Хаух дунягъа алданыб, ахыратын сатмасын!

Я, Аллахым! Сен къайтар тюз джолгъа биз халкъынгы!
Керти муслиман болуб, биз англарлай хакъынгы!

Къуру ауузда болмай, Сен джюрекде болурлай!
Сен къаныбызгъа сингиб, биз Аллах деб, солурлай!

ИХСАН —

«Сыйлы Аллахым къараб, мени кѣрюб турады,
Анга таша джугъум джокъ, нем да Анга туурады», -

Деб, Аллахдан уялыб, хар къайда, хар заманда,
Аны эсден кетермей тутуу кесин хаманда.

Биз алай турур ючюн, унутмайыкъ юч атын,
Ол бек чомарт Аллахды, этер бизге нигъматын.

Тохсан тогъуз атындан ючюсюн алгъанма мен,
Толу билсенг аланы, ихсанны англарса сен.

Самиигъун деген бирид – эштиб туруучу бизни,
Биз сѐлешген заманда, не сѐлешгенибизни.

Гъалиимун да бириди – ол юч сыйлы атыны,
Хар нени да Билиучю – кѐлюнгю, муратынгы.

Аладан Басыирун да – Кѐрюучю хар кимни да,
Болгъанны, боллукъну да, Джерде, кѐкде нени да.

Сѐзюбюзню эшитсе, кѐрсе этгенибизни,
Джугъун къоймайын билсе, кѐлге келгенибизни.

Озаманда Аллахдан биз къалай къутулурбуз?
Сѐзде, иште, ниетде джууабха тутулурбуз.

Биз сѐлешген заманда, сакъ болуб сѐлешейик,
Эштиб тургъан барды деб, эслерге кюрешейик.

Биз бир ишни этсек да, къараб тургъан барды деб,
Биз этген затны кѐрюб, мараб тургъан барды деб.

Табсыз ниет келсе да, къоркъайыкъ Билиучюден,
Аман акъылла ючюн, айыбла Этиучюден.

Бу юч атын унутмай, эсибизде туталсакъ,
Ихсан дейдиле анга, ол халда биз туралсакъ.

Алай болмай сѐлешсек, Тынглаучуну унутуб,
Бизни Эшитиучюню, эсге алмай, къурутуб.

Неда бир гюнах ишден, «Ол кѐрюб турады деб»,
Амандан сакъ болмасақъ, ол Анга туурады деб,

Табсыз оюм келсе да, джюрек была кюрешиб,
Кесибизни тыймасақъ, биз аны бла эришиб,

Не кьадар дин тутсакъ да, биз унутсакъ аланы,
Ол кѣзбау дин боллукъду – бузуучу кьуллукъланы.

Эй, Кѣрюучю! Айырма ол юч сыйлы атынгдан,
Эй, Эштиучю! Къыстама, айыб этиб кьатынгдан.

Ниетлени Билиучю, таза эт ниетими,
Къыямат кюн аллынгда уялтма Сен бетими!

АЯТУЛЬ КУРСИЙ.

Бу аят бек сыйлыды, аны ангылай билгеннге,
Магъанасы теренди, ол кьанына сингеннге.

Дунияда кѣб миллетле ийнанабыз дейдиле,
Алай а ала Анга керти сыфат бермейле.

Келишмеген затланы айтыб, бузуб кьоялла,
Аллахны тюз англамай, ийманларын оялла.

Анга кьошакъла этиб, кѣб миллет шашыбдыла,
Тюрлю сыфатла бериб, халкъла кьатышыбдыла.

Тыйыншлы сыфат бералмай, аджашханлай келелле,
Шайтан аланы алдаб, терс акъылда, ёлелле.

Джаш кьауумгъа уллула, алагъа хакъны айтмай,
Аджашдырыб бузалла, Аллахны тюз англатмай.

Ма былай ийнансынла, деб Аллахны сыфатлаб,
Аятул курси келди, Джаратханны тазалаб.

«Аллах деген – Ол Бирди, Андан башха болмагъан,
Аны бирлеб тохтамай, аз да ийман толмагъан.

Хар заманда Кеси да тюрленмеген, сау тургъан,
Аны аз да, не кьалкъыу не да джукъу тутмагъан.

Кѣкде, джерде бар затла, бары Аныкы болгъан,
Алагъа Ол Ие болуб, оноуларын бардыргъан.

Ол кюн Аны аллында, Ол эркинлик бергинчи,
Ким шафагъат эталыр, Ол анга эт дегинчи?

Ол болгъанны, боллукъну барысын да биледи,

Ётгенни эм алдагъын барын ариу кёреди.

Аллахны билимине джокъду аз да джеталлыкъ,
Ол бир билим ачхынчы, кеси билим алаллыкъ.

Берирге суюгенине билиминден береди,
Кимге тыйыншлы болгъанын, Кеси ариу кёреди.

Оноу этген Тахтасы кёкледен, джерден кенгди,
Кесини джетишиуу къалайгъа да теб-тенгди.

Ол оноу этген джери аллай бир уллу болгъан,
Кеси уа къаллай болур, акъылгъа сыйынмагъан.

Кёкню, джерни, экисин тайдырмайын сакъламакъ,
Къарыууна джетмейди, джокъду Анга арымакъ.

Ол бек Мийик Аллахды, киши аны билмеген,
Уллулугъу мардасыз, адам акъыл джетмеген».

Ма былайды, тюзюча, ийнанмакъ Бир Аллахха,
Башха тюрлю ийнанса, башы къалыр балахха.

Муслиманладан бирле терс акъылгъа кетелле,
Аллахха орун бериб, кёкдед деб, бегителле.

ЛЯЯ ИЛЯЯХА ИЛЛЯЛЛААХ.

Ляя иляяха илляллаах демекни магъанасы,
Не болгъанын айтайым – муслиманны къаласы —

Къуллукъ этерге тыйншлы, биз бойсунуб Кесине,
Джангыз Аллах болмаса, адам алыб эсине,

Андан башха джокъ аллах, биз унутмайыкъ аны,
Ол болгъанын Аллахы бютеу махлукъатланы.

Джокъдан бар этген Аллах – хар нени да Иеси,
Джаратхан затларына оноучуд къуру Кеси.

Мени да Ол джаратды, оноучум Олду мени,
Адам оноу джарамаз, Олду оноучунг сени.

Аны айтханын англаб, оноууна сыйыныу,
Гюнах джолладан джанлаб, харамладан тыйылыу.

Ол айтхандан чыкьмайын, джашауун алай этсе,
Аллахны джолун тутуб, дуниядан алай кетсе.

Ляя иляяха илляллаах деб, айталса бир киши,
Аллах буюргъан киби болсун аны хар иши.

Ляя иляяха илляллаах деб, бегиталса биреу,
Аллах айтхан затланы этсин кесине тиреу.

Ляя иляяха илляллаах деб айтхан адам толу,
Ол буюргъанча турса – олду Аллахны джолу.

Аны айтхан хар адам – ол къул болуб бармайды,
Буйругъунда турмаса, сёзден файда алмайды.

Ляя иляяха илляллаах деб бегиб турса анга,
Къуру олду саналгъан тюз ийманда болгъаннга.

Ляя иляяха илляллаах деб, джолунда джюрюмей,
Башха джолну джюрюсе, къалмаз Андан юзюлмей.

Ляя иляяха илляллаах деген сёзню ким айтса,
Ол къанында бегисин, муъмин тюлдю къайытса.

Ляя иляяха илляллаах адамлыгъын бегитсин,
Бу дуниядан кетсе да, андан таймайын кетсин.

Ляя иляяха илляллаах адамланы сюзеди,
Адам орнун тутмаса, андан чёбню юзеди.

Ляя иляяха илляллаах дараджаны ёсдюред,
Хайуан киби ёлмейин, адамча ол ёлтюред.

Ляя иляяха илляллаах адеб-намыс излейди,
Къуру кесин тындыргъан, хурмет эте билмейди.

Ляя иляяха илляллаах миллетлени тюзетед,
Аны сыйлагъанланы керти джолда тюз элтед.

Ляя иляяха илляллаах кёб халкъланы сакълайды,
Шайтан джолгъа иймейин, сыйсыз этмей джакълайды.

Ляя иляяха илляллаах — насыбы бютеу халкъны,
Андан кери англамаз тюзню-терсни, не хакъны.

Ляя иляяха илляллаах – муслиманны байлыггы,
Дунияда, ахратда да малы, мюлкю, джайлыггы.

Ляя иляяха илляллаах – эки дуния къаласы,
Андан кери къачмасын муслиманны баласы!

Ляя иляяха илляллаах – джаннетлени багъасы,
Ансыз мында джашауну джокъду бир магъанасы.

Ляя иляяха илляллаах – муслиманны къууанчы,
Джашауну англагъаннга – олду къуру джубанчы.

Ляя иляя илляллаах – джаннетлени ачхычы,
Муслиманны мийикге чыгъарычу басхычы.

Ляя иляяха илляллаах – адамлагъа кёл берген,
Анга бегигенлени бетлерине нюр келген.

Ляя иляяха илляллаах – этмеген уллукёллю,
Халкъны джолгъа тюзетген, болуб кетмейин бёрю.

Ляя иляяха илляллаах – муслиманны къарыуу,
Андан таймай ким ёлсе, джаннетгеди барыуу.

Ляя иляяха илляллаах – джаннетлеге кийирлик,
Аны англагъан киши этер халкъгъа игилик.

Ляя иляяха илляллаах — аууз айтхан джарамаз,
Ол джюрекден чыкъмаса, Аллах анга къарамаз.

Ляя иляяха илляллаах – кетмей турсун эсингде,
Хар адам да сакъласын ол сёзню биргесинде.

Ляя иляяха илляллаах болуб аманнга буруу,
Игиликле этерге хаман кюрешиб туруу.

Ляя иляяха илляллаах аны амандан тыйыб,
Аллах буюргъан джолгъа ол аны болсун джыйыб.

Ляя иляяха илляллаах болсун аны джашауу,
Кёб айтсын аны хаман, болмай башха джаншауу.

Ляя иляяха илляллаах демесе, джашау тюлдю,
Ансыз джашагъан киши, сау болса да, ёлюдю.

Ляя иляяха илляллаах деменген нек джашайды?
Ол ашагъан ашын да зырафына ашайды.

Ляя иляяха илляллаах — хар кимге да керекди!
Малы, мюлкю дуняны биз ёлсек не берликди?!

Ляя иляяха илляллаах – анда бизге джарарыкъ,
Андан таймай ким ёлсе, олду Аллах къарарыкъ.

Бизни андан тайдырма кече, кюндюз – хар заман,
Къыйынлыкъда, тарлыкъда, зауукълукъда да хаман!

СУБХААНА-ЛЛААХ.

Субхааналлаах десек биз, Аллахны тазалайбыз,
Хар заты толугу Джангыз Ол болгъанын англайбыз.

Не билимде, не кючде, аз да кеми болмагъан,
Бир затха оноу этсе, кючю джетмей къалмагъан.

Хар бир ишин тындыргъан, бир кишиге сормайын,
Салгъан пыланы толгъан, тюрленмейин, таймайын.

Не кючю, не билими джукъгъа джетмей къалмагъан,
Болушургъа негерге бир кишини алмагъан.

Къудрети, Кючю уллу – хар затха да джетишим,
Мен а бир къарыусуз джан, бек тюрлюдю хар ишим.

Ол къарт болмайд не ёлмейд – мен ауруйма, ёлеме,
Ол дуняланы кёред – мен а нени кёреме.

Толу бир затым да джокъ, хар бир затым да кемди,
Джаратхан Бир Аллахны хар неси да бек кенгди.

Ол болгъанны, боллукъну – барысын да биледи,
Анга таша бир зат джокъ – барын бирден кёреди.

Этейим деген затын эталмайын къалмайды,
Бир затны этер ючюн, Ол бир негер алмайды.

Мен бир болумсуз джанма, Ансыз джукъну эталмай,
Бу дуняда джашайма бир муратха джеталмай.

Дуняда уа джокъ мадар ауруу, инджиу кёрмейин,

Неда мында хаманда джашаб турур, ёлмейин.

Аны кибик хар затым бек болумсузду мени,
Хар заманда излейме болушлукъгъа мен Сени!

Мен бир болумсуз джанма, адамча тюз туралмай,
Сен буюргъан затланы, хазнасын толтуралмай.

Ышаныу джокъду манга мени Сен бир кечмесенг,
Джарлы, факъыр къулум деб, рахматынгы этмесенг.

АЛХАМДУ ЛИЛЛЯХ.

Биз махтауну суйсек да, тыйншымыды ол бизге,
Хар ким кеси башына, сый тартыб кесибизге?

Махтау тартырча, бизде аллай болум бармыды,
Ёлмей, хаманда джашаб, мында джан къаламыды?

Биреуде билим болса, не уалиюллах болса,
Ол да, бил, Аллахданды, анда дараджа толса.

Кимди мында ие болгъан сау дунияны башына,
Ол бермесе бармыды, оноу этген ашына?

Андан келмесе насыб, киши аны табармы,
Ол буюрмаса, биреу бир къабынны къабармы?

Андан буйрукъ болмайын, бир тылпыуну алырмы,
Ол болушмай, джолуна атлаб, джюрюб барырмы?

Ол кёзлени бермесе, къалай этер эдик биз,
Бу сыйлы саугъаланы баджардыкъмы кесибиз?

Джазыкъсыныб, тюз джолун Ол кёргюздю халкъына,
Ол себебден кёб махтау – Аны сыйлы атына!

Айыб тюлмюд адамгъа сый тартыргъа башына?
Ол ангылар ойлашса хар затына, ашына.

Адам махтау нек излейд, Аллахындан уялмайын?
Иесине къойсун аны, башына сый тартмайын.

Адамда бармыд болум кесин сыйлы кёрюрча –
Ол джаратылмадымы аурурча эм ёлюрча?!

Хар барыбыз кьоркьууда ышаннгысыз джашайбыз,
Джан сакьларгъа кюреше, биз Аныкьын ашайбыз.

Бир инджиу кьргенлей а, биз Анга джалбарабыз,
Дыгаласха тюшюб биз, кёб джерлеге барабыз.

Эм ахыры Аллахды хар кимге да кьарарыкь,
Кьуру Олду, таянсакь, керти бизге джарарыкь.

Сора махтау Аныкьы болмай, кимники болур?!
Аны англай ким билсе, аны ийманы толур.

АЛЛАХУ АКБАР.

Эм Уллу Бир Аллахды – дунияланы кьурагъан,
Кёкню, Джерни, хар затны оноуларын бардыргъан.

Анга ушаш ким барды – сыфат бериу джарамаз,
Аны толу ангылаб, кёрюб киши кьарамаз.

Адам акьыл джетерлей тюлдю Аны мардасы,
Кесек, бурху адамчыкь Аны кьалай англасын?!

Учу-кьыйыры джокьду Аны уллулугъуну,
Кёкле-джерле оюлса, белгилиди турлугъу.

Аллы-арты джокь Аны, джокьду башланнган джери,
Неда кьалгъан затлача, джокьду бошалгъан джери.

Адам кьарысуз джанчыкь – Аны кьайдан билалсын,
Чексиз Уллу Аллахны ол а кьайдан кёралсын?!

Кёрюрге уа кюсейди Аны ёмюрден бери,
Кёрюрча кьарыу кьайда, Кьыямат Кюннге дери.

Аны сейир ишлери: Кёкде, Джерде, хар кьайда,
Кьудретине далилле толулла хар кьалайда.

Кёкню, Джерни кьурагъан, Уллу болмай, не мадар,
Ол Кьудретни Иесин кьайда кёрюрге кьадар?

Сора адам кесини ким болгъанын англасын,
Аны Джаратхан Кючге, кьылыкь этмей, тынгласын!

Тамбла Аны аллына унутмасын, барлыгын,
Ол кюн Иеси унутмай, андан соруу аллыгын!

Бир кюн бары бошалыб, биз тюбешиб кяалырбыз,
Ол Кюннге сансыз турсакъ, биз алайда уялырбыз!

80 – КЪАШ-БАШ ТЮЙЮУ. 11- чи аятдан башлаб.

Къыяматны хапары.

Огъай, сиз айтхан кибик, бош зат тюлдю бу Къуран,
Сыйлы Аллахны сёзю – халкъгъа ауазды, ийнан!

Суйген адам унутмай, эсинде тутар затды,
Джашауда адамлыкъны сакъларгъа – ол эм табды.

Эм Сыйлы Джазыулада бурун кёкде сакъланыб,
Эм Мийикде, ёр джерде тургъанды хазырланыб.

Сыйлы джазыучуланы къоллары бла джазылгъан,
Ашхы, сыйлы мёлекле буйрукъну джазыб сызгъан.

Ёлсюн адам! сора ол къалай кяфыр болады?
Кёрмеймиди сора ол неден джаратылады?!

Бир тамчыдан джаратыб, Ол къадарын бегитди,
Аны джашау джолун да, келишдириб тынч этди.

Сора аджал буюруб, къабыр этиб къояды,
Артда къачан суйсе да, Ол тирилтиб джыяды.

Огъай, чырт алай тюлдю, ала умут этгенча,
Адам ёлгенлей кёзден, ол ташайыб кетгенча,

Огъай, Аны айтханын адам нек тындырмайды,
Уллукуллю нек болад, буйрукъда нек турмайды.

Адам иги къарасын – ол ашагъан ашына!
Сагъыш этиб ойлашыб, акъыл джыйыб башына.

Биз анга сууну къалай, шоркъулдатыб къуябыз,
Джерден битим чыгъарыб, джерни къалай джарабыз.

Къара топракдан мюрзеу, Биз къалай битдиребиз,
Джюзюм, зейтун, финикле, ашар ханс ёсдюребиз.

Къалын терек бачхала, тюрлю-тюрлю джайлыкъла,
Сизге эм малыгъызгъа, бармыд эсге аллыкъла?

Алай а халкъны бир кюн къаты къычырыкъ тутса,
Адам улу тентиреб, этер ишин унутса,

Джаны къайгъылы болуб, ол Кюн къачар къарнашдан,
Атадан эм анадан, юйбийчеден, баладан,

Хар бирини къайгъысы кесине толу джетер,
Ахлу, джууукъ да ол Кюн этмез кишиге хатер.

Ол Кюн бир къауум бетле ариу, джарыкъ болурла,
Ойнай-кюле, ышара, къууанч эте турурла.

Бир къауумну бетлери хылымылы болурла,
Уллу сыйсызлыкъ джетиб, ала кирден толурла.

Ала кимлелле десенг – асыла эм къафырла,
Бетлери къара болуб, джаханимге барырла.

81 – БЮКЛЕНИУ суурагъа.

Къыяматны хапары

«Кюн бюклениб джукъланса, джулдузла къаралсала,
Таула да джюрютюлюб, букъу болуб къалсала,

Онайлыкъ бууаз тюе, алай атылыб къалса,
Аны къайгъылы болмай, халкъны джан къайгъы алса,

Бир-бирлерин ашаучу джануарла джыйылыб,
Бары джоббу болсала, ала таргъа тыйылыб,

Тенгизле да от болуб ёрге мийик джансала,
Адамла аны кёрюб, хайран болуб къалсала,

Джанла да бёлюнюшуб, джоббу-джоббу болсала,
Хар ким сыйына кёре, орунларын алсала.

Иелерине соруугъа къауум-къауум барсала,
Алагъа сюд башланыб, джан къайгъылы болсала,

Джаны сау басдырылгъан къызчыкъны да сорсала,

Не ючюн ёлтюрюлдю деб, ол Кюн дауласала.

Гюнах-сууаб джазылгъан китабла ачылсала,
Хар кимни китабы да аллында джайылсала,

Кёк джабыу да алыныб, ол къымжа болуб кълса,
Уллу кыйынлыкъ басыб, миллетни кьоркьуу алса,

Джаханим ышырылыб, джангырыб кызыу джанса,
Джаннет да джууукъ келиб, кирликге хазырланса,

Осагъат хар джан англар, не зат хазырлагъанын,
Аллахыны аллына ол не алыб баргъанын»,-

Дейди Сыйлы Аллахым бу суурасында бизге,
Хар ким бир ойлашса деб, теджейме аны сизге.

82 – ДЖАРЫЛЫУ суурагъа.

Къыяматны хапары

«Кёкню болджалы джетиб, ол джарылгъан заманда,
Джулдузла да чачылыб, джайылышыб кългъанда,

Джер чайкъалыб, тенгизле бек къаты чайкъалгъанда,
Бир-бирине кьююлуб, барысы бир болгъанда,

Осагъат хар джан англар нени къураб баргъанын,
Этер борчларындан да нени этмей къойгъанын.

Эй, инсан! не затды ол сени алдаб терилтген,
Сыйлы, Чомарт Аллахдан сени терсине элтген?

Сени субай джаратыб, хар ненги келишдирген,
Санла, чырай да бериб, джашаугъа илешдирген.

Бир къара сен кесинге – Ол къллай сыфат берди,
Кеси сюйгенча этиб, джан кийириб джиберди!

Айхай, сиз а Сюд Кюнню ётюрюкге санайсыз,
Ахыратха ийнанмай, бу дунияны сайлайсыз.

Сизни уа юсюгюзде санаучула бардыла,
«Кирамун Катибин» деб, джазаргъа хазырдыла.

Сыйлыла, джазыучула таймай хазыр туралла,
Сиз этгенни билелле, барын джазыб баралла.

Ашхы кѡауум насыбда, нигѡматлада болурла,
Ассыла уа азабда, джаханимде турурла.

Сюд Кюн ала азабдан кѡачар мадар табмазла,
Неда бир таша джерчик табыб ары букѡмазла.

Сюд Кюн деген не затды, ким айтыр аны санга,
Сюд Кюн деген не кюндю, энтда сорама, англа?

Ол а – бир джан бир джаннга кѡолундан джукѡ келмеген,
Хар ким кеси кѡайгѡылы, башхаланы кѡрмеген,

Ол Кюн халкѡла, барысы Бир Аллахха кѡарагѡан,
Барыны да оноуу ол Кюн Аллахха кѡалгѡан», -

Деб, дунияны ахырын суура былай ачыкѡлайд,
Адам дуния кѡайгѡылы, ахратына ашыкѡмайд.

Биледи ѡлюрюн да, кѡабыргѡа киририн да,
Кѡыямат Кюн джетгенлей, ол кюн тирилирин да.

Джаратханны аллына бир кюн сюелирин да,
Дунияда джашауундан ол джууаб беририн да.

Былай батыр некди ол, барын биле тургѡанлай,
Кѡыяматны заманы джууукѡлаша тургѡанлай,

Кеси кибик адамла – кетиб бара тургѡанлай,
Ол ишлени барысын ариу кѡре тургѡанлай,

Хар кюню кетген сайын джууукѡ бара тургѡанлай,
Ахлуларын кѡабыргѡа элтиб сала тургѡанлай,

Мында киши кѡалмазын толу биле тургѡанлай,
Бир кюн аджал келирин, ол билмейин тургѡанлай,

Хоншу-тийреде кѡбле ары кире тургѡанлай,
Кѡулакѡламай турады, барын кѡре тургѡанлай.

Бу адам улу деген кѡалай кѡаты джюрекди,
Бу затлагѡа ойлашыб, тюшюнюрге керекди!

«Раббисине бойсунуб, кёк джарылгъан заманда.
Башда салынган пылан, болджал джетиб тыннганда,
Раббисине бойсунуб, Джер созулгъан заманда,
Ичин бери къотарыб, ол бош болуб къалгъанда,
Эм башда салынганча, Аны буйругъу толса,
Болджал джетиб, оюлуб, Джер юсю сыйдам болса.
Эй, инсан! джолоучуса, сен Раббинге бараса.
Бир кесек эсинги джый, сен нек джукълаб тураса?
Сен Аны бла амалсыз, бетлешиб тюбеширсе.
Сора ол Кюн джууабха не айтыб кюреширсе?!
Ол Кюн кимни китабы онг къолуна берилсе,
Сорууу дженгил болур, Аны аллына келсе.
Ахлусуна, тенгине ол къууанчлы къайытыр,
Джаратхан Аллахына ол кёб шукурла айтыр.
Ол Кюн кимни китабы сырт джанындан берилсе,
Джокъ эт мени Раббим деб, тилер ол халын билсе.
Огъай, ол отда кюер – гюнахладан толгъанды,
Ахлула, тенгле была къууанч эте тургъанды.
Ол Джаратхан Иесине къайтыр акъыл этмеди,
Анга джууаб берири чырт эсине келмеди.
Раббиси уа несин да турду Ол къараб, кёрюб,
Этген ишлерин барын, ол къорагъынчы ёлюб.
Огъай, къызарыб батхан шафакъ бла ант этеме!
Ол шафакъны Раббиси кимди, эс бёлдюреме.
Джер юсюнде хар джанны хаман патаргъа джыйгъан
Кече бла да этеме, къара джабыуун джайгъан.
Ай бла да ант этеме, ол акъ толгъан заманда,
Тохтаусуз, Джер бла бирге барыб тургъан, хаманда.

Сиз талай атлаучну бирем-бирем ётерсиз,
Джашау, ёлюм, кьабырны, Къыяматха джетерсиз.

Не болгъанды алагъа, кьалай ийман салмайла?
Къуран окъулса ала седждеге нек бармайла?

Кяфыр кьауум ийнанмай, чарлаб кери уралла,
Аллахдан келген хакъны ётюрюкге буралла.

Анга таша бир зат джокъ, Ол нени да кёреди,
Ичлеринде басдырыб тургъанны да биледи.

Суююмчю айт алагъа анда азаб болурун.
Къаршчы тургъан кьауумдан джаханимни толурун.

Ийман бла ашхы кьууллукъ, этгенледен кьалгъаннга.
Анга уа джаннет болур, Иесине бой салгъаннга.

Ол кьауумгъа саугъала бардыла, бошалмагъан,
Тюрлю-тюрлю рысхыла, арты-аллы болмагъан»,-

Дейди Сыйлы Аллахым, оноууна тынглата,
Ёлюм болмазын джаннга, бизге ариу англата.

91 – АШ-ШАМСУ – КЮН.

СЫЙЛЫ АЛЛАХНЫ АНТЫ.

1. «Кюн бла ант этеме Мен, аны джарыгъы бла да,
 2. Таймай аны ызындан барыб тургъан ай бла да,
 3. Кюндюз бла да этеме, ол джарытхан заманда,
 4. Кече бла да этеме, къарангысы басханда,
 5. Кёк бла да ант этеме, аны Ишлеген бла да,
 6. Джер бла да ант этеме, аны Тёшеген бла да,
 7. Джан бла да ант этеме, сейир кьурагъан аны,
- Сора анга сингдирген асыллыкъны, такъуаны,

Аны ким тазаласа – ол насыблы боллукъду,
Аны кир этген адам – ол ёкюне турлукъду».

Дейди Джаратхан Аллах, Ол бир затны билдире,
Сайлау бизде болгъанын Ол англата, сингдире.

Эслеймисиз былайда Ол неге ант этгенин,
Хар адамны ичинде эки джолну бергенин.

Джети кере ант этед, Ол адамны юсюнден.
Терслик, тюзлюк болса да, боллукъду деб, кесинден.

«Мен адамны ичине сингдиргенме къанына,
Аманны игини да, сакъ болсун деб, джанына!»

Джети джерде къудретин кёргюзюб, ант этеди,
Сен алагъа ойлашсанг, тюшюнюрге джетеди.

Ол джети зат болмаса, къалай джашау этерек,
Бири огъуна тайса, биз къырылыб кетерек.

Аланы терен сюзюб, сен ойлашыб къарасанг,
Хар бири да сейирди, акъыл джетиб англасанг.

Аланы хар бири да кесине Ие излейди,
Бизге джанны салгъан да Ол болгъанын бил дейди.

Джан деген да сейирди, аны да Ол джаратды.
Акъыл, ангы, эс бериб, тегерекге къаратды.

Барын да ол антланы англатыргъа этеди,
Бизни анга сагъайтыб, Ол тюз джолгъа элтеди.

«Хайуан кибик турма да, аланы ишлет, - дейди, -
Аман джанын ташла да, иги джанын эт, - дейди, -

Кюреш да сен тазала ичингде аман къанны,
Кесинги бошлаб къоюб, азабха салма джанны», -

Дейди Джаратхан Аллах, сайлауну къоя сизге,
Эки джолну бирисин сайлатады Ол бизге.

Башында Ол тизеди, айтыб бизге къудретин,
Кесини джанын сюйген, тазаласын ниетин.

Бек ариу англатады, хар неге адам кеси
Эркин джаратылгъанын, бошлаб къоюб Иеси.

Аманнга ауса адам, кесин тыймай ауады,
Оноу этиб джюрютген анда нафсы хауады.

Къарачы тегерекге, аманлыкъчы онгмайды,
Аны кёрюб ойлашыб, тели акъыл джыймайды.

Ол андан джукъ англамай, къаны къайнаб турады,
Алай эте ол аны бир джануаргъа бурады.

Нафсыгъа бошлаб къойса, къайры элтед ол билмез,
Игилеге къошулуб, межгитинге ол кирмез.

Адам халдан айрылыб, тели хайуан болады,
Сагъайыб, эс джыймаса, акъыл кетиб къалады.

Узун сёзню къысхасы – нохта бизни къолдады,
Ол нохта да къолунда, хар адам да джолдады.

Ол нохта къайры элитир, анга сагъыш этейик,
Аны биз къолгъа джыйыб, тюз джолунда элтейик.

Биз аны бошлаб къойсакъ, ол бизни джардан атар,
Сора бир хайуан кирик, ол мыллык болуб джатар.

Анга сен джол бергенлей, сени харам ёлтюрюр,
Джамагъат атыб къоймай, амалсыздан кёлтюрюр.

Дунияда, ахратда да къалмаз бир тукъум сыйынг,
Сыфат адам болса да, хайуанча болса мыйынг.

Нохта деген – мыйыды, сен тюзюне ишлетсенг,
Ол да элитир тюзюне, тюз джолуна тюзетсен.

92 – КЕЧЕ суурагъа.

Къыяматны хапары.

«Кече бла ант этеме, ол кюндюзню басханда,
Къара джабыуу келиб аны юсюн джабханда.

Кюндюз бла да этеме, ол джарыгъын джайгъанда,
Халкъ ишлерин этерлей, джер юсю джарыгъанда.

Эркиши, тиширыуну Ким эсе да джаратхан,
Аны бла да этеме, юлендириб джашатхан.

Ишексиз, мында сизни къайгыгъыз бирча тюлдю,
Хар кимни дыгаласы, ниети бирер тюрлю.

Чомарт болуб рысхысын, Аллахдан кьоркьуб берсе,
Эм ашхыгъа ийнаныб, аны кертиге кёрсе, (джаннетге)

Аны джолун тынч этиб, тюзетирбиз тынч джерге,
Анда ол рахат джашар, киргенден сора кёрге.

Алай а кьызгъанч болуб, рысхыны джыйыб турса,
Онгузгъа джугъун бермей, кеси джашауун кьурса,

Эм ариу затха да ол ётюрюк деб, кьараса,
Ахратны, джаннетни да алдауукъгъа санаса,

Аны да кыйын джерге джолун бек тынч этербиз,
Ол джаханимде кюер, аны ары элтирбиз.

Ары кетгенден сора аны мюлкю кьутхармаз,
Джыйгъан малы, рысхысы ол Кюн джукъгъа джарамаз.

Тюз джолну кёргюзюрге Мени борчумду халкъгъа,
Халкъны борчу – кьайтыргъа, Аллахдан келген хакъгъа.

Гюрюлдеб джаннган отдан сакълыкъгъа чакъырама,
Келечи, китаб ийиб тюз джолну айтдырама.

Ол отда кюерик а – ол эм джарлы адамды,
Керти сёзге ийнанмай, орну кьалай аманды.

Ол отдан кенг боллукъ а – Аллахдан кьоркьуб берген,
Кесин тазалар ючюн – джарлылагъа эс бёлген

Мийик Аллах ючюн деб, бермесе джал алалмаз,
Бетсиниб берген эсе, Аллахдан хакъ табалмаз.

Аллах ючюн тюл эсе – Аны разы этерлей,
Бир сууаблыкъ джокъ анга, ол насыбха джетерлей.

Кьуру Бир Аллах ючюн, джойгъан эсе рысхысын,
Артда ол кьууанч этер, кьат-кьат болуб барысы», -

Эй, садакъа бериучю, бу сёзлени ангыла,
Тамбла аллына барлыкъ Аллахынга тынгыла!

Таша садакъа этген кьат-кьат сууаблыкъ алыр,
Халкъгъа бетсиниб берсе – башы азабха кьалыр.

Эй, муслиман кърнашла, сагъыш этиб ойлайыкъ,
Сыйлы Аллахны сёзюн сансыз этиб, кьоймайыкъ,
Чомартха, къызгъанчха да Аллах къалай къарары,
Былайда ачыкъ болду, рысхы неге джарары.

Чомарт эсе, рысхысы аны джаннетге салыр,
Ийнанмай, къызгъанч болса, ол джаханимде къалыр.

Биреунюкю биреуге барлыкъ тюлдю, ангыла,
Ол Аллахны сёзюдю, ол буйрукъгъа тынгыла.

Хар ким кеси кёргюзсюн, къаллай джюреги барды,
Кимни джюреги кенгди, кимни джюреги тарды.

Миллетге къарасанг а, бир тюрлюле этелле,
Къызгъанч ёлгенден сора, бир башхала берелле.

Ёлгюнчюнге тынглайла, хар ким рысхыны джыйыб,
Къызгъанч болуб джукъ бермей, керек джеринден тыйыб.

Къатынла уа бетсиниб, ёлген кюннге асрайла,
Халкъ джыйылыб бир кёрсе, ала аны марайла.

Тюзюн айтыб англатхан алагъа бек кыйынды,
Ол къауум а – бетсинген, омакъланган джыйынды.

99 – ДЖЕР ТЕБРЕНИУ СУУРАГЪА. *Къыяматны хапары*

«Саулай джер кючлю тукъум бары бирден тебресе,
Джер кърнында бар джюгюн барын тёгюб тебресе,

Адам да сейирсиниб, не болгъанды мынга дер,
Ол Кюн сора алайда джер хапарларын тизер.

Аны юсюнде адам бары этген затларын,
Ол Кюн ачыкъ сёлешиб, джер айтыр хапарларын.

«Ол айтыр Раббинг Аллах манга буйрукъ береди,
Таш-агъачны – хар затны Кеси сёлешдиреди,

Деб, аны хапарларын хар бир зат да айтырла,
Сора ол Кюн сокъраныб, халкъ таубагъа къайтырла.

Сора ол Кюн адамла джоббу-джоббу тебрерле,
Хар ким ишин кёрюге Иелерине келирле.

Букъучукъ тенгли бирчик игилик этген эсе,
Ол Кюн табар аны ол, ийманда кетген эсе.

Букъучукъ тенгли бирчик аман ишни этген да,
Ол да кёрюр этгенин, эсде кьалмай кетген да», -

Бизни Джаратхан Аллах, халкы ары джетерге,
Ма алай сёз береди, ол Кюн тюзлюк этерге,

Ол Кюн халкыны барына эм уллу тюзлюк болур,
Джансызла шагъат болуб, хар кимни хакы толур.

100 – ЧАБЫУЧУЛА суура.

Къыяматны хапары

«Ичлерин ура-ура, мушулдаб баргъан чабыб,
Атла бла ант этеме, туяклары от чагъыб.

Эртденлик бла джаулагъа чабыулла этиучю,
Артлары букъу эте, мыллык атыб кетиучю.

Джоббу болуб кириучю душманны арасына,
Уллу къоркъуу келтириб, джауланы барысына!

Адам улу Иесине бюсреу эте билмейди,
Ол берген нигъматланы англаб, кёзю кёрмейди.

Анга толу шагъатды нени багъалатханы,
Дуния малны бек суйюб, ол ахратын атханы.

Сора ол билмеймиди къабырла ачылырын,
Анда бир джан да кьалмай, бары бери чыгъарын.

Джюрекде болгъан затла туура болуб кьалырын,
Сора ниетге кёре – хар ким хакын алырын.

Ол Кюн аны ичинде неси болгъанын барын,
Раббиси джугъун кьоймай, тизиб айтыб кьоярын», -

Дейди халкыны Джаратхан, бизни анга сагъайта,

Ниетни тазаларгъа – Ол бизге ауаз айта.

Биз джюрекни, ниетни алай бек сан этмейбиз,
Тыш джанына къарайбыз, ич джанына джетмейбиз.

Ичинг таза болса да, тышынгда джукъ кёрселе,
Илинелле кёрмей да, бир къатындан эштселе.

102 – БАЙЫНЫУ суура.

Къыяматны хапары

Бу рысхыны кёбейтиу сизни булджутуб турад,
Къайгъыны, эсигизни ол хаман ары бурад,

Сиз къабыргъа киргинчи, ол адетни къоймайсыз,
Ары дери сиз мында дуния малдан тоймайсыз.

Огъай, чырт алай тюлдю, аны артда билирсиз,
Энтда айтама, огъай, аны артда билирсиз!

Айхай, аны ажымсыз, толу бир билсегиз а,
Сагъыш этиб, ойлашыб, аны эслесегиз а!

Ол къауум сиз, ишексиз, джаханимни кёрюрсюз,
Энтда бир айтама Мен, сиз ажымсыз кёрюрсюз!

Аллах берген рысхыгъа ол Кюн джууаб берирсиз,
Шукур этмей ёлгенле джаханимге кирирсиз.

103 – ЗАМАН суура.

Керти муслиман

Арты-аллы болмагъан Заман бла ант этеме,
Адам улугъа андан бир кесекчик береме.

Ажымсыз да джарлылла төрт къауумдан къалгъалла,
Насыбха джетиширле муну эсге алгъалла.

Биринчиси: Аллахха толу ийман салгъанла,
Экинчи: ашхы къуллукъ эте, джашау къургъанла.

Ючюнчю: башхаланы дин джолуна тартханла,
Миллетге джан аурутуб – тюзни, хакъны айтханла.

Тёртюнчюсю: сабырлыкъ этгенле кыйналсала,
Аллах ючюн, дин ючюн, ала азаб алсала», -

Деб бу тёрт затны бизге Аллахым борч этеди,
Бу затланы сан этмей, адам джукълаб кетеди.

Биз аны унутханлай, дуня оноу этеди,
Сюйген джерине бизни кёзбау этиб элтеди.

Ол тёртюсюн толтургъан – ол адамлай турады,
Аланы сан этмеген – хайуаннга бурулады.

104 суура – СЕЗЧЮ.

«Аллахдан налат болсун, хар бир тил этиучюге,
Халкъны арасын бузуб, сёзню джюрютюучюге.

Байлыкъны ашхы джыйыб, басдырыб туруучугъа,
Джарлы, мискин, ёксюзню сан этмей кююучугъа.

Джыйгъан байлыгъы аны джашатырча ёмюрге,
Байлыгъына базыныб, умуту джокъ ёлюрге.

Огъай, ол алай тюлдю, ол Хутамагъа кетер,
Озаманда ангылар, англаб анда не этер?!

Хутама деген неди, сен билемисе аны?
Ол а гюрлюлдеб джаннган отуд Сыйлы Аллахны.

Болгъанны уадых этиб, хар нени мылтаб баргъан,
Джюрекге дери ётюб, кюйдюрюб азаб салгъан.

Багъанача созулуб, ол эрши, мийик джанар,
Ишексиз, ол аланы бютеу юслерин джабар», -

Дейди Джаратхан Аллах, аллайланы юсюнден,
Ол кёб кыйынлыкъ салад, халкъланы кёбюсюнде.

АДАМ АКЪЫЛЧА БОЛСА. (23 суурада 71 аятха)

Къалай болуред дуня адам акъылча болса,
Уллу Аллах джашауну адамгъа бошлаб кюйса.

Ол Кеси патчах болуб кюлда тутуб турмаса,

Кёкню, джерни оноуун суюгенича кьурмаса.

Халкына бериб кьойса, дунияланы оноуун,
Бек дженгил этереди ол аланы тоноуун.

Алай а Ол джюгенни кьолда тутуб турады,
Джашауну, суюгенича, ары-бери бурады.

Джюгенни Кеси тутмай бериб кьойса алагъа,
Бир кьарарек сейирге, тоймаучу кьауумлагъа.

Бир-бирле сау дунияны ууучха джыярелле,
Онгсуз, джарлы кьауумну мюйюшге тыярелле.

Кёк да, джер да бузулуб дуния халек болуред,
Джер юсюнде джан кьалмай, халкыла бары кьуруред.

Нек десенг зар джюрекли алай болса сюеди,
Башхала бай болсала, аны ичи кюеди.

Ненча патчах кюрешди джан кьоймай кьырама деб.
Бютеу дунияны барын ууучха джыяма деб,

Ненча залим ишледи шайтан законла салыб,
Бары кьуруб бардыла, оноу Иесине кьалыб.

Хар бир кьырал кесича, кюрешеди кьадалыб,
Джангы законла кьураб даулашыб, арыб-талыб.

Ол законла да ёлюб бир джангыла келирле,
Онгсузну кьанын ичиб, сюегин кемирирле.

Халкыны кьыйынын ашаб олигрхла болурла,
Мийик кьалала ишлеб, ханла болуб солурла.

Аны ючюн тоймайын кече-кюн да чабарла,
Дуниягъа ие болсала, артда ёрге кьарарла.

Башыбызда кёклеге излерле ие болургъа,
Джаратхандан сыйырыб ала оноу кьурургъа.

Ала суюгенча болса кёк да, джер да оюлур,
Барысы да бузулуб, миллетни арты болур.

Бир кьауумла айтханча болса кырдык да битмез,

Къуру анга болмаса, башхагъа юлюш джетмез.

Дунияны баш тубюне эталса да аямаз,
Къуру кеси болмаса халкъны джукъгъа санамаз.

Къызгъанч суюгенча этсе, ол ачдан ёлюб къалыр,
Бериучю бермей къойса, рысхыны къайдан алыр?

Къызгъанч адам Аллахум энтда берир демейди,
Бошалса нетерме деб, къолун къысыб бермейди.

Шейтан аны къоркъутад, бошаб къойсанг нетерсе.
Артда къайдан аллыкъса, ёлюрсе да кетерсе.

Насыбха Уллу Аллах бизге оноу бермейди,
Ол оноуун бардырад, аны бизге иймейди.

Болджалгъа дери хар зат Ол айтханча турлукъду,
Джерде джашау да Аны муратыча боллукъду.

ИЙЙЯКЯ НАГЪБУДУ.

Биз Алхамны окъусакъ «иййякя нагъбуду - дейбиз –
Эй, Аллах, къуру Санга къуллукъ этебиз» - дейбиз.

Кертимид, бир къарайыкъ, Анга берген сёзюбюз,
Турамыд керти таймай бизни Андан кёзюбюз.

Халкъда джахил адетни, кёз анымы кёреди,
Неда берген сёзюне ол эсинми бёледи?

Огъесе ары-бери ол кетибми къалады,
Адетлени кесине дин этибми алады?

Аллахха берген сёзюн эсинде тутамыды,
Огъесе сёзюн бузуб, бидгъагъа ауамыды?

Англай болурму адам Аллахха ант бергенин,
Алай айтхан заманда, ол не затла дегенин?

Андан башха кишиге алданмайын турургъа,
Ол айтхандан къалгъанны барын кери урургъа,

Эшта, ол биле болмаз Аллах бла сёлешгенин,
Ол айтхандан чыкъмазгъа сёз бериб кюрешгенин.

Джаратхан Бир Аллахны аллында сюелгенин,
Руку, седжде да этиб, ол Кимге ийилгенин.

Намазда Бир Аллахха ол ант бериб чыкыгъанын,
Артда сёзюн туталмай, дуния хорлаб, джыкыгъанын.

Аллахымы алдайма, деб кёлюне келемид,
Сёзюн тутмай мунафикъ болгъанын ол билемид?

Анга эси джетемид кимни алдай болгъанын,
Эшта, ол англай болмаз антын буза тургъанын.

Игитда, ол кьуб-кьуру кеси башын алдайды,
Аллахха берген сёзюн ол ауузуна ашайды.

Ким айтса да терилед Аллахны сёзюн кьоюб,
Айтханыча туралмай, бузады антын оюб.

Алай эте тюз джолдан таяды да кетеди,
Къайда джахил айтса да, ол терилиб этеди.

Алай была ийманын ояды да кьояды,
Сыйлы муслиман динин эм ийманын джояды.

ИЙЙЯКЯ НАСТАГЪЫЙН.

«Иййяка настагъыйн» - деб, Бир Аллахха айтабыз,
«Болушлукъ Сенден излеб, биз Сеннге таянабыз».

Ма алай сёз беребиз, Санга бегиб турургъа,
Хар бир кереклибизге алны Санга буругъа.

Башха джары айланмай, кьуру Санга айланыб,
Хар не тюрлю халда да, кьуру Санга таяныб.

Болушлукъну, хар заман, биз излеб кьуру Андан,
Тилеклеге кьараучу кьуру Иебиз – Аллахдан.

Андан былай тилейбиз, алай айтхан заманда,
Сёз беребиз Биз Анга таяныргъа хаманда.

Турабызмы биз алай бегиб, Анга таяныб,
Кьуру болушлукъ Андан боллугъуна ийнаныб.

Ауруу, инджиу кёргенлей, тёзюмсюзлюк этебиз.
Тёрт джанына чабышыб, кяалайгъа да джетебиз.

Биз берген сёзюбюзню туталмай, унутабыз,
Кёб джерлеге алданыб, ийманны кёурутабыз.

Сёзюбюз бла ишибиз бир-бирлерин тутамыд?
Сан бир адам болмаса, айтханыча турамыд?

Ма алай тутхучсузду кёбюсюне халыбыз,
Экибетлиле болуб, кяалай болур джаныбыз?!

Ауруугъа дарман этиу – ол Аллахдан буйрукъду,
Билгичге алданган да – игитда ол кёурлукъду!

Билгичле деб бирлеге халкъ тебрейди джол салыб,
Хыйны, халмеш болса да, не берселе да алыб.

Билгичлеге ийнаныб, ол алагъа джол салса,
Ийманы билгич болур, ол алагъа ышанса.

Айтханы бла этгени бир-бирине келишмей,
Сёз бергенича, джюрек Аллахына илешмей.

Тамадагъа, рысхыгъа кёбле кёуллукъ этелле,
Шайтан джолгъа хорлатыб, ары аууб кетелле.

Бютюн да бек сейири – не этгенин билмейди,
Ол аджаша тургъанын, сагъайыб эслемейди.

Ол кесин тюз баргъаннга, муратына джетгеннге
Санаб кёууаныб турад, хар несин таб этгеннге.

Берген сёзюн унутуб, сан этмейин кёояды,
Муслиманма деб турад, ийманын а ояды.

ИХДИНАС - СЫРААТАЛ МУСТАКЪЫЙМ.

Андан ары сора биз джалбарыргъа кёчебиз,
Тюз джолгъа бир тюзет деб, биз тилеб кюрешебиз.

Нек десенг кьоркёуу барды аджашыб кетебиз деб,
Уллукёллюлюк этиб, иблисча болабыз деб.

Джокъду бизге ышаныу ким кяалай баргъанына,

Кесине ким базалыр тюз джолда болгъанына?

Къачан да аджашханла биз тюзбюз деб джашалла,
Хар ким кесине базыб, терсейиб аджашалла.

Кеслерин тюзге санаб, хаман алай баралла,
Ол сейир иш тюлмюдю, алай къалай базалла?!

Шайтан кёллерин уллу этиб турад аланы,
Хаман уу салыб тургъан – джаууду адамланы.

Бек уллу къоркъуу барды андан биз сакъ турмасакъ,
Къазауат ачыб анга, къаты джаулукъ къурмасакъ.

Ол ант берди Аллахха кёблени терсейтирге,
Кесине нёгер этиб, джаханимге элтирге.

– Файгъамбарла, ашхыла баргъан джолда Сен болдур,
Башха тюрлю джолланы барын Сен кери урдур!

Ол сыйлыла, ашхыла бизге юлгю болсунла!
Аланы нюрлеринден нюр таякъла урсунла!

Сен Къуранда эсгерген анда сыйлы къулладан,
Бизге берекет болсун ала баргъан джолладан!

Аллахым, бизге къойма, ышаныу джокъду бизге,
Биз Санга таянабыз, базмайбыз кесибизге!

Ким кесине ышанды – ол билсин аджашханын,
Уллукёллюлюк тутуб, ибилисча шашханын.

Аны джолу – джахилле, халкъ чыгъаргъан адетле,
Шайтаннга аны была хорлаталла миллетле.

Къуру Аллахны джолуд, сен тюз джолну излесенг,
Ол халкъына кёргюзген Къураныды, сен билсенг.

Андан тышына чыкъсанг, аджашмайын къалмазса,
Не кёб къуллукъ этсенг да, бир сууаблыкъ алмазса.

КЪУРАНЫ УНУТСА. (20 суурада 124 аятха)

Джыйырманчы суурада бир сейир аятлагъа,
Иги сюзюб, ойлашыб бир къарайыкъ алагъа.

Джюз джыйырма төртюнчю аятдан башлаб анда,
Аллах былай айтады, Кеси ийген Къуранда.

Дунияланы къурагъан хар нени да джаратхан,
Джан салыб атабызны сыйлы джерде джашатхан.

Аллахы айтхан кибик, джаннетде тюз туралмай,
Ол шайтаннга харлатды, Аны эсде туталмай.

Сора джерге ашырды, бир кёр анда джашауну,
Эркинде туралмадынг, кесинг къура ашауну.

Адамны эм Хауаны ашырды былай айтыб,
«Мени джолуму тутхан келир джаннетге къайтыб.

Ызыгъыздан Мен сизге артда Закон иерме,
Аны кимле тутарын Кесим сынаб кёрюме.

Къуранны сансыз этиб, артын буруб къойгъанны,
Джашауу къыйын болур, аны кери ургъанны.

Сора Махшар Кюннге ол сокъур болуб келликди,
Алайда джукъ кёрмейин окюн бек термилликди.

Къайры барырын билмей, кёзлери джукъ кёралмай,
Дыгаласха тюшер оя тюз джолгъа тюзелалмай.

Сора айтыр Аллахха сокъур этиб нек къойдунг?
Махшар халкъны аллында бетими къалай джойдунг?

Мен дуняда хар нени бек ариу кёре эдим,
Къыйналмай не инджилмей бек ариу джюрюй эдим.

Бюгюн мен былай болуб джукъ кёрмейин нек къалдым,
Башыма бу азабны сора не ючюн алдым?»

Аллах да былай айтыр: «Да, иш тюзю алайды,
Кесинг этгенни алдынг, бир кёр аны, къалайды.

Мен джиберген китабны унутдунг, сан этмединг,
Шайтан законну тутдунг, тюз джолунгда кетмединг.

Иенг джиберген законнга сен эсинги бёлмединг,
Нафсынг сюйгенча джашаб, тюз законну кёрмединг.

Бюгюн сен унутулдунг унутхан кибик кесинг,
Ма ол хакъы болады, унутса адам Иесин»,

Деб, ийди Ол аланы Джерге ийген заманда,
Аллах сёзюн толтурду, адам бузад хаманда.

Къуранны билиб артда унутса, сан этмейин,
Сора ол къалай къалыр анда азаб чекмейин?!

АКЪЫЛГЪА БАЗЫУ.

(17 суурада 36 аятха)

Адам къалай базады акъылына, кесине,
Кёб джангылыч ишлери тюшмеймилле эсине?

Озгъан заманда ненча гюнах ишле этгенбиз,
Алапат этебиз деб, терсине кёб кетгенбиз.

Дагъыда тюшюналмай, биз акъылгъа базабыз,
Ойлашыб эс джыялмай, терс оюмла къазабыз.

Хар кюнде, хар кечеде гюнах эте тургъанлай,
Акъылгъа нек базабыз, кёлге бир зат ургъанлай.

Ол ишге биз ойлашыб, андан нек дерс алмайбыз,
Экинчиге сакъ болуб, эслеб нек атламайбыз?

Ненча кере абыныб, биз терсине кетебиз,
Иги этгеннге санаб, кёб гюнахла этебиз.

Ненча кере джангылыб, артда уа ёкюнебиз,
Терс болдум деб айталмай, ичибизден кюебиз.

Аны ангылаб тюшюнюб, эсибизни джыялмай,
Къаллай бир абынсакъ да, андан тергеу алалмай.

Нек абыныб турабыз хаманда бир чунгургъа?
Нек кетебиз, таймаздан, биз биягъы уругъа?

Акъылмыды джетмеген, эсибизни джыяргъа.
Нек болмайды биз эслеб, кесибибизни тыяргъа?

Къарыусузду ишибиз, оюмсузду сёзюбюз,
Сокъурлагъа ушайбыз, джукъ кёрмейди кёзюбюз.

Джюрекледе оюм джокъ, ишлеймиди мыйыбыз?
Анга кёре боллукъду Ахыратда сыйыбыз.

Аны базманнга салмай, болмагъанны гырылдай,
Магъанасыз сёзлени кюрешебиз дырылдай.

Кёбюсю миллетибиз алай болуб къалгъанды,
Къалайгъа къарасанг да гыр-гырладан толгъанды.

Къаннга сингиб бошаса, уяты кетиб къалады,
Сагъыш этмей, маскеча, къалайгъа да барады.

Миллет этгенни этсе, ол айыбха саналмайд,
Акъыл неге керекди, анга киши къарамайд.

Гюнах сууабны сюзюб, акъылын нек къыйнайды,
Миллетчамы барыр деб, Уллу Аллах сынайды.

Халкъ этгенча ол этсе, болады да къалады,
Аллахындан дерс алмай, ол халкъдан дерс алады.

Акъылы да джукълайды, ол бери уянмайды,
Ол гюнахны ангылаб, Аллахындан уялмайды.

Эки джол барды бизге, Раббибиз сайлау берген,
Бири джахилле баргъан, бири Аллах джиберген.

ТУКЪУМЛА.

(49 суурада 13 аятха)

Ислам дин айырамыд тукъумну не миллетни,
Къураннга бир къарайыкъ, къоюб бизде адетни?

Ол адетни бизни дин эртде кери ургъанды,
Джахил къауум сан этмей, бардыргъанлай тургъанды.

Бюгюн-бюгече да ол тохтамайды, барады.
Уллу Аллахны сёзю эштилмейин къалады.

Муслиман болса адам ийманына къарайды,
Къабырда чириб кетсе, тукъум неге джарайды?

Ханбыз деб тургъанла да, къбыргъа киргендиле,
Топуракъны тюбюнде, чунгурда чиргедиле.

Керти муслиман эсе, ийманына кьарасын!
Андан сора адебин, кьылыкъларын санасын!

Уллу Аллах Къуранда былай айтады бизге,
Анга ийнана эсек, алайыкъ эсибизге.

«Мен сизни джаратдым бир эркиши бла тишиден, —
Бармыды джаратылгъан андан башха кишиден? —

Миллетле эм тукъумла этдим, сиз бир-биринги
Танышыб англар ючюн. — Аллах билед игини. —

Сизни эм сыйлыгъыз а, Аллахдан бек кьоркыгъанды» -
Деб Джаратханны сёзюн, айтхан сыйлы Къуранды.

Ма былайды буйругъу инсанны Джаратханны,
Атабызны джаннетден, бу дуниягъа атханны.

Муслиманны шарты тюлд тукъум была къарагъан,
Ол сыйлы, бу сыйсыз деб адамланы айыргъан.

Аман-иги билирге, сен тукъумгъа къарама,
Неда миллет айырыб, сыйлы-сыйсыз санама!

Аллахны джолу олду, чыкъма, муслиман эсенг,
Сен ажымсыз джюрекден Анга ийнана эсенг.

Эски, чирик адетди — тукъумланы санагъан,
Аллахны джолу къуру, ийман была къарагъан.

Муслиманбыз деб, бирле мынчакъланы созалла,
Къызы тилене келсе, тукъумланы соралла.

Къул-бий санаб кюрешиу, ол шайтанны джолуду,
Ийман салыб тюз турса, ол Аллахны къулуду.

Миллетни эм тукъумну адамла бек сюзелле,
Хар ким кесин баш этиб башхаланы сёгелле.

Аллахны буйругъуна, эсибизни бёлейик,
Ол тюз джолун айтады, ол джолда биз ёлейик.

Сора тукъуммуд бизни, дараджалы этерик?
Ашхы къуллукъ тюлмюдю, джаннетлеге элтирик?

Тукъум-тукъум деб тургъан, ол тюз джолдан таяды.
Аллахны сёзюн бузуб, халкъгъа фитна джаяды.

Муслиман болур ючюн, тукъумланы къояйыкъ,
Джахилликден къутулуб, керти ийман салайыкъ!

НАСЫБСЫЗ. (36 суурада, 65 аятха)

Билмейме деб айтыргъа адам нек уялады?
Керексизни сёлешиб, кёб айыб нек алады.

Билим Иесин сан этмей, ол кесине таянса,
Тели бола барлыкъды, ол кесине ийнанса?

Адамланы кёбюсю, тубаннга сёлешелле,
Акъылларына базыб, сандыраб кюрешелле.

Къайдан алыб айтады, хауаданмы алгъанды?
Неда аны эсине шайтан ууму салгъанды?

Ахыры уа — даулашыу, бир-бирине илиниб,
Хар ким кесин тюз этиу, нёгерине силкиниб.

Шайтан къыздыра болур, бармыд андан бир хайыр?
Даулашыргъа чабма да, албурун тюзюн айыр!

Аны юсюнден Аллах бизге былай айтады,
Керти муслиман Аны буйругъуна къайтады.

«Эй, ийман салгъан къауум, сиз билмеген затланы,
Ажымсыз болмагъанлай, нек айтасыз аланы?»

Деб, Сыйлы Аллах бизге айыб этиб сёлешед,
Ол бизни джазыкъсыныб, тюзетирге кюрешед.

Дагъыда ол айтады: «Сиз аджашыб кетмегиз!
Иги ажымсыз билмей, оюм бла джукъ этмегиз!»

Деб, бизни Уллу Аллах тюз джолуна салады,
Ийманы тюз — эштеди, тели — санграу къалады.

Ол бу затланы барын айтады бизни скойуб,
Гюнахлы болуб артда, биз къалмаз ючюн кюйюб.

Ол Аллахны рахматыд, тюз джолун кёргюзеди,

Акъялсыз а сан этмей, нафсы джолгъа кетеди.

Бизни Ол юретеди сыйыбызны сакъяларгъа,
Азаблы болуб къалмай, джаныбызны джакъяларгъа.

Аллах Кесиди айтхан, Къуранда ол сёзлени,
Аллах берген насыбха нек бурмайбыз кёзлени?

Бу затлагъа къарамай, биз акъялгъа таяныб,
Турабыз биз джарлыла кесибизге ийнаныб.

Джаратханны сёзюнден, нек къачабыз насыбдан,
Олду бизни къутхарлыкъ, керти джерде азабдан.

Сен мында къутулсанг да, анда уа тутулурса,
Ол кюн сен къутулалмай, азаб чеге турурса.

Халкъгъа не болуб къалды, законнга ышанады,
Къуран айтханнга чарлаб, динсизге ышарады.

Ала бизге джаудула, алдайдыла къадалыб,
Къуру тели турлукъду иймансызгъа алданыб.

Тюзюн, кертисин айтсанг — Бир Аллахны сёзлерин,
Бир къуджурла этелле сыфатларын, кёзлерин.

Некбиз сора биз былай, хар ким базыб кесине,
Аллахдан ким акъяллыд, ол келмеймид эсине.

Аны сёзюн эшитмей, биз къыйынлыкъ алабыз,
Ол айтханны сан этмей, гяуур болуб къалабыз.

Сакъ болайыкъ, аузубуз ол бизге уллу джауду,
Бизни гюнахха бояб, тутуучу аман ауду.

Къыямат кюн Ол бизге тебресе соруу этиб,
Алайда не айтырбыз, сорулса кёзюу джетиб.

Ол кюн адам чарласа, аузуна мухур басар,
Аякъла шагъат болуб, къолла хапарын джасар.

УА ЛЯЯ ТАРКАНУУ. (11 суурада, 113 аятха)

Уллу Аллах айтады: терсле джанлы болмагъыз,
Озаманда от джетер, сиз алагъа аумагъыз!

Дейди бизге Аллахым, аны эсге алайыкъ,
Буйрукъну биз ангылаб, анга бек сакъ болайыкъ.

Къатышмаса да адам, аман ишни этерге,
Сакъ болургъа керекди, биз тюз джолда кетерге.

Бизде уа джууукъ болса аны таба ауалла,
Терсге, тюзге къарамай, уллу гюнах алалла.

Миллети джанлы болур, ол бири тюз болса да,
Башхагъа чабыб тебрер, тюзню биле турса да.

Элде бир хата болса, саулай эл да къатышад,
Хар ким джууугъун джакълаб, бир-бири бла атышад.

Терсни-тюзню айырыб, кёрлюкмюсе кишини,
Гюнахлы болмайым деб, эркекни не тишини.

Бизни джаратхан а биз тюзлюк этсек сюеди,
Тюзлюкню сан этмеген, ол азабда кюеди.

Ариу ахлунг болса да, Ол тюзлюкню тут дейди,
Ариу гяуур болса да, терсликни унут дейди.

Тюз муслиманны джолу, къуру олду Къуранда,
Кёб джеринде тюзлюкню айтыб турады анда.

Дин деген — ол тюзлюкдю, ансыз ийман болмайды,
Тюзлюкню тутмаса уа, хар къайда да онгмайды.

Терсле джанлы сёлешсе, тюзлюкню излемесе,
Адам дерге болурму, гюнах-сууаб демесе.

Тюзлюкню излемеген — ол джануаргъа саналыр,
Джаханимни отундан кесине юлюш алыр.

Керти адам — тюзлюкню излей билген адамды,
Ол затдан къуру болгъан, игитда, ол хайуанды.

Сыфаты адамды деб, сиз ышаныб къалмагъыз,
Хар адамны сёзюне, сиз ийнаныб бармагъыз!

Кёресиз, хазна адам тюзлюкге эс бёлмейди,
Осебеден бары да ийман была ёлмейди.

Къарачай болгъанычюн, сиз алданыб къалмагъыз,
Ол да муслиманды деб, гюнахха боялмагъыз!

АНА-АТАНЫ ХАКЪЫ. (17 суурада 23 аятха)

Мени эм уллу борчум — бой салыу Джаратханнга,
Олду джокъдан бар этиб акъыл, эс берген манга.

Андан сора анамды — ёсдюрюб адам этген,
Мени къойнуна кысыб, манга акъ сютюн берген.

Мени къайгъымы эте, кёб инджиуле да кёрген,
Кеси джанын унутуб, хаман манга эс бёлген.

Ана хакъын билмеген, ол Аллахын билирми!
Не къадар дин тутса да, ол джаннетге кирирми?

Ызы была — атамды, мен аны къачын кёрлюк,
Ол бир табсыз айтса да, джууаб этмей, кёлтюрюк.

Бир Аллах джаратса да, ала адам этдиле,
Кече-кюн да кюреше, рахынлыкъгъа джетдиле.

Ала гяуур къыралда кёб къыйынлыкъ кёрдюле,
Тюрю-тюрю зорлукъла, артыкълыкъла ётдюле.

Халкъны кёчюрюб элтиб, къум тюзлеге себдиле,
Бир джартысы кырылыб, одуниягъа кетдиле.

Къыргъызстанда Талассда юйсюз атылыб къалдыкъ,
Ашаргъа джукъла излей, чегетледе айландыкъ.

Сора эркинлик болуб, туугъан джерге къайытдыкъ,
Уллу къууанчла эте, Аллахха махтау айтдыкъ.

Биз, ауур юйдегини ёсдюрдюле къадалыб,
Биз алты джаш бар эдик, барына юйле салыб.

Не болса да кюрешиб, бизни юй-кюн этдиле,
Аллахым рахмат этсин! керти джерге кетдиле.

Атам джазыкъ къыйналыб, бизге юйле ишледи,
Алтымыш тогъуз джылына ёлюр ауруу кючледи.

Анам а артха къалыб, бир талайны джашады,

Сегсан эки джылында бу дунияны ташлады.

Дыгалас эте бизге, ауушдула кеслери,
Балалагъа тагъылыб акъыллары, эслери.

Джюреклерини ичин бери ачыкъ эталмай,
Аз-аз билдире бизге, басдырыб да къоялмай.

Хаман бизге къайгъыра, ууакъ-ууакъ сагъына,
Ала мыдах кетдиле, артха къарай, ахсына.

Алай бола болурла ата-ана хаманда,
Табхан баласын суймей къалай къояр, аманда.

Баласы уа хапарсыз, турады джукъ англамай,
Ала кибик къарт болуб, кеси аны сынамай.

Кимни акъылы джетер ана къачын кёрюрге,
Мени адам этди деб, разы этиб ёлюрге.

Эси да кимни джетер, атагъа сый берирге,
Аны хурметин кёрюб, ата сыйын билирге.

Кеси алача болса, адам англартгъа болур,
Ары дери ол джукълаб, андан хапарсыз турур.

Айхай, джашлыкъда адам ал джанын англаса уа,
Мен да алай боллукъма деб, терен къараса уа.

Ана-ата борчу деб, бармыды англай билген,
Мени кимди ёсдюрген, деб анга эсин бёлген.

Алагъа хыны болса, адам дерге джарамаз,
Алагъа хурмет этмей, Уллу Аллах къарамаз.

Джашлыкъ — ол телиликди, ёлюр акъыл келмейди,
Неда къарт болурма деб, сагъыш эте билмейди.

КЪАЙГЪЫЧЫ – 49 суурагъа.

Халкъны сёлешгенине сейирсиниб къарайма,
Бир къуджур сёлешелле, тели ишге санайма.

Кёллерине ургъанны айтадыла, къарамай,
Терс айтсам гюнахды деб, аны джукъгъа санамай.

Ары-бери урдур, магъанасыз сёзлери,
Аны ючюн уялмайын, джанадыла кёзлери.

Бир къауумгъа къарасанг, бир сейирле этелле,
Хар ким кеси акъылын, ала керти этелле.

Бютюн да бек сейири, айыб ишин англамай,
«Мен алайд деб тураем», – деб къояд, ол уялмай.

Алай айтса, айыбсыз болама деб турады,
Ол башын алыр ючюн, къуджур сылтау къурады.

Кёлюне бир зат урса, ийнаныб кеси анга,
Ётюрюк бедишледен талайын санар санга.

Кеси акъылын анга шайтан керти этдириб,
Анга ууун салады, уасуасасын сингдириб.

Аллай адам хар кимге ол ишекли къарайды,
Ийнанмай, тюзню терсге ол буругъа марайды.

Аллай джюрек туралмаз хаман ол къайгъы ачмай,
Хар кимге да от салыб, араны бузуб, чачмай.

Тюзлюкню эсге алмаз, гюнахды деб къарамаз,
Ол терс болуб чыкъса да, аны бети къызармаз.

Ол уялыб тартынмаз, хар кимге бедиш табар,
Эки кёзюн джандыра, хар кимни сермеб къабар.

Джюреги рахат болмаз, хар кимни бир сёкмесе,
Кирлерин бери тёгюб, джюреги бир сёнгмесе.

Ол анга тынчлыкъ бермей, турур ичинден тюртюб,
Джюрекни, мыйыны да хаман къоймай, джюрютюб.

Ол ёлген къарнашынгы этин ашагъанчады,
Артындан сёзюн этиу – ол тамам шайтанчады.

Биреуню этин ашаб тойса, рахат джукълар ол,
Ары дери ач болуб, хар кимни да джокълар ол.

Адамлыгъын тюшюрюб, нек этед кесин сыйсыз,
Керек тюлмюд ол анга, нек болады мыйысыз?

Дунияда бир сыйы джокъ, ахратда да азаблы,
Нек излемейд болургъа сыйын сакълаб, азатлы?

Уллу Аллах Къуранда андан бизни тыяды,
Буйрукъгъа тынглазыкъны, тюз джолуна джыяды.

Былай айтады анда: «Ийнанганла, тынглагъыз!
Кёлге келген затланы кёбюсюнден джанлагъыз!

Нек десенг аны кёбю гюнахды, сиз билигиз,
Адамлыкъны, ийманны сакълаб, диннге киригиз!

Биреу тил этиб келсе, сиз ийнаныб къалмагъыз,
Тюзюн билгинчи дери, аны эсге алмагъыз!

Артда сиз сокъураныб, айыблы болмаз ючюн,
Керексизге биреуню инджиуге салмаз ючюн!

Бир-биринги джашыртын сымарлаб марамагъыз,
Айыбын кёралсам деб, эслетмей къарамагъыз!»

Деб бизге Аллах алай тюз джолун юретеди,
Алай а халкъны кёбю бир къарагъыз, нетеди.

Аллахны сёзюн эштмей, эштирге да излемей,
Гюнахлагъа батады, ол затланы исдемей.

Ала бош затламылла, сансыз этиб къоярча,
Дунияда, ахратда да адамлыкъны джоярча?

Ала уллу затлалла, адамны халек этген,
Аны сыйын тюшюрюб, джаханим отха элтген.

Адамлыкъмы къошулад, къадалыб халкъны сёксе,
Джюреги къана болур, миллетге кирип тексе.

Ким бюсюреу этеди, бир-бирине юсдюрсе,
Ким анга сау бол айтыр, аланы туююшдюрсе.

Бир-бирлерине этсе, анга ким не береди,
Киши медал тагъамыд – миллет эрши кёреди.

Ол шайтанны джолуду, андан махтау алады,
Разы болуб ол анга, уллу медал тагъады.

ТЮЗ АНГЫЛАУНУ СЕБЕБИ.

(8 суурада 29 аятха)

Бек аз адам биледи айыра терсни, тюзню —
Джашауну магъанасын, неда айтылгъан сёзню.

Нек болады ол алай, неси барды адамны?
Хар адам нек англамайд, игини эм аманны?

Хар ким да нек айырмайд, ол алай нек болады?
Бирле англаб, бирле уа англамай нек къалады?

Неди аны себеби, энди аны айтайыкъ,
Уллу Аллах Къуранда айтхан сёзге къарайыкъ.

Аны себебин Аллах Кеси былай айтады,
Ол алай нек болгъанын, бир ариу англатады.

«Сиз Аллахдан къоркъсагъыз, айырмакълыкъ берирге
Сёз береди Ол бизге, терс-тюзню билдирирге.

Айыра билир кибик акъыл, эс да берирге,
Къоркъуб, ким тюз туралса, дараджалы этерге.

Дагъыда гюнахланы кечерге сёз береди,
Бизде аман ишлени, Ол барын кетереди».

Адамны дараджагъа чыгъаргъан ол — англауду,
Башхаланы къоюб биз, Ол айтханнга тынглауду.

Аллахындан ким къоркъса, анга нюрюн чачады,
Джюрегин нюрлю этиб, тюз джолун да ачады.

Джолу джарыса адам терсни, тюзню кёреди,
Джюрек кёзю ачылыб, ол тюзелиб ёледи.

Ол багъалы саугъады — адамны сыйлы этген,
Ол саугъаны алырмы, дуниягъа эси кетген?

Джаратхандан къоркъмаса, ол сыйлы къалай болур?
Эси рысхыда болса, мыйысы андан толур.

Сора ол мыйы хакъны, кюрешсенг да англамаз,
Багъасын, сыйын билиб, аны эсге алалмаз.

Окбуудан да не хайыр, гюнах-сууаб демесе,
Не кьадар окбуса да, аман-иги билмесе?

Ол Аллахын унутса, дуня аны эсиртиб,
Этген заты тас болур, суу кибик, кьумгъа кетиб.

Джюрек кьоркъа билмесе, ол кьалады джукъланыб,
Ол хакъны кёралмайды, къара джабыу салыныб.

Нюрю болмаса джюрек, нени кёрюб айырыр,
Тюз джолун англай билмей, хаман абына барыр.

Иги этеме деб ол аман этиб да кьояр,
Не этгенин англамай, ийманын, динин джояр.

Аман этген затын да игиге санаб турур,
Джукъ айтсанг а унамаз, сени теслеб дау кьурур.

Батыр болуб джюрюсе, ол Аллахын унутуб,
Джашлай аджалы джетиб, кьояр кесин кьурутуб.

ЮЛГЮ. 33 суура, 21 аят

Сау дунияны башына сейир юлгю келгенди,
Аны англай билгеннге, Ол рахматын кергенди.

Уллу Аллах Расулну бизге юлгю этеди,
Сыйлы болгъан Куранда Ол былай юретеди.

«Сыйлы келечим сизге аламат юлгю болду,
Ариу сыйлы кылыкъла аны юсюнде толду.

Аллахха тюберине, ахратха келирине,
Аны аллында джууаб ышанган беририне», -

Деб аны бизге ариу юлгю этиб салады,
Кёбле аны сан этмей, андан кьуру кьалады.

Акъыл иелери англаб кюрешелле кёллениб,
Ол ариу кылыкъланы, тюзелсек деб, юрениб.

Аны ариу халисин кече-кюн да окъуйла,
Хаман джолун юрениб, сора ариу солуйла.

Джахилле аны эштмей, сансыз этиб кьоялла,

Анга эслерин бёлмей, адамлыкъны оялла.

Сыйлы болургъа суйген, андан ёзге табалмаз,
Башха джолгъа алданса, аз да сыйлы болалмаз.

Анга тенглик эталгъан сау дуняда болмады,
Бир кишини, аныча, алай сыйы толмады.

Ол кеси да, кылыгъы ариуланы сайлады,
Кесине эм джууукъгъа аллайланы санады.

«Манга эм джуукъ боллукъ уятлыла, хурметлиле,
Адамлыкъны бек сакълаб туруучу адеблиле.

Менден эм узакъ боллукъ гыр-гырла эм уятсызла,
Кеслерин улуу кёрюб, махтаныучу сыйсызла» -

Деди сыйлы файгъамбар, адамлыкъны ол сюзе,
Адебсиз дин болмазын англата эм кёргюзе.

Аны кесине юлгю этген адам къууаныр,
Расулгъа джууукъ болуб, сыйлы джерде джубаныр.

Къыямат кюн алайда ариу къылыкълы хорлар,
Къуллукъ этиб кюрешген адебсизлени онглар.

Ариу къылыкъ дегенни бош затчыкъгъа санама,
Алтындан ол багъалыд, анга учуз къарама.

Къарангы адам аны сан этмейин кюледи,
Адамлыкъ, джигитликни гыр-гырлыкъда кёреди.

Ариу къылыкъ тюлмюдю адамны адам этген,
Ол болмаса уа адам хайуаннга ушаб кетген?

Адам болургъа суйген къылыкъ была эришсин,
Эринмейин аланы ол билирге кюрешсин.

Аллах салсын тюз джолгъа, тюз джол деген ма олду!
Сыйлы джолну сан этмей, дуня къайгыдан толду.

ЭМ СЫЙЛЫ ДЖАН.

Файгъамбар, санга салам! Я, Расул, санга салам!
Шафагъатны иеси, Мухаммад, санга салам!

Халкъгъа къуанч келтирген, Бир Аллахны бегитген,
Уллу сабырлыкъ этген, терен тѣзюмге джетген.

Халкъгъа рахматха келген, умметим дей джан берген,
Уллу сынамла кѣрген, мураты толуб ёлген.

Халкъгъа насыб келтирген, маджуслукъну ёлтюрген,
Хакъ динни баян этген, кѣб инджиуле кѣлтюрген.

Уллу Аллах Расулну бизге юлгюге ийген,
Андан адеб юрениб, сыйлы болууну суйген.

Аны суймесе адам, Уллу Аллах къарамаз,
Тауба этсе да аны ол таубасы джарамаз.

Кябаны тазалагъан, къачладан ариулагъан,
Ислам динни орнатхан, къафырлыкъны хорлагъан.

Асланча джаугъа чабхан, джау джаны чыгъыб къачхан,
Кѣкден буйрукъла алгъан, халкълагъа насыб ачхан.

Айтхан сѣзюн толтургъан, аманны кери ургъан,
Буйрукъдан таймай тургъан, терсни тюзюне бургъан.

Тюзлюкден джанламагъан, тюзлюк джашауну къургъан,
Тюзлюкню халкъгъа джайгъан, тюзлюк къанында болгъан,

Тюзлюк ючюн кюрешген, аны халкъгъа юлешген,
Андан таймай эришген, тюзлюк болса, келишген.

Тюзлюкде бегиб тургъан, терсликни кери ургъан,
Къыйынны тынчха бургъан, халкъгъа тынч джашау къургъан.

Адам улун бек суйген, тюзетирге термилген,
Умметине эс бѣлген, аны ючюн джан берген.

Ариу къылыкъдан толгъан, адеби терен болгъан,
Адебли шоху болгъан, адебсизден кенг тургъан.

Аллахына тынглагъан, буйругъундан таймагъан,

Уллу Аллах сайлагъан, Мустафа деб, атагъан.

Кесине сайлаб аны, Мухтар деген атына,
Хар кимден артыкъ кёрюб, джууукъ эттен къатына.

Махтаууну учу джокъ, тенглик этер киши джокъ,
Анга джетер биреу джокъ, аны озар киши джокъ.

Джаратхан Аллах Кеси, бары да мёлеклери,
Салат, салам айталла, сыйлаб, суююб кеслери.

Ач адам да къатында аш къайгъыны унутхан.
Ауруулу барса анга, аны да саулукъ тутхан.

Бир Аллахха ийнаныб, аны джолун баргъанла,
Ислам динни джаратыб, анда бегиб къалгъанла,

Бары анга термилиб, салауатла айталла.
Аны сыйын билгенле, Бир Аллахха къайталла.

Кийикле, джаныуарла анга салам бердиле,
Хар ким инджиуон санаб, таргъыу айтыб келдиле.

Терекле, хансла бары анга тансыкъ болдула,
Ол джетген джерле – бары уллу къууанч къурдула.

Джаны болгъан, болмагъан, бары анга термилди,
Аны нюрю джетген джер, къууанч кириб, тирилди.

Асхаблары да аны, алай къаты суюгенле,
Кёмеселе чыдамай, тансыкъ болуб кюйгенле.

Сыйлы болгъан мёлекле джюрюлле аны сакълаб,
Хар джерде, хар заманда тегерегинден джакълаб.

Къазауатда асхабла тёрт джанындан алгъанла,
Джанларын аямайын, аны джакълай болгъанла.

Ала анга сакъ болуб, къорууларгъа чабханла,
Аны окъладан сакълаб, кеслери бла джабханла.

Ол урушдан сау чыкъса, уллу къууач этгенле,
Ёлгенлерин сан этмей, аны алыб кетгенле.

Аны дини тюз болуб, бек кёб халкъланы джыкъды,

Къалгъан динлени барын ол хорлаб башха чыкъды.

Джау болуб тургъан къауум, къуюб табхан кирлени,
Анга кёче келелле, къоуб ол бир динлени.

Сау дунияны башына аты белгили болду,
Аны дини джайылыб, кёб джерле нюрден толду.

Ол нюрден джетишмеген бир кърал да къалмады,
Насыбсыз къауум, англаб, андан юлюш алмады.

Насыбы тутхан къауум, англаб, ийман салады,
Аджашхан къауум чарлаб, кяфырлыкъда къалады.

Эй, акъыл иеси кюреш, аны джолун билирге,
Аны ызындан барыб, джаннетлеге кирирге.

Халкъланы арасындан мен да сени сайладым,
Сенден сыйлы бир джан джокъ, аны толу англадым.

Джер юсюнде джолланы, динлени арасындан,
Сени дининги алдым, айырыб барысындан.

Махшарда бютеу халкъла джан къайгъылы болгъанда,
Мен факъырны унутма, ол тар джерге баргъанда!

УСТАЗЫМА.

Ой, мубарек устазым, джылла была къарагъан,
Кёзюу джете келеди сен термилиб сакълагъан.

Бир кесекни джашасанг, кёрлюк болуренг сен да,
Термилгенинги кёрсенг, бир къууанырем мен да.

Сен кёрмейин кетдинг деб, иги къууаналмайма.
Хаман эсиме тюшюб, унутуб болалмайма.

Кёз туурамдан кетмейди блай баргъанлай соруучунг:
«Джангы не эштесиз?» - деб, хапар излеб туруучунг.

Бир ашхылыкъны сакълаб, аллына къарай кетдинг.
Арабча, бизнича да кёб тилекле да этдинг.

Бош тилеген болмазенг, Аллах къабыл этгенди,
Кесинг кёралмасанг да, энди бизге джетгенди.

Сени киби́к дагъыда кё́бле тилек салдыла,
Муратха джеталмайын, ала ё́люб кьалдыла.

Кё́б адамла термиле, дьгаласлары кьурмай,
Кетгендиле ахсына, муратлары да толмай.

Отну гюрюлдеб джаннган, кыйын кёзюуге келдинг,
Къача, бугъа, джашыра, кьоркъа, юркгенлей кетдинг.

Кьоркъууну юч тюрюсюн сен сынадың дунияда:
Бири коммунистледен, бири – тилчи адамла.

Ючюнчю бидгъачыла, саналгъан муслиманнга,
Кеслерича болмаса, тынгламадыла санга.

Сёлешее́нг бек эслеб, ала санга келселе,
Кючден джууаб бере́енг, ала соруу берселе.

Арта алай айты́ченг, сормайла шерия́тдан,
Ала соргъан кьуб-кьуру адетден э́м бидгъатдан.

Келгенлеге кьоркъмайын, эрки́н джууаб берме́динг.
Э́нди болса айты́ренг, бу кёзюуге джетме́динг.

Сен джашау ё́мюрю́нгю тю́рмедеча ашы́рдың,
Гы́лмунгу да айталмай, ма́дар болма́йджашы́рдың.

Сен джашы́рдың э́се да, мен кьоркъмайын айта́ма.
Сен кьоркъуу́чу кьауу́мгъа, кё́л кенгди́риб кьайта́ма.

Сен айты́чу затла́ны, Алла́х айтса, бузма́зма,
Кьу́ран, хадис айтха́ндан башха́ затха́ озма́зма.

Ол кё́зюме кё́рюне́д, ма́нга кьара́б тургъа́нча,
Кьа́лла́й джолну ба́рыр де́б, ол мени сына́гъа́нча.

Уя́т мени тута́ды, сау заманы́ча болу́б,
Джууа́ш кьара́б тургъа́нча, сабы́рлыкъ́ была́ толуб.

Ма́нга джумша́къ кьара́йды, бир уму́ту болгъа́нча,
Кеси́ кетсе да ма́нга аманатны́ кьойгъа́нча.

Мени сына́й болу́рму, тю́з джолда́ туру́рму де́б,
Динсизли́к бидгъала́ны бу кери́ уру́рму де́б.

Мен да ниет этгенме ол джолдан джанламазгъа,
Сен айтхан джолну тутуб, кертиге чарламазгъа.

Олду мени тилегим мен джашагъан ёмюрге,
Ёлгюнчю да кюрешиб, андан таймай ёлюрге.

Билиб джукъну мен бузмам, джангылсам сен кечерсе,
Терс этген затларыма сен разылыкъ берирсе.

Къыямат кюн тюбесек, бетим уялмай къалырма?
Аманатны толтурдунг деб, нёгерге алырма?

Я, Аллахым, насыб эт разылашыб тюберге,
Ол да, мен да бир болуб, Сен да бизни сюерге!

Гюнахланы Сен кечиб, рахматынгы эт, Аллах,
Тюз джолунгу Сен бериб, аджашдырмай элт, Аллах!

* * * * *

Сен билимни алгъанса, кесинг тирилик этиб,
Эркинликсиз, юйюнгден акъырын джанлаб кетиб.

Отну джаныб башлагъан кёзюучюкде кюрешдинг.
Аны билгенден сора, сен джашырыргъа кёчдюнг.

Алайсыз джол болмазед, сен аны англагъанса,
Кесинги ариу сакълаб, тутулмайын къалгъанса.

Бир Аллахны джолундан сен кюрешдинг таймазгъа,
Сени нёгерлерингча, джанбаш болуб къалмазгъа.

Кёбле динлерин атыб, джашаугъа келишгенле.
Ахрат джолларын ташлаб, дуниячюн эришгенле.

Муратлары болгъанды тутулмайын къалыргъа,
Къырал ишчиле болуб, ышангылыкъ алыргъа.

Сора Аллах аланы оноуларын ойгъанды,
Ала бузгъанларында, сакъламайын къойгъанды.

Алай была тюшгенле ала джауну къолуна,
Уллукеъллюлюк этиб, Бир Аллахны джолуна.

Андан ёлмей къайытханла артда джолгъа келдиле,
Сокъураныб, джангыдан ала диннге кирдиле.

Хауалары бузулуб, алада сый болмады,
Джангыдан кьайтсала да, бурунча сый толмады.

Сыйынгы бек сакъладынг эм аллындан сен башлаб,
Заманнга алдатмадынг сен да кесинги бошлаб.

Сыйынг да эм гьилмунг да джарашыб бир-бирине,
Бу дуниядан тюрленмей, кетдинг керти джеринге.

Джашауунгу ашырдынг, кюн кирик сен джарытыб,
Сюймегенле болмаса, халкынг бары джаратыб.

Сюймегенле, джахилле тюрлю затла айтдыла,
Эки кёзюнгю кёрюб, сокъур болгъанын ала:

«Ол билимин айтмайын халкъдан джашыргъанычюн,
Аны кёз чыракъларын алды Аллах анычюн».

Кёб артыкъ сёлешдиле, Аллахха оноу этиб,
Ташаланы билгенча, дараджалагъа джетиб.

Эм кьоркъуулу заманда къысдыла ала аны.
Соруб таргъа тыйдыла, кыйналды аны джаны.

Алай а ала билген, къуру адетле эди,
Милет анга ийнаныб, аны дин эте эди.

Тохтаусуз сора элле заманнга тынгламайын,
Дунияны халын кёрюб, андан джукъ англамайын.

Ала билген бидгъаед, хакъны излемеелле,
Тюз диннге бир къайытсакъ дерге уа билмеелле.

Хаман бидгъаны соруб, башын аурутаелле,
Ол а анга зор тийиб, аны арытаелле.

Аны билмейме десе, джашырады деелле.
Айтханын джаратмайын, хош болмай кетеелле.

Бири бирине айтыб, джая элле хапарны,
Таргъа тыйыб тохталла, англамайын мадарны.

Ала келиб сорсала, ышанмаед бирине,
Заман алай болгъанед, бек сакъ эди тилине.

Хакъдан ол бир зат айтса, эштирлери келмеед.
Ол кертиге болмаса, бидгъагъа эс бёлмеед.

Къурандан не хадисден ол бир бегим табмаса,
Джюреги да къанмаед, ала была айтмаса.

Ала айыб салдыла анга бу халда болуб,
Кёралмагъанлай кетди, аны мураты толуб.

Аны терслеген къауум, келсин айтайым энди,
Болмасам да аныча, мен кёб билген афенди.

Тарлыкъда къысыучула, эркинликге чыгъабыз,
Аллах айтса, узаймай, джаулань да джыгъабыз.

Ол айтычу ауазны, хазна къалмай, билеме,
Джашырмайын айтама, келигиз деб, тилейме!

Биз элледэ джыйылыб, хаман ауаз айтабыз,
Бир джерин да джашырмай, хакъны айтыб къайтабыз.

Ол сёзчю къатынладан мен бирин да кёрмейме,
Ауазны кюсегенле нек келмейле, билмейме.

Нек къачасыз ауаздан, биз хакъны айтханлыкъгъа?
Ётюрюкню биз къоюб, тюз диннге къайтханлыкъгъа?

Халкъны алдамы дейсиз, айтыб ётюрюклени?
Энди боллукъ болурму, джаргъансыз джюреклени.

Халкъны къатышдырдыгъыз кёб керексиз зат была,
Милетни алдадыгъыз муслиманлыкъ ат была.

Энди болду, келигиз, биз тюзюне къайтайыкъ,
Дин буюргъан затланы джашырмайын айтайыкъ!

Энтда алдаб бармайыкъ, тубаннга ийиб халкъны,
Келигиз, деб тилейме, айтайыкъ къуру хакъны.

Хар ким кесича бармай, соруб билиб этерлей,
Джахилликни биз хорлаб, тюз джолунгда кетерлей.

Я, Аллахым, тилейме, бир болуш деб халкъыма, акерти
Керти диннге къайтырлай, Сен буюргъан хакъынга!!

УСТАЗЛАРЫМА.

Къаллай заман бар эди устазлагъа барыучу,
Къайсына барайым деб, суюгенимча сайлаучу.

Дуния кесини ишин, оноуун тындырады,
Адам а тамбласына сокъур джукълаб турады.

Заман къалай сейирди, джукъ да бирча турмайды,
Барыб бурну тирелмей, адам англаб къоймайды.

Мен телича джашадым, блай болурун англамай,
Хайуан кибик айландым, ахырын мен ойламай.

Блай ёксюз болуб къалыр акъыл менде джокъ эди,
Заман ачы джазыуун чайнатды манга энди.

Атылдым мен ёксюзча, джюрегим, кёлюм аза,
Ары дери джашаем, устазларыма база.

Энди кесим къалгъанма, юйде мыдах олтуруб,
Негерлени кёбюсю, джаратмайын арт буруб.

Ненчала кетген болур муратлары толмайын,
Менича ёксюз къалыб, этер мадар болмайын.

Кёлюмю, джюрегими барын толу айталмам,
Сизге къалай берейим кёрген затымы тамам.

Кёз туурамдан кетмейле аланы сыфатлары,
Къалгъанлача тюя эди, башха эди халлары.

Адеблери бек уллу, сёзлери да бек джумшакъ,
Къылыкълары бир ариу, тынч этединг ушакъ.

Сабыр эм джууаш халда аллыма сюелелле,
Ауангы сыфатлары кёз туурама келелле.

Джанларымы келеди керти мени аллыма,
Огъесе ала мени сингнгенмилле къаныма?

Кёз аллымда туралла сыфатлары, сёзлери,
Джумшакъ, джууаш къараучу, нюрден толу кёзлери.

Аллайла бусагъатда, не эсе да тасдыла,

Бир кьуджурла болмаса, аллайла бек аздыла.

Кёзюмдед Джагъафарны, кюн таякъла уругъа,
Эшикден кириучюсю, биз орундан туругъа.

Саламлашыб, олтуруб, аны джумшакъ кюлгени,
Накъырдааны, оюнну бир таб эте билгени.

Алай была кесине ариу илешдиргени,
Хар ким да юйюрсюнюб, динде бирлешдиргени.

Ауругъанла къатында сау болуб къалгъанлары,
Мыдахла эм бушуула эс джыя болгъанлары.

Кетеринг келмей эди, аны къатына барсанг,
Кёлюнг иги болаед, анга тынгылаб турсанг.

Терс болсанг да ышарыб къояеди кюрешмей,
Тёзюмю бек уллуед, англаса да, эришмей.

Къатында адамлагъа бир джумушакъ къараед,
Ариу тукъум ышарыб, хар кимден кёл алаед.

Эки кёзюнден аны нюр чыгъады дер эдинг,
Айтхан сёзюнден аны бал агъады дер эдинг.

Алай была хар кимге ол кесин суюджюreed,
Ариу чамланы этиб, хар кимни кюлджюreed.

Не джити къарамагъан, не хыныны билмеген,
Джюреклеге дарманед, ачыу анга кирмеген.

Хаман келиб аллыма бу сыфатлары аны,
Меннге тынчлыкъ бермейле, келе болурму джаны.

Мен аны англаб толу, адамлыкъ эталмадым,
Эс джыйыб, иги билиб, мен хайыр алалмадым.

БУРУН.

Адам улу джокъ болуб аты-чууу айтылмай,
Тургъан заман болгъанды, бурун ол джаратылмай.

Сора Аллахым аны джаратыры келгенди,

Мёлеклеге муратын айтыб буйрукъ бергенди.

Тюрлю-тюрлю топракъдан сайлаб тазасын алыб,
Джараштырыб ишлегиз, аны суратын салыб!

Хар затын таб этигиз, ариу сыфат беригиз,
Джер юсюнде тамада боллукъду ол билигиз!

Аны джерге халифа этерге мен сюеме,
Анга акъыл салыб Мен аманатны береме.

Аны Джерге ие этиб анга борчла салама,
Джер юсюнде бар затны Мен анга ышанама.

Сиз а эй, мёлеклерим, аны сыйын кёрюгюз,
Сакъ болуб хар къалайда хурмет этиб джюрюгюз.

Сора араларында джинледен бир болгъанды,
Аллахыны буйругъун этмей кери ургъанды.

Сора аны джаратхан Аллах былай соргъанды:
— Мен джаратдым аны да, санга уа не болгъанды?

Сен да мёлекле кибик анга сый нек бермейсе,
Ала кибик адамны хурметин нек кёрмейсе?

— Сен адамны джаратдынг джерде сыйсыз топуракъдан,
Мени уа Сен джаратдынг — отдан эм сыйлыракъдан.

— Нек этеме мен хурмет кесимден тёбен джанга,
Менден артыкъ неси бард, нек сый береме анга.

— Андан ненг артыкъды - деб, сорду Аллахым анга.
Аны топракъдан этдинг нек сый бер дейсе манга?

Джаны Аллахдан эди, саны топракъ болса да,
Бойсунургъа унамад, Аллах айта турса да.

Уллукёллюлюк тутуб, мийикге санаб кесин
Аллахына сыйынмай, учуз кёрдю Иесин.

Сыйлы сора сыйсызгъа ол къалай сый берликди,
Кесинден тёбенни ол сыйын къалай кёрлюкдю?

Деб, этмеди ибилис сёзюн джаратхан Иесин,

Ол кери урмаса да Уллу Аллахны Кесин.

Аны Ол Джаратханын ачыкъ айта турады,
Буйругъун къабыл этмей, эришиб дау къурады.

Ол отказ этмесе да, Аны Джаратхан Иесин,
Айтханына сыйынмай ол уллу кёрдю кесин.

Бир Аллахны барлыгъын ол ажымсыз биледи,
Ол айтханнга бойсунмай, кесин мийик кёреди.

Аллах была эришиб къаршчы болуб чыкъды ол,
Ол къылыкъны сингдириб кёб халкъланы джыкъды ол.

Адам улугъа ууун кюрешиб сингдиреди,
Кеси миннген арбагъа аны да миндиреди.

Адам да анга ушаш акъылына базады,
Уллу кёрюб ол кесин халкъгъа уру къазады.

Иблис дау салгъан кибик, джаратхан Раббисине,
Бир къауум дау салады бек базыб ол кесине.

Сора ол ибилисге нёгер болуб къалады,
Аллахын биле-биле Анга къаршчы турады.

Адам да аны кибик этеди, сен къарасанг,
Сора иблисге ушаш болад джолу, сынасанг.

Иблис отказ этмеди Бир Аллахны барлыгъын,
Сора Аллах кечмеди аны джюрек зарлыгъын.

Ол Аллахны билсе да халек этди зарлыгъы,
Раббисин чамландырды джюрегини тарлыгъы.

Уллу кёллюлюк ючюн ол джаннетден къысталды,
Сора ары айланыб Аллахха тилек салды.

Къыямат кюннге дери бир къой мени джашаргъа,
Адамладан кёб нёгер керекме мен къошаргъа.

Кёремисиз, аджалы Аллахыны къолунда
Болгъанны ол ангылаб, мугъур болуб джолунда,
Аллахына джалбарыб, джабышыб тилек салды,

Къадалыб хаман тилеб, Аллахдан джууаб алды.
Биле-биле терслигин ийилмеди джюреги,
Бизден дерт алыр ючюн болду аны тилеги.
Къарачыгъыз, ибилис къадарын билед барын,
Тилегине да джууаб къуру Андан табарын.
Атабыз да джаннетде бек тынч рахат джашады,
Ибилисге алдатыб харам кёгет ашады.
Ол терслигин ангылаб айыб этди кесине,
Кечмеклик да тилеб ол тауба этди Иесине.
Сокъураныб джюреги ол уялалыб ийилди,
Алай была атабыз айыбындан кечилди.
Ол юлгю болуб къалды аны балаларына,
Тауба этген къулларын кечерге Ол барына.
Алай а тауба этмей, турса джюреги къатыб,
Иблисге нёгер болуб къалыр азабха батыб.
Джаратхандан уялыб, къайтыб тауба этгенни,
Ол кечерге сёз беред, сокъураныб кетгенни.

ИЙМАН БЛА ИСЛАМ.

Ийман деген англауду Бир Аллахны барлыгъын,
Аны Джаратхан Иеси андан соруу аллыгъын.
Хар затны да Джаратхан Олду деб — ийнаныуду,
Анга толу ышаныб, чайкъалмай таяныуду.
Ислам деген — бой салыу Аллахха кесин бериб,
Ол буюргъан затлагъа джюрегин ачыб, кериб.
Муслиманла, ийманны эм исламны бёлмегиз,
Сиз бирине ышаныб, уллукёллю ёлмегиз!
Экиси да болмаса, къуру бири джарамаз.
Ол алдауукъ болады, Аллах анга къарамаз.
Экиси нёгердиле джарамайды бёлюрге,
Нёгерлени айырса, болур табсыз ёлюрге.

Аладан бири болуб, обирин сан этмесе,
Ол муслиман болалмаз аны англаб кетмесе!

Ашарыкъ керекди деб, хаман кычырыб турсанг,
Сора кеси келирми, кесинг эринчек болсанг?

Ач боллугъунгу билиб, рысхы джыя джашайса,
Аллахха къуру барсанг, анда уа не ашарса?

Сен ачхагъа ийнансанг сеннге кеси келирми,
Ахрат азыкъ алмасанг, Аллахынг джукъ берирми?

Адам джукъгъа ийнанса, не ючюн ийнанады,
Ызындан болуб аны ол кюрешиб алады.

Сен ийнанган зат кеси санга келиб къаламыд,
Сен джатыб тургъанлай ол сеннге джюрюб барамыд?

Джерге урлукъ атмасанг, андан битим чыгъамыд,
Кёкге булут урмаса, джерге тамчы агъамыд?

Джолоучу да джолуна азыкъ алыб чыкъмайын,
Ол джерине джетерми ачлыкъ аны джыкъмайын?

Чыракъ джолун джарытмай, къарангыда не кёрюр,
Ол тентирей барыр да, сора термиле ёлор.

Гитче джануарчыкъла да кюрешедиле арыб,
Тамблагъа азыкъ джыйыб, кыйын джерлеге барыб.

Тамбласына дыгалас хар бир джан да этеди,
Адамланы кёбюсю къуру кёллай кетеди.

Ауругъан дарман этмей, ол сау болуб къалырма,
Ахратха джукъ къурамай, джанын сатыб алырма?

Эй, ахратха ийнанган, ары да азыкъ керек,
Ол азыкъ а — кьуллукъду, хомух болма, мубарек.

Кьуллукъ этген джылайды мен къалай боллукъма деб,
Этмеген а джырлайды, джаннетге барлыкъма деб.

Ийнаныу была кьуллукъ — экиси къарнашдыла,
Бирге болмай мадар джокъ, ала ахрат ашдыла.

Осебебден аланы джарамайды бѣлюрге,
Ийманына ышаныб, эринчеклей ёлюрге.

Аланы нёгер этмей, анда кыалай кыутулур,
Кыайдан билед ол джазыкъ, азабхамы тутулур?

Ийманына таяныб кесине базгъан кыауум,
Бек терен аджашады, алагъа барды дауум!

АЛЛАХХА УШАШ ДЖОКЪДУ.

Джокъду Аллахха ушаш, эм алгъыннгы Аллахды,
Дуния бары бошалаыб, кыуру Аллах кыаллыкъды.

Джокъдан бар болгъан затла – джокъ болалла бардан да,
Тюрленмей, бирча тургъан – Аллахды – барындан да.

Кыуралгъан затла бары кетерге кыуралалла.
Кыуралмагъанлай болуб тургъаннга баш уралла.

Ала Аны джоругъун бой салыб толтуралла,
Ол айтхандан чыкъмайын, кыуллукъ этиб туралла.

Ол буюргъан джолладан Кёк да, Джер да таймайла,
Ай да, Кюн да джюрюйле, алгъа-артха болмайла.

Кёкде, джерде, хар кыайда бар затла барысы да,
Джаратханнга бой салыб турадыла кыайсы да.

Болджал кюн джетгинчинге турлукъдула бойсунуб,
Ол джетгенлей барысы кыаллыкъдыла оюлуб.

Хаух дуния бошаллыкъды, боллукъду муну арты,
Дунияда бир джан кыалмай ёллюкдю джашы, кыарты.

Сюймесек да ёлюмге бой салабыз барыбыз,
Ол закондан чыгъалмай, джерге кириб барабыз.

Бу Аллахдан келед деб, анга бойсунуб ёлсе,
Ол Анга кыул болады, бу акъылгъа ким келсе.

Ол джорукъну англамай, бек кёб адам ёледиди,
Ол кыабыл этмесе да, ол да ёлюм кёредиди.

Сюйген да, сюймеген да кыутулмайды буйрукъдан,

Къабыл этсе, къойса да чыгъалмайды джорукъдан.

Макъа джылан ауузгъа киргенча джаллаялмай,
Биз да алай ёлебиз, аджалдан баш алалмай.

Эм аллында башында джаратды бериб болджал,
Сынаб бошаса Аллах къоратад, джетсе аджал.

Джаратылгъанны борчу — Джаратханнга тынгларгъа,
Джоругъуна бойсунуб, Ол айтханны англаргъа.

Ибилис да Аллахха ийнанмайма демейди,
Алай а Джаратханны буйругъун ол этмейди.

Джаратханнга бойсунмай, къаршчы чыкъды Иесине,
Бизни буруб кюрешед, нёгер этиб кесине.

Аны джаратхан Аллах — Ол болгъанын биледи,
Буйругъуна сыйынмай, кесин уллу кёреди.

Адам Анга ийнанмай, Джеринде къалай джашар?!
Ол битдирген рысхысын уялмай, къалай ашар?!

Джаратхан Иесин къуру тели кери урады!
Ол Аны сыйын билмей, хайуан болуб турады!

Адам Джаратхан Иесин кери уруб джашаргъа,
Къалай бети джетеди рысхысын а ашаргъа?!

Ол берген нигъматланы барысын хайырланыб,
Бюсюреу этмей Анга, аны бла зауукъланыб?!

Я, Аллахым, насыб эт Сени была джашаргъа,
Сен берген аджалланы биз бойсунуб бошаргъа!

МАХЛУКЪАТХА ОЙЛАШ!

Кёкге, Джерге къарасанг, аланы ким джаратды,
Тынчайыргъа кечени, кюндюзню ким джарытды.

Аллахныкъы тюмюдю биз джашагъан ма бу Джер?
Башха Ие ким болур, мынга сен бир джууаб бер!

Бу джерни тёшек этиб, кимди аны джаратхан?
Кюнню уа ким къурады тёгерекни джарытхан?

Къалай джетди джылыуу ол къадар узакълыкъдан?
Бизге джетиб тылпыуу, къууандыкъ зауукълукъдан.

Бир джюз элли миллион километр узакъдан
Джарыкъ беред бизге ол, оюм ал сен бу затдан.

Кимди аны тийирген башыбыздан энгишге,
Ким кийирди кечеге, сагъыш эт сен бу ишге!

Ким джарашдырды Джерни, биз юсюнде джашарлай?
Аны юсюн битдириб, азыкъ этиб ашарлай?

Къара джерни сюрюб биз, ёсдюрюб битимлени,
Малланы да кютебиз, чыгъарыб сюрюулени.

Къара топракъдан чыгъыб, биз ашарлай затланы,
Барын бизге ким берди бу къадар нигъматланы?

Джерден чыкыгъан хансланы мал аш этебиз чалыб,
Джашауну эбин излеб, кюрешебиз къадалыб.

Джерге атсакъ урлукъну, кимди битдирген аны,
Сюрюб келиб булутну, къуруб тургъан таланы?

Къуу болуб ёлюб тургъан, джан кириб тириледи,
Анга суучукъ джетгенлей, ол джашнаб кериледи.

Джетер-джетмез суу кесек, анга къалай джан киред?
Ол сейир зат тюлмюдю, анга джанны ким беред.

Сабанын, малын санаб ким бошар аны санын,
Бир къауумун аладан ашайбыз, алыб джанын.

Кече джатыб солуйбуз, кюндюзюнде арысакъ,
Энтда ишлеб арыйбыз, эртденинде джарысакъ.

Бир кечени, бир кюнню бир-бири ызларындан,
Ким салса да ёшюнню, таймазча сызларындан,

Кимди аланы алай тайдырмайын джюрютген?
Сезаламыса къаллай Къудретди аны элтген?!

Не Кюн, не Ай, не бу Джер, бузулмайын джоллары,
Аланы ким джюрютед, тюрленмей заманлары.

Джер тегерек бурулса, андан сутка болады,
Кюнню тегерегине айланса джыл толады.

Ала бары джюрюйле, джолларындан таймайын,
Бир минутха, секундха алгъа, артха болмайын.

Ол Аллахны сагъатыд не аз да тюрленмеген,
Тюз джюрюмей, къатышыб, къурулуб тюзелмеген.

Адам этген сагъатны тюзетмейин болмайды,
Хаман къараб къурмасанг, бирча барыб турмайды.

Алай кеси болурму, бир Ие болмаса анга?
Ол кеси бурулурму, сен бир айт аны манга!?

Уллу, мийик таулары кёбюсю кириб джерге,
Ким сюеди аланы, керек оюм этерге!?

Адам къол этмегенин – аны иги билебиз,
Тыш оноу джетмегенин, барыбыз да кёребиз.

Бизге къаллай бир битим этеди файда кесин,
Кяфыр болуб кетмейик, сан этмейин Иесин.

Кёкде, Джерде хар бир зат, бизге соруу берелле,
Акъылы болгъан кауум, ол затлары кёрелле.

Сора кеси болурму, Болдуруучу болмаса,
Кимни къолундан келир, къудрет кючу толмаса?

Иесиз бир зат болмайды, хар затны барды Иеси,
Оноусуз джукъ толмайды, Оноучу – Аллах Кеси.

Болса джаратылгъан зат – джаратыучу керекди,
Керекди Анга бир ат, Ол – Аллах Мубарекди.

ДЖАНЛА.

Уллу Аллах джанлары барын бир кюн джаратды,
Соруу бериб ауалда, буйругъуна къаратды.

«Кимди Джаратхан Иегиз, сизни джокъдан бар этген,
Хар негизни да бериб, билимден юлюш джетген,

Сиз бой салыб джашарлай, къуру Анга сыйыныб?

Бир кюн барынг келирсиз сиз аллыма джыйылыб».

Сора ала айтдыла: «Сенсе бизни Раббибиз,
Анга аз да ишек джокъ, шагъатлыкъ этебиз биз».

Джанланы хар бири да, чайкъалмай джууаб берди,
Аланы сынар ючюн, Аллах джерге джиберди.

Берген сёзюн бузмайын, ким джашар джер юсюнде?
Келдинг, кетдинг, бу джашау, тюш кёргенча, тюшюнгде.

Сора адам къатышды, берген сёзюн унутуб,
Джашаугъа ол алдатды, джалгъан дунияны тутуб.

Дуния мал хорлаб аны, сёзюн унутдурады,
Тутмаса да ол сёзюн, Аллах къараб турады.

«Джаратыучу» демеген джокъду кеси тилинде,
Ол джюрекде турмагъан, ташада, билиминде.

Ичгичи, наркоман да айталла Аны атын,
Алай а нафсы хорлаб, кёбю унутду антын.

Инджиу кёргенлей хар ким «Аллах» дерге чабалла,
Андан аязыгъанлай, сансыз башын джабалла.

Тарлыкъгъа тюшгенлей а, алагъа инджиу джетиб,
Бек къысха эсгерелле, Ол эслерине келиб.

Алай была бек кёбле алдауукъчу болалла,
Сынамларын толтурмай, динсиз болуб къалалла.

Къанында, джюрегинде Ол болмагъан джокъ киши,
Аллахны буйругъуна келишемид ол иши?

Аны аты турса да адамланы къанында,
Дуния хорлаб тебрейди, ол унутуб джанын да.

Тёнгек джерден къуралды, къайтыры да джергеди,
Аджал джетсе, буйругъу – ол анда чириргеди.

Санла джанны элтелле къайры десе, кёлтюрюб,
Патчахны джюрютгенча, айланалла джюрютюб.

Алагъа патчах болуб, ол буйрукъла къурады,

Кеси суйген джанына ол аланы бурады.

Аланы ол кьул этиб, бойсундуруб турады,
Джууаблы уа санлагъа, керек кюн джан болады.

Джаннга соруу этилиб, санла шагъат болурла,
Терс джюрютген санлары – анга кьаршчы турурла.

Уллу Аллах санланы, тил бериб сёлешдирир,
Санланы сёлешиуу халкъны сейирсиндирир.

Джанды джууаб берлик да, азабны чегерик да,
Анда насыбы тутуб, Бир Аллах кечерик да.

Джан санланы патчахыд, ол артыкълыкъ этмесин,
Ала ючюн гюнахлы болуб азаб чекмесин!

Джан Иесине кьайытса, анга соруу сорулур,
Бурун берген сёзючюн ол азабха тутулур.

Джан деген бир сейирди, кёрюр мадар болмагъан,
Джан кетсе, тёнгек кеси аз да кымылдамагъан.

Аны джаны джокъду деб, кёрмегенлей айталла,
Ала анга белгиге кьаллай далил табалла?

Кымылдамаса ёлюк, джаны джокъгъа санайла,
Джанны кёрмеселе да, джан кетгенин англайла.

Тёгерекде хар затны Уллу Аллах джаратхан,
Бизге ол джанны салыб, кёб затлагъа кьаратхан.

Джанны кёрмеген кибик, биз кёб затны кёрмейбиз,
Ол да аны кибикди, анга эс нек бёлмейбиз?!

Тёнгекни кёрюб, джанны кёралмайын кьалабыз,
Аны кёралмасакъ, биз бир тюрлю чайкьалабыз.

Тёнгек кымылдамаса, джаны джокъду дейдиле,
Джан кетиб бошагъанын, ажымсыз биледиле.

Алай а барды соруу, бармыды аны кёрген?
Анга джууаб ким берир, бир айтсын аны билген.

Биз тёнгекни кёргенча, кёб затланы кёребиз,

Кёзюбюз кёрген затны биз барлыгъын билебиз.

Уллу Аллахны иши ол тёнгекге ушайды,
Кеси таша Бир Джанды, хар затны да бошайды.

Адамны кесек джанын болмагъан кёрюр мадар,
Джаратхан Аллахны уа болурму кёрюр къадар?

АЛЛАХНЫ КЪУЛУ.

Бизни уллу атабыз къарыусуз джаратылды,
Ол буйрукъда туралмай, бу дунягъа атылды.

Джаратхан Аллахыны – айтхан сёзюн бузгъанды,
Этме дегенин этиб, ол айыблы болгъанды.

Алай бла Раббисине бойсунуб туралмады,
Ол шайтаннга алдатды, кесин бегиталмады.

Джаратханны унутуб, ол башхагъа тынглады,
Арта Андан уялыб, терс болгъанын англады.

Шайтан айтханны этиб, ол джангылыб абынды,
Ибилисге алдатыб, ол джаууна табынды.

Кимни айтханын этсенг – боласа аны къулу,
Джюрек кимге бойсунса – ол саналады къуру.

Уллу атабыз Адам алдатханча алдатсакъ,
Биз насыбсыз болурбуз, шайтан джолда атласакъ.

Къарыусузлукъ себебли адам излейд таянчакъ,
Ол кесин баджаралмай, хаман болуб джалынчакъ.

Хар адамны ичинде, дуняда заманында,
Бир затха таянмакълыкъ, салыныбды къанында.

Насыблы таянады тыйыншлы джерин англаб,
Насыбсыз абынады, ким не айтса да тынглаб.

Бизни Джаратхан Иебиз – Олду хар неси толу,
Анга таянса олду къуру тюз баргъан джолу.

Эм бай къуру Аллахды – излегеннге бериучю,
Кесин Анга къул этиб тилегенни кёрюучю.

Анга таянсакъ, Олду бизге къууанч этдирлик,
Хар небизге да джараб, муратлагъа джетдирлик.

Кёбюсюне терсине биз тебрейбиз таяныб,
Анга бегиб тохтамай, ётюрюкге ийнаныб.

Багъалатыб бир затны, биз ийнанган зат бизге,
Бизге аллах болады, биз сайлаб кесибизге.

Джюрек неге талпыса, олду аны аллахы,
Ол анга къул болады, буду халкъны палахы.

Хакъгъа ким къул болалса, акъыл джетиб, тынгылаб,
Башха затха терилмей, Хакъны багъасын англаб.

Мындан бир гыл тюшер деб, тамадагъа бетсинсе,
Байлыкъгъа эси кетиб, рысхы къанына сингсе,

Неда адетни тутуб, ата-баба деб турса,
Халкъ этгенча этмей деб, ол эсин ары бурса,

Ата-баба айтхан деб, Аллах айтханны къойса,
Къарны айтханны этиб, хайуанча, ашаб тойса,

Тенгле айтханны этсе, Аллах айтхандан эсе,
Саналлыгъы ол затды – джюрекде не бар эсе.

Ма ол таянган заты хар адамны, ийнаныб,
Ол аллахы болады, шайтан къалад къууаныб.

Джюреги суйген затха эси кетиб чабады,
Сора анга къул болуб, динни башын джабады.

Къуру Бир Аллах ючюн, сен талпыб этген затынг,
Башханы къатышдырмай, эсгериб Аллах атын,

Джаратханнга бойсунуб, мында этиб кетгенинг,
Алырынг къуру олду, къабыл болуб этгенинг.

Къурукъоллай кетгеннге, Раббисинден уялмай,
Ким болса да биреуге ол къул болуб, уянмай,

Ёлюб кетген адамгъа, молла келиб, ол анга
«Фатиха» деб къычырса, ол келирми ийманнга?!

ДЖАН. АКЪЫЛ. НАФСЫ.

Адамны боллукъ болур бѣлюрге юч бѣлюмге,
Ахыры уа барады, аджал джетиб ѣлюмге.

Адам деген – кыралды, бир патчахы да болгъан,
Аны бизге Аллахым оноучу этиб салгъан.

Акъыл деген – оноучуд, кыралын джакълаб тургъан,
Аман джанына иймей, аны тюзюне бургъан.

Патчахны сакълар ючюн Аллах акъылны берди,
Сора бизни сынаргъа, аны Джерге джиберди.

Патчахны тѣгерегин керек кючлю сакъларгъа,
Тюрлю-тюрлю къоркъуудан, джауларындан джакъларгъа.

Анга заран джетмесин, сакъ тур анга, мубарек!
Патчахны сыйы уллу, джакълаб тутаргъа керек.

Патчахны джауу болмай, къалмайды хар заманда,
Таймай, кючлю сакъланыб турмаса ол хаманда.

Эм уллу джауу аны– кесини нафсысыды,
Эки къабыргъасыны ичинде — арасыды.

Анда аны джаулары толудула, марайла,
Ала анга чабаргъа хазырдыла, къарайла.

Патчахны бузуб ала, халек этиб къояргъа,
Адамлыкъдан айырыб, аны бетин джояргъа.

Ол джаула да кесинги биргенгеди, англа,
Ташадан марабдыла, бу сѣзге иги тынгла!

Таб кѣзюучюкню сакълаб, ала мараб чабалла,
Къарауул джукълаб къалса, осагъат дерт алалла.

Къарауул хомух болуб, ол орнун толтурмаса,
Неда эринчек болуб, ол сагъайыб турмаса,

Ала бары къозгъалыб, анга бирден чабарла,
Бошланыб къалыб ала, тѣрт джанындан таларла.

Ол орнунда турмайын, кир джолланы джокъласа,

Уллуке́ллюлюк этиб, сан этмейин джукъласа,
Къарауул джукълаб къалыб ол орнун толтурмаса,
Патчахны кьурутурла, ол сагъайыб турмаса.
Мараб туруб осагъат, бёрю кибик чабарла,
Джашыртын къабхан итча, эслетмейин къабарла.
Ычхынсала патчахны ала итча таларла,
Юсюнде сыйын кьоймай, бек ариу тазаларла.
Адамны ичи толуд тюрлю-тюрлю джануардан,
Къазауат эте джаша, сакъ болуб ол джауладан.
Алайсыз къартлыгъында, сен атылыб къалырса,
Дунияда сыйсыз джашаб, анда нени алырса?

НАСЫБ БУГЪУБДУ.

Хар нени да Эштиучю, ташаланы Билиучю,
Джюреклени Кёрюучю, тилеклени Бериучю!
Сенде заман бармагъан, Сенсиз мурат толмагъан,
Не бир орун алмагъан, Сеннге тенг джукъ болмагъан.
Мындан ары боллукъ да, ары дери болгъан да,
Болуб бошаб озгъан да, бюгюн бола тургъан да,
Анга бары бирчады, Ол барын да биледи,
Болгъанны эм боллукъну – Ол барысын кёреди.
Аллахха заман джокъду, заман Аллах Кесиди,
Анга заман керек тюлд, Ол – заманны Иесиди.
Кюзгюдеча хар бир зат, бары Анга туурады,
Тамбла боллукъ затланы барын кёрюб турады.
Бизге джабылгъан затла, бары Анга ачыкъды,
Биз ташаны кёрмейбиз, таша бизге джабыкъды.
Таша была арагъа бизге джабыу салгъанды,
Ташаны кёралмайын адам сокъур къалгъанды.
Ташаны билир кибик, аллай къарыу бермеди,
Ташаны ачыкълауну бизге тыйншлы кёрмеди.

Ташаны билсе адам, джашау къалай болуред,
Кёблени джылау басыб, халкъ бушуудан толуред.

Аны таша этмесе, сынам да болмаз эди,
Бир Аллахны пыланы алайсыз толмаз эди.

Биринчи эм башында оноу алай болгъанды,
Таша этиб джазыуну, сайлау бериб къойгъанды.

Биз джарлы болмаз ючюн, акъыл берди юлюшге,
Келечи, китаб ийди, тыйыб къоймай мюйюшге.

Джашауну бизге бошлаб, бизни сынаб къарайды,
Акъыл была ойлашсанг, тюз барыргъа джарайды.

Бизден аны джашырыб: «Излегиз да табыгъыз!
Насыб керек эсе сиз акъыл была алыгъыз!» -

Деб буюрду Аллахым, саугъагъа акъыл бериб,
Тюз джолун да кёргюзюб, келечиле джибериб.

Акъылын ким ишлетсе, насыб излей барады,
Бугъуб тургъан насыбын ол кюрешиб табады.

Джатыб джукълаб тургъаннга насыб кеси келмейди,
Акъылын ишлетмеген, насыб неди, билмейди.

НАФСЫ ХАУА.

Адам былай туугъанлай, ол бузулуб туумайды,
Кесин бошлаб къойса уа, адамлыкъда турмайды.

Адамлыкъдан айыргъан кёб кылыкъла бардыла,
Ийман джолдан тайдыргъан бизни ма аладыла.

Барысыны чыкыгъаны болад нафсы хауадан,
Нафсы джыгъыб бошаса, башха болмайд хайуандан.

Ол бир хайуан кибикди, нафсы оноу этеди,
Адеб, намыс болмаса, сора айырма неди?

Ашагъаны-джатханы, олтургъаны-тургъаны,
Хар кимге тынглагъаны, арбаз-межам къургъаны,

Адамча кёрюнсе да, анга къарагъан кёзге,
Адам бла бёлюнсе да, халкъча кёшулуб сёзге,
Чегетде джашамайын, джашаса да ол элде,
Хайуанча ашамайын хар не табханын джерде,
Хайуан киби боллукъду, нафсыны ким бошласа,
Адебден кенг турлукъду, адам кылыкъ бошалса.

Нафсы – эмилик атды, сакъ бол, ол алыб къачар,
Ол бизге аман затды, кьоркъ, халек этиб чачар.

Бошлаб кьойма сен аны, анга эркинлик бериб,
Ол излеген джолланы сен анга ачыб, кериб.

Къарабетли этиучю хар адамны – ма олду,
Джаханимге элтиучю, аджашдырыучу джолду.

Ибилисни тузагъы – аны была тутуучу,
Бир Аллахны узагъы – аны тыймай кьоюучу.

Олду халек этиучю, адамланы терилтиб,
Джаханимге элтиучю, анда бизни термилтиб.

Олду эм бек джауубуз, кьоркъайыкъ кесибибизге,
Алдаб тутхан ауубуз, алайыкъ эсибизге.

Кёз къарангы этдирген ол тюлмюдю хар заман?
Халкъны бузуб терсейтген, келтирген уллу заран.

Нафсыгъа бой бериучю хар заманда онгмайды,
Ол айтханны этиучю чырт насыблы болмайды.

Къайсы джанына бурсанг, нафсы ары ишлейди,
Сен аны кери урсанг, Аллах аны излейди.

«Наханнафс гъанил хауа», - дейди Къуранда Аллах,
Сен ойлаш да бир къара, андан чыгъад хар палах.

Аятны магъанасы: нафсыны сен кери ур!
Бошлаб кьойма сен аны, ол айтханнга къаршчы тур.

Аны бошлагъан киши Къыямат кюн уялыр,
Хакъына да ол анда, джаханим отну алыр.

Акъяллыны, телини нафсыды ачыкълагъан,
Нафсысына бойсунмаз акъылындан чыкъмагъан.

Акъялы онглу болуб, анга этсе иелик,
Аны заранын англаб, бермей анга эркинлик.

Ол эркинлик табханлай, санга къыйынлыкъ салыр.
Сен кёрмейин игилик, шайтан да дертин алыр.

Ол шайтаннга джол къуруб, хаман болушуб анга,
Экиси нёгер болуб, джаулалла ала санга.

Расул осият этди кесини умметине:
«Нафсынг джауунгду сени, андан сакъла кесинги,

Сен тышында излеме ол-бу мени джауум деб,
Башхалагъа эс ийме, барды сизге дауум деб.

Эки къабыргъангы ол арасындад, ангыла,
Эсле, берме анга джол, бу осиятха тынгла!»

Акъял да эм нафсы да джаудула бир-бирине,
Аманлыкъны бары да киред нафсы ичине.

Нафсы бизге аманны татлы этиб кёргюзед,
Алай была адамны ол гюнахха киргизед.

Ненча гюнах затланы игича англатады,
Ненча джигит джашланы терс джолгъа атлатады.

Акъялы онглу болуб, аны джолгъа салмаса,
Ол анга къаршчы туруб, кюрешгенлей турмаса,

Башха къайсы чыгъалса, ол санга ие болур,
Къолгъа къайсы джыялса, оноуну да ол къурур.

Акъял хорлаб ие болса – джарыкъ джолгъа чыгъарыр.
Нафсы хорлаб онгласа – ол къаядан чынгатыр.

Бютеу джашау джолубуз экисине таянды,
Кимди сыйлы эм сыйсыз ма былайда баянды.

Акъялны ким ишлетсе, сыйы была ёллюкдю,
Нафсыгъа ким кючлетсе, ол сыйсызлыкъ кёрлюкдю.

Биринчи джолу аны – дуния малгъа чабдыргъан,
Халалны эм харамны, айырмайын, къабдыргъан.

Хайуан халда билгени – ашагъан эм ичгенди,
Кийик халгъа кѣчгени, артыгъы – тюйюшгенди.

Ашаб-ичиб семирсе, харам-халал айырмай,
Кийиксиниб тебрер ол, гюнах-сууаб къарамай.

Ол билген ашау-ичиу, ахыратны унутуб,
Мында эркин джашагъан, нафсысына бойсунуб.

Джюрек къаты болса уа, гюнах андан чыгъады,
Ёхтем болуб бошаса, хар кимни джылатады.

Ол кийик халгъа кѣчер, хайуан джолну толтурса,
Джаныуар болуб кетер, анда биразны турса.

Ол халда джан аямай, ол талашыргъа чабар,
Онгузду деб къарамай, барын ол сермеб къабар.

Ургъан, тюйген, инджитген, джетген-джетгенин хаман,
Халкъгъа зорлукъ джетдирген – аны хар иши аман.

Я, Раббий! Сен бер джюрек терсни-тюзю англарлай,
Нафсыбызны биз хорлаб, Сен айтханнга тынгларлай!

ДЖОЛОУЧУ.

Игилик – Бир Аллахдан, шайтандан да – аманлыкъ,
Аллах бизден сайлагъан адеб, намыс, адамлыкъ.

Таза акъыл, тюз джюрек – бизден Аллах сайлагъан,
Терс акъыл эм кир ниет – шайтан кесин байлагъан.

Аллах ючюн игини этсенг, Аллах сюеди,
Алай этмеген артда сокъураныб кюеди.

Тюз джолгъа джибермеген – ол шайтанны ишиди,
Аны была къазауат этген муъмин кишиди.

Биреу алдатыб къойса, хорлатыб анга кесин,
Дуния джашауну сайлаб, ол анга ийиб эсин.

Шайтаннга нѣгер болуб, къыямат кюн ол барыр,

Шайтан алгъан юлюшню ол да алайда алыр.

Бу палахха мени сен салдынг деб андан даулар,
Мында ала шох болуб, анда болурла джаулар.

Сора айтыр: «Аллахым, къаты азаб бер мынга,
Хакъ затны терс англатыб, сингдиргенди ол манга.

Бюгюн, аны амалтын, мен азабха къалгъанма,
Ол айтханнга ийнаныб, джалгъа – отну алгъанма.

Ол да джууаб къайтарыр, бош кёлюнгю къалдырма,
Менсиз да аджашыбенг, бош башымы къандырма.

Кесинг алай суйгенсе, зорму этдим мен санга?
Сенде акъыл бар эсе, нек тынглай эдинг манга?

Ма былай игиди деб, мен кёлюнге келтирдим,
Аман затны игича, джюрегинге сингдирдим.

Мен – аманнга тартыучу, сени да тартдым анга,
Сагъыш этер керекли, алданыб къалдынг манга?

Аманны эм игини акъыл была сюзмединг,
Джаратханны ангылаб, менден чёбню юзмединг .

Бюгюн Аллахны сёзю, Ол бергенича толду,
Мени да берген сёзюм арты-аллына болду.

Сен уялсанг Раббингден, манга бой салмаз эдинг,
Иги ишни орнуна аманны алмаз эдинг.

Мен Аллахдан къоркъама, сен аллайла сёлешме,
Кесинги терслигинги манга джагъыб кюрешме!

Ма бу болур шайтанны Къыямат кюн джууабы,
Анга къаршчы ким болса, Аллахданды сууабы.

Экисин бирге байлаб, джаханимге атарла,
Мындача, нёгер болуб, анда бирге джатарла.

Шайтан да эки тюрлюд, аны иги англайыкъ,
Биз джауну иги билиб, Джаратханнга тынглайыкъ.

Бир тюрлюсю джинденди, экинчиси – адамды,

Андан-мындан болса да, аджашдыргъан – шайтанды.

Гюнах ишге тартыучу, терилтиб бир-бирлерин,
Ол да – адам шайтанды, терсейтиб нёгерлерин.

Джинден эсе адамны шайтаны бек аманды,
Анга сакъ болайыкъ, ол – аманыракъ шайтанды.

Адам шайтанны билмей, анга бек алдатабыз,
Аны иги англамай, анга бек хорлатабыз.

Бизнича бир адамды, деб акъылгъа келеди,
Ол шайтан болуб бизге уллу заран береди.

Ол да халкъча адамды, деб оюмгъа келмесин,
Адам сыфатлыды деб, сакъ болсун, терилмесин!

Бизни гюнахха бояб, аманны ким этдирсе,
Терсине удуб бизни, табсыз акъыл келтирсе,

Озаманда аллайгъа аталады шайтан деб,
Аллай къылыгъы болса, ышанма сен адам деб.

Эки тюрлюсюнден да бек сакъ турургъа керек,
Алдатыб къойсанг анга, сен тауба эт, мубарек.

Уллу Аллах кечиучюд, джангылсала къуллары,
Джюрекле сокъураныб, джайылсала къоллары.

Аллахым, Сен акъыл бер, аллайланы англарлай,
Кесибизни алдатмай, дин айтханнга тынгларлай.

Сакъла бизни, тилейбиз, ол къауумну ууундан,
Заран бериучюлени туугъаны-туудугъундан!

КЕЧМЕКЛИКНИ ЮСЮНДЕН.

Кёб шукурла Аллахым гюнахланы кечесе,
Биз таубагъа къайытсакъ, кирлени кетересе.

Бизни Кесинг джаратдынг, бериб бизге къылыкъла,
Бир къаууму – махтаулу, бир къаууму – сыныкъла.

Бизни джаратхан заман нафсы хауа да бердинг,
Аны была Сен бизни дуняда сынаб кёрдюнг.

Болумлу эм болумсуз; акъыл иеси, акъылсыз;
Рахматлы эм рахматсыз; кылыкълы эм кылыкъсыз;
Уятлы эмда уятсыз, хатерсиз эм хатерли;
Адебли эм адебсиз; хурметсиз эм хурметли;
Бегимли эм тутхучсуз; фахмулу эм фахмусуз;
Ким – чомарт, кими кыызгъанч; ким-халал, кими харам;
Тёзюмлю эм тёзюмсюз; кечиучю эмда дертли;
Чыдамлы эм чыдамсыз; тюз сёзлю, экибетли;
Джумшакъны эм къатыны; джууашны эм хыныны;
Ангылы, ангысызны – дагъыда кёб кылыкъны.
Адам джаратылынды ол джангыла турурлай,
Буйрукъ болду аманны, кирни кери урурлай.
Чыртда гюнах этмейин, джаратмады турурча,
Бизге къарыу бермеди гюнахдан къутулурча.
Алай а Ол буюрду кесибизни сакъларгъа,
Акъыл берди, ойлашыб, хар ким кесин джакъларгъа.
Биз акъылны ишлетиб, аман ишден къачаргъа,
Игиликни эшигин аны была ачаргъа.
Кесибизде ышанмай, хаман биз сакъ болургъа,
Хар ким кесин бошламай, эслеб, къоркъуб турургъа.
Биз къадалыб, кюрешиб гюнахланы этмезге,
Аны была эришиб, нафсыгъа бой бермезге.
Анга бой берилгенлей, гюнах андан чыгъады,
Анга бойсунганны уа, сыйсыз этиб джыгъады.
Ол себебден нафсыды эм биринчи джауубуз,
Кёбню бузуб ёлтюрдю, сакъ болайыкъ сауубуз.
Махтаулу кылыкъланы кесибизде алайыкъ,
Къайгы болуб, кюрешиб, къаныбызгъа салайыкъ.
Сыныкъ кылыкъладан да башыбызны сакълайыкъ,
Бир Аллахха джалбарыб, Анга тилек салайыкъ.

Нафсыгъа бой салмакъды гюнахны чыкъгъан джери,
Адам терсеймез анга бой салгъынчынга дери.

Ол айтханны этгенлей, тебрер адам аджашыб,
Кеси да англамайын, тюз джолундан тайышыб.

Бизге файгъамбар айтды: «Андан бек сакъ болугъуз,
Сизни халек этерик – олду эм бек джауугъуз.

Сен тышында излеме джауларынгы кесинги,
Ол эки къабыргъангы арасындады сени».

Башха бирле тюлдюле, нафсынгды сени джауунг.
Хар заманда биргенгед сени тутуучу ауунг.

Сен кесинги сакъласанг, джюрегинги бегитиб,
Шайтан бир джукъ эталмаз, сенден тюнгюлюб кетиб.

Нафсысына сакъ болгъан, адамлыгъын оймайды,
Аны бошлаб къойгъунчу, кеси бетин джоймайды.

Къуранда да Аллахым бизге алай буюрад:
«Нафсыгъа бой бермезге, бизни анга чакъырад.

Гюнахны чыкъгъан джери, билдик, нафсы болгъанын,
Анга хорлатхан адам – ол гюнахдан толгъанын.

Аны была къазауат этейик биз бошламай,
Анга джол бериб къоюб, бир хайуаннга ушамай.

Джангылгъан заманда да, биз гюнахха къатышыб,
Кечиучюден тилейик «кеч, Аллах» деб, айтышыб.

Сокъураныб къайытсакъ, умут барды кечер деб,
Гюнахланы кетериб, бизни таза этер деб.

Ол къарамай къоймайды керти тауба этгеннге,
Кёлю была джалбарыб, кечмеклик тилегеннге.

Джюреги мугур болуб, Бир Аллахха къайытса.
«Энди бу ишни этмем, инша Аллах!» - деб айтса.

Джаратхандан уялыб, аман ишин оймаса,
Таубасы къабыл болмаз, Аны ючюн къоймаса.

Адам кёрсе – уялса, ташада уа уялмаса,
Ол аны кыалай кечер, Андан уялыб кыймаса?
Кыаруу джетмей кыйса, не келишмей саулугу,
Неда биреуден кыоркыуб, болуб аны джаулугу.

Аллай тауба джарамаз, Аллах келмейд эсине,
Аууз джукыгъа саналмаз, сакъ болсун ол кесине.

Тауба эте бир буза, анда бегим болмаса,
Аллах анга кыарамаз, сокъурану толмаса.

Бюгюн тилегенликге, дагыда бузуб кыйса,
Сезюне ие болмай, хаман ол сезюн ойда.

Ол ётюрюк таубады, аны иеси алдаучу,
Ол иши анга болур Кыямат кюнде даучу.

Аллах бизден излейди, биз джангылгъан заманда,
Сокъураныб, уялыб тилемекни хаманда.

Гюнах этмей, мёлекча, тюлдю адам тураллыкъ,
Не гитчесин да кыймай, барын кери ураллыкъ.

Аллах да бизге алай туругъуз деб, айтмайды,
Гюнахлыланы атыб, кыарамайын кыймайды.

Уллу гюнах этсе да, Аллах анга кыарайды.
Ким кечмеклик тилейди деб Аллахым сакълайды.

Тилемейин тургъанны Аллах эрши кёреди,
Аллай адам кечилмей – ол гюнахлы ёледи.

Уллу кёллю адамды тилемейин джашагъан,
Умуту джокъ Аллахдан, билгени уа – ашагъан.

Кечмеклик тилемеген – ол базады кесине,
Аллахына тюберин келтирмейди эсине.

Гюнахла да болмайла, ала бирча барысы,
Бир кыаууму – уллула, гитчелелле джартысы.

Аллах айтад Кыуранда: «Уллуладан джанлагъыз,
Аладан сиз сакъ болуб, башыгъызны сакълагъыз!»

Гитчелени Аллахым тынч кечеди, билейик.
Уллула уа кыйынды, аланы бек тилейик.

Гитчелеге сакъ болуб, уллукёллююк этмей,
Сансыз этиб аланы, биз кяландырыб кетмей.

Ала да кёб болурла «хо-хо» деб, этиб барсакъ,
Очукъ ючюн деб кьоймай, гитчелеге да бол сакъ.

Очукъ ючюн деб кьойса, ол этген гюнахына,
Гитче да уллу болур, ол барса Аллахына.

Нек десенг ол алмайды гюнахларын бойнуна,
Сансыз этиб кьояды, ол уялыр орнуна.

Очукъ ючюн деб айтса, адам этиб аманны,
Ол уллукёллю болад – Аллах скоймейди аны.

Ол не Аллахны сёзюд, Къуранда джазылынган,
Неда Расулуллахны хадисинден алынган.

Алай айтса бузады ол бирин экисини,
Бу сёзге сен сакъ болуб, джаша эслеб кесинги.

Башха гюнах дженгилди, алай айтхандан эсе,
Экисине тенг болуб, сен дау салгъандан эсе.

Алагъа къаршчы болгъан – ол муслиман болалмаз,
Алагъа оноу этсе, аны ийманы кялмаз.

Муслиманны джоругъу шериятды, ангыла,
Сен хакъ муслиман эсенг – экисине тынгыла.

Биреу гюнах этгенин ол ойлашыб англаса,
Аман ишни этдим деб, аны бойнуна алса.

Этген гюнахы аны этген заты болады,
Гюнах этдим деб билсе, ол Иесинден уялады.

Очукъ ючюн деучю уа, Аллахдан уялмайды,
Кесини айыб ишин ол бойнуна алмайды.

Джаратханнга джокъ адеб неда файгъамбарына.
Муслиманма деб турад, бойсунмайын барына.

Муслиман деген сёзню магъанасы былайды,
Аллахха, файгъамбаргъа «сыйынган» деб, алайды.
Ол джолгъа Сен бир тюзет, Уллу Аллахым, бизни,
Къыямат кюн аллынгда уялтма бетибизни!

АЛДАГЪЫЛА АРТДАГЪЫЛАГЪА.

Туумай къалад деб къоркъма,
Аман тууады деб къоркъ.
/Нарт сёз/

Алдагъы артдагъыгъа адетлени къояды.
Аман адетни къойса, терилерин сояды.

Уяда нени кёрсе, учханда аны этер.
Миллети нени этсе, тели ол джолну кетер.

Сыйлы файгъамбар айтды: «Хар джан таза тууады,
Сора аланы артда ата-ана бузады.

Ала чууут болсала, чууут динни алалла,
Ата-ана дининде ала ёсюб къалалла.

Христианлы болсала, туугъан да аны алыр.
Меджисуула эселе, бала да анда къалыр».

Тюзню, хакъны кёргюзсенг, анга насыб къояса.
Аман джолну сингдирсенг, балаланы джояса.

Алтын-кюмюш болса да кийиндирген кийиминг,
Этаж юйде турса да, кёлге джетиб суюкюнг.

Мерседесде джюрютсенг, аягъын джер басдырмай,
Сен тойдуруб семиртсенг, не азчыкъ да аздырмай,

Къайгъысын кёрюб аны, ийманнга тюзетмесенг,
Ахыратда дау салыр, адамлыкъ юретмесенг.

Сен юретир керекли алгъан хар бир айыбы,
Тюз джолну тюзетмесенг, тиер сеннге таягъы.

Ата-ана бошласа, гитчеликде тыймайын,
Артда хар кимге чабар, джорукъгъа сыйынмайын.

Джау болуб чыгъар санга баланг сени кесинге.

Бир кийик джаныуарча, ол хырылдар иесине.

Хайуан кылыкыгъа кёчсе – ол адамлагъа чабар.

Азаб болуб ол халкыгъа, джетген джетгенин кыабар.

Ананы кыачы демез, атаны хакъын билмез,

Кишиге хатер этмез, ол затха эсин бёлмез.

Ол экисини хакъын билмеген ол не билир?!

Джюрекде рахмат болуб, ол башхагъа не берир?!

Ала халкыгъа азабха бу дуниягъа тууалла.

Джер юсюнде хар затха азаб бериб туралла.

Бёрю кючюкле кибик, отду джетген джерлери,

Кюдюрелле хар кыайда тишилери, эрлери.

Къоркъуу салыб миллетге, алай была джашайла.

Не да сыйыныб бетге, халкыны этин ашайла.

Ол кыауум алай барса, гюнах джолгъа кетеди,

Шайтан нени буюрса, разы болуб этеди.

Кёб адамла кеслери балаларын джоялла,

Тюз джолгъа тюзетмейин, ала бузуб кыоялла.

Кыайдан тюзетсин аны, ол кеси тюзелмесе,

Ол анга Аллахындан аманат деб, билмесе.

Аллай бала нек кыурайд – халкыгъа кыыйынлыкъ берген,

Тюююшеди, урлайды – олду кыуру ол билген.

Файгъамбарыбыз айтды: «Ата-ана сюрюучюд,

Ийманда, джорукъда да ёлгюнчюнге кютюучюд».

Бурунгула айтханла: «Къоркъма, туумай кыалад» - деб, -

Бизни сагъайтхандыла: «Къоркъ, аман тууады» - деб».

Я, Аллахым, Сен сакъла, баланы амаындан!

Не тукъум да зулмучу кыауумну заранындан!

ШАЙТАННЫ ХЫЙЛАЛАРЫ.

Эм биринчи адамгъа шайтан былай келеди,

Аны акъылын чагъыб, быллай ауаз береди:

«Хар зат кеси болгъанды, барады джашау кеси,
Кёргюз бери, бар эсе дунияланы Иеси.

Джаратыучу бард деген, ол бош сёздю, ийнанма,
Ёлдюнг, чирдинг, тас болдунг тирилиуге ышанма»,-

Деб, кюрешиб, адамны эсин ары бурады,
Бир къауум да, ийнаныб, алайды деб, турады.

Сагъыш этиб, ойлашыб, къыйнамайды ол кесин,
Терен затлагъа ийиб, кюрешмейди ол эсин.

Кёз кёрген затдан ары, ол терен баралмайды,
Бир кесек сагъыш этиб, арлакъ къараялмайды.

Алай была кюрешиб, бир къауумну хорлайды,
Ол аны хыйласыды, алайтын бек алдайды.

Сора адам эс джыйыб, Джаратыучу бард десе.
Бу къадар кёрюннген зат иесизмиди, элесе?

Сора эрлей, осагъат, былай айтыб джетеди,
Къуллукъ этдирмез ючюн, джюрегин хош этеди:

«Кяфырладан тюлсе сен, энди болдунг муслиман,
Къуллукъ этиб нетесе, боллукъду, салдынг ийман».

«Огъай, мени Джаратхан – Ол не ючюн джаратды,
Бу джарыкъ дуниягъа да мени нечюн къаратды?

Мени Джаратхан Иеме борчду къуллукъ этерге,
Разылыгъын мен излеб, мындан алай кетерге.

Бир кюн Аны аллына сюелликме, амалсыз,
Алайда не айтырма, барыб къалсам гъамалсыз?» -

Деб, ол акъылгъа келсе, этдиреди ол болджал:
«Аны-муну бир тындыр, узакъды алкъа аджал.

Ишлеринги бир боша, артда этерсе къуллукъ»,-
Деб, аны арт болджалгъа салдырады, ол къурлукъ.

«Огъай, тамбла этгеним – ол тамблачюн боллукъду,

Бюгюн борчуму кьойсам, орну кялай толлукьду?!

Бош иймей заманымы, борчума кядалайым,
Джаратхан Аллахымы разылыгъын алайым»,-

Деб, кьуллукьгъа джарашса, сора былай келеди,
Осагъатда бир тюрю, джангы ауаз береди.

Ашыкъдырыб ол аны, былай айтады анга:
«Хайда, дженгил бола кир, хар не кяарайды санга,

Сени ненча джумушунг – баралла ала озуб,
Сен чёгюб нек тураса, кядар ишинги созуб?»,-

Деб аны джарыллыгъын кёргюзеди кёзюне,
Сора ол алданмаса, ол сингдирген сёзюне,

«Бир кесек заманчыкьгъа мен нени баджарырма,
Ашыкъмайын этейим, бай болубму кяалырма», -

Деб сора ол кьуллугъун, ашыкъмай, толу этсе,
Дунияны кьоюб эси Сыйлы Аллахха кетсе.

Озаманда уа шайтан быллай мадар табады,
Бир алапат этдинг деб, аллай акъыл салады:

Джокьду сенича этген, деб кёлюне келтиред,
Кьуллугъуна баздырыб, уллукёллю этдиред,

Айтчы бир адамлагъа, халкъ билмейин турады,
Адамлагъа билдир деб, шайтан ушакъ кьурады.

Ол акъылын бегитсе, алдатмай анга кесин,
Джаратханны эсгериб, тохтатса Анда эсин.

«Халкъдан меннге не хайыр, Аллахды берлик хакъны,
Хар кимни не этгенин кёрюб турады халкъны».

Ол заманда келеди ол башха джолну алыб,
Джюрегине, эсине ол башха акъыл салыб.

Бир Аллахны буйругъу бошагъанды ол тыныб,
Нетесе сен кюрешиб, кыйналыб, намаз кылыб.

Сен Аллахны буйругъун бузалгъанмы этерсе,

Къадар бегиб бошагъанд, сен кюрешиб нетерсе?!

Сен этсенг, этмесенг да башхасы джокъду аны,
Сенми тюрлендирсе, Иебиз салгъан Къадарны.

Бир керилиб къал мында, эталгъанынгы этиб,
Адам эки джашамайд, къалгъынчы аджал джетиб,

Деб тебрейди кюрешиб, терсейтирге тюз джолдан,
Кючюн, къарыуун салыб, къалай келсе да къолдан.

Сора адам тюзелсе, Уллу Аллахха къайтыб,
Алданыб къалмай анга, тохтаса былай айтыб,

Ташаны мен билмейме, аны билген Кесиди,
Ол хар затны Джаратхан эм Болдургъан Иесиди.

Мен а Аны къулума, Олду мени джаратхан,
Кёб ашхылыкъла бериб, нигъматына къаратхан.

Джаратханнга борчумду къуллукъ этерге Анга,
Аны не буюргъаны, ол а ташады манга.

Иш бары Аныкъыды, мени борчум – къуллукъду,
Ары барсакъ тюзлюкню базманын Ол къурлукъду.

Ол кюн мен не айтырма, базманнга салса мени,
Игими, аمانымы, ишлерими, хар нени?!»,-

Деб хорлатмай тохтаса, шайтан джылаб къачады,
Ол уллу сокъураныб, бушуу эшик ачады.

Сора былай айтады бек ёкюнуб, къыйналыб,
Ол терслигин ангылаб, джюрегин бушуу алыб:

«Седжде этерге буйрукъ манга да болгъан эди,
Алай а мен унамай, джазыкълукъ тутхан эди.

Аллахым налат бериб, мен къысталдым узакъгъа,
Уллукёллю болуб мен, тюшюб къалдым тузакъгъа.

Бу уа насыблы болду, Раббисине табыныб,
Мен а джарлы болгъанма, бойсунмайын абыныб»,-

Деб башындан тутуб ол къаты джылай, къачады,

Башха къарыуу кълмай, джыламукъла чачады.

АДАМНЫ ЮЧ БОРЧУ.

Хар бир адамны борчу – кеси орнун танымакъ,
Дунияда аны бузмай, джашауун тюз ашырмакъ.

Эм уллу борчу аны – излеб Иесин табыуду.
Экинчи борчу аны – кесин иги таныуду.

Ючюнчю да – дуниягъа ол не ючюн келгенин,
Бу дунияда джашаууну Аллах нечюн бергенин.

Бу юч затны хар адам иги англаса толугъ,
Анга кёре джашаса, сора ол адам болур.

Аланы англамаса, бу дуниягъа алдатыб,
Ол затланы сан этмей, къойса аланы атыб,

Хайуандан бир башхасы болмайды ол адамны,
Англаб, орнун тутмаса, къайдан болсун ийманы!

Кереклисин тындыра хар бир джан да биледи,
Башха джукъ англамаса, ким да ары киреди.

Адам джаратылынды дуниягъа сыйлы болуб,
Кеси орнун туталса, анда адамлыкъ толуб.

Джер юсюне ие болду, акъылы бар себебли,
Джашаугъа керек затны билиб болду ол эбли.

Дуниягъа къонакъ болуб, къонакъча ол джашасын,
Хайуанча ашамайын, Иесин таныб ашасын!

Кеси орнун англасын бу дунияны юсюнде,
Аны бютеу ёмюрю тюз кёргенчад тюсюнде.

Кеси кибикле келиб кетгенлерин бурунда,
Къыямат кюннге дери алай болур къуру да.

Мен да элча бир адам, джокъдан бар болуб чыкъгъан,
Бардан да джокъ боллукъма, хар кимча ёлюм джыкъгъан.

Бу алдауукъ дуниягъа мен алдатыб къоймайым,
Адам болалмай ёлюб, мен сыйымы джоймайым.

Мен да халкъча, дуняда туугъан, ёлген бир адам,
Ёлгюнчю джашаялсам, кишиге болмай хатам.

Джаратханнга бойсунуб, Ол айтханча туралсам,
Аны разы этерлей, аллай джашау кьуралсам.

Халкъдан артыкъма демек келтирмейим эсиме,
Ёхтем болуб дуняда, мен базмайым кесиме.

Ибилисча болмайым, этиб уллукёллюлюк,
Мында кьучакъ джаймайым, мен да болурма ёлюк.

Байлыгъы айтылмайды адам ёлген заманда,
Адамлыгъы айтылад, бир тынгла джаназыда.

Керек болуб тебрейди ёлюр-ёлмез адамлыкъ,
Кимге файда береди ёлгенден сора байлыкъ?

Байлыкъны иги билиб, ол бош затчыкъ болгъанын,
Ма бу дуняны юсю фитналадан толгъанын.

Дуняны зауукълугъу хаухду, алдауукъду деб,
Одуняны джашауу тюрленмей турлукъду деб.

Керти джашау андады – мен ары кьуралайым,
Алдауукъгъа алданмай, ары азыкъ алайым.

Мында мен баджарайым, инджилмей джашар чакълы,
Юйдегиге кьурайым азыкъны ашар чакълы.

Мен бери келмегенме ёмюрлюкге кьалыргъа,
Мында болгъан байлыкъны, кьоймай, барын алыргъа.

Хаман дунягъа ишлеб, байлыкъгъа эсим кетиб,
Ахратны уа унутуб, кьалмасын аджал джетиб.

Джарлыгъа болушханым – дуня малдан табарым,
Кесим да ёлгюнчюнге, кьапларым эм кьабарым.

Бу дуняда орнуму толтуралсам, кюрешиб,
Кесими бошлаб кьоймай, нафсы была эришиб.

Адамлыкъгъа керекли кьылыкъланы юрениб,
Ием суйгенча атлайым, турмайым мен эриниб.

Тартмайым мен башыма дуняда уллулукъну,
Мен ёлсем бир кесекден мында унутуллукъну.

Бери бир кесекчикге, мен келгенме джашаргъа,
Бир мардалы заманны мен джерде ашырыгъа.

Тууб, ёсуб дуняда Уллу Аллах сынаргъа,
Къайсы джолну сайлар деб, Ием меннге къараргъа.

Мында сынаб Джаратхан, анда хакъны берликди,
Мында ким тюз туралса, ол джаннетге кирликди.

Къазауат этиб кесин, тазаласа кюрешиб,
Нафсыгъа бой бермейин, кеси была эришиб.

Кесини джаны ючюн, мында кесин къатдырса,
Аллах айтханча туруб, тюз адам деб айтдырса.

Халкъгъа кесин суюдюрсе, Аллахына тюз туруб,
Аланы разы этсе, сора къалыр къутулуб.

Кесин тыймай бошлагъан – ол тебрейд джолдан тайыб,
Аллахдан, адамдан да къалмаз алмайын айыб.

Я, Аллахом, Сен болуш кесибизни тыяргъа,
Тюз джолгъа Сен тюзетиб, бир мардагъа джыяргъа!

ТАКЪУА.

Эй, къарнашла, албурун Джаратханны джокълайыкъ,
Ызы была биз Андан къоркъайыкъ эм уялайыкъ.

Джаратхан Бир Аллахха ийнанмайын турмайыкъ,
Нигъматын хайырланыб, Иесин кери урмайыкъ.

Биз Аллахдан къоркъайыкъ шукур этмей турургъа,
Аны ашхылыкъларын бир джанына бурургъа.

Хар бир игиликни да бизге Олду бериучю,
Аны сезер ойлашыб, сагъыш эте билиучю.

Аны игиликлерин барысын хайырланыб,
Биз уялайыкъ турургъа хаух дунягъа алданыб.

Уллу Аллах Къуранда кёб махтаиды такъуаны,

Бойнубузгъа къаты борч этиб салады аны.

Аны кѣб джерлеринде такъуагъа ие бол дейди,
Джаратхандан сен къркъуб, сакъ туруучу бол дейди.

Намазларын этгенле, оразаны тутханла,
Такъуалы болмасала – Аллахны унутханла.

Джаратхандан бек къркъгъан – эм сыйлы адамладан,
Джаннетге да биринчи – кирликлери аладан.

Иесин разы ким этсе, ол азабдан кѣутулур,
Къркъуб ким сакъ джашаса, ол джаннетледе солур.

Аллахдан къркъгъан адам Джаратхандан кѣууаныр,
Къыямат кюн джаннетде зауукълана джубаныр.

Джаратхандан ким къркъса, Ол аны биргесинед,
Аллах аны шохуду, ол да Аны эсинед.

Дини сыйлы этмейди, болаalmasа такъуасы,
Аллай адам хаманда Иесине болад ассы.

Иесинден къркъгъан адам, намазына сакъ болсун,
Къалгъан кѣуллукълары да, Ол буюргъанча, толсун!

Кѣуранны окѣуучу да тындырсын ол айтханны,
Дуния затха бурмасын, кѣойсун аны сатханны.

Алай была муслиман бек сакъ турсун кесине,
Зыраф кѣуллукъ этмесин, алсын аны эсине.

Иесинден къркъмай этсе – ол кѣуллугъу джарамаз,
Такъуагъа ие болмаса, анга Аллах кѣарамаз.

Кѣуллукъ этиучю къркъсун, ол къабыл боламыд деб,
Аны этген кѣуллугъун, Джаратхан аламыд деб.

Къалай болур халым деб, ол къркъгъанлай турмаса,
Уллукѣллю боллукъду, аны кери урмаса.

Озаманда кѣуллугъу джараусуз болуб къалыр,
Кѣлю уллу болгъанны Ол джаханимге салыр.

Этген кѣуллугъум мени джаннетге элтирикди -

Деген акъыл келсе уа, ол отха кетерикди.

Умут была къоркъууну арасында турайыкъ,
Уллукеъллю болууну бизден кери урайыкъ.

Аллахны рахматындан тюнгюлюб да къалмайыкъ,
Ол къарарыкъ тюлдю деб, аллай акъыл алмайыкъ.

Бир Аллахха таяныб, ышанганлай турайыкъ,
Хаман Анга джалбарыб, кёб тилекле къурайыкъ.

Кимни этген къуллугъу, къабыл болуб алыныр,
Кимники къабыл болмай, ол азабха салыныр,

Къыямат кюн белгили боллукъдула къуллукъла,
Ары дери билмейбиз, белгисизлей турлукъла.

Ол себебден къоркъмасакъ джарарыкъ тюлдю бизге,
Кесек къуллукъчукъ ючюн, биз базмай кесибизге.

Алай а таянайыкъ Аллахны рахматына,
Кечиучю болгъанына, тохсан тогъуз атына.

Къуллукъланы бузуучу бардыла деб къылыкъла,
Аллах Кеси суймеген, тюрлю-тюрлю сыныкъла.

Муъмин къарнашларыны сёзлерин эте эсе,
Айыбларын басдырмай, джайыб кюреше эсе,

Биреуге зарлыкъ тутса, анга джюреги кюйюб,
Ол онглу болса суймей, кеси онгарын суйюб,

Уллукеъллюлюк этсе, кеси кибик биреуге,
Ол да болушур анга джаханимге кириуге.

Джаратханны унутуб, кёлю уллугъа кетсе,
Джанлыгъа эм джансызгъа, хар затха зорлукъ этсе.

Неда рахматсыз болса джаны болгъан затлагъа,
Къурт-къумурсха болса да, инджиу салыб алагъа.

Къатыджюрекни айтсакъ, Аллах къарамаз анга.
Рахматлы эм кечиучю болсун дейди инсаннга.

Энтда бири аладан, кёзбау къуллукъ этиудю,

Адамлагъа бетсиниб, омакъланыб кетиудю.

Аллах ючюн болмаса, къуллукъ этген заманда,
Аллах аны алмайды, унутма сен хаманда.

Аны кибиб дагъыда къызгъанчлыкъ да алайды,
Ол къылыкъ да иесин, къымжа этиб, талайды.

Барын озду ётюрюк, ол бузады ийманны,
Ол а чыкъгъан джериди хар бир тюрюлю аманны.

Алай-алай кёбдюле бизде аман къылыкъла,
Биз этерге кюрешген къуллукълагъа сыныкъла.

Къуллукъ этген быладан къоркъуб, кесин сакъ тутсун,
Аллах эрши кёрюучю къылыкъладан сакъ турсун.

Этмеген да Аллахдан къоркъуб, къуллукъгъа джараш,
Тёгерегингде Аны къудретлерине ойлаш!

Бу къадар къудретлени Иеси кимди, унутма!
Ол Аллахды, бил аны, сен эсингден къурутма!

Хар затны да джаратхан, Аллах кёреди деб тур,
Ол айтханнга сен сыйын, джашауунгу алай къур!

Буйрукъларын этмейин, муслиманма деб турма,
Джаратхандан къоркъмайын ётюрюк ийман къурма.

Мени джюрегим тазад - деучю адам къутулмаз,
Аны кёлю уллуду, ол сёз анда тутулмаз.

Не къадар дин тутса да, къалай базар кесине,
Бир джукъ да этмегеннге – махтау келед эсине.

Керти да алай таза эсе джюреги аны,
Ол Аллахындан къоркъсун, суюсюн муслиманланы!

Джаратхандан уялсын мийик тутаргъа кесин,
Ол кесин махтамасын, эсге алсын Иесин!

Таза болса джюреги, къуллукъ этмей туралмаз,
Джаратхандан къоркъмайын, кесин ёрге туталмаз.

«Мен адамны хакъына тиймейме», - дейд, бир къауум,

Ала да махтаналла, алагъа да бард дауум.

Адамны борчларындан ол да бирчигид аны,
Аны кибик борчларынг кёбдюле, барын таны.

Адам хакъгъа тиймесенг, сен андан къутулурса,
Башха борчларынг ючюн, этмесенг, тутулурса.

Биз Аллахдан къоркъайыкъ къуру сёзде туругъа,
Сёзню иш бла бегитмей, сандыракъла къуругъа.

Бош сёзледен не хайыр, ишни этиб кёргюзмей,
Керти тюз адам эсенг, тюзню-терсни сен сюзмей.

Биреулени сюзесе, джукъ этмегенлей кесинг,
Джюрегим тазад дейсе, башхаладады эсинг.

Хаман биреуню кёрюб, ол алай этеди деб,
Кесинги уа кёрмейсе, бу былай этеди деб.

Ол шайтанны джолуду, башхаланы сюздюрген,
Эсинги ары бёлюб, кесинг ючюн тёздюрген.

Хаман халкъны сюзюучю, алагъа ийиб эсин,
Ол джанын унутады, къурутады ол кесин.

Халкъда сени ишинг джокъ, джууаблыд хар ким кеси,
Сен да кесинги тюзет, барды кимни да Иеси,

Терсни-тюзню айырлыкъ, этгенни-этмегенни.
Кери уруб къояйыкъ, биз башха джетмегенни.

Терсни-тюзню ангылаб, сюд эталмазбыз мында,
Биз этген сюдюбюзню Ол джаратырмы анда?!

Биз, аманлаб, сюзгенле тюз болургъа болурла,
Биз махтагъан къауум да терс болургъа болурла.

Уллу Аллахдан къоркъуб, ауузубузну сакълайыкъ,
Джаратхандан уялыб, джаныбызны джакълайыкъ.

Къыямат кюн базманда, гюнах-сууаб чекгенде,
Къалай болур халыбыз, бизге кёзюу джетгенде.

Базманда гюнахланы кёбюсю ауузданды -

Деб, хадисде айтылад, барын аууз озганды.

Аллахдан уялгъан киши, хар бир затда да сакъ бол,
Уллукеъллюлюк этме! Ма олду керти тюз джол.

Сатыу-алыу этсенг да, адам бла селешсенг да,
Чексенг, елчелесенг да, сен джолда тюбешсенг да,

Джаны болгъан затладан бирин да инджитме сен,
Джансыз затлагъа да чырт келню уллу этме сен.

Ханс болсун, терек болсун, джерден ёсген битимни,
Къоркъуб, зыраф этмейин халкъ ишлеген этимни.

Кишини алдамайкъ селешгенде, сатыуда,
Керти адам болайыкъ, болмай къуру айтыуда.

Аманатха хыянат кюрешейик этмезге,
Сёз берсек да, унутуб, аны бузуб кетмезге.

Такъуаны Сен насыб эт Аллахым хар заманда,
Сени унутмай къоркъуб, сакъ турургъа хаманда.

ХИЗБУЛЛАХ.

Аллахны аты была биз партия къурадыкъ,
Сайлаб аны атына, «Хизбуллах» деб, атадыкъ.

Хизбуллах деген неди, магъанасын айтайыкъ –
Аллахны партиясыд, энди анга къайтайыкъ.

Шайтанны партиясы къуруб барад, бошалыб,
Аллахныкъы къуралды, бисмиллях деб башланыб.

Шуюгъый партиядан халкъны ичи чиргенди,
Дуниягъа ачыкъ болду, бизге ол не бергенди?!

Ол коммунист партияд, халкъгъа азабха келген,
Миллетни къанын ичиб, шайтан джолгъа джиберген.

Ажымсыз, ибилисди аланы устазлары,
Мыйыланы къурутду, къутулмай хазналары.

Кесин бек сакълагъан да къалмады бир джанында,
Андан бир зат джукъмайын, бузукъ болмай къанында.

Адамны адамлыгъын хазна къоймай къурутду,
Адеб, намыс, хурметни миллет барын унутду.

Аллахха къаршчы туруб, Анга джау болуб чыкъды,
Къудрет Иеси хорлаучуд, ахыры аны джыкъды.

Бир Аллах ашыкъмайын, халкъын сынаб кёреди,
Залимлеге, чамланыб, Ол халеклик береди.

Аллахны партиясыд къуру халкъны сакъларыкъ,
Аджашдырыб иймейин, халек этмей джакъларыкъ.

Хизбуллах партиягъа башхаланы къошдула,
Бу партия болмаса, обирлери бошдула.

Динлеге къаршчы къауум, дуния малгъа сатылыб,
Аны чачыб ойгъанла, иймансызла къатылыб.

Хизбуллахны джангыртыб, аны ёрге сюейик,
Келигиз, эй, джамагъат, анга талпыб кирейик!

Биз джукъудан уянайыкъ, энди заман келгенди,
Биз термилиб тилеучю тилекни Ол бергенди.

Шукур болсун Аллахха, бизге кёзоу джетеди,
Динибизни джауларын Ол бедишлик этеди.

Хизбуллахха кириб биз, дин ючюн къыйналайыкъ,
Былай тынглаб туругъа, Бир Аллахдан уялайыкъ.

Сансыз этиб къоймайын, Аллах ючюн къобайыкъ,
Биз Аны джауларыны муратларын ояйыкъ.

Джетмиш джылдан артыкъны ол бизге кёл кенгдирди,
Бузукълукъ, динсизликни кёб халкълагъа сингдирди.

Этген артыкълыгъыны ол отуна джаннганды.
Туругъуз, эй, джамагъат! Миллет андан къаннганды.

Биз тынгылашыб турсакъ, ол энтда кёл кенгдирир,
Биягъы къылыкъланы балалагъа сингдирир.

Ол палахдан къутхарлыкъ – Бир Аллахны джолуду,
Анда бир кем зат джокъду, хар неси да толуду.

Сен анга ажымсыз бол, андан тюзню табмазса,
Башха тюрлюсюн барсанг, сокъуранмай къалмазса.

Онтёрт ёмюрден бери, аны сайлагъанланы,
Ол хаман сакълаб келед, керти ийнаннганланы.

Адамлыкъны, къылыкъны олду орнуна салгъан,
Айыб алмай къалмайды, ол джолдан къуру къалгъан.

Ол халкъланы чакъырад бир-бирлерин сюерге,
Чакъырмайды джау болуб, бир-бирлерин тюерге.

Джумшакъ болуб Аллахны рахматына джетерге.
Ариу къылыкълы болуб, Аны разы этерге.

Къуру кесинги суююб, кесим деб джашамазгъа,
Инджилгенни кёрмейин, ашынгы ашамазгъа.

Кесинге суюгенинги биреуге да суюерге,
Кесинге эрши кёрсенг, башхагъа да кёрюрге.

Адамны адам этген – эм ариу къылыкълагъа
Чакъырады ма ол джол, сакъ бол сен сыныкълагъа.

Ол себебден Хизбуллах – англагъаннга ариуду,
Андан къалгъан джолла уа – сау дуниягъа аурууду.

Джюреклеге дарманды бу джолну ариулугъу,
Къуранда джазылыбды ол тюрленмей турлугъу.

Алайын англагъанла, окъуб аны билгенле,
Аны тинтиб кюрешиб, магънасына сингнгенле.

Анга бедиш табалла анга тынгламагъанла,
Сандыракъла къуралла, сюзюб англамагъанла.

Ол иги болгъанычюн, Аллахны джолу болад,
Игини суюе билсе – аны ийманы толад.

Бизни Хизбуллахыбыз аманланы суюмейди,
Къылыгъы аманланы ол ичине иймейди.

Къылыкъланы тазалаб, Хизбуллахха кирейик,
Аллахны буйрукъларын ол джолда биз билейик.

Аны джолун юрениб, Ол айтханча турайыкъ,
Ол кери ургъанланы биз да кери урайыкъ.

Миллетге ариу юлгю болайыкъ биз хар къайда,
Хар ким бизге сукъланыб, алырлай динден файда.

Хизбуллахны джолу уа – Къуран была сюннетди.
Ол джолдан чыкъгъан къауум – аджашыуда умметди.

Хизбуллахдан къачханла – Бир Аллахдан къачалла,
Джахилликден, англамай, от эшикни ачалла.

Ой, адамла, къачмагъыз, Аллахны тюз джолундан!
Къачханча джаханимни джаннган къызыу отундан.

Бу Аллахха чакъырад хар кимни къутхарыргъа,
Джаннетге киргенлеге, къалгъанла сукъланыргъа.

Бу дуняда да бизни ол тюз джолгъа салады,
Ол айтханча этгенни, адамлыгъы толады.

Адамлыгъы болмаса, адам адам болмайды,
Ариу къылыкълы болмай, къайда да ол онгмайды.

Джаннетли болур ючюн, мында адам болайыкъ,
Аллах Кеси Къуранда айтхан джолда турайыкъ.

Сиз ма былай турсагъыз, Мен разы болурма дейд,
Иймандан сора Аллах ариу къылыкълны излейд.

Мында къазауат этиб, къылыгъын ким тюзетсе,
Къой дегенин ол къоюб, эт дегенин да этсе,

Ол адамгъа къайда да Аллах разы боллукъду,
Ашхыла бла джаннетде ол къууана турлукъду.

Дини болмагъан адам – ол хайуаннга ушайды,
Бир джукъгъа сагъыш этмей, ол да алай ашайды.

Сора хайуаннга ушаш, тойса, джатыб, джукълайды,
Бир кереклиси болса, къуру аны джокълайды.

Адамланы хайуандан башхалыгъы – акъылды,
Аны бла хайырланнган, ол аладан такъылды.

Адамладан сыйсызла андан хайыр алмайла.
Ала аны ишлетиб, ойлашыб кыйналмайла.

Бу кяфырны саугыасыд ма бу халгъа джетдирген,
Адамны эм хайуанны бир мизамгъа келтирген.

Сарыубек эмиб бошаб, къуру хырыу къалгъанды,
Джюреклени къурутуб, къаннга бузукъ салгъанды.

Сен бир келтир, тилейбиз, энди аны орнуна,
Джюреклени сагъайтыб, буруб халкъны онгуна!

Я, Рабби, Сен бир болуш, огъур кюнде биз башлаб,
Муратлагъа бир джетдир, динибизни Сен бошлаб!

Аллы башланган кирик, артын да Сен бир онгдур,
Биз этген муратланы, Я, Аллахым, бир толтур!

Хизбуллахны Сен чакъдыр, халкъла бары билирлей,
Аны ариугъа санаб, миллет суюб кирирлей!

Я, Рабби, бир эт бизге Сени кенг рахматынгы,
Джюрек Сени эсгериб, биз айтырлай Атынгы!

ДАРМАН.

Эм уллу дарман неди, анга иги тынглагъыз!
Аллахдан Уллу дарман табалмазсыз, англагъыз!

Джаратханны ангылаб, Аны керти эталса,
Ары-бери чалкъалмай, бой салыб ким туралса,

Аны сёзюн ангылаб, ол джолгъа ким тюшалса,
Ол бизге кёкден ийген буйрукъну ким эшталса,

Кесин бериб тохтаса, Анга толу таяныб,
Кыйынлыкъ, зауукълукъ да Анданды деб ийнаныб.

Не кёрсе да сабырлыкъ этиб, Андан уялса,
Аллах берди муну деб, кесин тыйыб къоялса,

Андан алакат дарман табылырмы дуняда?
Аллахдан уллу дарман боллукъ тюлдю хар къайда.

Аурууладан сакълагъан — керти дарман ма олду,
Адамны сыйлы этиб, саулукъ да берген джолду.

Хар бир иш да Аллахдан келгенин ол биледи,
Сабырлыкъ этиб, тѣзюб тюз джолунда ѳледи.

Сабырлыкъ эталмаса, уллу гюнах алады,
Аллахха тохташмаса, ол Анга дау салады.

Саулугъун да бошайды, азаблы да болады,
Аллахны буйругъуна джукъ эталмай къалады.

Артда дохтурлукъ болуб, ол алагъа чабады,
Рахын болуб бошаса, англаб, эрнин къабады.

Болуб бошагъан ишни къайтарырмы ол бери,
Джахил сора англармы, ол тирилгинчи дери?!

Артда уа кеч болады, бери къайтаралмайды,
Адамланы кѳбюсю аны англаялмайды.

Кесин аяй билмейди, айтханны да суймейди,
Аны суйюб айтсанг да къулагъына кирмейди.

Алай была дуняда кеси рахын болады,
Буйрукъгъа сыйынмайын, ахрат азаб алады.

Аллахыны джолунда турса, анга дарманды,
Алай болмаса, анга къыйынлыкъды, аманды.

ЭМ КЪЫЙЫН.

Къалай къыйынды хакъны табыб, анда тохтагъан.
Андан къыйын бармыды, ол затны тюз анлагъан?

Сан бир адам болмаса, халкъла къатышыбдыла,
Акъылларына базыб, терен аджашыбдыла.

Хар ким акъылын къоюб, Джаратханнга тынгласа,
Керти Патчах айтханны къабыл этиб англаса!

Аллах ийген законну арагъа нек салмайла,
Сора ол терсми айтыр, халкъ аны нек алмайла?

Джангыз олду туралгъан тюрленмей келгенича,

Джабраил Мухаммадха келтириб бергенича.

Аны ачыб къарамай, нек даулашыб туралла,
Рахматха келген хакъны нечюн кери уралла?

Пушкин айтханча, олду кёзден тубан чачарыкъ,
Эринмей окъугъанны, олду кёзюн ачарыкъ.

Сора нек къачадыла, Бир Аллахны сёзюнден,
Нек джыламукъ къуюлмайд, аны окъуб кёзюнден.

Насыбы болгъан аны къабыл этиб алады.
Сора Аллах халкъына ауур джюкмю салады?

Бу шайтан китабланы, быллай бир нек сюелле,
Джаратханны китабын джаратмай нек сёгелле?

Аланы быллай бир кёб дунягъа нек джаялла,
Ала уа кёб миллетни, кёб халкъланы джоялла.

Къалай сейирди адам, насыбындан къачады,
Керти китабха чарлаб, шайтанныкъын ачады.

Тюзню айтханны ташлаб, ётюрюкге чабалла,
Хакъны айтхан китабха, джюз бедишни табалла.

Бузулгъан китаблагъа джукъ айтыб кюрешмейле.
Къуран бла эришгенча ала бла эришмейле.

Къатышхан китабларын, айланалла кёлтюрюб,
Тюрленмейин тургъаннга, кюрешедиле юрюб.

Мыллык атыб окъуйла адам джазгъан китабны,
Къадалыб излейдиле, къуру джашаугъа табны.

Аз да бир терс айтмагъан, неда бир алдамагъан,
Неда айтхан сёзюнде, бир ишеклик болмагъан,

Аны сан этмей сора, кери уа нек уралла?
Бир терс затын табмайла, сандракъ нек къуралла!

Узакъ ёмюрден бери, къатыша келген диннге,
Нек джабышыб туралла, къайытмай керти диннге?

Бурундан келген динле къатышханы ачылды,

Аны алимле джазыб, кёб китабла чачылды.

Сора биле тургъанлай, нек туралла къайытмай,
Ол ачыкъ болгъан затны джашырыб, халкъгъа айтмай?

Ислам динни джаууду — белгилиди айтмазы,
Къыямат кюннге дери, керти диннге къайтмазы.

Къайдан къайытсын бери, ол къаты къарышыбды,
Керти динни суймейин, джукъ эталмай, шашыбды.

Аны къолундан келсе, Къуранны тас этеред,
Муслиманны къурутуб, муратына джетеред.

Алай болса да Аллах алагъа бошламайды,
Ол бизге сёз бергенди, Ол сёзюн ташламайды.

Джау не бек кюрешсе да, ол бир джукъ да эталмаз,
Джаратханны хорларгъа, аны кючю джеталмаз.

Алай а Аллах сынаб, джюрекlege къарайды,
Чайкъалмайын, тюз тургъан ким болур деб, марайды.

АДАМ.

Бютеу адам улуну Адамды аталары,
Джер юсюне джайылды, кёбейиб балалары.

Адам деген келеди барысы бир тамырдан.
Бирле мёлекден болуб, бирле тюлле самырдан.

Кёб тюрлю миллетlege халкъ бёлюнюб кетсе да,
Тюрлю адетле къураб, табха санаб этсе да,

Хар миллет да бир тюрлю тил была сёлешсе да,
Бир-бирлерин джаратмай, аманлаб кюрешсе да,

Аты барыны бирди — адам деб аталгъанды,
Уллу атабыз Адам дуниягъа атылгъанды.

Аны балаларыбыз, башхадан туугъан джокъду,
Къылыкъла да адамча, ата-бабадан джукъду.

Бир тамырдан ёсгенле бары бирча болады,
Къаллай урлукъ атылса, аллай чыгъыб къалады.

Не миллетлик, не тукъум аны джокъду башхасы,
Джаратхандан ким къоркъса – олду аны ашхысы.

Адам деб айтыр ючюн, адам орнун англасын,
Башхаланы аманлаб, кесин ёрге салмасын!

Бир терекде ёсгенле, теб-тенг бутакъла бирча,
Хар ким кесин джаратыб, бир-бирлерин сёкгенча.

Аладан сыйлылары – Аллахын таныгъанды,
Андан уялыб, кесин да тёбеннге санагъанды.

Аллахха башха тюлдю бютеу миллетле бары,
Керек тюлд ханлыкъ-бийлик, аланы тукъумлары.

Бир Аллахны джанында, кесин алаша тутуб,
Ол буюргъанча турса, къоймай Аны унутуб.

Адам улу барысы – Аллахны юйдегисид,
Бир-бири сыйын кёрген – ол аланы игисид.

Адамны сыйлай билген, уллу кёрмейин кесин,
Ол адам разы этер аны Джаратхан Иесин.

Кесин мийик кёрючю, башхаланы сындырыб,
Ибилисни джумушун баджарады тындырыб.

Бир-бирин сындырыргъа Бир Аллах буюрмайды,
Аллай къылыгъы болса, ол муслиман болмайды.

Адам улуну борчу, кимге да эс бёлюрге,
Харамды, кёл кенгдириб, бир-бирине кюлюрге.

Болушалсанг сен болуш, кёл кенгдирмейин анга,
Терс затын кёрсенг, тюзет – Аллах салгъан борч санга.

Гяуурну да джазыкъсын, терс джолгъа кетгеничюн,
Муьминни да – джангылыб, гюнах этгени ючюн.

Кючюнг джетсе, аланы тюзетирге сен кюреш,
Алагъа кёл кенгдирмей, рахматынгы сен юлеш.

Англар болса, сен кюреш тюзетирге тюз джолгъа,
Анга джанынг аурусун, аямай, алыб къолгъа.

Адамла бир-бирине борчларыд болушургъа,
Бир-бирлерин аманлаб, харамды урушургъа.

Муъмин, уллукёллюлюк гяуургъа да этмесин,
Аны аманлаб, сёгюб, аллай-быллай демесин.

Аны Аллах биледи арты къалай ёлюрюн,
Ол тюшюнюб къалса уа, ашыргъынчы ёмюрюн.

Ол тюшюнмей ёлсе да, джокъду ишибиз бизни,
Сюд этерик Аллахды, тыяйыкъ кесибибизни.

Гяуур деб, хыршыланыб, адам была кюршген,
Ол къатыджюрек болад, джазыкъсынмай гирешген.

Гяуур шохунг болмайды, ол болгъунчу муслиман,
Бир Аллахха къайытыб, ол келтирмесе ийман.

Алай а ишинг джокъду кюреширге джауумд деб,
Санга тиймей эселе, ала гяуур къауумд деб.

Къуранда да буюрад Аллах муслиманлагъа:
«Гяуур болса да тюзлюк этигиз! деб, алагъа.

Кяфыр кюрешмей эсе, сизни къыстаб арбаздан,
Сиз келишиб джашаудан Аллах тыймайды, аз да.

Гяуургъа да Аллахым артыкълыкъ эт демейди,
Кеси да бир къулуна аз да терслик этмейди.

Башханы айыбларын кёрюб, аны айтыучу,
Ол да къатыджюрекди, халкъгъа бедиш санаучу.

Джазыкъсыныр орнуна, бедиш санайды анга,
Ол джюрек кир джюрекди, келишмейд муслиманнга.

Аллах бошлаб къарабды, хар ким кесинг сайла деб,
Аманны, игини да акъыл была англа деб.

Аллах бизге акъылны аны ючюн бергенди,
Файгъамбар, китаб ийиб, бизни сынаб кёргенди.

Аллах бизни унутмай, келечисин джибермек,
Сансыз этиб къоймайын, рахматы бла эсгермек,

Ол бизге уллу сыйды, биз аны эсгералсакъ,
Уллукёллюлюк этмей, биз аны англаялсакъ.

Бизни джаратхан Аллах бизге ийди келечи,
Къаллай уллу рахматды, сен аны ёлчелечи.

Аллахны келечисин биз уллулаб сыйлайыкъ,
Ол айтхан сыйлы джолгъа барыбыз джыйылайыкъ.

Келечи аманатны бизге къоюб кетгенди,
Кёбле эте келгенле, кёзюу бизге джетгенди.

Ол кеси кетгенликге, турады аманаты,
Къуран была сюннетден чыкъмазгъады осияты.

Келигиз, джарлы халкъым, энди диннге къайтайыкъ,
Биз къууаныб Аллахха кёб шукурла айтайыкъ.

Келечисин уллулаб, ол айтханнга тынглайыкъ,
Билмегенле билгеннге соруб, тюзюн англайыкъ.

Бизни ишибиз джокъду, халкъны эрши кёрюрге,
Аллах бизге буюрмайд ол къылыкъда ёлюрге.

Муслиманнга ол къылыкъ болады эрши харам,
Ол кечиучю, рахматлы болсун хар кимге тамам.

Муслиманны борчуду, джазыкъсыныб къараргъа,
Бизге эркинлик джокъду халкъгъа бедиш санаргъа.

Бедишлени санаучу, башхаланы сымарлаб,
Санга да барды англа, туруучу сени мараб.

Биз этейик буйрукъну, Аллах бизге буюргъан,
Сюд этиб кюрешиуню, Ол бизден кери ургъан.

Кимни къаллай болгъаны, Къыямат кюн билинир,
Хар кимни этген заты – ол къолуна берилир.

Гяурмуд, муслиманмыд ол кюн белгили болур,
Терсни-тюзню сюзерге анда базман къурулур.

Ким гяур болуб чыгъар, муслиман да ким болур,
Аллах Кеси сюд этер, хакъ тюзлюк анда толур.

Гяуур деб, табалаучу джаннетге олму барыр,
Бу гяуурд деб турганы, ол кьутулубму кьалыр,

Айыб, беиш санаучу окюн олму кьутулур,
Огьесе бу кьутулуб, беишчими тутулур?

Ол иш бизге ташады, биз билмейбиз аланы,
Кеси этер сюдлерин Джаратхан адамланы.

Муслиманла, теджейик бир-бирге суймекликни,
Джангылгъаннга да, Аллах сюеди кечмекликни.

Я, Аллахым, Сен кьайтар тюз джолунга халкьымы,
Джалгъан динден айырыб, насыб этгин хакъынгы!

АКЪЫЛ БЛА ИЙМАН САЛЫУ.

Кёб махтаула Аллахха адамны сыйлы кёрген,
Хайуанладан айырыб, юлюшге акъыл берген.

Сыйлы Аллах джаратды тюрю-тюрю джанланы,
Бизге акъыл саугълаб, акъылсыз – кьалгъанланы.

Аллах джаратхан заман эм аллында Адамны,
Мёлек келтирди уятны, акъылны эм ийманны.

Айтды Джабраил анга: «Быладан бирин сайла,
Мени Аллах джиберди, бирине джюрек байла».

Ол да сайлаб, аладан акъылны джаратханды,
Обирлеге Джабраил «кетейик» деб, айтханды.

Ийман айтды: «Огъай, - деб, - мен акъыл бла боллукъма,
Аллахым буюргъанча, айырылмай турлукъма!»

Уятха айтды Джабраил: «Алай эсе, сен кел!» - деб.
Ол да кьалды, унамай: «Мени орнум ийманд!» - деб.

Энди хар затны башы – акъылды, биз билейик,
Аны была ойлашыб, биз тюз джолгъа келейик.

Иймансызны джашауу – ол хайуанча джашауду,
Ашын да, зырафына, маджа кибик ашауду.

Бизге акъыл берилди хар затха эс бёлюрге,

Аны была ойлашыб, биз тюзелиб ёлюрге.

Бизни Джаратхан Иебиз ким болгъанын англаргъа,
Разылыгъын биз излеб, Ол айтханнга тынгларгъа.

Адамланы кёбюсю рысхы была махтанад,
Акъыл иеси ангылаб, ол кылыкъдан сакъланад.

Акъыл болса кёреди кёкде, джерде, хар къайда,
Бир Аллахны Къудретин, ойлашыб алад файда.

Сагъыш этиб къарайды кюннге, джулдузгъа, айгъа,
Хар джылда къач, кыш болуб, тургъан джазгъа эм
джайгъа.

Хаман ауушуб тургъан кечеге эм кюндюзге,
Ташха, суугъа, чегетге, чайкъалыб битген тюзге.

Башлары кёрюнмеген уллу, мийик таулагъа,
Биз солуб, джашау этген, кёз кёрмеген хауагъа.

Къыйырлары кёрюнмей, кём-кёк тюрлю тенгизле,
Анда кёб тюрлю джанла, джетмей анга сезимле.

Бир сейир тукъум джанла, бир-бирине ушамай,
Кёблюгюню саны джокъ, санаб киши бошамай.

Бу къадар сейир джанла, къайдан чыгъыб толдула,
Бир джаратхан болмайын кеслерими болдула?

Акъыл аланы сюзюб, Джаратханны табаргъа,
Сора Анга сыйыныб, Ол айтханча атларгъа.

Биз аманны-игини аны была англайбыз,
Аны ишлетмей къойсакъ, хайуан джолну сайлайбыз.

Джатхан была ашагъан, эркек тиши ойлагъан,
Хайуанлада да барды, эрикселе, ойнагъан.

Бизни сыйлы джаратыб, бизден тюзлюк излейди,
Акъыл берген себебли, бизге борчла джюклейти.

Къыямат кюн да соруу аны ючюн боллукъду,
Акъылсыз болса уа ол соруудан къутуллукъду.

«Мен берген акъыл была бир сагъыш этмедингми,
Аманны эм игини аны бла сюзмедингми?!»

Джаратхан Бир Аллахны аны была таныргъа,
Джаратхан а кимди деб, биз джукъудан уяныргъа.

Акъыл была ойлашыб, биз Анга бой салыргъа,
Буйрукъларын толтуруб, разылыгъын алыргъа.

Гюнах этсек уялыргъа, кеч деб да джалбарыргъа,
Гюнахланы кечдириб, Аны аллына барыргъа.

Гюнах, сууаб сюзерин, сагъыш этиб, англаргъа,
Ол себебден ойлашыб, буйругъуна тынгларгъа.

Игини биз сюерге, таза ашны ашаргъа,
Бу дунияда амандан рыслай билиб, джашаргъа.

Мёлеклени джаратды, бериб къуру акъылны,
Хайуанлагъа да бериб къуру нафсы хауаны.

Адамгъа экисин да бериб, сынаб къарайды,
Къайсы онглар аладан деб, Ол бизни марайды.

Нафсысыгъа ол хорлатса, кесин бошлаб тыймайын,
Ол айтханнга бой бериб, акъылын да джыймайын,

Ол хайуандан сыйсызды, акъылын джаратмаса,
Аны была ойлашыб, аманны англатмаса.

Алай болмай, акъылы шахауатын хорласа,
Мёлекден сыйлы болад, анда акъыл онгласа.

Нек десенг, ол къазауат эте болду кюрешиб,
Кесин бошлаб къоймады, нафсы была эришиб.

Акъыл хорласа аны, адам сыйлы болады,
Ол адамны къайда да адамлыгъы толады.

Ол Аллахын да танийд, адамын да биледи,
Акъылны ол ишлетиб, джаннетлеге киреди.

Адамланы сыйын да аллай адам кёреди,
Ёлген заманда да ол ийман была ёледи.

Игини ол ангылаб, кенг эшикни ачады,
Амандан да ырыслаб, андан кери къачады.

Халкъда сыйы ёседи, хурмет этиб адамла,
Аны сыйлаб берелле хар ким джылы саламла.

Ол себебден сакъ болуб, акъыл была ишлейик,
Хайуандан да энгишге, алашагъа тюшмейик.

Хар бир инсан таянган багъана хар заманда,
Ол акъылды къутхарлыкъ хар къалайда, хаманда.

Бизни сыйлы джаратды, бериб Аллахым акъыл,
Джаны болгъан затлада адамны этди такъыл.

Къалгъанланы уа тилсиз, сёлешмейин туралла,
Адамла уа сёлешиб, ушакъланы къуралла.

Кёлге келген затланы тил была билдиребиз,
Окъууну да, сёлешиб, аны бла сингдиребиз.

Тилни Аллах бергенди халкъ бир-бирин англаргъа,
Кереклилерин айтыб, бир-бирине тынгларгъа.

Ол болмаса, бек къыйын боллукъ болуред бизге,
Тилсизлеча сёлешиб, хар ким бир-бирибизге.

Сёлешмеклик сейирди, халкъ бир-бирин англашыб,
Къулакъ да анга тынглаб, сора акъыл ойлашыб.

Къулакъла эштген затны мыйы аны сезеди,
Сора акъыл да аны таб, табсыз деб, сюзеди.

Аны кибик кёзле да ойлашыргъа сейирди,
Акъылгъа болушургъа аланы Аллах берди.

Нек десенг акъыл кеси, ол кёзле къысылгъанлай,
Джукъну билмей къалады, тюз къатында тургъанлай.

Кёз кёрюб, къулакъ эштиб, акъыл да аны сюзюб,
Аууз да тылмач болуб, араларында джюрюб.

Нёгер болуб, ма была бир-бирлерин англайла,
Аллахны сейир иши, бир-бирине тынглайла.

Ма бу затла Аллахдан бары бизге саугъады,
Былагъа ойлашмагъан, хайуан джолгъа аугъанды.

Аны кибик, дагъыда кийим кийиуню айтсакъ,
Адамгъа Аллах берген сейир затха къайытсакъ.

Биз кийимлени кийиб, айыб джерни джабабыз,
Бир джерибиз ачылса, озаманда уялабыз.

Бу да бизге саугъады, адамны сыйлы этген,
Айыб джерлени джабыб, кийим была джюрютген.

Тюрлю-тюрлю кийимле кийиб, биз джасанабыз,
Ол чырай бериб бизге, артыкъ ариу болабыз.

Адам маймулгъа ушайд кийимлени киймесе,
Аллах берген саугъаны хайырлана билмесе.

Берилгенди Аллахдан бу затла бизге энчи,
Анга шукур этейик, бу дуниядан кетгинчи.

Кийимлеге махтаныб, керпеслениб джюрюмей,
Шукур эте билейик, уллукёллюге кетмей.

Уллу Аллах буюрду этибизни джабаргъа,
Биз кийим бла махтанмай, бир джабар зат табаргъа.

Андан сора дагъыда ашамакъны биз айтсакъ,
Адамда сыйлылыкъны энтда бирине къайтсакъ.

Сагъыш этиб, къарайыкъ бизнича ким ашайды?
Башха тюрлю джанладан адамча ким джашайды?

Затны игисин сайлаб, биз айырыб, алабыз,
Тазасын бери алыб, кирин атыб коябыз.

Бир-бирлерине къошуб тюрлю-тюрлю затланы,
Ушхуурла этебиз, атаб тюрлю атланы.

Къалай этсек татыулу боллугъун биз излейбиз,
Малча ашаб бармайын, биз айыра билебиз.

Тазасын хайырланыб, къолайсызын къоябыз,
Шукур этмей алагъа, биз ийманны оябыз.

Къол-бет джууб, олтуруб, таза ашны ашайбыз,
Аны бергенни англаб, шукур этмей джашайбыз.

Къалгъан джанла ашайла, аууз была узалыб,
Джангыз адам ашайды, къоллары была алыб.

Адам улу джатады ариу, таза орунда,
Джаныуарла уа джашайла тешикледе, дорбунда.

Адамла юй ичинде, бир-бири бла уруша -
Джаныуарла уа тышында, сууукъ болуб къуруша.

Ол бизге Бир Аллахны ашхылыгъыд, билейик,
Алагъа шукур этиб, биз ийманнга кирейик.

Аллахны нигъматларын бюсюреусюз этмейик,
Сокъур болуб алагъа, кяфыр болуб кетмейик.

Ашхылыкъла дагъыда кёбдюле тюрлю-тюрлю,
Аланы киши санаб, бошайлыкъ да тюлдю.

Адамгъа Аллах акъыл бергеничюн сыйлылыкъ,
Сыйлы болаллыкъ тюлдю, болмаса анда къылыкъ.

Бу къадар сыйлы затха шукур этмеген киши –
Андан сыйсыз болурму, бек эршид аны иши.

Бу къадар ашхылыкъны танымаса Иесин,
Ол Аллахын танымайд, эм танымайды кесин.

Иебиз бизни джаратыб, кёб ашхылыкъ береди,
Ким Анга шукур этер деб, Ол сынаб кёреди.

Иесин ким танымаса, шукур этиб, ангылаб,
Сенсе мени Ием деб, буйругъуна тынгылаб,

Хар махтау Сангады деб – нигъматланы Иеси.
Ашхылыкъла Аллахдан болгъанын англаб кеси.

Былагъа шукур этмей, акъыл иеси болалмаз,
Сыйлылыкъ, адамлыкъдан аз да юлюш алалмаз.

Аллахын танымагъан – адамын танымайды,
Ол экисин танымай, ол адам болалмайды.

Бир кишини сыйламаз, сыйлай билмеген кесин,
Башханы сыйламагъан – ол сыйламаз Иесин.

Я, Аллахым, эт бизни акъыл иеси болурлай,
Акъылны хайырланыб, биз Иебизни танырлай!

Бир-бирибизни сыйлаб, разы болуб турурлай,
Ашхылыкъланы англаб, ийманыбыз толурлай!

БАШХАЛА БУЗУЛДУЛА.

Китабла хар бири да Бир Аллахдан келеди,
Аланы тюрлендириб, миллет бузуб иеди.

Аны сёзюн сакъламай, тюрледериб къояды,
Аллахны сыйлы динин алай была ояды.

Башчы къауум Аллахны китабларын бузгъалла,
Кеслерине табыча, келишдириб джазгъалла.

Кеслери ушатханча, этгендиле къошакъла,
Талай джерин кетериб, этгендиле къоракъла.

Уллу Аллахны сёзюн ала джукъгъа санамай,
Къатышдырыб къойгъанла, Аллахданд деб, къарамай.

Келген-келген китабны алай эте баргъанла,
Аны тюзю къалмаса, джангы китаб алгъанла.

Аны да тюрлендириб, къоймагъанла тюзюча,
Сыйлы Аллах айтханча, Ол джиберген Сёзюча.

Алай эте Къуранны джетишгенди болджалы,
Ол бирси китабланы тауусулуб аджалы.

Энди Къуран аланы болумуча айтады,
Аны терен билалгъан – тюзюн англаб, къайтады.

Ала ол китабланы къаллайла бузгъанларын,
Къуран ачыкъ этеди, аланы хапарларын.

Алгъыннгы китаблада Мухаммад файгъамбарны,
Кёрюб айтыб тургъанла бир-бирине хапарны.

Ол аладан чыкъмайын, чыкъгъанычюн арабдан,

чууутлуула басдырыб, джашырдыла зарлыкъдан.

Осагъат джаулукъ тюшдю алай была арагъа,
Биле-биле бурдула чыммакъ акъны къарагъа.

Аладан алимлери, дуния малгъа сатылыб,
Китабларын буздула байла, бийле къатылыб.

Чууутха къоркъуу кирди башчылыкъ таяды деб,
Ислам дин башха чыгъыб, ол бизни джояды деб.

Ахбарла, рухбанла деб, алимлери болгъанды,
Бийлеринден чыгъалмай, ала айтхан толгъанды.

Дуния малгъа Аллахны джорукъларын сатдыла,
Ийманларын да бериб, дуния малгъа батдыла.

Кеслери да аджашыб, дагъыда бек кёблени
Аджашдырдыла ала кёб тюрюлю миллетлени.

Бюгюн да, бюгече да ма ол джолну баралла,
Артдагъы алдагъыдан кёрюб дерсни алалла.

Ала унамадыла тюз джолгъа къайытыргъа,
Ол кёкден келгенича, халкъгъа тюзюн айтыргъа.

Адамланы кёбюсю диннге айыб салалла,
Бу затланы англамай, бек къатышыб къалалла.

Динле бир талай тюрюлю нек болгъанын билмейле,
Акъыллары чагъылыб, алайгъа эс бёлмейле.

Джаратханны бир динин талай динле этелле,
Керти динден терсейиб, терс динлеге кетелле.

Алай болгъанын ала Бир Аллахдан кёрелле,
Адамланы айыбын ала Анга кюрейле.

Джиберилген китабны адамла бузгъан заман,
Аллахдан джангы китаб келиб тургъанды хаман.

Талай заманла кетсе, хар зат да тюрленеди,
Халкъ эскиден эригиб, джангыгъа кёлленеди.

Дунияда кёб затланы адам улу ояды,

Аланы тюрлендириб, миллет бузуб кьояды.

Ол кьой эсенг Аллахдан келген сыйлы джорукьну,
Миллетге насыб ючюн, бизге келген буйрукьну,

Аны сыйын кёрмейле, Джаратхандан келди деб,
Бу бизге аманатды, муну Аллах берди деб.

Ала суйгенлерица анга оноу этелле,
Китаб айтханны оюб, кеслерица кетелле.

Джазылгъандан не барды, ол алай кьалыб кетсе,
Кёбюсю аны кьоюб, кеси суйгенча этсе.

Джахилле уа аладан хапарсызла, билмейле,
Билгенле да аланы кёрюрге излемейле.

Эм артда келиб Къуран керти диннге чакьырад,
Дунияда бютеу халкыгъа, хакьны айтыб кьычырад.

Аны бузаллыкь тюлле, турлукьду келгенича,
Аны Иеси Аллахым бизге джибергенича.

Нек десенг Аллах Кеси сёз берибди сакьларгъа,
Къыямат кюннге дери буздурмайын джакьларгъа.

Ол бирси китаблача тюрленник тюлдю Къуран,
Аджашырыкь да тюлдю ол буюргъанча тургъан.

Аланы китаблары, кеслери да бузукьду,
Бизде миллет бузулса, китабыбыз турлукьду.

Китабыбыз турса да, бизде да джокьду махтау,
Ол айтханны этмесек, динибиз болад алдау.

Не болса да, алача, биз Аллахха тиймейбиз,
Бирлигине тохташа, кёб аллахны суймейбиз.

Бир Аллахха, алача, биз кьошакьла этмейбиз,
Джаш, кьатын бериб Анга, кяфыр болуб кетмейбиз.

Не болса да билебиз Аляхыбызны бирлей,
Муъминбиз деб джашайбыз, Исламгъа толу кирмей.

Ол да джугьуб келеди бизге ата-бабадан,

Юзюлмейин джетгенди, бир кесек зат аладан.

Динсизлени ичинде, ала была къатышыб,
Биз бузулуб джашайбыз, джахилликге батышыб.

Атыбыз муслиманды, кылыгыбыз – алача,
Къалай джашарса мында, дин буюргъан джолдача.

Къуранды хар кимни да тюз джолгъа тюзетирик,
Джашау джолун ачыкълаб, аджашдырмай элтирик.

Ол айтхан джолда баргъан – ким болса да, терсеймез,
Аны тюз джолда тыйыб турур, терсине иймез.

Я, Рабби, Сен бир тюзет бизни аны джолуна,
Ол айтханны англаргъа, кетиб къалмай солуна.

ИСЛАМ ЮЙ.

Хар неси да джарашхан ариу юйдю Ислам дин,
Ичинде халкъ юреннген адеб, джорукъ, кылыкъ, тин.

Хазыр болуб бошагъан, кириб джашау этерлей,
Муслиман киши анда муратына джетерлей.

Бизни джаратхан Аллах эм Аны келечиси,
Аны толу битдириб бошагъанла экиси.

Аны бизге хазырлаб, саугъагъа бергендиле,
Экиси да аямай, рахматны кергендиле.

Не азчыкъ да къоймайын, анда бир кем джерчигин,
Толу битиб, ачхычны бердиле эркинлигин.

Джарашмагъан джери джокъ, арбазы эм бурууу,
Белгилиди дуняда тюрленмейин турууу.

Терезеси, эшиги – бары тыныб битгенди,
Адам акъыл джетмеген, терен Уста этгенди.

Ол юй атылыб къалыб, тозурагъанды аман,
Ол бизге керек болуб турлукъду энтда хаман.

Ачхычы была ачыб, ол юйге биз кирейик,
Уллу Аллахны буйругъун, барын анда билейик.

Бир джанындан бир гуммос кьошакъ этмейик анга,
Хазыр юйде джашайыкъ, саналсакъ муслиманнга.

Аны джугъун оймайыкъ: кьабыргъасын, башын да,
Сакъ болайыкъ бузмазгъа аны ичин, тышын да.

Аны ишлеген Уста бизден устаракъ болур,
Акъылы болгъан адам – ол хазыр юйде солур.

Иеси бойнуна алды аны ариу сакъларгъа,
Ахыр заманнга дери, буздурмайын джакъларгъа,

Ислам юйню ояргъа мыллык атхан джауладан,
Тюрлю-тюрлю хыйладан, фитналадан, ауладан.

Ол себебден ангыла, динни джаууну анга
Къарыуу джеталмайды, Аллах ийген Къураннга.

Къуранны джауу анга къаршчыды, ийнанмайды,
Бирле да муъминбиз деб, аны джолун бармайды.

Ол тыныб тургъан юйню алай атыб кьоялла.
Ала аны сан этмей, иесиз къалыб, оялла.

Нек суймейле джашаргъа джарашхан омакъ юйде,
Юйсюз-кюнсюзмю игид, бизнича ма бу кюуде.

Ариу джарашхан юйню биз хайырын алайыкъ,
Джауларына ойдурмай, анга биз сакъ болайыкъ.

Юй атылыб бош турса, киши джашамай анда,
Аллахсыз юйде джашаб, динибизден не файда?

Кяфыр юйню джаратыб, муслиман юйден къачыб,
Кесибиз да душманнга нёгерлик этиб, чачыб.

Китабы тюз турса да , аны къауумун бузса,
Джахиллени ол алдаб, кеси динине бурса.

Ислам юйде джашатмай, динсиз юйде джашатса,
Муратына джетед ол, харамланы ашатса.

Хар бир адам кесине атаса да муслиман,
Динсизлеча джашаса, болурму анда ийман?

Озаманда джау кѡауум кѡууаныб, харс урады,
Ол ёлгеннге окѡулса, аны мараб турады.

Аны джолун тутмайын, ёлгеннге окѡуб турсанг,
Ол хаман кѡуруб барыр, джоругъун кери урсанг.

Аны кѡуру окѡумакъ, дин кѡурургъа джарайды,
Ислам динни джауу да алайчыгъын марайды.

Я, Аллахым насыб эт, англаб анга кирирге,
Андан башха юйледен, биз ырыслай билирге!

КЪАДАРГЪА ИЙНАНЫУ.

Биз этген муратыбыз хар заман нек толмайды?
Биз суйгенча, хаманда сора ол нек болмайды?

Бизни умутларыбыз джартылай нек кѡалалла?
Хаман биз джашаб турмай, кѡабыргъа нек салалла?

Хар бир джангы туугъан джан, ёлюрге тууа эсе,
Муратха джетиб мында, ол ёлмей турмай эсе,

Муратына джеталмай хар адам ёле эсе,
Иги, аман, бай, джарлы тенг ёлюм кёре эсе,

Ханла, бийле, патчахла, тулпарла эм джигитле –
Бир джан кѡалмайын ёлсе, джаныуарла эм итле,

Игиге аманнга да, сыйлыгъа, сыйсызгъа да
Ёлюм тенг болуб кѡалса, онглогъа, онгсузгъа да.

Ахратха биргесине байлыгъын ким элтеди?
Кёлюне джетиб иши, кѡууаныб ким кетеди?

Ол затладан бири да бизге сорулмай эсе,
Биз бой салыб тохтайыкъ, биз айтхан болмай эсе.

Бир джолда адамла Ходжагъа соргъандыла:
– Бир соруу барды санга деб таргъа тыйгъандыла.

– Бир айт, Ходжа, сен бизге, керти бармыд Джаратхан,
Оноу этиб дуниягъа, буйругъуна къаратхан?

– Айхай да, сёзсюз барды – деб джууаб берди Ходжа,

– Далил келтир сен бизге, рахат эт бизни, марджа.
Ходжа кесек ойлашыб, быллай далил табханды,
– Мени далилим буду, тынглагызы деб, айтханды.
– Мен кесим эс билгенли, бир затны эслегенме,
Мени айтханым болуб мен хазна кәрмегенме.
Хаманда Ол не айтса – ма Ол айтхан болады.
Мен билген – Аны иши тюрленмейин толады.
Джууабсыз этиб, Ходжа ауузларын тыйганды,
Ойлашдырыб, аланы ол ийманнга джыйганды.
Оноуланы барын да, бизге аз да сорулмай,
Тындырыучу бир Кюч бар, айтханыча, бурулмай.
Иш бары Аныкыды, буйругуна тохтайыкь,
Джюрекни биз хош этиб, нафсыны солутайыкь.
Биз умут этген кибик, бизде болса эркинлик,
Бизни муратларыбыз болурелле этиллик.

ФАЙГЪАМБАРЛА ОРНУНА АЛИМЛЕ.

Эм ауалда инсанны Аллах джаратхан заман,
Джашау бериб, дуняда халгъа кьаратхан заман.
Аманлыкь кёб боллугу, дуня юсю кьатышыб,
Адамны да джашары, фитналагъа батышыб.
Хыйла, зулму, алдауукь, тегюб бир-бири кьанын,
Бир-бирлерин ёлтюрюб, аллыгы адам джанын.
Уру-гуду джюрютюб, харам хакъны ашары,
Артыкылыкь, зорлукь эте, бу дуняда джашары.
Бири бирин джыртары, дуня ючюн талашыб,
Бийлик излеб дуняда, бойсунмайын кьарышыб.
Бу дуняда адамны уллулукьну излери,
Рысхы была махтаныб, ол алданыб кетери.
Ибилис да джау болуб, халкъны аджашдырлыгы,
Гюнах ишлеге удуб, джолдан тайышдырлыгы.

Адам была эришиб, кюрешгенлей турлугъу,
Бизни акъылыбызны ол терсине бурлугъу.

Адамланы бузары, аман акъыл келтире,
Инсанны да джашары, анга кесин терилте.

Уллукёллюлюк этиб, Джаратханнга ийнанмай,
Бир къауум ийнанган да, Бир Аллахха таянмай.

Ол джаратхан затланы уллу кёрюб, абыныб,
Бир Аллахха этгенча, алагъа да табыныб.

Ма бу затла аллындан белгили болгъандыла.
Энди ала кёресиз, дуняда толгъандыла.

Этдиралса аманлыкъ, аямайды не къадар,
Джаханимли этерге, хар кимге излеб мадар.

Иги ишни буюргъан – Джаратхан Бир Аллахды,
Аман ишге удугъан – иблис налатуллахды.

Дуняда аманлыкъдан башыбызны сакъларгъа,
Ибилисге алдатмай, Аллах джолун джакъларгъа,
Файгъамбарла джибериб, Ол тюз джолун юретди,
Биз бойсунуб алагъа, тынглагъа буйрукъ этди.

Файгъамбарла Аллахдан халкъгъа келечидиле,
Сыйлылыкъда барысы, Аллахха энчидиле.

Ала артыкъ сыйлыла, хакъда туруб болалла,
Тюзлюкню сайлаб ала терсни кери уралла.

Ала бузмай тургъанла Аллахны аманатын,
Не бек къыйналсала да, унутмай Аны атын.

Халкълары къаршчы туруб, бойсунмай кюрешгелле,
Уруб, туюб, ёлтуюб, бек къаты эришгелле.

Къыйынлыкъ кёрселе да, ала хакъны оймалла,
Ёлселе да буйрукъдан ала аз да таймалла.

Эт дегенин этдиле, къой дегенин къойдула,
Аладан келген джолну артдагъыла ойдула.

Ибрахимге Аллахы, кес дегенди баласын,
Аны бойнуна салды, бойсунуб, ол къамасын.

Отха атхан заманда ол къоркъуб силкинмеди,
Разы болуб Аллахха, ол отдан илгенмеди.

Файгъамбарланы джолу ма алайды, билейик,
Ма ол джолда бегиб биз, Ислам диннге кирейик.

Ала бир болджал была дуниягъа келгендиле,
Аманатны толтуруб, Аллахха кетгендиле.

Ала кетгенден сора, аманаты аланы,
Алимлеге кѣчгенди, ала баргъан джолланы.

Хар бир алим болгъаннга Аллах борчла салады,
Ол да кеси бойнуна аманатны алады.

Ала аны бузсала, аманатларын оюб,
Сыйлы дин бузалла, аны къоялла джоюб.

Нек десенг аладыла динни сакълаб бардырлыкъ,
Аллахдан келгенича, тюрлендирмей къалдырлыкъ.

Тауратны эм Инджилни къаууму къатышхалла,
Халкъны алимле алдаб, миллетле аджашхалла.

Джаратхан айтмагъанны Анга атаб айтхалла.
Аллахны аты была сыйлы динни сатхалла.

Эки уллу динни да халкъ тюзюн унутдула,
Аз-аз буза, сакъламай, алимле къурутдула.

Бек эртдеден хайыр джокъ аланы динлеринден,
Бузукъ чыгыб аланы уллу алимлеринден.

Ала тюзюн басдырыб, халкъдан джашырыб хакъны,
Келгенича айтмайын алдалла джарлы халкъны.

Файгъамбарладан сора, ол алимлеге къалды,
Ол ауур аманатны Аллах алагъа салды.

Аны джолуна кириб, файгъамбарны орнуна,
Сакъ болуб бардырмаса, буруб ийсе солуна.

Халкъ къайгылы болмайын, динни бурса ашаугъа,
Ахыратны унутуб, бу дуняда джашаугъа.

Джарлы миллетни алдаб, халкъ ючюн ишлемесе,
Ол аланы джаууду, тюзлюкню излемесе.

Миллетин, халкъын суюуб, хакъ джолгъа тюзетмесе,
Ол иблиге негерди, тюз джол была элтмесе.

Керти алим чакъырад бу дунядан къачаргъа,
Алдауукъчу чакъырад хакъ дининги чачаргъа.

Аuzu омакъ селеше, болур татлы сёлери,
Кимден не джыртайым деб, тегерекде кёлери.

Санга ол кукалана, джюреги бёрючады,
Англаууна къарасанг, ол да бир ёлючады.

Ёксюзнюкю болса да, ол рысламай алады,
Джарлыныкы болса да, хурджунуна салады.

Аллах ийген джорукъну, дуня малгъа саталла,
Алай джарамайд десенг, чарлаб джюрек джаралла.

Джахил къауум алагъа, бек алданыб къалала
Бёрюле да къарамай, харамланы алалла.

«Афендиге бергеним – олду бек аламаты», -
Деб, акъылы алайды, орнун табад хар заты.

Афендини байлыгы мындан эсе артыкъды,
Джарлы байгъа береди, ол да хурджуннга тыкъды.

Кимлеге берликлерин джахил къауум билмейди,
Афенди да, джарлыгъа бер дерге чырт суймейди.

Алай была ашагъан болад къайгысы къуру,
Аллах ючюн кюрешмез, динни ашаугъа бурур.

Аллах ючюн кюрешсе – хакъда болады эси,
Халкъы ючюн ишлейди, къыйналса да ол кеси.

Ол халкъын алдамайын тюзетирге кюрешед,
Нафсыгъа харлатмайын, аны была эришед.

Сакъ болгъанлай турады, аманатны оймазгъа,
Ол рысхыгъа алданыб, адамлыгъын джоймазгъа.

Расулну хадисинден хапар айтайым сизге,
Таджалдан да бек къркъду аллайладан ол бизге.

«Кесими умметиме, таджалдан эсе да бек,
Алимледен къркъама» - деди Расул мубарек.

Файгъамбарча, алим да – рахматды Бир Аллахдан,
Аны англай билгеннге, сакълар ючюн палахдан.

Умметими алдаучу, аджашдырыб аланы,
Алимледен къркъама, кърлюксюз аллайланы.

Эм бек къаты азабда аллай алим боллукъду,
Кяфырла была бирге джаханимде турлукъду.

Джаннетде къауум айтыр: «Сен нек кирдинг ары, - деб,
Сен берген ауаз была биз киргенбиз бери», - деб.

Алагъа джууаб болур: «Мен тюзюча этмедим,
Хаух дуниягъа алдатдым, мен тюзелиб кетмедим».

Тюз турмагъан алимни боллугъу ма алайды,
Джаханимде ит джыйын джетиб аны талайды.

Тюз тургъан алим болса, расулла была болур,
Ашхыла была бирге сыйлы джаннетде солур.

РЫСХЫ.

Уллу атабыз – Адам джаннетде джаратылды,
Ол анда тюз туралмай, бу дуниягъа атылды.

Ол кесин бегиталмай, ибилисге алдатды,
Сора Аллах да аны къыйын дуниягъа атды.

«Энди джаша сен джерде, хаман санланы тюе,
Сууукъдан юшюй-юшюй, иссиден кюе- кюе,

Тёрт бюклениб сен ишле, къуюлуб сени теринг,
Бек азаблы боллукъду дунияда джашар джеринг.

Ишлемесенг джарамаз, сен ачлыкъны кърлюксе,

Адам – ол мёлек тюлдю, ашамасанг ёллюксе.

Ашарыкъны, кийимни кесинг баджар кесинге,
Киши хакъгъа узалма – ол харам болду сеннге.

Кесинги да джашатыб, джетерлей юйдегинге,
Сен сууаблыкъ алырса, башхагъа бергенинге.

Джарлыгъа, онгсузгъа да болуш эсинги бёлюб,
Къызгъанчлыкъ этмей джаша, сен кетгинчинге ёлюб.

Бу дуняны малына эсинг кетиб къалмасын,
Мардадан ётюб кетме, ол сыйынгы алмасын!

Дунягъа джутлукъ этиб, нафсынгы къойма бошлаб,
Сен рысхыны аллыкъча, барын къоймайын бошаб!»

Алай была башындан аллай джашау къурулду,
Эринчек, хомухлукъ бизден кери урулду.

Хар адам билиб болсун дуняда хаух тургъанын,
Аны джыйгъан рысхысы кесича, хаух болгъанын.

Кеси да, рысхысы да мында джугъу къалмайды,
Ёлсе ол биргесине андан бир зат алмайды.

Ол джанын сакълар ючюн бир джукъчукъла ашайды,
Дуня малдан тоялмай, ол джашауун бошайды.

Аллахыны рысхысын ол, джарашыб ашаса,
Аны ючюн Аллахха шукур этмей джашаса,

Не табханын дуняда ол тоялмайын джыйса,
Къызгъанч болуб рысхысын ол инджилгенден тыйса.

Аллах рысхыны беред, ёлгюнчю кечинмекге,
Бермейди аны была махтаныб ёхтенмекге.

Адамны сыйлы этген – къуру аны диниди,
Джокъ боллукъ рысхы тюлдю – ол ахыры чирийди.

Тутхан дини чиримез, ол биргесине барыр,
Багъалатхан рысхысы – бары тас болуб къалыр.

Адамда акъыл болса адамлыкъ, сый да болад,

Ол болмагъан адам а, кёб тюрлю айыб алад.

Адамлыгъы эм сыйы адамны – акъылыды,
Акъыл кимде болалса – аланы такъылыды.

Адамладан джахилле байлагъа берелле сый,
Сен акъыллыны сайла, телиден кесинги тый.

Бай байлыкъгъа таянад, уллуду аны кёлю,
Адамлыгъы болгъан а – акъылманнга эс бёлю.

Харам-халал айырмай, бай байлыкъны джыяды,
Акъылы болгъан адам, эслеб кесин тыяды.

Адамны асыл этген – ариу кылыкъларыды,
Аны сыйсыз этиучю – аны сыныкъларыды.

Ариу кылыкъ болмаса, тукъумуна таяныб,
Туруу анга не берир, аны была махтаныб.

Къылыгъы ариу болса, халкъгъа кесин суюдюред,
Бийликден а не барды – ол миллетни кюйдюред.

Ханлыкъ не бийлик тюлдю адамны асыллыгъы,
Къылыгъына кёреди – хар кимни сыйлылыгъы.

Ханла-бийле джашайла, Джаратханны унутуб,
Харамланы ашайла, джарлыланы улутуб.

Алагъа сый бергенде, анда акъыл болурму?
Аны англай билмесе, анда ийман толурму?

Адамланы кёбюсю байлагъа сукъланалла,
Алагъа кыыз да бериб, аладан кыыз алалла.

Бай болмаса, къарайла джетинчи атасына,
Нек къарамайла аны къылыгъына, сыйына?

Алай была дуняда рысхы алдайды халкъны,
Кёралмайын къалалла ала кертини, хакъны.

Сыйлылыгъы – диниди, адамлыгъы – акъылы,
Адамны асылы да – аны ариу къылыгъы.

Биз ёлсек, ма бу затла болурла бизге нёгер,

Ол кюн хар бир адам да аланы излеб кюсер.

Ол затлагъа ёлгюнчю, ол ие болуб ёлмесе,
Джукъусундан уяныб, хакъгъа эсин бёлмесе,

Озаманда кеч болур, аны киши табалмаз,
Бу дуниядан элтмесе, анда тилеб алалмаз.

Ол рысхыгъа алдатыб, ёлюб кетсе сокъурлай,
Хаман байлыкъны сюрюб, ариу къылыкъдан къурлай.

Дуния деген алайды – кёб халкъланы терилтед,
Сокъур, санграу да этиб, ол аджашдырыб элтед.

Дуния бизни чабдырад, халкъдан артха къалма деб,
Къарачы тегерекге, халкъдан айыб алма деб.

Келигиз, эй, къарнашла, эришмейин байлыкъда,
Эришейик ийманда эмда ариу къылыкъда.

Дини, адеби болса, сыйы ёсюб барады,
Къылыгъы аман болса, сыйы тюшюб къалады.

Динни тута тургъанлай, байлыкъда болса эси,
Аллахында болмаса – алдауукъчуд ол кеси.

Берген заманда барса, берилмесе бармаса,
Джюреги хош болмаса, андан бир зат алмаса,

Ол рысхы ючюн джюрюйд, сууаблыкъ ючюн тюлдю,
Ол халкъны терилтиучю, алдаучу бир тюлкюдю.

Багъа была, джал была Къуранны окъуучула,
Дуния рысхыны сайлаб, кёрню унутуучула.

Алим адам алданса бу дунияны малына,
Эм аманы ма олду, бир къара сен халына.

Анда кука сёзлеге алдатма сен кесинги,
Абасына, сархына ийиб къойма эсинги.

Ол алдайды миллетни, омакъ этиб сёзлерин:
Ким не беред деб иед, тёрт джанына кёзлерин.

Ауаз берсе, айтмайды шериятда болгъанны,

Кеси суйгенча буруб, ары-бери Къуранны.

Ол аны айтыб тебрер, кеси таба аудуруб,
Ол тюзюн айтмаз сеннге, ары-бери бурдуруб.

Расул бизни сагъайтды, аллайланы юсюнден:
«Ахырзаман кёзюуде, ауаз берир кесинден.

Мен айтмагъанны айтыб, ала халкъны алдарла,
Аятны эм хадисни дуния малгъа сатарла.

Дуния была ахратны ала къатышдырыла,
Тазаны кирге бериб, аны алышдырыла,

Хакъны бериб джалгъанны ала сатыб алырла,
Къара бетлиле болуб, Бир Аллахха барырла.

Алтыннга кирни алыб, ала да кир болурла,
Дин была ашау ашаб, сыйсызлыкъдан толурла.

Джаннетни бериб ала, джаханимни алырла,
Уллу Аллах чамланыб, джаннган отха барырла».

Рысхы деген шайтанды, я, Аллах, сакъла бизни,
Болушмасанг, хорлатыб къоярбыз кесибизни.

Дунияда, ахратда да ол бет джоюучу затды,
Кесин сакълаб кюрешиу – нафсы бла къазауатды.

Уллу Аллах, тилейме Сен бир сал деб, эсима,
Андан кёлюмю къачыр, мен базмайма кесима!

Мен китабладан окъуб, англагъаным былайды,
Сени уа бу затлагъа эс бёлююнг къалайды?!

РИЯ - КЁЗБАУ.

Дин Аллахдан келгенди, халкъны тюзетир ючюн,
Ол келмегенди алдаб, кёзбаула этер ючюн.

Рия деген – кёзбауду, субайлыкъгъа айтылад,
Рия къабыл болмайын, зыраф болуб атылад.

Дин тутууну магънасы – Аллахха сыйыныуду,
Ол буюргъан законнга адам кесин джыйыуду.

Буюрмагъанын этген, ол диннге саналмайды,
Аны ючюн Аллахдан ол сууаблыкъ алмайды.

Къуран Аны буйругъуд, муслиманны джолуду,
Андача ким джюрюсе – аны дини толуду.

Къуранда буйрукъларын, Къыямат кюн болгъанда,
Уллу Аллах сорлукъду, биз аллына баргъанда.

Анда болгъанны этген – тюз къуллукъгъа саналад,
Болмагъанны этсе уа – ол рия болуб къалад.

Къуран была хадисде джокъ зат – бары кёзбауду,
Экисинден ким чыкъса, ол бидгъа таба ауду.

Адам ючюн этилген къуллукъ – рия болады,
Миллет не айтады деб, бидгъачы бек уялады.

Аллахдан уялмайын, халкъдан уялгъаны ючюн,
Аллахыны орнуна халкъны салгъаны ючюн,

Джаратхан Аллахындан адамны уллу кёред,
Ёлюб чириб къаллыкъгъа, ол къадалыб сый беред.

Ол къуллукъ ширк болады, керек кюн ол джарамаз,
Аллах ючюн этмесе, Аллах анга къарамаз.

Аллахындан излемей ол башхадан излейди,
Аллах айыб этгени къулагъына кирмейди.

Сен билирге излесенг, къара аны кёзюне,
Ол не ючюн этгенин соруб тынгла сёзюне.

Адам ючюн этилген ол къуллукъгъа саналмаз,
Не кёб къуллукъ этсе да, ол къуллукъгъа къаралмаз.

Сууаблыкъны орнуна анга гюнах болады,
Бюсюреуню орнуна ол азабны алады.

Къуллугъу къабыл болмай, ол ызына къайтады.
«Меннге керек тюлдю», - деб, Аллах алай айтады.

«Кимден бюсюреу излеб, кимге махтанган эсенг,
Андан изле сууаблыкъ, бир кёр табаллыкъ эсенг».

Ол алайда ангылар иши зыраф болгъанын,
Аллахын алдаялмай, къурукъоллай къалгъанын.

Джаннет эшикни ачыб, мёлекле чакъырырла:
«Кел да кир джаннетге!», - деб, алагъа къычырырла.

Ол алагъа ийнаныб, кертда деб талпыб барыр,
Эшиклери джабылыб, ары киралмай къалыр.

Джаннетни ичин кёрюр, ариу ийиси урур,
Къууанч болуб, учунуб ол анга аллын бурур.

Эшик джабылыб къалса, салпыланыб къайытыр,
Мыдах болуб, ёкюнуб, халек болдум деб айтыр.

Дагъыда чакъырырла, кел да кир деб, джаннетге,
Хаман эшик джабылыб, къалыр ма ол адетге.

Эм арты ол тюнгюлюб, тохтар ары бармайын,
Биягъынлай болур деб, алагъа ийнанмайын.

Хыликке этиб аны, анга алай кюлюрле,
Сора мёлекле аны джаханимге сюрюрле.

Ала анга айтырла Аллахха къул болмадың,
Алдауукъ болду ишинг, сыйлы орун алмадың.

Адамлагъа бетсиниб, сен да халкъгъа кёргюздюнг,
Аллахынг да кёргюздю – насыбны кесинг юздюнг.

Сора ала айтырла: «джаханимге киргенле,
Ала бизден насыблы, джаннетни кёмегенле».

Кёргюзгеннге кёргюзед, эштдиргеннге эштдиред,
Хар кимни этгенича, хакъын бериб битдиред.

Аллах ючюн этгеннге, он къат береди.
Джюреклени ичлерин, хар кимни да кёреди.

Бир-бирге омакъланнган керекмиди Аллахха?
Субайлыкъны ким этсе, башы къалыр палахха.

Джаратхан Иебизни, алдаргъа кюрешмейик,
Субай къуллукъла этиб, кёзбауда эришмейик.

Эришейик барыбыз Аллахдан уялыуда,
Джюрекде Аны тутуб, суаблыкъла алыуда.

Кесибизге ышанмай, джюрекге сакъ болайыкъ,
Ол кёзбауну сюеди, аны кери урайыкъ.

Аллах ючюн этейик, ниетлени тазалаб,
Хаман барыб турмайын бу гюнахланы къалаб.

Я, Аллахым, бир болуш джахилликни къояргъа,
Сени ючюн къыйналыб, субайлыкъны ояргъа!

ТЮЗ ДИННГЕ ЧАКЪЫРЫУ.

Махтаула бютеу бары дунияланы Иеси —
Джаратхан Бир Аллаххад — Рахматлыды Ол Кеси

Салат, салам да Кеси сюйюб, сайлаб алгъаннга,
Шафагъатын этер ол, аны джолун баргъаннга.

Буйрукълары Аллахны сыйлы болгъан Къуранды,
Лаухул-Махфузда бизге ол сакъланыб тургъанды.

Сора кёзюую джетиб, аны Расулгъа берди.
Ол джолну сайлагъанны джаннетине джиберди.

Муъминлеге файгъамбар аятланы юретди,
Бурун джахил адетни бир джанына кюретди.

Артда асхаблары да чыкъмадыла Къурандан,
Насыблыла болдула, таймайын ала андан.

Ала аны ичинде англамагъан затланы,
Расулул тешиб кенг этиб, англатды аятланы.

Къуран была биргелей кёб хадислери барды,
Хар бир сахих хадиси, ол багъалы хапарды.

Нек десенг ол хадисле аятлагъа ушалла,
Къуранны тюз англаргъа ала бек болушалла.

Аятла была сахих хадислелле шерият,
Ол экиси болалла — муслиманнга тарикъат.

Муслиманла, шерият деб, аузубуз айтады,

Бир ишни этер болсакъ, адетлеге къайтады.

Шериятда адетге бидгъа дейди, бил аны,
Джахил джолну сен ташлаб, шериятынгы таны.

Биз этерге кюрешген затны кёбю бидгъады.
Хар бидгъаны ичинде кёб гюнахла бугъады.

Къуранда не хадисде болмагъан хар бир затха,
Анга бидгъа дейдиле, атыгъыз аны артха.

Сыйлы Аллах айтады, Къуран — Мени джибимд деб,
Барынг андан тутугъуз, юзюлмезлик бегимд деб.

Расулну кёзюююнде Ислам дин тамам болду,
Бир кем джерчиги къалмай, кереклисича толду.

Энди биз анга къошакъ кюрешмейик этерге,
Экисин да биз озуб, андан ёрге джетерге.

Андан кем да этмейик, къояйыкъ болгъаныча,
Расулну кёзюююнде Ислам дин толгъаныча.

Биз къоракъ-къошакъ этиб, бидгъала таба аусакъ,
Заранын англарыкъбыз, бу хадисге къарасакъ —

Расулну хадисинден хапар айтайым, тынгла! -
Деди Расул: «Эй, Билял, бир зат айтайым англа,

Мени бир хадисими, ёлюб тургъан атылыб,
Биреу ёрге сюесе, ол хадисге къатылыб,

Аны была неллей бир адам гъамал этселе,
Сора ала къаллай бир сууаблыкъгъа джетселе,

Сууаблыкъдан аллай бир ол адамгъа да болур,
Аладан кем болмайын, аланыкъы да толур.

Алай болмай, биреу да чыгъарса бир бидгъаны,
Аллах да, файгъамбар да керахат кёрген аны.

Сора ол бидгъа была ненча джан гъамал этсе,
Барыны гюнахлары къаллай бирге да джетсе,

Аллай бир мынга да бард, бары чакълы бир болуб,

Аладан джукъ кем болмай, аланыкъы да толуб».

Аллахны разылыгъын биз керти излей эсек,
Бу сёзню унутмайыкъ, джаннетин тилей эсек.

Бизни джаннетге иймез, шериятдан джанласакъ,
Адетлени джаратыб, бидгъаланы джакъласакъ.

Динде керекли затла шериятха джыйылды.
Акъылгъа таянмакъдан адам кери тыйылды.

Джашауда хар бир затынг, туугъандан ёлгюнчюнге,
Шериятда бегиди, биз кёрге киргинчинге.

Адамгъа тынчылыкъ джолду, тутсакъ, шерият деген,
Джазыкъсыныб, Аллахым аны саламгъа берген.

Акъылгъа таянмагъыз, шериятха соругъуз,
Акъыл бичимни къоюб, шериятны къоругъуз.

Сиз анга таянсагъыз – ол къарыусуз затчыкъды,
Анга базынган киши – ол шериятдан чыкъды.

Шериятда джюрюмек, муслиманнга саламды,
Акъылына таянмакъ, Ислам динде харамды.

Бизден алгъа миллетле, кёбю халек болдула,
Ала акъылгъа базыб, алай была къурдула.

Бирле Уллу Аллахха къатын, джашха джетдиле,
Акъыл была сёлешиб, хакъдан тайыб кетдиле.

Кёкден келген китабны, аны бузуб къойдула,
Аллахны сыйлы динин анга базыб ойдула.

Эй, Аллахха ийнанган, акъыл была сёлешме,
Шерият далил джокъ эсе, патуа берге кюрешме!

Патуа берге кюрешсенг, башынг къалыр палахха,
Хар айтхан сёзюнг ючюн, джууаблыса Аллахха.

Адамда акъыл джетиб, тюз джашау къураылсалса,
Тюзлюк деген къаллайды, ол аны англаялса,

Ол келечи айырыб, анга китаб да бериб,

Кюреширмед Аллахым аны халкъга джибериб?!

Алай а кёб миллетле, акъылларына базыб,
Кюрешеди хар бири башхага уру къазыб.

Сыйлы Къуран келмеди аны атыб къоярга,
Сен сюйгенингча джюрюб, ол айтханны оярга.

Аны окъугъан бары сыйлы болуб къалмайды,
Аны джолун тутмаса андан файда алмайды.

Къуранны сыйын кёрюб, аны мийикде тутса,
Халкъ чыгъаргъан адетни, бидгъаланы унутса.

Аны джолун тутарга кюрешиб тургъанлагъа,
Къыямат кюн шафагъат этер Къуран алагъа.

Алайсыз аны окъуб, харамлагъа да кетсе,
Тюзелирге излемей, нафсы айтханны этсе.

Бу Аллахны буйругъуд деб, анга эс бёлмесе,
Къуран налат береди, тауба этиб ёлмесе.

Окъумайын къалса да, Аллахдан къоркъа болса,
Аны баргъан джолу да, Къуран айтханча толса,

Аллах джанында мийик дараджага джетер ол.
Къоркъууладан къутулуб, джаннетлеге кетер ол.

Дараджага олийле алай была чыгъалла.
Окъуй билмеселе да, алимлени джыгъалла.

Энди бизде бу Къуран, ол ёлгеннге аталды,
Аны джолун сан этмей, ол атылыб нек къалды.

Муну Аллах ийдими, ёлгеннге окъугъуз деб,
Огъесе ичин англаб, андача туругъуз деб?!

Ол айтханны излеген джыйылыуда, хар къайда,
Не айтад деб, эс бёлген, алайым деген файда,

Бек аз адам бар болур, кирген ол къайгысына,
Джыйылгъан кёзюучюкде, къара да, сен бир сына.

Ашыкъ-бушукъла этиб, алыб эрлей Къуранны,

Аллындан ахырына бир чыгъалсала аны,
Тамам этдик Къуранны – деб, ёлгеннге берелле.
Ёлгенни да джандетге салгъан кибик кёрелле.
Алайдан чыгъар-чыкъмаз, ол айтханны бузалла,
Аманларгъа, сёгерге бир-бирлерин озалла.
Сен ойлаш да бир къара, ол окъугъан толурму?
Ёлгеннге да билмейме, андан файда болурму?
Келигиз, дин къарнашла, бетибизни джоймайыкъ,
Аллахны буйрукъларын сансыз этиб къоймайыкъ.
Анда Аллах буюргъан буйрукъланы алайыкъ,
Кесибибизча барыргъа Джаратхандан уялайыкъ.
Къуран айтханча джюрюб, халны биз тюз этейик.
Андан сора ёлгеннге окъумагъгъа джетейик.
Аллах иги биледи, анга сёзюгюз болмаз.
Биз Анга бойсунмайин, ийманыбыз да толмаз.
Сюелликбиз аллында, джаныбызны аяйыкъ,
Ол джолгъа биз сюелиб, разылыгъын алайыкъ.
Ма былайда къояма мен сёзюмю тамамлай,
Кёлюмде болгъанланы барын айтыб къаналмай.

УЛЛУ ГЮНАХЛА

Кёб шукурла Аллахха — бизни кечиучю болгъан,
Чомартлыгъы мардасыз, Аны юсюнде толгъан.
Салат-салам Расулгъа – бизге дыгалас этген,
Умметин кечдирирге, Аллахдан тилей кетген.
Аллахым, Сен ёлтюрме, керти тауба этгинчи,
Я, Рабби, Сен кеч бизни бу дуниядан кетгинчи.
Ёлгюнчю Сен кечмесенг, биз да тауба этмесек,
Кеч боллукъду, дуняда сокъураныб кетмесек.
Мени гюнахларымы Кесинг ариу кёресе,
Джашырын джугъум джокъду, Сен юсюмде ёресе.

Гюнахларым джюк болуб, юсюмден басды мени,
Джюрегим да тот болуб, излейме энди Сени.

Мен ёлгюнчю аланы кечдириб бир кеталсам,
Джюрекни да тазалаб, муратха бир джетасам!

Кече-кюн гюнахланы этиб, кьошуб барама,
Джюрегим да кьоркьгъанды, алай ёлюб кьалама.

Гюнах джолгъа кетмезге мен кюрешиб туругъа,
Бир болуш Аллах манга, аны кери уругъа!

Гитчеледен кьутулмам, уллуладан Сен сакъла,
Гитчесин тынч кечесе, уллуладан Сен джакъла!

Гитче болса гюнахы намаз да кетереди,
Аладан кьутулургъа тасбих да джетер эди.

Уллуларын кьадалыб, кючлю тилерге керек,
Терс болгъанын ангылаб, тюшюнуб анга джюрек.

Терслигин англамаса, кечилмейин кьалады,
Ёлсе да гюнахлары биргесине барады.

Кеч, дегенлей, гюнахы ол кечилиб кьалмайды,
Ол тюшюнуб, джюреги сокъуранмай болмайды.

Гюнахны этсе адам, кечилирге юч джол бар.
Алайсыз кечилмейди, ариу болсанг да тулпар.

Бири — терслигин англау, аман этгенин билиб,
Бир Аллахдан уялыу, джюрек Анга ийилиб.

Экинчиси — ол затны джокъламайын кьоюду,
Джангыдан этиб кьойса, ол таубасын ойюду.

Ючюнчю — джюрегинде алай акъыл этиудю,
Энди муну этмем деб, джюрекни бегитиудю.

Бу юч джол шериятда — шартыды таубаланы,
Таубасы кьабыл болмаз, толтурмаса аланы.

Аллай тауба этгеннге, Аллах кьоймаз кьарамай,
Сен ажимсыз болуб тур, кьалмазына джарамай.

Бу юч джол Аллах была кьулуну арасында,
Кечилир ючюн толтур аланы барысын да.

Адам была болса уа, тёртюнчю да барды джол.
Кимге не этген эсе, аны разы этсин ол.

Не хакъын берсин аны, не алсын ол разылыкъ,
Алайсыз кьутулалмаз, эй, ахыратха барлыкъ!

Биз этген гюнахла да экиге бёлюнелле,
Уллула, гитчеле деб, китабда кёрюнелле.

Уллуларын аланы кюрешейим айтыргъа,
Быланы эте эсенг, сен да кюреш къайтыргъа.

Аланы эм башлары – кьошакъ этиу Аллахха,
Бу затны этгенни уа башы къалыр палахха.

Кёзбаулукъ да кьошакъды, халкълагъа сингиб кетген,
Этилген кьуллукъланы барысын зыраф этген.

Экинчиси – хыйныды, сен андан кесинги тый,
Алданыб къалмай анга, кесинги ууучха джый.

Этген да, этдирген да, арада джюрюген да,
Исла динде бирчады, рысламайын сюйген да.

Аны джюрютген адам, ол муъминнге саналмаз.
Тауба этиб ёлмесе, ийман была джан алмаз.

Ючюнчюсю аланы – адам джанны алыуду,
Тюз адамны ёлтюрюб, халкъгъа къайгъы салыуду.

Тёртюнчюсю аладан – кьозлау алыб ашауду,
Харамды деб рысламай, аны была джашауду.

Бешинчи – ашамакъды ёксюзлени хакъларын,
Ашагъан кибикди ол джаханимни отларын.

Алтынчы – дин къазауат болса, кьоркьуб къачыуду,
Къызбайлыкъ этиб биреу азаб эшик ачыуду.

Джетинчиси – бир таза, кесин сакълаб, тюз тургъан,
Тиширугъа ат атаб, сыныкъ сёз была ургъан.

Бу намыс деген бизге уллу затды билгеннге,
Дуния мюлкден багъалыд, Ислам диннге киргеннге.

Билмегеннге багъасын намыс джукъгъа саналмаз,
Аман айтылса да ол, аны ючюн къыйналмаз.

Мюлкю бютеу кетсе да, намыс ючюн талашхан,
Намысын мюлкге сатмаз, керти джолгъа джарашхан.

Нек десенг мюлкю чириб, бу дунияда къаллыкъды,
Адамлыгъы, къылыгъы джаннетлеге саллыкъды.

Динде да Аллах суйген – адамлыкъды, англайыкъ,
Адамлыкъны бузуучу къылыкъладан джаллайыкъ.

Адамлыкъ деген неди, къаллай болад адамлыкъ –
Алаша тутуу кесин эмда этмей харамлыкъ.

Джюрекни таза этиб, тутма биреуге зарлыкъ,
Эки дунияда да ол болады санга тарлыкъ.

Зарлыкъ этмей, чомартлыкъ эт, къолунгдан келалса,
Инджилген, къыйналгъаннга бер мюлкюнгден, болалса.

Алай болмай джокъ эсе, барлагъа зарлыкъ этме!
Ол къуллукъну кюйдюред, тюзелмей ёлюб кетме!

Тюз сукъланган джарайды, мен аныча болсам деб,
Айтма сен анда болмай, къуру менде болсун деб!

Бири да ана-ата хакъындады, ангыла.
Гюнах зат айтмасала, сен алагъа тынгыла!

Дерт тутуу да бириди, джюрегинде кечмейин.
Къалырмы бу дунияда, одуниягъа кёчмейин?

Биреуден тил этиу да, адамлыкъны кетерген,
Эки дунияда да ол сыйсызлыкъны келтирген.

Бири да ётюрюкдю, адамлыкъны бузуучу,
Кёбюрек ким алдаса, сыйсызлыкъда озуучу.

Уллукёллюлюк бирид — адамлыкъны джоюучу,
Ол не уллу болса да, сыйсыз этиб кёюучу.

Бири селеке этиу, биреулени сындырыб,
Кеси мёлек болгъанча, адамлыкъны тындырыб.

Бири да ачы сёзлю, адамланы чанчыучу,
Аны аузундан кьоркьуб, хар ким андан кьачыучу.

Энтда бири аладан – этиу биреуню сёзюн,
Бетинден омакъланыб, кёрген заманда кёзюн.

Кесингча бир адамгъа сен санама сырланы,
Сенден андан ким игид, Аллах билед халланы.

Сени бойнунгда борчунг, айыбларын джабаргъа.
Эркинлик джокьду бизге айыбланы джаяргъа.

Биреунюкюн сен кёрюб, кесинге болма сокьур,
Сорчу сен да бир анга, ол да сеникин окьур.

Сен кесинге ышанма, ал бу сёзню эсинге!
Башхаланы нетесе, бур къайгъыны кесинге.

Анда сени ишинг джокь – Оноучусу бар аны,
Барды аны Джаратхан, Аллах деб – Аны таны!

Энтда бири аладан аманатха хыянат,
Тюз адам аманатын ояма деб къыйналад.

Энтда аладан бири, сёзюне ие болууду.
Ётюрюкчю болмайым деб сакь болуб турууду.

Бири да урламакьды башхаланы хакьындан,
Харамды, бил, алыргъа биреуню къыйынындан.

Энтда аладан бири – джалгъан шагъат болууду,
Ётюрюк бла биреуню къыйынлыкьгъа салууду.

Динден ауаз айтса да, билими болмагъанлай,
Ол бек уллу джалгъанды, къалыр ол онгмагъанлай.

Динде джалгъанны айтхан – не Аллахха айтады,
Неда аны айтханы фыйгъамбаргъа къайтады.

Башхаладан ауурду джалгъан айтхан былагъа,
Экисине къатылыб, тюз болмазса къыблагъа.

Бири да даулашыуду, ариу сен тюз болсанг да,
Не кьадар сен кёб окъуб, билим была толсанг да.

Аладан энтда бири – ант этиу ётюрюкге,
Аллах атын джалгъаннга айтма сен, дуния мюлкге.

Энтда бири ичгиди, акъылланы тайдыргъан,
Хайуан этиб ол аны адамлыкъдан айыргъан.

Зийна этиу да бири, ол ишден да бол сен сакъ,
Джюрегинг эрши кёрюб, ол затдан сен бол узакъ.

Джюреги суйюб турса, эрши кёрюб чарламай,
Этмесе да этгенчад, болса андан рысламай.

Махтануу да бириди, кьуру кесин кёрюучю,
Кеси кёлуне джетиб, башхалагъа кюлюучю.

Энтда бири – Аллахны рахматындан тюнгюлюу,
Андан умутун кесиб, Анга таянмай ёлюу.

Энтда бири – Аллахдан келген ишден таргъыуду,
Аны зор кёрюб тёзмей, чыдамайын айтыуду.

Бири да рахат туруу, тамбласына базыныб,
Не кёрююн сан этмей, тилемейин, ахсыныб.

Бири да бегиб туруу, тауба этиб, къайытмай,
Терс болгъанын ангылаб, кеч, Аллахым деб айтмай.

Бири да – гитче гюнах уллу гюнах болады,
Очукъ ючюн деб айтса, ол уллугъа толады.

Бири да – гюнах ишин, халкъгъа айтыб айланыу,
Аллахындан уялмай, аны была махтануу.

Муну была бошайма, андан ары озмайын,
Айтыб барсанг бардыла, кьойдум кёбге созмайын.

Я, Аллахым, бир болуш, аладан кенг турургъа,
Сен кери ургъанланы, биз да кери урургъа!

АЛЛАХНЫ АМАНАТЫ.

Аллах айтхан тюз джолгъа, мен кесими салалмай,

Ёмюр озуб барады гюнахдан кенг болалмай,
Аллах айтхан затланы мен хазнасын эталмай,
Къартлыкъ кючлей барады, муратыма джеталмай.
Аллахны буйругъуна мен бойнуму салама,
Илмудан юлюшюмю, шукур этиб алама.
Аз болса да, ол меннге Аллахдан аманатды.
Мен аны тюрлендирсем – ол уллу хыянатды.
Къошакъ этсем не къоракъ мен ол аманатыма,
Не айтыб мен барырма, Къыямат кюн аллына?
Джууабха тартар мени аманатны Иеси,
Тындырдынгмы сен аны? - деб, сорур Аллах Кеси.
Сыйлы Аллах буюрад тюрлендирмей айтыргъа,
Аманатны дындырыб, сора Анга къайтыргъа.
Аллах айтхандан чыкъса, адам аджашмай къалмаз.
Аллахын, файгъамбарын аз да разы эталмаз.
Аны окъуй турса да, муслиманнга саналмаз,
Къураннга сыйынмаса, ийман была джан алмаз.
Файгъамбарны уллулаб, аны джолун тутмаса,
Ол буюргъанча атлаб, сюннетинде турмаса,
Муслиманнга тергелмез, ол экисин сыйламай,
Къойсун, муслиманма деб, ол кесин бош къыйнамай.
Ийманы толугъан Аллах айтханны этер,
Ол айтхан а – Къуранды, анга сыйыныб кетер.
Мухаммад аманатын ол тындырыб кетгенди,
Артда сора аманат алимлеге джетгенди.
Ол борчундан чыкъгъанды, толтуруб аманатын,
Аллахны сыйлы динин берди, къоймай бир затын.
Кёкню, джерни кёлтюрген кибики ол аманат.
Джахил ауазла бериб, этме анга хыянат .
Хар ким кесин тымайын, ётюрюкчю болабыз,

Ала айтханны бузуб, айыбладан толабыз.

Экибетлиле болуб, мунафикълик этебиз,
Экисин да сындырыб, учуз этиб кетебиз.

Ала айтхан затлагъа, биз сый бериб сыйынмай,
Аууз была джюрек да бир акъылгъа джыйылмай,

Не кѣб кюрешсек да биз, Аллах бизге къарамаз.
Буйрукъдача этмесек, этгенибиз джарамаз.

Файгъамбар да болушмаз, шафагъатына алыб,
Биз бек мыдах болурбуз, къыйыныбыз бош къалыб.

Ол экиси айтхандан, я, Рабби, Сен айырма,
Къыйынлыкъда, тынчлылыкъда Сен аладан тайдырма!

Я, Аллахым, Сен сакъла ол экисин бузгъандан,
Ёллюкlege хорлатыб, биз аланы ойгъандан!

КИМ НЕНИ СЮЙСЕ – ОЛДУ АЛЛАХЫ.

Хар адамны акъылы бирер затны сайлайды,
Ким нени суюсе анга, ол джюрегин байлайды.

Джюрегинден кетмейди ол суюген заты аны,
Эси, сагъышы андад, киреди анга джаны.

Ким нени сайлай эсе, анга багъа береди,
Уллулукъ, сыйлылыкъны къуру анда кѣреди.

Ичгичини къайгъысы ичгиде болур къуру,
Эсиндеги ол болуб, аны сагъыныб турур.

Хапары да ол болур, башха ушакъ эталмаз,
Ушакъ этген заманда, сагъынмайын кеталмаз.

Ол нени багъалатса, табынган заты олду,
Джаратханны орнуна ол анга аллах болду.

Зийна джюрюучю адам, ол нафсыгъа хорлатыб,
Аны аллах этеди, ол ишни багъалатыб.

Рысхы да ма алайды, эсинги анга ийсенг,
Эслеб кесинги тыймай, сен къанынга сингдирсенг.

Къанынга бир зат сингсе, аны ары бурады,
Хаман джюрекге кириб, эсден кетмей турады.

Хаман ол синге барыб, къаннга бегиб бошайды,
Ол аллах болуб анга табыннганнга ушайды.

Бир Аллахды джюрекден, кетмей турлукъ хаманда,
Аны эсде тутайыкъ, унутмай хар заманда.

Аллах айтханны къоюб, акъылынгы сайласанг,
Нафсынг сюйгенча барыб, сен кесингча атласанг,

Джюрек тартхан затланы, ариу кёрюб сен этсенг,
Нафсынгы эм хауангы буйругъуна сен кетсенг,

Озаманда сен кесинг кесинге бой саласа,
Аллахынгы унутуб, кесинг аллах боласа.

Къарачайда бу затла кёб болгъанла бурундан,
Рысхыны, малланы тутхалла къуйругъундан.

Рысхы была ёлчелеб, бергенле сыйны ала,
Ийман, тин сан этилмей, келгенди алай къала.

Къууанч болсун не бушуу, хар не иши болса да,
Рысхы была джабаргъа кюрешед, болмаса да.

Не этерикди этмей, алай келед бабадан,
Ким да кёргенин этед ата была анадан.

Баш аурутуб айланмай, кёргенлерин этелле,
Сагъыш этиб кюрешмей, хазыр джолну кетелле.

Бюгюн да, бюгече да ёлгеннге эм саулагъа,
Рысхы былад баш алыу, тюшгенбиз ол аулагъа.

Сагъышы эм къайгъысы, рысхы болуб джатады,
Кече, кюн да чабышыб, анга башын атады.

Рысхы болду билгени, башха джукъну кёрмейди,
Эси байлыкъгъа кетиб, тин джолуна келмейди.

Дуния малгъа табыныу болады аны ючюн,
Аллахны эсгерселе, болуред Аны ючюн.

Ол себебден ишлери Аллах ючюн болмайды,
Рысхы башха дин башха, сени борчунг толмайды.

Бир Аллахны барлыгъы, ол рысхы ючюн тюлдю,
Хар бир затны барлыгъы къуру Аллах ючюндю.

Биз аны багъалатыб, аллах этиб иймейик,
Сыйны Аллахха къоя билейик, биз тиймейик.

Рысхыны багъалатсакъ къайгъыбыз ол боллукъду,
Тюшюнг, тюнюнг, джашауунг къуру андан толлукъду.

Уллу Аллахны орнун ол кючлеб тохтарыкъды,
Дуния да аллах болуб, ол сени хорларыкъды.

Ахыратха да сени ол биргенге барлыкъды,
Тауба этмейин кетсенг, джаханимге саллыкъды.

Я, Аллахым, джазыкъсын биз къарыусуз халкъынгы,
Тюз джолунга тюзетиб, англат бизге хакъынгы!

Къуран айтханны англаб, биз тюзюне барырлай,
Байлыкъ была махтанмай, къуллукъ этиб арырлай.

Бир Аллахдан уялыб, Андан къоркъа билирлей,
Ол айтханча биз джюрюб, джаннетине кирирлей.

Рысхыны орну была джюрюютюрлей, ангылаб,
Джаратханны сыйларлай, буйругъуна тынгылаб.

Ариу къылыкълы болуб, адамлыкъгъа талашыб.
Мал была сый излемей, биз адебге тырмашыб.

Уллукёллю болмайын, биз алаша турурлай,
Аллах кери ургъанны биз да кери урурлай.

Я, Аллахым, Сен болуш, тюзетиб тюз джолунга,
Биз къарыусуз къулланы, тилейбиз, бур онгуна!

Биз джыйгъан бу рысхыны, англаб ол хаух болгъанын.
Биз аны къоюб кетиб, ол да мында къалгъанын.

Андан хайыр болмазын, одуниягъа баргъанда
Хар ким да Аллахындан этген затын алгъанда.

Анда байлыгы бары – ол анга фитна болур,
Къайдан алдынг эм къайры джойдунг деб, ол сорулур.

Урлаб, тырнаб не алдаб келген эсе ол санга,
Аллахынгы аллында не айтырса сен Анга?

Хар сомунa, шайына джууаб берирге керек,
Аны бизге хайыры ол боллукъду, мубарек.

Харам джолгъа джойсанг а, ол кюн сен не айтырса?
Аллах санга къарамаз, сен таубагъа къайтырса.

Ол халгъа биз джетгинчи, мында тауба этейик.
Рысхы фитна болгъанын биз ангылаб кетейик.

Рысхыгъа биз чабмайын, бу дуниядан къачайыкъ.
Къуллукъ этиб кюрешиб, джаннет эшик ачайыкъ.

Хаух дунияны къояйыкъ, этмей акъылсызлыкъ,
Алайлай ёлюб кетсек, джетер бизге сыйсызлыкъ.

Бу дунияны байлыгы кимни ёрге кёлтюрдю,
Дараджалы этиб ол, сора кимни ёлтюрдю?

КЪУРАН НЕДИ?

Къуран Уллу Аллахдан бизни ючюн эннгенди.
Ары дери арабны бек джахиллик дженгнгенди.

Аны джахиллик хорлаб, кетгенди ол аманнга,
Араблыла бузулуб ушаш болуб хайуаннга.

Адеб, намыс не хурмет, игини не аманны,
Айыралмай джашалла, аллай кийик заманны.

Аллах да аны ючюн, ийди законун бизге,
Муну къаты тутугъуз, бу насыб джолду сизге!

Аллахым бизни аяб, берди бизге рахматын.
Хар тюрлю чомартлыгъын, хар бир тюрлю нигъматын.

Файгъамбар да, тохтаусуз, аны айтды хар кимге,
Уллугъа, гитчеге да, къартха, джашха, сабийге.

Джабраил анга окъуб, ол да халкыгъа айтханды,

Халкъ да ол ауаз была керти диннге къайтханды.

Окъуй, джаза билмегенд, ауаз айтыб турганды,
Миллетин алай была ол тюз джолгъа бурганды.

Сора хакъгъа къайтдыла, кёбле анга тынгылаб,
Уллукёллюлюк этмей, ол айтханны ангылаб.

Расулдан сора артда, джазылыб китаб болду,
Османны заманында джыйыб бирге толду.

Ары деричи джыйылмай, бёлек-бёлек болганды,
Бирер затда джазылыб, бир болмайын турганды.

Терилеге джазгъанла эмда агъач къабукъгъа,
Артда барын китабха джыйдыла, окъурукъгъа.

Кеслерин тюзетдиле хар бири, аны окъуб,
Ол айтхандан чыкъмайын, Уллу Аллахдан къоркъуб.

Болду баш бъайгъылары ала аны англаргъа,
Аллахны сёзюн бузмай, Ол айтханча атларгъа.

Къуран джазылгъан затха эс бёлюб кюрешмелле,
Аны къуру окъургъа, бидеча эришмелле.

Аллах не буюрад деб, эсни анга бёлгенле,
Къуран айтханча атлаб, хакъ джолгъа тюзелгенле.

Не табсала джазгъанла, озаман къагъыт болмай,
Тынчлыкъ табмагъандыла, Аллахны сёзю толмай.

Энди бизде ичине кюрешмейле эс бёлюб,
Эси окъургъа кетиб, къуру джазыуун кёрюб.

Ариу къагъыты болса, эсни анга иебиз,
Джазыуу ариу болса, къуру аны сюебиз.

Сабий кибик алданыб, эсибиз анга кетед,
Ма бу ауруу джайылыб, хар къалайгъа да джетед.

Къагъытына сый бериб, чырмаб ёрге салабыз,
Ол айтханны эштмейин, санграу болуб къалабыз.

Ичин багъалатайыкъ, тышына эс бёлмейин,

Ол айтханны этейик ариулугъун кѳрмейин.

Сыйны орнун билейик, ариулукъгъа къарамай,
Магъанасын англайыкъ, къалмаз бизге джарамай.

Къагъытында не барды, ол этилед агъачдан,
Агъачдан а ишлейле адамла гяуур къач да.

Харифлерин ангылаб, бир-бирине тагъыуда,
Аны окъургъа излеб, ол айтхандан къачыуда,

Ол асылыкъ тюлмюдю аны окъургъа чабыу,
Намаз, ораза этмей, Къуранны окъуб джабыу?!

Аллахны буйрукъларын алыб, олтуруб, окъуб,
Аллахындан болмаса, аны джюреги къоркъуб.

Я, Аллахым, Сен болуш бизге тюзюн англаргъа,
Ёлген андан не англайд, сауларыбыз тынгларгъа.

Къуранны да биз сыйлаб, ол айтханны этерге,
Аллахны сёзюн эштиб, разы этиб кетерге.

Я, Аллахым, джазыкъсын, Къуран джолгъа тюзетиб,
Биз аллынга баргъан кюн, ол айтханча тюз элтиб!

Ол айтхандан чыгъарма биз болумсуз къулланы,
Тилеклеге бир къара, къуру къоймай къолланы!

ДЖАНАЗЫНЫ ЮСЮНДЕН.

Ислам динде джаназы — буйрукъду муслиманнга,
Муслиман къарнашына, шагъатлыкъ этиу анга.

Джамагъаты джыйылыб, ийман была ёлгеннге,
Шагъат болуб сюелиу борчду къолдан келгеннге.

Ёлген кюнюнде анга халкъы иги дер ючюн,
Бу ашхы адамды деб, шагъатлыкъ этер ючюн,

Ол болургъа керекди Аллахха ийман салгъан,
Джамагъатын эм элин разы этиб, джан алгъан.

Дагъыда борчу аны, ийнаныу файгъамбаргъа,
Башха джолгъа кетмейин, аны джолун барыргъа.

Ол экиси айтханча, джашауун ким ашырса,
Аллахындан уялыуну джюрегинде джашырса,
Ёллюгюн да унутмай, мында кесин сакъласа,
Дуниягъа кетиб къалмай, ахыратын джакъласа,
Элге, джамагъатына уллукёллююк этмей,
Хоншугъа, тийреге да мардадан, чекден ётмей,
Расулну джолун тутуб, къылыкъларын тюз этсе,
Кесин бошлаб къоймайын, джанын сакълаб тюз кетсе,
Бир Аллахын унутмай, бу дуняда джашаса,
Рысхыны да айырыб, ол халалын ашаса,
Ауузу была кишини ачитмайын ол кетсе,
Онгузну джазыкъсыныб, болушлугъун ол этсе,
Кесича бир адамгъа уллукёллю болмаса,
Керек джерде биреуге болушмайын къоймаса,
Ол ажымсыз англаса, бу дунядан кетерин,
Бир Аллахны аллына, бара-барыб джетерин,
Анда гюнах-сууабы базманнга салынныгъын,
Къайсы кёб болуб дженгсе, ол джанына барлыгъын,
Сууаблыгъы кёб болса, джаннетледе боллугъун,
Гюнахы кёб болса уа, джаханимде турлугъун,
Джаханим отда къалмаз, ийманы болгъан адам,
Гюнахларын ол чегиб, джаннетге чыгъар андан.
Аны джугъу болмаса бу дуняда иймандан,
Ол ёмюрлюкге къалыр, киши чыгъармай андан.
Хар кимни этгенича, боллукъду анда джалы,
Мында джолун сайласын, джетишгинчи аджалы.
Ол кесин джолгъа салыб, дыгаласын да къурса,
Гюнах затладан къоркъуб, аладан къача турса.
Биреу этген заманда, джангылыб гюнахланы,
Аллахындан уялыб, айтса - кеч деб, аланы.

Озаманда джамагъат, анга шагъатлыкъ этер.
Таза джюрекден болса, ол тилек анга джетер.

Бир муслиман кърнашы ёлюб, къраса мындан,
Анга дуа этмеклик борчду аны ызындан.

Алай болмай ол ёлсе, ахыратын унутуб
Анда джууаб берлигин, къруру дунияны тутуб,

Бу затланы бирин да, тутмаса ол эсинде,
Джаназы не берликди, джукъ болмаса кесинде.

Къруру алдауукъ болад джаназы озаманда,
Адамла да кеслерин алдаталла хаманда.

Ёлде бир адам ёлсе, къраллай адам болса да,
Джаназысыз кърыймайла, ийманы болмаса да.

Ол джан бериб бошаса, сора артда чабалла,
Субай джаназы кърылыб, айыбларын джабалла.

Ол къраллайла ёлдю, анга киши кърарамайд,
Саулукъда эсин бёлуб, болушургъа джарамайд.

Ол ёлюкню иесин джамагъаты алдайды,
Кърургъакъ джаназы кърылыб, башын алыб джаллайды.

Ёлюк иеси уа кесин алдатады алагъа.
Кертда деб, кърараб турад алайгъа баргъанлагъа.

Кёзбау джаназы была кърыйгъыдан баш алалла,
Гурушхадан, гууадан бир джанында къралалла.

Эл бары да джыйылыб бармаса да алайгъа,
Кюрекле бериб ийсенг, джашладан бир талайгъа,

Эрлей кърбырны кързыб, кёмюб ёлюкню ары,
Ала келиб къралырла, барыб кюрешмей бары.

Ары баргъан адамла, шагъатлыкъгъа баралла.
Бир къруууму кършулмай, бир джанында къралалла.

Бир къруууму сюелиб, джаназыны къралалла.
Ары кършулмасала, билмейме, нек баралла?

Джаназыдан ырыслаб, бир джанына туралла,
Кеслеринде ёлгеннге, гурушханы къуралла.

Башханы ёлгенине ол тирилмейд барыргъа,
Аны ёлгенинден а, джарамайды къалыргъа.

Алада ёлген болса, киши къалмай барса да,
Бек разыды джамагъат джаннетлеге салса да.

Джаннетге салыучула кёб къалмагъанла энди,
Ала бошалсала уа, къайда сизге афенди?

Сиз артындан юретиб, къошмасагъыз джангыла,
Тауусулуб баралла, хар биринг да ангыла.

Хар ким кеси юрениб, кесин джолгъа салмаса,
Аллахыны аллына, тазаланыб бармаса,

Джаназыдан бир хайыр ол кёралмайын къалыр,
Аллахыны аллына къурукъоллай ол барыр.

Игиликни хакъы уа, къат-къат болуб берилир,
Сыйлы джаннетге кириб сюйгенича керилир.

Аманны кёб этсе уа, ол джаханимге барыр,
Джаназы да джарамай, азаблы болуб къалыр.

КЕСИНГ САЙЛА ДЖОЛУНГУ.

Адам джашаялмайды, бир затха таянмайын,
Неге болса да мында бир затха ийнанмайын.

Бийлик этиб халкълагъа, кимле патчахлыгъына,
Ёхтем болуб бирле да, таяныб ханлыгъына.

Кимле тукъумларына таяналла базыныб,
Кимле байлыкъларына, дуния малгъа къызыныб.

Кимле къарыуларына, уллу болуб кёллери,
Кимле акъылларына, семиз болуб сёзлери.

Аладан бир къауум да билгенлери эр-къатын,
Бир къауум да дунияда бир айтдыралса атын.

Бирле да багъалатыб, ичгиге таяналла.
Алай-алай адамла кёб затха байланалла.

Бурундан да келеди бир затха ийнаннганлай,
Джюрек сюйген затына хар ким да табыннганлай.

Кёблени шайтан алдаб, неге да табыннгалла,
Махлукъатха табыныб, терсейиб абыннгалла.

Къуллукъ этгенле кёбле джаратылгъан затлагъа,
Ким отха, кими суугъа, кимле да суратлагъа.

Бир-бирле да адамны аллах этиб ийгенле,
Мардадан ётюб кетиб, аны уллу кёргенле.

Гъыйса фйгъамбарны да аны алай этелле,
Адамны аллах этиб, бек аджашыб кетелле.

Ол ауруу болуб турад, халкълагъа джугъуб кетиб,
Кёбле туралла аны энтда да аллах этиб.

Кёгде Аллах атасыд, бу джашыды дейдиле,
Мариямны да Аллахха къатыннга теджейдиле.

Уллу ётюрюк айтыб, къаууму юч этелле,
Аллахха къошакъ этиб, къафыр болуб кетелле.

Ол къауум аджашыбды, ол ийман терс болады,
Къошакъсыз ким ийнанса, анда ийман толады.

Къошакъ этиб ийнанса, Аллах анга къарамаз.
Аллах Бирд деб айтмаса, къуллугъу да джарамаз.

Адам улу чагъылыб, халкъ къатышыб келеди,
Бир ниетге келалмай, неллей бир халкъ ёледи.

Ма алай алдагъыла халкъланы терсейтдиле,
Тюз джолну кёргюзмейин, аджашдырыб кетдиле.

Бир къауум багъалатыб, сыйы болгъан адамны,
Чекде тохтай билмейин, ётюб кетиб марданы.

Бир-бирде уа сыйсызгъа дуния бары сый къуруб,
Аллах этиб, табыныб, анга миллет баш уруб.

Не этгенлерин билмей турадыла табыныб,
Къачан болса да артда, англагъынчы абыныб.

Тюзюн айтхан болса да, ала аны эштмейле,
Джаулукъ этген болмаса, ол айтханны этмейле.

Мен джашагъан кёзюуде алай болуб джашадыкъ,
Энди бир кесек англаб, аз тюшюне башладыкъ.

Джыйырманчы ёмюрде бир джангы аллах чыкъды,
Аны ууу джайылыб, тели къауумну джыкъды.

Алданыб Аллах этиб, кёбле табыныб анга (ленинге)
Джетмиш джылдан артыкъны къуллукъ этиб шайтаннга.

Халкъладан акъылсызла аны джолун сайлалла,
Кертда деб, ала анга джюреклерин байлалла.

Ким къаллай джолну суюсе, Аллах андан тыймайды,
Зорлукъ этиб, адамны бир ниетге джыймайды.

Келечиле джибериб, англатады Ол хакъны,
Аллах борчун толтурад, атыб къоймайын халкъны.

Бир Аллахны борчуду, тюз джолун кёргюзюрге,
Халкъланы да борчлары – андан таймай джюрюрге.

Файгъамбарла да ийиб, айтычула джибериб,
Халкъгъа джолун кёргюзед, китабларын да бериб.

Хар бири да келгенле халкъны тюзетир ючюн,
Бары да кюрешгенле Аллахны бирлер ючюн.

Джангыздан ёзге башха Аллах джокъду дегенле,
Ол ийген буйрукъланы адамлагъа бергенле.

Ала бары айтдыла Бир Аллахны бирлигин,
Къыямат кюн халкъ бары Аны аллына келлигин.

Кёкню, джерни Джаратхан, алада бар затланы,
Бир Аллахды барысын, сакълаб тургъан аланы.

Экиси бирча болмай, ненча тюрлю джанланы,
Бир-бирине ушамай, неллей бир хайуанланы.

Экеуге бирча сыфат бермейин, адамланы,
Бирерин бирер тюрлю этиб джаныуарланы.

Эркекле, тишиле да этиб сора алада,
Джашауну юзмей тутуб барыр ючюн дуняда.

Бири Джаратхан Иесин таныб, ийман салыучу,
Бири да ийнанмайын, кяфыр болуб кялыучу.

Бир кяаууму акъыллы, дунягъа оноу этген.
Бирле да бек акъылсыз, дуняда тоноу этген.

Бири халкъгъа болушхан, джумшакъ болуб джюреги.
Бири кьуру кьатылыкъ, халкъгъа заран билгени.

Джюреклери эзилиб, бирле халкъны суююучу,
Бирле да залим болуб, адамланы туююучу.

Бирлери чомарт болуб, болушургъа суююучу,
Бирлери да зар болуб, ичден къара куююучу.

Бирлери бек адебли, хар кимге сый бериучу,
Биринде адеб болмай, халкъны сыйсыз кёрюучу.

Кими сый чакъырмайын, кесин тёбен тутуучу,
Кими уллулукъ тартыб, аны излеб туруучу.

Кими уятлы, хар кимге джууаш болуб хар заман,
Бири уятсыз, хатерсиз, кылыгъы да бек джаман.

Бири сабыр, тёзюмлю, бек чыдамлы хар затха,
Бирлери да бек дженгил, кириб кьалгъанча отха.

Бирини ичи таза, джюрекде болмай ачы,
Бирини ичи къара, кеси да бек къайгычы.

Бири бек ариу тилли, кьууандырыб ашыргъан,
Бири да ачы сёзлю, джюреклени къачыргъан.

Бирле да тюзлюк ючюн джанларын аямагъан,
Бирлери да терс джолдан кеслерин тыялмагъан.

Бир кяаум да бек халал, бир джугъун да тыймагъан,
Бир кяаум да бек кызгъанч, джугъун кёзю кыймагъан.

Бир кѣауум да бек ачыкъ, сѣзню буруб айтмагъан,
Бир кѣауум да бек харам, ичиндеги чыкъмагъан.

Кими игилигинге санга суйюб кѣарагъан,
Кими да сени суймей, аягъынгы марагъан.

Адам деген ат бирди, адамла уа башхалла,
Бирлери – тюзелгенле, бирлери – аджашханла.

Кѣылыкѣла экидиле: игиле эм аманла,
Ала была белгили боладыла адамла.

Аладан игилеге ие болалса адам,
Сора адам дер ючюн, ол джетер анга тамам.

Кѣылыкѣланы аманын адам кесине алса,
Адам кѣайдан боллукѣду, хайуанча болуб кѣалса.

Шайтанны юлюшюдю аман кѣылыкѣла бары,
Аллай кѣылыкѣда ёлген – ол джаханимге барыр.

Иги кѣылыкѣла деген – Аллах суйген кѣылыкѣла,
Ала да иелерин джаннетге саллыкѣдыла.

Дунияда эки затны джаратханды Аллахым,
Игиле, аманла деб, атагъанды атларын.

Аллах алагъа кѣаршчы анда – одунияда да
Орунла кѣурагъанды – игиге, аманнга да.

Игиге – иги орун, аманнга да – аманны,
Анда эки бѣллюкдю джинле была адамны.

Иги эсе, джаннетде игиле бла боллукѣду,
Аман да джаханимде аманла бла турлукѣду.

Иги адам, кѣачанда, аманнга илешмейди,
Аманны игилеге кѣошсанг да келишмейди.

Ма бу дуняда сайла, кѣайсы джолну сен суйсенг,
Артда уа кеч боллукѣду, аманла была ёлсенг.

ДЖОЛГЪА КЪУРАЛЫУ.

Мен джокѣдан бар болгъанма, дагъыда джокѣ боллукѣма,

Артда кялай боллукъма, тас болубму кяаллыкъма?

Биринчи ким болдурду мени джалгъан дунягъа,
Кесим келибми кяалдым, сорулдуму ол манга?

Кимди бери келтирген, хаух дунягъа джаратыб,
Джокъдан мени бар этиб, кёзле бериб къаратыб.

Санла бериб джюрютюб, тил бериб сёлешдириб,
Эс бериб ойлашдырыб, къулакъ бериб эштдириб.

Артда да ким ёлтюред, бизден эркинлик сормай,
Болджал бла ким къоратад, мында кишини къоймай?

Мындан а кеси суююб, бир киши кетемиди,
Бу затланы оноуу – бизлеге джетемиди?

Сора кимди оноучу, былагъа кючу джетген,
Кишиге да сормайын, Кеси оноуун этген?!

Оноучусуз бу затла кеслери болурламы,
Бир Къудрет Кюч болмаса, ол ишле толурламы?

Хар затны суюгенича болдуруучу Кюч барды,
Ол затха ийнанмагъан, къуру джюреги тарды!

Хар затха Ие барына толудула далилле,
Иесиз бир джукъ болуугъа, джукъ табмайла алимле.

КЕРТИ САДАКЪА.

Аллах хар кимни бирча этмегенди, билейик,
Бизде артыкъ зат болса, кем джерине берейик.

Тюрлю-тюрлю болады адамны кереклиси,
Аны инджиуюн кёрсюн, этмей суюгенча кеси,

Биреуге акъыл берди, биреуге да байлыкъны,
Биреуню чемер этиб, биреуге усталыкъны.

Бирлени алим этиб, билим бериб сынайды,
Башхагъа юретмесе, аны борчу тынмайды.

Биреуню онглу этиб, биреуню этди онгсуз,
Бирни къарыулу этиб, бирни этди къарыусуз.

Болушалсанг биреуге, ол инджилген затына,
Озаманда аталад садакъя деб, атына.

Адам неден кыйналса – аны билирге кюреш,
Джан аурутуб сен анга рахматынгдан сен юлеш!

Аллах берген юлюшден биз да юлюш берейик,
Сансыз этмей онгсузну, джазыкъсына билейик.

Джюрек джазыкъсыныуду – садакъяны эм башы,
Ачны ашатыб тойдур, джокъ эсе аны ашы.

Дагыда киер затха анда инджиу бармыды?
Сен джюрегинге къара – кенгмиди ол, тармыды?

Сен эслесенг инджилген, кийим табмай кесине,
Баджарыргъа сен кюреш, алыб аны эсинге.

Дагыда эт садакъя мыдахлыгъы болгъаннга,
Ариу сёзюнгю айтыб, бушууладан толгъаннга.

Джюрегинде къайгысын, сен болушуб кетерсенг,
Ол да уллу садакъяд, сен дженгиллик келтирсенг.

Ауругъан, инджилгеннге айтсанг ариу сёзюнгю,
Джазыкъсыныб, къаратсанг анга джумшакъ кёзюнгю,

Джолоучугъа болушсанг, кереклисин тындырыб,
Аны кьоюб кетмейин, мыдах этиб, сындырыб.

Бизни сыйлы файгъамбар быллай буйрукъ бергенди:
Финик джарты болса да, эт садакъя дегенди -

Аны табмасанг, ариу сёзюнгю айт биреуге,
Мадар этиб сен кюреш, кыйналгъаннга тиреуге.

Аны да эталмасанг, заранынги тийирме,
Джюрегинги ичине аман акъыл кийирме.

Къуртха-къумурсхагъа да сен кюреш болушургъа,
Терсликни кечиучю бол, кюрешмей урушургъа.

Биреуден заран келсе, тёзюб къойсанг сёлешмей,
Ол да бил, садакъяды, чыдаб къойсанг кюрешмей.

Этсин хар ким садакъа Аллах берген зат была.
Кереклиден тыймасын ол кыызгъанчлыкъ ат была.

Ма бу затла бары да – садакъады, ангыла,
Сен ёлгюнчю, дуняда бу буйрукъгъа тынгыла.

Биреу ма бу затланы, джашаса эсге алмай,
Инджилгенни да кёрмей, кыызгъанчлыгъы да къалмай.

Ёлсе, аны орнуна биреу берсе, барырма?
Халкъ джыйылыб этгенни ахыратда алырма!

Сакъ болуб, хар бирибиз джаныбызны сакълайыкъ,
Биз ёлсек, кеч боллукъду, саулукъда къуралайыкъ.

Джашауну бизге Аллах бир зат ючюн береди,
Аны была Ол бизни мында сынаб кёреди.

Онглу болгъан онгсузгъа, кючю джетсе болушсун,
Джетмесе уа ойлашыб, джан аурутуб сорушсун.

Джюрекде ниетлени Аллах сюед кёрюрге,
Анга кёре хар кимни артда хакъын берирге.

Джюреклени тазалаб, Бир Аллахха къайтайыкъ,
Этилген гюнахлагъа, кеч Аллах деб айтайыкъ.

Я, Аллахым, Сен болуш джюреклени джууаргъа,
Кир ниетлерибизни бизден кери къууаргъа!

ТАНСЫКЪЛЫКЪ.

Аллахым, Сен къаллайса? Кёрюрюм келед Сени,
Ийнанган Аллахымы билирим келед мени.

Мында кёраллыкъ тюлме, аны иги билеме,
Кёрмесем да Кесингден айырма деб, тилейме.

Кёрюрю келиб Мусса, ол Иесинден тиледи,
Ол да: «Мусса, кёрмесенг, ийнанмаймыса?» - деди.

«Огъай, Сыйлы Аллахым, мен таубагъа къайтама,
Джюрек Сени кюсейди, аны ючюн айтама» -

Деб, джууаб берди Мусса Джаратхан Раббисине,
Ол толу ийнанса да Бир Аллахны Кесине.

Мында буйрукъ болмады, бизге Сени кёрюрге,
Аллай къарыу бермединг, къадар болду ёлюрге.

Кесинги кёрмесек да, къудретинги кёребиз,
Джан саласа, туудураса, ёсдюресе, ёлебиз.

Кёкде, джерде хар бир зат – мени ием кимди деб,
Кимди мени Джаратхан, сен аны бир билчи деб,

Соруу бериб туралла биз кёрген затла бары,
Бу затлагъа ойлашыр, болгъан адам хапары.

Сени кёрюрюм келсе, мен алагъа къарайма,
Сени билирим келсе, къудретинги санайма.

Джерден азыкъ битдириб, аны была сыйлайса,
Аны англай ким билир, деб Сен бизни сынайса.

Кёкден кюнню тийириб, дунияны джарытаса,
Бирлени сен ёлтюрюб, джангыла джаратаса.

Сеннге мен тансыкъ болсам, къудретинги сюземе,
Алагъа ие излеб – Сенсе ол деб, сеземе.

Не кюрешсем да излеб, башха ие табмайма,
Аны башха кишиге джораларгъа базмайма.

Буйрукъну англар ючюн, Къуранынгы окъуйма,
Солугъан тылпыууму буйрукъ была солуйма.

Тёгерекге къарасам, кёб затланы кёреме,
Барына иеликни джангыз Сеннге береме.

Кечеге, кюндюзге да – алагъа ие излейме,
Танг атыу, кюн батыу да – Сеникиди, эслейме.

Тенгизлени къыздырыб, чыгъараса пар этиб,
Ол да булутла болуб, мийик кёклеге джетиб.

Къара булутла болуб, башыбызда учалла,
Джерге джан салыр ючюн, джауумларын чачалла.

Булутла болур ючюн тенгизлени джаратдынг,
Пар болуб учар ючюн кёкде чыракъ джандырдынг.

Аны была Аллахым, болгъанны кёгертесе,
Къара джерни битдириб, бизге азыкъ этесе.

Алай была джашауну бардыраса, юзмейин,
Бу ишлеринги кёрюб, нетейик биз сюзмейин?

Ойлашырлай, хар затны пара-пара джаратдынг,
Эркек-тишиле этиб, бир-бирине къаратдынг.

Джангы джанла джаратдынг, джашны да къарт этдинг Сен,
Бу затлагъа ойлашыб, уллу сейир этдим мен.

Кёз кёрмеген тамчыдан Сен джанла джаратаса,
Джан салыб эм ёсдюрюб, хар затха къаратаса.

Джокъдан бар этиб, къураб, болджал бла джашатаса,
Джер юсюн тепси этиб, кёб хантла ашатаса.

Быллай сейир ишлеге кимди кючю джеталлыкъ,
Сен этмесенг аланы – бармыд башха эталлыкъ?

Ол затлагъа бир иги къарасын, эс бёлаллыкъ,
Ангы джетиб ойлашыб, кёзю болуб, кёраллыкъ.

Кесинги кёрмесем да – ишлеринги кёреме,
Акъылым джетгенча бир алагъа эс бёлеме.

Сора кёрмесем да мен кёрген кибик болама,
Ол Къудретни Иесине тансыкълыкъдан толама.

Къуру Санга тыйыншлы – тохсан тогъуз атынг да
Сени ариу англатад къудретинг, хар затынг да.

Кесими юсюмден да сагъыш этиб ойлайма,
Джел элтген бир букъучукъ болгъанымы англайма.

Джокъдан бери келдим мен сынамланы ётерге,
Учхум кибик тас болуб, артда мындан кетерге.

Бу затлагъа ойлашсам мен джукъудан уянама,
Къалай къарай болур деб, мен Раббимден уялама.

СЮЙМЕКЛИК.

Адамла бир-бирине блай хатерсиз неkdиле?
Кёб болмайын баред да, энди аны нетдиле?

Сюймекликни юсюне кѳуралады бу джашау,
Ол болмаса башланад хар ким бир-бирин ашау.

Сюймекликди биринчи башдан салыннган тамал,
Ахырзаманнга дери – Аллах буюргъан амал.

Бу дунияны джашауу аны юсюнде барады,
Ансыз хар ким бир-бирин аямайды, кѳырады.

Не эсе да, сюймеклик бек азды бусагъатда,
Хатер хурмет да кѳуруб, аяу джокъду бир затда.

Ата-анагъа да джокъ, джууукъгъа, тенгнге да джокъ,
Уллугъа, гитчеге да, акъсакъаллыгъа да джокъ.

Намыс да джокъ, сый да джокъ, бир-бирин билген да джокъ,
Бир-бирин кечген да джокъ, биреуге тёзген да джокъ.

Биреу биреуню несин кёрейим деген джашау,
Бир-бирине аманны, Аллахдан кѳоркъмай джаншау.

Кёлюне келген затны, артха салмайын айтыу,
Бир да хазна кёрмезсе, кѳоркъуб, таубагъа кѳайтыу.

Айталгъанын айтса да – аны ючюн кѳанмайды,
Не Джаратхан Аллахдан, не адамдан уялмады.

Тынглау была башынгы кѳутхаралсанг кёрюрге,
Джукъ айтама десенг а, сокъураныб ёлюрге.

Бу зат бары этилед сюймеклик болмагъандан,
Сюймеклик да болмайды адамлыкъ толмагъандан.

Аны ючюн кѳралла бир-бирлерин кѳыралла,
Окъну, тобну аямай, анга деб чыгъаралла.

Бары да кѳычыралла ийнаныу деб Аллахха,
Бир-бирлерин салалла кѳыйынлыкъгъа, палахха.

Джангы юйдегиле да, бир-бирлерин англамай,

Анычюн чачылалла, бир-бирине тынгламай.

Керти суюмеклик болса, барысы шох болуред,
Дуня башы хош болуб, мамырлыкдан толуред.

Суюмеклик да ийман да бирдиле, англагъаннга,
Бири болмай – бири джокъ, тюшюнуб тынглагъаннга.

Джюрек ачыулу болса, суюмеклик да болмайды,
Ол джумушакъ болмаса, рахматы да толмайды.

Аз болса да, бар болур джер юсюнде бир кесек,
Ол болмайын адамлыкъ болмаз, тюзюн излесек.

Ол болмаса дуняда джашау да болмаз эди,
Халкъ бир-бирлерин кырыб, бир мурат толмаз эди.

Хоншу, тийре кюркымайын, рахат джукламаз эди,
Джюреги хош олтуруб, ашын ашамаз эди.

ОСИЯТ.

Махтау была Аллахха мен сёзюмю башлайма,
Бошасам да, сёзюмю махтау была бошайма,

Файгъамбаргъа салауат айтама башлагъанда,
Салауат была бирге кюяма бошагъанда.

Осиятым бар мени артымда квалгъанлагъа,
Меннге тынглаб, сёзюмю эсине алгъанлагъа.

Джюрегимде кыайгъымы мен ёлгюнчю айтайым.
Сора мен Аллахыма иймала кыайтайым.

Айтырым олду мени – адетлени этмегиз,
Халкъгъа къараб, алданыб, бидгъалагъа кетмегиз.

Ёлгеннге джаназыды – буйрукъ была биз этген,
Садакъаны айырыб, кыуру онгсузгъа берген.

Тюз осияты болса, осиятны толтуруу
Джахил осият эсе, аны кююб олтуруу.

Биреуге борчу болса – аны тындырыу сизге,

Аллахны буюргъаны – къуру ма буду бизге.

Быладан башхалары – ала динден тюлдюле,
Ма бу джахил адетде нелляй бир халкъ ёлдюле.

Не Къуранда джокъ ала, не хадисде джокъдула,
Бир-бирлеринден кёрюб, ала халкъгъа джукъдула.

Алай была ол къауум бир джангы дин этдиле,
Керти динлерин ташлаб, джалгъан диннге кетдиле.

Не этгенин билмейди халкъ, эришген болмаса,
Бир да тыяллыкъ тюлсе, джахил адет толмаса.

Ол от болуб джаннганды биз миллетни ичинде,
Аны диннге къошмагъыз, джокъду ол дин ишинде.

Бир Аллахдан уялыгъыз анга дин деб атаргъа,
Сиз чыгъаргъан адетге керти динни сатаргъа.

Хакъ динни сиз чанчакълаб, анга джаулукъ этесиз,
Къошуб, артыкълыкъ этиб, динни бузуб кетесиз.

Аллах къабыл этсин деб, сора алай айтасыз,
Ол буюрмагъан затны Бир Аллахха атайсыз.

Аны динин сиз тутуб, джангы динни къойсагъыз,
Адетлени сиз ташлаб, бидгъаланы ойсагъыз,

Аллах, Сен къабыл эт деб, озаманда айтыгъыз,
Сизни диннге джууаб джокъ – керти диннге къайтыгъыз!

Джангы динни къаууму, суююб анга бегилле,
Алагъа терс кёрюнед – бу бидгъады дегелле.

Джалгъан диннге бек сингиб, бидгъалагъа аудула,
Керти диннге ийнанмай, бизни была джаудула.

Алагъа таб сёлешсенг, озаманда сюелле.
Тюзюн айтсанг, ийнанмай, ызыбыздан кюлелле.

Биз да толу айталмай, къоркъуб, азчыкъ айтабыз,
Хакъны англамасала, мыдах болуб, къайтабыз.

Джюреклени къыйнайды миллетни аджашханы,

Бир джангы динни кѳураб, ол анга джарашханы.

Ала аны англамай, бизни ары тарталла,
Хаман ары чакѳырыб, ала бек арыталла.

Хакѳ динни ѳтюрюкге излеб бой салдырыргѳа,
Кеслерини динлерин бизге да алдырыргѳа.

Аладан баш алалмай, кюрешебиз джанларгѳа,
Тамам таргѳа тыйсала, амалсыздан алдаргѳа.

Кюрешебиз алагѳа биз джалгѳанны айтмазгѳа,
Аллахны керти динин джалгѳан диннге сатмазгѳа.

Биз айтханнга ийнанмай, бир-бирине кѳаралла.
Бир-бирине эришиб, хаман кѳошуб баралла.

Сиз тынглагѳыз, айтайым мен аланы динлерин,
Акѳыл иеси ангылар кѳргенлей этгенлерин.

Джахилле молла болуб, ауаз берге чабалла,
Бир-бирлерин да сермеб, аямайын кѳабалла.

Джалгѳан ауазла бериб, халкѳны ары буралла.
Бир-бирин кѳрюб болмай, даулашханлай туралла.

Дин кѳарнаш деб кѳрмезсе, бир-бирине илешген.
Ала билген аманлаб, бир-бири бла сермешген.

Не адеб джокѳ алада, неда хурмет этмейле,
Хазна джерден тѳюйѳшмей, чачылышыб кетмейле.

Кѳуранны да окѳуйла, джюзле этиб ѳлешиб,
Билген да билмеген да, бир-бирине эришиб.

Мыллык атыб чабалла, ала аны окѳургѳа,
Ол айтхан затлагѳа уа боладыла сокѳурла.

Ала аны окѳургѳа чабышалла хар кѳайда,
Ол айтханны этмесенг – окѳугѳандан не файда?

Аны окѳуб, сора ол айтмагѳанны этелле,
Алай была бир-бири кѳлюне да джетелле.

Аллах айѳб этсе да, адам айѳб этмесин,

Элча этмедиле деб, биреу айтыб кетмесин.

Бюсюреуню махтаныб, адамладан излейле.
Аллах кьабыл этсин деб, сора алай тилейле.

Садакьаны бетсиниб, кёз туурагъа салалла,
Ёксюзнюкю болса да, ырысламай алалла.

Джашырынны суюмейле, ол кёрюнмей кьаллыкьды,
Халкь кёре туура берсе, элден махтау аллыкьды.

Джыйылгъан заманда да тепсилени кьалайла,
Миллет не айтады деб, ала таба кьарайла.

Тюкен, базар кьоймайын, табханларын алалла.
Кёзбау этиб, ёлгенни джаннетлеге салалла.

Малын аямай тёгюб, адамлагъа эришсе,
Ёлгенин сатыб алад, аны халкьгъа юлешсе.

Алай этсе кьууаныб, мураты да толады.
Эл да джыйылыб кёрсе, джюреги хош болады.

Ташаны джаратмайла, тыншлысыча берилген,
Ала билген халкь кёрюб, эл аллында сюзюлген.

Келин алгъан махтанад, бютеу байлыгъын тёгюб.
Ёлгеннге да алайды, кёзбаулукьну кёргюзюб.

Келигиз, дин кьарнашла, адетлени кьояйыкь,
Аллах айтханны этиб, бидгъаланы ояйыкь!

Бир Аллахдан тилейбиз, халкьыбызны тюзет деб,
Джалгъан динден айырыб, керти динде бегит деб.

ДЖАН БЛА ТЁНГЕК.

Тёнгек джерден кьуралды, джанны Аллах салады,
Тёнгек джерге кьайтады, джанны Иеси алады.

Бычакьсыз кьынны киши джюрютмейди, кёресиз,
Джаны чыкьса тёнгекни джер тюбюне кёмесиз.

Джанны сан этмей кьоюб, биз тёнгекге джылайбыз,
Джан джууабха тартыла, биз да анга сарнайбыз.

Топракъ боллукъ санланы аллай бир багъалатыб,
Ёлмей турлукъ джанны уа, къоябыз сансыз атыб.

Хар ким кюрешселе да, насыб излеб дуняда,
Мында тюлдю, бил, насыб, ахратдады, ангыла!

КЪОНАКЪЛЫКЪДА.

Къонакълыкъда къонакъча, мен эслеб туралдыммы,
Къонакъбайдан айыбсыз мен мындан кеталдыммы?

Неллей бир мен кюрешдим кесими тюзетирге,
Нафсым да бек эришди – ол мени терсейтирге.

Бир ол, бирде мен хорлай, экибиз да тутушдукъ,
Бойсунмайын бир-бирге, къаты тукъкм бууушдукъ.

Энтда хаман барады, тохтаусуз, ол бууушуу,
Уллу Аллах сакъласын, арты болгъандан бушуу!

АХРАТНЫ ЭСГЕРИУ.

Бу къадар айланнган халкъ джер юсюнде тизилиб,
Кирмезлик джокъ къабыргъа, джашаулары юзюлюб.

Къайгъылары, эслери дуня джашаугъа кетиб,
Бар болурму ахратны эсгерген, сагъыш этиб.

Джер-джерде, орамлада джоббу-джоббу джыйылыб,
Чий хансча, джаш тёлю да чёгелле, джыйырылыб.

Къарасанг бир хан киби, джюреклери тау киби,
Адеб, хурмет джокъ киби, болумлары шау киби.

Джюрюшлери къуджурла, аджашхан малла киби,
Бир-бирине хырылдай, талашхан итле киби.

Къызла да орамлагъа, къымжа болуб чыкъгъанла,
Последний модады деб, киндиклерин ачханла.

Алагъа джукъ айтмагъыз, ала акъыл тёбелле,
Джукъ айтсанг да, осагъат санга акъыл тёгелле.

Къартлагъа да къарасанг – бир къуджурла, тюрлюле,

Бир кѡаууму бѣрюле, бир кѡаууму тѡлкюле.

Ала да бузулдула, хатер джокъ – сѡйюмсѡзле,
Бетлери да аланы бир хурметсиз нѡрсѡзле.

Тиширыула да дуня малгѡа мыллык атханла,
Уятны, бетни да ташлаб, адамлыкѡны сатханла.

Брер сагѡнджѡ кѣлтѡрюб, орамлада джайылыб,
Кѡалайгѡа кѡарасанг да, джоббу-джоббу джыйылыб.

Базарлада, орамда алларындан кѡачыгѡыз,
Ала теблеб кетгинчи, алагѡа джол ачыгѡыз!

Тѡкен, базар кѡоймайын, айланалла чабышыб,
Багушда чириб кѡаллыкъ быстырлагѡа джабышыб.

Тынчлыкъ табарыкъ тѡлле, муратлары толмаса,
Башынгы кѡандырыла, ала айтхан болмаса.

Эркишилени ала кѡойгѡанла таргѡа тыйыб,
Аузунгдан сѣз чыкѡгѡынчы, сени мѡйѡшге джыйыб.

Автобусда кишиге орун бере билмейле,
Не сѣзде, не оноуда алгѡа киши иймейле.

Сѣлеширге устала, эки тил да кѡатышыб
Орусу, кѡарачайы бир-бирине чалышыб.

Зарлыкѡдан да ѣлелле, бир-бирине эришиб,
Алагѡа джукъ айтмагѡыз, кѡаллыкѡдыла гирешиб.

Не уллу, не эркиши деб кѡалмады бир хурмет,
Бу барыу была барса, не болурбуз, ай медет.

Аузунгдан сѣз чыкѡгѡынчы сѣзѡнгѡ аладыла,
Эслеб, тохтаб кѡалмасанг, орнунга саладыла.

Бой сал да сен тынч тохта, башны кѣб аурутмайын,
Алайсыз ала дертлеб турлукѡла, унутмайын.

Сѣлеширге устала арымайын, талмайын.
Бир таукел сѣлешелле, джунчумайын, уялмайын.

Арты-аллы болмагѡан сѣзнѡ кѡайдан табалла?

Сен сёзюнгю айтхынчы, сени ауузунга чабалла.

Ала чырт терс болмайла, кьоюгъуз, кюрешмегиз,
Эркиши не биледи, ала бла эришмегиз!

Таб эсинге келмеген затланы да айтырла,
Кеслерин тюз этерге уятны, бетни атарла.

Сакъ сёлешмесенг ала орнунгу табдырырла,
Башынгы сакъламасанг, бек исси къабдырырла.

Къайгысы кёб болса да, къарыусузлугъу ючюн,
Эркишиге аманат этилди ол анычюн.

Биз къанаула болгъанбыз, тиширыулагъа тынглаб,
Алай тынчыракъ болур, ариу турсанг да англаб.

Эркиши орнубузда эркишича туралсакъ,
Ала бузулмаз элле, аланы тюз туталсакъ.

Бу джарлы халкъны арты, къалай болур билмейме,
Блай барса – джокъ ышаныу, тюзет Аллах, тилейме!

ОЛ БИР КЪАРАМАСА...

Мен дунияда джашадым, джер юсюнде айландым,
Хар затха да ойлашдым, ахыратны сайладым.

Мен кесиме базмайма, Аллах джазыкъсынмаса,
Бу джарлы, факъыр къулум деб, Ол бир къарамаса.

Бир къауумну Кесинге, джазыкъсыныб аласа,
Бирлени да чамланыб, суймей, кери ураса.

Мен а кимме, Аллахым, Кесингеми алгъанса,
Мен къайсы къауумданма, Сен керими ургъанса?

Ким болсам да, Аллахым, мен Санга таянама,
Кечерсе деб, базыныб, мен ышаныб турама.

Кесиме уа не базар, не ышаныр затым джокъ,
Ахратха муратымча, эталмадым хазна джукъ.

Умут этиб кюрешдим тюз джолунгда турургъа,
Не эсе да унамад муратымча болургъа.

Иги умутла эте, джарты джолда кесим да,
Къартлыкъгъа келиб джетдим, онгуб, азыб эсим да.
Тюрлю-тюрлю сагъышла, къайгъыла да кючлейле,
Балала эм ахлула меннге тынчлыкъ бермейле.

КЕРТИ МАХТАУ.

Махтау – Аллах бергенди, адамла берген тюлдю,
Ала бериучю махтау бек къуджурду, тюрлюдю.

Керти махтау – Махшарда, Бир Аллахдан боллукъду,
Адамладан сакълагъан – ол ёкюне турлукъду.

Кёзюнгден омакълана, арлакъда сёге кетер,
Сора ол махтаумуду – экибетлилик этер.

Бир игилик этгенинг бар эсе сени анга,
Ийман-дин деб къарамай, махтау салыр ол санга.

Хар адам да махтауну кесине кёре беред,
Кеси англагъаныча, джаназыгъа сюелед.

Дин ахлу адам аны ийманына къарайды,
Эси дуняда адам, ол рысхыны санайды.

Дини бармед, джокъмеди, харамдан сакъланамед,
Джаратханнга баш уруб, аны джерге саламед.

Ётюрюк махтаулагъа алдана биз джашайбыз,
Тюбешсек, омакълана, кука сёзле джаншайбыз.

Биреу биреуню махтай, ол да «кертда» деб анга,
Аны бети экиди, тюзюча англагъаннга.

Махшар кюн керти джерде билмейд къалай болурун,
Азабдан ол къутулуб, насыб тутуб солурун.

Ол кюнюн сан этмейин, махтау сакълагъан мында,
Къалай телиликди ол – не дерле анга анда?!

Бир тюрлю хапары джокъ джашау къалай бошалыр,
Аз да бир билими джокъ джанны да къалай алыр?!

Къабырда да сорууну бералырмы не билед,
Базманы къалай болур – андан а ол не кёред?!

Эй, Аллахым, билеме керти махтау Сенденди,
Ол махтауну табаргъа кюрешиу уа менденди.

АЗДЫ.

«Бу дуняда бек азды, аз да тюрленмеучю тенг,
Рахат джашаргъа суйген, болсун халкъдан узакъ кенг»,

Деди мени устазым, ол сынагъан болуред,
Аны башындан ётуб, алай айтхан болуред.

Тюрленмеген джукъ джокъду бу дуняны юсюнде,
Адам да аны кирик, туралмайды сёзюнде.

Бюгюн тенгинг тамбла – джау, джокъду биреуге базуу,
Сен ышаныб тургъанлай, кёрюрсе уру къазуу.

Кавказ хауагъа ушаш, тюрленелле адамла,
Бир-бирине берелле, ала субай саламла.

Кимге базаргъа билмей, къаласа тентек болуб,
Керти суйген бек азды, къалды субайлыкъ толуб.

Джюрекде болмагъанны бир-бирине айталла,
Кёзюнгден омакъланыб, артынгдан а саталла.

Джашау алай болгъанды деб ийнаныб туралла,
Туугъан-туудукъну барын алдауукъгъа буралла.

Бетсизлик эм ётюрюк, чыкъдыла ала тёрге,
Хазна киши алмайды эсге киририн кёрге.

Мынчакъланы да созуб, тартынмай сёз этелле,
Кишини джаратмайын, кирни къуюб кетелле.

Суймеклиги болмаса, тенглик этерми санга?
Игитда сатад сени, къалай ышаннгын анга?!

Ийман, дин аз болгъанлы, сатлыкъ тенгле толгъанла,
Керти тенгле тенг ючюн, джан бериучю болгъанла.

Ол сёзню айтханды ол халкъ былайгъа джетгинчи,

Миллетде бузукълукъ да туура былай дженгнгинчи.

Бу заманны кёрсе ол, не айтырыкъ болуред?

Андан да бек кыйналыб, ол бушуудан толуред.

СЕЙИРЛИК.

Аллахдан буйрукъ болуб, ахыр файгъамбар келди,
Кесини аманатын Ол Мухаммадха берди.

Алай а джангы диннге мушрикле бек чарлалла,
Къурутмасакъ болмаз деб, айтыу была къанмалла.

Алай была сау шахар – бары ёрге турдула,
Андан къурутур ючюн, кёб хыйлала къурдула.

Дерт этиб меккячыла, тебретиле кюрешиб,
Муъминлени инджитиб, тынчлыкъ бермей, эришиб.

Мушрикле джашау бермей туууб ёсген джеринде,
Кёчерге керек болду, кьоймай ала элинде.

Къум тюзледе иссиде, уялу инджиуле кёре,
Ала джолгъа чыкъдыла, джолда да кёбле ёле.

Мухаммад артха къалыб, ызларындан келгенди,
Мединаны халкына, айырмай эс бёлгенди.

Межгитни къуралгъынчы, этдирди тюзде намаз,
Ол бир терекге миниб, алайдан айтды ауаз.

Бир мийик джер къуаргъа, ала оноу этдиле,
Эрлей аны битдириб, ары кёчюб кетдиле.

Бир джол ала джарашыб, намаз къыла тургъанлай,
Расул да имам болуб, намазгъа уюгъанлай,

Тюе джылагъан кибик, бир сейир таууш келди,
Асхаб къауум эшитиб, хайран болуб сирелди.

Не айтыргъа билмейин, ала тентек болдула,
Ол терек таба къараб, джукъ айталмай турдула.

Намазны бошаб Расул барыб къолун салгъанлай,
Ол таууш тохтаб къалды, андан бир нюр ургъанлай.

Файгъамбарны тансыкълаб, терек анга термилди.
Айрылгъанын кѣлтюрмей, ол таралыб эзилди.

Сыйлы адамны сыйлай, хар бир зат да биледи,
Къуру адам хапарсыз гырылдайды, кюледи.

Ханс, терек не билед деб, бизде акъыл алайды,
Адамланы кѣбюнден битим такъыл англайды.

ДОРБУНДА.

Бир джолда меккячыла тамам къаты тебдиле,
Биз джашыртын джыйылыб, оноу керек дедиле.

Бир айтханны англамайд, ол онгубузну алды,
Былай тынглаб турмайыкъ, ол уллу къайгъы салды.

Не эрши, не ариуну – ол джукъну англамайды,
Кеси айтхан болмаса, кишиге тынгламайды.

Байлыкъгъа, патчахлыкъгъа – бир джукъгъа алданмайды,
Кеси айтхандан башха бир джукъну унамайды.

«Рысхыдан къаллай бирни дей эсенг да берейик,
Огъай болса, Меккяда сени патчах этейик,

Неда ариу къызладан ненча десенг берирбиз,
Къайгъынгы сен бир тохтат, сен айтханны этербиз», -

Деб кюрешдик биз мынга, андан хайыр болмады,
Бу шашхынлы Мухаммад къайгъыланы къоймады.

Энди мынга бир оноу этейик биз джыйылыб,
Аны ууу джер-джерге къалгъынчынга джайылыб.

Меккяны башчылары оноугъа джыйылдыла,
Не этерге билмейин, бек таргъа тыйылдыла.

Башха джерни бийини – сыйы да уллу болгъан,
Сыфатын алыб, иблис тѣрлеринде олтургъан.

Ол аладан эркинлик соруб алай киргенед,
Аманлыкъны, хыйланы ол кѣбюрек билгенед.

Ким болгъанын англамай, анга соруб турдула,
Къутулур джолла излеб, кёб хыйлала къурдула.

Хар бириси оноуун анга соруб башлады,
Ол аны джаратмаса, бир джанына ташлады.

Абдул Асуад айтханед: «Аны элден къыстайыкъ,
Къайры суйсе да барсын, бери элге къоймайыкъ».

Тамада джаратмады: «Огъай, алай таб болмаз,
Къайры къысталса да ол, сиз этген мурат толмаз.

Кёресиз да бек уста ол сёлеше биледи,
Аны хар айтхан сёзю джюрекlege сингеди.

Бек акъыллы сёзлелле – аны айтхан сёзлери,
Кимни да алдарыкъла аны джумшакъ кёзлери.

Ол анда халкъны къозгъаб, келир уллу кюч алыб,
Анга джукъ эталмайын, сиз къалырсыз хорланыб».

Абул-Бухтури деди, сора былай этерге:
«Аны киритге кючлю керекди бегитирге.

Джетгинчинге аджалы, сора ол анда турсун,
Меккя андан къутулуб, бир уллу къууанч къурсун».

Муну да джаратмады: «Аны алай къоймазла,
Асхаблары джакъ болуб, алай хазна созмазла.

Ол алагъа багъалыд ана-аталарындан,
Ол эм бек суйюмлюдю джер юсюнде барындан.

Не этсегиз да ала, аны билмей къалмазла,
Джыйылыб келиб сора чыгъармайын къоймазла».

Ючюнчю бири айтды: «Аны эм тынч амалы –
Ёлтюрюрге керекди, джетсин аны аджалы.

Меккягъа тынчылыкъ келир, къайгъыладан къутулур,
Ол къадар къаугъаладан миллети да бир солур».

«Ол а керти сёз эди, алай а ол таб болмаз,
Аны атауулу да дертин алмайын къоймаз», -

Деб, бир кѡауум аны да таб ишге санамады,
Башха оноу керек деб, аны да унамады.

Сора сѣзге кѡшулду Абу-Джахил, эс джыйыб,
Барысын бир джанына кѡйду сѣз была тыйыб:

«Мен таб оноу табханма – хар атауулдан бирни,
Сайлаб аладан кѡйсы болса да бир тирини.

Онеки атауулдан онеки джаш барсынла,
Кече джукѡлаб тургѡанлай, тѣгерегин алсынла!

Билдирмейин, джашыртын, бары бирден чабсынла,
Ол эслеб сагѡайгынчы, уруб джанын алсынла.

Бары бирден урсала, озаманда билмезле
Кимден алыргѡа дертни, кишиге да тиймезле».

Тамада бу оноуну джаратыб бек кѡууанды,
Алай этерге керек деб ол анга ууланды.

Барысы да келишиб, талай джашны ийдиле,
Аны босагѡасында ол джашла тизилдиле.

Аны чыгѡарын сакѡлаб, турдула ала мараб,
Ол чыкѡгѡанлай уругѡа деб босагѡагѡа кѡараб.

Ол кѣзюуде Джабраил анга хапар эндирди,
Джау тѣгерегин алыб тургѡанын ол билдирди.

«Уллу Аллахдан буйрукѡ болду санга тебрерге,
Абу-Бекирни алыб, Мединагѡа кетерге».

Расул кѡолуна кѡумну алыб анга тюкюрдю,
Эслетмейин ол аны тюз юслерине бюркдю.

Осагѡат барысы да джукѡлаб-джукѡлаб кѡалдыла,
Расул кетгенден сора бир заманда уяндыла.

Сора ала сагѡайыб, кѡуугѡун этиб чабдыла,
Аны сюрюрге излеб, бир джол уста табдыла.

Тебрелле аны излеб, тѣрт джанына джайылыб,
Былай оноу этдиле, башчы кѡауум джыйылыб:

«Джюз тые болсун саугъа келгеннге аны табыб,
Не саулай, неда башын бизге келгеннге алыб.

Джигит къауум кетдиле бир-бирине эришиб,
Саугъагъа джюз тюени бериллигин эшитиб.

Ала уянгынчы Расул Абу-Бекирге джетди,
Анга буйрукъну айтыб, бирге оноуун этди.

Уллу Аллах нёгерге Аубекирни буюрду,
Ол да анга къууаныб, шукур этгенлей турду.

Эки тые къуралды, ала миниб барыргъа,
Расул багъасын бермей, унамады алыргъа.

Аубекирни къулуна буйрукъ бериб кетдиле,
Юч кюнден сора ары дорбуннга элт дедиле.

Барыб кирдиле ала, оноудача дорбуннга,
Ала да джайылышыб, айланалла къуугъуннга.

Аллахымы Къудрети бир сейир иш болгъанед,
Эрлей дорбунну ауузу чибин аудан толгъанед.

Гяурла къуугъун этиб, атылышыб джетдиле,
Тюз дорбунну юсюнде кычрыкъ-хахай этдиле.

Дорбуннга бир къарагъыз, ала анда болурла,
Биз эслемейин кетиб, ала мында солурла!

Дедиле бир-бирине, сора ауну кёрдюле,
Джокъду анда киши деб, осагъат тюнгюлдюле.

Бир-бирине айтдыла: «Бу ауну кёрмеймисиз,
Бери аякъ басмагъанд, аны эслемеймисиз?»

Сора кетдиле ала, умут юзюб къайытыб,
Расул да Аубекирге къарады былай айтыб:

«Ийилиб къарасала, кёрлюк эдиле бизни,
Уллу Аллахым деди - джашырайым Мен сизни».

Файгъамбар рахат турду, къулакъламай аланы,
Аубекир басылмады, къайгъыла тутду аны.

Мухаммад айтды анга: «Къайгылымы болгъанса,
Сен ючюнчю нёгерни унутубму къойгъанса?

Уллу Аллах да бизни биргебизгед, бил аны,
Бизни кёргюзмейин Ол сыйсыз этди аланы.

Сора Аубекир айтды: «Санга бек къоркъгъан эдим,
Ол себебден ичимден къайгылы болгъан эдим».

Юч кюнлери джетерге тюелери келдиле,
Сора алагъа миниб, андан ары кетдиле.

Бара-барыб экиси бир къошха къайытдыла,
Ач, суусаб болгъанларын къошда хапар айтдыла.

Къошда уа бир къарт къатын, андан азыкъ излелле,
Къой къош болгъанын билиб, андан сютчюк тилелле.

«Сюрюю узакъ кетгенди, къарыусузду къошубуз,
Рахын къойчукъ болмаса, къошда джокъду джугъубуз», -

Деди алагъа къатын, сора Расул да андан,
Аны сауаргъа болса деб тиледи къатындан.

Къатын разылыкъ берди, Расул саууб тебреди,
Кесиндегин толтуруб, анга сауут бер деди.

Бир уллу сауут берди, ол аны да толтурду,
Тамаша болуб къатын бек сейирсиниб турду.

Была кетиб къатынны эри келди ингирде,
Къатын анга: «Быллай иш кёргенмисе ёмюрде?» -

«Мен эштгенме хапарын, ол файгъамбар болгъанды,
Сен аны билмегенсе, къазанынг нек толгъанды».

Къошун къоюб гузаба, эрлейине къуралыб,
Кетди аны ызындан, джолуна азыкъ алыб.

Узаймайын ол аны джетер умут этгенди,
Алай болса да аны Мединада джетгенди.

Ислам динни ол алыб, тюз джолуна тюзелди,
Эски, джахил дининден алай была юзюлдю.

Андан ары экиси, джолда бара джарашыб,
Аскер да аны излей, айланнганды чабышыб.

Суракъат деб биреулен бир кючлю аты болуб,
Ызларындан тюшгенди аты была джумулуб.

Ол аскерден айрылыб, барын озуб кетгенди,
Хазна къалмай аланы ызларындан джетгенди.

Сора аты абыныб, ол джыгъылыб кетгенед,
Нек абынды атым деб, ол сагъышла этгенед.

Хаман алда келиучю, бир да артха къалмаучу,
Бюгюн ол нек абынды, ёмюрде абынмаучу?

Терс джолда болурмамы, деб джюреги чайкъалыб,
Эрлей таш салыб кёрдю, къамишчиклени алыб.

Терс джолдаса деб чыкъды ташны айтханы анга.
Таш айтхан хаманда тюз болубму барад санга? -

Деб ол кеси кесине, энтда джангыдан къызыб,
Ызларындан джумулду, ол атын бошлаб, сызыб.

Файгъамбар бир кере да ызына къарамады,
Аубекир а ызына къарамай туралмады.

«Хаманда нек къарайса, Абу-Бекир, ызынга,
Ючюнчюге таяныб, нек турмайса базына?» -

Дей барадыла ала, джолгъа джарашыб кетиб,
Ол да джууукъ келеди, джетерге мурат этиб.

Сора атын джер тутуб, ол баралмай къалады.
Не эсе да бир сейир тамаша иш болады -

Деб, сора ол тюшюндю, файгъамбардан тиледи:
«Бу джол бир бошла мени, энди кюрешмем, - деди -

Мен ызыма барайым, аскерни къайтарайым,
Алайда мен бармагъан джер къалмад деб айтайым».

Айтханын къабыл этиб, Расул аны бошлады,
Суракъат да Расулдан былай тилеб башлады:

«Энди артда къайытыб, Меккя шахарны алсанг,
Сен аскер къураб келиб, мушриклени хорласанг,

Мени юдегим была кюрешмезге къагъыт бер,
Азыгъымы алыгъыз, кесими уа бир джибер.

Тилегин къабыл этди, кюрешмезге къол салды,
Азыгъын а алмады, сёзлери бегиб къалды.

Расул сейир зат айтды анга ол кете туруб,
Перс патчахны браслетин салырса аны тутуб.

Расул ауушуб артда Персиягъа баргъанла,
Къазауат этиб хорлаб муслиманла алгъанла.

Халид ибну Уалид деб аскер башчы болгъанды,
Кириб барыб тахтадан аланы ол алгъанды.

Суракъатны чакъырыб, эки къолун тутдуруб,
Бууунуна кийдирди, ол аланы суууруб,

«Расулубуз айтханча, къолларынгы тут бери,
Аны сёзю бир толсун, къоймайыкъ этиб кери!»

Хар айтханы Расулну да ма былай толады,
Кими эртде, кими кеч айтханыча болады.

Бюгюн да, бюгече да алайды, англагъаннга,
Ол айтхан бола барад, эс ийиб тынглагъаннга.

Къыямат кюннге дери, айтды къалай болурун,
Аллахдан хакъ ачылыб, барысы да толурун.

Биз да бюгюн шагъатбыз бир бёлекге аладан,
Излеген адам билир хадисден эм Къурандан.

Аны анларыкъ тюлле сансыз джукълаб тургъанла,
Неда ийнанмай, чарлаб, аны кери ургъанла.

Къуранда бек кёбдюле аны сейир затлары,
Эс бёлюб кюрешгеннге, джазылыбдыла бары.

Сёз ючюн Уллу Аллах оналтынчы суурада
Сегизинчи аятда былай айтад Къуранда:

«Мен сизни ючюн атны, эшекни, къадырланы,
Минерге, джасаныргъа джаратханма аланы.

Сизге тынч болур ючюн, миниб эмда джасаныб,
Керекли джерге барыб, сиз рахатлы айланыб».

Аятны ахырында бошайды былай айтыб,
Минер затла къуарын ачыкълайды сагъайтыб.

Джангы затла чыгъарын, адам чыртда билмеген,
Ары дери ёмюрде аз да эсге келмеген.

Бурун минилген затла – ала эски боллугъун,
Мешна, поезд, самолёт джер юсюнде толлугъун.

Сейирсине билгеннге, ол бек уллу сейирди,
Аны кибиб кёб затны Китабына кийирди.

КЪАЗАУАТ.

Файгъамбар джангы динни халкъгъа джайыб башлайды,
Суратха табыныуну харам этиб ташлайды.

Меккячыла бёлюнюб эки къауум болгъалла,
Бир кесеги муслиман, мушрикле уа толгъалла.

Ол кёзюуде Рим была Перс къазауат этдиле,
Бир-бирлерине болуб, бек эршиге кетдиле.

Меккячы муслиманла Римге джан аурутдула,
Мушриклери уа аны Персиягъа адула.

Персле мушрикле кибиб, меджису дин тутханла,
Ол себебден мушрикле ала джанлы болгъанла.

Римлиле уа Инджилни – Уллу Аллахдан келген,
Муслиман къауум Римге джан аурутуб, эс бёлген.

Сора Персия хорлаб, мушрикле той къургъанла,
Аубекирни орамда ала аллын алгъанла.

Къалайса, эй, Аубекир? хорлалла бизникиле,
Биз да алай хорларбыз, кёрюрле сизникиле.

Сора Расулгъа келиб, Аубекир айтды хапар,

Мыдах болуб, кыйналыб, излеб анга бир мадар.

Расул кёзлерин кысыб, турду джукъ да айтмайын,
Анга хапар келгинчи, тынглаб, ауузун ачмайын.

Сора башын кёлтюрюб, Аубекирге бурулуб,
Айтды: «Аллахдан хапар джетишди деб, буйрулуб».

«Рим хорланды, алай а ол хорлар бёлек джылдан,
Джерни эм тёбенинде Рим аланы джангыдан.

Ол кюн къууанч этерле, муъмин къауум къоркъмасын!
Мушрик къауум да алкъа уллукёллю болмасын!

Бу Аллахдан буйрукъду, боллугъу ма алайды,
Ол Аллахны къадарыд, ишни кеси сайлайды.

Энди боллукъ затла да Бир Аллахха ачыкъды,
Алай болса да аны билген адам азчыкъды», -

Деб Расул тамамлады анга ачылгъан затны,
Аубекир да суйюндю, джаратыб бу аятны.

– Я, Расул, барыб муну айтайыммы алагъа,
Бизни хыликке этиб, ол кюле тургъанлагъа?

– Бир къарамай барыб айт», - деб джууаб берди анга,
Сора ол айтханында, кюлюб къойдула мынга.

– Шашхынлы Мухаммадха ийнаныбмы тураса,
Ол айтханнга терилиб, сора дауму къураса?

– Огъай, ол хакъны айтад – Уллу Аллахны сёзюн,
Ашыкъмайын туругъуз, анга керекди тёзюм.

Сёзлерини ахыры – тежелле ёч салыуну,
Эришиб джюз тюени Аубекирден алыуну.

Келиб сорду Расулгъа: «Ол ёчню салайыммы,
Ёчге джюз тую дейле, мен анга тохтайыммы?

– Бир къарамай, къоркъмай сал – боллугъу ма алайды,
Уллу Аллах буюргъан, ол болмайын къалмайды.

Аубекир таукел барыб, ёчге джюз тую салды,

Алты джылны ичинде хар зат эскича къалды.

Джетинчи джыл болургъа биягъыла башлалла,
Римлиле Персияны ууадых этиб ташлалла.

Муслиманла да ол кюн мушриклени ууатдыла,
Аллахны дини ючюн ала мыллык атдыла.

Аты ол къазауатны – Бадру къазауат болду,
Душманны джюреги да уллу къоркъуудан толду.

Гяуурла мингден артыкъ – муслиманла юч джюзден,
Джаны чыгъыб къачды джау къазауат этген тюзден.

Джетмишин ёлтюрдюле, джетмиши джесир болду,
Муслиман джюрекле да уллу къууанчдан толду.

Рим Персияны хорлаб, анга къууанч къурдула,
Была да джауну чачыб, тюк-тюк этиб къойдула.

Уллу Аллахны сёзю, бергенича, тюз болду,
Муслиманла къууаныб, муратлары да толду.

Бир затха оноу этсе – Ол аны болдуругъа,
Киши чырмау болалмаз, Ол ишин толтурургъа.

Кеси салгъан пыланын Ол болдурмай къоймайды,
Адамлача, Ол сёзюн бир заманда, оймайды.

Аны кибик дагъыда адам оюм этерге,
Кёбдю сейир хапары, кюреш барын тинтерге!

Аллахымы хар иши – болууу ма алайды,
Аны терен ишлерин бек аз адам англайды.

Къуран саулай барысы – планыды башда салгъан,
Къыямат кюннге дери андача бола баргъан.

СЕЙИР ИШЛЕ.

Бир джолда да къум тюзде, аскер суусуз къалгъанды,
Бир шайнеклери болуб, Расул къолун салгъанды.

Сора андан суу барыб, барысына джетгенди,

Хар ким да кереклисин ол суу была этгенди.

Барысы да тыннгынчы, турду ол къолун салыб,
Суу да хаман къуюлуб, тохтаусуз турду барыб.

Къол-бетлерин джуудула, абдезлерин алдыла,
Ол сейир ишге ала хайран болуб къалдыла.

Бир Аллахны Къудрети – бары суудан къандыла,
Ары дери иссиде суусаб болуб джандыла.

Бир джолда да аскери имдек къаза болдула,
Мединаны джакъларгъа, бары ёрге турдула.

Меккядан аскер была Абу-Суфиян келеди,
Анга къаршчы турмаса къ, муслиман дин ёледи.

Муслиманла джыйылыб, анга оноу этдиле,
Шахар тегерегине имдек къазыу дедиле.

Ала бери ётмезча, уллу имдек этейик,
Алай была аланы хорлаялсакъ кёрейик.

Аш-суулары къолайсыз, башладыла терк къазыб,
Кёчгюнчюлюк арытыб, къарыусуз болуб, азыб.

Имдекде биреу ташны чачалмайын тургъанлай,
Умур-чумур болду таш, Расул алыб ургъанлай.

Арлакъ барса биреу да, аныча болуб тура,
Аллына бир таш чыгъыб, къадалыб аны ура.

Сора Расул айтады: «Мен да бир урайым - деб -
Бу ташны сейирине сора бир къарайым», - деб.

Бир кере сермегенде джилтин чартлады джаныб,
«Ол биз Римни алыргъа, муслиманла къууаныб,

Ол аны белгисиди» – деб, дагъыда бир урду,
Экинчи да бир джилтин чартлаб, джарыгъы урду.

«Персияны алыргъа – бу белги анга болсун,
Джер юсюне бий болгъа суйген кърал оюлсун!»

Ючюнчю да бир сермеб, энтда бир джилтин джанды,

Бу Йеменни алыргъа, белги болуб англанды».

Ючюсюн да аланы эм кючлюге саналгъан,
Муслиман аскер артда, Расул айтханча алгъан.

Бир джолда да биреулен, имдек къазгъан заманда,
Расулгъа ачдан таркъгъан, ол къатына баргъанда.

Ол кёлегин кёлтюрюб, анга ташны кёргюздю,
Къарнына байлаб тургъан, ачдан кесин тёздюрдю.

Сора Расул да ачыб кёргюздю эки ташны,
Къарнына кысыб тургъан, табмай ол ашар ашны.

Ишледиле инджилиб, дыккы болуб ашлары,
Ачдан онгсузлукъ джетиб, къалтыраед башлары.

Узакъ болмай джашагъан биреу аны эследи,
Аланы джазыкъсыныб, болушургъа изледи.

Бир улакълары болуб, аны кесиу дедиле,
Эри да, къатыны да алайгъа келишдиле.

Оноуларын бегитиб, эри кетди чакъыра,
Кёб адам келтирме деб, ол ызындан кычыра -

Ол улакъчыкъ джетерча, бир бёлек адам алыб,
Сен кёб адам келтирме, биз къалмазча уялыб.

Аскери бары келсе, сау аскерге ол джетмез,
Барына айтыб къойма, киши да тоюб кетмез.

Сора ол эслей барыб, Мухаммадны къатына,
Акъыртын айтды анга, бек сакъ аманатына.

Сора Расул барына таууш этиб кычырды, -
Бу адамгъа барайыкъ деб, аланы чакъырды.

Анга уа былай айтды: «Биз баргъынчы, къазаннга
Сиз тиймейин туругъуз, кесим къарарма анга».

Аскерин алыб барыб, тебреди къуюб кеси,
Бирем-бирем тизилиб, сюелиб хар бириси.

Барына да джетишиб, къазанда къалды кесек,

Бу да бир сейир ишди, эсгериб англай билсек.

ТЕРЕКЧИК.

Бир кере да Мухаммад асхабла была бирге,
Чыкьды кьайры эсе да джумушуна бир джерге.

Сора кьатлары была биреу ётуб баргьанды,
Расул да аны эслеб, былай соруу соргьанды:

«Эй, алан! Бир хайырлы зат юрене барсанг а,
Сени насыблы этер затны бир англасанг а».

«Не затды да ол затынг, бир айт меннге тынглайым,
Керти алапат эсе, мен аны бир англайым».

Да ол а: «Ашхаду алляя иляяха илляллах,
Уа ашхаду анна Мухаммадар Расулуллах –

Бирден сора кьайда да, адам баш урур кибик,
Биз аллында уялыб, кьоркьуб ийилир кибик.

Джокьду бир тукьум аллах, джетишген хар кьалайгьа,
Мухаммад да келечид, сау дуниягьа-гьаламгьа».

Сора ол адам айтды: «Кьалай билейим аны?
Тюзмю, терсми айтаса, билмейме мен аланы.

Бармыд анга далилинг, тюшюндюрюрча мени,
Алайсыз ишеклиме ким болгьанынга сени.

Узакь болмай алайда бар эди бир терекчик,
Буйрукьну сакьлагьанча, турайым деб кесекчик.

«Ол терекчик шагьатлыкь этсе, ийнанырмыса,
Ол сёлешиб англатса, сен ийман салырмыса?

Мени ким болгьанымы бир айт сен бу адамгьа,
Бир Аллах джибергенин сау дуниягьа саламгьа», -

Деб, Расул буйрукь этди, терекчикге англатыб,
Ол да тебреди кесин ары-бери аунатыб.

Чайкьалыб, ёрге чыгьыб, тюз алларына келди,
Келима шахаданы толу шагьатлыкь берди.

Сора тамаша болуб, ол ийман салыб кетди,
Динни берекетинден анга да юлюш джетди.

Сыйлыны сыйын кёре таш-агъач да биледи,
Халкъ арасында, анга къуру тели кюледи.

ТЕРЕК.

Джахиллик кючлеб тургъан, бурун бир эл болгъанды,
Анда джангыз терекге табыныргъа баргъанды.

Ол элде джашай эди хакъны билген бир молла,
Насыб джолгъа чакъырды, эштирге унамалла.

Эл аны сан этмейин, ол терекге табынды,
Аллах Бирд деб айталмай, кючлю тукъум абынды.

Ол эл анга ышаныб, ары джол сала болду,
Молла да аны кёрюб, уллу къайгъыдан толду.

Сора ол балта алыб, кесерге деб тебреди,
Джолда бир акъсакъаллы мубарекге тубеди.

Айтды мынга акъсакъал: – Къайрыса, балта алыб?
– Терекни къурутайым, турмасын халкъ баш салыб.

– Джангыласа, къой алан, халкъ сени эрши кёрюр,
Эл барысы джау болур, тохтамасанг, ёлтюрюр.

– Огъай, мен анга барыб кесмей къоярыкъ тюлме,
Чырмау болма ишине, мени джолумдан бёлме!

– Къой, нетесе къайгъыны, башынга ауруу алыб,
Рахат тургъан бу элге, сен уллу къайгъы салыб!

Бир-бири бла келишмей, джагъалашыу башланды,
Къараб-къарагъынчы къарт, эрлей тубге ташланды.

Сора айтды анга къарт, кеси тубде тургъанлай,
Эрлей. хыйлагъа кёчдю, тубге тюшуб къалгъанлай.

– Не керекди санга ол, саулай эл бла джау болуб,
Экибиз келишейик – къалырса ачханг толуб,

Хар намазда бир дирхам болсун хакъынг, англасанг,
Намазлыкъны мюйюшюн сен кѣлтюрюб къарасанг.

Бу анга таукел болуб чачылдыла, келишиб,
Андан ары кюрешмей, бир-бири бла эришиб.

Сора ол къарт айтханча, бу къууаныб ачхагъа,
Ол айтхан джерден алыб, салыб турду бочхагъа.

Алай а узакъ бармай, ол адет тохтаб къалды,
Бу да бек ачыуланыб, балтаны кьолгъа алды.

Биягъынлай тебреди ол терекни кесерге,
Ол андан халкъны тыйыб, муратына джетерге.

Биягъы къартха тюбеб, биягъы дау башланды,
Бу джол а къарт хорлады, бу да тюбге ташланды.

Бу анга: – Ол джол бир тынч хорлагъанем мен сени,
Бу джол а кыйналмайын, тынч хорладынг сен мени.

Бу къарыу къайдан чыкъды, бир айт аны сен манга?
Мен аны англамайма, бек сейир болдум санга.

– Биринчи чыкъгъанынгда, Аллах ючюн чыкъгъаненг,
Ол себебден кюч сенде болуб мени джыкъгъаненг.

Артда уа сен терилиб, дуня малгъа сатылдыңг,
Сора кюч манга кѣчдю, сен да тюбге атылдыңг, -

Деб иблис къууанч эте, тайды ол аны кьоюб,
Бу да къалды алайда, ийманын малгъа джоюб.

ТЮШЮНДЮ.

Биреу да Мухаммадны ызындан тюшюб болду
Таб тюшюб ѳлтюрюрге ол аны мараб турду.

Ол эртдеден джау болуб, таблыгъын сакълаб эди.
Эски динин бек сююб, аны бек джакълаб эди.

Расул Кябагъа барыб, тауаф эте тургъанлай,
Ол джашыртын ызындан айланды марагъанлай.

Джууукъдан джууукъ келе, бычакъ салыб кьойнуна,

Урургъа хазырлана, аны алыб къолуна.

Ол анга джетиширге, Расул бурулду бери,
Аны таба ол атлаб, барды аллына дери.

Къолун салыб джюрекге, бычакъны унутдурду,
Джунчуб ол эсин ташлаб, кымылдаялмай турду.

Ол ачыулу джюреги джумшады эм эриди.
Асыры джунчугъандан, ол уялыб терледи.

Ийман салды, тюшюндю, кетди алайдан чыгыб,
Расул къолун салгъанлай, кьойду джюрегин джыгыб.

ИСЛАМ ДИННИ КЕЛЛИГИ.

Мадина шахарда уа чуутлула болгъанла,
Бек эртдеден орналыб, анда джашаб тургъанла.

Бары да төрт атауул, арабла бла къатыша,
Бир-бири бла келишмей, дауур эте, атыша.

Хаман бир-бири была гырмаыр бола, туююше,
Таб тюшген аямайын, ура эм ёлтюрюше.

Чууут къауум аланы адамгъа да санамай,
Сыйсыз кёрюб, ачыулу, адамгъача къарамай.

Ала Тауратны тутуб, китаб ахлу болгъанла,
Джахил араблыла уа къачлагъа табынганла.

Ол себебден алайы уллу сылтау болгъанды,
Аралары таймаздан, къаугъа бола тургъанды.

Чууутлула тебселе, арабланы къоркъута:
«Узаймайын, биз сизни башарыкъбыз къурута.

Ахыр файгъамбар келир, кёзюу келеди джете,
Ол келгенлей, биз сизни башарыкъбыз тюб эте», -

Деб, ала хыршылана тургъандыла базаына,
Аладан боллукъду деб, къараб аны аллына.

Ала аны келлигин бек ажымсыз билгенле,
Тауратда ол джазылыб, анда окъуб кёргенле.

Алай а умутлары арабдан деб болмады,
Кеслеринден деб туруб, муратлары толмады.

Алай ариу билгенле ала аны келирин,
Уллу Аллах эм ахыр файгъамбар джиберирин.

Толу джазылыб болгъанд Тауратда хар сыфаты,
Инджилде да тургъанды джазылыб аны аты.

Къаршчы болуб тебрелле, барын кёре тургъанлай,
Энтда да барадыла аны кери ургъанлай.

Бир патчах Мадинаны алыргъа аскер къураб,
Келиб тохтагъанеди, аны башындан къараб.

Чууутлула джыйылыб – оноу, кенгеш этдиле,
Патчахха келечиле джиберирге дедиле.

«Эм ахыр файгъамбарны бу шахарда джашарын,
Джашауун, ёмюрюн да ол былайда бошарын».

Келечиле патчахха барыб айтдыла барын,
«Аны Къайдан билесиз?», - деб сорду ол хапарын.

«Тауратда джазылыбды, андан окъуб билебиз,
Бу бир сыйлы шахарды, ойма, сенден тилейбиз!»

Патчах айтды алагъа: «Излей эдим кёрюрге,
Мен суймейме аджашыб, гюнах джолда ёлюрге».

Тауратда джазылгъанын патчахха кёргюздюле,
Аскерине айтды ол: «Керти, была тюздюле», -

Деб, аскерни къайтарды ол алагъа ийнаныб,
Талай джолну ол келиб узакъ джерден къыйналыб.

АБДУЛЛАХ ИБНУ САЛАМ.

Дагъыда Мадинада Хусейин ибну Салам
Деб чууутлу джашады, Тауратны билген тамам.

Ол Тауратда окъуса, файгъамбарны хапарын,
Ахлусун джыйыб айтыб турду алагъа барын.

Тюзюча айта болгъанд, тынглагъанны барына,
Ала къараб тургъанла кёб джылланы аллына.

Сора билмей тургъанлай, анга хапар джетгенди,
Мекяда бир файгъамбар чыкыгъанды деб эштгенди.

Ары баргъан къауумдан тахса излеб тургъанды,
Эрлей барыб аладан андан хапар соргъанды.

«Бери келлик тюлмюдю?» - деб сора болгъанд хаман,
Ол ашыгыб сакълагъанд, тар болуб анга заман.

«Хо, келликди», - деб ала, ол да болуб тёзюмсюз,
Бир келе кирге эди, биз да болуб ёлюмсюз.

Алай эте, ашыгъа, бёлек заман ётеди,
Сора билмей тургъанлай, къууанч хапар джетеди.

Финик терекге миниб, ол башында болгъанды,
Мухаммад келди деген, таууш эштиб къойгъанды.

«Аллаху Акбар!» - деб, ол къууанч болуб къычырды,
Илгендириб анасын, салкъынлыкъдан къачырды.

Анасы ол кёзюуде терек тюбюнде болгъан,
Ол тауушха илгениб, секириб, ёрге тургъан -

Оллахи, Мусса келди - деб эштсенг да, андан бек
Къууанмаз эдинг артыкъ ма ол Мухаммаддан бек.

Дженгил къуралыб барды, талпыб аны кёрюрге,
Сыфатына да къараб, келишгенин сюзерге.

Кириб барыб ол анга салам бериб, къол тутду,
Ниетин а джашырыб, аны ичине джутду.

Кенгден сымарлаб къараб, ол аны сыфатларын
Тауратда айтылгъаннга санады ол халларын.

Сора барыб аллына, айтды ол шахаданы,
Ол да, сен ким боллукъса? - деб, сорду атын аны.

– Хусейин ибну Салам, - деб джууаб берди анга.

– Абдуллах ибну Салам - деб атайма мен санга.

– Сен атагъандан ёзге, мен ёлюб кетгинчинге,
Башха атны айтдырмам, аджалым джетгинчинге, -
Деб чыгъыб ол Расулдан, дженгил келди юйюне,
Расулну кёргенине, къууана эм суююне.

Келиб айтды юйюнде: «Ол мен сизге Тауратдан,
Хапар айтыб туруучу, келиб къалды Аллахдан,

Тамам да ол кесиди, барынг ийман салыгъыз,
Керти диннге сиз кириб, уллу насыб алыгъыз!».

Муслиман этиб барын, ол ызына къайытды,
Чууутха уа билдирмей сакъ туругъуз деб айтды.

Билселе, ала сизге бир заран этмесинле,
Ала таб къарамазла, эшитиб кетмесинле! -

Деб алагъа, терк келди къайытыб ол ызына,
Джюреги ашыкъ болуб, тюбеширге къызына.

Келиб айтды Расулгъа: «Чууут къауум тутхучсузд,
Бир сёзде тохтамагъан, бир къуджурду, бир къутсузд.

Ислам динни бир тедже, чакъыр да моллаларын,
Мен да арт юйге кириб, бир кёрейик халларын».

Сора келдиле ала, джарашыб олтурдула,
Сёз болгъанлары кирик, ала ушакъ къурдула.

Алай а чыртда ала, къатларына къоймалла,
Джангы диннге ангылаб, эски динни оймалла.

«Сизни диннге джокъ сёзюм, анга терсди демейме,
Бу динни алыгъыз деб, зорларгъа излемейме.

Алай а сизни динни болджалы уа ётгенди,
Ислам диннге кёчерге энди заман джетгенди.

Къарагъыз сиз Тауратха, анда окъуб тургъансыз,
Къаллай бир ёмюрлени аны сакълаб болгъансыз».

Къатларына къоймалла, ала къаты чарлалла,
Къалай къабыл этерле, ала чууутлулалла?!

– Сизни элде Хусейин ибну Салам деб бармыд?
Ол а кьаллай адамды, джюреги аны тармыд?

– Ол бек уллу алимди, аз да кьатына кьоймаз,
Сеннге кесин алдатыб, эски динин ол оймаз.

Ол кёзюуде арт юйден Ибну Салам кёрюндю,
Сейир болуб барысы – ушакълары бёлюндю.

– Эй, чууут кьарнашларым, быллайла нек этесиз,
Хакъ болгъанын да биле, терс джолгъа нек кетесиз?

Ол биз кёб ёмюрлени сакълаб тургъан келгенди,
Джаратхан Аллах бизге уллу насыб бергенди.

Уллукеёллю болмагъыз, хакъ диннге биз кьайтайыкъ,
Муну тюз дин болгъанын, джашырмайын айтайыкъ!

Биз кьайытсакъ, миллетле юлгю болуб кьайтырла,
Туугъаннга, туудукъгъа да тюз хапарны айтырла.

Алай болмай башындан аны джашырыб кьойсакъ,
Аллах бизге чамланыр, Таурат айтханны ойсакъ, -

Деб, алагъа кюрешди, кьарыуун аямайын,
Кьаты чарлаб турдула, бир кьулакъгъа алмайын.

Алай была Аллахны кьаты чамландырдыла,
Андан башлаб джаурукъну тохтаусуз бардырдыла.

Озаманда моллала халкыгъа тюзюн айтсала,
Дуния малгъа сатылмай, кеслери да кьайтсала.

Патчахлары кьоймайын кьысыб, ала кьатылыб,
Алай была динлери сыйсыз болду, атылыб.

Озаманда чарлмай, аны кьабыл кёрселе,
Зарлыкъ тутуб, кьарышмай, Ислам диннге кёчселе,

Алай болса Ислам дин дуния башын алыред,
Сау дунияны юсюнде бир дин болуб кьалыред.

Уллу Аллахны дини бир джангыз дин болса да,
Сыйлы Аллахдан халкыгъа буйрукъ келиб турса да,

Къуранны харам этиб, чууут къауум чарлады,
Сора Джаратхан Аллах, ол къауумгъа чамланды.

МУШРИКЛЕ.

Бир джолда да мушрикле салыб, келиб Расулгъа:
«Сен керти кетген эсенг, айтханынгча, уллугъа.

Меккяда къуу тюзледе, бардырчы сен сууланы,
Кёгериб чагъар кибик болдурчу сабанланы,

Тюрлю кёгет бачхала, джашнаб битген талала,
Ичлеринде джашарлай, мийик алтын къалала.

Кёресе сен бу джерни, джашау мында къыйынды, -
Деб, Расулдан дауларгъа бетлерине сыйынды.

- Сен бизге аллай сейир затланы бир кёргюзсенг,
Дуния джашауну бизге джарашдырыб, таб этсенг,

Озаманда биз сени айтханынга тынгларбыз,
Келечиме дейсе да – биз сёзюнгю англарбыз.

Ол затланы этмесенг – алайсыз ийнанмайбыз,
Сёзюнгю, кесинги да алдауукъгъа санайбыз.

Уллу Аллахдан келген Расул дейсе атынга,
Сафа тауну, тюз эсенг, бурчу аны алтынга!

Керти файгъамбар эсенг, этчи аны сен алай,
Озаманда болурбуз дуния башында эм бай!

Бу айтхан затларын а – ала таурухладыла,
Буруннгуладан къалыб, бизге айтыладыла.

Неда алай тюл эсе, уу джетгенди шайтандан,
Къулагъынга шыбырдаб – барысы болур андан.

Алай тюл эсе, бизге кёргюз сен бир сейирлик,
Барыбыз тюшюнюрча, бизге ийман кийирлик.

Бу айтхан затларынгы къайдан алыб айтаса,
Бир Хыйрагъа чыгъаса, бир ызынга къайтаса.

Бир Аллахдан ачылгъан затды бу меннге, дейсе,
Джер юсюнде башынга сен уллулукъ излейсе.

Ол барысы тюз эсе, эндир бизге мёлекни,
Къолуна китаб алыб, эниб келген кёклени.

Аны биз къолгъа алсакъ, къолубуз была тийсек,
Ийнаныргъа болурбуз, керти болгъанын билсек», -

Деб, Расулгъа дау айтыб, аны таргъа тыйдыла.
Ала билген дуня мал – аны сансыз джыйдыла.

Зарлыкъ этиб, эришиб, тохтадыла къарышыб,
Кёкрекле къая болуб, бой салмайын барышыб.

Уллу Аллахны сёзюн эшитирлери келмеди,
Дуня малны болмаса, кёзле джукъну кёрмеди.

Хакъ сёзню эшитирге акъыллары джетмеди,
Магъанасы неди деб, киши сагъыш этмеди.

Ол да айтды алагъа: «Мен къуру келечиме,
Аллахны аманатын мен халкъгъа бериучюме.

Аллай затла этерге Аллахым джибермеди,
Ол Кесини ишиди, бир кишиге бермеди».

Бир келечи айтмады Аллах айтмагъан затны.
Бириси да алмады бойнуна джалгъан атны.

Сора Уллу Аллахым алагъа джууаб берди,
Джюрекни теренинде къафырлыкъларын кёрдю.

«Мен алагъа кёклени ачыб ары ёрлетсем,
Анда таша затланы, джугъун къоймай кёргюзсем», -

«Кёзбау болурму ансы, кёзюбюз тюрлю кёред,
Кёлюбюзге бу хакъ зат болмаз деб, алай келед», -

Дерле бир къауум гяуур, джюрек бегиб бошагъан,
Хайуан кирик дуняда, сагъыш этмей джашагъан.

Джюрек дунягъа ауса, бу джашауну сайласа,
Рысхы къанына сингиб, аны сюрюб айланса.

Не кёб кюрешсенг да сен, ол хакъ затха тынгламаз,
Джюрегинде болгъандан башха затны англамаз.

НАЗМУЧУ ИЙМАННГА КЕЛДИ.

Бир джол хадж кёзюу джетиб, халкъ Меккягъа келгенле,
Аны бурууу болуб, эшикле бла киргенле.

Шахарны тегереги уллу буруу болгъанды,
Беш джеринден беш эшик ачыкъ болуб тургъанды.

Хар эшикге къарауул салгъандыла мушрикле,
Келгенле англасынла, бек сакъланыб эшикле.

Хар бир келгеннге кючлю, барына англатыргъа,
Адамланы салгъалла, Расулдан жанлатыргъа.

«Мухаммад деб бир ёксюз, ол къатышыб турады,
Кёб адамланы алдаб, ол терсине бурады.

Бирда кючлюдю ууу, анга джууукъ бармагъыз,
Билмей барыб, сиз аны аууна тюшюб къалмагъыз!

Бирда уста сёлешед, хар кимни да алдайды,
Аны къатына баргъан хорланмайын къалмайды».

Кюрешгенле хар кимни анга джууукъ иймезге,
Аны хакъ тюз хапарын келгеннге билдирмезге.

Сора назмугъа уста, бир джырчы да келгенди,
Анга да биреу джетиб, андан кенг тур дегенди.

Ол да анга ийнаныб, андан жанлаб айланды,
Мушрикле айтхан сёзге, кёлю была ийнанды.

Бир джолда ол Кябаны къаты бла ётюб бара,
Аны ичинден таууш тышына келе тура.

Бирда бир ариу таууш, джюрекге сингиб баргъан,
Сора ётюб кеталмай, тохтаб сагъышлы болгъан.

«Мен кесим сёзге уста, назмула да джазама,
Терсни-тюзню хар сёзню чыкыгъан джерин къазама.

Кирейим да кёрейим, айтханына тынгларма,
Терс затланы ол айтса, мен аланы англарма», -

Деб, кирди ол Кябагъа, Мухаммадха тынглагъа,
Ала къоркъутхан затны, кеси тынглаб англагъа.

Сора Къуранны нюрю джюрекни къозгъаб кирди,
Бары хакъ зат болгъанын – аны ажымсыз билди.

Осагъатлай алайда тюшюндю, ийман салды,
Арам-къарам этмейин, Аллахны динин алды.

БАГЪЫУЧУ.

Бир джолда да Меккяда биреулен айланнганды,
Шашханланы багъыучу устагъа сайланнганды.

Орам-орамны барыб, ол айланды соруулай,
Джин заранлы къауумну заранладан къоруулай.

Сора Расулну юйюн кёргюздю биреу анга,
Ары таукел айланды, джарайым деб дарманнга.

Сора ол кириб барды, айтханына ийнаныб,
«Не керекди, эй, къонакъ?» - деди Расул, айланыб.

Хапарын айтды анга, не ючюн ол келгенин,
Расул да аятладан окъуб айтды билгенин.

«Бир айт меннге, Мухаммад, была не затладыла,
Мен быллай зат эштмедим, сейир аятладыла!»

«Бир Аллахны Кесинден была меннге келелле,
Аллахымы буйругъун меннге кёкден берелле.

Мен келечи болгъанма сау дунияны башына,
Тюз джолну кёргюзюрге къартына эм джашына».

Аятланы эштгенде, ол эрлей ийман салды,
Джангылыч келгенине андан разылыкъ алды.

Ала къанына сингиб, ийилди джууаш болуб,
Шахаданы айтды ол, джюрек иймандан толуб.

«Бу ариу затла ючюн къалай эрши къарайла?!
Аллахны сёзю ючюн телиге нек санайла?!»

Андан чыгыб кетди ол, сейир бола, юйюне,
Тюз джолгъа тюшгенине ол къууана, суйюне.

АБУ ЛАХАБ БЛА КЪАТЫНЫ.

Мухаммад джашагъанды Меккяда хоншу болуб,
Ахлула была бирге къайгысыз, рахат солуб.

Сора келечи болуб, файгъамбарма дегенлей,
Къайгы кирди алагъа, ол хапарны билгенлей.

Ары дери бек ариу болгъанды аралары,
Ол сёзю эшитгенлей, башланды къаугъалары.

Меджису динни джакълаб, тебретиле кюрешиб,
Сыйлы Аллахны сёзюн къабыл этмей, гирешиб.

Алай была мушрикле, джаулукъ этиб чабдыла,
Табхан тюрлю кирлерин ала анга джакъдыла.

Айтыу была къанмайын, къолларын узатдыла,
Намазда чий терини тюз юсюне атдыла.

Ол седжеге ийилген кёзюучюкню маралла,
Кирли терини атыб, туурасындан къаралла.

Эрлей кызы Фатима джетиб юсюнден алды,
Расул сабырлыкъ этиб, бу ишге арсар къалды.

Аны кибик дагыда къазанына, юсюне,
Бокълу ичегилени къуя элле, суйюне.

Алай была ахлула аны ариу кёрмелле,
Дертли болуб, инджитиб, анга тынчлыкъ бермелле.

Ол да ичегилени таякыгъа илиндириб,
Чыгъарыб хоншулагъа кёргюздю ол билдириб.

«Бир къарагъыз, хоншула, бир билигиз, кёрюгюз,
Къаллай хоншула была джашайма, бир кюлюгюз!» -

Деб, орамгъа чыгъарыб, сейирсиниб, кёргюздю,
Не этселе да чыдаб, сабырлыкъ этиб тёздю.

Абу-лахаб, къатыны артыкъ бек джау болдула,
Джюреклери аланы бек ачыудан толдула.

Расулгъа буйрукъ болду бир джолда Аллахындан:
«Тукъумунгу, ахлунгу сакъла от азабындан».

Сора ол Сафа таугъа чыгъыб къоду кычырды,
Ахлуларын алайгъа джетигиз деб, чакъырды.

Абу-лахаб хапарсыз, гузаба джетди ары,
Башхала да ашыгъыш, чыкъдыла таугъа бары?

Барса, Мухаммад анда диннге чакъыра турад,
Сора таш алыб аны ол аягъына урад.

«Къургъун сен, мунучюнмю джыйдынг бу къадар
халкъны?!»-

Деб, къаргъаб кетиб къалды, эшталмады ол хакъны.

Къатыны да эришиб, не этерге билмейин,
Чыгъана ташыб джайды, джолуна эринмейин.

Файгъамбар эм асхабла джюрюучю джолларына,
Тёшеди, чанчылса деб, аланы санларына.

Сора Джаратхан Аллах экисин да къаргъады,
Таббат суураны ийди. Расул тёзюб къарады.

«Къурсун Абу-лахабны, аны ургъан къоллары,
Аны кибиб байлыгъы, джыйгъан мюлкю, маллары.

Ол да эм къатыны да – экиси да кюерле,
Джаханимни отунда ала азаб чегерле.

Бойнунда джиби была къатын да кюер отда,
Ахыры джаханимге тюшерле ала артда».

Къатын аны эштгенлей, ол шашды эм къутурду,
Гёджебсиниб, атылыб, секириб ёрге турду.

Мухаммадны излей ол тебреди танла джыйыб,
Тюбегенине соруб, хар кимни аллын тыйыб.

Мухаммад ол кёзюуде, шоху Аубекир была,
Кябада ушакъ эте болдула ингир была.

Излей барыб ол аны, Аубекирни эследи,
«Аубекир, ол шашхынлы шохунг а къайдад?» - деди.

«Нетериксе сен аны?» - деб сорду ол къатыннга, -
«Аллай аман назмуну нек айтады ол манга?

Аллай назму этерге, анданмы хомухма мен,
Тынгла, мен да айтайым, анга бир айтырса сен», -

Деб, ачыулу назмусун, ол джарашдырыб айтды,
Табхан аманын къуюб, кёл кенгдириб къайытды.

Аубекир да Расулгъа: «Къалай кёрмед ол сени,
Тенг олтуруб тургъанлай, сен да къатымда мени?»

«Мени анга кёргюзмей, Уллу Аллах джашырды,
Муратына джетдирмей, аны мыдах ашырды».

Алай-алай хар джерде Уллу Аллах сакълады,
Халкъгъа таша болса да, кёб джерледе джакълады.

АБУ-ДЖАХИЛ.

Бир джолда да бек сейир, тамаша иш болгъанды,
Абу-Джахил Расулгъа къаты ачыуланнганды.

Аны Кябада намаз этгенин кёлтюрмеди,
Ол кылыгъы джарлыгъа игилик келтирмеди.

Намаз этгенин кёрсе, аны джюреги чанчды,
Аллах Бирд дегеничюн, андан джюреги къачды.

«Энди аны былайда намаз этгенин кёрсем,
Башын эзмейин къоймам, аллай затын эслесем», -

Деб, анга хыршыланыб, турду сакълаб келирин,
Хазырланды ол мараб, седждеге ийилирин.

Ийилгенлей тебреди барыргъа деб къатына,
Анга джууукъ барыргъа, бир терк къачды артына.

Бети кетиб, кьалтыраб, баралмады аллына,
Кьалгъанла сейир болуб, кьарадыла халына.

«Не болуб кьалды санга, нек кьачдынг сен артынга?» -
Дедиле, сейирсиниб, аны этген затына.

«Ичи уллу от джана, бир терен чунгур болду,
Ары кетиб кьалаем, джюрек кьоркьуудан толду.

Алай дженгил кьачмасам, отгъа кетиб кьалаем,
Андан ары атласам, мен бедишлик болаем», -

Деб ол да баралмады кьатына аз да джууукь,
Аны ючюн джарлыны кирмеди башына джукь.

Бу джолда Сыйлы Аллах аны алай сакьлады,
Джаула табасы этмей, ариу тукьум джакьлады.

СЕЙИР ХАПАР.

Сюлемен файгъамбарны сюйген тенги болгъанды,
Ол андан айрылмайын, биргесине тургъанды.

Сюлемен джануар тилни алаамат англагъанды,
Тенги да биргесине ушакьгъа тынглагъанды.

Хар бир тюрлю джан была ол ушакь эте болду,
Бу анга сейирсиниб, кёб тамашадан толду.

Алай а ол ушакьдан бир зат англаялмады.
Джюреги уа бу ишге аз да тынчаялмады.

Муну да бек келгенед джануар тилни англары,
Ушакь кьалай этелле – ол алагъа тынлары.

Сора андан тиледи, бир юрет деб тиллерин:
– Ала кьаллай халкьдыла, билир эдим динлерин.

– Сен тиллерин англасанг, адамлагъа айтырса,
Аны кишиге айтсанг, одуниягъа кьайтырса.

Аны айтсанг, осагъат, терк огъуна ёллюксе,
Айтмай сен тёзалмазса, айтханлай джан берликсе.

– Огъай, айтмам кишиге, бегитирме кесими,

Ёлюрге уа скоймейме, джыярма мен эсими, -

Деб юренди, сёз бериб, чырт кишиге айтмазгъа,
Не тарлыкъгъа тюшсе да, ол сёзюнден таймазгъа.

Сора бир джол, арбазда абдез ала болгъанды,
Эшек да габдешинде ашын ашай тургъанды.

Ингирала ёгюз да, сабан сюрюб къайтады,
Сора эшек ёгюзге, джан аурутуб айтады -

– Не эте айланаса, къалайды сени халынг,
Сен арыгъан болурса, джокъмуд солур амалынг?

– Кюн узуну джер сюрюб, джюрюйме мен сабанда,
Мени ишим къыйынды, солур мадар джокъ анда.

– Къалай болмайд бир мадар, турмай хаман да джюрюб,
Хар кюнде арыб, талыб, таймаздан сабан сюрюб?

– Да, не амал этейим, билмейме амал анга.

– Кенгде джат да, ашама салгъан ашларын санга.

Ёгюз ауруйд дерле да, джекмезле да къоярла,
Бу барыу бла барсанг а, теринги да соярла.

Сора киши ушакъгъа, сейирден кюлюб ийди,
Къатыны да осагъат: «Неге кюлесе?» - деди.

– Да бош алай, – деди да, айтмады тюзюн анга,

– Огъай, сен бош кюлмединг, дженгил тюзюн айт манга!

Къатын была арасы бек уллу даугъа къалды,

– Огъай, огъай, бош алай, – деб, кючден башын алды.

Эртденбла уа сабанчы мынга хапар келтирди,
Ёгюз аш ашамайды, ол ауруйд деб, билдирди.

– Алай эсе эшекни джек да бар сен сабаннга,
Ёгюз да бир солусун, иги къара сен анга.

Осагъат сокъуранды эшек айтхан сёзюне,
Ол ишекли къарады сабанчыны кёзюне.

Талай кюнню сабаннга джюрюдю ол, мадарсыз,

Арыб-талыб, инджилиб, болуб ол бек амалсыз.

Сора бир кюн ингирде ол сабандан келеди,
Сора ёгюз да анга былай соруу береди:

– Иебиз манга не дейди, бармыд андан хапарынг,
Сен иги билиученсе арбаз ишлени барын?

– Таб хапарла айтмайла, ала сени юсюнгден, -
Деб ол джюкню алыргъа кюрешеди кесинден.

– Ёгюз азыб къалады, кесейик да къояйыкъ,
Аны зыраф этмейик, бир джукълагъа джояйыкъ -

Дейле - деди ёгюзге, сора киши кюледи,
Къатын кёрмей къалырмед – ол а аны кёреди.

– Неге кюлдюнг, ай киши, бир айт бери джашырмай,
Айта кир аны дженгил, бош заманны ашырмай!

Киши кёб тюрлю лагъым этди башын алыргъа,
Ол къатындан къутулуб, ёлмейин сау къалыргъа.

Къатын хаман джабышыб, кишини онгун алды,
Айт бери деб, къоймайын, анга къадалыб къалды.

Экибиз да бир юйде биз сора нек джашайбыз?
Хар ненги джашыраса – ашны бирге ашайбыз.

Киши айтайым деди, андан башын алалмай,
Сёзюн буза тебреди, къатындан къутулалмай.

– Сора бир къагъыт, къалам келтир, - дейди къатыннга,
Осиятымы джазайым келтирген къагъытынга.

Мен санга аны айтсам, осагъатлай ёллюкме,
Аджалым джетиб къалыб, мен ёлюмню кёрлюкме.

Атылыб барыб къагъыт, къалам келтирди къатын,
Осиятны джазаргъа киши алды къагъытын.

Башлады ол джазаргъа, къолуна алыб къалам,
Ахлугъа къояйым деб, джюрекден джылы салам.

Къатын да бек къууаныб, ашыгъыб, чыдаялмай,

Нек кюлгенин билири бек келиб ол тѣзалмай.

Сора арбазда бир ит, аллы гырджындан толуб,
Тагъылыб тура эди ашамай, мыдах болуб.

Сора бир гугурукгу, тауукъ джыйынын джыйыб,
Ол ашатыб тебреди, барын алайгъа тыйыб.

Туурадан къараб туруб, ит айыб этди анга:
– Къарным ичине къуруб, бек ачма, къара манга,

Сен а быланы джыйыб, ашарыкъ къайгъылыса,
Иебиз ёле тебрегенд, билсенг сен айыблыса.

– Нек джарсыйса анычюн, къулакъгъамы аласа,
Бу ашланы ашамай, анычюнмю тураса?

Ёлме къой сен къанауну, кесинги нек къыйнайса,
Эркишимид сора ол, эсинги нек джыймайса?

Кёремисе сен мени – бу къадар тауукъланы,
Буйругъумдан чыгъармай, джюрютеме аланы.

Киши аны эштгенлей, секириб ёрге турду,
Сора алыб таягъын, сермеб къатынны урду.

Энди бир зат да айтмам дегинчинге бир тюйдю.
Къаллай бир кёб эркиши къатын отунда кюйдю.

Алай эсин джыйдырды гугурукгу кишиге,
Бойсунмазгъа юретди кёб затлада тишиге.

ИБНУ АББАСНЫ СЁЗЮ.

Бир джолда талай адам Ибну Аббасха келиб,
Былай соруу бергенле, бары бирден сюелиб:

«Эй, Ибну Аббас, сени биз таныгъанлы бери,
Тохтаусуз кюрешесе, былай къартлыкъгъа дери.

Ёмюрюнгю ашырдынг, билим излей хаманда,
Дуния малгъа алданмай, эс бёлмей бир заманда.

Муну себеби неди, бир айт сен бизге аны,
Дуния затланы ташлаб, сан этмей сен аланы?»

Ала берген соруугъа, бир ариу джууаб берди.
Аланы къууандырыб, разы этиб джиберди.

«Дуня мал – фыргъаунла джыйыб кюрешген затды,
Билим а – фыйгъамбарла, сыйлаб джюрютген затды.

Дуня малны таймаздан, кюрешесе сен сакълаб,
Билим а хар заманда турады сени джакълаб.

Дуня малдан берилсе, ол азайыб тебрейди,
Билимни бергенликге, кем болмайды, юрейди.

Дуня малны Аллахым къаллайгъа да береди,
Ол къуру дуня малны эм рысхыны кѣреди.

Билимни уа береди, Ол къуру суйгенине,
Кесини къулларындан тыйыншлы кѣргенине.

Бай ёлсе, мычмайын, аты унутулады,
Алим ёлсе уа аты, айтылгъанлай турады.

Бай киши ахыратда хар сомгъа берир джууаб,
Алим а хар харифге алыр ол уллу сууаб».

Аны акъыл сѣзлери ангылагъа джетдиле,
Сора ала тюшюнуб, рахат болуб кетдиле.

ИБРАХИМ ИБНУ АДХАМ.

Бурун Ибну Адхам деб, сыйлы адам болгъанды,
Аллахына тюз туруб, дараджагъа чыкыгъанды.

Ол патчах болуб туруб, артда аны атханды,
Дуняны сыйсыз кѣрюб, дин джашаугъа къайтханды.

Багъалатыб, халкъ аны хурметин бек кѣргенди,
Муслиман къауум анга бек уллу сый бергенди.

Сора ол бир кюн джолда бир джашах тюбегенди:
– Эм джууукъ эл къалайдад? - деб, джаш соруу бергенди.

– Эм джууукъ эл буду, - деб, алайда къабырланы
Кѣргюзгенди ол анга, халкъгъа санаб аланы.

Ол ачыуланыб, уруб башындан кяанын кюйду,
Ол да анга джукъ айтмай, сан этмей, тюзюб кюйду.

Кете барыб бирлеге айтды сора хапарын,
Бир джигитлик этгенге санай болуред барын.

Ала да айыб этиб: – Алай кяалай этгенсе?
Ол олиюллах эди, сен терсейиб кетгенсе!

– Керtimi айтасыз деб, барыб, кеч деб тиледи:
Мен сени англамадым, меннге разы бол, - деди,

– Меннге сен не этгенсе? – деб джууаб берди анга,
– Кяалай айтаса алай, боядым сени кяаннга!

– Огъай, сен манга аз да, бир зат заран салмайса,
Этгенинг башынгады, сен аны англамайса.

– Кяалай салмайма санга, мен башынга урдум да,
Болгъанынгы кызартыб, мен кяанынгы кюйдум да!

– Мен ол зат ючюн толу хакъ аллыкъма, билеме,
Гюнахлы уа сен болдунг, сеннге дуа тилейме:

«Эй Аллахым, бу джарлы англамайын ургъанды,
Азабха салма аны, билмей гюнах алгъанды», -

Деб тилейме Аллахдан, сеннге джаным кыйналыб,
Бизни бир кюуандырса, ол тилегими алыб.

Джаш айыбын ангылаб, тауба этиб кяайтды,
Ол тюз джолгъа тюзелди, андан таймазгъа айтды.

Да ма былай, аманны этген башына этед,
Мында джетмесе да ол, анда ажымсыз джетед.

Аманлыкъчыды – джарлы, тюзюча англагъаннга,
Бу хапаргъа ойлашыб, эс ийиб тынглагъаннга.

БИР ОЙЛАШ.

Басра деген шахарда Ибрахим ибну Адхам,
Деб бир шыйых болгъанды – халкъ сыйлы керген адам.

Сыйлы Аллахны шоху, билими улуу болгъан,

Басра базарда аны халкъ тѣгерегин алгъан.

Бары анга ийнаныб, джыйылгъанла къатына,
Толу джууаб берир деб, базыб шыйых атына.

«Аллахны суйген къулу, бир зат сорайыкъ санга,
Эринме да мубарек, бир джууаб бер сен анга.

Аллах Былай айтады сыйлы болгъан Къуранда:
«Тилегиз, сизге джууаб берликме» - дейди анда.

Биз бек эртдеден бери, тохтамайын тилейбиз,
Кече-кюн да джалбарыб, Андан джууаб излейбиз.

Бизге джууаб нек джожъду, нек къарамайд тилекге?
Биз мынга джууаб излеб, келдик сен мубарекге».

«Мен айтайым себебин, - деди ол да алагъа,
Джюреклери къыйналыб, хош болмай соргъанлагъа, -

Эй, Басра халкъы, сизни он затда джюрегигиз
Ёлюбдю, сора къалай алыныр тилегигиз?

1. Сиз дунияны къурагъан Бир Аллахны билесиз,
Хар не кереклигизни барын Андан тилейсиз.

Алай а Андан уялыб, буйрукъларын этмейсиз,
Аны разы этиб сиз муратлагъа джетмейсиз.

2. Къуранны да окъуб сиз аны бузуб оясыз,
Уллу Аллахны сѣзюн сан этмейин къоясыз.

3. Мухаммад Бир Аллахны келечисид - дейсиз сиз,
Аны джолун тутмайын, терсейиб кетесиз сиз.

4. Шайтан бизге джауду деб, аны да бегитесиз,
Алай а сиз хорлатыб, ол айтханны этесиз.

5. Джаннетге кирирге да термилебиз – дейсиз сиз,
Сизни ары элтирик къуллукъну этмейсиз сиз.

6. Джаханнимни отундан къоркъабыз – деб айтасыз,
От азабха элтирик харамлагъа къайтасыз.

7. Ёлюм хакъды дейсиз сиз, аны уа унутасыз,

Кесигизни да аджал кѣрмез киби́к тутасыз.

8. Адамлада айыбны сиз бир дженгил кѣресиз,
Кесигизде айыбха сиз сокъурдан ёлесиз.

9. Аллахны нигъматларын, барын хайырланасыз,
Шукур этмей алагъа, сан этмей айланасыз.

10. Ёлгенни басдырасыз, андан оюм алмайсыз,
Ёлюр кюнню эсгериб, анга хазыр болмайсыз», -

Деб бошады ол сѣзюн, англар болсала ала,
Насыблы – аны англар, насыбсыз – санграу къала.

ТЮЗ ДЖАШЧЫКЪ.

Бир гудучу кишини тюз джашчыгъы болгъанды,
Аллахындан уялыб, динин тутуб тургъанды.

Бир кюн анга атасы былай буйрукъ бергенди:
– Хазыр бол, биз ингирде джолоучубуз, - дегенди, -

Бир алаамат алмала кѣргенме, биз барайыкъ,
Киши кѣрмей аладан алалсакъ, бир алайыкъ.

– Хо, болсун сюйген атам, барайыкъ алай эсе,
Кѣз байланыб бир кесек къарангы бола эсе.

Сора ала бардыла, джашын къарауул этди,
Кеси уа тереклеге алма джыяргъа кетди.

– Адам эслеб къоймасын, иги къараб тур, джашым,
Биреу кѣрюб, айыблы болмасын мени башым!

Сора ол былай барыб, терекге узалгъанлай,
Аны къолу алманы алыргъа созулгъанлай,

– Атам! - деди джашчыгъы, ол шыбырдаб, акъыртын.
Бек сейирди бу хапар, бир эшит аны артын!

Сора аны атасы ол энгишге ийилиб,

– Не кѣресе, джашым - деб, сорду ол анга келиб.

– Кѣрюб тургъан барды - деб, джууаб берди ол анга, -
Атам сен иги англа, къараб турад Ол санга.

– Къайда кѳресе джашым, сора мен нек кѳрмейме,
Тѳгерекге къарайма кишини эслемейме?

– Атам, Ол башыбыздан къараб, кѳрѳб турады,
Ол кѳрмеген джукъ джокъду, хар зат Анга туурады.

Сора атасы уялды джаратхан Аллахындан,
Тюшюнюб, тауба этди бары да гюнахындан.

Ма алай эс табдырды джашчыгъы атасына,
Ол да бек разы болду, къууаныб, баласына.

МУСЛИМАН БОЛУР ЮЧЮН.

Муслиман болур ючюн бизге бир зат керекди,
Ол да не затды десенг – ол а таза джюрекди.

Биз миллет не эсе да, сан этмейди джюрекни,
Къыямат кюн Махшарда бизге эм бек керекни.

Ол тюзелмей, киши да тюз джолуна тюзелмез,
Алайсыз ол шайтандан кесин бери юзелмез.

Къайгъылы джюрек болса, хар кимни ол аманлар,
Ол кишини джаратмаз, кѳрѳб болмаз, табанлар.

Иги джанын ол кѳрмез, аман айтыргъа чабар,
Ичинден къайнаб туруб, таб тюшсе, сермеб къабар.

Артындан да адамны, табханын айтыб сѳгер,
Хар кимге ичи къайнар, тюбесе, аны тѳгер.

Тѳкмесе да зарланыб, ичинден къара кюер,
Ол кишини джаратмай, халкъгъа кюлюрге сюер.

Кесин кѳкге чыгъарыб, сени джерге кийирир,
Джюреги да таш кирик, халкъгъа заран тийирир.

Сюймеклик джокъ ичинде, бир адамгъа илешмез,
Аны ол кир джюреги джамагъат бла келишмез.

Кишиге хайыры джокъ, къуру заран болмаса,
Биреуню да аямаз, кѳлю бичген толмаса.

Хар кимде айыб излеб, былай къуджур некбиз биз,
Джюрек кирден болурму, игисин нек кёрмейбиз?

Нек болабыз биз сокъур адамда игиликке,
Аман джанын биз излеб, нек этебиз хыликке?

Сёзюн нек джюрютебиз, аны халкъгъа аманлаб,
Иги затын басдырыб, къуру аманын мараб?

Джюрек таза болмайын, ийманны азлыгындан,
Аны ючюн болурму, джюрекни тарлыгындан?

Тюз, иги джюрек болса, къайгыны излемезед,
Иги джанын кёрюред, аманын эслемезед.

Аллахыны аллына, аллай джюреги болгъан,
Ол не айтыб барлыкъды, ичи къайгыдан толгъан?

Къуллукъ этерге чабыб, джюрек нек сан этилмейд?!
Ол тюз болгъунчу дери киши джаннетге кирмейд.

Бир Аллахны аллында хорларыкъ – тюз джюрекди,
Насыблы болур ючюн таза джюрек керекди.

Я, Аллахым, насыб эт джюрекни тазаларгъа,
Къыямат кюн аллында уялмайын къалыргъа!

БЕШ АМАНАТ.

Беш багъалы зат бизге аманатха берилди.
Атабыз Адам была ол джерге джиберилди.

Ала была Иебиз бизни сынаб кёрюрге,
Сора биз ала ючюн, артда джууаб берирге.

Ала адам улугъа уллу саугъаладыла,
Акъыл иелери англаб, аланы аладыла.

Хар биринде бард мадар уллу хайыр алыргъа,
Ала была джол ишлеб, джаннетлеге барыргъа.

Аланы хайырланган адам насыблы болур,
Сан этмеген ёкюне эм сокъурана турур.

Бизни сыйлы файгъамбар ол беш затны юсюнден,

Не айтханын берейик, келгенича кесинден.

«Беш зат сеннге келгинчи, беш затдан сен хайыр ал,
Сансыз турмай алагъа, хакъ джолгъа кесинги сал!

Сеннге къартлыкъ джетгинчи, хайыр ал сен джашлыкъда,
Эсинг, къарыуунг кетиб, сокъраннгынчы къартлыкъда.

Кетген джашлыкъ къайытмаз, неллей бир ёкюнсенг да,
Артда уа сен джыларса, джашлыгъынгда кюлсенг да.

Ауруу сени тутхунчу, хайыр ал сен саулукудан,
Ол кючлесе уа, хайыр алалмазса кюллукудан.

Джюрегинг ишлеб турур, санларынг бойсунмазла,
Муратынг джарты къалыр, умулларынг толмазла.

Байлыгъынг бар заманда, джарлы болуб къалгъынчы,
Андан да ал сен хайыр, джокълукъ къолгъа алгъынчы.

Аллах ючюн джой андан сен къызгъанчлыкъ этме да,
Ахратха джол эте кет, мында къоюб кетме да!

Бош заманны хайырлан, зыраф этме да аны,
Марда была берилед хар адамны заманы.

Сен джашагъан болджалынг анда сеннге сорулур,
Озаманда, ишинги чегер базман кюрулур.

Сау замандан ёлгюнчю хайыр ал сен ашыгъыб,
Артда кюсеб табмазса, бошаса джанынг чыгъыб».

Была бары Расулну аманатыды бизге,
Сиз англарча тау тилде мен да береме сизге.

Была бош затла тюлле, биз бошха санасакъ да,
Аланы сансыз этиб, кюлакъламай турсакъ да.

Бары да соруллукуду, аланы бири къалмай,
Биреу да кютулалмаз, ол аманаты толмай.

Алагъа джууаб бермей, Бир Аллахны аллында,
Орнундан къымылдаргъа эркинлик болмаз анда.

Биз ол затланы барын сан этмейин турабыз,

Кесибизча дуняда зыраф джашау кьурабыз.

Ол затладан бирин да баджаралмайбыз толу,
Сора кьалай болурбуз биз Бир Аллахны кьулу?!

Зыраф этсек аланы, кьыйнала да билмейбиз,
Кьуру дуня болмаса, ахратха эс бёлмейбиз.

Кюнюм зыраф кетди деб, дуня ючюн айтабыз,
Ахратны уа сан этмей, кьулакьламай, джатабыз.

Эсибиз дуня малда, кёлтюрюб кетерикча,
Биргебизге ахратха биз аны элтирикча.

Уллу Аллах тюзетсин ол затланы англаргьа,
Одуняны эсгериб, биз алагьа тынгларгьа!

АЛИМ КИМДИ?

Хар аты алим болгьан, алим болуб бармайды,
Кьуран окьуй билгенлей, алимге саналмайды

Алимди деб турмагьыз, кука сёзле айтханнга.
Ётюрюк бла кертини джалгьаб, башын джабханнга.

Кесине сый чакьырыб, уллулукь излегенни,
Халкь аллына чыгьаргьа, джюреги кюсегенни.

Тамада болуб аты айтылырын суюгенни,
Башха чыгьалмай кьалса, дыгаласдан ёлгенни.

Кёб окьугьан тюлдю ол, билимни тюз тутханды,
Кесинден джукь кьошаргьа Аллахындан кьоркьгьанды.

Окьумаса да кьоркьуб, Ол буюргьанча турса,
Мында бютеу джашауун, дини айтханча кьурса,

Алим дерге болады хакьдан таймай баргьаннга,
Тюз джолуна джарашыб, Джаратхандан уялгьаннга.

Джангылса тауба этиб, сокьураныб кьайтханнга,
Джюрегинден, ичинден «кеч, Аллах!» деб, айтханнга.

Бусагьатда кёбюсю джалгьанчыла болгьанла,
Уятсыз, бетсиз моллала ичибизде толгьанла.

Аллахдан огъай эсенг, адамдан да уялмайла,
Эл суюмейд деб уялыб, ала артха турмайла.

Джокъмуду хазыр джашла, окъуб бошаб тургъанла,
Нек керекди динлерин дуня малгъа бургъанла?

Сен сынаб бир къарачы, дин къайгъылы тюлдюле,
Сатлыкъланы англамай, неллей бир халкъ ёлдюле.

Уллукеёллю адамгъа афенди къалай дейле,
Озаманда иблис да афендиди, билмейле.

Ол уллукеёллю болуб, Аллахны чамландырды,
Билими бар болса да, ол джаннетден къысталды.

Уллукеёллю адамгъа сыйлы орун болмайды,
Билим не кеб болса да, джаннетге киралмайды.

ДЖАШАУНУ ТАМАЛЫ.

Бу джашауну тамалы рысхы болуб къалгъанды,
Хазна киши къоймайын, халкъны эсин алгъанды.

Хар адамны къайгъысы – къайдан сом тюшюрюрге,
Аны ючюн джыртышыб, анычюн туююшюрге.

Аны ючюн эришиу, уятны, бетни да атыб,
Адеб-намыс барады тереннге кетиб, батыб.

Рысхы болса адамлыкъ керек болмай къалгъанды,
Хар не да бар тургъанлай, халкъны джылау алгъанды.

Тюбесенг таргъыу-джылау, ачдан ёле тургъанча,
Уллу къыйынлыкъ басыб, джашау бир тар болгъанча.

Миллет рысхыгъа башын атды анга джабышыб,
Уятны-бетни да ташлаб, кече-кюн да чабышыб.

Байлыкъмыды джашауну тутуб тургъан тамалы?
Огъай динди, адебди аны эм баш амалы!

Дин да, тин да болмаса, сора къуруйду джашау,
Адеб, намыс къалмайды – билгени къуру ашау.

Миллет хурметсиз болса, халкъ хайуаннга ушайла,
Бир-бирин къаба – талай хайуан кибик джашайла.

Ала болмасала уа, ол оюлуб башлайды,
Аллай халкъ узаймайын, адамлыкъны ташлайды.

Миллет бары бузулса – адеб, намыс къалмаса,
Сора миллет болурму, ол бир джукъдан уялмаса?

Оноуну бериб къойсанг акъылсыз адамлагъа,
Барырма джашау алгъа, ышансанг сен алагъа?

Хайуан билirmi эте адам улугъа оноу?
Ол а къуру джарайды – аны этерге улоу.

Хайуан не оноу этер миллетине, халкъына?
Аны оноуу болур, къуру кеси къарнына.

Дини, тини къалмаса миллет узакъ бармайды,
Озаманда аллай халкъ, къурумайын къалмайды.

СЁЗ.

Сёлешиуню Уллу Аллах саугъа этиб бергенди.
Ауузум бард деб бош сёзню сёлешмегиз, дегенди.

Ол бек уллу саугъады Бир Аллахдан адамгъа.
Инсанны сыйлы этген – ол да бизге бир тамгъа.

Адамла бир-бирине оюмларын айтыргъа,
Анга кёре ызына джууаблары къайтыргъа.

Сёз – Аллахдан аманат, сакъла аманатынгы!
Оннга-солгъа урдуруб, аман этме атынгы!

Сыйынгы сен бек сакъла, чегиб хар бир сёзюнгю,
Аллы была бир ойлаш, джууаш этиб кёзюнгю!

Керекли-керексизни сёзюнге салыб барма,
Бир кесекчик сагъыш эт, гюнахлы болуб къалма!

Адебсиз сёлеширге берилмегенди аууз,
Сёзюнгю созуб турмай, аны кысхаракъ тауус.

Сёлеширден албурун сёзюнгю сал базманнга,

Табсыз сёзню айтма, тёз, сеннге уру къазгъаннга.

Ауузну бериб Аллах, сынаб турады, къараб,
Игиден эм амандан къайсын айтыр деб, мараб.

Адам бир джангыз сёзню чыгъармайды ауузундан,
Джазыучула сакъламай, онгундан эм солундан.

Къыямат Кюн Аллахха – ол тирилик баргъанда,
Мында хар сёзю ючюн, джууаб берир ол анда.

Ауузуна бек сакъ болсун, бошлаб къоймайын аны,
Хар сёзюн ёлчелесин, болгъан адам ийманы!

Ол ауузуна ие болуб, кесин ариу сакъласын,
Аны тыйыб кюрешиб, адамлыгъын джакъласын!

Къуру тирменча аны бошлай дыгъырдатмасын,
Келген ашлыкъны барын, айырмайын тартмасын!

Къуру тирмен аурутад адамланы башларын.
Бошлаб ийиб къойма сен, ол тирменни ташларын!

БИЛИМ.

Билим бары Аллахдад, талпыгъаннга береди,
Эринмейин кюрешген, андан кесек биледи .

Акъылына ышанмай, Бир Аллахха таянса,
Керти билим Андады, джукълаб турмай уянса.

Алтын, кюмюш да бошду, билимге эс бёлгеннге,
Неден да ол багъалыд , аны англай билгеннге.

Ол сыйлы борчун этмей, къалай джукълаб турады,
Аллах берген насыбны, къалай кери урады.

Ачдан ёле тургъанлай, ашына чарлагъанча,
Ауругъан дарман этмей, алай ёлюб къалгъанча.

Бизни Джаратхан Аллах окъуб билим алыуну,
Бизге къаты борч этди. Къой сен джахил къалыуну.

Эм биринчи Ол бизге кёкден буйрукъ бергенди, -
«Окъу да билимли бол» - деб, мёлеги келгенди.

Бил, Аллахдан буйрукъну, джахиллей къалыб кетмей,
Джалкъау болуб билимге, сен эричеклик этмей!

Джахил къалыб дуняда, бир хайыуаннга ушама,
Ол джаханимни джолуд, сен джанынгдан бошама!

Ёмюрюнг юрен, кюреш – борчду билим излемек,
Расул фарызды деди, бизге аны тилемек.

Бешикден башлаб кюреш, къабыргъа киргинчинге,
Болджал джетиб сен ёлюб, дуниядан кетгинчинге.

Къытайда болса да бар, узакъды деб къарамай,
Дуняда, ахратда да къалмаз санга джарамай.

Джахиллик, къарангылыкъ – олду халек этиучю,
Хар кимни хайуан этиб, джаханимге элтиучю.

Ол тюлмюдю хар кимни уятын, бетин алыучу,
Джаратханны танымай, сыйсыз халгъа салыучу.

Олду халкъны айыблы этиб аны джоюучу,
Бедишлеге батдырыб, сылхыр этиб къоюучу.

Адам кеси ёсгенча, билими да ёседи,
Кюрешмей атыб къойса, сора билим ёледи.

Билими, англагъаны кеси кёлюне джетсе,
Анда билим ёледи, ол терс акъылгъа кетсе.

Адамны халек этген – ол акъылгъа келиудю,
Оюмуна таяныб, кесин уллу кёрюудю.

Арабда нарт сёз барды, «алим киши юренир,
Джахил болса ол хаман, хар кимге да юретир».

Китабдан бир хакимни сейир затын ачайым,
Ол бек файдалы болур, аны сизге чачайым.

Адамла тёрт тюрлюлле деб, ол алай айтханды,
Эм аманы аланы – джахилликге батханды.

Аладан биринчиси – англагъан, билген киши,
Билгенин биле эсе, ариуду аны иши.

Анга сиз бой салыгъыз, ол айтхандан чыкъмагъыз!
Ол сизге хакъны айтыр, аны сёзюн джыкъмагъыз!

Экинчи – билген киши, билгенин а билмеген,
Аны бери уятыгъыз, болсун джукъу кирмеген.

Ючюнчюсю – билмеген, билмегенин а билген.
Тюзетигиз сиз аны – ол тюзелирге суйген.

Тёртюнчюсю – билмеген, билмегенин билмеген.
Ол адамдан къачыгъыз – сокъурду джукъ кёрмеген.

Я, Аллахым, тилейбиз! Сен чыгъар джахилликден,
Джюреклени нюр этиб, къутхар деб халекликден!

КЪАЛАЙ КЪЫЙЫНДЫ НАМАЗ!

Къалай къыйынды намаз, джюрекни тюз туталмай,
Акъылынгы, эсинги джыйыб, бегиб туралмай.

Намазгъа былай кириб, намаз эте тебресенг,
Нек чачылыб тебрейди, Аллахда болмай эсинг.

Бу сейир иш тюлмюдю, чырт къарыуунг джетмейди,
Джюрек таяд да кетед, айтханынгы этмейди.

Къайда керексиз затла келедиле эсинге,
Къутулалмайса не бек сакъ болсанг да кесинге.

Ол къадар тюрлю акъыл бизге къайдан келеди,
Эсибиз тюзге кетсе, Джаратхан а кёреди.

Эсинг Анда болмаса, къабыл эте болурму,
Билмейме, ол намазны къылгъаныбыз толурму?!

Эс, акъыл тюзде болса, къуру санла къалайды?
Бизни Джаратхан Аллах – Ол джюрекегъе къарайды.

Эсинг тюзге чачылса, санла этген джарармы,
Акъылда Ол болмаса, тыш джанынга къарармы?

Анга тилекчи болуб, Аны аллына туруб,
Аны таба къарамай, эсни терсине буруб.

Башха къайгъыла хорлаб, Ол кетсе эсден чыгъыб,

Озаманда кьоймаймыд шайтан хорлаб эм джыгъыб?!

Нек джабышыб къалады шайтан бизге намазда,
Джаратханны аллында биз сюелген заманда?

Эм сыйлы къуллукъ – намаз, къуллукъланы барындан,
Ол анычюн чабады, бизни бѣлюрге андан.

Санланы сан этмейин, эсни чачыб кюрешед,
Бизни Аллахха иймей, къаршчы туруб эришед.

Санла ючюн джарсымайд, акъылынгы чагъады,
Биз намазгъа киргенлей, мыллык атыб чабады.

Джюрегинге кириб ол, кѣб сагъышла келтиред,
Къолундан келсе сени кѣкге-джерге джетдиред.

Ол налатны ууундан бизни Аллах сакъласын,
Намазда, тышында да хар заманда джакъласын!

ДЖАЗЫУ – БУЙРУКЪ.

Бир Аллахны буйругъу, эки тюрлю болады,
Адам къайсын тындырса, артда хакъын алады.

Игилик эм аманлыкъ деб барды джер джюзюнде,
Кѣре турабыз аны адамланы юсюнде.

Сайлаб, игини этген – тюз джолуна барады,
Аманны сайлагъан да – терс джанына ауады.

Экисине эркинбиз, бизге сайлау берилди.
Адам къайсын сайлар деб, сынаmgъа джиберилди

Амандан баш сакъларгъа – игиликле этерге,
Буйрукъ берди Джаратхан – биз насыбха джетерге.

Игини хакъы – иги, аманны хакъы – аман,
Сагъыш эт да сюз кесинг, санга берилди заман.

Аланы англар ючюн, акъыл берилди санга,
Кесинг терсине барыб, салма айыбны Анга.

Къуру акъылгъа кьоймай, Ол китабла ийгенди,
Джер юсюне законун бизни суююб бергенди -

Мен сизге болушайым, тюз джолумда туругъуз,
Джашауну сиз дуняда, Мен айтханча къуругъуз! -

Деб, джорукъ ийди бизге, сансыз этиб къоймайын,
Биз терс джанына кетиб, бетибизни джоймайын.

Буйругъу уа белгилид – ол да сыйлы Къуранды,
Аны сан этмей къойгъан, ол джарлыды, къургъанды.

Аллахха айыб салма, Джоругъуна эс бёлмей,
Ол берген акъыл была Аны законун билмей.

Джазыуунг а белгилид, буйрукъда тюз бармасанг,
Аллах берген насыбны, сен шукурлаб алмасанг.

Буйругъундан чыкъмазгъа сен кюрешсенг, къадалыб,
Аман джазыу этмез Ол, сени азабха салыб.

Джаратханны буйругъу ма буду, биз англайыкъ,
Терсликни Анга салмай, кесибибизге алайыкъ.

ХАТЕР.

Адамлагъа этебиз биз кёб тюрлю хатерле,
Керти джерде – тарлыкъда ала бизге нетерле?

Джаратханнга джокъ хатер, джаратылгъаннга – толу,
Аны аллында адам не джууаб берлик болур?

Ахрат азабдан дуня намыс кючлю дейдиле,
Одунияны кёралмай, дунягъа эс ийдиле.

Адамладан уялыб субай хатер барады,
Сакъ болуб бир-биринден бетлик аякъ алады.

Бир-биринден уялгъанча, Джаратхандан уялсала,
Аны унутуб турмай, сагъайыб, бир уянсала.

Бир-бирине этгенча, Анга хатер этселе,
Бир да къургъан заманда, ол мардагъа джетселе.

Бир-бирлерини сыйын кёргенча бир кёрселе,
Адам кёзден къоркъгъанча, Андан къоркъа билселе.

Адамланы хурмети башха чыгыб нек къалад,
Даим сауну сан этмей, ёллюкню кёлюн алад?

Кюрешелле бир-бирин ала разы этерге,
Дунияда бир-бирини кёлюне бек джетерге.

Аллахны разылыгы аллай бир нек болмайды,
Керти ийман бар эсе, сора ол нек толмайды?

Адам эшитеди деб, сакъ сёлеше билебиз,
Бир-бири къатыбызгъа эслеб, къоркъуб келебиз.

Джаратхан Бир Аллахха этебизми биз алай,
Сен бир айт меннге сора ол ийман болур къалай?

Хатер орнунда турса, дуня былай къатышыб,
Турмаз эди ийнан сен, халкъ бир-бирине шашыб.

КЕРТИ БИЛИМ.

Кёбле кюрешедиле, билим излеб къадалыб,
Ол керти билим эсе, бир къарайыкъ блай алыб.

Бирле тынч джашар ючюн, дуня окъуу окъуйла,
Кеслерин къыйнамайын, артда рахат солуйла.

Бирле тамадалыкъгъа мыллык атыб чабалла,
Халкъны хакъын да ашаб, харамлагъа баталла.

Сора ол да билимид, ёсемид аны сыйы?
Бир кесек сагъыш этиб, сезмеймид аны мыйы?

Керти билим кимдеди, окъуй билгендемиди?
Огъесе бир кабинет алыб киргендемиди?

Дипломну сатыб алыб, бир галстукну да тагыб,
Халкъгъа оноучума деб, миллетни хакъын къабыб,

Сора ол билимиди, халкъ билимге санайды,
Халкъ ол окъуугъа чабыб, дуня малны сайлайды.

Ол аны адамлыгъын не сыйын кёлтюремид,
Аллахха джууукъ этиб, тюз джолда ёлтюремид?

Кёб миллетле терилген, бек кёб халкъла абынган,

Ол да сора билимид – дуня малгъа табынган?!

Адамлыгына кьошуб, ол акъыл бере эсе,
Джаратханны англатыб, Анга келтире эсе,

Керти билим ма олду, тюзюча англагъаннга,
Аллахдан уялыб, кесин тюз джолуна салгъаннга.

Сора алайсыз окъуу – ол къалай билим болур?
Нек кёрмейди аланы, тюл эсе къарау сокъур?

Кёбюсю сукъланалла харамны ашагъаннга,
Терсни-тюзню айырмай, къатышыб джашагъаннга.

Окъутуб, билим бердик деб, алай сёлешелле,
Аны махтаугъа санаб, эришиб кюрешелле.

Кеси кибик бирлеге болур ючюн оноучу,
Онгсуз, джарлы айырмай, халкъны барын тоноучу,

Адамлыкъны тас этген окъуугъа «билим» дейле,
Адамлыкъ берген джерге акъылларын бёлмейле.

Тюз билими болгъанны, аны терсге санайла,
Бир къуджур атла атаб, анга тюрлю къарайла.

Къарны ючюн окъугъан – сора ол билимиди,
Бай болургъа окъугъан – сора ол алимиди?

Ачха ючюн окъугъан – билимиди сора ол?!

Керти окъуу излесенг, окъу да сен адам бол!

Керти билимни сорсанг – адамлыкъ юрениудю,
Джамагъатны, миллетни разы этиб ёлюудю.

ХАР ДЖАН ТАЗА ТУУАДЫ.

Джаратылса джангы джан, сабий тууду дейбиз биз,
Бир джаратхан болгъанын, ажымсыз билебиз биз.

Бу дунягъа къурагъан, аны джокъдан бар этиб,
Джаратыучу болгъанын биз тохтайбыз бегитиб.

Ол туугъанлай, англайбыз Бир Джаратхан болгъанын,
Бир болджал салыб анга, хаух джашауну къургъанын.

Къайдан тууар джангы джан, бир джаратхан болмаса,
Ол салгъан буйрукълары, ариу халда толмаса?!

Ол себебден хар бир джан ийманы бла тууады.
Артда аны башхала, ата-ана бузады.

Джаратыла эсе джан – джаратыучу керекди,
Аны къараб ёсдюрген – Ол Аллах Мубарекди.

Ол дуниягъа чыкыгъынчы хазырды кереклиси,
Хар барысын къурабды Джаратхан Аллах Кеси.

Анасыны эмчеги, солургъа – таза хауа,
Аны адам этерге хазырды ата-ана.

Ата-ана себебди, кимди сора ёсдюрген?
Бир болджалны джашатыб, артда аны ёлтюрген.

Ол аны кереклисин бермесе, къалай джашар?
Ол азыкъ къурамаса, ол къайдан табыб ашар?

Бир тылпыу да алалмаз, Ол хауаны бермесе,
Къалай джашау этеред, эки кёзю кёрмесе.

Бермесе Ол аякъла, топал къайры барыред,
Эки къолу болмаса, джукъну къалай алыред?!

Акъыл берди адамгъа, санланы ишлетирча,
Оноу этиб алагъа, кереклисин этерча.

КЕРТИ ТАМАДА.

Адамла бек сюелле бир-бирине тамада
Болуб оноу этерге, махтау излеб хаманда.

Оноучу болалсала, аны сыйгъа санайла,
Къалгъанлагъа бир къуджур, бир сейирле къарайла.

Бурун ханла, патчахла, энди бир тюрлю байла,
Атларын ауушдуруб – бары халкъны талайла.

Президентле дейдиле, джангы атланы атаб,
Джарлы миллетни хакъын ашай билелле бир таб.

Халкъ сайлады деб алдаб, ала башха чыгъалла,
Къайры суюселе ары, къара халкъны джыгъалла.

Тюз миллетни акъылын ары-бери буралла,
Тамада болур ючюн, джюз хыйланы къуралла.

Сора ол ишлерине демократия дейдиле,
Халкъны алдаб, оноучу болургъа кюсейдиле.

Аны была махтаныб, ёрге-энгишге джыралла,
Кеслери суйген джерге джарлы халкъны джыгъалла.

Адамланы терилтиб, алдау-чулдау этелле,
Халкъ ичинден мурулдай, ёлелле да кетелле.

Чибин балгъа батханча болса аны ашауу,
Халкъ къулакъгъамы киред, иги болса джашауу.

Миллетге кукаланыб, джылы сууну иелле,
Бал джалайбыз деб ала, баталла да, ёлелле.

Халкъны хакъын ашайла, сан этмей, къулакъламай,
Бюгюн бир бал джаласа, тамбласын а ойламай.

Къыямат Кюн халкъ бары дау айтса, ол не айтыр?
Хайыр болурму ансы – окюн таубагъа къайтыр.

Керти Тамада анга соруу сорса, не этер?
Джууаб бералмаса уа, алачюн отха кетер.

Ол Кюн Керти Тамада ким болгъаны билинир.
Мында тамадалагъа анда азаб берилир.

Керти Патчах ёлмейди, хаух патчахла ёлелле,
Къалгъанлача ала да джер къарнына кирелле.

Ханла, бийле, патчахла джууабха тартылырла,
Бир джерден хайыр табмай, дыгаласха къалырла.

«Дунияда патчах болуб, биз ханбыз деб тургъанла,
Ма бюгюн Мен Патчахма! Ол къауум а къайдалла?!» -

Деб, алайда аланы Джаратхан таргъа тыяр,
Зулму этген къауумну, Ол джаханимге джыяр.

ДЖАРЛЫ ХАЛКЪ.

Башда адам дунягъа, не ючюн джаратылды,
Ашаб, ичиб, керилиб турургъаamy атылды?

Неда юй болуб джашаб, сора ёлюб кетерге,
Юйдегини ёсдюрюб, сора юй-кюн этерге,

Аладан туугъанла да алай эте барыргъа,
Къарт къораса, туугъан да, аны орнун алыргъа,

Алай была ол адет хаман барыб турургъа,
Адам улу джашауун хайуан кибик къурургъа,

Джашауну магъанасы сора олму болады?
Сен ойлашыб къарачы, барысы бошалады.

Джанны сакълаб кюрешген, сора ол джашаумуду,
Тамбласында бошаллыкъ – сора ол ашаумуду?

Сора адам дунягъа анычюнмю келеди,
Джашау алапат эсе, сора ол нек ёледиди?

Сора ол бу дуняда къуру хайуанча ашаб,
Хайуан ёлгенча ёлюб, мында бошуна джашаб,

Сора ёлюб, тас болуб къалыргъаamy келгенди?
Аллахым бизни бери, Ол сынаргъа ийгенди.

Аллах бизден ауалда аллай сёзмю алгъанды?
Адам улугъа джанны анычюнмю салгъанды?

Адам да хайуан кибик, зыраф джашау этерге,
Джукъдан хапарсыз хайуан кибик, ёлюб кетерге,

Сора джокъмуд адамны бир артыгъы хайуандан,
Аллах берген акъыл да, айырмаймыды андан?

Хайуан деб нек айтылад, башхалыгъы джокъ эсе,
Адам деб нек сайланад, айырмасы джокъ эсе?

Адам тюлмюдю Джерде хар затха оноу этген,
Кёб тюрлю хайуанланы сюйгенича джюрютген?

Адамны уа хайуандан башхасы не болады?

Аны айыра билсе, анда акъыл толады.

Бери Ким келтиргенин, не ючюн ол келгенин,
Джашауну Ким бергенин, ахыры нек ёлгенин,

Ол затланы ангылаб, ол адамгъа ушаса,
Джашауун бош бошамай, ол адамча бошаса.

Хайуанладан айырса, ол кесин бир джанына,
Алайсыз ол хайуанча, сагъыш этмез джанына.

Акъылы джокъ себебли, соруу джокъду хайуаннга,
Нафсынг айтханны этиб, ушаб къалма сен анга!

Бил, джанынг ёллюк тюлдю, ол джашайды хаманда,
Ол джууаб бермей къалмаз, сюд башланнган заманда.

Ауалда берген сёзюн, Джаратхан Аллахына,
Ол анга сормай къоймаз, барса Аны аллына.

Джаратханны рысхысын хайырланыб, керилиб,
Хайуан кибик ол ёлсе, хауасына берилиб.

Аны барын унутуб, хайуан кибик джашагъан,
Джарлы болмай не болсун, джашауун бош бошагъан?!

ДЖАХИЛЛИК – ЁЛЮМДЮ.

«Къуру да джолоучу бол гъилму юретиучюге,
Неда сен тюбеучю бол, халны тюзетиучюге», -

Деди мени устазым, хадисни ача бизге,
Аманатны бузабыз, алмасакъ эсибизге.

Билим излеуню айтсакъ – ол борчду муслиманнга,
Бир Аллахха ийнаныб, кирсе керти ийманнга.

Билим излемей турса, джюрек ёлюб барады,
Хаман аны тот басыб, ол къаралыб къалады.

Ичи къарангы болса, джюрек нени кёрлюкдю?
Тюзню, терсни билirmi? ол джахиллей ёллюкдю.

Билим деген чыракъды, джюреклени джарытхан,
Хакъны суйген къауумну – аны излей арытхан.

Эринчекле чыракъсыз, къарангыда къалалла,
Сора джюрек къаралыб, хакъны кери уралла.

Джюрекле къабыр кибик, къаб-къарангы болалла,
Уруда къалыб кетиб, джукъ кёралмай туралла.

Къарангы къабырда ол – анда нени кёрлюкдю?
Джаны саулай турса да, тюзюн айтсакъ ёлюкдю.

Адамча, джер юсюнде айланса да къымылдаб,
Ол саугъа саналса да, кюренше да гырылдаб.

Ёлюк болмай не болсун, джюрек джукъ англамаса,
Хакъ айтылгъан заманда, эс бёлюб тынгламаса?!

Ёлюк эштмеген кибик, ол да эштмесе джукъну,
Джаны саулай ёлюкча, бардырса ол джукъуну.

Аны уятхан къыйынды, ёлю джукъу тутханды,
Къарангылыкъгъа батыб, ол ичине джутханды.

Ташайды ол тереннге, андан бери чыгъалмайд,
Къаты бегиб бошады, аны киши джыгъалмайд.

Сора ол бу дуняда, къабырдача джашайды,
Сагъыш этмей, хайуанча, ол джашауун бошайды.

Ол сокъурча, дуняда хаман абына туруп,
Тюз джолунда баралмай, джер-джерге кесин уруп.

Кесин тута билмейин, хаман тайыб джыгъылыр,
Керекли-керексизге – хар джерге ол тыгъылыр.

Бюгюн абыннганлыкъгъа, тамблагъа акъыл кирмез,
Биягъынлай энтда мен абынмайым, дей билмез.

Къулагъы джукъ эшитиб, ол анга хайыр бермез,
Не акъыл сёз айтсанг да, ол къулагъына кирмез.

Къулакъ джаны бла ётюб, бир бош тауушча кетер,
Аны тауушу анга, бир хайуаннгача джетер.

Ол сёлешген заманда, къач да кет сен къатындан,
Хакъ сёз чыгъар ауузундан деб сакълама сен андан.

Джюрек санлагъа патчах – санла джумушчу анга,
Ол таб оноу этмесе, беиш келтирир джаннга.

Джахил болса оноучу, ол таб оноу этерми,
Сыйын сакълаб бир джерде, ол айыбсыз кетерми?!

Къарангы джюрек болса, ол киши бла келишмез,
Санлагъа азаб берир, керек ишни ишлемез.

Тыйншлысыча алагъа, оноу этиб джарытмаз,
Джарлы, джазыкъ санланы керек джерге джаратмаз.

Эсирген оноучуча, ол таб оноу эталмаз,
Кеси орнун толтуруб, ол тюз джолун баралмаз.

Ишчилерин кесини ишлеталмаз джарашыб,
Ала уа оноу сакълаб, турадыла къарашыб.

Джарашдырыб, алагъа ол къалай оноу этер?
Джахил башдан не хайыр – ол сылхырына кетер.

Башда акъыл болмаса, бутлагъа да кюч джетер,
Хар затны да кесича, арты-аллына этер.

ШУКУР.

Аллахны ишлерине шукур этиб ким бошар!
Шукурчу болса адам, Ол ашхылыкъла къошар!

Ким Анга шукур этсе, анда дараджа ёсер,
Ол затны сан этмеген, артда ол аны кюсер.

Аны ийманы, дини анга кёре толады,
Адамлыгъы, сыйы да анга кёре болады.

Некди адам блай къуджур, игиликни англамай,
Тирелиб нек къалады, сау бол дерге унамай?

Аны ючюн кишиге сора хакъмы тёлейди,
Нек къоркъады? осёзню айтама деб ёледи.

Сора ол сёз биреуню, аны айтханы ючюн,
Сыйынмы тюшюреди, хурмет этгени ючюн?

Бир-бирине сау болну айтыргъа нек къоркъалла?

Таб, сауболну орнуна, гурушханы кьуралла.

Сыйыбыз тюшеди деб, бир бек кьоркьалла анга,
Сауболну айтмаз ючюн, кьуджурла этер санга.

Айтхан да аны таукел, ыйынчхамай айталмаз,
Таукел айтыб кьояргъа аны ётю джеталмаз.

Ол сёз багъалы сёздю, хакъ излемей айтылгъан,
Ызына джукъ берилмей, алайына сатылгъан.

Алай а аны была кёблени сатыб алгъан,
Къызгъанч аны айталмай – сатыудан кьуру кьалгъан.

Сауболну, ариу сёзню ала нек айтмайдыла,
Аны была бир-бирин сатыб нек алмайдыла?

Хакъсыз, ол тынч сатыуну, кьууаныб, нек этмейле,
Ол сёз бла бир-бирини кёлюне нек джетмейле?!

Кесин кыйнамагъанлай, сыйлы затны алмагъан –
Гызмар адам къачан да, джарыкъ бетли болмагъан.

Ол тынч сёзню къызгъаныб, сатыу эте билмеген,
Кеси башына заран этгенин а, кёрмеген,

Халкъны джюреги къачыб, хар ким андан джанлагъан,
Хазна киши кёрмезсе, артда аны джолагъан.

Ол сёзден ким рысласа, башына джетмей кьалмаз,
Аллахдан не адамдан бир бюсюреу алалмаз.

Адамлагъа этмеген, Аллахына этерми,
Сора ол бу дуниядан, бюсюреулю кетерми?

Аллахын танымагъан, ол адамын танырмы,
Шукур эте билмесе, аллай адам джарырмы?

Шукур этиу тюлмюдю адамлыкъны ёсдюрген?
Ол сёзге къызгъанч болса, олду сыйны юздюрген.

Бюсреу эте билмесе, сыйы была ёлюрмю?
Аллахы, джамагъаты аны ариу кёрюрмю?!

Кесин бек суйген кьауум, шукур эте билмейди,

Къуру анга таб болса, ол башханы кёрмейди.

Сый бере билмегенде – анда не сый боллукъду,
Халкъ бары айыб эте, учуз бола турлукъду.

Игиликни ангылаб, шукур эте билмеген,
Ол адам а, ажымсыз – анга ийман кирмеген.

Не Джаратхан Аллахха, не адамгъа этмеген,
Ол иймандан узакъды – ийман анга джетмеген.

Шукур этиу – ийманды, ариу кимге болса да.
Ариу арбазын сакълаб тургъан итге болса да.

Эм кёб шукур – Аллахха, сора ата-анагъа,
Ахлугъа, джууукълагъа, бютеу да адамлагъа.

Шукурсуз келишиу джокъ, шукурсуз джокъ ашау да,
Шукур эте билмесе, берекет джокъ джашауда.

ДЖАШАУ ДЖОЛЛА.

Адамны джашау джолун, биз алыб бир къарайыкъ,
Джашауда ненча джерге кёчеди, бир санайыкъ.

Джолоучу болуб адам ол беш джерге кёчеди,
Аны саулай джашауу ол джоллада ётеди.

Анасыны къарнында ол бир кече къалады,
Ол алайда ашауну анасындан алады.

Экинчи орну аны джер юсюнде болады,
Анда бир кече къалыб, ол джолуна барады.

Ючюнчюсю – къабырды, анда патар къурады,
Ананы къарнындача, къарангыда турады.

Тёртюнчю – андан туруб, Махшар тюзге ол барыр,
Гюнахын эм сууабын Аллах базманнга салыр.

Бешинчи – ахыр джери, не джаханим не джаннет,
Сора джолу бошалды, къайсы болур, ким билед!

Биринчи къабырдача, анасыны къарнында,
Ол ёлюкча турады, джукъдан хапарсыз анда.

Къарында заманында ауузу джабыкъ турады,
Ауузчугъу ишлемей, аш киндикден барады.

Анда ол ёсе келсе, заман джете тууаргъа,
Азыгъы къуралыбды, ол дуниягъа чыгъаргъа.

Къалай сейир ишди ол, ойлашыб къарагъаннга,
Аллай затны сюзерге акъылы джарагъаннга.

Ол ёсе келген сайын, Джаратхан Аллах анга,
Эмчекге сют келтириб, хазырлайд озаманнга.

Сора болджалы джетсе, бу дуниягъа тууады,
Ол тууаргъа азыгъы анга хазыр болады.

Киндикден аш алыуну андан сора къояды,
Башлайды ауузу ишлеб, ана сютден тояды.

Къарында джабыкъ аууз ачылады туугъанлай,
Эмчекни эмиб тебрер ол ауузуна салгъанлай.

Хар нени орнун билиб, къара, къалай къурады,
Ол джолдан бири таймай, джашау барыб турады.

Хар затны эбин билиб, эм аллында эсеблеб,
Керек джерине салды, джангылмай, барын эслеб.

Къашланы да салды Ол кёз башы дуббурчукъгъа.
Иги ойлаб къарасанг – кёзлени чунгурчукъгъа,

Кирпикле да къурады аны тегерегинде,
Кёзле сакъланыр ючюн, чунгурчукъну ичинде.

Кёзле манглайда болса, кёбле кёзсюз къалыред,
Аланы сакъляялмай, хар ким кёзюн алыред.

Аны юлгюге айтдым, болгъан зат да алайды,
Ол буюргъан орундан джангыз бири таймайды.

Аууз, бурун, къулакъла – барын орнуна салды,
Эслеб иги къарасанг, хар бири орнун алды.

Аджашыб не джангылыб джокъду тюшген терсине,
Хар адам да сейирди, къарасын ол кесине.

Биринде болгъан санла, биринде да бардыла,
Джюрекле уа бирча тюл, бир къаууму тардыла.

Ич джанына къарасанг, ол андан да сейирди,
Барысын келишдириб, анга джанны кийирди.

Алай аламат къураб, къолун, аягъын, санын,
Сора салды Ол анга оноу этерик джанын.

Хар адамгъа бир тюрлю, кесича сыфат берди,
Кечиндир джанынгы деб, джер юсюне джиберди.

Адамны ишленнгенин билир ючюн къадалыб,
Тышын, ичин да тинтиб, ёлюкню къолгъа алыб,

Адамны билир ючюн, аны хар затын ачыб,
Дохдурла кюрешелле къадалыб, аны чачыб.

Аны ичин-тышын да, мыйысын эм эсин да,
Кюрешелле алимле, тинтиб аны несин да.

Ёмюрлени тохтаусуз, аны тинтиб келелле,
Сау ёмюрню кюрешиб, джарты джолда ёлелле.

Адамны халын билиб бошамайын баралла,
Мыйыны айтсакъ – андан джукъ англамай къалалла.

Эм сейири нед десенг, къалай джаратды аны,
Кёз кёрмеген тамчыдан болдурады хар джанны.

Сора бизни ёсдюрюб, уллу адам этеди,
Артда уа анга къартлыкъ сора къалай джетеди?

Барысын да быланы башда буюргъан кимди?!
Ким эсе да ишексиз, Ол ишин уста билди!

Келишдириб хар затын, орунларына салыб,
Ол затланы эталлыкъ бармыд бойнуна алыб?

Сагъыш эт да адамгъа иги терен къарачы,
Ол къалай джаратылды, хар затын бир саначы.

Бири биринден сейир, къайсы бирин айтайыкъ!
Аны эталлыкъ кимди, энди анга къайтайыкъ.

Кёкню, джерни алсакъ да, алагъа да ие керек,
Хар зат кеси болду деб, ким бегитир, мубарек?

Кеслери алларына къалай болуб къалырла,
Хар бири джолун бузмай, таймай къалай барырла?!

АЧЫУЛАНМА!

Узакъ джерден бир адам файгъамбаргъа келгенди:
«Ауаз излеб келгенме, бир джукъ айтсанг», - дегенди.

«Ачыуланма!» - деб, анга алай ауаз бергенди,
Ол ауазды деб билмей, дагъыда излегенди.

Бираз туруб дагъыда, биягъынлай соргъанды,
Расул да анга хаман аны айтыб тургъанды.

Кече да къалыб анда, сора кете тебреди,
Манга сен не эсе да, ауаз айтмадынг, деди,

Биягъынлай ол сёзню, энтда къайтарыб айтды,
Сора бу да тюшюнюб ол сёз была къайытды.

Къайгъы андан чыкъмаймыд, иги сюзюб къарасанг,
Джюрек ачыулу болса, ким тюзелир, англсанг.

Къыйынлыкъны, азабны ол башланнган джериди,
Ачыулануучу адам – ол рахматдан кериди.

Ишексиз, аллай адам къатыджюрек болады,
Джюреги къаты болса, халкъгъа азаб салады.

Аны джюреги хаман, ол бузула барады,
Игитда, аллай джюрек таза тюлдю – къарады.

Джюрек джумшакъ болмаса, халкъгъа къайгъы келеди,
Юйюнде, эшикте да ол къыйынлыкъ береди.

Джюрекге сакъ болмасанг, ол бузулуб тебрейди,
Анга ачыуну ийсенг, ол хар кимни сермейди.

Эслеб, кесин тыймаса, ол тереннге кетеди,
Сора ол бузукъ болса, халкъгъа заран джетеди.

Аллай джюрек хар кимни тебрейди эрши кёрюб,

Ол Аллахын унутад, джюрек тебрейди ёлюб.

Эрлей эслеб ол аны джолуна тюзетмесе,
Ол семире барады, къысха тауба этмесе.

Алай была ол ёсе, амандан аман бола,
Кюнден-кюннге тереннге барад, къаны бузула.

Акъылы эслеб, аны бир мардагъа джыймаса,
Ол терсейиб барлыкъды, аны эслеб тыймаса.

Сора бегиб бошаса, аны къайдан тыяrsa,
Бузукъ къанны кюрешиб, джолгъа къайдан джыяrsa?

Ючюнчю орну аны – билгени къуру зарлыкъ,
Онглуланы кёрсе ол, джюреги этед тарлыкъ.

Зарлыкъ тутса, сора ол адамлыкъдан чыгъады,
Аны ичи къайнайды, зарлыкъ аны джыгъады.

Сора къаны бузулса, онглогъа эс бёледи.
Биреуню онгуб кёрсе, ол зарланыб ёледи.

Не къадар басдыrsa да, аны ичи къайнайды,
Ауузу джабыкъ турса да, зар кёзю уа чайнайды.

Урмайын эм тюймейин, ол кёблени джыгъады,
Бери ачыб къарасанг, джюреги чыгъанады.

Ачыуну арты алай, ёсе уллу болады,
Джюрек ачыулу болса, ма алай бузулады.

Эм ахыры ол джюрек аманнга бурулады,
Шайтаннга нёгер болуб, ол анга тутулады.

Ол шайтаннга шох болад, ариу динин тутса да.
Ол межгитге джол салыб, ары джюрюб турса да.

Ачыулу джюрек болса, андан зарлыкъ тууады,
Этген ашхы кьуллугъун кьоймай, барын джууады.

КЕРТИ ЗАКОН.

Сыйлы Аллах айтады, джыйырманчы суурада,
Джюз джыйырма тёртюнчю, окъуучу сен къара да!

Уллу атабыз Адам джер юсюне келгинчи,
Джаннетге эркин эди, тар дуниягъа эннгинчи.

Аллахха берген сёзюн бузду ол, бегиялмай,
Ибилисни хыйласын иги англаб къоялмай.

Джаннетде орун болмай, сора андан къысталды,
Кете туруб, Аллахдан джашаугъа джорукъ алды.

Джерде къалай джашарын, англатыб ийди андан,
Артда джууаб излерин, Къыямат кюн, адамдан

Джаратхан айтды анга, Ол буйрукъла иерин,
Джер юсюнде бек къыйын сынамланы ётерин.

Ызындан китаб ийиб, тюз джолун кёргюзюрюн,
Дунияда тынч джашаугъа Ол халкъын юретирын.

Ол джорукъ бла джашагъан, къыйналмайын джашарын,
Джаннетлеге къайытыб, сейир хантла ашарын.

Ол законну бузгъанлай, джашау къыйын болурун,
Халкъ бир-бирине болуб, джерде къайгъы толурун.

Сан этилмейин къалса, Уллу Аллахны сёзю,
Ол ийген буйрукъланы кёрмесе аны кёзю,

Къыямат Кюн Махшаргъа сокъур болуб барырын,
Джаннет джолну табалмай, ол аджашыб къалырын.

Ол ёкюнуб айтыры: «Былай болуб нек къалдым?
Дунияда мен сау эм да, бу азабны нек алдым.

Бюгюн мени былайгъа сокъур этиб нек джыйдынг,
Мен бир джукъну кёралмай, былай таргъа нек тыйдынг?»

Уллу Аллах да анга: «Кертиси иш алайды,
Анда сокъур, мында да сокъур болуб, джылайды.

Къуран аятларымы Мен санга ийген эдим,
Сен аланы сан этмей, унутуб къойгъан эдинг.

Сен аланы унутсанг, унутулурса кесинг,
Артда джууаб берликсе, билдиреме Мен Кесим», -

Деб барысын билдириб, джерге алай ийгенди,
Халкъ Аны сёзюн тутмай, джашау ауур тийгенди.

Дунияныкы оюнду, уллу кыйгы андады,
Мында сокъур джашагъан – ол анда азабады.

«Бу пелахха нек кьалдым, быллай юлюш нек алдым,
Мен былай нек абындым, кёлеккеге алдандым!»

Мында сокъурлай ёлген, анда алай ёкюнюр,
Мында хакъны кёрмеген, джаннетни кыйдан кёрюр?

Сагъай кьарнаш, джукъудан, Къуран айтханнга кьара,
Алай узакъ тюлдю бил, ахырат была ара!

Джукълаб тургъанлай ёлсенг, сен сокъурлай барырса,
Сокъураныб джыларса, андан а не алырса?

Ол Аллахны сёзюдю, сен анга эсинги бёл,
Сокъурлай ёлюб кьалма, кёзлеринги ачыб ёл!

Мында джукълаб турма сен, кёрюрге кюреш хакъны,
Сокъур бол да сен ташла, аджашыб баргъан халкъны!

Халкъча барама десенг, джаханимге кетерсе,
Кёзню ачыб кьарасанг, сен насыбха джетерсе.

Халкъны ызындан баргъан – халкъ баргъан джерге барыр,
Хакъны тутуб баргъан а – хакъны ичинде кьалыр!

ЗЫРАФ ЭТМЕ!

Аллах мени джаратды Анга кьуллакъ этерге,
Борчум эди кьадалыб, разылыкъга джетерге.

Мен а турама булджуй, борчларымы джашыра,
Рахат джатыб джукълайма, заманны бош ашыра.

Алтындан да багъалы заман зыраф болады,
Бош олтуруб тургъан а, артда нени алады?!

Бош ушакъла этеме, заманымы аямай,
Сау кюнлерим кетелле, хазна джукъгъа джарамай.

Телевизор алдайды, тартады ол кесине.
Бош кетген заманынгы аламыса эсинге?!

Хомух болма, сен кьадал, Бир Аллахны кьулуса,
Кюреш, орнунгу толтур, анда рахат солурса.

Заманны бош ашырма, сен кюреш кьул болургъа,
Сенде умут бар эсе, керти джерде солургъа.

Кьул борчунгу толтурсанг, джумушунгу баджарыб,
Бийинг бюсюреу этер, бай болурса, сен джарыб.

Кьул ишлерге керекди, бош олтуруб турмайын,
Бийи айтхан затланы бирин кери урмайын.

Кече-кюн да кьадалыб, заманымы бош иймей,
Ишими баджарайым, Бийни джанына тиймей.

Кьул борчуму толтурмай, хакъсыз кьалыб кетмейим,
Кьуру кьалыб сора мен, артда бушуу этмейим.

Орун кимни тартмайды, джукъуму да бёлейим,
Бийимден айыб алмай, разы этиб ёлейим.

Кимни келмейд булджуру, мен булджууну кьояйым,
Аллах берген ёмюрню хайыр джолда джояйым.

Мен эринчеклик этиб, борчларым джарты кьалса,
Бийиме не айтырма, джаным аллына барса.

Орнунгу толтурдунгму, кьуллукъ этиб Бийинге,
Кираламыса мында сыйлы джаннет юйюнге?

Анда эринчеклени орунлары башхады,
Бийлерине бойсунмай, джашаулары бошхады.

Багъалы заманымы зыраф иймей, кюрешиб,
Бийимден хакъ алайым, кесим была эришиб.

Бийинг берген джумушну сансыз этиб сен турсанг,
Ол сеннге хакъ берирми, Аны аллына барсанг?!

Аманаты толмаса, Бий сени ариу кёрмез,
Эринчек болуб джатсанг, джаннетине джибермез.

Сеннге кыалай кыарар Ол, джазыккысыныб эрими,
Кыурукколлай сен барсанг, сыйлы орун берими?

Бийинг берген джумушну, сансыз этмей, баджарсанг,
Арта Ол кыуандырыр, Аны аллына барсанг.

Кыадал, кюреш, эй, алан, бек багыалыд заманынг,
Сеннге аджал джетгинчи мында барды мадарынг!

Ол алтындан багыалыд, арта кюсеб табмазса,
Оздуруб ийсенг, арта сен сюрюб джеталмазса!

ЭСЛЕ – АМАНАТДЫ!

Бизникимид бу рысхы, башхады аны Иеси,
Ол бизге аманатды, джууаб излер Ол Кеси.

Бизни джаратхан кибик, азыккы джаратды бизге,
Аны Иесин англайыккы, атамай кесибизге.

Меникиди дер кибик, кесингмисе битдирген,
Неда сенмисе анга кёкден сууну эндирген?

Джерге атхан урлуккыну джаратхан а сенмисе,
Бу затны англамазча, сора сен телिमисе?

Узалаб, кыолунг была, сен урлуккыну тутарлай,
Сеннге кыолла ким берди, аны джерге атарлай.

Санла да бермедими, сен бачханга барырлай,
Аккылыны уа ким берди, сайлаб, урлуккы алырлай?

Кыарыу уа кыайдан чыккыды, барысын баджарырлай,
Джарыккыны уа ким берди, сени джолунг джарырлай?

Кёзлени уа ким берди, сен барысын кёрюрлей?
Барысын да берди хаух, аджал джетсе ёлюрлей.

Ары дери хайырлан, Ким бергенин ангыла,
Сени топал этмеген, Аллахынга тынгыла.

Кыалай урлуккы атаренг, Ол аланы бермесе?
Кыалай джюрюб барыренг, эки кёзюнг кёрмесе?

Санларынгы ишлетмей, Ол кыурушдуруб кыойса,

Къалай джашау этеренг, этген ишинги ойсa?

Барысы ол затланы болушлукъгъа бергенди.
Джанланы барысындан бизни артыкъ кѣргенди.

Бир сенек, кюрек кибик – сауутду санла санга
Биргеме джюрюйдюле, хаман болушуб манга.

Барысын келишдириб, Ол тюлмюдю джаратхан,
Халкъы джашау этерлей, джерни юсюн джарытхан?!

Сора барын англамай, кесибизге теджерге,
Къалай телиликди ол, биз ие болгъанча Джерге.

Биреуню рысхысына ие болургъа излейбиз,
Ачлыкъ келсе уа Андан бир болуш деб тилейбиз.

Бачха битдириб джыйдым, деб хапарла айтабыз,
Аны битдирген Иесин, сора нек унутабыз?

Урлукъну ким джаратды, топрагъын ким болдурду,
Аны сууун къурады, джылыу, джарыкъ урдурду?

Джелсиз битим болурму, аны Иеси уа кимди?
Былагъа ойлашмагъан, сора акъылдан кемди.

Бармыд бири аладан, бизни къолдан келаллыкъ?
Кимди базыб ол затны бойнуна бир алаллыкъ?

Сора Иесин унутуб, ийманны нек оябыз,
Биз Аны кѣрмейбиз деб, сан этмей нек къоябыз?

Кесибизге джоралаб, ие болургъа чабабыз,
Керти Иени унутуб, Аны башын джабабыз.

Бизни джаратыб, Аллах рысхыны сынам этди,
Адам аны англамай, иймансыз болуб кетди.

Бир Аллахны рысхысын хар ким атаб кесине,
Кеси суйгенча джоуб, сормай аны Иесине.

Аманатын ангылаб, джоймайды ол эсеблеб,
Суйгенича бюркеди, ашхы аяусуз теблеб.

Джер сюрюб, урлукъ атыб битдирдим деб, терилиб,

Аллахны рысхысы бла кюрешед ол керилиб.

Иесине сокъур болуб, андан ары кёралмай,
Теренирек ойлашыб, ол акъылын кералмай.

Алай была кёб адам Бериучюню унутуб,
Кяфыр болуб къалалла, Джаратханны къурутуб.

КЪАРЫУНУ ЮСЮНДЕН.

Биреу къарыулу болса, керекмид махтаныргъа?!
Анга бек кереклиси – ол Аллахын таныргъа.

Ол къарыуну бергеннге, англаб шукурла этсин,
Миллетни жарысууна джаны ауруб терк джетсин

Къарыуу бла бир хайыр эте эсе, махтансын,
Зараны джете эсе, тауба этиб тохтасын!

Онгузну зорлай эсе, акъылдан таяды ол,
Къарыу бар, акъыл а джокъ – къыйынлыкъ джаяды ол.

Телиде къарыу болса, онгузланы урады,
Ол къарыусуз къауумну къалтырата турады.

Аллахым мени онгуз этмеди дей, билмейди,
Анга къарыу бергенни, акъыл джетиб кёрмейди.

Мени кибик бармыд деб, къая болуб сюелед,
Тогуз грамм окъчукъгъа чыдаялмайын ёлед.

Аныча кёб джигитле къайдалла ол кёрмейди,
Ол къауумну бири да сыйы была ёлмейди.

Тамбла артынг не болур, андан хапар бармыды,
Онгузлагъа чабмасанг, бу джер юсю тармыды?!

Джигит эсенг, сен кюреш онгузланы джакъларгъа,
Аякъ тюбде ким барды деб, аланы джокъларгъа.

Джетиб алчы биреуню сен залимни тюбюнден,
Сен махтаула алырса джамагъатны кёбюнден.

Къарыуунгу сен джарат миллетинги сакъларгъа,
Джамагъатны, джуртунгу эм дининги джакъларгъа.

Ёгюзде да бард къарыу – андан халкъгъа не келсин,
Акъялы болгъан адам къарыуун элге берсин.

Къарыу была махтанган – ол тамам телиликди,
Керти джерге барса ол азабда термилликди.

Анга къарыу бергеннге, англаб шукурла этсе,
Къарыуну ол тюз джолда джюрютюб ёлюб кетсе,

Аны берген Иесине къуллукъ этсе къадалыб,
Аны ючюн джууаблы болгъанын, эсге алыб,

Ол джаннетге кийирир, джаханим отха салмаз.
Къарыу берген Аллахдан керек кюн айыб алмаз.

Бусагъатда джашлада джигит джаш табылырмы?
Керти джигит нафсысы айтханнга табынырмы?!

Кёб болгъанла джигитле, автаматланы алыб,
Бир-бирлерин къыралла, халкъгъа кыйынлыкъ салыб.

Аман джигит болгъанла бирле ичгиден тоюб,
Бир хайуанны сойгъанча, бири бирлерин союб.

Аллах салсын тюз джолгъа, джашау табсыз болгъанды,
Тёрт джаныбыз барысы аманлыкъдан толгъанды!

НЕ ЭТСЕ ДА.

Аллах эсе джаратхан, джан салгъан да Ол эсе,
Аны ызына алыб, къоратхан да Ол эсе.

Анга оноу Керекмид – нек этебиз дау Анга?
Иш да Аныкы эсе, сормай эсе Ол санга?

Сора бизде не барды, буйрукъгъа бой салайыкъ,
Андан келген сынамны, разы болуб алайыкъ.

Джаратды эсе бизни бу дуниягъа сынаргъа,
Сора нек кюрешебиз, хомух болуб сытаргъа?

Не берсе да Ол бизге, кюрешейик тёзерге,
Шайтаннга хорлатмайын, сынамланы ётерге.

Ауруу, ёлюм келсе да, Бир Аллахдан кёрейик.
Ишле бары Анданды, биз бойсунуб ёлейик.

Инджиуле да сынаргъа, кыйынлыкъ да кёрюрге,
Патчах болсун, бий болсун – буюргъанды ёлюрге.

Кыйынлыкъны уллусу – патчахма деб махтануу,
Неда биреу байма деб – рысхысына тахтануу.

Зорлукъ этиучю болса, ол ёкюнуб сокъраныр,
Этилген а хакъ алыб, ахратында кыуаныр.

Бу сынамды манга деб, Джаратханнга тохташыб,
Андан айыб алмайым, тёзейим деб англашыб.

Не берсе да чыдайым, мен хорлатыб кыймайым,
Сынамын бузуб кыюуб, мен айыблы болмайым.

Джашау халкыны чайкыйды, биз ёлгюнчюнге дери,
Тенгиз чайкыгъан кибик кемени ары-бери.

Тенгиз толкунла бизни ары-бери аталла,
Бир кыауум да бой салмай, ол тенгизге баталла.

Бизге да барды кюркыуу, хазырланыб турайыкъ,
Биз да батыб кетмейик, кесибизни кыурайыкъ.

Джаратханнга тынгламай, неллей бир халкъ тенгизге,
Батыб, ташайыб барад, кюркыйыкъ кесибизге.

Аякъ тиреб кюрешиб, андан киши кыалдымы,
Мында не кёб чабса да, киши джукъну алдымы?

Туугъан кюнюча хар ким кыурукъоллай кетелле,
Рысхысын мында кыюуб, адамлыкъны элтелле.

Адам болургъа кюреш, кый да сен ётюрюкню,
Ёлмез джерге сен ишле, кый да сен ёлтюрлюкню!

Бу сынамды манга деб, Бир Аллахха тохташыб,
Мен уялыб кыалмайым, тёзейим деб англашыб.

Не берсе да – сынамды, мен алданыб кыалмайым,
Сынамын бузуб кыюуб, Иемден айыб алмайым.

Къара сен тегерекге, сокъур болма, ач кёзню,
Заманны зыраф джойма, кьой сен сандыракъ сёзню.

Халкъ батыучу тенгизге сен да батмай къалмазса,
Сен алданыб чабыучу, рысхынгдан джукъ алмазса.

Хар ким рысхысын кьоюб, ташайыб кетед кеси,
Анга соруу этерге сакълаб турады Иеси.

Джаханим да, джаннет да кьонакъланы сакълайла,
Тамбла ары барлыкъбыз, аллыбызгъа къарайла.

Биз да аны сан этмей, кьулакъламай унутуб,
Чириб къаллыкъ рысхыгъа джабышыб аны тутуб.

Тамбла кюнню тёздюрюб, бюгюн кюннге алданыб,
Кёлеккеден тутханча, хаух рысхыгъа къадалыб.

Кимни кьутхарды рысхы, мында кимни къалдырды?
Тюзюн айтсакъ, кёблеге, кьуру айыб алдырды!

Рысхы адамны джаууд – аны бетин джойдургъан,
Ол бек кёблени алдаб – бир-бирлерин сойдургъан.

Кимни кьойду ол тенгиз, ары тартыб джутмайын,
Ёлюм а кимни кьойду, аны хорлаб джыкъмайын?

Ол къауумну бюгюн биз, къараб бир нек кёрмейбиз,
Барысы тас болдула – анга эс нек бёлмейбиз?!

Биз да алай боллукъбуз, артда унутуллукъбуз,
Махшар Кюн джетгинчинге, биз барзахда турлукъбуз.

Сора ол Кюн къабырдан кьобарбыз киши къалмай,
Бир джан къалмаз тирилиб, Аны аллына бармай.

Хар адам этгенине кёре хакъы берилир,
Аллахына сыйынган – одунияда керилир.

СЮЙМЕКЛИК БЛА ИЙМАН.

Сюймеклик была ийман – экиси да бирдиле,
Бири болмай бири джокъ, экиси нёгердиле.

Сюймеклиги болмаса, адам шайтан болады,

Ауузу омакъ сѣлеше, ичи кирден толады.

Шайтан отказ этмейди аны Иеси Аллахны,
Алай а ол Адамны суймей алды палахны.

Аны джаратхан Аллах болгъанын бегитсе да,
Ол Аны отказ этмей, аны толу билсе да,

Аллах джаратхан джанны ол эрши кѳргенинде,
Кяфыр болуб кетди ол, аны суймегенинде.

Аллах джаратхан джаннга, суймей эрши къараса,
Ол Аллахны суймейди, хакъын иги англаса.

Нек десенг джаратхан а, Уллу Аллах Кесиди,
Сен эрши кѳргенликге, Аллах аны Иесиди.

Аны ишин суймесенг, этген Иесин суймейсе,
Аны иги англасанг, бир джаннга да тиймейсе.

Аллахны ишин сѳксенг, Аны Кесин сѳгесе,
Иш барысы Аныкъыд, Анга кирни тѳгесе.

Сѳгер къайгъылы болмай, джанынг аурусун анга,
Терсейгенни кѳрсенг да, джумшакълыкъ келсин санга.

Ибилис да суймейин, ийманындан чыкыгъанды,
Ол аман кылыкъ аны, сыйсыз этиб джыкыгъанды.

Эрши кѳре тебреген ибилисча болады,
Хар кимни эрши кѳрюб, кир акъылдан толады.

Суймеклиги болмаса, рахматы да болмайды,
Не къадар дин тутса да, анда ийман толмайды.

Суймеклиги болмагъан – ол ийманын ояды,
Аллай ийманны Аллах къабыл этмей къояды.

Ол алдауукъ ийманды, адам билмей турса да,
Суймеклиги болмайин, джюрек джаурукъ къурса да.

Хар ким была кюрешиб, ауузун, тилин тыймайды,
Джюреги джумшакъ болуб, суймекликге джыймайды.

Къайгъычы джюрек болса, ийман къайдан тохтасын,

Кесин джолда тыймаса, салыб аны нохтасын.
Аллахны отказ этмей, халкьын эрши кёреди,
Джюрегинде ачыуун ол алагъа тегеди.

СЫНАМ.

Джаратды эсе Аллах бу дуняны сынаркъа,
Хар ким нени сайлар деб, туурабыздан къараркъа.

Къоркъуу, эм ачлыкъ была, эм ёлюм бла сынайды,
Ауруулу, сакъат, ёксюз, джарлы этиб къарайды.

Тюрлю-тюрлю къыйынлыкъ бериб, сынаб кёреди,
Сынам бошалыб ёлсек, анда хакъны береди.

Адамны уа умуту – бир инджиу да кёрмезге,
Хар затны да таб этиб, къолдан келсе, ёлмезге,

Аурумай, инджиу кёрмей, мында рахат джашаркъа,
Дуняны джаннет этиб, татлы хантла ашаркъа.

Айхай, бу хаух дуня уа бошалад да къалады,
Биз эслемей тургъанлай, джетиб, аджал алады.

Эшик къагъыб кюрешмей, сормай кириб келеди,
Адам дыгалас эте, ёледи да кетеди.

Тегерегине къарай, джанына дарман излей,
Бу дуниядан тюнгюлмей, кетед джашауну кюсей.

«Кимден дарман болуред, ким болушуред манга,
Келе тургъан аджалгъа – мадар джокъмуду анга?!»

Бир заманда джигит джаш, ма алай джан береди,
Халкъ кёрюучю аджалны, не тулпар да кёреди.

Акъыл иеси, эртдеден бу затланы ангыла,
Джашау ол джаннет тюлдю, бу сёзге иги тынгла!

Сынамынгы толтурсанг, джаннет артда боллукъду,
Аны сан этмеген а – ол азабда турлукъду.

Дуняда алкъа джаннет бир киши къурамады,
Не патчахынг, не байынг ёлмейин туралмады.

Акъял иеси кюрешед сынамын толтурургъа,
Акъялсызны умуту — мындан кетмей турургъа.

Ол да, бу да къалмайла, ахыры уа ёлелле,
Хар ким да этген затын керти джерде кёрелле!

КЪАДАР БЛА БУЙРУКЪ.

Араб тилде «къадарны» магъанасы былайды:
Пылан деб сиз англагъыз, аны аз джан англайды.

Дунияланы Аллахым пылан была къурады,
Ол пыланны бузмайын хар зат ишлеб турады.

Ала аны англамай, Аллахха дау салалла,
Кёб адамла чайкъалыб, къуджур сёзле айталла.

Къадар была эм буйрукъ — экиси башхадыла,
Адамла экисинде хаман къатышадыла.

Буйрукъ эки тюрлюдю — аны иги билейик,
Аланы таб англарча бола эсе, кёрейик.

Кёкде, джерде хар затха Ол буйрукъла бергенди,
Бири къалмай, барысы ол буйрукъга келгенди.

Кёклеге, Джерге айтды: «Буйругъума келигиз,
Сюйюб-сүймей болса да, хар ким ишлеб тебрегиз!»

Ала джууаб бердиле: «Биз бойсунуб келебиз,
Сен буюргъанча джолдан чыкъмай, ишлеб тебрейбиз!»

Бюгюн да, бюгече да баралла джолдан чыкъмай,
Аллах салгъан къадарны тюрлендирмей, не бузмай.

Кёклеге эм джерлеге, пылан салды барына,
Алада бири джокъду, джетмезлик ахырына.

Аллы барны — арты бар, барысы бошаллыкъды,
Къадар деген — ма олду, буйрукъ тыныб къаллыкъды.

Кёкде, Джерде хар бир зат Джаратханнга сыйынды,
Адамга уа буйрукъну бузмай туруу къыйынды.

Аманны, игини да Ол сынаргъа джаратды,
Сайла бирин аладан деб алагъа къаратды.

Иги джанын тутаргъа, амандан кенг туругъа,
Будунияда джашауун ма ол халда къуругъа.

Ол ма алай буюруб, бойнубузгъа салгъанды,
Бегиминден чыкъмазгъа адамдан ант алгъанды.

Бизде къарыугъа кёре, бергенди Ол буйрукъла,
Ол законну бузгъанла тюремеледе турлукъла.

Бизге ачыкъ буйругъу – ол экисид, билгеннге,
Бир Аллахдан буйрукъла – ма алалла, этгеннге.

Таша затланы бизге борч этмеди билирге,
Аланы Кеси билед, кюрешмейик тинтерге.

Анга ташаны билиу – анда сейир бармыды,
Бир Аллахны билими, адамдача тармыды?!

Тамбла боллукъ затланы Аллахым билмейд десем,
Анга ийнанырмыса, боллукъну кёрмейд десем?

Озаманда Аллах да адам кирик болады,
Боллукъну англамаса, ол да сокъур турады.

Алай а халкъ къатышхан – Аллахха джокъду заман,
Озгъанны, боллукъну да кёрюб турады хаман.

Заман – Аллах Кесиди, бары Анга туурады,
Къол аязда кирик Ол барын кёрюб турады.

Джаратыллыкъ джанланы, ала барлыкъ джолланы,
Бары анга ачыкъды, Ол билибди аланы.

Дунияда джашауунда хар ким нени сайларын,
Джер юсюнде хар адам не эте айланырын,

Сора мёлеклерине джаздырыб къойду барын,
Эртдеден билген затын, дуния къайры барырын.

Кёкле, джерле ишлейле, ала къылыкъ этмейле,
Ол буюргъан ырджыдан аз да ары ётмейле.

Ала таймай ишлейле, буйрукъну бири бузмай,
Не бири алгъа ётмей, не бири джолун созмай.

Бир Аллахны буйругъун этелле, разы болуб,
Анга тасбихле айта, ала къууанчдан толуб.

Болджал джетгинчи ала алай ишлеб турлукъла,
Заманлары бошалса, ахыр кюн оюллукъла.

Адамдан бир башхады – буйрукълары аланы,
Адамгъача, алагъа бермеди сайлаулары.

Башына эркин болуб, сайлау берилгеничюн,
Адам улу джууаблы болады аны ючюн.

Мёлекде да джокъ сайлау, оноу ётмейди кеси,
Ол сакълаб, къараб турад буйрукъ беририн Иеси.

Адам бла джин болмаса, джокъду сайлауу болгъан,
Ол экиси болмаса, джокъду буйрукъну бузгъан.

Ол затла, барысы да Аллахны къадарыды,
Сынамны ким толтурса – къутулур мадарыды.

Муну барын айтханым, бирле аманны этиб,
Аны Аллахха кюреб, анга бетлери джетиб.

Аллахны буйругъу деб, Бир Аллахха къаблайла,
Тауба этер орнуна, Аллахны айыблайла.

КЪАЙСЫ АМАНДЫ?

Уллукёллю болуудан неда уллу гюнахдан,
Къайсысы аман болур, ма бу эки балахдан?

Уллу гюнахха барды къутулур амал андан,
Тауба этиб къайытсанг, ол болад анга дарман.

Аман джолдан тюз джолгъа салса биреулен кесин,
Ол эсине тюшюрюб, аны джаратхан Иесин,

Ары дери ол этген гюнахха ол дарманды,
Уллукёллю кечилмез, аны иши аманды.

Нек десенг, уллукёллю – ол кесине базады,

Гюнах этген тюшюнсе – ол сокъраныб азады.

Уллукёллю адамны Сыйлы Аллах суймейди,
Ол кылыгы болганны джаннетине иймейди.

Уллукёллю болса уа, къаннга дери киреди,
Рак ауруугъа ушайды, ол бир терен сингеди.

Сау болмагъан аурууду, анга дарман табалмаз,
Ол аны халек этер, андан башын алалмаз.

Ол ауруу была ёлсе, анга Аллах къарамаз,
Аны этген къуллугъу бир джукъгъа да джарамаз?

Ибилис да джаннетден аны ючюн кыысталды,
Уллулукъ излейме деб, сыйсыз болуб атылды.

Махтанчакъны къуллугъу зыраф болур, аныча,
Не кёб къуллукъ этсе да, болмаз сууаб, алырча.

Не кёб тауба этсе да, ол да джукъгъа джарамаз,
Ол кылыкъ анда туруб, Аллах анга къарамаз.

Иблисге нёгер болуб, ол баргъан джерге барыр,
Ол къаллай орун алса, ол да аллайны алыр.

Эй, гюнах этген адам, къоркъма сен аны ючюн,
Кёлюм уллу болур деб, къоркъа бил аны ючюн.

Гюнахларынга тиле Кечиучюден кечмеклик,
Сеннге келиб джетгинчи бу дуниядан кёчмеклик.

Уллу Аллахдан уялыб, сен тауба эт ёлгюнчю,
Ахыр болджалынг джетиб, сен ёлюмню кёргюнчю.

Ол кечерге хазырды не уллу гюнахны да,
Саулукъда тауба этсе, не уллу пеляхны да.

Джан берген кёзюучюкде тауба къабыл болмайды,
Ары дери этилсе, къабыл болмай къалмайды.

Уллу кёллю адамны таубасы джарамайды,
Не кёб тауба этсе да, Аллахы къарамайды.

Быланы мен айтмайма, Сыйлы Къуран айтады,

Муслиман эсе адам, тюз джолуна кьайтады.

ДЖАРЛЫ ХАЛКЪНЫ КЕЧ, АЛЛАХ!

Джарлы халкъны кеч, Аллах! Ийнанабыз дейдиле,
Къуран Сени законунг болгъанын билмейдиле.

Къуран айтхан затлагъа Аллах айтад демейле,
Не хакъны, не тюз джолну англаргъа излемейле.

Муну Аллах айтады дерге акъыл джетмейди,
Ол себебден тюшюнюб, Сен айтханны этмейди.

Къуран, хадис айтады дерге юреналмайла,
Не эсе да ол затны ала эсге алмайла.

Къуран айтханны айтсанг, Абслюб айтад дейдиле,
Расулну сёзюн айтсанг, чайкъалыб тебрейдиле.

Динни мен къурагъанча, хаман Абслюб айтад деб,
Неда башха биреуню, ма ол алай айтад деб,

Бу джарлы халкъ тюшюнмей, къатышханлай барады,
Джахил къауумгъа тынглаб, сылхыр болуб къалады.

Орамда бир къатындан эштсе да, ийнанады,
Хар ким бир-бирин алдай, къатыша айланады.

Мени имам этгенлей: «Джамагъат, бир тынглагъыз,
Мени тилегим барды, сёзюмю бир англагъыз!

Тилегим олду сизден, Абслюб айтад деменгиз,
Ол халкъны къатышдырыр, ол акъылгъа келменгиз!

Къуранны къалайындан айтханымы айтайым,
Суурасын эм атын, хар несин ачыкълайым.

Абслюб айтды демейин, Аллах айтады дегиз,
Анда сизге буйрукъла беред Джаратхан Иегиз!», -

Деб айтыб кюрешгенем, ала аны эштемелле,
Не тилеб кюрешсем да, тилегими этмелле.

Алай была муратым джарты къалды, джетмедим,
Джамагъатдан къууаныб, мен келишиб кетмедим.

Айтды-этдиле была, халкъ къатыша барады,
Былай была ол барса, маджус болуб къалады.

Къуранда Уллу Аллах айтхан джолгъа келгинчи,
Халкъ къатышыб барлыкъды, ол Хакъ джолгъа киргинчи.

КЁЗНЮ АЧАРЫКЪ.

Къуру сыйлы Къуранды, адам кёзню ачарыкъ,
Анга ау болуб тургъан тубанланы чачарыкъ.

Гяуур къауум аманлаб, андан рыслаб къачалла,
Анга бедишле къураб, сау дуниягъа чачалла.

Табхан ётюрюклерин хаман анга къуялла,
Халкъланы мыйыларын къатышдырыб къоялла.

Джахил муслиманла да, ол хапарлагъа тынглаб,
Ийнаныб къол салалла, кертда деб, тюзге англаб.

Адам къалай билмейди, джау джаулугъун этеди,
Ёмюрден бери келген, ол аны адетиди.

Муслиманла, келигиз, тынгламайыкъ биз анга!
Барыбыз эс бёлейик кёз ачыучу Къураннга.

Кертини, ётюрюкню джангыз олду билдирген,
Джюрек кёзю ачылыб, хакъны ары кийирген.

Сора ол бош затмыды, сансыз этиб турурча?
Аллах Кеси юретед, биз тюз джашау къурурча.

Муслиманла Къуранны сан этмейле, кёреме,
Ауазгъа уа чабалла, мен сейирден ёлеме!

Акъылларын дин этиб, ала ауаз берелле,
Тубаннга юрген итча, сандракъны юрелле.

Къуранда не айтылад, деб хазнасы сормайды,
Билмесе, джахилме деб, ол орнунда турмайды.

Биз миллет, не эсе да, кесине бек базады,
Билгенни кёрюб болмай, анга уру къазады.

Бир-бирлерине акъыл юретирге чабалла,
Адамлыкъны, айыбны сансыз башын джабалла.

Бир Аллахны китабын ала алгъа салсала,
Джаратханны буйругъун ала эсге алсала,

Ол кёзлерин ачаред, джукъуларын сагъайтыб,
Тюз джолгъа да салыред, аланы бери уятыб.

Аллахны отказ этиб тургъан, кёб гяуурланы,
Аны окъуб сюзселе, уятады ол аланы.

Сен эс бёлюб къарачы, къаллай уллу алимле,
Аны окъуб эм сюзюб, бир сёз табмай, бегилле.

Бек ачы коммунистле къайтыб, ийман салалла,
Ол айтханнга тюшюнюб, Ислам динни алалла.

Бизде аны сан этмей, ойнай, булджуй туралла,
Нафсы суюгенни айтыб, халкъны ары буралла.

Къуран тюлмюд халкъланы мюйюшге тыя келген,
Анга илиннгенлени тынч этиб, джууаб берген.

Джарыкъ кюндюзню къоюб, халкъ кечени нетеди,
Къарангыда баралмай, абын-сюрюн этеди.

Кюн тийиб джарытханча, ол дуняны джарытад,
Къарангылыкъ, джахиллик – ол адамны арытад.

НАМАЗ – УШАКЪДЫ.

Намаз деген ол неди – ол Аллах бла ушакъды,
Эсинг башхагъа кетсе, ол Аллахха къошакъды.

Намазлыкъгъа кирсенг сен, бир болуш деб тилейсе,
Бир къарыусуз джанма деб, Андан мадар излейсе,

Кесинги сыйсыз этиб, сен Раббинги аллында,
Мен гюнахлы къулунгма, деб джалбаргъан халынгда.

Ниет этиб «Аллаху акбар» деб къулакъ къакъсанг,
Мен дуняны ташлайма, дейсе сен алай айтсанг.

«Аллаху Акбар» десенг, Аллах эм уълуд дейсе,

Кесинги назик этиб, Аны аллына сюейсе.

Къулакъ къакъгъан такбирге харам такбир дейдиле,
Дунияны харам этиб, намазгъа кир дейдиле.

Къулакъ къагъыб, бегитиб сен ушакъгъа кёчесе,
Салам бериб чыкъгъынчы, Иенг бла ушакъ этесе.

Арагъа киши салмай, Кеси бла сёлешесе,
Анга къул болгъанынгы ачыкълаб кюрешесе.

Сен аллында сюелиб, окъуйса суураланы,
Кими махтау Аллахха, кими тилек аланы.

Сора рукугъу этиб, бюклениб, ийилесе,
Джаратхан Ол болгъанын Раббинге билдиресе.

«Субхана Раббиял Гъазъиим», деб Иенги тазалайса,
Махтау этиб эм Уллу Ол болгъанын ангылайса.

«Самигъаллаху лиман хамидах» десенг, аны
«Аллах эштеди» дейсе, Анга махтау айтханны.

«Раббана лакал-хамды» дейсе сен ёрге турсанг,
«Эй, Раббибиз, махтаула Сеннгед» дейсе, тюз болсанг.

«Эм уллу Аллахды» деб, сен седждеге бараса,
Башынгы джерге уруб, Аллахха джалбараса.

«Субхана Раббиял-агъляя» деб айтаса алайда,
«Бизни Мийик Раббибиз» бек тазады хар къайда,

Дейбиз, седжде этсек да, уллулаб Джаратханны,
Аллыбызда суратлаб, кёрюб тургъанча Аны.

Намазда Аллах была былай ушакъ этебиз,
Ансыз мадар болмазын биз англаб, бегитебиз.

КЕРТИ УСТАЗ.

Окъуб, билим алыргъа кёбле мыллык аталла,
Бир-бирине эришиб, адамлыкъны саталла.

Окъуугъа киргенбиз деб, джюрюйдюле махтаныб,
Уллу ачхала джоуб, дуня малгъа тахтаныб.

Бара-келе туралла, чурукъ джыртыб, къадалыб,
Дерсин билген бармыды, окъуймуд китаб алыб?

Хар бирини да барды окъутхан устазлары,
Джарашдырыб окъутхан бар эсе – бек азлары.

Окъутхан, окъугъан да дуния малды къайгъысы,
Адам болсам деген а, табылырмы къайсысы?

Окъуу-окъуу деб чабыб, бир диплом алалсала,
Омакъ мешнагъа миниб, бир галстукну такъсала,

Иги улхучукъ тюшген бир джерчикни табсала,
Халал-харам болса да, бир ашаугъа батсала,

Дипломчукну кёргюзюб, бирер джерге кирелле,
Бир орунну алгъанлай, хыны болуб тебрейле.

Аллахны аты была урогун башламагъан,
Сора ол устазмыды, хакъ сёз бла бошамагъан.

Аллахны атын айтыб, салам бере келмеген,
Кете туруб, сиз Анга аманат деб, кетмеген.

Керти устаз бард, билсенг, сау дунияны башына,
Уллугъа, гитчеге да, къартына, эм джашына.

Ол бир сыйлы устазды, адамлыкъны ёсдюрген,
Адамны сыйсыз этмей, терс джолланы кесдирген.

Аны устазгъа сайлаб, тутта билген – насыбды,
Алайсыз аны юсюн насыбсызлыкъ басыбды.

Аны устаз этмеген, ол насыбха джеталмаз,
Къаллай бир окъуса да, кесин адам эталмаз.

Ол устазны окъууу сау дунияны джарытад,
Башхалары, чабдыра зыраф джолда арытад.

Кеси мындан кетсе да, керти устаз ёлмейди,
Ол окъууну сайлагъан, ол да ёлюм кёрмейди.

Хаух дуниягъа окъугъан – ол ёлсе, джокъ болады,
Керти окъуу окъугъан – ёлсе да, сау турады.

Керти устаз кетгенди, окъууу уа барады,
Адамлыкъны сайлагъан, ол окъууну алады.

Керти устаз деген а – адамлыкъны юретген,
Адебни эм къылыкъны дуниягъа джайыб кетген.

Ол устазны китабын ким окъуса, дерс этиб,
Не азчыкъ да аджашмаз, къалмаз серине кетиб.

Джер юсюнде тюз джолну халкълагъа ачыкъ этген,
Ол джолну ким сайласа – уллу насыбха джетген.

Мухаммад файгъамбарды, атын излесенг аны,
Хаманда сау устазды, кетсе да аны джаны.

Мингден артыкъ джылланы аты эски болмагъан,
Ол окъуугъа джетмейин, бир билим да толмагъан.

Окъуу-окъуу деб миллет, окъуугъа баш аталла,
Нюр бериучю окъууну дуния малгъа саталла.

УЛЛУ САУГЪА.

Эй, Аллахым, Къуранны саугъа этдинг Сен манга,
Сансыз-санаусуз махтау, шукурла болсун Санга!

Джашаууму кёбюсюн Къуран была ашырдым,
Атеистле джол бермей, кёб джылланы джашырдым.

Аладан къутулгъанлай, манга бир къууанч келди,
Аны айтыб тебрэдим – бурнум бузгъа тирелди.

Сени хар бир сёзюнге, сыйлы Къуранда болгъан,
Анга джетер багъа джокъ – Ол сыйлы нюрден толгъан.

Анга багъа тюдюле, сау дунияда алтынла.
Аны къой да, биз айтхан болсун, дейле къатынла.

Сен джиберген буйрукъну къой да, бизге тынгыла,
Деб къысадыла ала, биз айтханны ангыла!

Аллах суюгенни къой да, этилсин биз суюгенча,
Къуранны ары джабыб, миллет эте келгенча.

Биз айтханнга кёч дейле, Сени Сёзюнгю оюб,

Къатын динни тут дейле, Сени дининги кьоюб.

Аллахым, Сеннге туурад, барын кёрюб тураса,
Джахил кьауумну бошлаб, бизни таба бураса.

Фанатик динчилеге келмейди кьошулурум,
Властла была ишлеген молла бла, шох болурум.

Бу джарлыла, факъырла нетгенлерин билмейле,
Ол айтханнга чарлайла, Андан тилек тилейле.

Буйругъун кьабыл этмей, уялмай къалай тилейле,
Алай тюлдю десенг а, санга тишле билейле.

Керти муслиман болса, адам алай эталмаз,
Бир Аллахны сёзюне, ол кенделен туралмаз.

Динни эм уллу джауу ала болуб кьалдыла,
Тыш джаугъа нёгер болуб, бизге кьайгъы салдыла.

Ичингде джау аманды, тышында джаудан эсе,
Ичингде ау кьоркьуулуд, тышында аудан эсе.

Тыш джаудан эсе уллуд кьарангыны зараны,
Кеси айтханнга бегиб, бюгалмазса сен аны.

Бир Аллахны сёзюне ёлелле ала чарлаб,
Кеслерича этерге туралла ала, марлаб.

Тюз джолну излегеннге табадыла бедишле,
Ма алай бек сейирди кьарасанг, халкъда ишле.

АЛЛАХ КИМДИ?

Бир Джаратхан барды деб, айтыу ийман болмайды,
Ол джиберген законну тутмай, ийман толмайды.

Ийманы керти болгъан, кьургъакъ сёз бла кьоймайды,
Аны патчах этмесенг, сеннге ийман кьонмайды.

Дунияны джаратхынчы, Ол Джоругъун кьурады,
Арта бизни джаратыб, джол кёргюзюб турады.

Керти Патчадан кьоркьуб, ол Законну айтмайла,
Ол юретген Джорукъну – тюз джолну джаратмайла.

Англартъа излемейле Ол Оноучу болгъанын,
Джашаугъа Закон къураб, Джер юсюне салгъанын.

Адамгъа тынч джашауну, Андан иги ким билир,
Акъылы болгъан адам, чарламай Анга кирир.

Джаратханнга ийнанмай, андан тюлдю къыйынлыкъ,
Джер юсюнде аманлыкъ, ансыз тюлдю тыйыллыкъ.

Барды дунияны Иеси, дейле сѣлешсенг, халкъла,
Кѣбюсю уа чарлайла Аллахдан келген хакъгъа.

Джаратхан бард деселе, ол ийманнга саналад,
Аны динин тутханнга, бѣрюгече къаралад.

Тюрлю атланы атаб, бир бедишле санайла,
Таб тюшгенлей сытаргъа динчилени марайла.

Телевизор къычырыб, джарашдырыб джаншайды,
Кѣбюсю уа ѳтюрюк, халкъ терилиб джашайды.

Джахилле да ийнаныб, башлары хайран болуб,
Сен алагъа тынгласанг, сандракъ хапарла толуб.

Кеслери да англамай, бир сейир аджашалла,
Тамада къауум алдай, халкъ териле джашалла.

Сора ол ийманмыды, чарлаб Законун алмай,
Джаратхан а барды деб, Ол айтханнга тынгламай.

Джашагъан къаралынгы, кѣрчю законун бузуб,
Рещѣткадан къаратыр, эрлай ол сени тутуб.

Кърал закондан не къачыб, не алдаб къутулурса,
Аллахныкъын бузсанг а, ажимсыз тутулурса.

Закону да, кеси да ѳлюб, тас болуб баргъан
Патчахланы нетебиз, барды да ѳлмей тургъан.

АЛЛАХ КЪАЙДАДЫ?

Аллах кѣкдед деб бирле бек кючлю бегителле,
Кѣргенми этгендиле, алай нечюн этелле?!

Кимди кёралгъан Аны бир айтсын бизге бери,
Кимди билими болгъан алай мийикге дери?!

Адамда бармыд акъыл Аны англаб билирлей,
Неда билим джетемид ол затны бегитирлей?!

Къуран тюлмюд хар затны муслиманнга билдирген,
Уллу Аллах да бизге аны ючюн джиберген?!

Даулашыргъа керекмид, Къуран айта тургъанлай,
Ким да ангыларыкъды, эсин ары бургъанлай?!

Аллах бизге айтады сыйлы болгъан Къуранда.
Ол къалайда болгъанын ариу англатад анда.

Джюз онбешинчи аят «Бакъара» суурасында
Джарашдырыб ачыкълайд англагъаннга барсында!

«Сиз аллыгъызны къайры бурсагъыз, Ол андады,
Къалайгъа да джетишиб, кёрюб, билиб турады».

Дагъыда ол айтады биягъы Къуранында,
Элли джетинчи суура төртюнчю аятында.

«Ол сизни бирегизгед, сиз къайда болсагъыз да»,
Хаманда Ол нёгерди, сиз кёрмей турсагъыз да.

ЭМ МИЙИК.

Бу дунияны Бир Аллах Кеси къурагъан эсе,
Миллиардла турса да, ахыр кюню бар эсе,

Къалай алайда аны ахыры боллукъ эсе,
Джерде, кёкде джукъ къалмай, барысы къурлукъ эсе,

Аллы болса арты бар, ол бошалмай къалмайды,
Ол Аллахны законуд, тауусулмай болмайды.

Не барды сора муну багъалатыб суйгенден,
Халкъ бир-бирин къыргъандан, бир-бирин да туйгенден.

Дуния ючюн урушуб, аны ючюн тартышыб,
Ол телилилик тюлмюдю, аны ючюн джыртышыб.

Алай эте кёб халкъла тар къабыргъа киргелле.

Дуния тюрленмей турад, ол джигитле ёлгелле.

Ёмюрлюк джер бар эсе, ахыры болмай тургъан,
Адам улу тирилиб, тюрленмей джашау къругъан.

Мындача адам улу аурумагъан, ёлмеген,
Не бир кърартлыкъ келмеген, не кърыйнлыкъ кърмеген.

Бир-бирине дерт тутуб, джюреги тар болмагъан,
Не ниети зар болуб, кир акъылдан толмагъан.

Къруру суйген болмаса, эрши кере билмеген,
Андан артыкъ болса да, анга эсин белмеген.

Хар ким сууукъ дуняда бир болджалны джашайды,
Джанын сакълаб кюреше, бир затчыкъла ашайды.

Не бек суйсек да муну белгилиди джолубуз,
Бизден алгъала кирик, биз да къробы болубуз.

ДИН БЛА ДЖАШАУ БАШХАМЫДЫ?!

Аллахсызла экисин эки белюб ийгенле,
Джаратханны ишине батыр болуб тийгенле.

Экиси да бирдиле, адам ючюн къруралгъан,
Насыблыды аланы белек этмей туралгъан.

Сора аланы белсенг, рахат джашау болурму,
Бир-биринден айырсанг, халкъда мурад толурму?

Хар затны кърурагъанда, бу джашауну Иеси,
Экисин негер этиб, бирге жаратды Кеси.

Аланы тюрлендирген Аны ишин чачады,
Миллетни эки белюб, халкъда джаурукъ ачады.

Аллах Кеси жаратхан законну ол бузады,
Андан кербю биледи, кесине нек базады?

Светский деб бир къруумгъа, духовный деб бирлеге,
Айры этиб халкъланы, кеси батыб кирлеге.

Джаратханны буйругъун кюрешмей тюзетирге,
Кеслерин тюзетсинле, Ол айтханны этерге!

Бары Джерни юсюнде къралла, шахарла толуб,
Джашайдыла къатышыб, хоншу, тийреле болуб.

Бир-бирине бармайын, алмай-бермей турмайла,
Айырылыб, бёлюнуб бир башха джурт къурмайла.

Бир-бирин джаратмайын, кынгыр къарай джашайла,
Бары, Аллах битдирген, бир рысхыны ашайла.

Динсизле башха чыгыб, дин тыйылыб мюйюшге,
Аны буууб къоймайла, къара бу сейир ишге.

Аллахсызла дуняны эки бёлюб къойдула,
Динсиз окъууну джайыб, кёб халкъланы джойдула.

Къалай билмейле ала динсиз джашау болмазын,
Хайуанча ашаб турсанг, адамлыкъны кълмазын!

Кёб акъылмы керекди, мушулдаб, ашаб турсанг,
Джаратханны англамай, сен кийик джашау къурсанг,

Адамлыкъ деб билмесенг, намысны сакъламасанг,
Адеб, хурмет болмаса, сыйынгы джакъламасанг,

Хаман ашаб семириб, сора артда ёлюрге,
Анычюнмю джаратды къуру ёлюм кёрюрге?

Светский джашау дегенни – аны къалай англарса,
Ашаулары хайуанча, сейирсиниб къарарса.

Ашны Иесин джашырыб, ала тоюб джырларла,
Сора бир хайуан кибик, шукур этмей джатарла.

Озаманда адам деб, анга къалай айтылыр,
Ашай билген хайуан деб, анга алай аталыр.

АУАЗГЪА ТЫНГЫЛАУ.

Ауаз айтылса, анга ким да тенг тынгламайды,
Хар джюрек да ауазны тюз ангылаб бармайды.

Ауруулу джюрек болса, ол кесича ангылар,
Аллахдан къркыгъан джюрек ол уялыб тынгылар.

Хар адам да ауазгъа джюрекден къарамайды,
Терс акъыл болса, анга тюз ауаз джарамайды.

Ол сёлешиб тебресе, ары-бери урдурур,
Кесине таб джанына, суюгенича, бурдурур.

Ол суюгенча болмаса, джюреги унамайды,
Туруб кетиб къалалмай, ары-бери аунайды.

Апенди да джангылыб, бир затны терс айтса да,
Тюз джюрекге ол кирмез, ариу тынглаб турса да.

Ауруулу болса джюрек, керти зат анга джетмез,
Не къадар тынгласа да, ауаз ичине ётмез.

Анда орун болмаса хакъны ары салыргъа,
Кирден толуб бошаса, аны ары алыргъа,

Анда орун джокъ эсе, ары къалай сыйыныр,
Кир болгъан джерге, таза сора къалай джыйылыр?

Кир джюрек таза была бирге къалай келишир,
Таза эсе – тазагъа, кир да – кирге илешир.

Кир бла таза бирикмей бир-бирлерин тюртерле,
Ала бирге джыйылмай, бир-биринден юкерле.

Ол экиси джаулалла, бир джерге джыйылмагъан,
Не къадар кюрешсенг да, бир затха сыйынмагъан.

ДИННИ СЫЙЫ.

Биз къаллай муслиманбыз, дин айтхан деб къарамай,
Афендинг, шериятынг бир джукъгъа да саналмай.

Окъугъан алим адам сыйсыз болуб нек къалды,
Къуранны алай ташлаб, адетлени нек алды?

Хакъ сёзню сыйы тюшюб адет башха нек чыкъды,
Джаратхан сан этилмей, дуня хорлаб нек джыкъды?

Бир джууукъ адам ёлюб, мен къайгъы сёзге бардым,
Алайда халны кёрюб, осагъат сокъурандым.

Нек келдим былайгъа деб, кесими айыбладым,

Сёзлерин эштгенимде, сора къачар къан алдым.

Мен да алай олтуруб, ала дауну башлалла,
Адетлеге кёчдюле, шериятны ташлалла.

Меннге джукъну сормалла, бурулуб къарамалла,
Аллах айтхан затланы бир джукъгъа санамалла.

Сора дауну башлалла, бири адет алайд деб,
Бирле къаршчы болдула, алай тюлдю, былайд деб.

Барышдыла даулашыб, бир-бирин хорлаялмай,
Бир оноугъа келалмай, бой бериб да къоялмай.

Мен да телича чёгюб, турдум алай тынгылаб,
Джукъ айталмай къыйнала, джахилликни ангылаб.

Сора акъырын туруб кетдим алайдан тайыб,
Мен элде имам эдим, ичимден эте айыб.

Кёб джерледе этелле аллай джахил адетни,
Динни билмеселе да, билселеед адебни.

Барсанг, къачар къайгъылы, бармасанг да айыбды,
Халкъынг была джашайса, ол а динден тайыбды.

Бармайса да, гурушха, барсанг а къуру адет,
Афендиге не диннге нек джокъ болду бир хурмет.

Бек къуджур болгъанды халкъ, не айтыргъа билмейсе,
Халкъны болумун кёрсенг, къатышыргъа суймейсе.

Сорсанг а сен алагъа, муслиманбыз дерикле,
Афендинги, дининги, Къуранны теблерикле.

Бир тарелка шорпаны сыйы джокъду дининги
Къарны бир иги тойса, сан этмейди тининги.

Къурандан багъалыды бир кере къарны тойгъан,
Къулагъына кирмейди Аллахны сёзюн ойгъан.

Оюнчакъны алалла, тюкенлеге барсала,
Къуран да оюнчакъ да тенг салыныб турсала.

Аллахдан эсе уллуд бир джахил къартны сыйы,

Керти ийман бар эсе, нек англамайды мыйы.

ОРТАЛЫКЪ.

Муслиман болса адам, ол буйрукъну бузмасын,
Сакъ болуб, тюз турууну, чегинден ол озмасын!

Аны чеги нед десенг, джюрегин сакъламакъды
Терс оюмгъа кетмейин, орталыкъда турмакъды.

Аны мардада тутсун, чегинден ётюб кетмей,
Аллахы эрши кёрген, аман кылыкъны этмей!

Аман кылыкъны бири, къуллугъуна базууду.
Ол кесине ышанмай, хаман къоркъуб азыуду.

Этген къуллугъу анга бир алапат кёрюнмей,
Ол джаннетге элтир деб, эси анга бёлюнмей.

Бу акъыл – терс акъылды, ол шайтанны джолуду,
Кёлюн уллу этерге хыйлалары толуду.

Алай была ол сени уллукёлло эталса,
Сора къууанч этеди, муратына джеталса.

Нек десенг ол къуллукъну Аллах къабыл этмейди,
Аллай ниети болгъан, ол джаннетге кетмейди.

Экинчиси да аны – хаман къоркъуб турууду,
Аллахына таянмай, джюрек къайгъы къурууду.

Къоркъуб, къалтыраб турса, Джаратханнга таянмай,
Аны кечмеклигине, рахматына ышанмай,

Ол да шайтанны джолуд, алайтын да хорлайды,
Аллахны рахматындан тюнгюлтеди, онглайды.

Экиси да терсдиле, аладан сакъ болайыкъ,
Орталыкъны биз сайлаб, тюз ниетде турайыкъ.

Умут была къоркъууну арасын биз сайлайыкъ,
Аллахха таукел туруб, биз шайтанны хорлайыкъ.

Джаратхан Аллах суйген, Ол бизге разы болгъан
Джол – къуру ма ол джолду, Анга таяныб тургъан.

Эки аман джолдан да биз джюрекни сакълайыкъ,
Шайтаннга хорлатмайын, орталыкъны алайыкъ!

Эй, Аллахым бир болуш джюрекни тюз тутаргъа,
Умут была къоркъууну арасында тохтаргъа!

КЕРТИ СЮЙМЕКЛИК.

Ата-ананы суюсенг, болады аны арты,
Айрылмайын къалмайса аладан эм ахыры.

Устазынгы суюсенг да, болады аны арты,
Аны кюсей къаласа, айрыласа ахыры.

Тиширууну суюсенг да, болады аны арты,
Къалмайса сен айрылмай, андан да эм ахыры.

Бир тенгинги суюсенг да, аны да болад арты,
Ёмюрлюкге калмайса, болмай аны ахыры.

Сен байлыкъны суюсенг да, аны да болад арты,
Не ол бошалыб къалад, не сен къояса аны.

Сен ачханы суюсенг да, аны да болад арты,
Сен кетесе, ол къалад, не аласа ахыры?!

Оюнну-тойну суюсенг, аны да болад арты,
Заманны зыраф эте, сен кетесе ахыры.

Кёб джашаргъа суюсенг да, аны да болад арты,
Джашаугъа кёзюнг къарай, сен къорайса ахыры.

Бир джукъну сюялмайса, мында арты болмазлыкъ,
Бир затны да табмайса, дунияда бошалмазлыкъ.

Мында нени суюсенг да, арты болмай къалмайды,
Суюген затын киши да биргесине алмайды.

Кертини сую билсенг, ол ёмюрге къалады,
Биргесине ол сени нёгер этиб алады.

Сени джокъдан бар этген Аллахынгы сюялсанг,
Керти суюмеклик олду, Ол кёред деб уялсанг.

Андан башханы суюсенг, ол тас болмайын кьалмаз,
Барысы зыраф болур, биринден хайыр алмаз.

Джаратханны суюсенг а, сени нёгерге алыр,
Ол суюмеклигинг сени сыйлы джерлеге салыр.

Аны суюген кьауумну айырыб, суюе билсенг –
Сен Аллахны суюесе, аланы ариу кёрсенг.

Бир-бирлерин адамла Аллах ючюн суюселе,
Ол ийманны белгисид, джан аурута билселе.

Муслиманланы суююб, алагьа джан аурутмай,
Киши муслиман болмаз, эс бёлмесе, унутмай.

Джаратхан кьайдан суюсюн, ол аланы суюмесе,
Бир Аллахны суюгенни ариу кёре билмесе.

ТУУРА ШАЙТАН.

Халкъда бир акьыл барды, терсине англаб тургъан,
Туура шайтанны билмей, ол ташады деб тургъан.

Адам шайтан болгъанын кёб адамла билмейле,
Экиаякълы шайтанны алларында кёрмейле

«Шайтан» деген сёзню да, миллет англай билмейди,
Орамла толу болгъан шайтанланы кёрмейди.

Шайтан деб, аллай тукъум джокъду, сен бил, джанлада.
Бу ауазгъа бир тюшюн, аны иги англа да.

Шайтан деб аталады, терс джолгъа элтиучюге,
Бир Аллахны джолундан халкъны терсейтиучюге,

Шайтан деб айтылады аллайгъа хар заманда,
Халкъны бузуб, кюрешиб туруучугъа, хаманда.

Бизге белгили болгъан джанла юч тюрлюдюле,
Бирери бирер тюрлю аманат кёлтюрдюле –

Бир сыйлы мёлекле, Аллах суююб джаратхан,
Бир гюнахчыкъ этмеген, буйругъуна кьаратхан.

Андан сора джинлелле бузугъу, тюзю да бар –

Гяууру, муслиманы, аманы халкъны бузар.

Биз аланы кёрмейбиз, ала бизни кёрелле,
Аджал джетсе ала да, бизни киби́к ёлелле.

Андан сора адамды джинле киби́к анда да,
Аманы, игиси да болады адамда да.

Шайтан деген болады адам была джинледен,
Аллах кеси сакъласын аладан, инджиуледен.

Джинлени аманы да – шайтанды, сиз англагъыз,
Адамны аманы да – ол да шайтанд, тынглагъыз!

Алай а джинден эсе, адам шайтан аманды,
Не тюрюсю болса да, терсейтген – ол шайтанды.

Файгъамбаргъа сордула: «Миллетни арасында,
Шайтанла боламылла, бу адам баласында?»

«Хо, ташадан эсе да, адам шайтан аманды,
Джин зарандан эсе да, ол уллуракъ заранды» -

Деб, джууаб берди Расул, бек заранны билдире,
Бу адамды деб кьоймай, сакъ болууну сингдире.

Джин адамгъа уу салса, адам анга ушайды,
Сора сингиб бошаса, шайтан болуб бошайды.

Адам да болушады терсейтирге, шайтаннга,
Халкъны аджашдырыгъа, ол негер болад анга.

Адам аны англамай, адамды деб турады,
Шайтан болгъанын билмей, кьадалыб дау кьурады.

Аллай адам акъылын айтыб даугъа киреди,
Аллахха кьаршчы туруб, уллу заран береди.

Биз муслиман деб тургъан кьауумда да бардыла,
Ала хакъ диннге чарлаб, шайтан джолгъа джакъдыла.

Ата-баба джолу деб, халкъны ары буралла,
Керти диннге чибинлеб, шайтан бола туралла.

Ол кьауум кьызарышыб, бек кьаты эришелле,

Бир-бирине уу салыб, биригиб кюрешелле.

Мени айтхан сёзюме сиз ишекли болсагъыз,
Локъман суураны алыб окъугъуз да, къарагъыз! (21 аят)

Сыйлы болгъан Къуранда, алтынчы суурасында,
Адам шайтан болгъанын бек бегитеди анда. (112 аят)

Къуран бизге буюрад аллайладан жанларгъа,
Даугъа кириб, ёчешмей, джахиллени анларгъа.

Ала бла даулашыуну Расул да унамады,
Муслиманнга ол аны дурусха санамады.

Аны юсюнден Расул былай ауаз бергенди,
Умметине юч затдан баш сакълагъыз, дегенди.

«Ариу хакъны айтса да даулашыуну къойгъаннга,
Джаннетде бир орунну, сёз береме мен анга.

Ариу чам бла болса да, ётюрюкню къойгъаннга,
Джаннетни эм тёрюнде, бир орун болур анга,

Ариу кылыкълы болса, эм башында джаннетни,
Бир орунну алама, тутта билсе хурметни».

АЛЛАХ НЕ АЙТА БОЛУР?

Сау джыйырма юч джылны, файгъамбар кылыч алыб,
Дин къазауат этди ол, бютеу къарыуун салыб.

Джаула хакъ сёзге чарлаб, анга къаршчы турдула,
Керти динни джаратмай, кёб хыйлала кърдула.

Расул Аллахны динин джакълаб, джан аямады,
Аманатын тындырмай, ол кылычын салмады.

Хакъ динни орнатхынчы, ол рахат джукъламады,
Кёкден келген болмаса, башханы унамады.

Уллу аскер къурады, бары ёрге турдула,
Аллахны сёзюн джакълаб, джау къауумну урдула.

Асхаблары, кеси да, кече-кюн деб къарамай,
Кюрешдиле дин ючюн, нелерин да аямай.

Динни бегитир ючюн, кюрешдиле къан тѣгюб,
Аны ючюн джан бериб, шейитле болуб, ёлюб.

Бизде да бюгюн миллет алай болуб турады,
Алача къаты чарлаб, хакъгъа джаурукъ къурады.

Сен алагъа къарасанг, дин бла ойнай туралла,
Сѣзлерине тынгласанг, шайтан сылтау къуралла

Аллахны сѣзю ючюн, ёрге тургъан къой эсенг,
Аллах ючюн, дин ючюн, къылыч алгъан къой эсенг,

Мени диним къаллайд деб, кѣлюне келемиди,
Сыйлы диним барды деб, къууана билемиди?

Джахилле аны теблей, тургъанын англаймыды,
Сыйлы динни бузалла деб, аны джакълаймыды?

Керти диннге чакъырсанг, ала кибик чарлайла,
Расулну кѣзююнде душманлача къарайла.

Бир къарыусуз, иймансыз сылтауланы къуралла,
Адетлеге ташайыб, чыгъалмайын туралла.

Кими ата-баба деб, санга кѣнделен салыр,
Кими да халкъдан уялыб, аладан бетлик алыр.

Кими айтад, керексиз зат болгъанын англайма,
Алай а халкъ не айтыр, мен алагъа тынглайма.

Кими айтыр, къызларым къатларына къоймайла,
Халкъ этгенча этмесек, тохтаргъа унамайла.

Кими, мен къатынладан башымы алалмайма,
Ала была эришиб, даулашыб туралмайма.

Бирлеге да къарасанг, эки джанлы болурла,
Бир-бирлерине болуб, уллу дауур къурурла.

Бири, Аллах буюргъан деб, ол алайын тутар,
Бири да халкъ буюргъан деб, ол къарышыб тохтар.

Джартылары муслиман, джартысы болуб шайтан,
Джууукъла джаула болуб, къач да кет сен алайдан.

Къылыч алыб, Расулча къазауат этмесе да,
Бу заман келишмейди, кюч анга джетмесе да,
Аууз была нек этмейд, халкъны тюз диннге тартыб,
Адетлеге нек чабад, ол таза динин сатыб?

Аллах джанлы болмайын, шайтан джанлы болалла,
Адам шайтанла уа таб, ташаны да озалла.

Расул да, асхабла да къан тѣгюб салгъан динни,
Тюрлю адетле ашаб, бошаб баралла тинни.

КИМ ДА ЭТГЕНИН АЛЫР.

«Хар ким не этген эсе, къуру олду алыры,
Джаратханны аллына барса, анда табары» -

Дейди Аллах Къуранда, аны талай джеринде,
Таймаздан эсгереди, бу сѣзню хар биринде.

Этген деб, къуру санла этгеннге айтылмайды,
Джюрекни да къошмасанг, магъанасы толмайды.

Джюрегинг талпыгъан зат ол да ары киреди,
Аны ичи Аллахха бек туурады, кѣреди.

Джюрегинг талпыгъан зат – ол ниетинг болады,
Ниетде не бар эсе, къуру ол саналады.

Рахматлы джюрек эсе, Аллахдан рахмат алыр,
Къатыджюрек болса уа, рахматдан къуру къалыр.

Кечиучюню Ол кечер, кечмегенни да кечмез,
Биреуде болгъан ниет башха биреуге кѣчмез.

Хар ким да Аллахына ниетин алыб барыр,
Бир кюн Аны аллында ичи ачылыб къалыр.

Джумшакъ эсе ниети, Аллахы джумшакъ къарар,
Къатыджюрек эсе уа, къаты къараргъа джарар.

Аман акъыл болса да, аманлыкъды алыры,
Аманла барычу джер болур аны барыры.

Аллах ючюн талпыса, игиликле этерге,

Ол ниети джол ачар сыйлы джерге кетерге.

Ниетде болгъан затны толу этиб барырлай,
Къарыуунг болмаса да, барысын баджарырлай,

Ариу ниети болса, сууаблыкъла аллыкъды,
Аны таза джюреги таза джерге саллыкъды.

Бир муслиман игилик этерге ниет этсе,
Сууаблыкъ эталсам деб, аны кёлуне келсе,

Уллу Аллах мёлекге бир сууаблыкъ джаздырад,
Къолундан келиб этсе, он къат этиб сыздырад.

Сёз ючюн, бурун биреу къумтюзде бара болду,
Бир къум тёбени кёрюб, аны таба бурулду:

«Бу ашарыкъ, ичерик болуб къалса, ачланы
Джыйыб бир тойдурурем барысы джарлыланы».

Деб кёлуне келгенди, джарсыб алагъа джаны,
Аллахдан хапар келиб, къууандырды ол аны:

«Къабыл болду садакъанг», - деб анга хапар берди,
Ол да: «Мен не садакъа этгенме сора?» - деди.

«Сен таза джюрек была ниетинги айтханса,
Садакъанг къабыл болуб, берген кибик табханса».

Аны юлгюге айтдыкъ – таза ниет алайды,
Ариу эталмасанг да, ол ма алай джарайды.

КЕРТИ СЕДЖДЕ.

Керти седждени айтсакъ – джюрек седжде этгенди,
Санла ийилген тюлдю, джюрегинг ийилгенди.

Биз санлагъа къарайбыз, Аллах къарайд джюрекге,
Тюзю бизге джюрекди, санла деген – кёлекке.

Джюрек седжде этмесе, бошду санла ийилген,
Къуу терекча, оюмсуз – намазлыкъгъа сюелген.

Сен къыблагъа бурулуб, санларынгы тюзетиб,
Джюрегинг ёхтем болса, ол уллулукъгъа кетиб.

Намаздан чыкъсанг да, сен хар ким была кюреше,
Къарнашланы сындыра, ауур, хыны сёлеше.

Сен кишини джаратмай, хар кимге ат-бет атай,
Уллу-уллу сёлеше, бир кишини джаратмай.

Ол седжде ётюрюкдю, намаз аны тыймайды,
Аманлыкъны кёйдуруб, тюз джолуна джыймайды.

Керти намаз адамны хар амандан тыяды,
Ауузун, кёзюн, джюрегин ол къабына джыяды.

Керти седжде джюрекге къоркъуу бериб турады,
Аллай адам Аллахын туурасында тутады.

Джюрек кеси ийилсе, Аллахына баш уруб,
Санла да ийилелле, анга шагъатха туруб.

Аны амандан тыйса – керти седжде ма олду,
Ол аны тыймай эсе, седжденг алдауукъ болду.

Керти седждени этген, бек сакъ болуб джашайды,
Кишиге заран этмей, ол джашауун бошайды.

Керти седжде сындырад джюрекни ёхтемлигин,
Кесин мугур тутады, кёргюзмей телилигин.

Сыннган джюрек седждени мугур болуб этеди,
Ол джюрекни седждеси Джаратханнга джетеди.

Къуру санла этген а, ол Аллахха бармайды,
Джюрек седжде этмесе, Аллах эсин бурмайды.

Ийман санлада болмайд, ол джюрекде болады,
Ийманы керти болса, ол Иесинден уялады.

Аллахындан уялыб, къоркъуб джыйырылмаса,
Ол башын джерге уруб, харамдан тыйылмаса,

Ол алдауукъ седждеди, керти седжде тюлдю ол,
Джаратхан Раббисинден къоркъа билиу тюлдю ол.

Раббиси анга къараб тургъанын ол билмейди,
Къуру санла болмаса, эсге къоркъуу келмейди.

АЙЫБСЫЗ.

Хар адамгъа да къараб, бирем-бирем сынасанг,
Бир айыбы болмагъан болмаз, эшта санасанг.

Хар кимде да барды ол, алай а бирер тюрлю,
Бир айыб а табылыр, бети болса да нюрлю.

Бир кемлиги болмагъан адам бола болурму,
Бир адамны юсюнде хар къылыкъ да толурму?

Бир айыбы болмагъан, джангылгъан да этмеген –
Ол къуру Бир Аллахды, адам билим джетмеген.

Хар бир затны да билген, болгъанны боллукъну да,
Къыямат кюн, аллында ким къалай турлукъну да.

Кимни къалай джашарын, адам нени кёрююн,
Хар барын да билибди, артда къалай ёлююн.

Сора ол Аллахмыды, боллукъ затны билмесе,
Алда боллукъ затланы барын ариу кёрмесе.

Ол адамгъа ушайды, ташаны кёралмаса.
Ол Аллах къалай болур, боллукъну билалмаса.

Хар зат Анга ачыкъды, барын кёрюб турады,
Анга таша бир зат джокъ, хар зат Анга туурады.

Билимини чеги джокъ, джюреклени кёреди,
Хар адамны кёлуне не келгенин биледи.

Къыямат кюн, аллына халкъ тирилиб баргъанда,
Уллу соруу башланыб, халкъ къайгыдан толгъанда,

Хар адамны алайда къаллай джууаб беририн,
Ким азабха кетерин, ким джаннетге киририн.

Аллахха заман джокъду, аны иги ангыла,
Къыямат кюннге дери боллукъ ачыкъды Анга.

Хар адамны да кёрюб, кимни къайры барырын,
Лаухул махфузда джазды ким не джолну сайларын.

Боллукъ ишлени барын кёрюбдю, чеги болмай,

Керген затын джаздырды мёлеклеге, джукъ кьоймай.

Буйрукъ деген – ма олду, халкъла тюз англамагъан,
Аллах буюргъан эсе, мен нек терсме, деб тургъан.

Биз сандыраб тебрейбиз, кете-келе турабыз,
Аманнга иги дейбиз, тюзню терсге бурабыз.

Барындан да сейири, барындан да тамаша,
Хар ким аманны этиб, Аллахы бла даулаша.

Кеси англагъан, анга бир алапат кёрюнюб,
Хакъны айтсанг, тынгламаз, анга эси бёлюнюб.

Уллу Аллахым бизни джангылырча джаратды,
Аджашыб кетмез ючюн, буйругъуна кьаратды.

Адам некди блай кьуджур, акъылына таяныб,
Аны буйругъун ташлаб, оюмуна ийнаныб?

Уллукейлю нек болад, нек базады кесине,
Нек излемейди аны, соруб тюзюн Иесине?

Адам сёзге тынглайды, къадалыб, эсин бёлюб
Адам анга не этер, ол кетсе мындан ёлюб?

БАШЫНА БОШ КИМДИ?

Былай халкъгъа кьарасанг, бир-бири бла кюрешед,
Сыйлы-сыйсыз айырыб, кёб сортлагъа юлешед.

Бир-бирине ат атаб, бир-бири джанын кыйыб,
Сен кьулса, мен бийме деб, табхан харамын джыйыб.

Бусагъатда мен билген кьул болмагъан ким барды,
Кьул-бий айыргъан деген, ол бек тели хапарды.

Кими чуутну кьулуд, бирле да тамадагъа.
Ала да ушайдыла ол бурунгу ханлагъа.

Кими дуня байлыкъгъа, ачхагъа баш атханды,
Адамлыгъын, бийлигин дуня малгъа сатханды.

Бир кьауум да кьарнына кьуллукъ эте джашайды,

Мен сыйлы тукъумма деб, ёксюз хакъны ашайды.

Бирле да ашаб, тоюб, хаулелик билгенлери,
Нафсыгъа къулла болуб тиширыу кёргенлери.

Бирле да ичгиге къул, бирле уа наркотикге,
Бары кетерге хазыр тирелиб аман тикге.

Ала бары къулдула бирери-бирер затха,
Чыгъарыб кюрешелле кеслерин сыйлы атха.

Башына бош дуняда бир адам барды къуру,
Ким болгъанын айтайым – ол а Аллахны къулу!

КЁЗБАУ ДУНИЯ.

Биз ашыргъан хар бир кюн, ол аджалгъа элтеди,
Джюрек англай турса да, дуня хорлаб кетеди.

Джолоучубуз барыбыз, джууукълашыб барабыз,
Ким алда, кими артда джолда бара турабыз.

Адам умут этгенча, узун тюлдю джол алай,
Бек терк джетиб къаласа, эслемейин тургъанлай.

Хар ким анга ышаныб, кече-кюн да джабышыб,
Дуня къачыб, биз сюрюб, джеталмайын, чабышыб.

Хаман кёзбаула эте, терилтиб, бизни къозуб,
Алдау-чулдаула эте, барады бизни озуб.

Хыйлачы тюлкю кибик, дуня алдаб къачады,
Кёзбау этиб, туурангда омакълыгъын ачады.

Хыйны болгъан адамча, башларыбыз къатышыб,
Кёлеккени ызындан айланабыз чабышыб.

Адам анга ийнаныб, мыллык атыб чабады,
Сора билмей тургъанлай, топракъ юсюн джабады.

Кеси теблеб айланган джерни тюбюне тюшед,
Саны чирсе да, джаны джууаб бериб кюрешед.

Хыйлачыгъа алдатыб, сыйсыз болуб ёледи,
Кёзбау дуня, ызындан кёл кенгдириб кюледи.

Кёзбау этиб, терилтиб, бизден дертин алады,
Ызыбыздан кыараб ол, айыб эте кыалады.

Биз кёзбауну англамай, кёлеккени сюрербиз,
Сюре барыб сора биз, аугъа тюшюб ёлебиз.

Ёлюб, тас болуб баргъан кыауумну кёралмайбыз,
Биз да алай боллукъбуз, деб оюм алалмайбыз.

Насыблы кимди десенг, керексизге чабмагъан,
Анга кесин хорлатыб, харам болуб джатмагъан.

БИЛДИМ ДЕМЕ!

Эй, инсан, хар окъуугъа, алай терен берилме,
Кесинги билдирмесе, башхасына терилме!

Керти билим деген ол – адам кесин билиудю,
Андан башха тюрлюсю – ол аджашыб ёлюудю.

Не кыадар окъусанг да, не кёб кыуллукъ этсенг да,
Сен кюрешиб, окъууну эм башына джетсенг да,

Кесинг таба бурулмай, бошду сёлешген сёзюнг,
Сен хакъны англамайса, тышында болса кёзюнг.

Джюрегинг джумшакъ болуб, халкъны сые билмесенг,
Алагъа бир игилик, бир тынчлыкъ излемесенг.

Сени ичингде барды, сен хайырлана билсенг,
Джумшакълыкъ эм сыймеклик, сен аланы ишлетсенг.

Хакъ да барды ичингде, аны бери уятсанг,
Билим да, усталыкъ да, сен аланы сагъайтсанг.

Ала джукълаб турсала, сыйынг тюшюб кыаллыкъды,
Джанынг саулай – ёлюксе, кыарангылыкъ аллыкъды.

Кёк да, джер да мыйынгы ичине сыйыныбды,
Игилик, аманлыкъ да ичингде джыйылыбды.

Джюрекни бошлаб кыйсанг, гинасууча аунайды,
Керекли-керексизни, тегерекни аулайды.

Айхай, кьюру керекли, хайыр затны алса уа,
Керексизден, гюнахдан кесин тыйыб кьалса уа!

Кереклиден эсе бек, керексизге чабады,
Гюнахха боялыргъа, ол бир кьайгы табады.

Ол сыйын тюшюреди, кесин гюнахдан тыймай,
Акылы, эси джетиб, аны орнуна джыймай.

Бу джюрекге не амал, кесин азабха салгъан,
Керексиз кьайгы была уллу айыбха кьалгъан.

Керекмиди биреуню кьайгысы, сен джазыкьгъа,
Сакь турмасанг, кьалырса, джаханимге азыкьгъа.

Башханы да суймесенг, суйген кибик кесинги,
Алагъа да иймесенг, джазыкьсыныб эсинги.

Уллу Аллах борч этди бир-бирлерин сюерге,
Харам этди, бир-бирин аманларгъа, тюерге

Санла тюлдюле сени азабха салыр джауунг,
Ол эт кесекчикди бил, сени тутарыкь ауунг.

Очукь бузукьлу болса, кьалырса сыйсыз ёлюб,
Молла да джукь эталмаз, дуа тутуб, эс бёлюб.

Окьюу тюлдю бил сени сыйлы, сыйсыз этерик,
Ма ол кесек затчыкьды, сени отха элтирик.

Эй, хомух джюрекчигим, берме азаб санынга,
Нетесе халкьны сюзюб, азаб алыб джанынга.

Керекмиди хар кимни джюрютюрге кьайгысын,
Сен сюзюб, бир кишини тюзетдингми, кьайсысын?

Эй, эт кесекчик, кирге нек бояйса кесинги,
Джанынгы оноун эт, тюзге иймей эсинги!

Эй, джарлы джюрекчигим, ийме кирни ичинге,
Кьоркьуб, эс бёлгенлей тур, ол эт кесекчигинге!

Халкьча болама десенг, тюз джолунгдан таярса,
Сен да аман юлгюню, ала кибик, джаярса.

Эй, джюрекчик, сагъатча, бюгюн ишлеб тураса,
Бир кюн бир болджал джетер, озаманда тохтарса.

Ахыр тылпыуунг сени къалай чыгъар, эт сагъыш,
Халкъ да сеннге не айтыр, этерми сеннге алгъыш?!

Аллахынг разы болуб, джумшакъ чыгъармы джанынг,
Джюрегинг таза болса, тынчайыр сени санынг.

Джюрекчикни тазала, ол азабха элтмесин,
Аны амалтын джанынг, джаханимге кетмесин!

КЕРТИ КЪЫЙЫНЛЫКЪ.

Игилик, аманлыкъ да Бир Аллахдан келеди,
Ала была Ол бизни мында сынаб кѳреди.

Игилик берсе сеннге, уллукѳллю болма сен,
Сууаблыкъла алырса, шукурла эте билсенг!

Уллукѳллю болсанг а, ол къыйынлыкъды сеннге,
Аны берген Аллахды, эси джетиб билгеннге.

Къыйынлыкъны уллусу – къыйынлыкъгъа тѳзмеген,
Бу Аллахдан келеди деб, тюшюне билмеген.

Ол бизни тюрлю-тюрлю халгъа салыб, сынаиды,
Мени ишиме къулум не айтыр деб, къарайды.

Хар бир иш да Аллахдан келгенин, биз билебиз,
Аны англаб тохтамай, бир къуджурла этебиз.

Андан келген буйрукъгъа биз тохташыб къалалмай,
Къуру къалыб кетебиз, сууаблыкъла алалмай.

Сууаблыкъ къайда бизге, динибизни оябыз,
Бир Аллахха дау салыб, биз ийманны джоябыз.

Къыйынлыкъны юсюне, дагъыда бир алабыз,
Сабырлыкъ эталмайын, ассы болуб къалабыз.

Бары да Сенденди деб, Аллахха бошлаб къоймай,
Къыйынлыкъ нек алабыз, разы болуб тохтамай?!

Ол бизге буюргъанды къыйынлыкъла кѳрюрге,

Сынам бошалса, сора, бирем-бирем ёлюрге.

Ол Аны законуду, аны кёре турабыз,
Буйрукъгъа тохтаб къалмай, бир сылтаула къурабыз.

Къыйынлыкъгъа тёзмейин, Аллахдан айыб алад,
Къычырыкъ-сыйыт этиб, анга ким не эталад?

Аллахдан келген ишге кимди бир джукъ эталгъан?
Аны англаб, бой салмай, бек кёбдю гюнах алгъан.

Къадаргъа ийнанмаса, ийман толу болмайды,
Намаздан, ораздан, ол сууаблыкъ алмайды.

Не кёб къуллукъ этсенг да, буйрукъгъа бой салмасанг,
Къуру къалыб кетерсе, разы болуб турмасанг.

Аллахы разы болмай, къойса анга къарамай,
Керти къыйынлыкъ олду – къалса къуллукъ джарамай.

Не этсенг да, Аллахым, Санга разы болурлай,
Сен бизге бир тёзюм бер, ассы болмай турурлай!

АЛЛАХНЫ ПИСЬМОСУ.

Джер юсюнде халкъына Аллах письмо ийгенди,
Къыйналмай, тынч джашаргъа джашау джорукъ бергенди.

Халкъын атыб къоймайн, бизге эсин бёлгенди,
Ол бизге джан аурутуб, кенг рахматын кергенди.

Акъылыгъыз, джарлыла, сизни джетиб къалалмаз,
Адам акъыл азчыкъды, ол тюз джолун табалмаз.

Кеси акъылы джетиб, насыб джашау къуралмаз,
Шайтан аны джаууду, хорлатмайын туралмаз.

Сиз андан баш сакъларгъа болушайым Мен сизге,
Письмому закон этиб, тутугъуз кесигизге.

Тынч джашау этер ючюн ол насыбды, билигиз,
Уллукёллюлюк этмей, насыб джолгъа киригиз!

Насыб джолну табаргъа акъылыгъыз джеталмаз,
Не кюрешсе да, адам кеси тюзлюк эталмаз.

Аны, сизни кыйнаргъа, инджитирге иймейме,
Адам улуну джарлы болурун Мен суймейме.

Деб бизге письмо ийди, халкын суйюб, эс бёлюб,
Акыйл бериб ойлаш деб, Ол бизни ариу кёрюб.

Аллахдан келген письмо – ол сансыз нек къалады?
Адам кеси акыйлын ол ёрге нек салады.

Джаратханны письмосун адамла нек кёрмейле,
Ичинде не джазылад деб, бир эс нек бёлмейле?

Биреуден письмо келсе, окъуйла эрлей алыб,
Къуранны салгъан кибик, кыймайын ары салыб.

Анда не джазылгъанын ашыгъалла билирге,
Кеси окъуй билмесе, окъутур ол биреуге.

Не айтханын билгинчи, ол бир тынчлыкъ табалмаз,
Хар бир сёзюн англамай, аны ары салалмаз.

Аллахны письмосун а, къолгъа сыйлаб алырла,
Англаргъа излемезле, чырмаб ёрге салырла.

Биреу Къураным бард деб, хапар айтыр, къууаныб,
Кеси джахиллей турур, адетлеге булгъаныб.

Арабча билмесе да, мадар барды билирге,
Башха тилде болса да, кюрешсе юренирге!

Бирле къуджур сёзлени сандыракъны джаялла,
Къуран, адам англар зат тюлдю деб, бет джоялла.

Тюрлю сёзге бир къара, андан тели ким болур?
Тубаннга юрген итча, сылхыр сёзлери толур.

Сен сейирден ёлюрсе, бир къауумну сёзюне,
Мыйысында оюм джокъ, бир къара сен кёзюне!

Адам англамаз затны Ол халкына иерми,
Бу мени тюз джолумду деб хыликке этерми?

Ишексиз, ол къауумгъа ууну шайтан салады,
Шайтан ууун сингдириб, ол андан дерс алады.

Ташатын дерс бериучю устазды ол, алагъа,
Джашыртын ууун салыб, кюрешед адамлагъа.

Кесича этсе аны, бир акъылгъа келелле,
Ол сылхыр оюмларын адамлагъа берелле.

Кеси къарыуу джетиб, шайтан хорлаялмаса,
Ууун салыб миллетден, ол дертин алаалмаса,
Ол адамны иеди, аны кёлюн ёсдюрюб,
Итни юсдюрген кибик, аны халкъгъа юсдюрюб.

Бирле да англамайын, адамды деб туралла,
Адам шайтан дей билмей, аны бла дау къуралла.

16 февраль 2010дж.

ЁЛЮМ.

Хар ким ёлюмден къоркъад, суюуб киши ёлмейди,
Хаман джашары келиб, ахратха эс бёлмейди.

Ол сагъынылса чарлар, ёлмей мында къаллыкъча,
Бу джалгъан дуниядан да джашаб, зауукъ аллыкъча.

Ёлюмюдю баш къоркъуу, андан ары тюлмюдю,
Бош затмыды ахырат, ол оюн-кюлкюмюдю?!

Хар ким ёлюмден къоркъуб, ахратдан нек къоркъмайды?
Къоркъсанг-къалсанг да ёлюм – ол къоратмай къоймайды.

Андан не бек къоркъсакъ да, аджал келмейин къалмаз,
Насыбы болгъан киши, сайлаб джалгъанны алмаз.

Насыбы тутхан адам, ахыратындан унутмаз,
Джаратхан Бир Аллахын джюрегинден къурутмаз.

Бош къоркъады ёлюмден, ол мындамы къаллыкъды?
Джангыз къоркъары аны – джанны къалай аллыкъды.

Ийман бла джан берирми, аны оноуун этсин,
Тюзлюкню тутуб мында, хакъ джолдан таймай кетсин!

Тюзлюкню тутмагъаннга, джан бериу къыйын тиер,
Ёлгенден сора да ол джаханим отда кюер.

Динни тутуб, тюзлюкню сан этмегенле да бар,
Джукъ айтыргъа къоркъаса, айтама десенг къабар.
Намазы, дини болгъан тюзлюкню нек тутмайды,
Дини къабыл болмаз деб, сора ол нек къоркъмайды?
Дин джорукъгъа сакъ болса, тюзлюкню тутуб турса,
Тынч джан берирге болур, джашауун алай къурса.

ЁЛЮМСЮЗ.

Ёлюм была къутулдум деб, эсинге келмесин,
Сакъ бол, ол шайтанданды аллай акъыл бермесин.
Сен сагъыш этиб къара, иги терен ойлашыб,
Кёзден кетгенни кёрсенг, къалмайын сен къатышыб.
Терсле, тюзле барысы тенг болуб къалай къалыр,
Терс адам алгъан хакъны тюз адам къалай алыр?
Терсни тюзню да бирча къалай болур кёрюрге,
Аланы айырыргъа буюрулду ёлюрге.
Джашауну арты ёлюм тюлдю англа къарнашым,
Анга мында сагъыш эт, ойлашсын анга башынг!
Ёлюр-ёлмез башланыр сенден тюзлюк излениб,
Эки мёлек къабырда соруу алырла келиб.
Тюз адам къабырында джаннетдеча джатар ол,
Толу джууабын бериб, нигъматлагъа батар ол.
Къабыры да кенг болуб, уллу зауукъда турур,
Ичи да нюрден толуб, джаннетден тылпыу урур.
Аман адам болса уа, не айтыргъа билалмаз,
Урсала, тюйселе да аны ючюн ёлалмаз.
Къабыры къысар, эзер, азаб чегер алайда,
Ол тар джерде къутулур джер табармы, къалайда?
Санлагъа эс бёлмейик, джанды азабны кёрлюк,
Санла топракъ болалла, джан деген а – ёмюрлюк.

Къабырдан тирилген кюн, эки мёлек джETERле,
Аллахыны аллына дженгил тебрей кир дейле.

Къабырдан турур турмаз, эрлей сюрюб барырла,
Не айтырбыз энди деб, дыгаласха къалырла.

Ол ызларындан барыр, джанлар къарыуу болмай,
Ала къайры барсала, башха джары бурулмай.

Тутмкъчыны соруугъа элтген кирик элтирле,
Аман адам болса уа, уруб, туюб, тюртерле.

Баууру бла джер джыра, топракъдан толур эти,
Бир сау джери да къалмаз, къаб-къара болур бети.

Алай эте, инджите ура, тую элтирле,
Джаратханны аллына керти сюдге джETERле.

Ол да тюзлюк базманны хазырлабды чегерге,
Терсни, тюзню айырыб, тыйыншлы джерге иерге.

Андан ары ёлюм джокъ, ёлюб къораб къалырмы,
Бир Аллах къарамаса, отдан киши алырмы?

Махшар халкъны аллында терс да, тюз да ачылыр,
Ишле бары чегилиб, халкъ орнуна чачылыр.

ЭМ УЛЛУ ДАРМАН

Къуран айтханны англаб, ийнанса болад ийман,
Ол буюргъанча турса, болады уллу дарман.

Окъугъаннга тынгласанг, ол да саулукъ береди,
Аны джолун тутхан а, уллу насыб кёреди.

Ол юретед джюрекни бир мардада тутаргъа,
Къанынгы бузукъ этмей, халал ашны джутаргъа.

Ол затла барысы да англа, санга дарманды,
Ауруудан сакъланыргъа бек алапат амалды.

Тюз окъуб тургъаннга да дарманды ол, англаса,
Ол анга дохтур болур буйругъуна тынгласа.

Къыйынлыкъгъа, зауукъгъа, тюз турургъа юретсе,

Сени тюз джолгъа салыб, сыйлы адам да этсе.

Ол айтханча кесинги джюрегинги туталсанг,
Ол джолдан чыгыб кетмей, анда бегиб туралсанг.

Озаманда сыйынг да, саулугъунг да боллукъду,
Адамлыгыынг, адебинг, хурметинг да толлукъду.

Къуран дарман болгъанын, хазна адам билмейди,
Дохтурлагъа чабады, анга эсин бёлмейди.

Ол айтханны бузгъанлай, ауруй тиймей къалмайды,
Къурандан табхан кибик биреу дарман алмайды.

Эм уллу дарман олду, анга таяна билсенг,
Уллу тынчлыкъ келеди, аны джолуна кирсенг.

Хар айтхан сёзюн англаб, джарашдырсанг кесинги,
Терсине кетиб къалмай, тутсанг анда эсинги.

Дохтургъа джукъ айтмайма, ол да керек болады,
Къуран а кёб ауруугъа дарман болуб къалады.

Джюрегинги тынч тутса, къайгыыланы къойдурса,
Аман акъыл тутдурмай, кир акъылны ойдурса.

Джюрек туюмчек болуб, бир-бирин чимдемесе,
Аман акъыл джюрютюб, сеннге инджиу бермесе.

Хар ким да орнун тутуб, тюз турургъа кюрешсе,
Джюрекни джумшакъ этиб, ол рахматын юлешсе.

Озаманда джюрекге сора тынчлыкъ келмеймид?
Ол рахат болса сора, санга саулукъ бермеймид?

Нерваларынга сени ол рахатлыкъ бермеймид,
Хар затынг да джарашыб, санга хошлукъ келмеймид?

Кёб къайгыыны джюрютсенг, джюрек дженгил урады,
Ол айтхандан чыкъсанг а, къайгыы басыб турады.

Аны сёз была айтыб, англатхан бек къыйынды,
Хар не тюрлю дарман да аны ичине сыйынды.

АЛЛАХ БЫЛАЙ АЙТАДЫ.

Аллах былай айтады: «Къулум Мени къаллайгъа
Санай эсе ол Мени, Мен да анга аллайма».

Эй Аллахым, мен Сени билим джетиб айталмам,
Алай а мен англайма, ненг да болгъанын тамам.

Сени уа мен санайма бир айыбы болмагъан,
Аууз айтыу бла Сени тыйншлы сыйы толмагъан.

Кечмеклигинг бек уллу эмда рахматынг бек кенг,
Чомартлыкъда да джокъду Раббиме болаллыкъ тенг.

Мен бир ассы къулчугъунг хаман гюнах этиучю,
Сен да мени Аллахым, гюнахланы кечиучю.

Сен джаратхан болумсуз, хаман джангыла тургъан,
Тюз джолунгда туралмай, буйрукъну буза баргъан.

Хар затны тюз англаргъа акъылы да джетмеген,
Англагъан кесегин да джарашдырыб этмеген.

Не ойлашыб, не сюзюб эсими джыялмагъан,
Не къаты кюрешсем да, кесими тыялмагъан.

Болумсуз затларымы къайсы бирин айтайым,
Билмей, билиб болса да, мен таубагъа къайтайым.

Биле-биле этеме кёб тюрлю айыбланы,
Билмей да къаллай бирни этеме гюнахланы.

Айыбларымы санын джангыз Аллах биледи,
Ичими, тышымы да барын ариу кёреди.

Мен кесими ма аллай ассы къулгъа санайма,
Аллахны чомартлыгъын, кечмеклигин сакълайма.

Мен бир факъыр къулчугъунг, хаман гюнах этиучю,
Раббим да хаман мени джазыкъсыныб кечиучю.

Рахматыны учу джокъ, мен англагъан ма олду,
Чомартлыгъы терк-тенгиз, хар заты да толуду.

Эй, Аллахым, мен Сени ма аллайгъа санайма,

Джан салгъан, сыфат берген, Сени алай ангылайма.

Гюнахлы къул болгъанын Абсуб англайды кесин,
Айтханымча, биледи аны джаратхан Иесин.

Осебеден мен анга турама ышанганлай,
Керти сыфатларына хаман да таянганлай.

Ол чырт къуру къоймайды, Анга умут салгъанны,
Ол мыдах да этмейди таяныб тохтагъанны.

Ол сѣзюн да бузмайды, мен толу ышанама,
Сыйлы атлары меннге кѣл бериб, ышарама.

Рахматына таяныб, мен эсими джыяма,
Къайгъыдан, мыдахлыкъдан мен кесими тыяма.

АЛЛАХ СѢЗЮН БУЗМАЙДЫ.

Бурунгула айтханла, хыйлачыны хыйласы
Башына джетмей къалмаз. Ойла адам баласы!

Христиан динни тутханла, кеслерин тюзге санаб,
Муслиманнга чабдыла, суймейин, эрши къараб.

Саулай Европа къобуб, джыйылыб барыб элле,
Муслиманны теблелле, бет джууа билмегелле.

Тонгузлача басыныб, бек халеклик салдыла,
Рысхыларын, малларын юлюш этиб алдыла.

Рысхыны алсала да ийманны алалмалла,
Кеслерини динлерин алагъа салалмалла

Тюркге да Ата тюркню джашыртын быстырдыла,
Бизнича бол деб, халкъын тар мюйюшге къысдыла.

Сора акъыл этдиле, аланы биз чачдыкъ деб,
Джюз джылланы термилген эшикни биз ачдыкъ деб,

Сауут-саба чыгъарыб, къарыугъа, кючге базыб, /
Ала была къоркъутуб, табхан хыйласын къазыб,

Уллукеъллюле болуб, муратха джетебиз деб,
Ислам динни тамырын энди уа юзебиз деб,

Муслиман халкъны къолгъа джыйдыкъ, деб къууаннганлай,
Ислам динни уа энди къурутдукъ, деб тургъанлай,

Сора Аллах болушду, Ол планын болдура,
Къуранда айтханыча, берген сёзюн толтура.

Анда берген сёзю уа, бек сейирди, англасанг,
Ойлашыб тюшюнюрсе, бу аятха тынгласанг:

«Ала да (бек къадалыб) этедиле кёб хыйла,
Хыйланы эм устасы Аллах Кесиди, ойла!» -

Деб, Ол кючюн кёргюздю, сёзюне толу болуб,
Энди уа муслиманла басыб баралла, толуб.

Ала джыйылыб барыб, Европаны басханла,
Не этерге билмейин, ала да бек шашханла.

Аладан баш алалмай, бек хахайгъа къалгъанла,
Муслиманла аланы энди таргъа тыйгъанла.

Ол зулмучу къауумгъа уллу къайгъы салгъанла.
Ала да мадар табмай, тюбде къала баралла,

Муслиманла бузулуб, динибиз джакъсыз къалды,
Сора берген сёзюча, Аллахым къолгъа алды.

Аллах была къазауат этгенлерин билмейле,
Аны Къуранда берген сёзюне эс бёлмейле.

Кесини динин Аллах сёз берибди сакъларгъа,
Къыямат кюннге дери, аны джаудан джакъларгъа.

Сыйсыз болмай къалырма, Аллах была кюрешген,
Аны сёзюн эшитмей, къаршчы туруб, эришген?!

АНГЫЛАЙМА.

Эй, Аллахым, билеме бу дуния хаух болгъанын,
Эй, Аллахым, кёреме халкъны къораб баргъанын.

Эй Аллахым, билеме бу джашау бошаллыгъын,
Эй Аллахым, билеме тюз джашау башланныгъын.

Эй Раббим, ийнанама анда сюд боллугъуна,
Аллахым да тюзлюкню базманын къурлугъуна.

Адам улу тирилиб тюз сюдге барлыгъына,
Мында сайлагъан затын ол анда аллыгъына.

Адамла этген сюдле алдауукъ болгъанына,
Кёбюсю да аланы дуниягъа аугъанына.

Осебебден амалсыз, тюзлюк керек болады,
Тюз сюд этерге къуру кючю кимни толады.

Дуния малгъа алданмай, кимди тюз сюд эталлыкъ,
Не азчыкъ да джангылмай, терсни, тюзню чегаллыкъ.

КъуруУллу Аллахды анга билим джеталлыкъ,
Таша затланы билиб, бери ачыкъ эталлыкъ.

Тюзлюк табмай, термиле, неллей бир халкъ ёледи,
Джер юсюнде бир тюзлюк болмагъанын кёреди.

Бир кырал кючю болса, бир сылтаулары табыб,
Онгсуз халкъны кырады, бизнича бол деб, чабыб.

Онглу, онгсузну кыргъан, сора ол тюзлюкмюдю,
Артыкълыкъгъа бир тюзлюк сора керек тюлмюдю.

Бёрю джыйын кёйлары кириб кырыб кетгенча,
Кючлю къауум этелле бёрю джыйын этгенча.

Иймансызла биригиб, ийманлыгъа чабалла,
Сиз къарангы къауумсуз деб, бир къайгъы табалла.

Тышларын омакъ этиб, ичлери уа бёрюле,
Ким къарангы болгъанын керти джерде кёрюле.

Джокъмуд сора алагъа эртде кеч да бир тюзлюк,
Бары къалыбмы кетер ала болмайын сюдлюк.

Огъай, барысына да бир кюн тюзлюк боллукъду.
Аланы джаратханны керти сюдю толлукъду.

Мен былай ийнанама, алайсыз тюзлюк толмайд,
Терс къауумну хакълары алайсыз толу болмайд.

Джер юсюнде бу кьадар артыкълыкыгъа сюд болмай,
Сора кьалыбмы кетер, тюз-терс да хакъын алмай?!

БИЛЕМИДИ ЁЛЮРЮН?!

Былай халкыгъа кьарасанг, ол ёлюрюн билемид,
Хоншу-тийре тас болуб баргъаннга эс бёлемид.

Къайры барад ол къауум бир сагъыш этмеймиди,
Ол да алай боллугъу эсине келмеймиди?

Сейирине кьарасанг, ушамайды келгеннге,
Дуния къайгы болмаса, анга эсин бёлгеннге.

Джууукъ тенг джыйылышыб, ёлегеннге деб баралла,
Тюрюлю хапарла тизе, арбазда олтуралла.

Мыдах адам кёрмезсе, ойнай-кюле, чам эте,
Керексиз хапарлагъа хар ким серине кете.

Ёлюкню алыб бара, бек эршид кьарагъаннга,
Сора неси ушайды ёлюк алыб баргъаннга.

Арбаздача, джолда да, тохтаусуз барад ушакъ,
Энгишге кьарагъан джокъ, хар бири болуб джаншакъ.

Къабырлада да сен кьой, ёлюрлерин унутуб,
Дуния ушакъ барады, къабыр арада туруб.

Къабыргъа да джокъ адеб, алай болгъанды миллет,
Ёлгенден ёле барад, сыйны кёрген эм хурмет.

Ёлгеннге саугъа да джокъ, адамны кьачын кёрген,
Анга да алай этер, джаш тёллю джетиб келген.

Къалай болады алай, ол не затха ушайды,
Былай барса ийманны, адебни да бошайды.

Сора чам эте баргъан ол ёлюрюн билемид,
Тенглери кетиб баргъан кьулагъына киремид?

Ол ёлюрюн унутса, ёлгенни да кёрмесе,
Артда, ол дунияда да не болурма демесе.

Ахыратны сан эмей, кесин анга кьурамай,

Муслиман джамагъатха кьошулургъа унамай.

Джукъгъа да сагъыш этмей, бир хайуанча айланса,
Ашаб тойса ахратын сан этмейин, сойланса.

Бисмиллях дей билмесе, тойса, шукур этмесе,
Акъылына, эсине ма бу затла джетмесе.

Ол ёлюрюн билемид, муслиман къалай дерсе,
Сора аллай адамгъа не деб салам берирсе?

Муслиманмыд, тюлмюдю не затындан билирсе,
Адетни бузмаз ючюн, къургъакъ салам берирсе.

УЯТ.

Бизни сыйлы файгъамбар «уят ийманданды» деди,
Биз аны унутмайыкъ, ол адамлыкъ береди.

Уятлы адам биледи амандан кесин тыя,
Ол кесин бошлаб къоймай, тюз джолгъа кесин джыя.

Аны уяты сакълайды, аман джолгъа джибермей,
Буруу болуб турады, айыб ишни этдирмей.

Олду хакъ джолда тыйгъан, гюнахлагъа батдырмай,
Сыйны да бек сакълагъан, адамлыкъны сатдырмай.

Ол бек багъалы затды, аны сыйын билгеннге,
Къарасанг да бетинде кёрюнед эс бёлгеннге.

Аманны, игини да уяты болгъан эслейди,
Амандан сакъланыргъа, аллай адам излейди.

Уят адамны аллына буруу болуб сюелед,
Аны артына тартад, ол амандан юзюлед.

Бош затха санама, ол — джаннетге джол болады,
Уяты, адеби болса — адамлыгъы толады.

Ол энгишге къарайды, джууашды аны сёзю,
Эки кёзюн джандырыб, уятсыз къарамайд кёзю.

Уятлы илешдиреди, адамланы кесине,
Джан кыйыучу сёзлени келтирмейди эсине.

Уятсызгъа уа джол бошду, не пеляхны да этер,
Адеб, хурмет англамаз, сора серине кетер.

Уят деген ол адамны джюрегин хош этеди,
Уятсызлыкъны айтсакъ а, ол джолну бош этеди.

Милисала кюрешиб, уятсызны тыялмайла,
Тутулуб чыкъсала да, анычюн бир уялмайла.

Уяты болгъан адамгъа — уят милиса болады,
Аман ишге джибермей, аны сакълаб турады.

Милисаны уллусу — олду, аны англасанг,
Сансыз этиб къоймайын, бу сёзлеге тынгласанг.

Къарачы тегерекге, уятсызлагъа алайда,
Аладыла къыйынлыкъ салыучула хар къайда.

Уятсызла кёбейселе, ийман бек азаяды,
Озаманда джер юсю къыйынлыкъды, заяды.

Ол аз болгъанлай, сора ийман азыб тебрейди,
Уятсыз къауум уятлыны тюбге салыб теблейди.

Уятлы, уятсыз деб барды ёмюрден бери халкъда,
Уятсыз болса, туралмаз тюзлюкню тутуб, хакъда.

Хар заманда тюзлюкге къуру уятлы илешед,
Уятсыз а муратына джеталсам деб кюрешед.

Уятлы терслигин англаб, уялыб, тохтай биледи,
Уятсыз кесин кёрмейин, башхалагъа кюледи.

Уятсызда тыйгъыч болмай, джер-джерге кесин урад,
Уятлы адам тартыныб, ол а артына турад.

Уятсыз адам англамай, санга усун тутдурур,
Бир игилик этсе да, артда аны къусдурур.

Осебебден уятсыздан игиликни излеме,
Ала аллай болалла, сынагъанма, билеме.

УШАБ БАРАДЫ.

Христиан динни башы бир Аллахдан келсе да,
Алагъа да Аллахым таза динни берсе да.

Ала аны тюз кьоймай, биринчи келгенича,
Уллу Аллах алагъа аллында бергенича.

Сюйгенлерича этиб субайлыкъгъа бурдула,
Биринчи халы къалмай, бир башха дин къурдула.

Тюрлендириб хар несин, ол кёзбау болуб къалды,
Сора Ислам дин келиб, оноуну кьолгъа алды.

Ала бузгъан джерлерин джарашдырыб тюзетди,
Керти динни ачыкълаб, халкъны тюзюне элтди.

Кюн тийгенча Ислам дин сау дунияны джарытды,
Халкъ да тюзлюкню кёрюб, кьууанч болуб джаратды.

Бир кёзюуде тюзлюкню, джарашдырыб орнатды,
Сора артда ол кесин башхалагъа хорлатды.

Ислам динни джауу да, хаман чачыб кюрешед,
Биригирге кьоймайын, бизни бёлюб юлешед.

Къарыуун аямайды адетлеге буралса,
Сора муслиман диннге оноу этиб туралса.

Ислам законну хорлаб, адетлеге буралса,
Саулай Джерни юсюне, шайтан закон къуралса.

Кесибизни джахилле болушалла алагъа,
Ала аны излейле, таб болады джаулагъа.

Христиан динни бузуб, кьуру аты къалгъанды,
Энди ол Ислам динни, къаты кьолгъа алгъанды.

Бизни динни да алай излейдиле этерге,
Ол динледе джетгенча, муратына джетерге.

Ала умут этгенча бизде да болуб барад,
Былай барса Ислам да, алача болуб къалад.

Дин сора дуниялыкъмыд, ол джюрекни ишиди,

Ичин ким джарашдырса, ол муслиман кишиди.

Керти динни излемей, атын этиб кьоялла,
Динни субайгъа буруб, Ислам динин оялла.

Джюрек бла ийнанмаса, кёлю была тутмайды,
Дин ючюн деб кыйналыб, бир да ёрге турмайды.

Дини бузулуб барса, кьулагъына кирмейди,
Джау оноу эте турса, ол кыйнала билмейди.

Сора динибиз барад, алай была седиреб,
Сакъат адам баралмай, кьалгъан кибик тентиреб.

Джауну пыланы алайд, Ислам динни ояргъа,
Христиан динни джыйгъанча, кьолгъа джыйыб кьояргъа.

Дин адетге бурулса, аны кючю кьалмайды,
Ислам дин озаманда, анга кьоркьуу салмайды.

Бизде маулудчу кьауум, хызенлени марайды,
Джау да бек разы болуб, джукъ айтмайын кьарайды.

ИЙМАН КЪАЙДА БОЛАДЫ?!

Сыйлы болгъан Кьуранда Уллу Аллах айтады,
Ийман къайда болгъанын, Ол бизге англатады.

Сегизинчи суурада экинчи аятында,
Ийман къалай болады, ачыкълайды Ол анда.

Тыш джанын келишдириу — ол дунялыкъ болады,
Джюрегине кирмесе, кёзбау болуб къалады.

Ийманы субай болса, джюрек джукълаб турады,
Хакъ сёзню эшитсе да, терс джанына бурады.

Ийманы толу болса, кьуру кёзбау болмайын,
Бу дунягъа хорлатыб, субайлыкъгъа аумайын,

Ата-бабаны джолун, баралсам деб кюрешмей,
Ол акъылын ишлетсе, джахиллеге эришмей.

Озаманда ийманы, джюрегинде болады,
Аны къанына сингиб, керти ийман толады.

Халкъ баргъанча барса уа, къайры баргъанын билмей,
Ит биреуню ызындан баргъан киби́к джукъ сезмей,

Аллай адам ол итге, сора ушаб къалмаймыд,
Ол да халкъны ызындан, аны киби́к бармаймыд?

Керти ийманы болгъан сагъыш эте биледи,
Джол къайры бара болур деб анга эс бѣледи.

Ол насыб джолгъа кириб джахил джолдан къачады,
Аллахны джолун излеб, ол эшикни ачады.

Терсни тюзню да сюзюб, кюрешеди айырыб,
Къарангы джолну бармай, тюз джолгъа кесин салыб.

Ийманы субай болса, халкъ этгенни джокълайды,
Къурандан джукъ айтылса, озаманда джукълайды.

Ийманы керти болса, ол къозгъайды джюрекни,
Ийман болуучу джерни, Аллахха эм керекни.

Къуран аят окъулса джюрек къоркъуб къалтырайд,
Хар сѣзюне эс ийб, ол барысын ангылайд.

Аллахны сѣзю аны джюрегин къоркъутады,
Аны ичине сингиб къозгъаб къалтыратады.

Ол аланы эшитсе, къоркъады, титирейди,
Тюгю-джамы тюрлениб, ол къалтыраб тебрейди.

Алай была ийманы хаман ёсюб барады,
Кюнден кюннге бегиб ол, керти ийман болады.

Сора ол ийманмыды тыш джанын келишдирген,
Къанында болмагъанлай, ол кесин илешдирген.

ЭМ БЕК КЪОРКЪУУЛУ.

Мени эм уллу джауум сенсе, эй, аман джюрек,
Толу англаб бошадым, сенден сакъ туруу керек.

Сенсе, аны англадым, мында сыйсыз этерик,
Артда одунияда да, от азабха элтирик.

Сенсе хар джанны сыйын, дараджасын кѣлтюрлюк,
Неда ол ёлсе, аны сыйсыз этиб ёлтюрлюк.

Ичибизде бард бизни, джюрек деб, бир эт кесек,
Къыйынлыгъы уллуду, аны тюзюн излесек.

Тынч турургъа унамай, къайгъы излеб турады,
Ол аман джюрек болса, тюзню терсге бурады.

Ташады, кѣрюнмейди аны анда ниети,
Хар неге да джетерге боллукъду аны бети.

Ниети уа кѣрюнмейд, ичин къайдан кѣрлюксе,
Аны ичи кѣрюнсе, сен сейирден ёллюксе.

Аны ичи джануарча, бери ачыб къарасанг,
Ичи адам аз болур, иги чучхуб къармасанг.

Ичинде уа не да бар – бѣрю да бар, ит да бар,
Ала мараб туралла, бѣрю ашар, ит къабар.

Дагъыда джюрекледе, кѣб джануарла джаталла,
Адамланы кѣбюсюн кеслерине тарталла.

Сыфаты адам болуб, джюреги хайуан болгъан,
Кимни таларгъа билмей, ичи ачыудан толгъан.

Аллай джюрек хазырды джануарча талашыргъа,
Хар ким была джау болуб, таб тюшсе, алышыргъа.

Сан бир адам болмаса, ичин бери ачмайды,
Хар ким аны басдырыб, бери халкъгъа чачмайды.

Ташасы уа къаллайды, ичинеми кирликсе,
Игиликми излейди, аны къалай билликсе?

Айхай, ауузу айтханча, ичи алай болса уа,
Экибетли болууну айхай, ол бир къойса уа!

Джюрек тюлмюд адамны сыйлы, сыйсыз да этген,
Башына таб болгъанлай, намысын сатыб кетген.

Ол иги болса, сора адам да иги болгъан,
Ол аман болса, адам уллу айыбдан толгъан.

Ол адамны боллукъду мийикге чыгъарыргъа,
Неда аны чунгургъа, сыйсыз этиб джыгъаргъа.

Ичи, тышы бир болса, ол насыбдан толлукъду,
Аллахы разы болуб, дараджалы боллукъду.

Экиси келишмесе, ол ажымсыз джоюлур,
Не адамлыкъ, не ийман – сыйы кълмай оюлур!

Миллет да тели тюлдю, аллайланы англайды,
Кесича бир болмаса, аладан баш сакълайды.

Иги болса ниети, адам батыр турады,
Аман болса уа, сёзюн ары-бери бурады.

Аманны билмей эсе, нек кюрешед бурдуруб,
Сени телиге санаб, ары-бери джулдуруб?!

Биле тургъанлай, сора аллайла нек этеди?
Кир джюреги кьоймайын, терсге аууб кетеди.

Кир чунгурну чучхусанг, хаман кир чыгъыб келир,
Сора тегерегине аман ийисин берир.

Сора сен аны башын ачма, кесинде турсун,
Ол джаханим ийиси аны кесине урсун.

Зарлыкъ кючлесе биреу, турад анга кьууаныб,
Ол джарлы джан англамай, турад анга алданыб.

Шайтан арты-аллына англатады этгенин,
Ол оюм эталмайды шайтан джолгъа кетгенин.

Акъылы кьайда кълды, джетиб бир нек болушмайд,
Салма азаб кесинге деб, анга нек урушмайд?

Джарлы, кеси-кесинге аласа сен кьыйынлыкъ,
Сагъыш этиб ойлашсанг, болур эдинг тыйыллыкъ!

Нек аласа башынга, азабны сайлаб кесинг,
Нек болушмайла санга не акъылынг, не эсинг?

Джокъмуд бир кесек акъыл, сени бери тыярлай,
Насыб джолну англатыб, сени анга джыярлай?

Нек болуб кьалдынг былай, сайларлай аман джанын,
Сюймеймисе кесинги, керек тюлмюдю джанынг?

Сайлау сени кесингдед, иги англа сен аны,
Кимге артыкъ болады аны багъалы джаны?

Акъыл бериб сайлауну Аллах бизге къояды,
Аны ишлетмеген а, кеси бетин джояды.

Шайтан аны джукълатыб, сагъайтмазгъа кюрешед,
Джаханимли этерге, ол аны бла эришед.

Окъ-тоб керек тюлдюле, анга акъыл, эс керек,
Аны хорлар ючюнге, керекди таза джюрек.

Халкъ ичинде джаулагъа иймейим мен эсими,
Барындан да бек джауум джюрегимди кесими.

Анга оноуну бериб, аны бошлаб къоймайым,
Ол айтханнга бойсунуб, мен бетими джоймайым.

Акъылны ишлетейик, ол этсин оноу манга,
Ишлет аны сен да, ол сыйлы саугъады санга.

Ол бошнакъгъа берилмед, бизге Уллу Аллахдан.
Олду бизни айыргъан, башха тюрлю джанладан.

ТЮЗ БАРЫУ.

Уллу Аллах айтады сыйлы болгъан Къуранда,
Тюзлюк болмай дин болаз деб юретед Ол анда.

Тюзлюкню тутар ючюн, бизге тюз джюрек керек,
Баргъан джолунг да анга кёре болад, мубарек.

Айтыр затынгы алгъа тинтиб бошаб айтыргъа,
Ишекли болгъан затны бир джанына атаргъа.

Сен билимсиз сёлешсенг, бир тели дерле санга,
Аллах барын эштеди, сорса не дерсе Анга.

Ажымсыз билмей айтсанг, гюнахха боялырса,
Шайтанны разы этиб, Кыямат Кюн уялырса.

Сюд Кюн Уллу Аллахха биз тирилиб баргъанда,

Аууз, кьулакь, джюрек да джууаб берирле анда.
Керти джерде не дербиз, биз чегиб сёлешмесе,
Кьулакьны да тынглать, хакь сёзю эшитмесе.
Джюрек да джукьлаб турса, тюзлюкге уянмаса,
Терсни, тюзю ангылаб, терс ишине уялмаса.
Кёлге келген барысы ол тюз болуб кьалмайды,
Акьылы болгъан адам тюзю, терсни кьармайды.
Ол аны тюзюн билмей, тубандача бармайды,
Ариу билсе да, аман хапарны ол джаймайды.
Тюз сёлешмесе адам, ол кеси да аджашыр,
Аны сёзю джайылса, сау элинг да кьатышыр.
Акьыл иеси тынгылар, иги билмей сёлешмез,
Халкьны тубаннга ийиб, ол гырылдаб кюрешмез.
Кеси тюз адам болса, хаман тюзю сёлешир,
Тели болса, айырмай ол джаншаргъа кюрешир.
Аллах бош чакьырмайды тюз сёлеширге сизни,
Ашхы джолгъа салыргъа излейди суюб бизни.
Сёзю тюз болмай, адам кеси тюз кьалай болур,
Аят-хадис демесе, ийманы кьалай толур?
Сен биреуню ийманын билиринг келе эсе,
Эрлей алданыб кьалма, акьылынг джете эсе.
Намазы, дини барды деб сен ангъа кьарама,
Динден далил джокь эсе, муслиманнга санама.
Хаман акьылын айтыб, ол дженгдирмейин турса,
Хар бир айтылгъан сёзю суюген джерине бурса,
Ол муслиман болмайды, ийманы да кьатышад,
Кесин акьыллы этиб, хар ким была атышад.
Не зат айтханын билмей, оннга-солгъа урдура,
Дыгаласы хорларгъад, ары-бери бурдура.
Айтханыча болмаса, джюрек тынчлыкь табалмаз,

Аллахны буйругъу деб, анга акъыл бёлалмаз.

Тюзюн билген къой эсенг, билирге да излемез,
Ол махтаныб бардыыр. афендинге сёз бермез.

Кесин акъыллы этиб, башын кёкге къайырыр,
Джыйында башчылыкъны кишиге бермей, алыр.

Къуру кеси болмаса, ол кишини кёралмаз,
Не акъыл сёз айтсанг да, къулагъына киралмаз.

Акъыл сёзге тынгламай. къайгъы андан чыгъады,
Сора туююш башланад, халкъ бир-бирин къырады.

Акъыл сёз да Къуранды — Сыйлы Аллахны сёзю,
Аны кёрюрю келмейд, джахил къауумну кёзю.

ИЙМАН БЛА РЫСХЫ.

Ийман – Аллахны джолуд, рысхы – дуня джашауду,
Ийман – джаннетге элтед, рысхы – къуру ашауду.

Рысхыны арты болад – кечинмекди, джашасанг,
Андан сеннге не хайыр, джашауунгу бошасанг.

Таймаздан экиси да кюрешгенлей туралла,
Бир къауумла ашаугъа сыйлы динни буралла.

Ол экиси джаудула, ала бир-бирлерине,
Адамла сайлаудалла, мында ёмюрлерине.

Рысхы мыйыгъа сингсе, ол ийманны хорлайды,
Ийман кирсе джюрекке, рысхы къайгъы джанлайды.

Рысхыгъа эси кетмез, ийманы керти толса,
Ол къулагъына кирмез, джетер чакълы бир болса.

Хар бир тюбегенине хаман да джылаб турмаз,
Ийманын сансыз этиб, ол рысхы ушакъ къурмаз.

Ийман къайгъылы болур, ол рысхыны хорласа,
Дин ушакъны бардыыр – анда ийман онгласа.

Ийман къанына кириб, анда орун алмаса,
Дуня хорламай къоймаз, джюрекке орналмаса.

Ол динни орнун алып, ийман къаннга сингмесе,
Джаны дуняда болур, ийман терен кирмесе.

Сиз, сёлешген адамны ауузуна къарамагъыз,
Къуру аууз айтханны ийманнга санамагъыз!

Ол не затны ызындан, эси кетиб барады,
Диннгеми, дунягъамы – ол къалайгъа чабады?

Анга иги къарагъыз, ол талпыгъан затына,
Сиз терилиб къалмагъыз аны муъмин атына!

Кёбюсюне адамла экибетли болалла,
Кёлюндегин басдырыб, омакълана туралла.

Кёблеге ийнанмайма мен айтхан сёзлерине,
Кёбюсюнде кёрюнед – къарасанг кёзлерине.

Иги сынаб къарачы, ол джулдуруб тебрейди,
Ары-бери бурдуруб, бегим джууаб бермейди.

Аллай адамда ийман – ол да алай болады,
Тамыры бегимеген терек кибик ауады.

Къанына рысхы сингсе, хаман рысхы деб чабар,
Ёлюсюн эм сауун да рысхы бла башын джабар.

Бизде дин барысы да ашау-ичиу болады,
Аллах буюргъан борчла сан этилмей къалады.

Ашау-ичиу къуралса, аны диннге санайла,
Нафсыларын тындырыб, разы болуб къорайла.

ДЖАШАУ.

Адамгъа къууанчмыды бу дуняны джашауу,
Тёрт бюклениб, кюрешиб аны ишлеб ашауу?

Ол туугъан кюнюнде да тууады джылай-джылай,
Къайгъы, таргъыу болмаса, хазна кёрмезсе джырлай.

Сала-ала бешикге, джуууб хаманда кирин,
Таза этиб кюрешиб, сабийни джатхан джерин.

Ач болад деб, ауруйд деб, джюрек къайгъыра хаман,
Аны къатын сакъларгъа керек бола хар заман.

Анга ёре тургъанлай, аурусанг, кыйналсанг да,
Анга эсинги бёле, ары-бери, чыкъсанг да.

Кереклиси болад деб, къайгъы этгенлей анга,
Кюндюз-кече, хар заман тынчлыкъ бермей ол санга.

Анга къууанч болалла, ол тебресе ышара,
Атламчыкъла атласа, джюрюдю деб ышана.

Бир джыгъыла, бир къоба, кычырыкъ эте джылай,
Бир кесекден унутуб, сора ол ойнай, джырлай.

Ол сёлеше тебресе, харифлени англатыб,
Джарты-къурту сёзлеге, адамланы тынглатыб,

Тилсиз болмагъанына, ол да болад бир къууанч,
Сабий заманы аны хар кимге болуб джубанч.

Сабийлеге къошулад, юйден чыкъса эшикге,
Ары дери джюрюмей, саладыла бешикге.

Сабийле бла айланад, ол эте уруш-тюйюш,
Алада кылыкълардан алад кесине юлюш.

Кимле была джюрюсе, алай болад кылыгъы,
Алагъа ушаб къалад аны да адамлыгъы.

Алай была ол ёсе, уллу бола акъыртын,
Не кёрлюгюн билмейди, ол джашаууну артын.

Ол сынамгъа туугъанын англамайын турады,
Тюрлю оноула этиб, кёб умутла къурады.

Киреди ол джашаугъа, умуту терен болуб,
Ол хазна кёралмайды, аны мураты толуб.

Джашау тебрер кюрешиб, муратына джетдирмей,
Умут этген затларын ол хазнасын этдирмей.

Адам хаман игини джоралайды башына,
Бютеу юйдегисине, кызына эм джашына.

Алай болса да дуния кёбюсюне джылатад,
Биз кьартлыкьгъа джетерге, джашау бизни арытад.

Не кёб сагъыш этсенг да, табалмайса кьууанчын,
Хар кимге ол теджейди хыйла, фитна джубанчын.

Байлыгъы да кьайгъыды, бир-бирде уа аджалды,
Кьаллайны да ашыргъан, бу дуния бир таджалды.

Байлыкьгъа чабышханла, аны кьоюб кетелле,
Башхала келиб артда, тамам алай этелле.

Келелле эм кетелле, дуния барын бошайды,
Ол барын артын этиб, кёл кенгдире джашайды.

Келген кетмей кьалмайды, кьайда дунияда кьалгъан,
Муратха джетиб, мында этген умуту толгъан?

Кече джатсанг эртденнге не боллугъун билмейсе,
Эртден кетсенг да хазна, сен кьууаныб келмейсе.

Бир джол кьууандырса да, бир джол этеди мыдах,
Кьалай да болалмайса бу дуния была татах.

Къыйынлыкъла туралла тегерегингден мараб,
Таб тюшгенлей тутаргъа, ала сымарлаб кьараб.

Хан эсенг да джибермез, тюлдю сени кьоярыкъ,
Дуниягъа сингиб кетме, олду бетни джоярыкъ.

Дуния деген адамны алдауукъчу джаууду,
Терилтиб аны, алдаб тутуучу бир аууду.

Джюз тюрлю хыйла была алдаб сени кьаратыр,
Кёбюсю, керексизге ол чабдырыб арытыр:

«Сен бай болугъа кюреш, артха кьалыб кетмейин,
Кече-кюндюз да кюреш, эринчеклик этмейин.

Кьарачы сен аны кьаллай юйлери барды,
сеники уа гитчечик, ичлери да бир тарды!

Эй, алан, иги кьадал, сен хомух болма, эриш,
Кьалгъанлагъа оздурсанг, ол болур санга бедиш.

Мазаллы юйле ишле, айтылсын сени атынг,
Къызларынгы бер эрге, джашларынга ал къатын!

Элде болмагъан бир юй, халкъны кёзю къарарча,
Бир-бирине айтышыб, сейирсиниб махтарча!»

Алай-алай минг тюрлю ол бизге буйрукъ беред,
Эсде болмай тургъанлай, ёлюм аджалы келед.

Чабыб-джортуб кюрешген, кече-кюн деб къарамай,
Багъалатхан дуниябыз, къалад джукъгъа джарамай.

Билир аны багъасын къартая тебргенде,
Неда дуниядан хайыр кёрмей, ёлюб кетгенде.

Озаманда ангылар дуниягъа терилгенин,
Джалгъан затха алданыб, ол аджашыб кетгенин.

Болур болгъандан сора, ол джукъудан уяныр,
Барына сокъураныб, Аллах аллында уялыр.

Джан берген заманында ол ангылаб къайытыр.
«Я, Аллахым, ызыма Сен бир къайтар! деб айтыр,

Дунияда мен джангыдан бир джашасам къайытыб,
Ол ётюрюк дуниягъа къоймаз эдим алдатыб.

Аллахыма этерем, баш кёлтюрмейин къуллукъ,
Бой салырем Иеме, излемейин уллулукъ.

Къарамазем дуниягъа алтын болса, бурулуб,
Дунияны юсю ауду – тургъан бизге къурулуб.

Ол къалады бошалыб, кёк джашнагъанча, эрлей,
Адам а кюрешеди тырнакълаб, ёрге ёрлей.

Ол джыкъмайын къоймайды, не ёрлесенг да ёрге,
Сора мында ким къалыр, халкъча кирмейин кёрге?

Бу дуниядан файда джокъ, бары джалгъанды, ийнан,
Ол тар джерде уа бизге керек болады ийман.

Ол кюн бизге джарарыкъ – Аллах ючюн къуллукъду,
Мында Аллахдан уялгъан, анда рахат турлукъду.

Ол кюннге ким кьуралса, ёлюр кюнюн ангылаб,
Аллах къарамай кьоймаз, ол турмасын тынгылаб.

Биз Аллахха кьайтайыкъ, тауба этиб, эртдеден,
Джарашайыкъ тюз джолгъа, сокьураныб кертиден.

Муслиманма деб аууз, кьуллукъ этмей турмайыкъ,
Ол алдауукъ ийманды, джалгъан динни тутмайыкъ.

Аллай адамны эси бу дунияны сайлайды,
Джашауну багъалатыб, анга джюрек байлайды.

Джюрек нени сайласа, Аллах аны береди,
Джюрек кьайры аугъанын, Ол бек ариу кёреди.

Биреу Кьуран окъуса, адамлагъа махтаныб,
Къалай ариу окъуйд деб, айтсала деб, тахтаныб.

Неда намазын этсе, ол миллетге кёзбаугъа,
Аллахыны аллында башы кьаллыкъды даугъа?

Башха кьуллукълары да – бары алай боллукъду,
Ниети тюз болмаса, ол джараусуз кьуллукъду.

Кьуллукъ этген заманда адамланы алдагъан,
Халкъгъа кёзбаула этиб, элден махтау сакълагъан,

Ол адамны акъылы Аллахындан башхадад,
Тауба этиб, джангыдан келтирсин ол шахадад.

Сен биреуге махтаныб, субайлыкъ этгенликге,
Элни кёлюне джетиб, махтаныб кетгенликге,

Нек керекди берирге Аллах санга сууаблыкъ?
Сууаблыкъны орнуна башынг болур джууаблыкъ.

Ниетинде не болса, Аллах аны берликди,
Таза ниетли адам – джаннетлеге кирликди.

Файгъамбарыбыз айтды бир сыйлы хадисинде:
«Къыямат кюн алырынг – бар затды ниетингде».

Ниетде не бар болса, хар адам аны алыр,
Аллах ючюн болмаса, Ол аны отха салыр.

Аллах сизге сыфатха къарамайд къаллайды деб,
Ариумуду, эршимид огъесе баймыды деб.

Алай а Ол къарайды джюреклени ичине,
Дунияда джашауунда аны этген ишине.

Къыямат кюн Махшарда олду аны табары,
Джюреклени ичлери, ачыкъ боллукъду бары.

Ол кюн кёрюнюб къалыр ичинде не бар эсе.
Джаханимге барыр ол джюреги кир, тар эсе.

Ахыр сюдю адамны джюрекге кёре болур,
Джюреги таза болгъан, ол азабдан къутулур.

Аны ючюн ниетни тазалайыкъ энди биз,
Тыш джанына эс бёлмей, ниетге къарагъыз сиз!

Эй, Аллахым, таза эт ичими, ниетими,
Къыямат кюн аллынгда Сен уялтма бетими!

ШОХЛУКЪ.

Шохлукъ, суюмеклик болса, дин-ийман да болады,
Ол экиси болмагъан динден къуру къалады.

Не къадар дин тутса да, суюмеклиги болмаса,
Ол дин къабыл болмайды, халкъгъа джан аурумаса.

Иги джюрек излейди хар заманда шохлукъну,
Аман джюрек илешмейд – излейди ол джаулукъну.

Кир джюрек ышанмайды, сен не таза болсанг да,
Ичи аман ийнанмаз, кёзге тюрте турсанг да.

Аллай адамны къаны къайгъы излеб турады,
Ол аманнга ууланыб, хаман джаулукъ къурады.

Ол адамда биреуге аз да суюмеклик болмаз,
Халкъгъа аманны къуймай, джюреги хош туралмаз.

Не табханын да къуяр, терсге-тюзге къарамаз,
Суюлюб ауаз айтсанг да, бир джугъуна джарамаз.

Не къадар сен суюсенг да, ол сени эрши кёрюр,

Ичи къайнаб, джау болуб, сени суймейин ёлюр.

Сен игилик излесенг, ол излер сеннге джаулукъ,
Неда аманлыкъ теджер, теджесенг да сен саулукъ.

Ичи таза болмагъан, шох болуру келирми,
Суймеклик болуб анда, сеннге джылыу берирми?

Ичи чыгъана болса, чанчылмайын къалырмы,
Онгсузну джазыкъсыныб, аны кёлюн алырмы?

Аны ичи кир болса, ол бери чыкъмай къалмаз,
Не кёб сен кюрешсенг да, ол кылыгындан таймаз.

Болурму андан файда джашауда бир кишиге?
Ол игилик кёргюзмез эркекге, не тишиге.

Ол кеси да джау болуб, хар кимни да джау этер,
Аны зараны, ууу саулай элинге джетер.

Ичи кир эсе джюрек, ол къуру кирни джыяр,
Ол кишини джаратмаз, хаман аманны джаяр.

Шохлукъну уа излейди, джюреги болгъан таза,
Анда суймеклик болуб , халкъ джашайд анга база.

ОЙЛАШЫУ

ДУНИЯ.

Бу дуния джаратылды бизни сынаб къараргъа,
Ким къаллай джолну сайлар деб Аллахым мараргъа.

Бир-биринден айыргъа акъыллыны, телини,
Сокъур была сауну да, джахил была алимни.

Къарангы бла джарыкъны, ёлген была эм сауну,
Аллахны шоху была, мунафикъни эм джауну.

Хаух дуниягъа алдатхан – ол саналад телиге,
Халкъ аллында, оноу этсе да сюелиб элинге.

Къуру бюгюнюн кёрюб, тамблагъа эс бёлмеген,

Ойлашыб эм къайытыб, тауба этиб ёлмеген,

Джаратылгъан затлагъа къараб кёзю кёрмеген,
Алагъа Ие излеб, эсин бёле билмеген,

Ол адам да саналад джукъ кёрмеген сокъургъа,
Саулай бары джашауун кюрешсе да окъургъа.

Ол окъуудан не хайыр, ол тубаннга иеди,
Хаух дунягъа окъуйду, дуня анга сингеди.

Ол окъууну окъуйла бу дуняда джашаргъа,
Кеслерин кыйнамайын, ишлемейин ашаргъа.

Ишлемейин ашагъан, биреунюкюн ашайды,
Къара халкъны ишлетиб, аны была джашайды.

Бу адам хакъыды деб, ала кьоркъа билмейле,
Табханларын алалла – халал, харам демейле.

Эслеб джолгъа чыкъмайла, джолну сайлай билмейле,
Аджашабыз деб кьоркьуб, акъылларын бёлмейле.

Къарангы кечедеча ала кетиб баралла,
Бара барыб абыныб, сокъураныб къалалла.

Неллей бир халкъ барады, джолун кёрмей, аджашыб,
Сокъурлача, билмейин, джахил джолгъа джарашыб.

Сагъыш этмей тамблагъа джашауну ал джанына,
Къуру бюгюнню кёрюб, дуня сингиб къанына.

Бир джукъ табса болады, къайдан тюшсе да тюшсюн,
Ол алгъаннга санайды бу дуняда юлюшюн.

Ол анга къууанч болуб, халал-харам демейди,
Гюнах, сууаб болса да, ахратны исдемейди.

Ол ёлорге кьоркьмайды, биреуню хакъын ашаб.
«Ахратда не айтырма, харамла была джашаб?»

Андан сокъур болурму, бу затланы кёрмесе?
Андан тели болурму, алайгъа эс бёлмесе?!

Биреуню хакъын ашаб, ол къалырмы къутулуб?

Аллахыны аллында, билсин, къалыр тутулуб.

Адамны аманласа, сыйы была кюрешиб,
Кесин тыйыб тохтамай, нафсы была эришиб.

Атла-бетле атаса, биреуню ол сындырыб,
Кеси кёкден тюшгенча, адамлыкъны тындырыб.

Ол да адам хакъыды, анда джууаб берликди,
Хар бирибиз билейик, ол кюн бизге келликди.

Адамны къанын тёкген неда ачитхан этин,
Сёгюб аманлаб аны, джойгъан биреуню бетин.

Бу затладан бири да тюлдю сорулмай къаллыкъ,
Къыямат кюн махшарда, бармыд башын алаллыкъ?

Ол кюнюне, алайгъа сагъыш этмеген адам,
Тели болмай не болсун, ол къуруду акъылдан.

Бюгюн кенгде бошланыб, не суйсенг да этесе,
Тамбла аланы алыб, одуниягъа кетесе.

Мискъала зарра чакълы этгенинги барын да
Ол кюн анда кёрлюксе, джюрегинги халын да.

Адамгъа эм хайуаннга, къуртха эм къумурсхагъа,
Муслиманнга, гяургъа, къарачайгъа, орусха,

Этгенингча барлыкъды Бир Аллахны аллына,
Хар кимни этген заты берилликди кёлуна.

Анда базманны къуруб, гюнах-сууаб чегерле,
Ол тюзлюкню базманыд, аны бла ёлчелерле.

Терсни, тюзню чегерге къуралгъанды ол базман,
Андан къутулурма деб, кесинге алай базма.

Улху адет джюрюмез, болмаз алыу не бериу,
Къуру ол кюн боллукъду бизге тюзлюкню кёрюу.

Хар кимни этген иши базманында чегилир,
Кимни къайры барлыгъы озаманда билинир.

Иги иши кёб болуб, ол хорласа базманда,

Рахат болуб джаннетде кьюуаныр озаманда.

Аллахы разы болур, ол да болур Аллахха,
Разылашыб экиси, башы кьалмаз палахха.

Аман джаны дженгсе уа, гюнахлагъа боялыб,
Джаханимге буйрулуб, бети кьалыр уялыб.

Ол кюн бек сокьюураныр, ол этген затларына,
Аллахына джалбарыб, кеч деб тилер барына.

Ийманы бузукъ адам, ол джаннетге киралмаз,
Аллахы кечиб аны, ол джаннетни кералмаз.

Аз да ийманы болгъан, ол бир болджалны турур,
Азабын чегиб бошаб, ол джаннетге кьутулур.

Бюгюн мында этейик ма ол кюнню оноуун,
Биз барыб кергюнчюнге, Бир Аллахны сорууун.

Кёб ашхылыкъла этиб, биз алайыкъ джол азыкъ,
Эртдеден эс джыяйыкъ, келиб тийгинчи къязыкъ.

Бу дунядача, азыкъ ары да болад керек,
Кьюрукъоллай кетмейик бу дуниядан, мубарек.

Дуняда да болмайды мадар этмей башынга,
Мекаямынг, джатар джеринг эмда ашар ашынга.

Сен садакъа джыйсанг да, мында бир мадар болур,
Кьюрлай кетсенг а ары, джюрек къайгъыдан толур.

Анда джокъду ол адет, мындан алыб бармасанг,
Джарашдырыб, азыкъны къанджыгъанга салмасанг.

Эринчекни мында да, иги болмайд джашауу,
Халкъ тенгли джашамайды, элча тюлдю ашауу.

Энди хомух болмайыкъ, тынглаб туруб ёлюкча,
Ёлмей кьалыб дуняда муну артын керлюкча.

Бизни табхан анала, къайдадыла атала?!
Бири кьалмай кетгенле, джер кьарнында джаталла.

Бизни кибик, ала да дуняда джашагъалла,

Бу дуняны ашындан ала да ашагъалла.

Мындан нени элтгенле, биз ойлашыб къарайыкъ,
Акъылсызлыкъ этмейин, андан тергеу алайыкъ.

Кеслери да джокъ ала, ала джыйгъан байлыкъ да,
Джылкылары, къойлары, тууарлары джайлыкъда.

Джасанган кийимлери, юсге кийиб, суююнуб,
Джашагъан джашаулары, ариу кёрюб, кюусюнуб.

Адам къараб турурлай, нюрден толу бетлери,
Сылаб, сыйпаб кюрешген, юслеринде этлери.

Адамла сукъланыучу аланы чырайлары,
Кенг къыйылыб къашлары, талача манглайлары.

Субай битген санлары, ариу къара кёзлери,
Ныгъышда ушакъ этиб, сёлешиучю сёзлери.

Айыб этиб санаучу, бир-бирине сырлары,
Ийнарла, кюле этиб, таралыучу джырлары.

Нек кёрюнмейд бири да, ала къайдалла бюгюн?
Биз бирин да кёрмейбиз, бизге да келлик ол кюн.

Ала бары хаухдула – адамланы алдаучу,
Бу дуняда терилтиб, одуняда уа даучу.

Энди биз къуралайыкъ, азыкъ алыб ахратха,
Болджал салыб, созмайыкъ иги ишни биз артха.

Азыкъны хайырлысы – такъуа дейди Къуранда,
Хар кимни да къутхарлыкъ одуниягъа баргъанда.

Такъуаны магъанасы – къоркъуб, эслеб турмакъды,
Кесин тыйыб, сакъ болуб, Аллахха сыйырмакъды.

Аллах эт деген затны – ол эсине джыймакъды,
Къой деген затларындан, къоркъуб кесин тыймакъды.

Адамгъа сёлешсе да, ол сый бериб сёлешсин,
Аны бла джукъ юлешсе, сакъ болуб, тюз юлешсин.

Уллу сёлешиб иймей, аны джанын къыярлай,

Ол Аллахын эсгерсин, кьоркьуб кесин тыярлай.

Ауур сёзле сёлешсенг, ол сенден сууурукьду,
Санга суюмеклигин да сенден кери урлукьду.

Санга кьайдан илешсин, джюреги сенден кьачса,
Ол алай кетиб кьалмайд, бир кере бир ачыса.

Ауур сёзлю адамны джамагъаты суюмейди,
Ёлсе да, аны ючюн, джанын кьыйнаб, куюмейди.

Иги адам ёлсе уа, бары бушуу этелле,
Анга разылыкь бериб, шагъат болуб кетелле.

Дуа этген заманда муслиманла аллайгъа
Керти кёлден тилейле, болмайды ол субайгъа.

Керти джюрекден болса, дуа этген заманда,
Аллах аны кьоймайды, къарамайын хаманда.

Къарнашлары джыйылыб, анга этселе дуа,
Арада да болмайын не гурушха, не гуа.

Умут барды Аллахдан, ол кечилиб кьалыр деб,
Аллахы джазыкьсыныб, разылыгъын алыр деб.

Джамагъаты кечмесе, кёб боллукьду даулары,
Къыямат кюн болурла ала аны джаулары.

Тёрт джанындан келирле, дау айта хар бириси:
«Эй, Аллахым, бу манга мени хакьымы берсин».

Бири айтыр: «Бу мени рысхымы ашагъанды».
Бири айтыр: «Инджитиб, ол кьыйнаб джашагъанды».

Бири айтыр: «Ол мени орнумда кьоймагъанды,
Сёгюб, хаман аманлаб, сыйым бла ойнагъанды».

Бири айтыр: «Ургъанды, манга этиб кьатылыкь».
Бири айтыр: «Къан тёгюб, манга этди артыкьлыкь».

Бири да айтыр анга: «Меннге ауузун оздурду,
Ауур, ачы сёлешиб, джюрекни кьыйнаб турду».

Алай-алай дагъыда кёб тюрлю даула келир,

Хакъларын алыб Аллах, ол даучулагъа берир.

Сора Ол алыб берир аны сууаблыгындан,
Бу дуняда кюрешиб, этген ашхылыгындан.

Алагъа бериб бошаб, къояр болгъанын чачыб,
Бир джугъу да къалмайын, кеси да къалыр ачыб.

Сууаблыгъы бошалса, ол гюнахларын алыр,
Сора ала амалтын, ол джаханимге барыр.

Окъугъан Къуранын да, зикирин, оразасын,
Къылгъан намазларын да, къоймай, берир барысын.

Алай была игисин аманы ашаб бошар,
Къуллукъ этмейин кетген, бир эринчекге ушар.

Адам хакъы былайды джазылгъаны китабда,
Ажымсыз болгъа сюйсенг, окъу аны сен таб да.

Аллах Кесини хакъын болур кечиб къояргъа,
Адам хакъы джарайды сууаблыкъны джояргъа.

Мардасыз бек уллуду Бир Аллахны рахматы,
Кечмеклиги да кенгди – Кечиучюд Аны аты.

Адамланы хакъларын орунларына салыр,
Хар бир зат орнун табыб, тюзлюк да орнун алыр.

Ол тюзлюк этиучюдю, тюзлюкню да сюеди,
Тюзлюкню тутханны джаннетине иеди.

Къуру Къыямат кюндю тюзлюкню боллукъ джери,
Мында болаллыкъ тюлдю ары баргъынчы дери.

Энди биз тюзлюк ючюн, дуняда кюрешейик,
Мадар чакълы хар адам ол затха эришейик.

Я, Аллах, Сен бир тюзет ма ол тюзлюкге бизни,
Ол джолда кюреширге, бегитиб кесибизни.

Дуняда, ахратда да ол тюзлюкден тайдырма,
Аны бизге нёгер эт, бизни андан айырма!

ОЙЛАШЫУ.

Мен ойлашыб къарайма, орамлада джюрюсем,
Тюрлю-тюрлю миллетле айланганларын кёрсем.

Была къайры баралла бир къара, сагъыш этиб,
Бирери бирер джары ала къымылдаб, кетиб.

Къымылдашыб, барысы джер юсюне джайылыб,
Бир бош адам кёрмезсе, барысын къайгъы алыб.

Кёбюсюню эслери джалгъан дунягъа кетиб,
Ол аланы терилтиб, турады къулла этиб.

Бу ётюрюк дунягъа адамла къул болалла,
Ёмюрлюк джашар джерни сан этмейин къоялла.

Арыб, талыб, кюрешиб, мыллык атыб дунягъа,
Аджал джетиб киребиз, барын къоюб, къабыргъа.

Тюнене ала мында — дуняда джокъ эдиле,
Джаратылыб эм туууб, сынамгъа келгендиле.

Сынамларын унутуб, кетиб анга эслери,
Ёлюб-ёлюб къалалла, соймегенлей кеслери.

Ишлери да къалады тынмагъанлай, джартылай.
Ахлулары къалалла сынгсый, тарала, джылай.

Хар кимни да акъылы кёб джашаргъа, ёлмейин.
Бир да огъайы джокъду, къалса ёлюм кёрмейин.

Кёз къакъгъанча бирчикди, мында кёбмю джашайды,
Неллей бир халкъ алданыб, къара джерге ташайды.

Акъылы болгъан адам, арадан биреу ёлсе,
Ойлашыргъа керекди, ол джокъ болгънын кёрсе.

Джер къарнына салсала, кеслерича бирлерин,
Бирге джюрюб айланыб, аны джерге киргенин.

Мындан киши кетемид, муратларын толтуруб?
Бу дуня солугъанчад бир джолоучу олтуруб.

Бир джерде кече къалыб, сора туруб кетгенча,

Адам бери келеди – ол кьонакьгъа келгенча.

Ахыры Аллахына тиреллигин билмесе,
Джалгъаннга эси кетиб, кертиге эс бёлмесе,

Анда акъыл бармыды, келир кюнню кёрмесе,
Бюгюн тойса, кьууаныб, тамблагъа эс бёлмесе?

Кёлекке дуния алдаб, кёб халкъланы дженгеди,
Зырафына ишлетиб, ол аланы джегеди.

Адамлыкъны сатдырад, азаб алыб джанына.
Уятны, бетни атдырад, рысхы сингиб кьанына.

Дуниядан бир гыл табса, уятны, бетни да атар.
Ол ёлюрюн унутуб, ийманын анга сатар.

Келигиз, дин кьарнашла, адамлыкъны джоймайыкъ,
Дуния бизден кьаллыгъын, биз унутуб кьоймайыкъ!

Бир Аллахны аллына сюелликбиз билейик,
Хаман Аллахны атын айта-айта ёлейик!

Рысхы келед, кетеди, адамлыкъ а турлукъду,
Ёлсек, керек заманда биргебизге боллукъду.

Я, Аллахым насыб эт, кертиге кьул болургъа,
Кёлекеге кьул болмай, хакъгъа ишлеб солургъа.

СЕН ДА БИР ОЙЛАШ.

Бу джашау деген неди, адам андан тоймайын,
Дуниягъа ие болса да, аджал аны кьоймайын.

Неди сора бу джашау, адам кьалай англасын?
Келген кетмей кьалмайды – ким билир магъанасын?

Дуния берген затларын кьоймай алад ызына.
Адам телича джашайд, бу дуниягъа базаына.

Бюгюн берген затларын, тамбласында кёрмезсе.
Сен дуниягъа алдансанг, сыйынг была ёлмезсе.

Бу джашау деген бизге Джаратхандан сынамды.
Анга кесин терилтген – ол акъылсыз адамды.

Ары дери джокъ адам бери къайдан келеди?
Бир кесекчик кечиниб, сора къайры кетеди?

Кёлеккеча ол тайыб, аныча джокъ болады?
Башха кёлекке чыгыб, ол да кетиб барады.

Аджал деген зор этиб къоймай джанын алады.
Артда аты айтылмай, джокъ болуб нек къалады?

Дуния бир кёлеккеди, тохтаусуз кетиб баргъан,
Ахыры боллукъ джерге ашыгыб бара тургъан.

Керти джерге ишлейле насыблыла къадалыб.
Бирле джарлы болалла, кёлеккеге алданыб.

Къайдадыла мюклери, юйлери, къалалары?
Къайры джокъ боладыла бек сюйген балалары?

Кеслери, къыйынлары, бошалса бары къалмай,
Кёлеккеден не хайыр, кетсе мындан джукъ алмай?

Аны иги англамай, кёлеккеге терилиб,
Мен алданыб джашадым, ётюрюкге берилиб.

Мен ойлашыб, акъылым кёб джерлеге бёлюндю.
Бу кёлекке дуния меннге сейир кёрюндю.

Ол кёб халкъланы алдаб, халек этиб къурутад.
Артда уа ол аладан бек кёблени улутад.

Дуния деген – бир джауду, ойлаш кеси халынга.
Анга алдатыб къоюб, азаб алма джанынга.

Мен болумсуз башымы къалай алайым андан?
Ол мени хорлайды деб, джюрек къоркъады хаман.

Мен бир къарыусуз къулунг, джукъ келмейди къолумдан.
Сен тайдырма Аллахым, тюз элтиучю джолунгдан.

Ахыр кетген кюнюмде мен къалай джан берирме?
Къарангы къабыргъа да мен къаллайла кирирме?!

Тар къабыргъа киргенде, къоркъама Аллах Сенден?
Кёлеккеге алдандынг, деб дауларламы менден.

Намазлыкьда джюрекни Аллахда туталмадым.
Муратымча, эс джыйыб, мен кьуулукь эталмадым.

Аллах айтхан затлада мен бегиб туралмадым.
Ол суюмеген затланы мен кери уралмадым.

Ауузуму, джюрегими тыялмадым кюрешиб;
Хорлайла да кьоялла, кюрешсем да эришиб.

Эл бойнумда болгъанды, этдиле мени имам.
Элге джууабчы болдум, Аллах аллында, ийнан.

Билмейме не айтырма, тюшдюм кыйын кёзюуге.
Уллу басым керекди бу заманда тёзюуге.

Адамлагъа багъалыд хар ким кеси англагъан.
Алай хазна кёрмезсе, Аллахына тынглагъан.

Алагъа кёре айтсанг – излеб туралла аны.
Кёбюсю сан этмейди шериятны, Къуранны.

Алайсыз джюреклери аз да болмайды рахат,
Алагъа таб айтмасанг, боласа сен керахат.

Узал да хурджунунга, изле дейле, ётюрюк.
Алагъа кёре сёлеш, излемейин сен тюзлюк.

Намазны, оразаны бармагъанлай къатына,
«Муслиман» деб айталла аллайланы атына.

Асыры бек тойгъандан келедиле эсире,
Бизге динни юрете, харам ичиб, кекире.

Тютюн иче, хырылдай, ары-бери тентирей.
Ала акъыл юрете, биз къалабыз симсирей.

Бек сагъышлы болгъанбыз, халкъыбызны халына.
Къалай болур ахыры, барымы тин аллына?

ДУНИЯ КЕСЕКЧИКДИ.

Бу дуня аз затчыкъды, бизге кёб кёрюнмесин,
Кёк джашнагъан кибикди, кёз анга терилмесин!

Адам анга терилсе, ол аны бек термилтир,

Къул этиб аны хаман суйген джерине элтир.

Анга буйрукъла бериб, ол оноу этиб турур,
Эм арты бюсюреуге аджалы джетиб урур.

Аманлыкъчы биреуню кёзюнден бек суйгенча,
Элте барыб ташада, халек этиб, туюгенча.

Неда биреуню багъыб, тойдуруб семиртгенча,
Артда уа аны къууб, къаядан секиртгенча.

Биреу бир малны багъыб, ол семиртиб кесгенча,
Адам тууб ёседи, къыйынлыкъгъа ёсгенча.

Ол хайуан а билмейди аны кесерин иеси,
Ашайды, семиреди иесин суйюб ол кеси.

Иеси аны сылайды, кюн сайын анга къараб,
Болджал кюнню сакълайды, бир семирсе деб, мараб.

Ариу айтыб сылаучу бир кюн бычакъны алыр,
Ол хайуанны джатдырыб, аны бойнуна салыр.

Мени суйюб багъады, деб тургъан аны иеси,
Ол ышаныб тургъанлай, ёлтюрюб къояр кеси.

Бизге да бу дуня тамам алай этеди,
Бу джашаудан юлюшге бизге да ол джетеди.

Биз билмейин тургъанлай, аджал бычакъ келеди,
Ма ол хайуан ёлгенча, туугъан адам ёледи.

Хайуанда акъыл джокъду, ол тамбласын ойламаз,
Иенг багъады кесерге десенг да ол англамаз.

Биз ойлайыкъ тамбланы, бизде акъыл бар эсе,
Кенг дунягъа ишлейик, джалгъан дуня тар эсе.

Бу дуня къасабчыды аны иги англайыкъ,
Бизнича кёбню кесгенд, аны эсге алайыкъ!

Дуня мени багъад деб, биз ышаныб турмайыкъ,
Ол бизни кесерикди, аны кери урмайыкъ!

Бизге акъыл бергенди, бизни джаратхан Иебиз,

Ол акъылсыз хайуаннга тенг болуб къалмайыкъ биз!

Сен дунияда билесе тамбланга рысхы джыя,
Къыйынлыкъдан, инджиуден башынгы сакълаб тыя.

Хайуан къалад сюелиб уллу джолну бойнунда,
Келиб мешна урур деб, болмайды оюмунда.

Адам биледи къарай чыкыгъан заманда джолгъа,
Мешна келемиди деб, онгуна эмда солгъа.

Ол да адамгъа Аллах акъыл бергени ючюнд,
Хайуан аллын кѳреди, ол кенг кѳргени ючюнд.

Джанлай билген мешнадан, ол келиб урмасын деб,
Къоркъа билсин Иесинден, къыйын сюд къурмасын деб.

Мешна урса адамны, аджал джетсе, ёллюкдю,
Аллах урса уа аны, уллу азаб кѳрлюкдю.

Ашаб тойсакъ, хайуанча, биз турмайыкъ унутуб,
Атеистлеча этиб, ол дунияны къурутуб.

Ала мынга ишлейле, къуру кѳз кѳрген затха,
Ала ийман салмайла ташагъа, ахыратха.

Хайуан да ийнанады кѳзю кѳрген заманда,
Атеист да алайды, бек эртдеден, хаманда.

Материализм джолну тутад аджашхан къауум,
Ташаны къабыл этмей, алагъа барды дауум.

Адам да эм хайуан да ёлюб джерде чирселе,
Сора тенгми болурла, ала ары кирселе?

Хайуан бир акъылсыз джан, бизге акъыл берилди,
Ол себебден инсанны юсюне джюк джюкленди.

Бу дунияны юсюнде ол бий болуб джашайды,
Акъылсыз джанладан да бир къауумун ашайды.

Бирлерине минесе, джер, джюген салыб анга,
Бир къауумун джегесе, ала бойсунуб санга.

Миннген да минилген да ёлсе тенгми болады?

Акъяллы эм акъялсыз бир болубму къалады?!

Ашагъан, ашалгъан да бирча болурму анда,
Бу дуниядан айрылыб, джан чыгъыб бошагъанда?

Адамланы алайыкъ, тенгмидиле ала да,
Кими – таза, кими – кир, игиле, аманла да.

Иги, таза джюрекли игиликни джаяды,
Аман болса джюреги, халкъгъа палах джауады.

Коммунизм дуниягъа къарайыкъ, не бергенди,
Аны амалтын халкъгъа не къыйынлыкъ келгенди?

Башчылыкъ этген къауум, бу къыйынлыкъны къураб,
Джууаб бермей къалырмы, чириб джокъ болуб, къораб?

Неллей бир миллетлени сталин къырды, кѣчюрюб,
Неллей бир адамланы тас этди ол ѳлтюрюб,

Ол да къалыбмы кетер топракъ тюбюнде чириб,
Этген терслигин чекмей, джаханим отха кириб?

Иги да эм аман да бирча къалай боллукъду,
Экиси да тенг болуб, бирча къалай турлукъду?!

Ала антонимлелле, бир болургъа джокъ мадар,
Игиге, аманнга да, тыйншысыча, хакъы бар.

ХАЛКЪЫМА.

Эй, мени суйген халкъым, не болур мени артым,
Не багъа берир халкъым, миллетде джюрюйд атым?!

Бир къауум эрши кѳрюб, менден кери къачдыла,
Бирле меннге илешиб, хакъ эшигин ачдыла.

Бирле хакъны джаратмай, артыбыздан кюлелле,
Тюз динни къатышдырыб, адетлени сюрелле.

Джахилле молла болуб, имамлыкъгъа чабалла,
Тюрлю ауазла къураб, хакъны джолун джабалла.

Къарангы апедиле дуния малгъа дженгдиле,
Джашаулары кенгдиле, байла была тенгдиле.

Ала хакъгъа чарлалла, Аллахха бой салмалла,
Джахилликни сайлалла, харамдан рысламалла.

Дуния малгъа чабдыла, тюзлюк эшик джабдыла,
Харамланы къабдыла, керти динден акъдыла.

Байлыкъгъа кетсе эсинг, алдауукъ болад сёзюнг,
Экибетлисе кесинг, рысхыда болса кёзюнг.

Терс джолланы бардыла, диннге къайгъы салдыла,
Бу харибле, джарлыла уллу гюнах алдыла.

Джарлыды мени халкъым, джукъ англамайды алкъын,
Ол бир джыйса акъылын, излеб джашау такъылын.

Тюз динни балалагъа, англаталсакъ алагъа,
Ийиб къоймай харамгъа, хауле этиб орамгъа.

Къартла бегиб бошалла, кёб харамны ашалла,
Адетге ташайдыла, гяуур зорда джашалла.

Тюз диннге джау болалла, шайтан джолну баралла,
Тюзню терсге буралла, бизге джаулукъ къуралла.

Нек болгъанын билеме, къафыргъа джукъ тилеме,
Тиленсе «амин» деме, тюзге терслик излеме.

Къафыргъа этме дуа, бол сен гурушха-гууа,
Сатма дининги джаугъа, тюшюб къалма сен аугъа.

Къартла тюшдюле аугъа, дуала этиб джаугъа,
Бармыд гяуурдан саугъа, не ёлгеннге, не саугъа.

Власть кёблени ёлтюрдю, кёб къыйынлыкъ келтирди,
Эрши затла этдирди, хайуан халгъа джетдирди.

Ата была баланы – джау этиб ол аланы,
Къурутду ангыланы, сылхыр этиб халкъланы.

Къалдырмады адамлыкъ, ариу адет не къылыкъ,
Къуру сыфат, омакълыкъ, келгенди махтанмакълыкъ.

Табалмайса ышанмакъ, ариу, джумшакъ ышармакъ,
Бир-биринде ашамакъ, суююб, ариу джашамакъ.

Гяуур бизни улутду, динибизни кьурутду.
Халкъ Аллахны унутду, бизни джахиллик тутду.

Кёбюсю сёзюн тутмаз, сени кечиб унутмаз,
Сеннге дертин кьурутмаз, сайлаб халалны джутмаз.

Дуния малдан тоюнмаз, джюреги хош олтурмаз,
Кёзюне кёрюнуб аз, аманатын толтурмаз.

Джалгъанны кьоркъмай айтыр, Аллахха болуб батыр,
Ёлсе таубагъа кьайтыр, озаманда не хайыр?

Адамланы алдагъан, бир-бирлерин марагъан,
Зар кёз была кьарагъан, инджитирге джарагъан.

Быллай джашау кьурдула, хакъны кери урдула,
Терсге ёрге турдула, тюзню терсге бурдула.

Хыйла, фитна, алдауукъ – кьалмады мында зауукъ,
Джашау болду бек сууукъ, кьалтырауукъ, бузлауукъ.

Аллахсызла келдиле, бу затланы бердиле,
Шыбылача джетдиле, халкъны халек этдиле.

Боранлаб джашау ётдю, тюзлени кьоймай элти,
Зорлукъгъа оноу джетди, джашланы бузукъ этди.

Эмегеннге тутулдукъ, джетмиш джылланы турдукъ,
Хаман тилекле кьурдукъ, болду бизге болушлукъ.

Тилек-дуа джарады, кьарады бизге Аллах,
Аны чачды, кьутхарды, шукур алхамдулиллях.

Бурун сыйыбыз джокъду, халкъ адебни унутду,
Энди джюрекле тотду, гяуур бизни улутду.

Кёбле зорлукъда ёлген, саула да зулму кёрген,
Башын ёрге кёлтюрген – ол да тюрге кирген.

Тынчланы да ашады, кьаллайын да бошады,
Халкъ кьалтырай джашады, сылхырагъа ушады.

Ала кьоркъа, симсирей, болушлукъ излегенлей,
Не этерге да билмей, тюзлюкге термилгенлей.

Тюз эсенг да тынгыла, сиз тюзсюз деб алагъа,
Ала айтханны англа, бой салыб шайтанлагъа.

Бир тюрлю джашау болду, дуния фитнадан толду,
Шайтан джол деген олду, бу халкъ аджашхан джолду.

Дуния деген бир тенгиз, джашау деген кемегиз,
Деменгили ишлегиз, аны хылеу этмегиз!

Кеме батыб кетмесин, не терсине элтмесин,
Хар ким бегитсин кесин, бир кыйынлыкъ джетмесин.

Бу Бир Аллахдан къадар, миллетге керек мадар,
Джашау болгъанды бек тар, блай барса кеме батар.

Джау бизни рахат кыймаз, динни къулакъгъа алмаз,
Иги кёз бла къарамаз, джарагъа дарман салмаз.

Сансыз этиб турмайыкъ, биз кесибиз турайыкъ,
Бир мадарла къурайыкъ, терсни тюзге бурайыкъ.

Динди аны мадары – муслиманны Къураны,
Джокъду башха амалы, башха тюрлю дарманы.

Бир Аллахдан тилейме, тилеклени кёрсе деб,
Ол бир джууаб берсе деб, суу орнуна келсе деб.

Сен мыдах этме бизни, рахматынг уллуд Сени,
Къабыл эт тилеклени, рахат эт джюреклени!

Джашадыкъ тыхсыгъанлай, джюрек кюе мыдыхлай,
Зорлукъда сыгъынганлай, бизни кыйма мыдахлай.

Санга умут салгъанлай, эки къолну джайгъанлай,
Бизни бушуу алгъанлай, рахматынга базгъанлай.

Джахилликге кыйналдым, аны ючюн не алдым?
Бушууум кетмей къалдым, Аллахха тилек салдым.

Аллах болушуб кёрсем, халкъ тюзелгенин билсем,
Андан сора мен ёлсем, джаннетге бирге кирсем.

Бу къадар бузулмакылыкъ, халкъдан кетген адамлыкъ,
Мен алгъын кёрген кылыкъ, болурму кыйтарыллыкъ?

Ол ызына келирми, туугъан-туудукъ кёрюмю?
Джаш тёлү эс бёлүмю, ийман джолда ёлүмю?

Джарала сау болурму, ол орнуна толурму?
Бир Аллах болушурму, джюрекле хош турурму?

Ашхы къартла кетдиле, бизни ёксюз этдиле,
Кеслерин кюсетдиле, къаллай халла джетдиле?!

Нюрлю акъ сакъаллары, оюмлу эм акъыллы,
Джюреклери рахматлы, кеслери тюзлюк джаллы.

Ол къауум бошалдыла, орунну бош къойдула,
Бир башхала алдыла, ариу джолну ойдула.

Аланы тансыкълайма, джюрек излеб, джокълайма,
Не кюсеб да табмайма, кёз аллымда джукълайма.

Къарасам деб тонуна, нюрлю акъ сакъалына,
Къарайма тёрт джаныма, олтурсам деб къатына.

Накъырдасы джумушакъ, ол рахат эте ушакъ,
Керексиз болмай джаншакъ. Айхай! алай джашасакъ!!!

Хакъ джолгъа биз къайытсакъ, Джаратханны англасакъ,
Буйругъунда туралсакъ, мындан ары болуб сакъ,

Джашау да болмаз тар деб, Аллах бизге къарар деб,
Бизге этер мадар деб, тилекле да джарар деб,

Бу гяуурну зорундан, джашаулары тарындан,
Динсизликни ууундан, къыйынлыкъны барындан,

Чомарт Аллах, Сен сакъла, энди бизге бир къара,
Тюзет бизни тюз джолгъа, рахматынг бла бир джара!

НЕК КЕЛДИМ?

Мен джокъдан бар болгъанма, бардан да джокъ боллукъма.
Артда къалай боллукъма, тас болубму къаллыкъма?

Мени джалгъан дуниягъа биринчи ким болдурду,
Келиринг келемид деб, сора кимге сорулду?

Мындан да киши суюуб, разы болуб кетемид?

Бу затланы оноуун адам кеси этемид?

Сора кимди оноучу, былагъа кючю джетген,
Кишиге да сормайын, оноуун Кеси этген?

Оноучусуз бу затла, кеслери болурламы?
Бир Къудрет Кюч болмаса, бу ишле толурламы?

Сюйгенича, хар затны болдуруучу Кюч барды,
Ол затха ийнанмагъан – къуру джюреги тарды.

Хар затха Ие болгъаннга кёб далилле бардыла,
Иесиз джукъ болгъанына далил табалмайдыла.
Кимди барын къурагъан эм аллында, башында,
Кёк да, джер да болмайын, дунияла джокъ заманда?

Джашау башын излейле, не къарыуларын салыб,
Джаратханны кёрмейле, кюрешселе да талыб.

Аны кёз бла кёрюрге умут этиб къарайла,
Сора кёралмасала – Аны джокъгъа санайла.

Аны кёрге адамны къарыуу джеталмазын,
Аны кибик, кёб затны ол билед эталмазын.

Ненча тюрлю зат барды ичинде бу аламны.
Къолундан келемиди барын кёрге адамны?

КЪЫЙЫН СЫНАМ.

Бир къыйын сынама дуния джетди бизге юлюшге,
Эркин джашау эталмай, биз тыйылыб мюйюшге.

Аллында кенг джаннетде болду уллу атабыз,
Ол сынамын толтурмай, андан кетди хатабыз.

Джаратхан Иебиз бизге ауур сынамла берди,
Шайтанны да джау этиб, Ол сынамгъа джиберди.

От джанады бу дуния ёлтюрюшюу, кюрешиу,
Чириб къаллыкъ затлагъа мыллык атыб эришиу.

Джашау деген сынамды, адам ёлюб кетгинчи –
Хар атламынг, хар ишинг – аджал джетиб элтгинчи.

Сен къалайда болсанг да — юйде, иште, базарда,
Сынам болмагъан заман, табаллыкъ тюлсе аз да.

Бай болса – чомартлыгъы, джарлыны – бойсунуу,
Къыйынлыкъгъа, ауруугъа разы болуб туруу.

Инджилгеннге, онгсузгъа джюрекни эзилиую,
Биреуден инджиу келсе, сора анга тѣзуюу.

Кючюнг кѣб болса сени, къарыусузгъа сен болуш,
Онгсуз къауумну джакълаб, залим къауумгъа уруш!

Акъылынг артыкъ эсе, болуш сен акъылсызгъа,
Джумшакъ кѣзюнгю къарат мискиннге, ангысызгъа.

Билим болса бер юлюш, къарыусуз англагъаннга,
Эринмей айтыб тюзет, эс ийиб тынглагъаннга.

Усталыгъынг бар эсе, бер борчунгу андан да,
Къуру кесинге ишлеб турмайын сен хаманда.

Я, Аллахым, Сен тюзет бу ариу къылыкълагъа,
Сансыз этиб къоймайын, не болурлай алагъа!

АДЖАЛ.

Сенсе мени джаратхан, джашау бериб сынаргъа,
Игиликни, аманны мен этгенни санаргъа.

Къууандыргъан, кюлдюрген, насыб бериб джырлатхан,
Бушуу берген, къыйнагъан, инджиу бериб джылатхан.

Биринчи ёлюк эдим, Сен джан салыб тирилтдинг,
Дагъыда ёлюм бердинг, мен джоругъунга келдим.

Ауалда джокъ болгъанма, дунягъа хаух туугъанма,
Кетерге къуралгъанма, кѣлеккеде тургъанма.

Мен эс джыйыб дуняда англагъынчы джашауну,
Къартлыкъ келиб агъартды, мен къойгъунчу джаншауну.

Бир терк джетдим артына, джангы джолгъа чыкыгъанлай,
Сынам джолланы ётдюм, умут терен болгъанлай.

Сынам ёмюр бошалды, мен эслемей тургъанлай,

«Къартчыкъ» деб башладыла, манга акъ тюк ургъанлай.

Ийнанмайын джюрегим, мен кюзгюге къарадым,
Тири атлаб эм джортуб, мен кесими сынадым.

Къарт деб нек айтадыла, джокъду да алай хатам,
Деб кесиме кёл этдим, сау шойд да алкъа анам.

Не болса да джокъ хайыр ол сагъышладан манга,
Аджалгъа къуралайым, болджал салмай мен анга.

Джарашыб, тауба этиб, хазыр болайым джолгъа,
Джукълаб тургъанлай аджал келиб алмасын къолгъа.

АХЛУЛАГЪА ОСИЯТ.

Багъалы ахлуларым, барды сизге айтырым:
Хакъды мени къайтырым, джер къарнында джатарым.

Бу дуняда къалмазым, аджалым созулмазы.
Рысхысындан алмазым, болджалым сорулмазы.

Манга кёзюу джетгинчи, аджал мени элтгинчи,
Сизни къоюб кетгинчи, бушуууму этгинчи,

Ахыр тылпыу чыкъгъынчы, Азраил джан алгъынчы,
Узунума джатхынчы, сал агъачха салгъынчы,

Боюнлагъа алгъынчы, имбашлары талгъынчы,
Къабырлада джатхынчы, топракъ мени джабхынчы.

Мен киргинчи чунгургъа, халкъ кириучю уругъа,
Джер къарында туругъа, джангы мекам къуругъа,

Мёлек кириб къабырда манга соруу бергинчи,
«Аллахынг, файгъамбарынг кимди сени?» - дегинчи,

Болджал эте турмайым, заманны бош джоймайым,
Кечикдириб къоймайым, муратымы оймайым.

Хайырланникъгъа къалсын, ол да ёлюб къалмасын,
Ахлулагъа джарасын, мени была бармасын,

«Дуня малгъа алдатыб, джашаугъа мыллык атыб,
Рысхыгъа бетни сатыб, джюреклеригиз къатыб,

Ёлюр кюнню унутуб, кёуру дунияны тутуб,
Артмакъланы кёурутуб, ёлмегиз кёуру туруб.

Хакъ ючюн кюрешигиз, нафсы бла эришигиз,
Ариу болсун ишигиз, терсеймесин кишигиз!

Тюз джолдан сиз таймагъыз, Аллах джолун оймагъыз,
Нафсыгъа тынгламагъыз, динни бетин джоймагъыз!

Субайлыкъгъа кетмегиз, сыйсызлыкъгъа джетмегиз,
Гюнах ишле этмегиз, харамны джюрютмегиз!

Экибетли болмагъыз, сёзюгюзню оймагъыз,
Адамлыкъны джоймагъыз, сансыз этиб кёймагъыз!

Адеббиле болугъуз, сыйлы болур джолугъуз,
Чомарт болсун кёолугъуз, Аллах была солугъуз!

Ёбкелеучю болмагъыз, заманны бош джоймагъыз,
Ашха бетни сатмагъыз, зыраф этиб кёймагъыз!

Сакъ болуб аманатха, дин буюргъан хар затха,
Созмагъыз аны артха, кълмагъыз аман атха!

Ётюрюкню айтмагъыз, хакъ сёзден сиз къайтмагъыз,
Тюзню терсге сатмагъыз, тауба этмей джатмагъыз!

Онгузлагъа къарагъыз, мыдахлагъа джарагъыз,
Джарлыланы англагъыз, игиликле джарагъыз!

Таяныгъыз Аллахха, хазыр болуб палахха,
Келир сизни сынаргъа, кёуралмагъыз джыларгъа,

Бир кемчилик келсе да, Бериучю аз берсе да,
Адамыгъыз ёлсе да, сизни сынаб кёрсе да,

Аллахсыз джукъ келмейди, Ол джукъну бош иймейди.
Башха биреу бермейди, тёзмегенни суймейди.

Уллукёллю болмагъыз, тюзелсе джашауугъуз,
Сиз алданыб кълмагъыз, кёб болса ашауугъуз!

Бойсунуб хар затына , кёуралыгъыз заманнга,
Табсызына, табына – Ашхыхыгъа эм аманнга.

Джарлы этиб къарайды, бай этиб да марайды,
Джашау деген алайды, Иебиз бизни сынаиды.

Андан айыб алмазча, атлагъыз сиз уялмазча,
Сиз хакъны англамазча, джукъламагъыз уялмазча.

Табсыз этиб ийсегиз, сиз гюнахха кирсегиз,
Кечиучю бард билсегиз, къайтыб тауба этсегиз.

Сиз тилегиз ашыгъыб, турмай заман ашырыб,
Къутулмазсыз джашырыб, бармагъыз сиз ышырыб!

Таубачыны сюеди, аны ариу кёреди,
Терсликлерин кечеди, джаннетине иеди.

Акъылгъа таянмагъыз, джахилге алданмагъыз,
Байлагъа сукъланмагъыз, тюзлюкге джукъламагъыз!

Апендид деб сормагъыз, ол билед деб турмагъыз.
Даулашыучу болмагъыз, хакъны кери урмагъыз!

Алимледен соругъуз, тюзню-хакъны кьоругъуз,
Таза ийман солугъуз, бишген мюрзеу оругъуз!

Джарым молла терсейтир, ол аджашдырыб элтир,
Сылхыр этиб эсиртир, артда хакъны кюсетир.

Оюмлу сёлешигиз, затны тюз юлешигиз,
Хакъ ючюн кюрешигиз, тюзлюкге илешигиз!

Джаннет джолуду тюзлюк, анга керек тёзюмлюк,
Джашау тюлдю ёмюрлюк – ол бир кюн бир юзюллюк.

Тюзлюк чыгъад Къурандан, джокъду бир башха андан.
Джюрюгюз сиз хар заман, ол китабны ызындан.

Алгъа аны салыгъыз, аны ызындан барыгъыз,
Эсге иги алыгъыз, тюз джолда сиз арыгъыз!

Ол Аллахны сёзюдю, Аны рахмат кёзюдю,
Джол джарытхан нюрюдю, эшитмеген – ёлюдю.

Къыйынды сёзню тутхан, кёбле аны унутхан,
Джашау алдаб къурутхан, терслик кёблени джутхан.

Тюзню суйген азчыкды, терсни суйген кѣб чыкды,
Дуния юсю балчыкды, кѣбню тайдырыб джыкды.

Дин ючюн кыйналыгъыз, сууаблыкъла алыгъыз,
Къууанч была къалыгъыз, ахлуларым барыгъыз!

КЪАЛАЙ СЕЙИРДИ ИНСАН!

Къалай сейирди инсан, игиликге чарлагъан,
Насыб джолгъа чакъырсанг, келирге унамагъан.

Кертини эм тюзлюкню сора ол нек суймейди,
Бир Аллахны джолуна, къууаныб нек келмейди?

Кесини татлы джанын нек этмейди оноун,
Сагъыш этиб, эм сюзюб, нек бармайды тюз джолун?

Мен чырт англаялмайма, суймеймиди ол джанын,
Нек кюрешмейд къадалыб, тазаларгъа ол къанын?

Башхалагъа кир акъыл джюрекде нек тутады,
Тартынмайын, хар кимге аманны нек айтады?

Джаратхан Аллахыны сюдюн нек унутады,
Ол кюннге эсин бѣлмей, сансыз къалай турады?

Бюгюнюне къууаныб, тамбласын нек къояды,
Хаух дуниягъа алданыб, ол бетин нек джояды?

Тюз адамны суймейин, терсни ол нек сюеди,
Хакъ джолгъа чакъыргъанны артындан нек кюледи?

Байны эм тамаданы сыйларгъа нек чабады,
Аланы терсликлерин ол башын нек джабады?

Дуния малгъа нек сатад ийманын, адамлыгъын,
Аллахыны аллына билмеймиди барлыгъын?

Тюз тургъан – Джаратхандан къоркъады эм уялады,
Терс джолгъа аууб кетмей, ол кесин тыйялады?

Тюз адам хакъда турад – терсге ауузун ачмайын,
Аман чыдаялмайды силегейин чачмайын.

Аман адамны сѣзю, къуру аман болады,

Аузу кибик ичи да аны кирден толады.

Кесине бир аламат кёрюнюр, керпеслениб,
Анга джукъ айтылыр деб, турур ол сескеклениб.

Махталса, кьанат битер, кёкге учуб кетерлей,
Ариугъа керпесленир, не десенг да этерлей.

Ол ушатмагъан бир сёз ычхындырсанг, эслемей,
Болгъанны баш тюбуне этер бир да исдемей.

Ариу айтыб турмасанг, ол элге баям этер,
Джюз игиликни кёрмез, этмез сеннге бир хатер.

Бек эслеб сёлешмесенг, атылыргъа боллукъду,
Андан ары оздурсанг, кьыза кетсе, урлукъду.

Акъыллы — сёз бла хорлар, тели уа – джумдур была,
Андан эсе тынгыла, кюрешмей кьуджур была.

Англатама зат десенг, кьыза барыр кьызгъандан,
Эм игиси – тынглауду, кьутулур ючюн андан.

Андан да бек игиси – кьоялсанг сен башламай,
Ол сёлеше турса да, сен кесинги бошламай.

Джукъ зат айтама десенг, ол тюбуне англамаз,
Бир болмагъанны айтыр, хакъ сёзге ол тынгламаз.

Хар ким да андан джанлаб, къачыб аны къатындан,
Ол сау элге азабды, рыслаб аны атындан.

ТАМБЛАМ.

Эй, Аллахым, тамбланы билирим келед мени,
Неди экен оноунг, буйругъунг меннге Сени.

Билирге джокъмуд мадар, билирим бек келеди,
Аны уа дараджалы сан бир адам биледи.

Аны къайгъысы тутуб, джюрек тынчлыкъ табмайды,
Ол къайгъы анга кирсе, хазна рахат джатмайды.

Джюрек сагъышлы болуб, кьоймайды мени рахат,
Хаман билири келиб, къалай болурун ахрат.

Бир-бирде кьоркьуу тутад, бир-бирде ышанады,
Ол кьайгы келиб кирсе, ол бек аз ышарады.

Тынчлыкь бермейд ол саггыш, хаман джюреке кириб,
Джаным кьалай болур деб, санла бошаса чириб.

Не кёб кьайгы этсем да, бары менден ташады,
Бу саггыш а тохтаусуз, джюрегими ашады.

Джокьду мында, дуняда, аны билирге мадар,
Аны бизден джашырды – ол болду бизге кьадар.

Биз ахратны кёрмейбиз, арагьа джабыу салды,
Аны артын кёрмейин, адам да джахил кьалды.

Бу дуня джабыу болуб, турады кёзбау этиб,
Анда хакьны кёрюбюз, ол джабыу кёзден кетиб.

Джабыуну артын кёрмей, бек кёбле аджашалла,
Ёмюрден бери халкьла алай бола джашалла.

Хаух затладан джукь кьалмай, барысы тас болурла,
Бир башха халгьа кёчюб, халкь муну унутурла.

Булутдан чыгьыб кече ай бизни джарытханча,
Ауубуз кетер кёзден, Сыйлы Аллах айтханча.

Сора дуня тас болур, кёлекке тас болгьанча,
Ахрат ачылыб кьалыр, ай булутдан чыкьгьанча.

Булут чачылыб кетиб, ай кёрюнюб кьалгьанча,
Ол кёзге туура болур, дуня ауун алгьанча.

Хакьны кёрюрге кьоймай тургьан дуня бир ауду,
Ол халкьны кёзюн алдаб, этиб тургьан – армауду.

Ёлсе, андан кьутулуб, ол кёзден тайыб кьалыр,
Хакь ачылыб кёрюнсе, ол ангылаб уялыр.

Ётюрюкден кьутулуб, кертини кёрюб кьойса,
Ол джукьудан уянгьанча, кёзю ачылыб кьалса,

Кёзбау суратла кетиб, ёмюрлюк джерге кирсе,
Сейир тамаша болур, керти затланы кёрсе.

ХАУХ ДУНИЯ.

Бу дунягъа быллай бир миллет мыллык атарча,
Не игилик бард мында, динин анга сатарча?

Не къууанчы бард аны, не аламаты барды,
Эркин джерни юсюнде джашау былай нек тарды?

Не заты бард дуняны биз быллай бир сюерча,
Дуниядан къутулгъаннга биз къыйналыб кюерча?

Ол къоркъуу бла умутну арасында ётеди,
Насыбы тутуб мында муратха ким джетеди?

Бир джауум алады деб, бирде суу къобады деб,
Бир кёк чартлаб урад деб, бирде сууукъ тутад деб,

Бир иссилик къысад деб, бир уллу джел алад деб,
Бирде от тюшеди деб, бирде душман чабад деб,

Бир гудучу тюшед деб, бирде ачлыкъ келед деб,
Бир ауруула джетед деб, бирде хакъым кетед деб,

Бир биреу ёлтюред деб, къыйынлыкъ келтиред деб,
Бир ауур сёлешед деб, бир биреу кюрешед деб,

Бир адамдан къоркъаса, бир-бирде джаныуардан,
Тёрт аякълыдан эсе, бек эки аякълыдан,

Бир джер тебренеди деб, бирде джер джутады деб,
Бир къая оюлад деб, бир джел къурутады деб,

Бир бузлауукъ, иссилик, бир-бирде уа суу алгъан,
Бир болгъанны джел къыргъан, бир-бирде да джер аугъан,

Боран келсе биз къачыб, юй ышыкыгъа киребиз,
Кюн тийсе, керпеслениб, чамла этиб кюлебиз,

Иссиде кёлеккеге къысылабыз, биз чабыб,
Сууукъда юй ичине – эшиклени биз джабыб,

Бир ауругъан, бир ёлген, бир тутулгъан, джоюлгъан,
Бир-бирин эрши кёрген, бир эринден къоюлгъан,

Бир джарлыны джылатхан, бир сарнагъан-джылагъан,

Онгсузланы марагъан, онглу болса джырлагъан,

Бир хоншула туююше, сюдлюк бола джашагъан,
Сора шашыб, къутуруб, хайыуаннга ушагъан,

Бирде кюн кысады деб, не бир тели кыусад деб,
Неда борчун созад деб, неда сёзюн бузад деб,

Неда биреу талайд деб, неда хоншу марайд деб,
Ол зар кёз бла кыарайд деб, бирде тилчи марайд деб,

Бир залимни кыолундан, бир кыырал тоноуундан,
Бир оноучу зорундан, бир тели оноуундан.

Алай была дуняны джашауу болду ачы,
Нек этилмейин кыалды адам улуну кыачы?

Адамча сыйын сакълаб, бу дунядан кетгеннге,
Не кыйналыу джашаугъа хорлатмайын ёлгеннге.

Бир сагъатха, бир кюннге джокъду мынга ышаныу,
Муну арты бушууду, джокъ болады ышарыу.

Бу кыадар кыоркыууладан биз илгене джашайбыз,
Джан сакъларгъа кюреше, бир джукъчукъла ашайбыз.

Ёлюрюбюз келмейди, кюрешебиз тырнакълаб,
Уллу юйле биз ишлеб, ичлерин ариу акълаб.

Бюгюн кёргенибизни тамблагъа биз унута,
Джангы джашау башлайбыз, джангы умутла тута.

Ёлюмден кыача-кыоркыа, ёлебиз да кыалабыз,
Бу кыйынлыкъ джашаудан сора рахат болабыз.

Анда уа Аллах билед кимни кыалай болгъанын,
Биз билебиз кыуб-кыуру дунядан кыутулгъанын.

Ичинде ниетине кёре, хакъын аллыкъды,
Этген ишине кёре, Ол орнуна барлыкъды.

АДАМ КИМДИ?

Кыуру сыфаты адам тюлдю адам, ангыла,
Адам деген кимди ол, сен эс бёлюб тынгыла.

Хар бир сыфаты адам – адам болуб бармайды,
Адамлыгъы болмаса, адам дерге болмайды.

Адам эмда адамлыкъ экиси башхадыла,
Адамлыкъдан тайгъанны адамгъа къошмайдыла.

Ол атны алып ючюн адеб, къылыкъ керекди,
Барысын джарашдыргъан ариу, таза джюрекди.

Адамлыгъы болмаса, сыфатындан не келед?
Хайуан кибик айланад, ол джашауда не беред?

Керти адам болургъа керекди талай затла,
«Къылыкъ» деб атагъанла бурун алагъа атла.

Къылыгъы тюрлю болса, джануар атла бергенле,
Ким къайсыгъа ушаса, ол аллайды дегенле.

Дуня малдан тоймайын, рысхыгъа атса башын,
Анга бёрю дегенле, ашаса табхан ашын.

Кимине гыбыча деб, кимине тюлкюча деб,
Кимине джыланча деб, кимине ёгюзча деб.

Кимине да итча деб, кимине тонгузча деб,
Кимине эшекча деб, кимине да къойча деб.

Кимине тууарча деб, кимине асланча деб,
Кимине къадырча деб, кимине къапланча деб,

Кимине къаргъача деб, кимине шайтанча деб,
Кимине маймулча деб, кимине лобанча деб.

Быллай атла айталла адамлыкъдан тайгъаннга,
Кесин бошлаб, терсейиб, кеси бетин джойгъаннга.

Халкъ биледи, кёреди, хар кимни да сюзеди,
Тыйыншлы атла береди, хар затны да сезеди.

ХАКЪНЫ ИЗЛЕУ.

Джанын сакъларгъа адам хар нени да излейди,
Алай а ол тюзелиб, хакъны излей билмейди.

Ол джанын сакълар ючюн, къалайгъа да барлыкъды,
Кюрешиб, къара терлеб, арырыкъды, таллыкъды.

Къарнын ач этмез ючюн, джер-джерге чабарыкъды,
Хакъны излеу эшикни, сан этмей, джабарыкъды.

Къайры да ол таукелди, узакъды деб къарамаз,
Хакъны билир ючюн ол хоншугъа да атламаз.

Сом тюшерик джерлеге кечеден туруб барыр,
Хакъны билир джерине заман табмайын къалыр.

Рысхы ючюн къачанда хазырды къалайгъа да,
Хакъ ючюн ёрге туруб, атламаз ол блайгъа да.

Сом-шай тюшюрюр ючюн кече да джукъламазла,
Хакъны ангылар ючюн, бир сагъатны джоймазла.

Кече-кюн да чабышыб, бай болуб кюреширле,
Бири бирин озалмай, къадалыб эриширле.

Хакъны билир ючюн ол, киши была эришмез,
Дуния малгъа чабхандан, анга заман джетишмез.

Ким биледи ол кесин билгеннге санай болур,
Билмесе да ол кесин алим этер, къубулур.

Ол хакъ къайгъылы болса, аны къарнын ким асрар?
Ёлген кюнюнде эли джыйылыр да ол асрар.

Нетеди кесин къыйнаб, ёлсе, афенди джетер,
Нетеди хакъны излеб, джахил адетни этер.

Алай была дунияда хакъ керек болмад анга,
Хакъны сорсала уа, ол не джууаб берир анда?!

Ол чабышхан рысхыдан окюн бир хайыр болмаз,
Хакъны кюсей ол кетер, бир мураты да толмаз.

Сора ёкюнюр, излер, не термилиб табалмаз,
Мындан алыб бармаса, анда сатыб алалмаз.

ДЖУКЪУ СЕЙИРДИ.

Къалай сейирди джукъу, бир ёлюкча сойланнган,

Санларыбыз тынчайыб, мыйыбыз да солугъан.

Джаны кетмей тургъанлай, дуниядан ол хапарсыз,
Джукълар заман джетгенлей, болуб къалад мадарсыз.

Джукъу аны аудурад, ким болса да ургъанча,
Къарасанг, ол бир ёлюк, джаны кетиб тургъанча.

Джан ичинде тургъанлай, къайры кетеди эси?
Акъылы ишлемейди, бир джукъ билмейди кеси.

Нек болад адам алай, нек тюшеди ол халгъа,
Ким берди ол саугъаны, солур кирик, адамгъа?

Сау кюнню сагъыш этиб турса, мыйы арийды,
Сора джукълаб солуса, эс джыйыб ол джарыйды.

Джукъламайын джатса уа, санла солургъа болур,
Алай а мыйы ишлеб, солумай, арыб турур.

Санлагъа керек болад солургъа рахат джатыб,
Мыйыны уа амалсыз, керек аны джукълатыб.

Бу джукъу деген зат да бек уллу сейир ишди,
Заман джетди ауду да, тёнгереди да бишди.

Адам джаратылгъан кюн джукъу да джаратылды,
Адам Джерге тюшгенде, биргесине атылды.

Ол джукълаб солур ючюн, кечени да джаратды,
Биз ишлеб джашар ючюн, кюндюзню да джарытды.

Ёлюк болуб тургъанлай, тюрю тюшле кёреди,
Биреу уятыб къойса уа, аны тюшюн бёледи.

Тюшюнде кёб джерлеге джаны барад айланыб,
Тёнгеги уа турады ол орнунда сойланыб.

Не джерледе айланад, не хапарла алады,
Тёнгегине къарасанг, къымылдамай турады.

Уяуда кёрмей, ол джукълаб кёред ёлген джанланы,
Эси, акъылы кетиб, къалай кёред аланы?!

Уяуда билмеген затны, уянса хапар айтады,

Кёб джерлеге джетишиб, хапар алыб къайтады.

Айтады ол хапарла бурун эртде болгъандан,
Анга таша ачылыб, энди алда боллукъдан.

Уяу заманда кёрмейин, джукълаб кёред буйрукъну,
Мыйы дунияны ташлаб, алай кёред боллукъну.

Мыйысы, эси, джюрек бу дуниядан айрылыб,
Алай кёрюб башлайды, ол ташагъа ачылыб.

Кёралмайды ташаны, эси дунияда болуб,
Мыйы ары кёчмейди, кёзлери ачыкъ туруб.

Бу да Уллу Аллахны ишлерини бириди,
Ойлашыб англагъаннга, ол да бир сейириди.

НЕК БОЙСУНАМА?

Джаратханнга бойсунмай – бойсун дейле башхагъа,
Огъай, нек бойсунама джаратылгъан джанлагъа?

Сен джан салгъаннга бойсун, бойсунмай джан берликге,
Тамбласында да ёлюб, джер къарнында чирликге!

Даим Саугъа бойсунмай – бойсун дейле ёллюкге,
Къалгъанла кёрген кибик – ол да ёлюм кёрлюкге.

Къулакъ Бергенни къоюб, башхагъа нек тынглайма,
Ол айтханны англамай, башханы нек англайма?

Ол сыйлы саугъа была кёб затланы англайма,
Кеси бетими джоюб, башханы нек сайлайма?

Аны сёзюн эшитмей, башханы нек эштеме,
Ол буюргъанны къоюб, башханы нек этеме?

Кёзле Бергенни билмей, джахиллей нек ёлеме,
Джаратхандан башхагъа, эсими нек бёлеме?

Меннге мыйы Бергенни, сан этмей, нек къояма,
Бергеннге шукур этмей, ийманны нек джояма?

Меннге джюрек Бергенни нек этеме мен сансыз,
Джан салгъанны унутуб, джашармамы мен Ансыз?

Нек керекди кьояргъа, манга бутла Бергенни,
Сюйген джериме барыб, мени рахат этгенни?

Бермесе Ол бутланы, мени ким джюрютюред,
Сора керек джериме, кёлтюрюб ким элтиред?

Кьолларым да саугъады, кереклими этерлей,
Аланы мен ишлетиб, муратыма джетерлей.

Сау дунияны башына Оноучудан уялмай,
Башха меннге керекмид, Аны буйругъун алмай?

Ол затланы саугъалаб, хар неми да тындыргъан,
Джюрекни ёхтем этмей, назик этиб, сындыргъан.

Кечени саугъа этиб, джукълатыб рахат этген,
Кечени эм кюндюзню ауушдуруб джюрютген.

Аны сан этмей кьоюб, башхагъа бойсунургъа,
Ол телилик тюлмюдю, хауасын а солургъа?

Тюрлю-тюрлю затларын, биз алыб, хайырланыб,
Ол джаратхан кюн была джарыб эм зауукъланыб.

Ол битдирген затланы, сайлаб алыб ашаргъа,
Сора Аны унутуб, бойсунмайын джашаргъа.

Бизге керек затланы барын да Ол береди,
Акъыл иеси ойлашыб, ол затланы кёреди.

ДЖОЛДАШ.

Бир Аллахны саугъасы – ауруу болду джолдашым.
Инджитмейин джарашыб, кьалмайды мени ашым.

Ауруу мени кючледи, ушайды бошламазгъа.
Онгуму ала барад, ушайды ол кьоймазгъа.

Андан сора башым да экинчи саугъа болду,
Саулай ич джаным бары, талай ауруудан толду.

Санланы аурутсанг да акъылымы, мыйымы,
Сакъла аман ауруудан диними, ийманымы.

Намазны ышара бла, олтургъанлай кыылама,
Седждесин эталмайын, анга да кыйыналама.

Ёлюм тюлдю баш кьоркьюу, джанны кыалай берирме,
Къабырыма кирген кюн, мен къаллайла кирirme?

Мёлекни соруууна джууаб бералырмамы?
Аланы чамландырмай, рахат кыалалырмамы?

Аллахымы аллына не сыфатда турурма,
Джаханимден, джаннетден мен къасыда болурма.

Къайсы хорлар базманда, гюнахдан эм сууабдан?
Аллахым Сен бир сакъла, ол кюн ауур суалдан!

Хайырлы саугъа болсун, гюнахланы кетерген,
Джюрегими сындырыб, дараджагъа миндирген.

Уллукеёллююгюмю тазалагъан, къоймагъан,
Иблис кыылыкъгъа кетиб, мен бетими джоймагъан.

Джюрегим назик болуб, бёгекликни эритген,
«Мен» дегенни кьюрутуб, мугурлукъ джолгъа элтген.

Аллай ауруу эт муну, не этсенг да бойсуннган,
Сени разы этиб мен, ёхтемлигим да сыннган!

ХОРЛАТМА!

Дуния хорлаб къоймасын, сакъ бол Абсюрб кесинге,
Ол бек хыйлачы затды, ал сен аны эсинге!

Къой сен дуния къайгъыны, Иенг беририн бергенди,
Керти джеринге кюрал, сени джылынг келгенди.

Кёз кёргеннге алданма, кёз кёрген – ол кёзбауду,
Керти зат ташадады, мындагъы кьюру ауду.

Къой сен дуния кюнлени, суюгенлерин этсинле,
Ала ючюн къайгъырма, ала эсден кетсинле!

Ал джанына сагъыш эт, къайрыды джолунг сени,
Терс затынгы тюзет да, тюз джолгъа сал кесинги!

Кёзлени бери ачыб, къара сен тегерекге!
Джаны болгъан бурулад, бири къалмай ёлюкге.
Сен сагъайыб тынгыла бурунгу хапарлагъа.
Къаллай бир халкъла – бары баргъанды къабырлагъа.
Джазда чагъыб къачда уа, къаудан болгъан ханс кирик,
Джокъ болады адам да, дуняда ол тас кирик.
Сагъыш эт да сен бир сюз, бу ишлени барын да,
Болгъан кетиб барады, сенми къалырса мында?
Сора джолунга къурал, толтуруб артмакъланы,
Бир Аллахха аманат эт да сен ахлуланы!

ЫЗЫМА КЪАРАСАМ...

Мен ызыма къарайма, ётдюрген джашауума,
Оюмсуз кёб сёлешиб, керексиз джаншауума.
Харамны ашаб ийиб, къатышдымы къаныма,
Ол анга сингиб, заран этдими ийманыма?!

Къарангылыкъ, джахиллик кёб джерледе этгенме,
Айыб ишлени эте, мен къартлыкъгъа джетгенме.
Диними тутууум да, кёлюмдеча болмайды,
Хар затым джарты-къурту, муратымча толмайды.
Хаман дыгалас эте кесими тюзетирге,
Болумум джеталмады джюрекни тюз элтирге.
Мен къадалыб кюрешдим аны была эришиб,
Джюрегим да ийилмей, турду ол да гирешиб.
Къуллукъ этиуум къуджур, намазым да бек тюрюл,
Ёсим тюзге чачыла, бетим да болмай нюрлю.
Не бек сакъласам да мен намазлыкъда кесими,
Андан хазна чыкъмадым, тюзге чачмай ёсими.
Эришиб кирсем ары – артыкъ бек кете эди,
Алай болмай Аллахха къойсам – Ол джете эди.
Ёсни Аллахха ийсем, ол джол мен хорлай эдим,

Башха джанына ийсем, айыблы бола эдим.

Ауузуму да керексиз сёзден сакълаялмадым,
Эслеб, анга сакъ болуб, бош сёзден тыялмадым.

Аны киби́к кёулакъла, аны киби́к кёзлерим,
Гюнахха бояйдыла, мени кёуджур сёзлерим.

Терс акъылгъа кетмейин, тюз джолну барамамы,
Ийманым да къалайды, джол азыкъ алаамы?

Ата-ана хакъын да толтурдумму мен толу,
Элим, джамагъатым да меннге не айта болур?

Джууукъну, тенгни борчун айтсакъ – ол а къалайды?
Хар затым джарты-кёрту, мени ишим алайды.

Хайуанланы хакъы уа, аланы да кютгенме.
Джашауумда кёб тюрю тели ишле этгенме.

Энди бу затла бары, манга къайгъы салалла,
Ол сагъышла джюрекни, кючлегенлей туралла.

Была бары сорулса, мен не джууаб берирме,
Джаратханны аллында мен не деб сюелирме.

Алай а барды мени джангыз бир базгъан джерим,
Аллахыма таяныб, тохтау – кёру этерим.

Мен Анга ышанама, факъыр кёулун кечсе деб,
Ол рахматы бла къараб, бир джумшакълыкъ этсе деб.

НЕК ДЖАШАЙБЫЗ?

Буюрулду дуняда хар бир джаннга да джашау,
Джашау этер ючюн а керек болады ашау.

Джан сакълаб кюрешеди, джашар ючюн адам да,
Къадалыб ашаб, ичиб, адам киби́к, хайуан да.

Хайуан да излейд джашау, келмей аны ёлюрю,
Бизден кысха болса да, аны джашау ёмюрю.

Ол да джанды, талпыйды, ёлмей джашау этерге,
Дуняда бир джан джокъду, суйген ёлюб кетерге.

Алай а хар бир джаннга Аллах буюрду аджал,
Адам да ёлмей кьалмаз, ол болса да кьурч кьанджал.

Хайуан бизге ишлейди, кереклибизге джараб,
Биз а кимге ишлейбиз, бизни ким багъад, кьараб?

Хайуан бизге джарайды, биз а кимге джарайбыз?
Адамгъа ким кьарайды, хайуаннга биз кьарайбыз.

Аланы Уллу Аллах адам ючюн джаратды,
Адамны уа не ючюн, бу дуниягъа кьаратды?

Алагъа акъыл бермей, бизге акъыл нек берди,
Бу хаух дуниягъа бизни, джаратыб нек джиберди?

Не ючюн джашайд адам бу дунияны юсюнде?
Барындан ол артыкъды джаратылгъан тюрсюнде.

Сора хайуанча ашаб, андан сора джукъ билмей,
Хайуан кибиб ол джатыб, мыйысына джукъ кирмей,

Хайуан кибиб джукъ эштмей, хайуан кибиб джукъ кёрмей,
Хайуанча сагъыш этмей, акъылын джукъгъа кермей,

Ол хайуанчамы болад, огъай, андан аманды,
Ол акъылын ишлетмей, мыйыны тот басханды.

Аны мыйысы, ичи хайуан кибиб болгъанды,
Кёз кёргеннге алданыб, хайуанны да озгъанды.

Ол анычюн болады хайуандан да бек аман,
Акъыл джукъгъа джарамай, нафсы кьайгъылы хаман.

ДЖЮРЕК КЪУЛ БОЛМАДЫ.

Динсиз кьралда туудум мен, динсиз кьралда да ёсдюм,
Бек джашлыгъымдан башлаб, кёб инджиулеге тёздюм.

Бир кюнню ышанмадым, анга аз да терилиб,
Гитчеликден джашадым, Аллахыма берилиб.

Тышымы бойсундурдум, джюрегим унамады,
Ала айтхан затланы аз да кьаным алмады.

Кесими келишдириб джашадым, амалсыздан,
Сюмейин, джийиргене, къутулмай аллахсыздан.

Намазымы кылаем, билдирмейин джашыртын,
Кёз-къаш была этерге кюреше эдим шартын.

Хаман эслеб, сагъайыб, сакъ болуб билдирмезге,
Джукъ билмегенча этиб, кюрешиб сездирмезге.

Эрлей джаугъа айтыучу тилчиле да барелле,
Билдирмейин, мюйюшден джашыртын мараелле.

Къалайда да тилчиле, къралда толу элле,
Аллахсызла солуучу хауаны солуй элле.

Аллай адам аулудда, тюз арагъа олтуртуб,
Кимден да бек аламат, ол зикирни къутуртуб.

Алай тынч иш тюл эди, андан башын сакълагъан,
Хазна киши джокъ эди, ол къауумну англагъан.

Табхан тахсасын джыйыб, ол джаугъа джетдиреед,
Сора ол бир джарлыгъа къыйынлыкъ келтиреед.

Кёбле аугъа тюшдюле, аллайланы билалмай,
Имамла да алагъа ишлелле баш алалмай.

Динчилени мараргъа бёлек межгит къойдула,
Сан бирчиги болмаса, къалгъанларын ойдула.

Аны ичинде кёбле, джаугъа ишлеб турдула,
Экибетлиле болуб, шайтан джашау къурдула.

Мен алагъа къошулмай, кенгнге къачдым межгитден,
Сакъ туругъа кюрешдим аллай намазчы итден.

Сылхыр къауум хыликке этиб джан да къыйдыла,
Динни самаркъау этген, хапарланы джыйдыла.

Аллай къоркъуу заманны джашадым джаш заманда,
Энтда барла аллайла – боладыла хаманда.

Къатынгда хоншунга да, алайда, былайда да,
Кишиге базалмайса, джетишелле къайда да.

Ол Аллахны сынамы болур халкъгъа хаманда,
Ала бола келгенле хар къайда, хар заманда.

Къырал да бизни мараб, къара список джазаед,
Динчилени, динни да къурутургъа базаед.

Сельсоветледен отчёт, хар эл сайын излеед,
Динни тамырын юзюб, къуу этерге кюсеед.

Мараучулары салыб ол аланы сезеед,
Чёрный список деб бирге бирем-бирем тизеед.

«Динчилени къурутсам, дин кеси да къуруред,
Динни тамырын юзсек, миллет рахат болуред.

Динди джашауну бузуб, миллет къатышыб тургъан,
Бурун джахил адетди, халкъны терсине бургъан.

Къарангыладан келген, джахил къауум чыгъаргъан,
Халкъ да анга ийнаныб, терен аджашыб баргъан.

Аллах была къоркъутуб, халкъны мюйюшге тыйыб,
Алай была миллетни, бийле айтханнга джыйыб.

Джаханим азаб была адам улун къоркъутуб,
Айтханларын этдириб, турургъа къолда тутуб» -

Деб динни харам этиб, аман акъыл алдыла,
Ахыры уа къатышыб, сылхыр болуб къалдыла.

Балчыкъгъа ташайдыла, кюрешелле чыгъалмай,
Тюзелирге бир джол джокъ, Аллахны джолун алмай.

Аллындан да мураты къурутургъа болгъанед,
Джетмиш джылдан артыкъны ол кюрешиб тургъанед.

Дин башчылары тутуб, тилчи къауумну тыйыб,
Сора ол къауумну да артда тюрге джыйыб.

Кимин тутуб ёлтюрюб, кимин тюрге бошаб,
Къаллайын да кюрешди, къанларын ичиб, ашаб.

Ёртен джанганча джанды ол азаб миллетлеге,
Къаты джау болуб чыкъды, ол бары да динлеге.

ДУНИЯДА КЪУУАНЧЫМ.

Бу дуняда, къуб-къуру – неди мени къууанчым?
Аллахым, диним болду джашауумда джубанчым.

Аллахны нёгер этиб, Андан уяла билгеним,
Ислам динде мен туууб, керти динде ёсгеним.

Аллах джиберген Къуран – ол нёгерим болгъаны,
Динсиз къырал оюлуб, китабларым толгъаны.

Намазлыкъда башымы салыб, седжде этгеним,
Къыбылагъа айланыб, аллында сюелгеним.

Джаратханнга табыныб, башхаланы ойгъаным,
Терс динлени ангылаб, мен аланы къойгъаным.

Бидгъачы болуб къалмай, хакъ динде тохтагъаным,
Уллу Аллахдан тилеб, хакъдан юлюш алгъаным.

Аллахым атыб къоймай, тилегими алгъаны,
Къуран, хадис джолуна Сыйлы Аллах салгъаны.

Адетледен джюрекни, къанымы къачыргъаны,
Ислам динни хакълыгъы аллымда ачылгъаны.

Хакъ диннге джюрегиме Ол суюмеклик салгъаны,
Дуня затны эсимден эм джюрекден алгъаны.

Терсни-тюзю англарча, Аллахым къарагъаны,
Хар нени да сюзерлей, болушуб джарагъаны.

Джашагъаным атеист законнга мен алданмай,
Кёбле кибик терилиб, мен да терсейиб къалмай.

Уллу Аллахны Джолун – джол этгеним кесиме,
Андан башха джолланы, алмайын мен эсиме.

Халкъланы эм сыйлысы – Мухаммадны хурметин
Ангылаб, аны суюуб мен тутханым сюннетин.

Устазларым хар заман джюрегимде тургъаны,
Санла мында болса да, джан ала бла болгъаны.

Барысын да быланы Аллахым къабыл этсе,

Эм уллу кьууанч олду, Абсюр муратха джетсе.

Джаратхан Сыйлы Аллах берирми ол муратны?
Къалай боллукъ болурма, бир билиред ахратны.

Тамбла уа мен андама, бюгюн мында болсам да,
Бусагъатда дуняда мен сёлеше турсам да.

Санла мында болса да, джан ары кьуралыбды,
Аджал келиб элтирин билиб, джол къан алыбды.

Ахыр сёзюм боллукъду, арт къабынны къабарма,
Ахыр тылпыуну алыб, мен кёзлени джабарма.

Таймаздан ол сагъышла джюрегими ашайла,
Кече-кюн ол къайгъыла джюрегимде джашайла.

КЯБАДА САТЫУ.

Мен Кябада болгъанда, бир тамаша иш кёрдюм,
Сатыу-алыуларына къараб, сеийрден ёлдюм.

Тиширыу уа кёрмедим, кьуру джашла эдиле,
Сумкаланы да алыб, эки джашчыкъ келдиле.

Биз Меккядан тышында тура эдик, джарашыб,
Бизни таба келдиле, тегерекге къарашыб,

Бирер уллу сумканы, къолларында кёлтюрюб,
Бирин салдыла бизни аллыбызгъа, келтириб.

Тиширыула чабдыла ууакъ-тюекле алыргъа,
Кими мынчакъ, кими дух, саугъачыкъла кьууаргъа.

Тегерегин алдыла, ол сумканы ачдыла,
Хар ким да кереклисин алыб аны чачдыла.

Джашла уа бирин алыб, башха джерге кетдиле,
Бу сумка къалды мында, бир кесекден келдиле.

Къалгъанын ол сумкагъа джыйдыла, санамалла,
Джете-джетмей эсе да, санына къарамалла.

Хар ким берген сомланы алдыла да, кетдиле,
Адамлагъа ышаныб, былай сатыу этдиле.

КИМНИКИДИ БУ РЫСХЫ?

Хар затны да Джаратхан Бир Аллах Кеси эсе,
Джерде, кёкде болганны – барыны Иеси эсе,
Биз урлукъ атхан топракъ – ол да Аныккы эсе,
Биз салгъан урлукъла да, Бир Аллахныккы эсе,
Башыбыздан энгишге Ол эсе джауум къуйгъан,
Джерни юсюн джашнатыб, артда тас этиб къойгъан!
Кёкден сууну битимге, Аллах эсе джаудургъан,
Аны ёсдюрюб, артда къуу-къуу этиб аудургъан,
Джерни юсюн, ичин да бизге насыбха берген,
Кёб ашхылыкъла этиб, адамны сыйлы кёрген,
Адамын, битимин да, болджал была къурагъан,
Бир къауумну кетериб, башхаланы болдургъан,
Битимлени ёсдюрюб, Ол эсе хазырлагъан,
Сора тюзмюд аланы адамгъа джоралагъан?!
Барыны да Иеси Уллу Аллах болмаймыд,
Адам аны кесине энчилерге уялмаймыд?
Джаратхан, битдирген да Аллах эсе аланы,
Хар кимге да Ол эсе, юлешген рысхылары,
Биз барыбыз да Анга ийнана эсек толу,
Сан этмейин атылыб, нек къалад Аны джолу?
Джер Аллахны тебсиси, биз да къонакъларыбыз,
Джарашыб ол тебсиде сыйланабыз барыбыз.
Бир-бири кёлюбюзню аны была алабыз,
Къонакъ келсе, тебсиге биз Аныккын салабыз.
Аллах салса тебсиге, биз да андан алабыз,
Анга Ол джукъ салмаса, сора къуру къалабыз.
Ашаб тойсакъ, кетебиз, сан этмейин, хайуанча,
Биз бир джигитле болуб, кесиби баджаргъанча.

Афендинг, тамаданг да ол рысхыгъа сатылад,
Ол болса, ийман-дин да бир джанына атылад.

Сора тебрейбиз аны себебли биз даулашыб,
Иесинден биз уялмайын, аны ючюн талашыб.

Меникиди деб адам, аны атаб кесине,
Саубол джокъ аны ючюн, ол затланы Иесине.

Биреу бизни сыйласа, саубол сёз айтабыз да,
Анга биз разы болуб, къууаныб къайтабыз да.

Къонакъбайгъа бетсиниб, алгъышны къутуртабыз,
Рысхыны керти Иесин сора нек унутабыз?

Аллахныкъы тюмюдю биз тебсиге салгъанла,
Къонакъла да къуралыб, сыйланыргъа баргъанла?

Биреу бизни сыйласа, кеси затынмы салат,
Аны битдирген Аллах, бюсюреусюз нек къалад?

Биз ёлгюнчюнге хаман, бизни сыйлаб тургъанны,
Англамагъанча этиб, нек къоябыз биз Аны?

Биз джашау этер ючюн, Ол аланы болдурду,
Тюрлю-тюрлю рысхыдан Ол джер юсюн толтурду.

Адам нек кюрешеди ие болургъа алагъа,
Ол битдирген ёсюмге, джерден чыкъгъан затлагъа?

Нек этеди ол оноу, Аны рысхыларына,
Сора Ие Ол тюмюдю хар бир затны барына?!

Нек кюрешед барысын ол ууучха джыяргъа,
Джарлы, онгсуз къауумну тар мюйюшге тыяргъа?!

Хазна адам билмейди Иеси Аллах болгъанын,
Барысы да меникид деб, джыяды табханын.

Кесими рысхымды деб, алай акъыл этеди,
Бергеннге шукур этмей, терс акъылгъа кетеди.

Сора башлайды аны ол сюйгенича джоуб,
Иеси этген оноуну, ол сан этмейин, оюб.

Сора нек англамайды оноуну Ол этгенин,
Биз, ол рысхыны къалай джояргъа юретгенин?

Ким бергенин, Къуранда кёб къайтарыб айтады,
Эс бёлейик биз анга, ол ариу англатады.

Аны Иесин унутуб, сан этмей нек къоябыз,
Алайгъа биз эс бёлмей, ийманны нек джоябыз.

Нек этмейбиз биз шукур, ойлашыб, аны англаб,
Ол къадар ашхылыкъны, сан этмейин, биз тынглаб.

Тамбла ол санга сорса: «Кимед сени джашатхан,
Тюрлю-тюрлю рысхыны Кимед санга ашатхан?»

Не айтырса алайда, сен не джууаб берирсе?
Сыйсыз болуб ёкюне, сен азабха кирирсе.

Биз да, эм рысхыбыз да Аныкыбыз, билейик,
Иесин ангылай билиб, биз кечмеклик тилейик.

БАШЫБЫЗДА ЧЫРАКЪ.

Къыздырады бир чыракъ башыбыздан энгишге,
Дюн-дунияны джарытыб, къара бу сейир ишге!

Сау дунияны барына ол джылыуун береди,
Бу сейир ишни, къуру акъыл иеси кёреди.

Аны джылы тылпыуу джер юсюне джан салат,
Берекет келиб джерге, хар зат тирилиб къалад.

Аны джылыуу джетиб, урлукъчукъла чакъгъынчы,
Джер юсю ёлюб турад, кёкден тамчы акъгъынчы.

Сора суу джетсе анга, джан къаллайла киреди,
Кюнню джылыуу анга къалай джашау береди?!

Джанлыны эм битимни суу бла кюндю джашауу,
Аладан бири болмай, болалмайды ашауу.

Джерге къууат береди, аны джылыуу джетсе,
Халкъгъа мыдахлыкъ келед батыб, ташайыб кетсе.

Хар джан кымылдаб тебрейд, ол дуняны джарытса,
Хар бир затха тин киред, ол джер юсюн джылытса.

Ол батаргъа гузаба, хар джан патар джокълайды,
Кече болса, ол рахат, тангнга дери джукълайды.

Хар джан кече тынчаяд, иш къайгъыны ташлайды,
Танг атыб, кюн тийгенлей, хар ким ишин башлайды.

Кюнсюз къалай джашарек – олду халкъны джашауу,
Ансыз, битим ёсмезед – ол а халкъны ашауу.

Кюн джылыуу болмаса, бир битим чыкъмаз эди,
Кёгет, терек, не гокка, бир джукъ да чакъмаз эди.

Ол тийиб джарытмаса, хаман кечелей турса,
Ол чырагъын джукълатыб, барын кечеге бурса,

Неда таймаздан, хаман турса кюнню тийириб,
Кечебизни да къойса, Ол кюндюзге кийириб,

Сау сутканы кюн тийиб турса, болгъан кюеред,
Адам да тынчайыргъа кечелени кюсеред.

Таймаздан кече болса, осагъатда нетеред?
Озаманда джокъ мадар, ёлюред да кетеред.

Кёремисиз! Хар затны Ол орну бла къурады,
Хар бири да мардада, ариу ишлеб турады.

Джер таймаздан бурулуб, хаман барыб турады,
Кесини сыртын кюннге аз-аз бура барады.

Бир джанындан келеди кёк агъарыб, танг атыб,
Бир джанындан барады, ашхам болуб, кюн батыб.

Кюн тийген кёзюучюкде хар ким ишине чабад,
Кюн батыб кеч болгъанлай, хар ким эшигин джабад.

Кече-кюндюз болурлай, Кимди да джерни бургъан,
Бир минуту тюрленмей, бир халда барыб тургъан?

Биз юйлени джылытсакъ кырал берген газ была,
Къат-къат этиб алады хакъын артыгъы была.

Бизден бир хакъ излемей, джылыу бериб тургъаннга,
Аны англаб, шукурла этебизми биз Анга?!

СЮДГЕ БАРА ТУРАБЫЗ.

Сюдге бара турабыз, хар кюнде джууукълашыб,
Аны сансыз этебиз, хазырланмай, джукълашыб.

Кими анга ийнанмайд, кими да сан этмейди,
Дуниягъа эси кетиб, анга акъыл бёлмейди.

Дуния алдаб, терилтиб, тубандача къатышыб,
Ёлмей, мында къаллыкъча, алдауукъгъа джабышыб.

Халкъла кетиб, тас болуб баргъанын нек кёрмейбиз?
Бош къалгъан арбазлагъа сагъайыб, эс бёлмейбиз.

Неллей бир шахарланы биз кёребиз тюб болуб,
Алада да джашалла бир кёзюуде, халкъ толуб.

Энди къайдалла ала, кёрюнмейди бири да,
Къалайгъа тас болдула, нек келмейле бери да?

Биз да алай боллукъбуз, энд джангы келликле да,
Бизни кибик сынамны, артда ётерикле да.

Аманы, игиси да – бары къайры кетелле,
Ала ёлселе, артда сора анда нетелле?

Бизге узакъ кёрюнед, алай а ол джууукъду,
Эртде-кеч да келлик зат, ол амалсыз боллукъду.

Къаллай бирден келсе да, ол бизге келлик эсе,
Хар адам да амалсыз, сорууну кёрлюк эсе,

Сора болджал салмайын, биз джукъудан уянайыкъ,
Сансыз этиб турмайын, ол Кюннге къуралайыкъ.

Къыямат Кюн сорууда, хар ким не зат айтырын,
Мында этсин оноун, англаб, ары къайтырын.

Милицагъа чакъыра санга биреулен келсе,
Тамбла соруугъа кел деб, ол бир повестка берсе,

Озаманда сен къоркъуб, бек сагъышлы болурса,

Не айтайым анга деб, джюз кьайгыдан толурса.

Кече тангнга джукъламай, кьайгы басыб чыгъарса,
Бир тынчлыгъынг кьалмайын, тангнга кючден чыдарса.

Джюз тюрлю акъыл келир, сагъышла басыб сени,
Не кьайгы барды экен, нек излей болур мени?

Кече-кюн да ол сагъыш тынчлыгъынгы аллыкъды,
Джюрегинги ичине уллу кьайгы саллыкъды.

Милисаны аллына кьоркъя, кьалтырай барыр,
Нетери да ол аны – тутуб, тюрмеге салыр.

Эшикте кьоймаз аны, юй ичинде джатдырыр,
Аламат болмаса да, бир джукъла да кьабдырыр.

Милисадан кьоркъгъанча, биз отдан нек кьоркъмайбыз?!
Уллу Аллахны сюдюн эсде биз нек тутмайбыз?!

Милиса чакъырады делсе, кьоркъуу тутады,
Андан кьутулуб чыкъса, уллу кьууанч кьурады.

Бирибизге сюд барса, бизге кьайгы киреди,
Ол тазаланыб чыкъса, кьаллай кьууанч келеди.

Бир Аллахны сорууу сансыз кьалыб, нек турад?
Ёлмей кьаллыкъча, адам мында оноу нек кьурад?!

Милисадан, не алдаб не кьачыб кьутулурса,
Анда мадар табалмай, азабха тутулурса!

Бу затлагъа кёз кьысыб, джаныбызны унутуб,
Соруугъа кьуралмайын, хыйла аугъа тутулуб,

Дуния бир гыбы ауду хар кимни тутуб эмген,
Артда аны тёнгегин топракъ тюбюне кёмген.

Гыбыгъа биз эмдире турабыз кесибизни.
Къалай болур сорууда – Аллах кечерми бизни?

Акъылы болгъан адам, ол Кюнюн унутурму,
Бу дуниягъа эмдире, кюле-ойнай турурму?!

МЕН МУСЛИМАНМАМЫ?

Мен кесими билмейме, ким болургъа боллукъма?
Атым муслиман мени – гюнахдан а толубма.

Айхай, мадар болса уа, аны билирлей мында,
Къыямат Кюн Судия – Ол не айтырын анда!

Мында муслиманма деб, мен турама махтаныб,
Дин джорукъну сан этмей, къуру атха алданыб.

Алай а Уллу Аллах санаймыд мени анга,
Аны аллына барсам, тергерми муслиманнга?

Таймай, сагъыш этеме, хаман сюзюб кесими,
Ийманым къалайды деб, ийиб анга эсими.

Муслиман ат да манга келишемид, билмейме?
Мен ойлашыб къарасам, муслиманнга кирмейме.

Къуран окъуб къарасам мен кесими халыма,
Не айтыргъа билмейин, хайран болуб къалама.

Дин китабланы алыб, къараб тебресем кесим,
Уллу къайгъы тутады, азаргъа джетиб эсим.

Хазна джугъум келишмейд динибиз айтхан затха,
Къалай тыйншлы болурма сора муслиман атха?!

Къуран была кесими тенглешдириб къарайма,
Аны окъуб тебресем, болумуму англайма.

Не айтыргъа билмейме, сюзюб, къараб барысын,
Муслиман ким болгъанын айырама арасын.

Джарты муслиман десенг, келиширге боллукъду,
Толу муслиман десенг, ётюрюкден толлукъду.

Анда айтылгъан затха келишеди аз затым,
Халкъда уа муслиман деб, айтылад мени атым.

Муслиманча турайым десенг да, тюз турургъа
Чырт бир мадар табмайса, аллай джашау къурургъа.

Миллет да къатышханды, динден кенгнге кетгенди,

Муслиман деген атны, таб кьояргъа джетгенди.

Муслиман деген неди, аны биле болурму?
Неда ол ат аталса, сора ийман толурму?

Бек сагъышлы болубма, мен билалмай кесими,
Бу зат мени кьоймайды, алыб хаман эсими.

Къалай боллукъ болурма, керти джерге баргъанда,
Алдауукъ дин тутханса, дерлеми меннге анда?

Аллахым, Сен бир сакъла экибетли болуудан,
Къуллугъу кёзбау болуб, ол Кюн къуру къалыудан!

НЕК КЕЧМЕЙБИЗ?

Хар ким бир-бирин суймей, илиниб нек туралла,
Джангылгъанны да кечмей, дунияны нек къуялла?

Кеси джангылмагъанча, бир терслик этмегенча,
Ёмюрюнде кишиден бир айыб джетмегенча.

Бир-бири терсликлерин кечерге нек болмайды,
Джюрек анга эришиб, тёзерге нек кьоймайды?

Джаратхан Уллу Аллах турад да бизге тёзюб,
Биз этген гюнах ючюн, кьоймай Ол бизни эзиб.

Айыб тюлмюд Аллахдан «кечмейме» деб тохтаргъа,
Бедиш чунгургъа кетиб, сора кесин махтаргъа?!

Эсине нек алмайды кечмеген кечилмезин,
Алай бегиб тохтаса, ол джаннетге кирмезин.

Сыйлы Аллах бизнича, Ол да бизни кечмесе,
Къутулмазек бирибиз, Ол рахматын этмесе.

Сора алай къатылыкъ нек этебиз, тёзмейин,
Хар ким кесине къараб, кесин иги сюзмейин?!

Терс ишлерибиз ючюн, Ол бизге турад тёзюб,
Барын кёрюб турса да, кьоймай бизден чёб юзюб.

Тюз джолгъа тюзелсе деб, Аллах къулун сакълайды,
Не кёб гюнах этсе да, тауба этсе, къарайды.

Ол бизге илинмейди, биз бир терс зат этгенлей.
Адам тэзалмай кылад, бир бош затчык джетгенлей.
Кыаллай уллу затлагы, Ол тэзюб, сакылаб турад,
Тэзген кыой эсенг адам, таб тюзню терсге бурад.
Аллах кечмей тебресе, джерде чёб да битмезед,
Неда кёкден бир тамчы джер юсюне тюшмезед.
Аллах кечиб бошагыан кёб затланы унутмай,
Адам айтыб турады, хама аны кыурутмай.
Аллахны кечмеклиги уллуду эма кенгди,
Кыаллай болса да гюнах, кечмеклиги теб-тенгди.
Адам кыыйын кечеди, кёргюзме амаынгы,
Сен таубагы кыайтсанг да, айтыб турур ол аны.
Башхаланы кечерсе, сен кесинге эс бёлсенг,
Таб аланы кёрмезсе, кеси кыайгынга кирсенг.
Адам кесин унутса, башхада болад эси,
Озаманда ташаяд ол адам кирге кеси.

БУ ДУНИЯ КЕРТИМИДИ?

Биз багылатхан дуния кертими, билмейме,
Тюрленмей, бирча тургыан мында мен джук кёрмайма.
Тас болуб кетиб кыалгыан, кёлеккеге ушайды.
Чарх бурулгыанча, джашау хар затны да бошайды.
Кёлекке баргыан кибик, алай тайыб барады,
Кетиб бармаын, мында бирча не зат турады?
Джаны болгыан, болмагыан, хар бир зат тюрленеди,
Кыымылдагыан, джюрюген – бири кыалмай, ёледи.
Биз ийнаныб турсак да, бу кёлекке болурму,
Ишеклиме мен анга, таймай, бир зат турурму?
Кёлекке ташайгыанча, халк ташайыб барады,
Ахлуларынг, тенглеринг – бары кетиб кыалады.

Тенглерими кёбюсю ташайыб кетгендиле,
Чий хансча, бир башхала, джангыла джетгендиле.

Джангы чыкыгъан затла да – кёлеккеле болурла,
Ала кетселе, энтда бир джангыла толурла.

Къыямат Кюннге дери ол адет барыб турур,
Сора болджалы джетсе, кёлекке адет къурур.

Бу дуния бир кёлеккед, акъырын тайыб баргъан,
Адам да кёлеккеди, аныча батыб къалгъан.

Мен да бир кёлеккеме, батаргъа хазыр болгъан,
Бир кесекчиги къалыб, тюгели батмай тургъан.

Сора сен бир сагъыш эт, аны къалай тутарса?
Халкъ джутуучу ёлюмню, къалгъанлача джутарса.

Кёрюнсе да кёлекке, бир кесекден тас болур,
Бу дуния да алайды, узаймай, ол да къурур.

Кёлеккени ызындан чабышыб айланабыз,
Ол кимге не береди, биз андан не алабыз?

Акъыл джетиб алданмай, кертиге джол ишлеген,
Кёлеккеге терилмей, ахратына кюрешген –

Джангыз олду насыблы, акъылсызлыкъ этмеген,
Ол кёлеккени сюре, къурукъоллай кетмеген!

МИНУТ САЙЫН.

Хар минут сайын манга кёб къонакъла келелле,
Аллахны Къудретинден сейир хапар берелле.

Мыйымы ичи мени сагъышладан толады,
Бу къадар оюм манга къайдан келиб къонады?

Акъылыма, эсима аланы ким салады,
Ол сейир сагъышланы мыйы къайдан алады?

Хайуанны уа билмейди сагъыш эте мыйысы,
Ол себебден алада джокъду сыйлы-сыйсызы

Адам мыйы алады билген затын кесине,

Кёрмеген не эштмеген къайдан келед эсине?

Кёргенин сурат этиб, кёз мыйыгъа береди,
Къулакъ эштген заты да, ол да ары киреди.

Ол кёрмеген, эштмеген затын къайдан алады,
Биз билмеген оюмну джюрекге ким салады?

Биз сагъыш этмегенлей, бир зат келиб къалады,
Кнопканы басханча, ол къаллайла болады?

Эсде-бусда болмагъан, чыркъ деб эсге келеди,
Сен билмеген ташадан сеннге хапар береди.

Кёз къараса – кёреди, къулакъ эштсе – биледи,
Ол эсге келген зат а – ол а къайдан келеди?

Боллукъ зат да, бир-бирде, тюшюб къалад эсинге,
Тюртюлюб да къаласа, сейир болуб кесинге.

Келген джери къайданды, аны ким джибереди?
Ол кеси бола болмаз, бир бериучю береди.

Ол не кёкден Аллахдан, тюз зат болуб келликди,
Неда шайтан кир акъыл, аман ууун берликди.

Ариу джюрек кёкледен хапарны ала болур,
Аман джюрекге шайтан кир акъыл сала болур.

Ол экисинден башха къайдан келир, билмейме,
Шайтан ууун салыудан сакъла бизни, тилейме!

НАФСЫ БЛА АКЪЫЛ.

Нафсы адамны джаууд, ол кыйынлыкъ саллыкъды,
Аны бошлаб къойсанг сен, чегин билмей къаллыкъды.

Сынджырдан ычхыннган ит кибики ол, бошласанг,
Артда рахат болурса, джолгъа салыб бошасанг.

Ол аманны орнуду, табхан кири джыяды,
Сора артда уа аны хар кимге да джаяды.

Биреуге дертли болса, ичи къайнаб турады,
Таб тюшгенлей, ол аны аямайды, урады.

Акъял джукълаб къалмайын, къарауул болуб турса,
Ол къабындан чыкыгъынчы, акъялы эслеб тутса.

Акъял болса орнуна, уясына джыяды,
Эрлей сынджыргъа тагъыб, аны байлаб тыяды.

Нафсы сабий кибикди, бошлаб къойсанг сен аны,
Хаман хатадан тыйыб, ёсдюргенча баланы.

Кёб хатала этер ол, сен сакъ болуб тыймасанг,
Бедишлик этер сени, терк орнуна джыймасанг.

Ийман акъялны нёгер этиб алсын кесине,
Ол билмеген кёб затны салыр аны эсине.

Экиси бир болсала, нафсыны тынч хорларла,
Акъял джетиб болушса, ала аны онгларла.

Акъял да эм ийман да эрлей бирден джетсинле,
Экиси бирден чабыб, нафсыны тынч этсинле!

Нафсы бир гудучуду, хазырды ол урларгъа,
Бетсизди – сакъ болмасанг, боллукъду ол хорларгъа.

Уллукёллюлюк этиб, ийиб къойма, исдемей,
Хо-хо деб сансыз этиб, джукълаб къалма, эслемей.

Ол джауунгду билиб тур, артда санга тынгламаз,
Ол ие болуб бошаса, уят-хаятны англамаз.

Этген ишлери анга балдан татлы кёрюнюр,
Адамлыкъдан джукъ къалмаз, джаханимге бёлюнюр.

Аны джолун бармасанг, ол адамгъа санамаз,
Эталгъанын этер ол, гюнахды деб къарамаз.

Сени хомухха санар, сен аманлыкъ этмесенг,
Сеннге кыызбай атар ол, биргесине кетмесенг.

Урламасанг, туюмесенг – адамгъа саналмазса,
Сен алача болсанг а, адам атда къалмазса.

Биреу биреуню сыйсыз этмегенди бир заман,
Сени сыйсыз этиучю нафсынгды билсенг, хаман!

АЛЛАХНЫ БИР ИЗЛЕЙИК.

Келигиз, халкъ чайкъалгъан, Аллахны бир излейик,
Аны табаргъа мадар бар эсе, бир кёрейик.

Къайда болур Бир Аллах, бизге нек кёрюнмейди?!
Аны хакъ болгъанына, акъылым бёлюнмейди!

Нек кёрмейбиз сора деб, кёбле этелле сылтау,
Ол джарлыла билмейле, кёзледе болгъанын ау.

Джукъ да къоймай хар нени кёралгъанча кёзлери,
Ала кёрмеген бир зат болмагъанча, сёзлери.

Кёз кёрмеген затлагъа биз ийнанмай тебресек,
Дагъыда бек кёб затла табарыкъбыз, излесек.

Кёрюрюнг келсе Аны, къара да къой кесинге,
Сеннге сыфат ким берди – ал да аны эсинге.

Бек сейир зат тюлмюдю кесинги ишленнгенинг,
Ич джанынгы айтсакъ а, андан джукъ билмегенинг.

Тёгерегинге къара, Ол джаратхан джанлагъа,
Джер юсюнде ол салгъан ауушлагъа, джоллагъа.

Кёзлерибиз кёрген зат – ол къуру кёлеккеди,
Алай тюл эсе бары тас болуб нек кетеди?

Ала кертиле эсе, джокъ болуб нек къалалла,
Джер юсюнде бар затла тюрлениб нек баралла?

Бюгюн кёрген затланы артда биз нек кёрмейбиз,
Къайры кетелле ала – биз хапар нек билмейбиз?!

Ташагъа ийнанмасакъ, аланы да къояйыкъ.
Ала да кёрюнмейле – болмагъаннга санайыкъ.

Бизге дери бурунгу халкълагъа ийнанмайыкъ,
Биз кёрмейбиз дейик да, айтханнга тынгламайыкъ.

Бурун болгъан ишлеге, кёрмегенбиз дейик да,
Аланы да къояйыкъ, бары бошду дейик да.

Алай болса адам да бош болургъа керекди,

Тамбла ууалыб кетерик – адам да бир терекди.

Ала керти эселе, артда джокъ нек болалла,
Аланы орунларын башхала нек алалла?

Биз кёре бек кёб затла – бары кетиб баралла,
Кёлекке тюл эселе, кёрюнмей нек кьалалла?

Ол затланы Джаратхан, бошалыргъа джаратды,
Кьудретин кёргюзюрге – бизни анга кьаратды.

Этген ишин кёргюздю, Кеси бугъунду бизден.
Ол ишлеге ие излей биллик бармыды сизден?

Кеси бизге кёрюнмей, ишин туурагъа салды,
Ол ишлени Иеси бизге кёрюнмей кьалды.

Ишин кёре тургъанлай, аны этген Иесине
Тели кьауум чарлайла, отказ этиб Кесине.

Аллах болдургъан затла – Ол кьалай кьурагъанын,
Тинтиб тюбюн ачалмай, тюзю кьалай болгъанын,

Аны этген ишлерин учёныйле кюрешиб,
Тюбуне джеталмайла, барысы да бирлешиб.

Ол ишлени тохтаусуз, кюрешедиле кьазыб,
Билиб, ажымсыз айтхан джокъду, кесине базыб.

Алай-былай болгъанд деб, бирле алай айталла,
Бирле да аны бузуб, ызларына кьайталла.

Аны кьудрет ишине сокъур болуб кёрмеген,
Кюзгюде кесин кёрсе, анга эсин бёлмеген,

Ол затланы кёрмеген, кесин кьалай кёрлюкдю?
Алагъа эс бёлмеген – ол иймансыз ёллюкдю.

Сен атыб сындырмасанг, сауут кеси сынамыд?
Биреу джатыб тургъанлай, аны иши тынамыд?

Кеси кёрюнмей бизни Джаратыучу марайды,
Ол Кеси таша болуб, акъыл бериб сынаиды.

Акъылы болгъан адам хар затха Ие излейди,

Тели кёре турса да, ол джукъну эслемейди.

Бу затны ким этди деб, акъыл была излерге,
Хар затха бир этиучю бар болгъанын билирге.

Адам этген затланы «ким этди» деб сорабыз,
Кёкню, Джерни этгенни сансыз этиб къоябыз.

Къудрет Кюч джаратханнга эс бёлмейин тынглайбыз,
Ала кеслери болуб къалгъан кибик англайбыз.

Бу къадар затны башын биринчи ким къурады,
Бу затлагъа кёб адам сагъыш этмей турады.

Анга да ийнанмайын, кёрмегенбиз деб турсакъ,
Кёз кёрмеген затланы барысын кери урсакъ,

Анасыны къарнында заманын ким биледи?
Бармыд кесин айталлыкъ, туугъанын ким кёреди?

Хар затны Джаратыучу кёрюнмейди кишиге,
Аны кёрюрге суйсенг, къара къудрет ишине.

Джюрекде ниетлени бармыд бизде кёралгъан,
Сагъыш этиб, ойлашыб аладан тергеу алгъан.

Ол бизни биргебизгед, къаныбызда турады,
Къантамырдан джууукъду – тели кери урады.

ОКЪУУ БЛА АКЪЫЛ.

Акъыл болса, окъуу да озаманда джарайды,
Ол болмай фахму болса, гырылдаргъа джарайды.

Биз окъуугъа къарайбыз, акъылгъа эс бёлмейин,
Кёб затны терс англайбыз, тюзюн иги билмейин.

Азбар билсе талайны, макъамы ариу эсе,
Джахил къауум алданыб, кетиб къалады эси.

Кёбюсю адамланы алай сагъыш этелле,
Къуру окъугъан билед, къалгъалла не билелле?!

Берирге суйсе Аллах, Ол окъуугъа къарамайд,
Тюз джюрекли болмаса, окъуу джукъгъа джарамайд.

Анда акъыл тюз болса, билим эшик ачылып,
Джюрек да таза болса, джахиллиги чачылып.

Неллей бир адам барды, окъуулары болмагъан,
Хар затны афендиден игирек, тюз англагъан.

Джюрек тюзлюкню суююб, тутса аны кесинде,
Тамырланыб мыйыда орналады эсинде.

Джюрекде хакъ болмаса, анга билим къонмайды,
Не къадар окъуса да, тюзелирге къоймайды.

Джюрекде хакъ джокъ эсе, билим ары кирмейди,
Сора ары ичине ол билимни иймейди.

Билим анга джабышмаз, ары ичине джетиб,
Тюрлю ауазла берир, ол сылхырына кетиб.

Терс джюрекни ауазы – аны бетин джояды,
Хар ким кесине кёре ауаз бериб къояды.

Хар адам да окъууну бирча англаб бармайды,
Бирге окъусала да, бирча эсге алмайды.

Окъугъаннга къарамай, тюз джюрекге къарагъыз,
Анда акъыл бар эсе, сора анга тынглагъыз!

Хар айтханнга тынгылаб, сиз аджашыб къалмагъыз,
Къуру хакъны болмаса, хар барысын алмагъыз!

Тилде болмайды билим, ол джюрекде болады.
Ичи хакъны англаса, билим орун алады.

ОКЪУУНУ ХАЙЫРЫ.

Керти окъууну сайлаб, аны суююб алгъанма,
Ары дери сокъурча, мен тубанда баргъанма.

Эринчек болса адам джашайды ол тубанда,
Чыгъалмайын, къатышыб, айланады ол анда.

Неда бир сокъур адам, кёзлери джукъ кёрмейин,
Ол аджашыб кетгенча, тюз джолгъа тюзелмейин.

Мен джашауну ётдюрдюм, нафсым болуб ол чырмау,
Тюз джолгъа джибермейин, этиб ол мени армау.

Хакъ бла мени арама нафсы буруу болгъанды,
Мени ары джибермей, ол джол кесиб тургъанды.

Кюрешиб, окъуй кетиб, тюз джол меннге ачылды,
Юсюмю басыб тургъан тубан менден чачылды.

Окъуй келиб англадым мен кесими джаууму,
Джюрегими, эсими джабыб тургъан аууму.

Аллахыма джалбарыб, хаман тилекле салдым,
Таймаздан хакъны излеб, андан бир джилтин алдым.

Кертини, ётюрюкню арасын бир билдир деб,
Джюрегиме, къаныма хакъ джолунгу сингдир деб.

Саугъалады Ол манга, билиминден бир кесек,
Ол къараргъа хазырды, биз джалбарыб тилесек.

Берди меннге бир джилтин, джана тургъан нюрюнден,
Учу джокъ, къыйыры джокъ, чексиз уллу кёлюнден.

Мен ассы факъыр къулун мыдах этмеди – берди,
Джюрегимде къайгъымы, тилегими да кёрдю.

Мен гюнахлы къулуна, мыдах этмей къарагъан,
Кимге да къарарыкъды, мен ассыгъа джарагъан.

Кёлю была тилеген къулун къуру къоймайды,
Керти муслиман къулу, ол тилеуден тоймайды.

Тилек этиу – къуллукъду, Аллах аны сакълайды,
Ким Менден не тилейди деб аллына къарайды.

Таза джюрекден болса, тилек къуру къалмайды,
Ойнай, булджуй тилеген Андан джууаб алмайды.

Гюнах этиб къойсанг да, къалма Иенгден тюнгюлюб,
Мен ассылыкъ этдим деб, Аллахынгдан юзюлюб.

Ол кечиучю Аллахды, бек уллуду рахматы,
Чомартлыгъына таян, Кечиучюд Аны аты.

Сен Ол кечмезлик гюнах этерге кючюнг джетмез,
Джангыз ширкни кечмейди, аны таубасыз кечмез.

Тауба этиб, къайытыб Анга башын салганны,
Ол кечмейин къоймайды, таяныб тохтаганны.

Ол Кечиучю, Рахматлы болганын мен англадым,
Кёб гюнахла этсем да, энди Анга таяндым.

Къоркъма гюнах этсенг да, къалма эрлей тюнгюлюб,
Озаманда къалмазса Джаратхандан юзюлюб.

Мен къарыусуз къулчугъунг, турама тилегенлей,
Рахматынга ышаныб, кечмеклик излегенлей.

Тёрт аякъланыб келдим мен сюркеле Аллынга,
Мен факъырны атма деб, таяныб рахматынга.

Къыстаб къоймаз деб базыб, босагъанга келгенме,
Рахматлы арбазында, джалбарыб сюелгенме.

Къуру къоймаз Ол мени, деб келдим Сеннге базыб,
Терслигими ангылаб, кыйналыб, джюрек азыб.

Башха кимге барайым— джокъду бир барыр джерим,
Башха кимге базайым — джокъду базар негерим.

Мен бир сыйсыз къулчугъунг, джокъгъа санаб кесими,
Къуру къоймаз, къарар деб, ийдим Санга эсими.

Болумум джеталмайын, мен кесимден тюнгюлюб,
Аллахым бир кечсе деб, къалмай ассылай ёлюб.

Ол рахматлы Аллахды, арбазындан къыстамаз,
Чомартлыгъы уллуду, меннге къынгыр къарамаз.

Мен Сени бир ач итинг, мен сюркеле джетгенме,
Ассылыкъла кёб этиб, уяла-уяла келгенме.

ХАР ЗАТ ТАСБИХ ЭТЕДИ.

Майна гугук мийикден къычырады махтаныб,
Къычырчы менича деб, не къарыуну да салыб.

Гугурук ауузун кериб, къара, къалай къычырад,

Кимди менича былай, кычырлыкъ деб чакырад.

Көремисиз сиз мени, ойлашыб, кыраймысыз,
Мени кибик узакъгъа эштирааллыкъ бармысыз?

Огъай, бил, мен болмасам, джокъду алай эталлыкъ,
Не бек кюрешсегиз да, джокъду мени джеталлыкъ.

Биреуде да джокъ кыару, алай кыайдан эталсын,
Мени кибик этерге кыайдан билим джеталсын?

Ол усталыкыны Аллах кыуру манга бергенди,
Сен да Аллахха кыуллукъ ма былай эт дегенди.

Мен Джаратхан Иеме былай кыуллукъ этеме,
Ол мени аны ючюн джаратханды, билеме.

Башха джукъну билмейме, кыуру аны билдирди,
Башха тюрю джанлагъа башха затла сингдирди.

Бири этгенни бири эталмайды кӛресе,
Бӛрю итча чабармы, ит тюл эсе, бӛрю эсе.

Хаф-хаф дегенни кыюуб, ит бӛрюча улурму,
Бӛрю да хаф-хаф эте, ит орнуна туурму?

Тууарла ӛкюрелле, кыойла да макыралла,
Ана-бала бир-бирин англашыб чакыралла.

Не затла дей болурла ала бир-бирлерине,
Биз билмеген тил была, кыара сейирлерине.

Тилсизлелле ала деб, турабыз биз алагъа,
Кесибишча кыарайбыз, дуняда бар затлагъа.

Таш-агъач да, хайуан да, джокъду тили болмагъан,
Аллах джаратхан орну тыйншысыча толмагъан.

Бары бойсунуб Анга, тасбих этиб туралла,
Буйрукъларын бузмайын, бек ариу толтуралла.

Ала джолдан чыкымайла, бойсунуб Иелерине,
Адамла кыутуралла, базыныб кеслерине.

Бары орнун туталла, бойсунуб Джаратханнга,

Къуру адам бузады, тынгламай Ол айтханнга.

ГОККАЧЫКЪ.

Къарачы, ол гоккачыкъ къалай ариу чакъгъанды,
Бир гитче урлукъчукъдан битиб, алай чыкъгъанды.

Къара топракъдан чыгъыб, ол кёзлени алдайды,
Бу затха сен бир ойлаш, ол сейир иш къалайды?

Аяз урса чайкъалыб, тохтаусуз къалтырайды,
Къарамындан тоймазса, бир ариу джылтырайды.

Сен аны сыфатындан алалмазса кёзюнгю,
Сейирлигин айтырлай, табалмазса сёзюнгю.

Къара, аны къатында андан да ариу бири,
Ол да артха къалмайын, чайкъалад ары-бери.

Бири биринден ариу талайла да бардыла,
Ала нюрлерин тёге, чайкъала турадыла.

Хар кимни къууандыра, бир ариу чагъадыла,
Бир гитче урлукъчукъдан къаллайла чыгъадыла?

Къарачы сен алагъа, хар бири бирер тюрлю,
Хар бири да бек ариу, хар бириси да нюрлю.

Халкъгъа къууанч келтире, джер юсюн джасандырыб,
Айхай, артда къоялла, джюреклени сындырыб.

Айхай, андан не келсин, ёмюрлери къысхады,
Мууал болуб, ууалыб бири къалмай, агъады.

Кёз алдагъан нюрлери барысы тас болады,
Джер да къууатын ташлаб, мыдахлыкъдан толады.

Джер юсюне къарасанг, бир къутсуз, берекетсиз,
Бу ишлеге Оноучу кимди, Аны билигиз!

Ёмюрю кёб болса да, гоккалача болмайын,
Адам да болад мууал, джашлыгъыча турмайын.

Ол да аныча чагъад, джаш заманы алдайды,
Аныча мууал болуб, къартлыкъ аны хорлайды.

Гоккала тасбих эте, кьюуаныб чайкьалалла,
Аллахны буйругъундан бирда чыкьмай туралла.

Адамла уа джарлыла, ала бузмай турмайла.
Къылыкь эте, терсее, буйрукьда тюз бармайла.

Сан бирлери болмаса, джокьду орнунда тургъан,
Джаратхан буюргъанча, джашауун алай кьургъан.

Джаратылгъан затладан – адам джарлы барындан,
Гауур адам чыгъалмаз джаханимни тарындан.

Джер юсюнде хар бир зат бизге джумуш этелле,
Ишлерин тындырсала, бизни кьоюб кетелле.

Кёзюу джетсе, джангыдан энтда кьайтыб келелле,
Джаз болса, биягъынлай, берекетле тегелле.

Алай была, джыл сайын Аллах бизни сыйлайды,
Шукур эте ким билир деб Ол бизни сынайды.

Джерни юсю тебсиди, Аллах бизге кьурагъан,
Иеси бизге кёрюнмей, туурабыздан кьарагъан.

Джаз болса, хар джыл сайын Ол тебсисин джаяды,
Джангы-джангы битдириб, халкь да аны джыяды.

Кими анда сыйланса, шукур эте биледи,
Кими, ала кеслери болгъан кибик кёреди.

Быланы англамагъан – ол сокьурлай ёледи,
Шукур эте билмей ол анда азаб кёреди.

ШАГЪАТЛА.

Биз турабыз хар затны джукь билмегеннге англаб,
Бизни бла ушакь этмей, турадыла деб, тынглаб.

Тюз англамай аланы, гюнахларын алмайыкь,
Бизни англай болурла, биз джангылыб къалмайыкь.

Керек кюн сёлеширле, Иелери буйрукь берсе,
Хар кимни хапарларын бир айтчы энди, десе.

Биз сәймәсек да ала туралла барын билиб,
Бизгә шагъат болурла, биз тургъан кюн тирилиб.

Кёрюб тура болурла англаб, билиб барысын,
Хар ким неле этгенин, хар адамны халысын.

Биз гирилген кюн ала шагъатлыкъгъа турурла,
Билмей эселе бизни, шагъат къалай болурла?

Джер юсюнде хар бир зат – топракъ, терек, таш болсун,
Бары шагъатлыкъ этер, эслеб адам сакъ турсун!

Уллу кёллю болмасын, ол Кюн бетин джоярла,
Айыб ишлерин айтыб, барын ачыб къоярла!

Джукъ айталмай сейирден, тили тутулуб къалыр,
Ташасы туура болуб, Махшар Кюн бети уялыр.

Алайда ол джугъун да джашырыб къутулалмаз,
Не кюрешсе да, ол Кюн бугъунур джер табалмаз.

Ол Кюн аууз сёлешмез, анга мухур салырла,
Аякъла шагъат болуб, къолла хапар айтырла.

Къалгъан санларыбыз да болурла бизгә шагъат,
Насыб болса этерле, ала бизгә шафагъат.

Уллу кёллюлюк этиб, бирин кери урмайыкъ,
Джер юсюнде затланы сансыз этиб турмайыкъ.

Хар бир затны къатында биз билейик тартына,
Адебсизлик этмейик Бир Аллахны затына.

Керек джерде джарарла, шагъатла болуб бизге,
Ол Кюннге къуралайыкъ, къайгъырыб кесибизге.

Сансыз этерча, джерде бош зат джаратылмады,
Бизни уллу Атабыз джерге бош атылмады.

Ол джаннетде заманда, бизге керекли затла,
Анга туура болдула, атаб алагъа атла.

Аланы хазыр этиб, аны алай ашырды,
Кереклибизни берди, Кесин бизден джашырды.

Берген затлары ючюн бизге соруу боллукъду,
Ала бары дау айтыб, халкъ къайгыдан толлукъду.

ИЙНЕК.

Майна ийнек келеди, силкиниб тири атлаб,
Сау кюнню узагына, айланыб, кырдык отлаб.

Келеди ол чайкъала, джелини толуб сютден,
Арбазына гузаба, ашыгыб кирди кючден.

Ол ёкюрюб джетгенди, англаб сютюн беририн,
Ол ашыгыб сакълайды сауаргъа ким келирин.

«Сау кюнню мен айланыб, акъ сют джыйыб келеме,
Сауугъуз да, ичигиз – аны сизге береме.

Хайырланыгыз аны – Аллахны нигъматыды,
Шукур этиб ичигиз – ол сизге рахматыды.

Ол мени сизни ючюн, хайыргъа деб джаратды,
Мен сизге джарар ючюн, сизни меннге къаратды.

Къараб мени тойдуруб, сютюмю да сауасыз,
Керек болса семиртиб, мен джарлыны соясыз.

Хансны сыгыб кесигиз андан сют алырмысыз,
Мен сют джыйыб келмесем, аны эталырмысыз?»

Бир тамчы чыгъамыды, сыкъсанг биченни алыб?
Чыммакъ-акъ сют береди, ашатсанг анга салыб.

Ол хансланы ашаса андан акъ сют агъады,
Керексизи уа аны бир джанына чыгъады.

Ол ариу акъ сютю да, къан тамырдан айрылыб,
Джелинине къуюлад, тамыр джолланы барыб.

Майна бичен, майна ханс сыгыгыз да кёрюгюз,
Аны эталмасагыз, Бергеннге эс бёлюгюз!

Ким бергенин ангылаб, шукур эте билигиз,
Нигъматларын эсгериб, Ислам диннге киригиз!

Ол сютден ненча тюрлю затла этиб ашайбыз,

Кёб тюрлю хантла этиб, зауукъланыб джашайбыз.

Аны кибиб дагъыда кёб тюрлю берекетле,
Бизни ючюн джаратды, джашау ючюн керекле.

Бу сейир иш тюлмюдю, иги сюзюб къарасанг?!
Аныча сейир ишле кёбдюле, сен санасанг.

Аллай сейир ишледен төрт джаныбыз толуду,
Барысы да Къудретли Бир Аллахны Къолуду.

Тёгерекде хар затха кюреш терен къараргъа,
Ол аланы джаратды къулларына джараргъа.

Аланы джаратмаса къалай джашау этерек,
Озаманда не мадар, ёлюрек да кетерек.

Джаныбызны сакъларгъа, ол Аллахны нигъматид,
Бир бош затчыкъ джокъ мында, хар не да Аны затыд

Ала бизге джарайла, биз а кимге джарайбыз?
Дунияда хар бир затны барын талаб бошайбыз.

Биз муслиман болурбуз ол затлагъа эс бёлсек,
Ким бергенин ангылаб, шукурла этиб ёлсек.

КЪАЛАЙ СЕЙИРДИ!

Къалай сейирди джюрек, анга терен къарасанг,
Кёкню, Джерни ичине сыйындырад, англасанг.

Эки дуня да аны ичине сыйыныбды,
Игилик, аманлыкъ да ичине джыйылыбды.

Бир къауум джюрекледен игиликле чыгъалла,
Аман болсала ала, онгсузланы джыгъалла.

Бош туралмайын джюрек, дунияланы аулайды,
Ненча джерге джетеди, ненча джерге аунайды.

Кюрешиб аны ичин, сакъ болуб тазаласанг,
Ол суйгеннге бошламай, аны тюз джолгъа салсанг,

Аны ичи джууулуб, джылтыраб кирсиз болса,
Хар заты тазаланыб, ол джарыкъ нюрден толса,

Ол таза кюзгюдеча хакъны ариу кёрлюкдю,
Хар нени терен кёрюб, хар затха эс бёллюкдю.

Джарыкъ юйню ичинде хар нени да кёргенча,
Джарыкъ джолну тюз барыб, сыйы была ёлгенча.

Ичинде чыракъ джаныб, ариу джарыкъ болгъанча,
Тюз джолун эркин кёрюб, джунчумайын баргъанча.

Аны къайгъысын кёрмей, кирге кючлетиб къойсанг,
Хаман кюрешиб турмай, сан этмей атыб джойсанг.

Тюрлю-тюрлю кирледен ичи толуб бошаса,
Анда нени кёрюрсе, кюзгюню тот ашаса?!

Ол джюрек джукъ кёралмаз, тюз аллында турса да,
Не зат болгъанын билмез, ол башына урса да.

Сен къарангы уруда – анда нени кёрюрсе?
Сюркеле барырса да, сен иймансыз ёлюрсе.

Къарангы болса джюрек – бютеу халкъгъа азабды,
Ол таза, кирсиз болса – миллет бары азатды.

Джарыкъ джюрекден джарыкъ башхагъа да урады,
Къарангы уа къыйынды абындыра турады.

Къара джюрек – кечеди, кече нени кёрюрсе?
Джарытхан джюрек болса, ийман была ёлюрсе.

Эй, халкъым, уян, сагъай, къара, сен тегерекге,
Уругъа кириб турма, бир ойлаш сен ёлюкге!

Джаны болгъан, болмагъан кюрешед тирилирге,
Сен да кюреш джашауну магъанасын билирге!

Къарангылыкъ джукъудан, кюреш бери уяныргъа,
Джаратханны унутмай, юрен Андан уялыргъа!

ДЖЕР КИМГЕ ДА ТЕНГДИ.

Джер хар кимге да тенгди, аны кючлеб онглула,
Джарлы къауум тюртюлюб, джылайдыла онгсузла.

Джер юсюне кьарасанг, бир джаны кьутурады,
Бир джаны да, тёнгерев, ачдан ёле турады.

Бир джаны бек семириб, азар мадар излейди,
Бир джаныны халкы уа, болушлукъ деб тилейди.

Бир джаны бек тойгъандан, ол кьутуруб джырлайды,
Бир джаны да джарлыдан, нетейим деб джылайды.

Бирле да кьутургъандан, джер этекге баралла,
Солургъа барабыз деб, анда халкыны бузалла.

Байлыкъ, рысхы эсиртиб, джеринде туралмайды,
Чибинлеген тууарча, суугъа кирмей болмайды.

Тойгъанларын кёлтюрмей, билгенлери аманлыкъ,
Хайуан кибик, хар джерде уятсызлыкъ эм зийналыкъ.

Шайтан кибик халкъланы бир-бирине этеди,
Джер юсюнде уулары кьалайгъа да джетеди.

Тохтаусуз ууун ийиб, кьыралланы бузады,
Хар кьалайгъа джетсе да, ол мардадан озады.

Бирлени кьатышдырыб, бир-бирине сойдуруб,
Кеси халкын кьутуртад, семиртиб бек тойдуруб.

Аллай заман келгенди, билгенлери ашагъан,
Ким кьалай эталса да, зорлукъ этиб джашагъан.

Джукъну сыйы кьалмады, халкъ адебден чыкыгъанды,
Онглу кьауум онгсузну тамам тубге джыкыгъанды.

Къарыугъа базыб тели онгсузланы теблейди,
Танка, самолёт кьоймай, джолгъа салыб тебрейди.

Байлыкъ аны эсиртиб, онгсуз халкъланы кьырыб,
Кертда кьучюм барды деб, танкала была джырыб.

Халкыны кьалай джашаргъа ол юретиб кьорешед,
Ол айтханча болмаса, дертли болуб эришед:

«Ала да бизни кибик, демократия кьурсунла,
Хайуан джашаугъа кёчюб – уятсыз, бетсиз болсунла!»

Алача болсанг сора джаханимге санаб кьой,
Ала аны санайла болгъан кибик кьууанч-той.

КЁЗЛЕ.

Эй, меннге азаб кёзле, тынчлыкъ бермеген кёзле!
Сизни амалтын тилим сёлешеди кёб сёзле.

Хар кьалайгъа да кьараб, тегерекни аулайсыз,
Тилни кьоймайын кьозгъаб, анга кьайгъы саласыз.

Чыдамайын хар затны, кёрюрюгюз келеди,
Кёб адамгъа бу кёзле уллу заран береди.

Кереклисине кьараб, керексизни кьоймайды,
Сау дунияны кёрсе да, аны ючюн тоймайды.

Кёбюсюне ол кёзле дуния затдад эслери,
Кёз кёргеннге чабышыб, айланалла кеслери.

Сейир затлагъа кьараб бир ойлаша билмейле,
Кёкде, джерде Аллахны кьудуретин кёрмейле,

Сокьур болса кьыйынды, кёргени да азабды,
Дуния бизни алдаргъа, шайтаннга ол бек табды.

Алай была бу кёзле халкьгъа азаб берелле,
Бир кьауумла эс джыйыб, кёз бла хакъны кёрелле.

Кёзле бизге джаудула – эслеб, бек сакъ турмасакъ,
Ала сюйген затланы кёбюн кери урмасакъ.

Кёз кёргеннге терилиб, адамлыкъны унутсакъ,
Дуния малдан тоймайын, биз харамланы джутсакъ.

Халал-харам айырмай, биз хайуаннга ушасакъ,
Бир-бири хакъыбызны рысламайын – ашасакъ.

Кёз кёргенни джаратыб, ахыратны унутсакъ,
Дуния кьайгъылы болуб, джол азыкъны кьурутсакъ.

Ол кёзледен не хайыр дуния малдан тоймагъан,
Ёлор кюнюн эсгериб, джутлугъун бир кьоймагъан.

Сагъыш этиб хар затха, ойлашыб кьарамагъан,

Хакъ джолгъа тюзелирге, ол санга джарамагъан.

Бу кёзле деген бизге кёбюсюне джаудула,
Халкъ ташаны кёралмай, кёз кёргеннге аудула.

Кёзюбюз кёрген затла, ала уа кёзбаудула,
Хакъны кёрюрге кьоймай, джабыб тургъан аудула.

Бу кёз кёрген затлагъа, эсинг кетиб кьалмасын,
Кёзден ауунг алыныб, бир кюн бетинг уялмасын!

ЭСГЕ ТЮШЮРЮУ.

Мен кюнбатыш джанында Конзавод деген элде
Джашайма, тюбю къая, бир чегетбауур джерде.

Терезеден кюнбетге мен сагъышлы къарайма,
Джаш заман кетди менден, энди неге джарайма.

Кюзгюдеча хар неси, бир алапат туурады,
Алай ары къарасам, мени кьозгъаб турады.

Эсима тюшед мени анда кьойчу заманым,
Бир таякъны да сюйреб, кьой ызындан баргъаным.

Сюрюу да бир джайыла, бир тохтаргъа унамай,
Мени хаман чабдыра, джарашыб тынч отламай.

Ала рахат турсала, мен да дуббурдан къарай,
Алай джерге таяныб, туураларындан марай.

Озаманда ойлашыб, шукур эте билмедим,
Джаратхан Аллахымы ашхылыгъын кёрмедим.

Аланы Аллах бизге, саугъа этиб бергенин,
Шукур эте ким билир деб, Ол сынаб кёргенин.

Аланы бири кибик, джукъ англамай айландым,
Энди уа мен тюшюнуб, ол затлагъа ойландым.

Энди ары къарасам, кёб сагъышла келелле,
Мени кибик былайын бурун кимле теблелле?!

Бизнича, бу сыртланы къайсы халкъла аулалла,
Ала ташайыб кетиб, сыртла рахат туралла.

Бу сыртла эм бу джерле, кьаллай бир адамланы
Ашыргъан болурла деб, кьаллай бир хайуанланы.

Ол сыртлада биргеме айланганла кетгенле,
Сыртла джашнаб туралла, ала уа не элтгенле?!

Бу сыртланы бизге да этерлери алайды,
Мынга сени акъылынг, эй, Абюсюб, кьалайды?!

Бу бетле, сыртла ючюн кьаллай бир кьан тегюлдю,
Ала ючюн бурунда неллей бир адам елдю?!

Ненча кьырал чек салыб, бу джерлени юлешди,
Тарт-соз этиб аланы, неллей бир халкъ кюрешди.

Джаш заманда ол акъыл меннге келе билмеди,
Джашлыкъ – ол телиликди, Абсюб джукъну кермеди.

Ол сыртланы юслерин энтда кимле теблерле,
Бизле кетиб бошаргъа, ары кимле келирле?!

Ол джерледе кютюлюб, малларыбыз келелле,
Кюн узуну айланыб, акъ сютлерин берелле.

Хар ким аллына кьараб, малын тагъыб саууады,
Аглаб шукур эталсакъ, кьаллай рахмат джаууады.

Ма бу сагъышла мени акъылымда ойнайла,
Кюнбет таба кьарасам, ол оюмла кьоймайла.

САГЪЫШДАН ТОЛУБМА.

Ал джанына сагъышдан толубма, мен нетейим?!

Аллахыма таяныб, кечмеклигин тилейим.

Бек кьоркъуулуду ишим мени Сен бир кечмесенг,
Джюрегим бек кьайгъылыд, рахматынгы этмесенг.

Не этерге билмейме, гюнахлагъа ташайдым,
Мен кесимден тюнгюлюб, энди Санга ышандым.

Мен ажымсыз билеме Сенсиз мадар болмазын,
Сен кечиб кьарамасанг, бир киши кьутулмазын.

Мен этген кѳуллукѳчугѳум, кѳарыусуз зат болѳанын,
Кѳуру Сени рахматынг, ол джаннетге салѳанын.

Мен кюрешген кѳлукѳчукѳ ол мени кѳутхармазы,
Сен рахмат этмей, киши джаннетлеге бармазы.

Уллукѳллюлюк тутса, кѳуллугѳу джарамазы,
Джаратхан Аллах анга не аз да кѳарамазы.

Ол кѳылыкѳ белгилиди ибилисден чыкѳѳаны,
Ол кѳылыкѳны сингдириб, ол кѳблени джыкѳѳаны.

Ол анга кѳарамайды, уллукѳллю эталса,
Уллу кѳууанч этеди муратына джеталса.

Джюреклеге сингдириб, ууун салыб кюрешед,
Кесича этерге деб, кече-кюн да эришед.

Муслиманда дыгалас – Иесин разы этерге,
Кѳыямат кюн уялмазча, мындан алай кетерге.

Кесин мийик кѳрмейин, халкѳдан тѳбен кѳрюрге,
Аллахын разы этиб, насыб джолда ѳлюрге.

Аллах сѳймеген ауруу, ол кѳаныма киред деб,
Джюрек тынчлыкѳ табмайды, ол джаныма сингед деб.

Озаманда не хайыр барысы кѳюйѳб кѳалса,
Иблисни кѳуллугѳуча, бары джараусуз болса.

ТУБАННГА СЕКИРГЕН.

Бир джол мен Минги Тауну тѳбюнде джылы суугѳа,
Саулукѳ излей барѳанем, кѳзюм кѳарай джашаугѳа.

Арабызда бар эди бир огѳурлу, тынч киши,
Аллахха кѳуллукѳ этиб, хош туруу эди иши.

Тышлы тонну да кийиб, ол кѳырдышда таяныб,
Киши была сѳзге да кюрешмейин кѳатышыб.

Кеси малкѳардан эди огѳурлу, джууаш адам,
Андан бек илешмезем, ариу болса да атам.

Сора бир кюн мен анга сордум, ойнарѳа излеб,

Ким секиргенд амманы мамукъ тѣшегине деб.

Къарачайла айталла малкъарлы секиргенд деб,
Малкъарлыла айталла къарачайд секирген деб.

Тюз адам кѣрюнесе, тюзюн бир айт сен меннге,
Тюзюн билирим келиб сорама аны сеннге.

Сора ол манга бир таб, сейир джууаб бергенед,
Бир ѳтюрюкню къошмай, ол ма былай дегенед:

«Оллахи, къарнаш аны, мен кѣзюм бла кѣргенме
Десем, алдарма сени, кѣб ѳзеннге киргенме.

Алай а къарачайлы секиргенд деб эштгенме!»
Деб ол мени хорлады, мен да симсирегенме.

Артда бир джол къонакъгъа мен Малкъаргъа баргъанем,
Сагъид деб бир шохума, ол хапарны айтханем.

Ол да ышармай, кюлмей, тынгылаб туруб анга,
Бошадынгмы къарнаш деб, сорду сора ол манга.

Хо, дегенимде мени ол къарады кѣзюме,
Ары дери бѣлмейин, тынгаб туруб сѣзюме.

Сейир джууаб берди ол, бир ойлаша билгеннге,
Тынгаб, эсине алыб мыйысына киргеннге.

Былай джууаб бергенед, ол бек сейирсиндириб,
Бир да бир таб айтханед, кеси таукел, силкиниб:

Оллах, къарнаш, мен билген – ачыкъ айтайым санга.
Хар ким кеси билгенча, секре болур тубаннга,

Мен ажымсыз тубаннга секиргенни айтайым,
Ол ким болгъанын санга бусагъат англатайым,

Не Джаратхан Аллахын, не адамын танымай,
Бирле ѳлюб кетелле, джашаудан джукъ англамай,

Ма ол къауум тубаннга секиришиб кетелле,
Хайуан кибики джашайла, хайуан кибики ѳлелле».

СЕЙИР ТЮЛМЮДЮ?!

Къалай сейирди миллет, аны иги сынасанг,
Къалай тутхучсузду халкъ, терен сюзюб къарасанг!

Устазымы сёзлери эсима кёб тюшелле,
Ала джюрекни кьоймай инджитиб кюрешелле.

Кесине керек кюн халкъ омакъ-омакъ сёлеше,
Кукалана, бетсине, хар ким была келише.

Аягъынг таяр-таймаз, барысы унутула,
Не игилик этсенг да, узаймай къурутула.

Яхъя устазымы да сыйын кёралмай элле,
Къартлыгъында сан этмей, джюрегин кыйнай элле.

Кёлкъалдысын ол манга чыгъындырыучан эди,
Кыйналса, мыдах болуб, аз-аз айтыучан эди.

Хар нени да ичинде тутаргъа сую эди,
Инджилсе да хар неге ол иги тёзе эди.

Джер-джерге элте элле, сау заманда кёзлери,
Керек болгъан заманда ауазы эм сёзлери.

Артда мыдах этдиле, аны сан этмей кьоюб,
Бек кёбле адамлыгъын кьоялла алай джоюб.

Барсам, ол кеси джангыз туруред, адам кюсей,
Энди къачан келирсе, дей эди, адам излей.

Сан бир адам болмаса, хазна киши бармай эд,
Хаман бидгъа болмаса, баргъан джукъну сормай эд.

Кесине керек кюнде адамны багъалатыб,
Сора артда сан этмей, къалай кьояды атыб?!

Сора ол адаммыды, керек кюнюнде джокълаб,
Онгуз кюнюнгде сени сан этмей кьойгъан, джукълаб?!

Муслиманмыд сора ол, анга керек заманда
Сени джокълаучу болуб, омакъланыб хаманда,
Артда къулакъгъа алмай, адамны атыб кьойгъан,

Ийманын, адамлыгъын эм кеси сыйын джойгъан?!

ДЖУУУКЪЛАГЪА.

Уллу Аллах биреуге динден бир билим берсе,
Ол анга сормай кьоймаз, Аны аллына келсе.

Терс затны кёре туруб, тынглаб кьойса, айтмайын,
Ол Кюн ол джууаблыды, кьойса джан аурутмайын.

Кьолдан келиб айтмаса, ол да фарыз кибикди,
Буйрукъну этмей кьойса, ол азабха кирликди.

Эм бек борчу айтыргъа ахлусуду Кьуранда,
«Кесинги эм ахлунгу сакъла», - дейди, Ол анда.

Биз кьалгъанбыз оюннга, тынглаб турсакъ джарамайд,
Не этерге билмейбиз, бизге киши кьарамайд.

Даулашыб тебрейле деб, кьоркьабыз джукъ айтыргъа,
Сюймейле тауба этиб, Бир Аллахха кьайтыргъа.

Бир затчыкъны сен айтсанг, аладан кьоркьа туруб,
Хо дерге унамайла, сени была дау кьуруб.

Сени уллукёллюге, махтанчакъгъа санайла,
Мыдах этиб, тынгламай, джюрегинги кьыйнайла.

Кьыйналмайын не этгин, ким да сюед ахлусун,
Джаннетли болурларын, биз излейбиз барысын.

Мен сюймейин айтханча, джукъ айтсанг ушатмайла,
Манга сууукъ кьарайла, тюзюне англамайла.

Ала умут этгенча, биз болуб кьалалмайбыз,
Не айтсала да хо деб, гюнахха баралмайбыз.

Бир Аллахны затында хо деб барсанг, джарамайд,
Терсни, тюзню айырмай, Уллу Аллах кьарамайд.

Терсни, тюзню айыр деб, билим берсе, береди,
Аны ючюн дуняга алимле джибеди.

Тыш адамлада барды айтсанг, сюйюб тынглагъан,
Билгенибизден айтсакъ, кьулакъ салыб англагъан.

Тыш адамладан кьоркьуб, юйге кириб кьалгъанбыз,
Джамагъатдан айрылыб, биз гурушха алгъанбыз.

Юйде да не этейик, бизни киши англамай,
Биз айтханнга сан этиб, хазна киши тынгламай.

Кеслерин тюзге санаб, биз тюзбюз деб туралла,
Хакъ айтылса тынгламай, аны кери уралла.

Тышында да юйде да кьалмагъанд орун бизге,
Сагъыш этиб кьарасанг, джашагъан джешибизге.

Динден ушакъ этерге, бир эрикген кюнюнгде,
Барыб анда Аллахны сагъынышыб кетерге.

Джюрек мыдах болгъанды, адамладан кёл кьалыб,
Кьуру дуня ушакъды алагъа барсанг, салыб.

Джашлары, кызларыды кьайгъылары аланы,
Ала бизге айталла хапарын быстырланы.

Чириб кьаллыкъ затлагъа ала мыллык атханла,
Джаратханны унутуб, дуня малгъа батханла.

Аллахны буйрукъларын сан этмейин бузалла,
Адетлеге уа кьошуб, узун этиб созалла.

Адетни бузмаз ючюн, шериятны бузалла,
Харам была эришиб, бир-бирлерин озалла.

Бир Аллахны фарызын бир джукъгъа санамайла,
Ол буюргъан затлагъа, эс ийиб сагъаймайла.

Аллахдан, динден алгъа адетлени салалла,
Акьыл юретиб санга даугъа кириб кьалалла.

Ауузунгдан сёз чыгъармай, ала хорлаб кетелле,
Бир-бири бла эришиб, харамланы этелле.

Табалла ала сылтау, харамны этселе да,
Аллахны буйругъундан терсейиб кетселе да.

Айталла санга: «Айхай, алайсыз болмайды, - деб, -
Айхай, халкъча болмасанг, ишинг да толмайды», - деб.

Алай айтыб хорлайла сени джууабсыз этиб,
Ма ол адетди – хар ким терсейиб баргъан, кетиб.

Эришдириб аланы бир-бирине къаратыб,
Къыздырыб барад шайтан бир-бирлерин маратыб.

Дуниягъа къаллай бирни чабса, аллай бирни да
Этед шайтан айтхандан ол аллай бир кирни да.

Аман къыйын болгъанды баш сакълагъан аладан,
Бек къоркъуугъа тюшгенбиз, фитна келед баладан.

Ала халкъдан ыйлыгъыб, харамланы этелле,
Алай была аджашыб, динден чыгъыб кетелле.

Ол этгенча этмесенг, боллукъ тюлдю, дейдиле,
Кукаланыб, разылыкъ миллетден излейдиле.

Я Аллахым, Сен сакъла, къутхар бу джаннган отдан,
Бир къууанч да бер бизге, кюн чыкыгъанча булутдан!

АЛЛАХНЫ СЕЙИР ИШИ.

Динсизликни джайыучу Москва динни джаяды,
Дин китабланы миллет энди андан джыяды.

Тюрлю-тюрлю китабла энди анда чыгъалла,
Муслиманла аланы бек къууаныб алалла.

Джыйырма джылны алгъа дин китабла толур деб,
Ким акъыл эте эди, Москва алай болур деб.

Дин бла джау болуб тургъан ол Москвады демезсе,
Аллахны иши сейирд, не этерин билмезсе.

«Сау дунияны башына динсизликни джаяма,
Ол халкъны бузуб турад, динсизликге джыяма», -

Деб хаман джетмиш джылны халкъны къанындан динни
Ол къурутуб кюрешди, къоймай ийманны, тинни.

Джаратыучу джокъду деб, межгитлени да оюб,
Уллу къарыу салгъанед, кёб миллетлени джоюб.

Алай а Аллах къралны кеслерине чачдырды,

Сууну аллын ачханча, динни аллын ачдырды.

Аллахны ол ишине уллу сейир болама,
Халкъларын сынар ючюн этеди деб, турама.

Тыш кыралла динсиз деб, бек айыб эте элле,
Запад эм Америка кьаты кюреше элле.

Къычырыкъ-сыйыт этиб, радио бериб тураед.
«Сюйгенни тыймайма - деб, бу да башын алаед –

Халкъыма англатханма, бош болгъанын дин деген,
Сан бирчиги болмаса, джокьду аны излеген»,

Деб алдау-чулдау этиб, кюрешеед баш алыб,
Ала да ийнанмайын, мынга бедишле салыб.

Американ патчахы Рейган деб бир бар эди,
Джюреги мынга дертли ийнанмай тура эди.

Ол звёздные войны деб, бир амалны табханед,
Аны была кьоркьутуб муну джанын алгъанед.

Кёктюн келиб, кьоркьутуб, мен онгунгу алайым,
Айтханны англамайса, энди кьайгъы салайым.

Нёгерлери ол ишге таукел болмай, унамай,
Сёлеширге керекди деб, окъгъа-тобха чабмай.

Рейган салгъан планы кьабыл этмед конгресс а.
«Не может быть с дьяволом никакого компромисса» -

Деб, джууаб берди Рейган. Ол кетмейди эсимден.
Аллахны иши сейирд, бары болад Кесинден.

Дагъыда айта эди ол «империя зла» деб.
Дагъыда кьоша эди «сосредоточие зла» деб.

Алай-алай аманны ол тохтаусуз къуя эд,
Сау дуниягъа къычырыб, муну бетин джоя эд.

Энди кьарасанг анга, ол Москвады демезсе,
Керек болса дин китаб, табмайын инджилмезсе.

Москваны сейирлиги ол болду, англагъаннга,

Эсин ийиб алагъа дин къайгысы болгъаннга.

Аллахны ол ишине шукурла этебизми?

Ийман-дин бош болду деб, къууана билебизми?!

Уллу Аллах дуняны ары-бери бурады,
Алай была Ол бизни хаман сынай турады.

Бу дуня тюрленсе да, керти ийманы болгъан
Аны ючюн тюрленмез, дининде бегиб тургъан.

СТАМБУЛДА.

Мен бир джыл Стамбулгъа къонакъ болуб баргъанем,
Талай мийик межгитде талпыб намаз къылгъанем.

Бир ариула, сейирле, ичлери бир эркинле,
Кёзлерин алалмайын, къарай элле киргенле.

Межгитледен тоб-толу, тегерекге къарасанг,
Минарала кёрюне, орамларында барсанг.

Кече болса, барысы джаныб кенгден кёрюне,
Къарамындан тоймайын, эсинг кетиб нюрюне.

Азан таууш зынгырдай, барысындан биргелей,
Сау шахарны толтуруб, тегерекден келгенлей.

Барысына къууанчлы джер-джерине айландым,
Шахарланы барындан Стамбулну сайладым.

Сейир болуб мен анга, джюрегим кёлтюрюлюб,
Туристле да тоб-толу джюрюелле юрюлюб.

Император ишлетген Ая-Софьягъа бардыкъ,
Анга бек сейир болуб, туурасындан къарадыкъ.

Талайда куполлары, төрт мийик минарасы,
Иги кесек бар эди, хар бирини арасы,

Биз ачхачыкъла төлеб, къагъытчыкъла да алыб,
Ашыгъыб ары кирдик ичин кёрюрге талпыб.

Мийиклиги элли беш метрден артыкъ эди,
Ичи да туристледен сыйынгысыз тыкъ эди.

Башы купол джабылыб, толу эди суратдан,
Христианла табыныучу, тюрлю-тюрлю хар затдан.

Муслиманла алайын артда хорлаб алгъанла,
Суратлагъа тиймейин, юсюн джабыб къойгъанла.

Энди бери ачханла, музей этгенле аны,
Саны-санауу болмай, кёрюрге баргъанланы.

Сейир тамаша эди къарасанг, хар къалайы,
Христиан динни центри болуб тургъанд алайы.

Босагъасы бир къалын акъ мрамордан эди,
Ашалыб, чунгур болуб, джукъарыб тура эди.

Сора межгитни музей нек этгенле дерсе сен,
Ансыз да межгит деген толу эди дейме мен.

Башха миллетден къалгъан межгит была турмайыкъ,
Кесибиз да ишлейик, биз айыблы болмайыкъ,

Деб ишлелле ариула, андан эсе уллула,
Аны халкъгъа сейирге, къарасын деб къойдула.

Константин ишлетгенд деб, аны эртде заманда,
Ата-Тюрк музей этди, ол багъалыд хаманда.

Эм башында мийикде «Аллах» деб тура эди,
Куполну арасында ачыкъ, бек туура эди.

Тёрт мюйюшде тёрт уллу асхабланы атлары,
Абу Бакар, Умар, Осман эм Алий деб хатлары.

Ары къарасанг ёрге, бары ариу кёрюнюб,
Бир къалын къабыргъа бла – ичи эки бёлюнюб.

Андан чыгъыб сора биз, уллу музейге бардыкъ,
Тамаша затла толу, сейир болуб къарадыкъ.

Арбазы уллу, эркин, Топкапи деб атына,
Ачхачыкъ тёлеб кирдик, къараргъа хар затына.

Бёлюм-бёлюм бир узун, бошалыргъа унамай,
Бирем-бирем тебретик къараб, толу англамай.

Хар бѣлюмю бир тюрлю, эрикмей къараб барсанг,
Бир-биринден сейир, иги эслеб къарасанг:

Бурунгу патчахланы тахталары салыныб,
Таджлары, кийимлери, бары ариу тагъылыб.

Сейир-тамаша болуб, къарай-къарай бардыкъ биз,
Бир бѣлюмге джетгенлей, бир таууш англадыкъ биз.

Не затды бу таууш деб, анга иги тынгласакъ,
Биреу Къуранны окъуй, ары кириб къарасакъ.

Мияла бла бѣлюнюб, къыйырда мюйюшчюкде,
Тохтаусуз Къуран таууш барады ол юйчюкде.

Бир Аллахны китабын биреу аллына алыб,
Созуб бир ариу окъуй тураед, макъам салыб.

Бир-бирин ауушдура, кече-кюн да бѣлмейин,
Окъулады дедиле, арыу-талыу кѣрмейин.

Туристле уа топ-толу къралланы барындан,
Къыйналыб кирдик ары адам кѣбню тарындан.

Аны ичинде башха сыйлы бѣлюмге кирдик,
Бютюн да бек сейирни сора алайда кѣрдюк.

Анда уа бир кѣб затла – файгъамбарладан кългъан,
Джер-джерледен джыйдырыб, патчах алайгъа салгъан.

Ариу тизилиб кълалын мияланы артына,
Сейир болуб къарадыкъ биз аланы барына.

Эм биринчи джазылгъан къуранланы бирине,
Къараб кълдым юсюне, анга бек сейирсине.

Халиф Осман асхаба чыгъаргъанды басмадан,
Деб хапар эштиученем бир къауум адамладан.

Эсде болмай тургъанлай, бир тюрлю болгъан эдим.
Не айтыргъа билмейин, сирелиб кългъан эдим.

Кѣзюме ийнанмайын, мен джангыдан къарадым,
Джазыуун кѣргенимде, мен ажымсыз англадым.

Аны къатында сора төрт лампочка бар эди,
Хар биринде бир джоббу тюкчюкле тура эди.

Мухаммад файгъамбарны сакъалыны тюклери,
Деб джазылыб аланы салыныб эд, тюблери.

Башха эки лампочка кёрдюм аны къатында,
Алада бирер узун тюкчюкню – мыйыгъындан.

Аланы къатларында файгъамбарны печаты,
Юсюнде да джазылыб, «Расулуллах» деб аты.

Бир гитче кюбюрчюк да, Расулну тиши болгъан,
Къазауатда бир джауу таш была уруб алгъан.

Дагъыда бир къаты таш, мухурча, аякъ ызы,
Тюшюб, ариу кёрюне бармакъларыны сызы.

Расулну кийимлери, аны кибик абасы,
Ариу алтын кюбюрде сакъланыб эд барысы.

Мусса файгъамбарны да, тенгизни ётген джарыб,
Таягъы тура эди, къатында атын джазыб.

Ибрахим файгъамбарны чоюнчугъу алайда,
Сейир затла барелле, англагъаннга, талай да.

Даууд файгъамбарныкъыд, деб бир къама тураед,
Баргъан халкъ бу затлагъа сейирсиниб къарай эд.

Къабыргъада тагъылыб тюрлю-тюрлю къамала,
Бирлери – файгъамбарны, асхабланы – къалгъанла.

Аубекирни, Умарны, Османни эм Алийни,
Хар бирине джазылыб атлары иелерини.

Кёргеними барысын айталмазма мен сизге,
Ол къадар берекегден бир насыб урсун бизге!

Мен анда быллай сейир затла кёрюб къайытдым,
Менича къууанныкъгъа, сейирге санаб айтдым.

БУЛУТЛА.

Бир Аллахны къудрети кёрюнеди хар къайда,

Эс бѣлюб кѣрагъаннга кѣбдюле хар кѣалайда.

Кѣкге кѣарасанг – сейир, джер юсю да тамаша,
Бу затланы биз сюзюб, айхай, билсек ойлаша.

Эй, дин кѣарнаш, бир кѣара башынгда булутлагъа,
Кѣалай ариу ойнайла, сейирсин сен алагъа.

Ала мийикге чыгъыб, саулай кѣкню толтуруб,
Халкъ да аллына кѣарай, джауумну сакълай туруб.

Ала да кѣкде учуб, бир-бири бла уруша,
Кѣк да джашнай, кюкюрей, халкъ да кѣоркъуб кѣуруша.

Бирлери бери келе, бирлери ары бара,
Акъ булутла болалла суудан толуб кѣаб-кѣара.

Бир кѣара сен алагъа кѣалай ариу учалла,
Бизге берекетлерин, хурметлерин чачалла.

Ары-бери бурула, бир-бирине джабыша,
Бир-бирлерин озалмай, айланалла чабыша.

Бир джерге тыкъ джыйыла, барысы джоббу болуб,
Шоркъ-шоркъ эте, кѣуюла, джер юсю суудан толуб.

Сейир болуб кѣарайбыз, башыбызда учсала,
Сора ала суу болуб, джер-джерге кѣуюлсала.

Кими джауумдан кѣача, кими анга кѣууана,
Джаумайын кѣб созулса, тутадыла дуала.

Джыламукъларын тѣге, кѣк кѣаралыб джылайды,
Сора хар зат тирилиб, кѣанатлы да джырлайды.

Ёлюб, кѣуу болуб тургъан джер ариу кѣгереди,
Джер юсюне джан салыб, уллу хурмет береди.

Булутла сейирдиле, тоннала бла сууланы,
Кѣлтюрюб джюрюйдюле, башыбызда аланы.

Ол затла барысы да джашауду, англагъаннга,
Бош затла уа тюлдюле, ойлашыб кѣарагъаннга.

Тенгизле болмасала, булут да болмаз эди.

Бу кьадар джандан бири ёлмей, сау кьалмаз эди.
Ол булутла халкьлагъа джер юсюнде джашауду,
Бизге тебси кьурайла, миллетлеге ашауду.

ХОНШУ ТЕРЕКЛЕ.

Ариу балий терекле хоншубузда ёселле,
Къачда ала кьаралыб, бир аламат бишелле.

Бурууну башы была ала джолгъа салыныб,
Алайтын озгъанла да чыдаялмай, узалыб.

Алайы терезеден бизге ариу туурады,
Хар ким кьалай озгъаны, кёрюннгенлей турады.

Терезеден кьарайма, кёреме мен аланы,
Узалыры келеди кёбюсю адамланы.

Узала тебреселе, кьарайла тегерекге,
Кёрмеселе кишини, узалалла терекге.

Ары-бери кьарайла, кьарамай эм Керекге,
Мен аладан кишини кёрмейме кьараб кёкге.

Аллахы эсде болса, кьарар эди ол ёрге,
Ол харамны ашайды, билмей тюшерин кёрге.

Аллахха ийнанама дер сорсанг а, джууабха,
Алай а ийнанамыд ол гюнахха, сууабха?

Адам кёрмесе, болду, ол Аллахны кёрмейди,
Кеси кёрмесе Аны, Ол кёргенин билмейди.

Халкъланы кёбюсюнде ийнаныу ма алайды,
Адам кёрсе, уялады, Джаратхандан уялмайды.

Къарачайлыла анга бир тюрлюле джаншайла,
Харам тюлдю кёгетни урлагъан деб, ашайла.

МЕН ЭТГЕН ДЖУКЪ БАРМЫДЫ?

Аллахым, санла бериб джаратдынг биз ишлерлей,
Джерден азыкь буюрдунг урунуб кюреширлей.

Ишчини да джаратдынг, аны ишге юретдинг.
Адам Джерге келирге, ишлерин хазыр этдинг,
Бары иш Сеникиди, мен не этдим, билмейме,
Бу иш меникид дерге, къарайма, джукъ кѣрмейме.
Хар бир затха ойлашсам, Сен Ие болуб чыгъаса,
Болджал была джаратыб, барын хорлаб джыгъаса.
Биз а Сени къолунгда бир сауутха ушайбыз,
Сени джумушунг тынса, биз джашауну бошайбыз.
Биз ишлеб турур ючюн, хар затны болдураса,
Хайырланыб бошасакъ, Сен бизни къоратаса.
Мени джаратыб, сора акъыл, ангы бергенсе,
Къулакъла, кѣзле бериб, мени сынаб кѣргенсе.
Бутла, къолла, аякъла хар затым да Сенденди,
Алагъа зорлукъ этсем, сора айыб менденди.
Сен аманатха берген, ала сыйлы санлалла,
Сенсе джюрютюб тургъан, ала манга саугъалла.
Къуру сенсе, Аллахым, хар санымы ишлетген,
Мен юсюмде табмайма бир затны кесим этген.
Аманатха бергенсе, хайырлан деб, санланы,
Артда джууаб берликсе, сакъ джюрют деб аланы.
Артда сени тирилтиб, санга соруу сорурма,
Иги шагъат болсала, Мен азабдан къорурма.
Мен джангылыб, алагъа меники деб турама,
Иесин иги кѣралмай, терс акъылда барама.
Мен не затны этеме, Андан болушлукъ болмай,
Мен айтханмы боллукъду, Аны буйругъу толмай.
Акъылны Ол бермесе, базарданмы алырем,
Андан къуру болсам а, хайуан болуб къалырем.
Ол салмаса ийманны кесим къалай табарем,
Гюнахымы кечмесе, башын къалай джабарем.

Бу затланы мен сюзюб, сейирсиниб къарайма,
Мен этген не барды деб, бирем-бирем санайма.

Не кюрешиб табмайма, манга махтауу джетген,
Урунган мен болсам да, тюзю Аллахды этген.

Сенсиз тылпыу алалмам, Сенсиз атлам эталмам,
Сенсиз джукъну кёралмам, узалыб джукъ алалмам.

Мен кесим да, ишим да Сеникилле, билеме,
Мен бузгъан джерлерими, бир кеч Аллах, тилейме!

БОЛУМСУЗ.

Былай болумсуз неке, мен бир халда туралмай,
Джаратхан Аллахымы мен эсимде туталмай.

Акъылымы, эсими мен бир джерге джыялмай,
Бу аман джюрекчикни, Аллахымда тыялмай.

Къараб, кёрюб тургъанын, аны унутуб къояд,
Эсин Анда туталмай, ол кеси бетин джояд.

Бу джюрекеге нетейим, гинасууча ойнайды,
Сенде бегиб тохтамай, ол къайры да аунайды.

Артыкъсыз да намазда, хар нени ол сюзеди,
Тёрт джанына чачылыб, Аллахымдан юзеди.

Не айта болур манга эсим тюзге чачылса,
Джюрегимде ниетим Аллахыма ачылса.

Мен намазгъа сюелсем руку, сежде этсем да,
Тыялмайма джюрекни, эсими не этсем да.

Ол айыб эте болур, къуру ауузум сёлеше,
Рекагъатланы санын билалмайын кюреше.

Не зат суура окъудум, алада да къатыша,
Намазым къатыш-къутуш, ол биреу бла атыша.

Сен бизни сыйлаб, суюб бизге акъыл берсенг да,
Ол сыйлы акъыл была бизни сынаб кёрсенг да,

Багъасын, сыйын англаб, ким этеди шукурла,

Шукур этер орнуна, этебиз бир кьуджурла.

Ол багъалы саугъаны биз англай нек билмейбиз,
Ол ёлчесиз байлыкъны сора биз нек кёрмейбиз?

Бир бош затха санайбыз, англамай магъанасын,
Ол бек уллу насыбды биз билмейбиз багъасын.

Аны была ойлашыб, акъыл сёз нек айтмайбыз,
Терс болсакъ, биз тюшюнуб, таубагъа нек къайтмайбыз?

Ары-бери урдур, айтабыз тели сёзню,
Хар кимге хыны къарай, джууаш этмейин кёзню.

Алай эте хар кимден тюрлю айыбла ала,
Адамлыкъны тюшюре, сыйсыз бола да къала.

Нек суймейбиз сора биз дараджалы болургъа,
Аны была шайтанны хорлаб, рахат солургъа?

Адам нек ойлашмайды, хонтасына сёлешмей?
Ары-бери урдурад, сагъыш этиб кюрешмей.

Сёзюнгю да алады, ауузунга да чабады,
Ол къадар магъанасыз сёзню къайдан табады!

Кишиге оздурмазгъа кюрешеди гырылдаб,
Сыйсыз бола тургъанын англамайын, хырылдаб.

Сыйын ёсдюреме деб, ол къадалыб джаншайды,
Акъыллы болама деб, ол акъылын ташлайды.

ГЁБЕЛЕККЕ.

Гёбелекке джарыкъны быллай бир нек сюеди?
Кеси суйген затында ол джазыкъчыкъ кюеди.

От джарыкъгъа быллай бир ол башын нек атады?
Джанын аяй билмейин, джазыкъ кюйуб къалады.

Къаллай бир ангысызды, тюз отха кириб баргъан,
Акъыл керекли анга халеклик джетиб къалгъан.

Адамла да джашауда анга ушаш этелле,
Ол гёбелекке кибик, отха кириб кетелле.

Акъялсыз гёбелекке баш атханча аталла,
Дуния бал береди деб, ала отха баталла.

Аны англаб бирле да, халкъгъа ауаз айталла,
Адамла да унамай, отха мыллык аталла.

Акъялсыз гёбелекке, ол не затны кёреди?
Кёб адам телиликде тамам алай ёледи.

Гюнах-сууаб айырмай, отха кириб барады,
Къайры баргъанын билмей, ары тюшюб къалады.

Адам къалай джарлыды, не кеси джукъ англамай,
Отдан сакълан деб, имам ауаз айтса, тынгламай.

Отха салма башынгы, джазыкъ, деб айтсанг анга,
Ол анга ауур тийиб, къынгыр къарар ол санга.

Джазыкъсыныб сен аны кюрешсенг ауаз айтыб,
Гёбелеккеча, отха кюрешед мыллык атыб.

Джанынг ауруб, джукъ айтсанг, ол сеннге тюрлю къарар,
Аны терсине англаб, сени сермерге марар.

Тели болмаса адам, отха башын атармы,
Аз да акъылы болгъан, кеси джанын сатармы?

ДЖЮРЕКЧИК.

Эй, эринчек джюрегим, турма сен джукълаб былай,
Хар затха терен ойлаш – кёкню, джерни да аулай!

Кёзге туурадан сора, ташада кёб зат барды,
Кенг дунияланы да сюз, кёресе, дуния тарды!

Джукълаб турмай джюрекчик, джукъудан уян бери,
Мыйыны сагъайт бери, чыкъсын ол кёкге дери.

Кюреш этерге сагъыш, акъылынгы ишлетиб,
Айлансын ол кёкледе, дуниядан чыгъыб кетиб!

Акъялны джолоучу эт, джулдузланы башына,
Эсин бёлюб ойлашсын, бу дуниядан тышына.

Санынг мында болса да, акъыл кёкде айлансын,
Анда уа хал къалайды, андан бир хапар алсын.

Къуру бу дуния тюлдю, ахыры дунияланы,
Башхала да бардыла, сезалсанг сен аланы.

Бу дунияны затлары, тас болалла, кёребиз,
Биз да анга алданыб, аугъа тюшюб, ёлебиз.

Ол сен ызындан чабыб, багъалы кёрюб алгъан,
Бир аламатха санаб, сыйлаб, юйюнге салгъан,

Уллу ачхала бериб, омакъланыб, джасаннган,
Харекетинг багушда кёрюрсе, отда джаннган.

Биз кёрген бу къадар зат кёз туурада ууалалла,
Бу дунияны затлары умур болуб къалалла,

Тюрленмеген не барды, бары чириб бошалад,
Ахыры – ол омакъ да джер тюбюне ташаяд.

Бу дуния аллай затды – кёзбау этиб алдайды,
Адам не бек чабса да, мындан джукъну алмайды.

Биз кёрген бу къадар зат, керти затла тюлдюле,
Чириб умур болалла, ахырлары кюлдюле.

Сен ташаны кёралсанг, дуния къабдан айрылыб,
Анда сейир затлагъа, кёзюнг къалыр аралыб.

Анда да, дуниядача, хар зат тюрленемиди,
Бузулуб, ийис этиб, чириб кирленемиди?

Джюрекни джабыб турмай, джибер узакъ джоллагъа,
Айлансын, ол джюрюсюн, эс бёлюб ташалагъа!

Кёрмесенг да аланы, ташада кёб зат барды,
Кенг джерлеге сен талпы, кёресе, мында тарды.

Сансыз турма алагъа, джюрек кенгни сюеди,
Эркин джерге сен термил, мында джашау – ол неди?

Халкъ анычюн талашхан, юлешалмай кюрешген,
Тар болуб, тарт-соз этиб, аны ючюн туюшген,

Джер юсюне сыйынмай, аны ючюн кѳан тѳгюб,
Юлешиб бошайлмай, кетелле сора ѳлюб.

Нетесе, халкѳ талашхан, кѳзбау кесек дунияны?
Кенг джаннетлеге кѳурал, кѳрмесенг да аланы.

Арты-аллы болмагѳан, неда этмеген тарлыкѳ,
Кѳуру суюген болмаса, болмагѳан анда зарлыкѳ.

Хар неси мамыр болгѳан, не ишлеб арымагѳан,
Неда бир-бирлерине бир кѳынгыр кѳарамагѳан.

Ары эркинге чыкѳсанг, кѳууанч джашау кѳурурса,
Анда инджиу кѳрмейин, хаман джашлай турурса.

Мында джюрек джашайды термиле ол затлагѳа,
Мында джеталлыкѳ тюлдю, не кюсеб да алагѳа.

Джюрек излеб джеталмай, термилиб кѳалгѳан мында,
Ол ары бир баралса, табар барысын анда.

ЭМ УСТА СУРАТЧЫ.

Художник кюрешеди салыб ол бир суратны,
Уллу Аллах джаратыб сыфат берген бир затны.

Джер юсюнде художник ненча сурат салса да,
Биринчи салгѳан барды, кѳкден-джерден алса да.

Ол бир затчыкѳны салыб кюрешеди, кѳадалыб,
Уллу Суратчы салгѳан затланы бирин алыб.

Устагѳа саналады, анга ушаш эталса,
Биринчи сыфат берген Суратчыны джеталса.

Иги эсинги бѳлюб, кѳара сен тѳгерекге,
Башынгы ѳрге соз да, ойлаш ол сейир кѳкге.

Кѳаллай уста Суратчы ишлегенди аланы,
Кѳкде-джерде кѳб тюрлю сурат бериб затланы.

Бир кѳара сен алагѳа, Ол кѳаллай сыфат берди,
Бир-биринден аламат, ойлашханнга сейирди.

Кѳарачы сен чегетге, уллу, мийик таулагѳа,

Джашнаб чайкъала тургъан, джашил ариу талагъа!

Ким бергенди суратла, тюрлю-тюрлю сыфатла,
Хар бирине да бериб алагъа энчи атла.

Адамла кюрешелле усталыкъгъа джетерге,
Хазыргъа къараб, аны копировать этерге.

Кёкде, джерде, тенгизде неллей бир зат джаратды,
Акъыл эм кёзле бериб, ойлашыргъа къаратды.

Къадар затны джаратыб, алагъа сыфат берген,
Ол къаллай Суратчыды – барысын бирден кёрген.

Бол дегенлей, барысын бир сёз была болдурду,
Къолу была кюрешмей, мурат была толтурду.

Джаратхан затларына учу-къыйыры болмай,
Кеси суратла берди, бирин да джарты къоймай.

Хар затха бирер тюрлю сыфат берди алагъа,
Акъылы болгъан адам ойлашсын ол затлагъа!

Художник да кюрешед хазыргъа къараб, къызыб,
Бираз келишдирсем деб, хазырны алыб, сызыб.

Не этсе да, белгилид ол керти болмагъаны,
Керти Суратчы этген затны ол урлагъаны.

Суратын салса да ол, анга джан салалмайды,
Джаратхан салгъан кирик, ол а къымылдамайды.

Адам салгъан суратха къарайла сейирсиниб,
Аллах салгъан суратха кюрешмейле эс ийиб.

Музейде кёб затлагъа къараргъа деб баралла,
Бир Аллахны музейин кёрмей джарлы болалла.

Сау дунияны башы да музейди, англагъаннга,
Ойлашыб, сагъыш этиб, хар затха къарагъаннга.

КИМГЕ ДЖАЗАМА?

Кимге джазама, къайдам, кюрешеме мен джазыб,
Бир ангарыкъ чыкъса деб, дыгалас этиб, базыб.

Аны окъугъан азды, чыгъармы окъуб кёрлюк,
Не затды бир кёрейим деб, анга эсин бёллюк.

Кеси тилинде болса, хазна киши суймейди,
Джарма-гурма болмаса, ана тилин билмейди.

«Биз къарачайча окъуй билмейбиз», - деб къоялла,
Аллай къуджур сёз была джюрегинги къыялла.

Сора джазарым келмей, тентек болуб къалама,
Джюрек сууб, къолума кючден къалам алама.

Мен башлагъан заманда, умутум башха эди,
Халкъ окъуб англаса деб, джюрек ашыгъа эди.

Халкъыны тили къуруб баргъанына къыйналыб,
Лайпан Билал да джазад, аны бушуугъа алыб.

Джазмасала да кёбле бардыла къыйналгъанла,
Тилни къуруб баргъанын англаб, эсге алгъанла.

Миллет нек болду былай, кеси тилине чарлаб,
Башха миллетни тилин суйюб, аны азбарлаб.

Джарлы халкъгъа не болду, нек этед акъылысызлыкъ,
Бармыд кеси тилини бир джеринде табсызлыкъ?

Нек ыйлыгъады анга, нек рыслайды тилине,
Аллай ишни ким кёргенд, бир къара ол телиге!

Орус тилде айтылса, аны иги англайды,
Тау тилден эсе анга эсин бёллюб тынглайды.

Орус тил да керекди, анга аман демейме,
Алай а, тау тилиме бир тилни тенг этмейме.

Джарлы миллет, не диним не тилим дей билмеген,
Арлакъ аллына къараб, теренирек кёрмеген.

Ёмюрден бери келген тили къуруб барлыгъын,
Былай барса, узаймай, ол тас болуб къаллыгъын.

Тау тилде джукъ теджесенг, орусчаны излейди,
Ол тилге уа устады, кеси тилин билмейди.

«Орусча нек джазмайса?» - деб, даулайдыла бизден,
Бош кёлюн кьалдырмайды Лайпан Билал да сизден.

Ариу сатмай берсенг да, алмайла тауча берсенг,
Кёзюнг кьараб, китабны хайырлан деб, тилесенг.

Къарачай тилни иги англамайбыз дейдиле,
Айыбды деб, анычюн, ыйлыгъа билмейдиле.

Адамгъа, кеси тилин билмеген хурметмиди,
Тили, дини кьуруса – сора ол миллетмиди?!

Тилни огъай, динни да алмайдыла кьулакъгъа,
Дин тутханни кёрселе, санайдыла тумакъгъа.

Миллетибиз тюрленди, кьатышханды дини да,
Аны кирик чагъылыб кьатышханды тили да.

Орус тилде сёлешсе, ол сыйгъа саналады,
Аныча сёлешмесенг, джахилча кьаралады.

Къайсы миллет болгъанын билмезсе, сен кьарасанг,
Къарачай сёзчюк кьошса, англайса, сен тынгласанг.

Джарлы миллет ма алай, хариб болуб турады,
Джашау бир тюрлю болуб, халкъны ары бурады.

Ол уллу кыйынлыкъны миллет эсге алмайды,
Кьуруб бара тургъанын сагъайыб кёралмайды.

КЁКДЕ КЕМЕ.

Биз юсюнде джашагъан Джер – мазаллы кемеди,
Артха, алгъа чайкълмай, кёкде ариу джюзеди.

Аны юсюнде туууб, сора анда ёлебиз,
Кыйынлыкъ, зауукълукъ да аны юсюнде кёребиз.

Кюнню тегерегине ол бурулуб турады,
Сен эс бёлсенг, бютеу халкъ ол кемеди барады.

Ол къллайла барады, кёкде джюзюб, чайкълмай,
Не алгъа ётюб кетмей, неда ол артха кълмай.

Адам ишлеген кеме, алгъа-артха урдура,

Къуру сууда джюзеди, адамланы къусдура.

Сен эс бѣлюб къарачы, Бир Аллахны кемеси,
Ол чайкъалмай, сюзюлюб бир сейир барад кеси.

Джукъну юсюнде тюлдю, ол рельседе бармайды,
Джолундан чыгыб кетиб, джукъгъа кесин урмайды.

Сора къалай барады, скорости да тюрленмей,
Миллион ёмюрлени ол бир затха тирелмей.

Юсюнде тюрлю-тюрлю къадар джюкню кѣлтюрюб,
Авария этиб ол, къоймай бизни ёлтюрюб.

Къаллай сейир кемеди бензин была бармагъан,
Адамла кѣрюр кирик, бир джолу да болмагъан.

Къадар джюкню сыртында, чайкъамай, ариу элтген,
Кюнню тѣгерегине хар джылда бир круг этген.

Моторуму бард аны, хаман барыб турурлай,
Не уа токму элтеди, ол тохтаусуз барырлай.

Не затды элтген аны, адам билим джетмеген,
Эркин джерде джолундан бир джанына кетмеген.

Ол Къудретли Аллахды, неге да кючю джетген,
Кѣкде, джерде хар затны сюйгенича ишлетген.

Ол кюннге джууукъ барса, биз кюйюб, ёлюр эдик,
Андан узакъ кетсе да, биз бузлаб, ёлюр эдик.

Кимни кючюдю аны алай тамам джюрютген,
Хаман бирча, тохтаусуз, ариу халда джюздюрген.

Баргъан джолунда аны тайдырмай ким тутады,
Ары-бери кетмейин, бирча къалай турады?

Бир оюм эталгъаннга – ол бек улуу сейирди,
Барысын да джюрютген, ишлетген Мотор Бирди.

Ол затха ойлашмагъан, сора ол адаммыды?
Сыфат адам болса да, анда ийман бармыды?

ДЖОЛДАМА.

Бир минг тогъузджюз отуз джетинчи джылдан бери,
Джеталмайын, барама джолну артына дери.

Джетмиш юч джыл барама, кёрюнмейин кыйыры,
Аны юсюнде толу – тюзю, терси, кынгыры.

Къуру тюзю аладан Бир Аллахны джолуду,
Башхаланы саны джокъ, шайтан джолла толуду.

Кынгыр джолгъа алданмай, баралгъан бек кыйынды,
Къурандача баралсанг, бары анга сыйынды.

Тюз элтиучю знакла андадыла, билгеннге,
Тюз джолну бир табалсам деб, ол джолгъа киргеннге.

Кынгыр джолла кёбдюле, тюз джол а бил – джангызды,
Ол джолгъа тюзелирге кюрешген а бек азды.

Къарайма да, кёб халкъла джашау неди, билмейле,
Тюз джашаб, тюз ёлейик деб, тюзлюк излемейле.

Дуня юсю хыйлады, адамны терилтиучю,
Тюз джолну унутдуруб, шайтан джолгъа элтиучю.

Тюз джолну излемейин, бу дунягъа ышаныб,
Джашагъан ол джарлыды – ашаб, тоюб, ышарыб.

Мен а кыйсын барама, хапарсызма кесимден,
Айхай, бир зат билсенг а, ол кетмейди эсимден.

Джол кыйры элтир мени, къоркъа-къоркъа барама,
Арт-ахыры не болур, джууукълаша турама.

Бара-барыб ол джолда каяданмы кетерме,
Огъесе, муратымча, насыбхамы джетерме?!

Кыйры баргъанын билмей, кёбле джардан кетелле,
Умут узакъ болгъанлай, ары бек терк джетелле.

Мен да – алача биреу, сагъышлыды джюрегим,
Тюз джолгъа бир салса деб, Аллахданды тилегим.

Кючден-бутдан барама, абына эм къатыша,

Нафсым да джаулукъ эте, мен аны бла атыша.

Абын-сюрюн этгенлей, шайтан была эрише,
Ол да меннге джабышыб, бузалсам деб, кюреше.

Экисине алдатмай, ахырына джеталгъан,
Кесин хорлатыб къоймай, тауба эте кеталгъан,

Насыблы деген олду – джолун алай бошагъан,
Джангы джашауну анда къууанч эте башлагъан.

КИМ ДЖАРАТДЫ?

Биз кѣрген бу кѣклени, джерни да ким джаратды,
Кѣкде бир чыракъ къураб, хар нени ким джарытды?

Адамгъа да джан салыб аны уа ким джаратды,
Бизге кѣзлени бериб хар затха ким къаратды.

Джер тѣгерек бурулуб, кече-кюн нек къуралды,
Бу къудретни Иесине, эс бѣлюнмей нек къалды?

Сора бошму къурады ол затланы Иеси,
Булджуй, ойнай турургъа этдими барын Кеси?

Ол затла барысы да халкъгъа джашау тюлмюдю,
Адам булджуй турурлай, ол оюн, кюлкюмюдю.

Баргъан орнундан бирин бир кѣрчю сен тайдыр да,
Нѣгерлеринден аны бир джанына айыр да!

Оюн-булджуу эселе, бир кѣр сен алай эт да,
Керексиз бир артыкъ зат табалсанг, ары джет да.

Джаратхан уста бирин, Ол орнундан тайдырса,
Бары бирден оюлур, бирин ары айырса.

Кѣкле да, эм джерле да барысы байланыбды,
Бегиб тургъан бири джокъ, тѣгерек айланыбды.

Орнундан бири тайса, джулдуз къалмай чачылыр,
Кѣк да тешикле болуб, эшиклеча, ачылыр.

Бу затлагъа ойлашыб, сагъыш этиб кюрешмей,
Хакъны англар ючюн деб, киши была эришмей,

Къарачай болгъанычюн, муслиманма дейди ол,
Къулагъына кирмейди къаллайды муслиман джол.

Ата-бабаны джолу деб даулашыб тебрейди,
Керти динден джукъ айтсанг, эрши къараб, сермейди.

Халкъы баргъан джолну ол къаты бегиб тутады,
Аны тюз джолгъа санаб, ол ийнаныб къатады.

Акъыл была ойлашыб, ишин алай этмейди,
Халкъ тюзмю, терсми барад дерге эси джетмейди.

Аллах кёрюб турад деб, акъыл джетиб сезмейди,
Ол мыйысын ишлетиб, бир джукъну да сюзмейди.

Бир Джаратхан барды деб, эсге келе билмейди
Мени уа ким джаратды, деб эсин бир бёлмейди.

Ол хайырланнган нигъмат къайдан чыкъды демейди,
Бу къадар ашхылыкъны бергенни излемейди.

Ким бергенин ангылаб, шукур эте билмейди,
Рысхысына джетсе уа, кёзге джукъу кирмейди.

Биреу бир затны берсе, сау бол айта биледи,
Аллах берген затланы бош табханча кёреди.

Адамдан джукъну алса, ачха бериб алады,
Аллахы бош берген а, бюсюреусюз къалады.

Алай была Аллахдан халкъ багъалы болады,
Уллу Аллах берген а, сан этилмей къалады.

25 март 2010 дж.

БОЛЬНИЦАДА.

Ауруб келиб Учкекен больницада джатама,
Аллахдан тилек тилей ахлугъа, къарт атама.

Туугъан элим Учкекен, тёрт джаныма къарайма,
Бу джерлени тансыкълаб, тегерекни аулайма.

Къартджуртдан кёчюб келиб къарт атам къазыкъ ургъан,
Бу джерлени джаратыб, ол былайда орналгъан.

Востаниягъа да чыгыб, джаулугъун белгилеген,
Аллахсыз къауумну ол суймегенин билдирген.

Насыбха, кѣчгюнчюлюк кѣрмей, ёлюб къалады,
Эл да ёлюгюн орта къабырлагъа салады.

Анамы атасы уа Къыргъызстанда къалады,
Мындагыгъа барама, ол а узакъ болады.

Алагъа мени джаным эзилед эм къыйналад,
Кеслерин танымайма, джюрегим а тансыкълайд.

Анамы атасын а узакъда къоуб кетдик,
Киши джерде, джангызлай атыб, Кавказгъа келдик.

Энди ол хаман мени джюрегими къыйнайды,
Таймай, эсима тюшюб, тынчлыгъымы къоймайды.

Эки ана къарнашым, къазауатдан къайытмай,
Башсыз болуб къалдыла, бир хапар да айтылмай.

Эгечлери термиле кетдиле хапар излей,
Аз да, кѣб да биринден бир тюрлю бир зат сезмей.

Ючюнчюден келгенед аны ёлген хапары,
Танымайма бирин да къайда къалдыла бары?

Атамы беш къарнашы сау къайытыб джашалла,
Джашауларын Кавказда юлеринде бошалла.

Атам да кѣчгюнчюнге Учкекенде джашады,
Келгеникде джашауун Конзаводда бошады.

Ёгюз касилка была Къалеж дуббурну башын,
Чалгъан хапар айтаед атам бичен мал ашын.

Ахлуланы кѣбюсю бу джерледе айланыб,
Джер къарнында джаталла, къабырлада сойланыб.

Барын сюзюб чыгъады, джюрегим тынч турмайын,
Ала къозгъаб туралла мени рахат къоймайын.

Алагъа кюрешеме дууа-тилек этерге,
Меннге да кѣб къалмагъанд ала таба кетерге.

Кесим туугъан элиме, сау ёзенни барына,
Джер юсюнде саулагъа, кирген къабыр тарына,
Барысына кечмеклик, Аллахымдан тилейме,
Ол бир джазыкъсынса деб, Андан рахмат излейме.

Учкекен таба келсем, джюрек барын къазады,
Къартла эсима тюшсе, эсим мени азады

Къарт атала джашагъан джер деб, мен тансыкълайма,
Дин джанындан къарангы джашагъанла, англайма.

Ала джахил къалгъанла, зорлукъну арасында,
Аллах была кюрешген, гяурла ортасында.

Бюгюн мен да джашайма, миллетимча, тарлыкъда,
Халкъым джашагъан кибиъ, Ислам диним зорлукъда.

Алай болса да барды кёлюмю басхан бир зат,
Мен къууана джашайма, болмаса да алапат.

Мени эки устазым бу ёзенде джаталла,
Мен да мында джашайма, джюрегими басалла.

Аллахым, Сен мийик эт дараджаны алада,
Бизге да бир насыб эт бирге болургъа анда!

МЕН ТУУГЪАН ДЖЫЛЛА.

Аллахсыз къауум келиб, ол халкъны къыргъан заман,
Туудум мен да дуниягъа, ол кёзюу а эм аман.

Къралда тынчлыкъ болса, миллети тынч джашайды,
Аны ичи къатышса, халкъ бир-бирин ашайды.

Бирле бёрюле болуб, таб кёзюуню марайла,
Ары дери уа ала ичлеринден къайнайла.

Озаманда ниетле ачылыб тебрейдиле,
Зар джюрекле къозгъалыб, къыйынлыкъ бередице.

Ол билинмей тургъанла, мубарекча кёрюнуб,
Игиге эм аманнга тебрейдиле бёлюнуб.

Ийманлыгъа иймансыз, осагъат илинеди,

Зарла тюзлени джоюб, ол дженгил билинеди.

Кърал зулмучу болса, алагъа джол береди,
Зарланы тилчи этиб, тюзню эрши кѣреди.

Ниетлерин билдирмей, ала мараб джашайла,
Бир таблыкъ келгенлелей а, тынч къауумну ашайла.

Джюреги дертли болгъан къауумгъа таб болады,
Ол къайнаб тургъан джюрек сора къолгъа алады.

Бир талайны джойдурса, ол дагъыда джокълайды,
Энд кимни джояйым деб, тѣгерекни аулайды.

Кеси суймеген болса, тюз-терс деб да къарамай,
Эрлей чабыб тил этед, бир кишини аямай.

Шайтан законнга бериб, бир-бирлерин ашалла,
Аманла игилени хазна къоймай бошалла,

Бир Аллахны джаууна, бир-бирлерин сатдыла,
Халкъны тюрмеде къырыб, андан а не табдыла.

Бир-бири этин ашаб, джюреклери къанмады,
Кърал да терсни, тюзню бир къулакъгъа алмады.

Сейир ишди сау кърал терсле джаллы болгъаны,
Кеси халкъын аямай, къыралгъанын къыргъаны.

Аллай зулмучу къырал чачылмай къалай туруп,
Хар неси да таб болуб, тюз джашау къалай къуруп.

Не ючюн чачылгъанын, хазна киши билемид,
Ол Аллахны законуд, анга эсин бѣлемид.

Аллай зулмучу къырал, тюзлени артын этген,
Чачылмай къалай къалыр, зулмугъа оноу берген.

Онгсузла тюбде къалыб, онглула башгъа чыкъса,
Зорлукъ эм артыкълыкъ да, тюзлюкню хорлаб джыкъса.

Башдагъыла сатылыб, шайтан джолну кетселе,
Тюбдеги уа не этсин, кюшлюле зор этселе.

Аллай халкъгъа Джаратхан, чамланмайын къоймайды,

Ол тюз джолдан тайгынчы, бир кыралны оймайды.

Тёзе туруб, Аллахым адетине келеди,
Терс кыаумгъа бериучю кыйынлыгын береди.

Мюлкюн талаул этиб, аны кесин ояды,
Рысхысын да талкъ этиб, миллетин да джояды.

КЪУЛАКЪЛА.

Эй, аман къулакъларым, хар неге да тынглайсыз,
Дуния зат болса, аны сиз дженил англайсыз.

Сизни киши чакырмай, ёрге туруб къаласыз,
Дуния затны уа эштиб, эсигизге аласыз.

Сом тюшген джерге эрлей хазыр болуб къаласыз,
Чучхуб, соруб ангылаб, аны ызындан боласыз.

Тюз тамырына дери аны соруб, тинтесиз,
Эсигиз кетиб анга, барын ариу эштесиз.

Сагъыш этиб кюрешмей, аманны да англайсыз,
Гюнах-сууаб айырмай, телилиге да тынглайсыз.

Тилчи, сёзчю айтса да, анга къулакъ саласыз,
Тюзюн билейим демей, сиз ийнаныб къаласыз.

Ол бузулуб, зарлыкъдан, от салыргъа келсе да,
Тынглайсыз сиз ангъа, ол шайтан не десе да.

Тёгерекни тийрени кыймай, барысын аулаб,
Къуру билгени кыйгъы, хар кимни да ол джаулаб.

Анга да сиз тынгылаб, барын эсге аласыз,
Джер-джерде айтыб аны халкъгъа кыйгъы саласыз.

Эй, аман къулакъларым, хакъгъа нек тынгламайсыз,
Керти затха эс бёлуб, аны нек англамайсыз?!

Уллу Аллахны сёзюн нек эштемейсиз, сора сиз?
Бир кюн аллына барсакъ, не айтырбыз сора биз.

Эй, аман къулакъларым, уллу заран бересиз,
Сууаб затха эс бёлмей, аманны терк сезесиз.

Эй аман кѳулакѳларым, мени бузуб барасыз,
Хайырлы затны эштмей, шайтан джашау кѳурасыз.

Эй джарлы кѳулакѳларым! Меннге кѳайгѳы саласыз,
Гюнахлагѳа батдырыб, менден дертни аласыз.

Кѳайда багуш сѳзлеге тынглаб барын джыясыз,
Мен джарлыны бетими сыйсыз этиб джоясыз.

Эй джарлы кѳулакѳларым, не барды андан сизге,
Кѳыямат Кюн недербиз, бары сорулса бизге.

Кѳулакѳла шагѳат болуб, дау айтсала, нетербиз,
Сизни амалтын соруу сорсала биз недербиз.

Керексизге тынглатсанг, джау боллукѳдула санга,
Хакѳ сѳзню эштмесенг а, дау кѳурлукѳдула джаннга.

Элни сюзюб кюрешсенг, бармыд сенге бир хайыр.
Бири сорулмай кѳалмаз алайын иги айыр!

КЕРТИ ЮЙНОМ.

Кѳчгюнчю, Учкекенде атам бир юйчюк салды,
Кѳырал бизни кѳчюрдю, ол да атылыб кѳалды.

Сюрюб алыб чыкѳдыла алты джылым толгѳанед,
Алтыджылыкѳ сабийчик не кѳыйынлыкѳ салгѳанед?!

Менден гитче да эки кѳарнашчыгѳым бареди,
Мал вагоннга кѳуйдула, ичи да бек тареди.

Тирилирге кюрешиб, бараеди анабыз
Калхоз иште, узакѳда кѳалгѳанеди атабыз

Хар ким мадаргѳа кѳре бир затчыкѳла алдыла,
Тышыбыздан бир уллу темир кѳылыч салдыла.

Кетдик барыбыз анда сууукѳ бола, кѳуруша,
Солдатла кѳынгыр кѳарай, хыны болуб уруша.

Бара эдик хапарсыз, нетерлерин билмейин,
Кѳайры элтгенлеринден бир киши джукѳ сезмейин.

Соруб кимден билирсе, киши хапар айтмайды,
Барысы бизден таша, джюрек рахат джатмайды.

Ёлгенле да кьалдыла, джол джанлада атылыб,
Ахлулары кетдиле, сарнау эте, сытылыб.

Сора анда бир орус юйге биз атылгъанек,
Алайдан да кетиб биз, Таласс таба баргъанек.

Тёрт джылны бир бош юйню мюйюшюнде джашадыкъ,
Джан сакъларгъа кюреше, тюрлю затла ашадыкъ.

Тютюнле кебдириучю, мюйюшледен джел тарай.
Бир уллу, мийик эди, биз да анда кьалтырай.

Сора эркинлик бериб, бир юйчюкню ишледик,
Бошлукъ болуб, Кавказгъа аны да кьоюб кетдик.

Мында да салдыкъ бир юй, барыбыз да биригиб,
Манга да бир ишленди мени да юйлендириб.

Бусагъатда джашайма алтынчы юйге кириб,
Джетинчи юйюм кьабыр, боллукъ болур, мен билиб.

Ненча джерде джашадыкъ, джер-джерде юйле салыб,
Мен алагъа кьууана, хар бири барды кьалыб.

Бу мени юйюмдю деб, ненча джерде юй салдыкъ,
Ёмюрлюкге турлукъча, ненча кере алдандыкъ.

Тёгерегиме къараб, кетгенлени кёрмедим,
Иелери къораб тургъан, юйлеге эс бёлмедим.

Керти юйюм къайдады, деб ойлаша билмедим,
Бир кесек сагъыш этиб, ол акъылгъа келмедим.

Къабыр да тюлдю ахыр юйюм аны англайма,
Ахыр юй кьаллай болур, мен буйрукъну сакълайма.

Менде бир болум джокъду, мен Санга таянама,
Меннге кёре къарама, деб Раббим джалбарама.

Факъыр кьулунг кечмеклик эмда рахмат излейди,
Ахыр юйюмю джаннет эт Аллах деб тилейди!

Мында топракъ юйледен излемейме аладан,
Сыйлы джерде юлюш эт ёмюрлюк къалаладан!

ЭСИРГЕНЛЕ.

Былай кёб нек ичелле, бу харам аракъыны,
Атаргъа нек излейле Аллах берген акъылны.

Аны ичмегенлей да, иги сынаб къарасанг,
Кёбле эсирибдиле, сёзлерине тынгласанг.

Орамда барсала да, ушайла эсиргеннге,
Бир къуджурла джюрюйле, эсин анга ийгеннге.

Алайсыз да эсирген аны ичиб нетеди,
Аракъы ичмесе да телилиги джетеди.

Огъесе аны ичиб, ол чий тели болургъа,
Кёзю бекми къарайды алагъа къошулургъа.

Алайсыз да адамча, ол билмейди сёлеше,
Ары-бери урдура, махтаныргъа кюреше.

Дыгъырдайды, сылхырча, не айтханын билмейин,
Кюрешеди билгенни ол алына иймейин.

Ичиб, эсирген адам ол да алай тюлмюдю,
Адеб, адамлыкъ къайда, сора ол иш тюзмюдю?

ШКОЛ ОКЪУУ.

Анасы сабийчигин окъутургъа салады,
Директорну тайдырыб аны орнун алады.

Оноу этиб устазны, контрольда тутады,
Ол айтханча болмаса, анга ашхы къусады!

Сабий къалай окъуйду, къулагъына кирмейди,
Таргъа тыйыб, джарлыны устазгъа джол бермейди.

Отмткасы къарыусуз нек болгъанды баламы,
Бир айт не артыкълары бард сора къалгъаланы?

Хаман нек урушаса, нек илиниб къалгъанса?

Нек башхаланы кѳрмей, муну кѳолгѳа алгѳанса?

Меникиге джабышыб, нек кюрешиб тураса,
Кѳалгѳанлагѳа джукѳ айтмай, мынга нек кѳутураса?

Деб, ол аны ауузундан сѳз чыгѳаргѳа кѳоймайын,
Не табханын кѳуяды, кир джюреги кѳанмайын.

Устазны таргѳа тыйыб, отметкала салдырад,
Ол окѳуй билмесе да, аны алда бардырад.

Ол телилик тюлмюдю, отметкагѳа окѳутхан,
Кеси баласын кеси кѳолу была кѳурутхан.

Бир кѳауум да устазгѳа, амалсыздан, джалбарыб,
Саугѳачыкѳла элтелле, анга джалына барыб.

Алай была билимсиѳ ол окѳууну бошайла,
Андан ары анала эришиуню башлайла.

Спортсменле кибик ала бир-бирине эришиб,
Окѳутуу деб чабалла, уллу ачхала бериб.

Диплом алыб кѳубюрге салыб, бѳркле этелле,
Аны анда асыраб, башха ишге кетелле.

Энди диплому болгѳан, болмагѳан да биргелле,
Нѳгер болуб ишлейле, бирча ишге киргенлле.

ЁЛЮМ — НАСЫБДЫ.

Сѳймесек да ёлюмню, ёлген адет болмаса,
Халкѳ джерге сыйынмазед, аз-аз кѳорай бармаса.

Биз ёлюмден кѳачсакѳ да, ол иги зат болурму,
Залимледен кѳутулуб, халкѳ да рахат солурму?

Артыкѳлыкѳны бардыра, ала ёлмей турсала,
Халкѳланы кѳанын иче, хаман зулму кѳурсала,

Хар кимни да джутуучу джер аланы джутмаса,
Ол кѳючлю аджал джетиб, аланы кѳурутмаса,

Халкѳгѳа кѳыйынлыкѳ сала турсала, алай джашаб,
Джарлы халкѳны кѳыйынын, этин, несин да ашаб,

Онгсуз кѡауум аланы тѡблеринден чыгѡалмай,
Кѡучѡ, кѡарыуу джетиб, артыкѡлыкѡны тыялмай,
Зорлукѡ тѡбде турсала, тѡзлукѡ табмайын, джылай,
Залимле да кѡутуруб, хаман керилиб, джырлай,
Кѡутургѡанла игитда, джашауну сѡерелле,
Зорлукѡ джетген кѡауум да ѓлюмнѡ кѡсерелле.
Сора халкѡ ѓлмей турса, ол игими болуред?
Озаманда джер юсѡ кѡыйынлыкѡдан толуред.
Кѡалай ашхыды ѓлюм, хар кимге да тенг келген,
Залимни, онгсузну да айырмайын, тенг кѡрген.
Бизге ѓлюм насыбды, хар кимни да тенг ѓтген,
Онглугѡ, онгсузгѡ да, барына да тенг джетген.
Онгсуз кибик, залим да топракѡ тѡбѡнде чирген,
Кѡадар чабхан затларын ташлаб, кѡабыргѡ кирген.
Залимле онгсузлагѡ кѡынгыр кѡараб, кѡулелле,
Алай а ол кѡауум да халкѡча, ѓлюм кѡрелле.
Халкѡ адамды деб аны, сал агѡачха салалла,
Амалсыздан кѡлтѡрюб, кѡутулдукѡ деб, баралла.
Джѡкѡду сыйлы Аллахны бир джангылыч иши да,
Арт-ахыры кѡаллыкѡ тѡлд бу дунияда киши да.
Джашау деген сынамды, Иебиз бизни сынайды,
Адам аны англамай, ѓлгенине джылайды.
Сынамын толтурдуму, анда халы кѡалайды,
Деб джылагѡан бек азды, халкѡда адет алайды.
Игиге, аманнга да, онгсузгѡ, залимге да,
Бирча джылау ѓтелле, ѓлюм болса, кимге да.
Ол тѡлмѡдѡ хар бирин тѡйыншы орнуна салгѡан,
Мында ишине кѡре анда да хакѡын алгѡан.

УЗАКЪ УМУТ.

Кимни келед ёлюрю джарыкъ дунияны кьоюб,
Ахлуларын ташлары, дуния джашаудан тоюб?!

Хар кимни да умуту ёлмей, мында кьалыргъа,
Хазна киши ашыкъмайд ары азыкь алыргъа.

Ариу билиб турса да бир кюн бир ол ёлюрюн,
Сыйлы Аллах буюргъан ёлюмню ол кёрюрюн,

Ол аны харлаб джыгъыб, къара джерге киририн
Ол ышаныб тургъанлай, аджал сормай келирин,

Ёлюр акъыл этмейди, умутун узакъ салыб,
Алай а ол элтеди акъырын джетиб кьалыб.

Умуту бек теренди кёб оноула этеди,
Ол хапарсыз тургъанлай, аджал сансыз джетеди.

Хоншу-тийрени элтиб, ол кьабыргъа салады,
Ала ёлелле, ансы мен ёлмем деб турады.

Алай болса да билед, ёлмей, мында кьалмазын,
Болджалы джетсе, аджал анга джукъну сормазын.

Барысын да биледи, моллагъа сормаса да,
Кёзбау дуния кьоймайды, барын биле турса да.

Алай а дуния алдаб, умут эте турады,
Ол ёлюрюн унутуб, кёб пыланла кьурады.

Умут деген теренди, кёбдю алкъа этери,
Эсине да келемид суймей ёлюб кетери?!

Тамбла, бюрсюкюн эте умут аны алдайды,
Ол хапарсыз турса да, аджалы уа марайды.

Ёлюр акъыл болмайын, ненча адам ёледи,
Бюгюн айлана туруб, тамбла джерге киреди.

Ненчаны биз кёребиз, кёб джылланы тёшекде,
Биреуню да ёлгенин ол айлана эшикде.

Ненчаны да ёретин аджал джетиб, джыкьгъанын,

Ушакъ эте тургъанлай, къысха джаны чыкыгъанын.

Бу затлагъа эс бѣлюб, сагъыш этиб англагъан,
Узакъ умут салырмы бу ауазгъа тынглагъан?!

Ёлюмге къуралмайын, кѣбле ёлюб кетелле,
Тамбла, тамбла дей ала ахратха не элтелле?!

Умут бек аман затды, унутдургъан ёлюрюн,
Зыраф этиб ашыргъан ол джашагъан ёмюрюн.

Ол шайтанны хыйласыд, джаханимли этерге,
Хаман болджал этдириб, ары къурлай элтирге.

Умут тауну башында, аджал а им башында,
Къарт тургъанлай ненчала ёледиле джашында.

Бек аз болур дунияны ташлаб ары кетери,
Эсине келе билген, аджал анга джетери.

Къарт болуб, бош болсала, юренирге излейле,
Алай а тил айланмай, намаз керек билмейле.

Джашлыкъда намазны къарт болсам этерме дейди,
Арт болджалгъа салды ол, артда джетерме дейди.

Къарт болгъунчу джашарын сора ол къалай билед,
Аллахдан сѣзмю алды, тамбласын къалай кѣред?!

ЭКИ ЭГИЗНИ ДАУУ.

Эки эгиз ананы къарнында даулашалла,
Бир-бири бла эришиб, дженгдирмей барышалла.

Бири айтад: «Тышында бек эркин джашау барды,
Кѣресе да былайы, ол бизге къалай тарды?

Сора биз ёмюрлюкге бу тардамы турурбуз,
Бир кюн мындан чыгъыб биз эркин джашау къурурбуз.

Бурулур мадар болмай, ауузунг была ашамай,
Сюйген джеринге барыб, кереклингча джашамай!

Сен билмейсе, джашауну эм эркини алдады,
Былайда тар джашайбыз, чыкъсанг зауукъ андады.

Ол бири уа чарлайды, къарангыда тургъанлай,
- Сен нелени айтаса, хапарынг болмагъанлай?

Андан бери ким келди, бир айт аны сен меннге,
Сора айтхан сёзюнге ийнанырма мен сеннге!

Таша уруда кибик мында нени кёресе,
Артда боллукъ затладан андан сен не билесе?

- Бусагъатда къайдаса, сен аны билемисе,
Анангы къарнындаса, анга эс бёлемисе?

Ийнанмагъан да чарлаб: - Мен кёрмеген затыма,
Нек ийнанама сора? Келме мени къатыма!

Сора сен кёремисе, ол сен айтхан анангы,
Къайда, меннге бир кёргюз, мен нек кёрмейме аны?

- Ол бизни къуршалабды, тёб-тёгерекден алыб,
Кёрмесек да, турабыз биз арасында къалыб,

Туугъандан сора артда олду бизге къарарыкъ,
Хар не кереклибизге, джан аурутуб, джарарыкъ,

Мен кёрмей да билеме эркин джашау боллугъун,
Бу тарлыкъдан чыгъыб биз, муратыбыз толлугъун,

Мындача болмайын биз, аууз была ашарбыз,
Аякъла была джюрюб, джарыкъ джерде джашарбыз.

- Къой, бош сёзню сёлешме, сен андан не билесе,
Не затланы айтаса, ташанымы кёресе?

- Кёрмесем да, билеме, чыгъарыкъбыз джарыкъгъа,
Ёмюргеми турлукъбуз блай къысылыб тарлыкъгъа?

Сен анга ийнанмайын, къаты чарлай тургъанлай,
Джангы дуня кёрюрбюз, бизге буйрукъ болгъанлай».

Ахыратха ийнаныу — тамам анга ушайды,
Тели къауум джашауун сандыракъ бла бошайды.

Ийнаныргъа унамай, кеси бетин джояды,
Артда уа барысын да туура кёрюб къояды.

Биз ананы кърнында, кьабырдача турабыз,
Бизге таша затланы чарлаб, кери урабыз.

Кёзюбюз кёралмаса, даулашыргъа чабабыз,
Кертини, хакъны башын ётюрюк бла джабабыз.

Андан бери ким келди дегенлени кёребиз,
Ол тели сёзге уа биз ичибизден кюлебиз.

Анасыны кърнына къайытыб ким киреди.
Былай тарда туруру сора кимни келеди?

Осебебден игиле тар дуниягъа келмейле,
Аманланы азабдан бошлаб бери иймейле.

Ахратдан туруб келиб, айтсала да саулагъа,
Кёрмейин ийнанмазла гяуур къауум алагъа.

Ол даулашыб тебресе акъылына таяныб,
Сен эришиб кюрешме, муслиман деб, ийнаныб.

АДАМНЫ БАШХАЛЫГЪЫ.

Миллетлени барысын Аллах тюлмюд къурагъан,
Тюрлю-тюрлю халкъ этиб, бизни сынаб къарагъан?

Башха тилде сёлешсе, анга эрши къараргъа,
Нек керек болад сора, бедишлени санаргъа?

Мен тукъум айырмайма адамла арасында,
Миллетлени бёлмейме, тенг кёреме барсын да.

Бизни Джаратхан Аллах Ол къалай къарай эсе,
Мен да алай къарайма, Ол къалай айта эсе.

Айырама аладан игини эм аманны,
Мен айырыб сюеме хакъда тургъан адамны.

Меннге башхасы джокъду, барысын тенг кёреме,
Чууут, эрмен болса да тюз ийнанса, сюеме.

Аллах бирд деб тохташхан меннге кърнаш болады,
Орус-орман болса да, ол тюзге саналады.

Къарачай болгъанычюн, ариу бир халкъ болсакъ да,

Дини джокъну суймейме, хоншу джашаб турсакъ да.

Бизде да толудула, сылхырына сѣлешген,
Разы болмай дау салыб, Аллах была кюрешген.

Меннге башхасы джокъду, Джаратханны бирлесе,
Къарачайд деб сюялмам, ол Аллахын билмесе.

Адамлыгъы бар эсе, тюзлюкню тута эсе,
Аллахына ийнаныб, хакъ джолда тура эсе,

Къуран айтхан да олду, мен да алай къарайма,
Тукъум-миллет дегенни аджашханнга санайма.

Аллахым да махшар кюн халкъны эки бѣллюкдю,
Миллет-тукъум сормайын, барысын тенг кѣрлюкдю.

Сыйлы тукъумса сен деб, джаннетине салырма,
Не бир миллет баш, сыйлы джерге барырма?

Ол кюн аны къутхарлыкъ, ийманы адамлыгъы,
Хар миллетни да болур джаннетлеге барлыгъы.

Бизде да толудула къуджурла, бек тюрлюле,
Адам хакъдан тоймагъан тюлкюле эм бѣрюле.

Махтанчакъла, ёхтемле, харам хакъ ашаучула,
Къарыуларына базыб, аллахсыз джашаучула.

Оруслу кѣб да игид, Джаратханны бегитсе,
Уллу кѣллю болмайын, Аны джолунда кетсе.

Сора ол орусду деб, нек керекди юркерге,
Ол башха миллетди деб, аны кери тюртерге.

Джаратханны ол бирлеб, керти джолгъа тюзелсе,
Аллахха къошакъ этмей, джалгъан динден юзюлсе.

Къарачайча сѣлешсе, муслиманнга аталыб,
Орус тилде сѣлешсе, ол гяуургъа саналыб.

Къарачайлы болса ол, анга муслиман дейле,
Аллах тилгеми къарайд, аны къалай билмейле?

Тиллени барысын да Аллах Кеси къурайды,

Тюрлю миллетле этиб, бизни сынаб къарайды

МЕНИ БОРЧУМ.

Аллахым, мени Сеннге бек уллу борчум барды,
Санын айталлыкъ тюлме, айтыргъа акъыл тарды.

Тыйншлы сыйынгы Санга Аллахым, ким эталыр,
Къудретинги аныглаб тюбюне ким джеталыр?

Сен этген игиликни санын билиб ким бошар?
Аланы англагъаннга — Ол ашхылыкъла къошар.

Санаб аланы киши толу санын табалмаз,
Алагъа сокъур болгъан — анга ийман киралмаз.

Ол къадар сейир ишге эсин бёле билмеген,
Муслиман къалай болур, ол къудретни кёрмеген.

Анга шукур этиуню англар ючюн, биринчи
Бизге сюзерге керек неди махтауу энчи.

Не къадар кюрешсе да адам аланы сюзюб,
Тенгизден бир тамчыны алгъан кибики юзюб.

Аны махтауун айтыб ким тюбюне джеталыр,
Кереклисича Анга шукур да ким эталыр?

Ол хар затны къурагъан эм джаратхан Аллахды,
Аны англамагъан а, ол бек уллу палахды.

Ол джаратхан затланы биз кёз была кёребиз,
Джюрек кёз а сокъурду, Иесин билмей ёлебиз.

Аны нигъматлары бла, джашауну бардырабыз,
Барысын хайырланыб, Иесин нек джашырабыз?

Аллах бизни кёкледен Джер юсюне ашырды,
Ол Кесини къудретин, таша этиб джашырды.

Кёклени башында да Ол не затла джаратды,
Биз алагъа сокъурбуз, ары кимни къаратды?

Джер юсюнде былайда бек аз затны эслейбиз,
Мындагъын кёралмагъан андан биз не билебиз.

Джер юсюнде туураны аны толу билалмай.
Ол затланы Иесине англаб, шукур эталмай.

Аллыбызда турса да, игилкни кёралмай,
Аны бизге ким берди болур деб эс бёлалмай.

Хар зат кеси аллына болуб кьалгъанча кёрюб,
Айланабыз дуняда ёрге-энгишге джюрюб.

Тёгерегине къараб, джукъну кёре билмеген,
Башха биреу айтса да кьулагъына кирмеген,

Сора ол башыбызда кёкге эсин бёлюрмю,
Анда уа не барды деб, ол ойлашыб кёрюрмю?

Аллындагъын кёрмеген баш джанына къарармы,
Сейир затланы эслеб, ол аланы англармы?

Урудача туруп ол сагъыш эте билирми,
Ким джаратды быланы деб кёлуне да келирми?

Аллай оюм болмагъан, ол не затны ангылар,
Джаратханны Сёзюне, сора ол къалай тынглар?

Ашхылыкъны ангылаб, ол къайдан шукур этсин,
Сора махтау этерге акъылы къайдан джетсин!

Ол затха чырмау болгъан дуня рысхы болурму,
Башха джукъну кёрмеген — ол джаннетде солурму?

ТЮШЛЕ.

Бизни сыйлы файгъамбар, тюшню ючге бёлгенди,
Бири — Аллах кёргюзген, ол кертиди дегенди.

Экинчиси — шайтандан, сиз хорлатыб кьоймагъыз,
Хар бир тюшге ийнананыб, динигизни оймагъыз.

Ючюнчю да — бир затха къайгъы этиб турсагъыз,
Ол да тюшге киреди сиз джатыб джукъласагъыз.

Тиширыула тюшлени былай кёб нек кёрелле,
Шериятны сан этмей, алагъа эс бёлелле.

Хар тубеген тиширыу тюш айтыргъа чабады,
Бу къадар къуджур тюшню сора къайдан табады.

Эркишини сан бири меннге тюшюн сорады,
Тиширыу а ийнаныб, тюш бла ишлеб барады.

Сен тюшюн махтамасанг, онгсунмайын къарарла,
Шайтан кёргюзген тюшню аламатха санарла.

Шериятны сан этмей, тюшле бла от салалла,
Хар ёлгенни ахратын къалай кёрюб баралла?!

Кими махтаула айтыр, кими да сёгер аны,
Шайтан тюшлени айтыб, бузар сыйлы Къуранны.

Къысылыб тынч турмайын, хаман бу къатын джыйын,
Сыйсыз этиб къоялла муслиман динни сыйын.

Ала джетмей болмайды, хар къалайда оноугъа,
Хазыр болуб туралла джарлы халкъны тоноугъа.

Къатышдырыб, булгъалаб халкъгъа къайгъы салалла,
Сыйлы диннге сормайын уллу гюнах алалла.

Садакъаны джашыртын ала кёрмейин берсенг,
Тюшле кёрюб тебрейле, алагъа билдирмесенг.

Садакъа къабыл болгъан, болмагъанын кёрелле,
Анда къалай болгъанын ала къалай билелле?

Уллу джыйылыу этиб, ашау-ичиу къурмасанг,
Хар бирини къолуна бир хызен тутдурмасанг,

Ёлгенин атыб къойду, деб хапарла джаялла,
Аны табсыз кёрдюк деб, динни бетин джоялла.

Субай адет бармаса, тюшле кёрюб башлайла,
Бир ётюрюк дин къураб, керти динни ташлайла.

Шериятха соруб ол андан дерсми аллыкъды?
Таб кёрмедим ёлюнгю десе, ёлюб къаллыкъды.

Аланы кеслерини барды энчи динлери —
Бир-бирине уу салгъан — аланы билгенлери.

Ала сейир халкъдыла, тюз динни излемейле,
Билгенлери бетсинген, хакъ динни исдемейле.

Джукъ айтсанг ушатмайла, алагъа таб болмаса,
Ала умут этгенча муратлары толмаса.

Аланы тюшлерине джууаб бериу кыйынды,
Хар затны да оноуу катынлагъа сыйынды.

МЕНИКИДИ.

Мени джашым, кызым деб, селешелле анала,
Къуру аныкы болуб къалгъан кибик балала.

Айыб тюлмюдю сора, алай айтыб селешсе,
Балаларын кесине ол энчилеб кюрешсе.

Оноуну эркишиден сыйырыб алгъан кибик,
Баласын да сыйырды, атасыз туугъан кибик.

Сора анасы аны орамданмы алгъанды,
Къуру аныкы болуб, ата къуру къалгъанды?

Сора ол ёгемиди, джокъмуд аны атасы,
Сау атасын къурутуб, къалай кюйду анасы?

Бизни джаш, бизни кызым деб, айтсала не боллукъ эд,
Анычюн нек къоркъалла, адамлыкъ кюшуллукъ эд.

Бу затланы юсюнден сагъыш эте болмазла,
Силдейле да иелле, айтсанг а онгсунмазла.

Адеб, намыс болмаса, артда аланы кюсер,
Адеб, хурмет тас болса, ийманы къалай ёсер?

Нек десенг Расул бизге аны осият этди,
Адеб динни джартысыд деб, каты айтыб кетди.

Дин адебге юретед, аны ючюн келгенди,
Аллах диннге адебни негер этиб ийгенди.

Бири болмай бири джокъ экиси да бирдиле,
Биз адам болур ючюн, ала бирге кеддиле.

Эй, къарнашла, эгечле, биз адебсиз болмайыкъ,

Энди джашау былайд деб, биз бузулуб бармайыкъ.

Бурунча болмаса да, биз намысны джоймайыкъ,
Заман алай болгъанд деб, сыйлы затны къоймайыкъ.

Тюрленсе да бу джашау, адамлыкъ тюрленмесин,
Халкъгъа къараб муслиман, сыйсыз болуб ёлмесин.

Джашау хаман тюрлене, эволюция барлыкъды.
Адеб-намыс тюрленмей, ёмюрлюкге къаллыкъды.

Уяты-намысы болса — адамлыкъ да болады,
Аллах джанында дини, ийманы да толады.

Адебден къуру болгъан, сыйсыз болмай къалырма?
Кюрешиб тутхан дини, ол джаннетге салырма?

Бир-бири сыйын кёрмей, хурмет этмей къойсала,
Берекет къайдан къонсун, ала уятны джойсала.

Адеб болмагъан джерде берекет да болмайды,
Рысхы не кёб болса да джюреги уа тоймайды.

Адеб, хурмет болмаса, берекет да къонмайды,
Аман была джашайла, ол юйдеги онгмайды.

ЗАМАН СЕЙИРДИ.

Заман къачан башланды бармыды аны аллы,
Неда боллукъ болурму, къачан болса да арты?

Хар затны барды аллы, заманны уа бармыды,
Алагъа болджал барды заманнга уа бармыды?

Дунияла къуралгъынчы болуб тургъанды заман,
Ала оюлсала да болуб турлукъду хаман.

Заман деген неди ол, аллы арты болмагъан,
Бар затла бары тайыб, ол а тюрленмей тургъан.

Кюн бла, ай бла санайбыз дуняда биз заманны,
Сора ала кетселе къайдан билликсе аны.

Танг атмай, кюн да батмай, кече-кюндюз болмаса,
Уллу Аллах аланы бизге къуруб къоймаса.

Танг атса эм кюн батса, биз заманны билебиз,
Хар ким джашау джылларын аны была тергейбиз.

Аллы арты болмагъан — заман деген алайды,
Андан кесекчик бериб, Аллах бизни сынаиды.

Бу дуния хаух дунияды, ахрат а ёмюрлюкдю,
Мында ёлюм кёребиз, джан анда ёллюк тюлдю.

Бир Аллахха заман джокъ, джокъду Анга орун да,
Къалайгъа да джетишген, болуб тургъан бурун да.

Заман деген — Аллахды, аллы, арты болмагъан,
Хар бир зат да бошалыр, Ол а чырт бошалмагъан.

Аны оноуу кёкден бизге джерге келеди,
Джумушчу мёлеклеге Ол буйрукъла береди.

Халкъы этген ишлени, мёлеклери кёрелле.
Барысын джазыб туруб, Анга отчёт берелле.

Ол Кеси джетишмеген джокъду бир джер къайда да,
Ол болмагъан бир джер джокъ, хазырды къалайда да.

Узакъ, джууукъ болса да, башхасы джокъду Анга.
Заман да керек тюлдю, ойлашыб англагъаннга.

АССЫ КЪУЛУНГ.

Дунияны сагъышлары акъылымы чагъалла,
Джюрегим эмда мыйым къалайгъа да чабалла.

Сени ассы къулчугъунг кечмекликни тилейди,
Къуллукъ этиб джаннетни алалмазын биледи.

Джаннетинги багъасы уллуд, кечиб алмасанг,
Джарлы факъыр къулум деб джазыкъсыныб салмасанг.

Аны сатыб алыргъа кючюм къайдан джеталсын,
Аллай уллу багъаны Абсюб къайдан табалсын.

Ол джангылыч акъылды, аллай акъыл келмейди,
Къуллугъуна ким базса, ол джандетге кирмейди.

Къуллугъума базмайын, болумуму англадым,
Рахматынга таяндым, джол азыкъ алалмадым.

Ол не кечмейин къойса, не рахматын этмесе
Менден умут кесигиз, анга акъыл джетмесе.

Къуллугъуна ким базса, ол барысын ояды,
Аллахына таянмай, ол этгенин джояды.

Джаннетге багъам джокъду, аны сатыб алыргъа,
Кесим а бек талпыйма, анда рахат солургъа.

БИЛЕБИЗМИ?!

Акъыл джетиб дуниягъа, сюзюб къарай билмедим,
Джашау неди, ангылаб, анга алай кирмедим.

Джашауну магъанасын, мен кесиме сормадым,
Насыб джолгъа тюзелиб, хазна файда алмадым.

Атеист къралда тууб, анда ёсюб джашадым,
Намазымы, диними тилчиледен джашырдым.

Динсизлени уулары, башымы къатышдырды,
Мыйылагъа сингиб ол, кёблени аджашдырды.

Телевизор къычырыб, аманлыкъны джаяды,
Хыйны болуб халкълагъа, ол аланы джояды.

Бир аламатха санаб, къарайдыла чабышыб,
Кёбле аны англамай турадыла джабышыб.

Ол шайтан кёб халкъланы, бир-бирине этеди,
Анга къараб, ийнаныб, халкъ аджашыб кетеди.

Ол аланы эсиртиб, ала сылхыр болалла,
Хакъ сёз ары ётмейин, аны кери уралла.

Къуб-къуру аманлыкъды, аны къуруб къарасанг,
Башха джукъну кёрмейсе, каналланы санасанг.

Таймай ол уун салыб, мыйыланы чагъады,
Кёб миллет да къатышыб, ийманындан чыгъады.

Мыйы деген сейирди, кёрген затын алады,

Ол сурат болуб анда, тамырланыб къалады.

Сора артда адам да анга бегиб турады,
Ургъанны кёрсе анда, тели болуб урады.

Бир джигитлик этгеннге, санаб турады кесин,
Унутуб да къояды аны Джаратхан Иесин.

Анда ичгенни кёрсе, тели къауум ичеди,
Анда аманны кёрсе, аман акъыл бичеди.

Кёз мыйыгъа не къуйса, ол да аны англайды,
Аманлыкъны этмесенг ол бедиге санайды.

Мыйы алай ишленди, кёргени сингед къангъа,
Сен эртдеден тыймасанг, кыйынлыкъ салыр санга.

Сора бегиб бошаса, ол анда орун алыб,
Ёлюб кетер алайлай, ол да юсюнде къалыб.

КЪЫЯМАТХА ДЕРИ.

Бу джерледе тамбыла къаллай халкъла турурла,
Бу тёлюле къурсала, кимле не болурла?

Къралла да тохтаусуз, былай хаман тартышыб,
Бир-бирине хырылдаб, турурламы атышыб?

Зулмучу кыраллагъа, алагъа келе кёзюу,
Ары дери керекди онгсуз къауумгъа тёзюу.

Джангы къауумла келиб, тюрлю кирле тегерле,
Аман къатынла кибик, бир-бирлерин сёгерле.

Дуня алай келеди, барыры да алайды,
Мен сейирден ёлеме, бир-бирин нек талайды.

Бир-бири къанын тёкмей, бир-бирлерин ёлтюрмей,
Туралмаз адам улу, сыртына джюк кёлтюрмей.

Бу джер ючюн талаша бир-бирлерин кырырла,
Сылхыр къауумла чыгъыб, бёрю болуб джырырла.

Мен сенден кючлюме деб, онгсузлагъа чабарла?
Онглу къауумдан джанлаб, онгсузланы къабарла.

Сенден акъыллыма деб, къарыусузгъа илинир,
Джарлы, онгсуз айырмаз, телилиги билинир?

Артыкълыкъла, зорлукъла тохтамазла, барырла,
Бары джерге къошулуб, топракъ болуб къалырла!

Къыямат кюннге дери къан тѣгюле турлукъду,
Бу джерни юлешалмай, сора халкъ да къурлукъду?

Къарыу болса телиге акъыл керек болмайды,
Бары топуракъ болалла, аджал бирин къоймайды.

Терсни тюзню билалмай халкъ ахыр кюннге джетер,
Ол кюн сора барысын, ол да артларын этер.

ДЖЕТМИШ БЕШ ДЖЫЛЫМА.

Бу дуниядан устазым джетмиш бешде кетгенди,
Мени джылым да тамам ма ол джылгъа джетгенди.

Отуз бир джыл джашайма ол дуниядан кетгенли,
Ол мени атыб кетиб, былай ёксюз этгенли.

Сенден сора да артда аллай бир джашаб къалдым,
Керти диннге чакъырыб, хар кимге къайгъы салдым.

Сени хаман тансыкълай, кетди мени ёмюрюм,
Анда тюберик болсам, келееди ёлюрюм.

Нёгер табмай атылыб, ёксюз болуб къалгъанма,
Тюберге насыб болса, ары джол къан алгъанма.

Джарыкъ бетли баралсам, джокъду мында къарауум,
Ауруула кючлеб мени къалмагъанды къарыуум.

Джокъду мында игилик, турама мен эригиб,
Тенгле да джокъламайын, джангызлай юйге кириб.

Сен кетгенли джашайма, джашаудан дам англамай,
Тенгле харам этгенле, керти сёзге тынгламай.

Сени сохталарынг да джаратмалла тюз динни,
Эс джетиб англамалла не адебни, не тинни.

Къайгъырмайма алачюн, сен меннге арт бурмасанг,
Аллахым джазыкъсыныб, мени кери урмасанг.

Бош термилиб къалмайын, бир къошса ол кесине,
Мында халны унутуб, турурем биргесине.

Аны нёгерге табсам, ол меннге джетер эди,
Анда джюрек къууанса, къайгъым да кетер эди.

АЙЫРМАЙМА.

Миллетлени, халкъланы мен сортлагъа бёлмейме,
Барын Аллах джаратды — сыйлы, сыйсыз демейме.

Мен айыргъан аладан — игини эм аманны,
Мен бегирек сюеме адамлыгъы болгъанны.

Джаратханнга ийнаныб, Аны сыйын кёргенни,
Артыкъ сыйлы кёреме тюз джолунда ёлгенни.

Миллетликге къарамай, Аллахым айыргъанча,
Мен да алай къарайма, Ол бизге буюргъанча.

Биреу ийнанмаса да, мен анга эс бёлмейме,
Ол кесини ишиди, аны эрши кёрмейме.

Ийнанса уа сюеме, джарсыйд джюрегим анга,
Ол тюз джолгъа тюзелсе, ариу кёрюнед манга.

Озаманда мен андан къарыууму аямам,
Алайсыз эрши кёрюб, анга къынгыр къарамам.

Не ишим барды мени, эркинди ол кесине,
Кеси кёрсюн къайгъысын, барлыкъды ол Иесине.

Бюгюн тюзелмесе да, ким биледи тамбласын,
Ол тюшюнюб къалса уа, англаб динни багъасын.

Ташаны кёралмайбыз, биз андан не билебиз,
Джазыу деген — сейирди, билирге термилебиз.

Насыб кимге берилир, аны къайдан билейик.
Хар ким кеси джаныны къайгъысына кирейик.

ПУШКИНГЕ.

Орус халкъда туугъанса, орус халкъда ёсгенсе,
Акъыл джетиб хакъ динни, сен а къалай сезгенсе?!

Эс ийиб, терен сюзюб, Къуранны окъугъанса,
Джюрегинг анга тохтаб, башхаланы къойгъанса.

Къалай англаб къоялдыңг къуру ол хакъ болгъанын,
Тауратны къатышханын, Инджилни бузулгъанын,

Библия деген китаб да къатыш-къутуш болгъанын,
Халкъ аны тюрлендириб, ол бузукъдан толгъанын?

Уллу махтаула айтыб, сен Къуранны сайладынг,
Не эсе да, бир джерде аланы сагъынмадыңг.

Акъылынг, эсинг джетди терсни-тюзню сюзерге,
Кертиге сен тохташыб, джалгъандан чёб юзерге.

Джангыз Къуран болгъанын халкъны кёзюн ачарыкъ,
Андан ауну тайдырыб, тубанын да чачарыкъ.

Къалай билдинг халкъынгы, ол аджашыб тургъанын,
Кесин бек тюзге санаб, ол терс джолда баргъанын.

Сора сен назму халда, орус халкъгъа кычырдыңг,
Джаратхан Бир Аллахха табыныргъа чакъырдыңг -

«Джеллени къуууб келиб, ары-бери урдургъан,
Исси кюн булутланы сюрюб келиб джаудургъан,

Битимлени ёсдюрюб, бизге джашау къурагъан
Аллахха къул болугъуз! Олду сизге къарагъан!

Сизни кирик дуняда халкъ ичинде джашагъан,
Биргегизге олтуруб тюрлю хантла ашагъан

Адамны сора къалай аллах этиб къоясыз,
Эй, джарлыла, аджашыб, бетигизни джоясыз!

Бурулугъуз тюзюне, шайтан джолда бармагъыз!
Келгенича, тюрленмей тургъаннга арт бурмагъыз!» -

Деб чакъырды ол халкъын нюр бериучю Къураннга,

Англаб, сыйлаб ол нюрге — бир баралсакъ биз анга!

«Адам неге махтанад — ол кымжа туугъанына?!

Кесек хаучыкъ солуб, бурхучукъ тургъанына?!

Бир кюн Аллах ёлтюрюб, артда тиргизирине,

Сора аллына сюеб, Ол джууаб излерине?!» -

Деб бир сейир айтады, ол сёзге тынглазыкъга,

Андан таб ким айталыр, мыйысы англазыкъга?!

Алай болса да, халкы эшталмады ол сёзю,

Къураннга къаршчы болду, бурмады анга кёзю.

Аны кесин тохтаусуз, кюрешедиле махтаб,

Ийманын сагъынмайла, анга къалалла тохтаб.

Ол айтхан хакъ затланы айтмай барын джашырыб,

Кюрешелле халкъланы шайтан джолга ашырыб.

Кесине махтау айтыб, кёклеге чыгъаралла,

Къураннга айтхан затын а бек къаты басдыралла,

Энди келиб керсенг а, ол ачыла келеди,

Ол сен айтхан сёзлеге халкъынг эсин бёледи.

КЪАРАЧЫ!

Къарачы ол таулагъа, къарачы ол тюзлеге,

Джашил тонну кийгенле — джашауду ол бизлеге.

Сен сагъайыб бир къара, эс ийиб тегерекге,

Юсю кёгетден толуб, къарачы бу терекге.

Бир ариу джасанганды, гокка тоннга кийиниб,

Джел урса учадыла, бутакълары силкиниб.

Къараб турурунг келед, алалмайын кёзюнгю,

Ариулугъун айтырлай, табалмайса сёзюнгю.

Джаз келгенлей кёб тюрлю затла джашнаб чагъалла,

Къаты джерни урлукъла джарыб къалай чыгъалла?

Биз къыйналыб сындыргъан, суюекни джерге атсанг,

Къаты джерден чыгыб ол терек болад къарасанг.

Джауум джауса, кюн тийсе джер юсю джасанады,
Джан кириб ол тирилиб хар бир джан къууанады

Аланы Джаратханны бек аз адам англайды,
Адамланы кёбюсю, сансыз этиб тынгылайды.

Ол Аллахны нигъматыд, башдан алай къурады,
Ол затла бары бизге джашау болуб турады.

Бир къауум ашаб тоюб, керпеслениб джырлайла,
Джаумай кюйюб къалса уа, нетейик деб джылайла.

Аны бергенни англаб, шукур эте билмейле,
Ким этди быланы деб, анга бир эс бёлмейле.

Ол затланы англамай, джахил болуб къалалла,
Алагъа Ие излемей, кяфырлыкъгъа ауалла.

Ала бары кеслери болгъан кибик кёрелле,
Шукур эте билмейин, иймансызлай ёлелле.

Бир Ие барды дегенлей, ийман болуб къалмайды,
Аны ишин кёрмесе, ол муслиман болмайды.

АДЕБ – КЪЫЛЫКЪ.

БАЙ БЛА ДЖАРЛЫ.

Бай дунияны сайлайды, ёсдюреди байлыкъны.
Тюз джолундан джанлайды, сан этмей адамлыкъны.

Кёлюн бек уллу этиб, байлыкъ аны бузады.
Рысхыгъа эси кетиб, динин артха созады.

Къууанч, бушуу болса да рысхы была джабады.
Къайгъы, дауур, кыйынлыкъ бай къауумдан чыгъады.

Къайгъыны байла ачыб, тюбде джарлы къалады.
Бай бир джанына къачыб, терс а джарлы болады.

Байны тегерегине, джарлы да бурулады
Умутчу болуб андан, чабчы-джортчу болады.

Омакъ-омакъ сѣлеше, джарлы бетин атады,
Анга уллу сый бериб — динин, тинин сатады.

Байдан гыл алыр ючюн — тилчи, сѣзчю да болур,
Къатында къалыр ючюн, табхан хыйласын къурур

Ол Аллахын унутуб, бай айтханнга баш урур.
Аны кѣкге чыгъарыб, иймандан чыгыб турур.

Дунияда сайлайды адамлыкъны ол атыб .
Байлыкъгъа табынады ийманын, динин сатыб.

Аллахыны орнуна малгъа къуллукъ этеди.
Ол шайтан суйген джолгъа алай была кетеди.

Байгъа, мюлкге сый бериб, Джаратханны унутады,
Байлыгъын бизге кериб тургъанны ол къурутады.

Байны аллахы башхад — ол рысхыгъа табынад,
Миллет ийнанган тюлдю, бай да алай абынад.

Абынмагъан байладан — джарлыны эсгергенди,
Аллах берген рысхыдан онгсузлагъа бергенди.

Джарлыныкы экиди: бири — бай, бири — байлыкъ.
Сен суйген — сеникиди, ол этеди аллахлыкъ.

Ким нени багъалатса — олду аллахы аны.
Динин байлыкъгъа сатса, къайдан къалсын ийманы

Арабча «ийман» деген — ийнаныуду бир затха.
Байлыкъны ийман этген — тыйыншлыды налатха.

Байлыкъ болад аллахы — ол анга ийнанады,
Аллахыны орнуна, ол анга таянады.

Муслиман джамагъатха ала къошулалмайла,
Аллахдан аманатны этерге бошамайла.

Аллах ючюн хазнасы, бир бош заман табмайды,
Рысхыгъа чабхан кирик, межгит таба чабмайды.

Малгъа къуллукъ этеди, ол ахратын унутуб.
Елсе молла джетеди, субай дуаны тутуб.

Ол этеди шагъатлыкъ анга муслиманды деб,
Ол да болурму сатлыкъ, нек айтад ийманлыд деб?!
Экиси да бир затха табына болурламы?
Аллахны аманатын сатыб, къутулурламы?
Саулукъда ол къул болмай, ёлгенлей къул болурму?
Джашауда ийман салмай, молла бла къутулурму?!
Молла уа кеси-кесин къутхарырма, билмейме,
Ол Аллахын унутса, бир айтыгъыз, тилейме!
Неге табыннган эсе, аллыгъы ол боллукъду,
Мюлкге ийнаннган эсе, джаннетдеми турлукъду?!
Бир Аллахха ийнаныб, Аны ючюн этгени,
Санлары да къыйналыб, ол кюрешиб кетгени,
Олду анда табары, Бир Аллахны аллында,
Этгенини хапары белгили болур анда.

ЗАМАНСЫЗ ДЖЫРЛАМА.

Ким къаллай урлукъ салса, артда аны джыяды.
Аман урлукъну атса, битими джан къыяды.
Сабанны джарашдырыб, иги урлукъну сайлаб,
Сен аны салсанг джерге, сабанынг битер къайнаб.
Ким нени салса аны алады къачда оруб,
Къадалыб кюрешмеген, джукъ алмаз ол бош туруб.
Ишлеген бай болады, дуняда да эринмей.
Ахырат да алайды, кюреш бошха терилмей.
Сабан иги болмаса, урлукъ иги чакъмайды,
Эс бёлюб къарамаса, битим иги чыкъмайды.
Ата-ана – сабанды, балала уа – урлукъла,
Ала кибик болады туугъанла эм туудукъла.
Ала аман болсала, аман урлукъ джаялла,
Сан этмейин къойсала, аман битим джыялла.
Кеслери салгъан урлукъ алагъа болады джау.

«Ой, кыйынлыкъ, ой, кьурлукъ!» - деб, тутад сора джылау.

Ол билмейди оргъанын, не салгъан эсе – аны,
Кеси бузуб тургъанын, бузукълу болуб къаны.

«Къан бла кирген джан бла» - дегендиле бурунда.
Къаннга аны сингдирсенг, алай болад кьуруда.

Иги урлукъну атыб, ашхы битим ёсдюрсенг,
Рахат джатыб ашарса, ол насыбды, эс бёлсенг!

Иги бала атмайды, юйлендириб бёлсенг да,
Дуа этмей джатмайды, аджал джетиб ёлсенг да.

Аман бала уялтыб хаман сени джылатыр,
Иги бала хар заман кьууандырыб джырлатыр

Эринчекни сабаны иги битим бермейди,
Ол ёсдюрген баласы ана-ата кёрмейди.

Ол салмаса джолуна гитчеликден баласын,
Аны кьолгъа алмаса, бу танымаз анасын.

Эс джый, сен эртдерекден, замансызлай джырлама,
Сууну сен башындан тый, суу алса сен джылама.

Суу бир кесекчик ашаб тебреген заманда кёр,
Рахатланыб джашарса, эки дунянг болур нёр.

Болгъанны суу алса уа, артда къалай тыяrsa?
Башха мадар къалмаса, сен олтуруб джыларса.

Таза урлукъ сен салсанг, аман хансха кесдирме,
Таза битим сен алсанг, аманла бла ёсдюрме.

Кимле къатыш айланса, алача болур баланг,
Джашау ким бла байланса, алачад джашау таланг.

Иги бала ёсдюрсе, халкъгъа насыб къояды,
Аман хансха кесдирсе, ол а бетни джояды.

Ким ёсдюрсе баласын, юретмей адамлыкъны,
Джашауну магъанасын, ариу адеб, къылыкъны,

Сора ол гюнах этсе, бир аман ишге кетиб,

Къатышалла ала да, гюнахда аны джетиб.

Кеси ёлюб артында, аллай бала къалдырса,
Ахыратда даулар ол, аман кылыкъ алдырса.

«Сени табхан анда да бир ёлсюн», - десе анга,
Аны ючюн ахратда, азаб берилир санга.

Иги бала ёсдюрген – ол хайырын орлукъду,
Аман бала келтирген – бушуу эте турлукъду.

Энди Уллу Аллахдан иги бала тилейик,
Баланы аمانындан сакълыкъ дуа этейик!

УЛЛУКЁЛЛЮЛЮК.

Эм биринчи Адамны Уллу Аллах джаратды,
Джокъдан бар этиб аны, сыфат бериб къаратды,

Мёлеклеге айтды Ол: «Сиз мынга баш уругъуз,
Муну Кесим джаратдым, аны сыйлай туругъуз!»

Аны сёзюн бузмайын, мёлекле баш урдула,
Не айтса да, этерге хазыр болуб турдула.

Чарлаб, седжде этерге ибилис унамады, (ол джинди)
Аны кесин джаратхан Аллахха тынгламады.

Ол ибилисге сорду: «Мен Кесим джаратханнга
Уллукёллю нек болдунг, баш уругъа сен анга?!»

Джууаб берди ибилис: «Артыкъма – деб, мен андан,
Анга нек баш урама? Мен сыйлыма Адамдан.

Адам менден тёбенди, аны этдинг топракъдан,
Мен а андан мийикме, мени джаратдынг отдан».

Уллукёллюлюк тутуб, ол бойсунмай Иесине,
Аланы Джаратханны чамландырды кесине.

Аллах керехат кёрюб, кенг этди рахматындан,
Кери уруб кыстады, налат бериб къатындан.

Налат ибилис айтды, Джаратхан бла эришиб:
«Адам мени джауумду, турлукъма мен кюрешиб,

Рахматынгдан айырдынг, адам ючюн Сен мени,
Терс акъылла салырма, унутдурурма Сени.

Адамладан хазнасын табмазса, ийман салыб,
Аллах джаратды мени деб ала Сенден уялыб.

Кёбюсю Сенден уялыб, Санга шукур этмезле,
Аллах берди джашауну деб, ангылаб кетмезле.

Сен битдирген кёб тюрлю нигъматладан ашарла,
Кеслери баджаргъанча, алай англай джашарла.

Барын кесим табама деген оюм этерле,
Сеннге шукур этмейин, хайуан халда кетерле.

Тёрт джанларындан кириб, кюрешгенлей турурма,
Адамланы кёбюсюн мен терсине бурурма».

Деб ант берди Аллахха, ол Аны была эришиб,
Энди ол бизни была хаман турад кюрешиб.

Адам бла Хауаны уа Аллах джаннетге салды,
Харамны ашамазгъа, Ол аладан сёз алды.

Айтды ма бу терекге, аз да джууукъ бармагъыз,
Буйрукъдан чыгъыб кетиб, сиз айыблы болмагъыз!»

Хаман къоймай ибилис тебреди ол эришиб,
Харамны ашатыргъа, ол ала бла кюрешиб.

Сора алагъа айтды: «Аллах сизни нек тыйды,
Бу терекден ашатмай, джаннетине нек джыйды?

Сиз андан ашасагъыз, бек сыйлыла боллукъсуз,
Ёлюм адет сынамай, хаман саулай турлукъсуз.

Неда алай болмаса, сиз болурсуз мёлекле,
Муратлагъа сиз джетиб, къабыл болур тилекле.

Сизни Джаратхан Аллах, Ол сизге этди зарлыкъ,
Ашамасагъыз андан, сизге келликди тарлыкъ».

Алай этиб, терилтиб, къоймай алдаб ашатды,
Алай была джангылтыб, къыйынлыкъда джашатды.

Осагъат кир этерге керек болду алайда,
Ары дери ол адет джюрюмеди алада.

Джаннет чапракъла была кеслерин джабхандыла,
Уялгъанларында аны амалгъа табхандыла.

Алай была ибилис, ол аланы уялтханды,
Аллах да айыб этиб: «Буздугъуз» - деб, айтханды.

Адам да эм Хауа да терс болдукъ деб, айтдыла,
Ала англаб, тюшюнюб, тауба этиб къайтдыла.

Экиси да айтдыла: «Кесибизге залимлик
Этдик, Сен бир джазыкъсын, биз тилейбиз кечмеклик.

Сен кечмесенг, Аллахым, биз насыбсыз болгъанбыз,
Кесибизни хорлатыб, айыбладан толгъанбыз».

Хыйла этиб ибилис, ол аланы алдады,
Сора Джаратхан Аллах джаннетинден къыстады.

«Тюшюгюз сиз джаннетден, анда орун джокъ сизге,
Джау болуб, сиз джашагъыз Джерде бир-биригизге.

Джер юсюнде кёб тюрлю рысхымдан сиз ашагъыз,
Анда тууб эм ёлюб, джашаулары бошагъыз.

Бири биринги алдай, хыйла, фитнала эте,
Ахыры аны ташлай, дуняны къоюб кете.

Артда уа сиз экинг да Мени аллыма келирсиз,
Хар биринг да ишингден Манга джууаб берирсиз.

Иги ишни этгенни джаннетиме салырма,
Аман ишни этгенден Мен дертими алырма».

Алай была аланы джаннетинден ташлады,
Бу дуняда сынамгъа аны бизге бошлады.

Андан бери ибилис джауду бизге, англайкъ,
Биз да алдатыб къоймай, кесибизни сакълайкъ.

Аджашдырыб иймесин, кеси динине буруб,
Уллукеллю этиб ол, хаман кюрешиб туруб.

Лагъымлары кёбдюле адамланы алдаргъа,
Этерин этсе кесин таза этиб джанларгъа.

Халкъланы бир-бирине ол юсдюрюб, къарайды,
Къарыусуз джерин билиб, алайчыгъын марайды.

Бирлени туююшдюред, бирлени урушдурад,
Кимин терсине буруб, акъылын къурушдурад.

Бир къауум да дерт тутад, бир къауум а зарлыкъны,
Халкъны къыйнаб, инджитиб, салыб анга тарлыкъны.

Бир къауум да джут болур, бир-бири хакъын ашаб,
Бир къауумла – къызгъанчла, кеслери ючюн джашаб.

Бирле да – махтанчакъла, кеси кёлюне джетиб,
Бирле да – кир ниетли, иблис къылыкъгъа кетиб.

Дагъыда аны киби кёбдюле хыйлалары,
Учу-къыйыры джокъду, мардасыз фитналары.

Барысыны да башы, эм аманы аладан -
Адамны халек этген бютеу да къылыкъладан,

Ибилисни къылыгъыд, эм биринчи башланган,
Аллах анга чамланыб, аны ючюн ташланган,

Кесин сыйлыгъа санаб, кёлю уллу болууду,
«Халкъдан мен артыкъма», - деб, ол акъылда турууду.

Ма олду чыкъгъан джери бютеу аманлыкъланы
Бир-бирлерин къырдыргъан, сыйсызы къылыкъланы.

Уллу кёллю юкню ол адамгъа бир кийирсе,
Кесича этиб аны, къанына бир сингдирсе.

«Мен» деб бир тохтаталса, уллугъа санаб кесин,
Аллахын унутдуруб, аны Джаратхан Иесин.

Ибилисни мураты озаманда толады,
Не кёб къуллукъ этсенг да – анга ма ол болады.

Налат берилгинчинге, ол бойсунуб болгъанды,
Къуллукъ этиб Аллахха, ол сыйыныб тургъанды.

Уллукёллю болганлай, Аллахына бойсунмай,
Кьуллугъу зыраф болду, ол буйрукъну онгсунмай.

Уллукёллю адамгъа Сыйлы Аллах къарамаз,
Ол кылыкъны кьоймаса, кюрешгени джарамаз.

Алаша этиб кесин сыйсыз, тѣбен кѣргюнчю,
Ол кылыкъдан кьутулуб, тазаланыб ѣлгюнчю,

Буйругъуна сыйыныб, Ол айтханны этгинчи,
Адам кесин сындырыб, ѣхтемлиги кетгинчи,

Адам бир джукъ да тюлдю, кьуру Аллахды Уллу,
Адам – кьуллукъ этерге джаратылган бир кьулу.

Ким болганын ол билиб, кеси орнун ангылаб,
Хар заманда, хар халда ол Иесине тынгылаб.

Джаратылган затлагъа кѣкде, джерде, хар къайда,
Сагъыш этиб ойлашыб, алыб аладан файда.

Аллахны затларыны учу, кыйыры болмай,
Башы, аягъы къайда, адам акъыл джеталмай.

Бютеу дуня кюрешиб, салыб бары къарыуун,
Кѣресиз ол къарыусуз, онгсуз болуб къалыуун.

Къачан къалай башланды, адам къалай билалыр?
Кимни акъылы джетер, сора къачан бошалыр?

Биз юсюнде джашаган бу джер гитче затчыкъды,
Джашау аны юсюне биринчи къалай чыкъды?

Джер юсюнде кѣб тюрлю миллетле келген, кетген,
Кѣзюулери бошалыб, бу кѣзюу бизге джетген.

Ханладан эм бийледен мында бири къалмады,
Муратха джетиб бири джерде джукъну алмады.

Бары да кетгендиле, дуня ючюн талаша,
Бири да ие болалмай, былайы бек тамаша.

Уллулукъгъа джетерге болганды умутлары,
Кѣбюсюню къалмады джер юсюнде джуртлары.

Ким келе, кими кете, бир хуртдакны джашайбыз,
Къучакъны кѣбге джайыб, бир марданы ашайбыз.

Джерде къадар халкъладан, биз аладан бирчикбиз,
Уллулукъ бармыд бизде? Топуракъда чирликбиз.

Кѣрюнсе да аламат хар ким кеси-кесине,
Сагъыш этсин – ол къалай кѣрюнеди Иесине.

Дуниягъа мен нек келдим, бу джашау деген неди?
Ёмюрлюк джукъ джокъ мында, келген бары ёледи,

Бютеу байлыгъын къоюб, чабыб, джортуб айланыб,
Узун болуб тюшеди халкъ аллына сойланыб.

Кесине сый чакъырыб, ол кесин уллу кѣрген,
Ол да халкъча болады, аджалы джетиб ёлген.

Не кѣб къучакъ джайса да, бир джукъгъа ие болалмаз,
Не бек аякъ тиреб да, бу дунияда къалалмаз.

Уллулукъну ким тартса, ол ёлор болуб сыйсыз,
Аллай адам иблисге нѣгер болур, ажымсыз.

Кесин тѣбен ким тутса, ёрге къуру ол чыгъар,
Сыйлылыкъда ол хорлаб, къалгъанланы ол джыгъар.

Сыйлы болургъа суйген, сый чакъырыб кюрешме,
Бир кюн топракъ боллукъса, миллет была эришме.

Ибилисни хыйласын ангылаб сакъ турайыкъ,
Ол суйген кылыкъланы, барын кери урайыкъ.

Аллах суйген затланы этерге кюрешейик,
Ибилисге алданмай, аны бла эришейик.

Джау болгъанын билейик, ол ызыбыздан къараб,
Бизге заран этерге, аягъыбызны мараб.

Я, Аллахым, Сен сакъла, ол бизни хорламакъдан,
Къыямат кюн аллынга нѣгер болуб бармакъдан!

КЮРЕШМЕ.

Сен тели бла кюрешме, аны терслигин санаб,

Къыздырыб ийсенг аны, къалырса башынг къанаб.

Акъялсыз бла даулашма, сен джукъ эталлыкъ тюлсе,
Ол тохтар, онглу болсанг, неда иги туююлсе.

Бир кере бир алдаса, иш этиб биреу сени,
Ол аны ауруууду, сакъ бол, бегит кесинги.

Экибетли адамдан бек сакъла сен башынгы,
Ол сени сатыб кетер, ашаб тоюб ашынгы.

Омакъ сёзлю адам да хазна сёзюн тутмайды,
Кука-кука сёлеше, бир акъялда турмайды.

Бетсиз сёлешсе тынгла, амалсыз болса тохтар,
Джукъ айтсанг телисине ол къызыб сени хорлар.

Зар адам кюйдюреди кёблени да, кесин да,
Дунияны тас эталса, аямаз ол несин да.

Харам болса уа адам, кеси башын бек сюер,
Андан артыкъны кёрсе, ичинден къара кюер.

Тюлкю сёзлю болгъаннга не азчыкъ да ышанма,
Ол сеннге ышарса да, сен ийнаныб, ышарма.

Ёхтем-кёкрек болса уа, тюзлюкню атын айтмаз,
Ол хорлаб бир тынчаймай, суууб артха къайытмаз.

Сёзчю болса, биреуден келиб санга этер тил,
Ол кете барыб сенден башхагъа да этер, бил.

Уллукеъллю болса да – тот басар, акъял къалмаз,
Сора ол ишлемесе, джюрек хакъны англамаз.

Кёзге бир кёргюзюгюз, къаллай тынчылыкъ болуред,
Хар ким англаб сёлешсе, миллет рахат солуред.

Акъялманлыкъны айтсакъ – барды аны бир чеги,
Телиликни айтсакъ а – джокъду аны бир чеги.

Адам улу къачан да джангылыргъа боллукъду,
Кесин тюзге санаб а, къуру тели турлукъду.

Чам бла айтылгъан затны, керти этме сен аны.

Телиге саналырса, англамасанг чамланы!

Джахил дерле деб кьоркьуб, гырылдаргъа кюрешме.
Артыкъсыз да билимсиз, билимли бла эришме!

Билим излеген адам – керти акъыл иесиди,
Аны табдым деген а – ол ажымсыз телиди.

Джауунга айтмаз затны, эм багъалы тенгинге,
Айтыб кьойма сен аны, сен бек сакъ бол кесинге!

Бир затны иги англа, сёзге уста – саугъады!
Бир затны да унутма, тили узун – къаугъады!

Кеси сыйын кёрмеген – ол керти насыбсызды.
Кеси кёлюне джетген – ол тамам акъылсызды.

Билим излеген адам – ол адамлай турады.
Ол зат анда джукъланса – сора хайуан болады.

Сыйы болгъан адамгъа илинмейин кьоймазла,
Ол кесин сакълаялса, ала сыйын оймазла.

Сыйлы адам кимд десенг – сыйны багъасын билген,
Кесинде кемликлени эслеб, акъылын бёлген.

Хар неден да багъалы саугъа берилди санга,
Анга джетген джокъду джукъ – ол акъылды, ангыла!

БИЛИРИНГ КЕЛСЕ...

Бир халкъны культурасын, сени билиринг келсе,
Орамгъа къара да кьой, билликсе кёзюнг кёрсе.

Сени кесингде адеб, ишленмеклик бар эсе,
Сен аны англарыкъса акъылынг да тюз эсе.

Халкъы къаллай болгъанын орам ариу кёргюзед,
Адеб-хурметни билген аланы эслеб сюзед.

Кюзгюдеча хар заты бек ариу билинеди,
Кесине уа хар миллет бир иги кёрюнеди.

Алай а халкъ терсейиб, баргъанын ол кёрмейди,
Адеб кьуруб барса да, эсин бёле билмейди.

Аз-аз адеби кете халкъ бузулуб тебрейди,
Ол адебни, хурметни не айыбны билмейди.

Джаш къауум бек тюрленди, кишиге тынгламайды,
Айтыргъа да къоркъаса, кеси джукъ англамайды.

Бу къарт англаб айтады, ол джашауну биледи,
Аманны игини да бизден иги кѳреди,

Дей билмез ол ойлашыб, зор кѳрюр бу сѳзлени,
Не ишинг барды менде деб джандырыр кѳзлени.

Къарт, орнунунгу танысанг иги боллукъ болурмед,
Деб, эрлей ачы сермер, анда акъыл толубед.

Ол халкъдан не излейсе, къартха кесин ышыгъан,
Билмегени джокъ аны, барын билиб бошагъан.

НЕ БОЛДУ?

Не болду биз миллетге, джукъгъан аурууму кирди,
Нек болуб къалдыкъ былай, биреу кѳзмю тийирди?

Башха миллетден бизге кѳчген болурму ауруу,
Динсизледен джукъгъанды, ишексиз, бир аман уу.

Кѳб миллетле джаратхан, ариу адеб эм хурмет,
Къайры кетди барысы: намыс, уят эмда бет.

Ариу, сыйлы джорукъну халкъыбыз нек ташлады,
Сайлаб сыйсыз къылыкъны, терсейиб нек башлады?

Не болуб къалды мынга, ол терсине кетерча,
Иймансыз, динсизлени былай юлгю этерча?

Динин, тинин ташларгъа адам хазыр кѳреме,
Орамда халны кѳрсем, къыйналгъандан ѳлеме.

Хайуан киби орамда, мешналары тохтатыб,
Ушакъны басадыла башхаланы сакълатыб.

Ичлеринден мурулдай, джукъ айтыргъа уа къоркъуб,
Джюрексине сакълайла, тѳзюмлери да къуруб.

Къызчыкъла да къартланы теблерге аз къалалла,
Аякъларыны юсюн баса-баса озалла.

Кенгден джол къоюулары, аланы эркишиге –
Къайры тас болуб къалды? Сен бир ойлаш бу ишге.

Былагъа не айтырса орун бере билмеген,
Не къартха, не сакъатха джол къояргъа суймеген.

Кеслерине таб болса, башханы исдемеген,
Адамлыкъны сакълайым, мен адатта дедеген.

Адам къачын кёрмеген, сора ол адаттамыды,
Биз хайуан халкъа кетиб, огъесе андаттамыды?

Аллай миллет, билмейме, сора ол халкъ болурму,
Хакъ джолкъа ол тюзелиб, адеб, намыс турурму?

Тюзлюк сан этилмейди, ол адет къурутулду,
Адам къачы, хурмети деген сёз унутулду.

Хар ким бир-бирин марай, эрши къарай джашайла,
Бир-бирин кёрюб болмай, джануарлагъа ушайла.

ТЕРСАКЪЫЛ.

Биз некбиз былай тюрлю, терс акъылкъа джабышыб,
Мен айтханча болсун деб, оюмуна къарышыб .

Хар ким да акъылына аллай бир нек базады?
Бири бирине уру сора ол нек къазады?

Некди ол уллукёллю, акъылына таяныб,
Къуру кеси бичгеннге, оюмуна ийнаныб.

Нек турады ол бегиб, кесин санаб ол тюзге,
Адатлагъа къарасанг, халкъ барад кетиб тюзге.

Кёбюсюне къарасанг, акъылына базабды,
Миллет анга таяныб, джаханимге азыкъды.

Акъылларын джаратыб, кёб халкъла шашыбдыла,
Эм акъыллы бизбиз деб, ала къатышыбдыла.

Нек керекди зорларкъа, менича бол сен да деб?

Бирча сагъыш этейик бютеу халкъ да, мен да деб.

Этмесе, дауур ачыб, бир-бирине хырылдаб,
Сен аллай, мен быллай деб, бир-бирине гырылдаб.

Уллу Аллах юретген акъылны ол сан этмей,
Тюз джашаргъа уа аны, кеси акъылы джетмей.

Акъылы болгъан адам хаман мен деб турурму,
Акъыл сёзге тынгламай, аны кери урурму.

Керти адам Аллахы буюргъаннга эс бёлюр,
Сора тюз джолда джюрюр, ол джолда ариу ёлюр.

Халкъны Джаратхан Аллах бир акъылгъа, ниетге
Джыялмаймы къойгъанды, кючю джетмей миллетге?!

Сыфатла башха кирик, акъылны этди башха,
Бирча сагъыш этерге буюрмад къартха, джашха.

Уллу кёллю кимд десенг – акъылына базгъанды,
Башхаланы джаратмай, халкъгъа уру къазгъанды.

Уллу Аллах зорларгъа – Ол кёрмейми турады?!
Зорлукъ этиучю адам – ол законну бузады.

Халкъланы бир акъылгъа сора Ол нек джыймады,
Бирча оюм болсун деб, мюйюшге нек тыймады?

Кючю джетмейми къалды, алай этерик болса?
Адам рахат джашаред, Аны закону толса.

Акъылгъа базыб адам, башына палах алад,
Сора даугъа киришиб, халкъгъа къыйынлыкъ салад.

Аллахым туурабыздан бизге къараб турады,
Сора акъылы болгъан эсин Анга бурады.

Ол кеси акъылына таяныб да къалмайды,
Джаратхан Аллахындан кесин ёрге салмайды.

Хар кимге бирер тюрлю акъыл бериб къарайды,
Джаратхандан уяла ким билир деб сынаиды.

НЕК ЁЛЕЛЛЕ?

Адам акъыллыд дерге, билмейме боламыды?
Сагъыш этсенг акъыллы, бир-бирин кырамыды?

Акъыл иеси биреуге аман акъыл тутамыд,
Джюреги да тар болуб, зарлыкъ этиб турамыд?

Бир-бирине аманны хаман ол нек кыуяды,
Башхала бла кюрешиб, ол бетин нек джояды?

Адамла да, джер да тенг – аланы нек б  лелле,
Джерле, к  ралла ючюн ала к  ан нек т  гелле?

ХОНШУ ДЖАШАУ.

Хоншула бла джашайбыз, уруш-т  йюш этмейин,
Келиширге кюрешиб, гурушхаг  а кетмейин.

Алай а бир-бирине джюрекле ачык   т  лле,
Бери ачмасала да, ала т  йюлюб  ле.

Тийме манга, эй, хоншу, мен ышанмайма санга,
Дегенча, кынгыр к  арай, джашайдыла мынгая.

Барыб бири биринде олтург  ан адет джок  ду,
Хоншу хоншуну с  йген бармыд - дерге боллук  ду.

Барыбыз да ийнанган Джаратхан Аллах эсе,
Некди ара блай сууук  , динибиз да бир эсе.

К  арангыла, джахилле динден узак   хапарсыз,
С  лешмейин турмайбыз, с  лешебиз мадарсыз.

Сорсанг а хар бири да – муслиманма дерикди,
К  айдам, к  арнаш, десенг а, джанына тиерикди.

Муслиманлык  дан аны болмаса да бир шарты,
К  арасанг динден к  уру, муслиман – джангыз аты.

Халк  г  а к  араб туталла ала тутхан динлерин,
К  уран, хадис айтхан деб, иймейдиле эслерин.

Элни джахил адетин санайла ала т  зге,

Керти динден хапарсыз, тюрю къарайла бизге.

Уллукейлю туралла, тюз динни исдемейин,
Къаллай эсе да аны бир кёрейик демейин.

Ариу алтын эсе да, ала аны билмейле,
Кенгден аманны къуя, анга джууукъ келмейле.

Къуран келген заманда аджашханла къачханча,
Тамам алай къачалла, алагъа джау чабханча.

Рыслагъанмы этелле, алай къачарча юркуюб,
Джер-джерде къуджур сёзле айланадыла бюркуюб.

ЗАРЛЫКЪ.

Зарлыкъ бир аман отду, кеси юйюн джандыргъан,
Ол бир джашырын окъду, таууш этмей, джатдыргъан.

Эслеб, бек сакъ болмасанг, ичингден от саллыкъды,
Кеси юйюн кюйдюрюб, башхагъа да барлыкъды.

Джилтинчикни да джукълат, ол уллу от болгъунчу,
Кёб джерлеге джайылыб, юйню ичи толгъунчу.

Ол къыйынлыкъ аурууду, иесин халек этген,
Сора артда зараны башхалагъа да джетген.

Мешхуд кесинден кюйюб, къабыннганча – къабынад,
Ол джюрекни ичинден, теренден чыгыб джанад.

Тышындан башлаб джанса, джукълатыргъа болады,
Ичинде, ташада уа кёрюнмейин къалады.

Ташада ишин этиб, бери алай чыгъады,
Сакъ болуб джукълатмаса, ол кёблени джыгъады.

Биреу кече, билдирмей, джашырын от салгъанча,
Юй иеси да хапарсыз, билмей кюйюб къалгъанча.

Зарлыкъ да тамам алай от салыргъа сюеди,
Бир джарлы да англамай, зарлыкъ отда кюеди.

Зар джюрек – ол ёртенди, хар затха от салыучу,
Башхаладан эсе бек кеси кюйюб къалыучу.

Ол бир аман аурууду, дохдур да джарамагъан,
Ненчасына барса да, бир зат да англамагъан.

Башханы къабындырса, джукълатыргъа боллукъду,
Кеси аны ичинде, таймай, кюе турлукъду.

Ол джюрекни нетеди, тегерекге от салгъан,
Кеси да къутулмайын, ичинде кюйюб къалгъан?!

Зар кез аман аурууду, башынгы сакъла андан,
Сен тилекни къурутмай, Джаратхан Аллахынгдан.

Аны англар керекли, кёбле джарсыйла андан,
Хайыр да табалмайын дохдурдан не дармандан.

Ол къыйынлыкъны сала дуняда джашагъаннга,
Джаннетге джол болурму, зар кез бла ашагъаннга?!

ИЧИ КИР.

Ненчаны мен мараргъа юретдим джаным ауруб,
Артда ала чабдыла, садакъны манга буруб.

Ненчаны мен сыйладым, бериб дин-тин ашымы.
Артда кючден къутулдум, къачыб алыб башымы.

Сора узаймай ала чачыу-къучуу болдула,
Сан бирлери болмаса, бу джуртладан къурдула.

Киргенме мен тешике, джашайма андан чыкъмай,
Ала ачы ууларын энтда къоймайла джакъмай.

Ичи уу болса джылан, ууун иймейин болмаз,
Башын сыласанг да ол, сени урмайын къоймаз.

Ариу бал берсенг да ол ичи уугъа – уу болур,
Кир, ийис болса ичи, тышына аны солур.

Зар джюрекли джыланла таурухланы джыялла,
Джомакъланы айтханча, орамлада джаялла.

Джашыртын къабхан итча, артдан-алдан къабалла,
Бу къадар къуджур сёзню ала къайдан табалла?!

ДЖЮРЕКНИ ТИЛЧИСИ.

Тил джюрекни тылмачыд, ол андагъын береди,
Аны келечи этиб, бил, джюрек джибереди.

Тилде не терслик барды, аны джюрек къоймайды,
Ол тебериб турмаса, тил къайгъыны къурмайды,

Анда джокъду бир айыб, къоймагъан а джюрекди,
Тилни къоуб, айыбны анга этерге керекди.

Кирсиз джюрек джиберсе, ариу хапар келтиред,
Аман джюрек джиберсе, эрши хапар джетдиред.

Халкъда тили узунла берелле тахсаланы,
Джюрегинги тилчиси – тилди, сакъла сен аны.

Алгъа джюрекни сакъла, аман акъыл алмасын,
Аны сакълар керекли, кирден толуб къалмасын!

Ол аман джюрек болса, зарлыкъ ууун атады,
Тели да сылхырлыкъдан, сени-мени сатады.

МАХТАНЫУ.

Адам къалай махтанад, неси бард махтанырча?
Ол кёкденми тюшгенди, махтаугъа тахтанырча?

Къалгъанлача туумайын, башха тюрлюмю тууду?
Ол къагъанакъ заманда аны кирин ким джууду?

Не затына махтанад, бармыд махтаныр заты?
Къалгъанлача аны да табмадымы бир къатын?

Сыртындан тюшюб джатыб, турмадымы ол джылай,
Барысын да унутуб, энди махтанад джырлай.

Тыпыр-тыпыр эте ол, санчыкълары кымылдай,
Энди уа айланады ол махтаныб, гырылдай.

Ол тюбюн да толтуруб, андан хапары болмай,
Тургъан заманы кетди, эсинде джугъу къалмай.

Унутубму къойгъанды ол затланы барысын,

Сан этмейин кѡоярча, аны табхан анасын.

Энди уллу болгъанды, керек тюлдю бир киши,
Ол алапат джашайды, сейирликди хар иши.

Не аурурукъ болмаз ол, джарлы боллукъ да болмаз.
Халкъгъа келиучю аджал, анга келиб да къалмаз.

Джаратхан Аллах была ол сѣз бегитгенмиди,
Аурутмай не ѳлтюрмей туруп сѣз бергенмиди?

Неда ол махтанырча, анда орну хазырмыд?
Бир гюнахы да болмай, Аллах анга разымыд?

Уллукѳллю болурча, белгилимид ахраты,
Бу джаннетли адамды деб джазылыбмыд аты?

Джанны къалай берири – бармыд андан хапары,
Белгилимид къабырда аны къалай джатары?

Къыямат кюн базманда гюнах-сууаб чекгенде,
Къалай болур билемид, анга кѣзюу джетгенде?

Аллахыны аллына не бет была сюелир,
Билемиди сора ол, окюн не сый берилир?

Сагъыш этиб къарасанг, ол затладан хапарсыз,
Кеси-кесине базыб, къарыуу джокъ мадарсыз.

Ары-бери арала, кѣзлерин да ачалмай,
Ахыры джан бермеймид, аджалындан къачалмай?

Ахыры ол кетмеймид, сѣзюн бери айталмай,
Кереклинг бармыд десенг, ол сѣзюн англаталмай?

Дарман излей джанына, тѳгерегине къарай,
Кишиден хайыр болмай, джанын береди алай.

Ма ол кюнюн унутуб, къаллай халгъа джетерин,
Ол эсине алмайын, къаллай халда кетерин.

Бу затланы барысын къалай кѡояд унутуб?
Уялмайын, махтанад ол ийманын кѡурутуб.

САГЪЫШЛА.

Къоймайла мени хаман тюрлю-тюрлю сагъышла,
Тынчлыкъ бермейле меннге орамда къызла, джашла.

Блай орамгъа къарасанг, бир къуджурла баралла,
Джорюшлери бир тюрлю, джюрегинги джаралла.

Бир сейирле баралла, къолла, санла да ойнай,
Кесин джыйыб баралмай, ары-бери да аунай.

Айыб-бюсюреу деген, кёлюне да келемид,
Элинг къараб турса да, къулагъына киремид?

Баргъанына къарасанг, бу адаммыд дерсе сен,
Сыфатында оюм джокъ, бу хайуанмыд дерсе сен.

Башына къарасанг а, бир тюрлюле этеди,
Ол орнунда туралмай, тегерекге кетеди.

Ары-бери бурула, джокъду айыб эсинде,
Башы тюшюб кетмейин, къалай турад кесинде?

Орамда даууру уа, сау тийрени толтуруб,
Маллагъа кычыргъанча, къайдан тургъун олтуруб!

Тюбесе да, адамча, саламлаша билмейди,
Тынчлыкъ-эсенлик сорсанг, тыйншлы джууаб бермейди.

Къуру кеси болмаса, башха киши кёрмейди,
Ким болса да орамда, ол ушагъын бёлмейди.

Къыз тиширыу болса да, уят дегенни билмейди,
Джукъ айтыргъа болмайды, аны ариу кёрмейди.

Орамда халны кёрсенг, аман болады кёлюнг,
Заман аллай болгъанды, эрши кёрюнед сёзюнг.

Эринчекден ёлелле, айтмазла алгъа атлаб,
Мындан ары кычырыр, сау тийреге хахайлаб.

Мешнаваны кычыртыб, кече ара болса да,
Сау тийрени сагъайтыр, халкъ тынчайыб турса да.

Мешнасында музыка ол хахайлай ётеди,

Бютеу элни сагъайтыб, дюнг-дюнг эте кетеди.

Халкъ ариу кёремиди, къулагъына кирмейди,
Ангысы джетиб аны, хатер эте билмейди.

Кюнден кюннге аманнга кетиб барад джаш къауум,
Адамлыкъ деген ёлюб, къууанч этеди джауум.

Алай была излейди джокъ этерге халкъланы,
Окъ-тоб атыб кюрешмей, кесинден къалгъанланы.

Неда умут этеди бизни малла этерге,
Хайуанны джекген кибик, ала бизни джегерге.

Сагъыш этиб алайын англагъан кёрюнмейди,
Хазна кишини эси ол затха бёлюнмейди.

Хар кимни да къайгъысы – сабаны, малчыкълары,
Къулагъына кирмейди аны балачыкълары.

АДЕБСИЗ.

Адебсизден адеб излеу – ол телилик кёреме,
Озаманда сен терсге чыгъыб къаллыкъ кёреме.

Ол суйгенча турмасанг, кесинг тели болурса,
Андан адеб излесенг, гурушхадан толурса.

Аны ол англаялмаз, ангысы джетиб анга,
Сени терслеб тохтар ол, кёлюн къалдырыб санга.

Бери айланыб сени уллукёллюге санар,
Адеб-хурметни билмез, кёзлери санга джанар.

Сейирди аны иши, хар кимге адеб окъур,
Ауаз берирге чабар, кесине болуб сокъур.

Джахил болубму этед, джетмейин аны эси,
Хар кимни нек терслеиди, терс болгъанлай ол кеси?

Уллукёллю болурму, кесин иги англамай,
Кеси джанын унутуб, аны иги ойламай.

Терс болуб мен айыблы болурма деб, уялмайды,
Адебсиз ишлерини бирине да уянмайды.

Сен да, мен да, ол да терс – тюз адамны кёрмейди,
Не кьадар сен игилик этсенг да, сый бермейди.

Хо, сен аламатса деб турсанг, аны сюеди,
Ол кенг кьарай билмейди, кьуру кесин кёреди.

Ненча кере кесим да тюшгенме аллай халгъа,
Межгитде имам этиб, салгъан заманда алгъа.

Таймаздан бир адебсиз, ол ауузун тыймай эди,
Тюз аллыма олтуруб, джунчутуб, кьоймай эди.

Анга киши тохта деб, бир джукъ да айтмай эди,
Мен не кьадар айтсам да, кьулакъгъа алмай эди.

Мени суймеген кьауум, мени терс эте элле,
Аны тыяр орнуна, онгсунмай кете элле.

Джукъ айтсам, суймеелле, аныча акъылсызла,
Бир тукъумдан болгъанла, аныча ангысызла.

Акъылы болмаса да, аны джанлы болдула,
Хакъны сан этмедиле, телиге харс урдула.

Ол азаб бере эди, ауузума чабыб хаман,
Анга бир джукъ айтсам а, мен бола эдим аман.

Мени эл салгъан эди, сайлаб чыгъарыб алгъа,
Мен бойнума алгъанем, не бареди алагъа?

Къыйын кёреме джашау, тюзюн айтама десенг,
Телини кьой да олтур, тыйншлысы олду, билсенг.

Ахлумда да, бек азды тюзюн айтсанг англагъан,
Билиб айта болур деб, адеб сёзге тынглагъан.

МУРАТЫМ.

Къарнаш-туудукъ кьоймайын, мурат этдим джыяргъа,
Терсеймей турсала деб, сыйлы джолда тыяргъа.

Гитчеликде, аллында бойсундула, тынглалла,
Уллая барыб артда сан этмелле, джанлалла.

Сора ала тебрелле бирем-бирем абыныб,
Сюдлюк, джоллукъ болдула, шайтан джолгъа алданыб.

Хакъдан тайгъан игитда, абынмай къалай къалыр?
Ассы джолну сайлагъан – ол къалай насыб алыр?!

Окъуб, билиб хар затны – гюнахны эм сууабны,
Сора ташлаб, сан этмей, Кыйямат кюн джууабны.

Мен бюсюреу табмадым, не дыгалас этсем да,
Тюз джолгъа тюшселе деб, къадалыб кюрешсем да.

Нюр суудан ичиб ала, бир къуджурла этдиле,
Багъа бере билмейин, аны бокълаб кетдиле.

Къартлыгъымда саулукъсуз, сюелиб юслерине,
Аурусам, арысам да, къадалыб дерслерине.

Джылларымы талайын, ала ючюн ашырдым,
Кёлкъалдымы да айтмай, билдирмейин джашырдым.

Билимни сыйын англаб, багъалата билселе,
Таза сууда джууунуб, аны ичине кирселе,

Ол затха акъыл джетсе, Уллу Аллах джакъларед,
Шайтанлагъа къошмайын, тюз джолунда сакъларед.

Ол иймандан болгъанын кёб адам билалмайды,
Къарасууну бокълайды, насыблы болалмайды.

Нюр сууну таза тутхан– ийманын бегитеди,
Джахил а джукъ англамай, аны бокълаб кетеди.

Иш былай болуб къалды, муратыма джетмедим.
Ахыры мен аладан къолай къууанч этмедим.

Кесинги бек къыйнама, эртдеден да алайды,
Кёбле ахлусун къоюб, башхаланы сайлайды.

Ёмюрден адет алайд, бурундан бери башлаб,
Расулну ахлулары къойгъанла аны ташлаб.

Аны была тохтамай, джау болуб да чыкъдыла,
Нёгерлерин да туююб, рахын этиб джыкъдыла.

Мухаммад файгъамбар да ма аллай халгъа тюздю,
Эм биринчи ахлусу джаулукъ этиб туююшдю.

Меккяда джашау бермей, азаб бериб тургъалла,
Аны джокъ этер ючюн, кёб хыйлала кьургъалла.

Аланы умутлары, тас этиб кьурутургъа,
Джерде аты айтылмай, Расулдан кьутулургъа.

Къысталгъан да этмединг, туююлмей да тураса,
Кёлюнг къалыб, алагъа гурушха бош кьураса!

ТЕРС КИМДИ?

Биреу биреуню суймей, башласа ол илиниб,
Сора ол терс болгъаны къалсын санга билиниб!

Тюз адам кюрешмейди, илиниб бир кишиге,
Джарашуулукъ излейди эркекге эм тишиге.

Ким илиниб тебресе, сен бил, ол терс болгъанын,
Кёрсенг аны дау салыб, къайгъы излеб тургъанын.

Соруб да сен кюрешме, терсни-тюзню айырыб,
Терс тебрейди тохтамай, эрлей джелке къайырыб.

Тюз адам бир заманда къайгъы излеб турмайды,
Чюйреакъыл адамча, тюзню терсге бурмайды.

Къайгъычы болса джюрек, андан сен джукъ сакълама,
Терслигин ол бойнуна аллыкъды деб, къарама.

Тюз адам кюрешеди хар нени да басдырыб,
Къайгъычы болса къояр бютеу элни шашдырыб.

Къайгъычы тынч турмайды, къайгъы излеб турады,
Тюзню, кертини да ол хаман терсге бурады.

Джюрек къайгъычы болса, ол ишлейди терсине,
Ол англагъан кьуб-кьуру – таб болсады кесине.

Келишмей терс акъылгъа, дау ол себебден чыгъад,
Тюзню, терсни билмез ол, аны ичи чыгъанад.

Тюз адам даулашмайды, муратыча болмаса,

Къайгычы рахат болмайд, кеси айтхан толмаса.

Алай а халкъ англамай, тюрлю багъа береди,
Терсни тюзге санаб ол, тюзню терсге кёреди.

Къайгыны чыгъарганны, терс ниети болганны,
Иги англай билмейди, ичи кирден толганны.

Терсни-тюзню айыра бек аз адам биледи,
Кёбле терс джанлыдыла, тюзню азы кёреди.

Сан бир насыбы болгъан ол затха эс бёледи,
Керти терс ким болганын акъыл иеси кёреди.

Илинирге чабханла, биреуде къазыб айыб,
Акъыл болмай этелле, ала тюзлюкден тайыб.

Тюзлюк джолу – айтыуду, сен даулашыб кюрешме,
Джумшакъ айтыб ангылад, андан ары эришме!

Уллу Аллах Кеси да, къуру айтыб къояды,
Тели даугъа киришиб, Аллах джолун ояды.

Бизни Джаратхан Аллах, кишиге зор этмейди,
Даулашыучу къауумда анга акъыл джетмейди.

Айтыб англатыб сора, суюгенингча эт дейди,
Сайлау бизде къалады – ойлашыуну теджейди.

КЕСИНГИ КЁР.

Башхаланы сюзерден алгъы бурун, мубарек,
Сен кесинги таныргъа эмда билирге керек.

Биреуню сюзген адам – ол базады кесине,
Кесим а къаллайма деб, келмейд аны эсине.

Адамланы сёгюучю адамда сый болурму,
Окъууу кёб болса да, адамлыгъы толурму?

Аны эси элдеди, хар къайдагъын ол кёрюб,
Къабырдагъы болса да, дуниядан кетген ёлюб.

Ол сыйын тюшюреди, кеси-кесин сындырыб,
Сыйлы бола тургъанча, адамлыкъны тындырыб.

Акъыл иеси болмаса, адамлыгъы болалмаз,
Не къадар окъуса да, окъуу джукъгъа джарамаз.

Башхалагъа сый бермей, кесини сыйы болмаз.
Не кюрешсе да аны ийманы, дини толмаз.

Акъылы болгъан адам, киши была кюрешмез,
Биринчи кесин кёрюр, халкъгъа табсыз сёлешмез.

Кесин кёрмей башханы сёгюучю адам хаман,
Ол иги къалай болур, олду кимден да аман.

Джюрегине къарасын, анда болурму зарлыкъ,
Нек кюрешед эл была, джокъ эсе анда тарлыкъ.

Аны ичи дерт болуб, кирин бери тегеди,
Тюзню-терсни айырмай, ол барысын сёгеди.

Джюреги къара болуб, аны халкъгъа джагъады,
Сыфаты да суююмсюз, бет къаны да къарады.

Биреуге уа чабады къадалыб сюд этерге,
Сюемид сюд этилиб, джаханимге кетерге?

Уллу Аллахны орнун алыргъа нек чабады,
Ол кесини кирлерин биреуге нек джагъады?

Аллах аны бойнуна аманатмы салгъанды,
Ол Аны аманатын бойнунамы алгъанды?

Аманатын баджармай, къалама дебми уялад,
Кесине джукълаб туруб, башхалагъа нек уянад?

Аллах андан сорур деб, ол къоркъгъанмы этеди?
Хар кимни да оноуу анга уа нек джетеди?

Бары да бош болурму, Судья барды алагъа,
Башынгы оноуун эт, сюд этмей башхалагъа!

БАШХАСЫ НЕДИ?!

Джер юсюнде джашайла джаныуарла адамла да,
Бир-бирине чабышыб, келишген джокъ ала да.

Джаныуарда акъыл болмай, англамай талашалла,
Бир-бирин аны ючюн, ашаялгъан ашайла.

Адамла да алагъа нек келишиб къалалла,
Акъыллары бар эсе, сора нек талашалла.

Эки хайуан тьююшсе, ол хорланнган джанлайды,
Хорлаялмаса адам, аны ичи къайнайды.

Ол анга дертли болуб, ёмюрю унутмайды,
Андан тертин алмаса, джюреги хош турмайды.

Джюз тюрлю лагъым была дертин алыргъа излер,
Аны кечиб къоялмай, анга тишлерин билер.

Башха мадар табмаса, тил этер да тутдурур,
Неда дерт алыр ючюн, аны джерге джутдурур.

Джаныуарла бир-бирлерин ач болсала ашайла,
Адамла уа унутмай, джюрек къайнай джашайла.

Хайуанладан башхасы дерт тутханы болурму,
Джюреги къайнай тургъан, ол адамча солурму?

Кийик джаныуардан эсе, адам аман болады,
Аны ичи зарлыкъдан, дертден, кирден толады?

Хар кимни суюгенича нек болмайды къояргъа,
Аныча болмагъанны нек керекди сояргъа.

Бир миллет бир миллетни керекмиди джауларгъа,
Хар ким кесин тюз этиб, сиз терссиз деб дауларгъа.

Терсни-тюзню айырлыкъ Аллах Кеси тюлмюдю,
Мында бири бирине сюд этиу — ол тюзмюдю?

Аллах Кесини халкъын бош этди, зорламады,
Кючю джете турса да, кишини хорламады?

Сора биз сюд этмесек, Ол Кеси джукъ кёрмеймид?
Чабыб, биз айырмасакъ терсни-тюзню билмеймид?

Муъминлени алсакъ да джюреклери къайнайды,
Бир бедишлени табыб, хар ким тилин чайнайды.

Айхай, билиб айтса уа, шайтан ууун салганды,
Аны сюер орнуна ол джау болуб кьалганды.

Асыры кьарангыдан кесин тюзге санайды,
Джау болуб кьарнашына анга кьынгыр кьарайды.

Ол уаххаб, бу суфийди, сора кеси уа кимди,
Не башы тюз ишлемейд, неда акьылдан кемди.

Акьылы толу адам киши была кюрешмез,
Артыкьсыз да билимсиз киши была эришмез.

Кьралланы алсакь да, бир-бири бла талашыб,
Хар ким кесин тюз этиб, законуна кьарышыб.

Сора бир бёлек джылдан ол закон да ёледи,
Ёлмей хама сау тургъан Керти Закон келеди.

Алай эте барлыкьды кьыямат кюннге дери,
Законла келе-кете, Тюз Закон чыгъа бери.

Дагьыда аны тюртюб, шайтан законла кьурай,
Энтда Тюз Закон келиб, шайтан законла кьорай.

Алай эте тургъанлай кёк да, Джер да оюлур,
Озаманнга Джер юсю бары бирден джоюлур.

Ийнанган киши кьалмай, барысы да ёллюкдю,
Ахыр заманны кьуру гяур кьауум кёрлюкдю.

ДЖИГИТЛЕ.

Кьаллайла джюрютелле мешналаны джаш кьауум,
Аланы баргъанларын кёрмесин мени джауум!

Аллахын не адамын танымайын барады,
Асры уллукёллюден, учаргъа аз кьалады.

Орнундан тебреселе, аны кёкге секиртиб,
Джолоучуну юсюн да, кьара зea кир этиб.

Джигит джашды, батырды – кёрюр бурну кьанаса,
Учуб да барыр эди, машинасы унаса.

Балчыкь, букьу болса да, кьулагьына кирмейсе,

Юсюнге чачды, кетди, ол геройду, не дейсе?!

Джукъ айтыб а бир кёрчю, ол орнунгу табдырыр,
Не этсе да тёмесенг, санга исси къабдырыр.

Ол джарлы мешнаны да, ары-бери учуруб,
Эрлей чотдан чыгъарыр, элтиб бир джерге уруб.

Аны алай учурса, кёкге джетеди кёлю,
Алай эте келир да, бурну къанар да ёлю.

САБИЙ ЁСДЮРЮУ.

Сабий ёсдюрюу бизде – ол джукъгъа саналмайды,
Аны тамбласын киши къулагъына алмайды.

Хайуанны тойдургъанча, аны къарнын тындырса,
Юсюн да омакъ этиб, маймулча джасандырса,

Бир малны бакъгъан кирик, аны багъыб семиртсе,
Тин кийириб анга ол, ёрге-энгишге секиртсе,

Хар бир этген хатасы анга кюлкю кёрюнсе,
Гитчеликден огъуна хаталагъа юренсе,

Аман сёзлерине да къараб къууаныб турса,
Айыб, гюнах сёзлерин барын кюлкюге бурса,

Сабийди алкъа ол деб, турса ол аны бошлаб,
Артда сора хайуаннга ол да къалмазмы ушаб?

Бир малны ийген кирик, орамгъа ийиб къойса,
Сора андан не хайыр, ол аны бетин джойса?

Бетин джоймай не мадар, адебден къуру болса,
Адебден хапары джокъ, хайуан къылыкъдан толса,

Ата-ана ёсдюрюб, аны уллу этелле,
Ач-джаланнгач этмесек болду дейле, кетелле.

Малны багъыб ёсдюрсенг, ол бир джугъунга джарар,
Аман бала ёсдюрсенг, ол бир бёрюча къарар.

Ол не хали юренир, орамгъа бошлаб къойсанг,
Атыб къоюб сен аны, орамда да бир джойсанг?!

Ол бир аман школду, джашланы халек этген,
Хар аманны юрениб, хайуанны озуб кетген.

Ата-ана сан этмей бошлаб, къараб туралла,
Сора артда уа ала таргъыу, джылау къуралла.

Джашла уа джукъ билмейле – не динден, не дуниядан,
Къайдан билсин сора ол, болмагъанны уяда.

Аланы ёсдюргенле, ала джукъ билемилле,
Не диннге, не адебге, сора эс бёлемилле?

Кеси билмеген затны къалай берир алагъа,
Уяда болмагъан зат, къайдан джукъсун балагъа.

Ата-ана къайгъы уа – башха затды, билебиз,
Баласын атды, кетди – дуния малды, кёребиз.

Анасы сатыулада, бютеу Сибирни аулай,
Баласы да орамда, телича халкъны алдай.

Кими ичгичи бола, кими бола наркаман,
Хар затха бар бир кёзюу, бошалды сабий заман.

Ол бери бурулурму, бузулса аны къаны,
Ол ёлсе сора къалай джууаб бералыр джаны.

Къызы къайда айланад, ол къулакъгъа кирмейди,
Неле этиб айланад, андан хапар билмейди.

Джашы тели тууарча, орамлада сандала,
Анасы да сатыуда, сом къайгъыда айлана.

Сора бала бузулуб, хата этиб тутулса,
Джыйгъан сомларын барын берир, ол бир къутулса.

Алай была кыйынын, ол анга джоуб бошар,
Ол джетмесе уа анга, ёнгкюч алыб да кьошар.

Сохандан, сарсмакъдан да, таза этер баласын,
Шашхынлыча кычырыр, тели нени англасын.

Сабийле ёсдюрюуню арты былай болады,
Оу-шау болуб кюрешиб, сора бушуу толады.

Сабийликде бошласанг, артда уа ол джылатыр,
Адам этиб ёсдюрсенг кѳууандырыр, джырлатыр.

Ата-анагѳа бала Аллахдан аманатды,
Аны атыб кѳойсала, ол анга хыянатды.

Ала ючюн ахратда джууабха тартылырла,
Тюз джолгѳа салмасала, азабха атылырла.

ТЕЛИГЕ ТЕЛИ КЕРЕК.

Бурун бир эл болгѳанды, халкѳы рахат джашагѳан,
Бир-бирлерин англашыб, ашны бирге ашагѳан.

Элде баред бир патчах, оноу этген алагѳа,
Ариу халда джашатхан, болушуб адамлагѳа.

Баред анда бир кѳую, эл барысы суу ичген,
Сора бир хыйнычы да, ойлашыб былай бичген.

Элни джыйыб айтханды: «Бери хыйны атама,
Мындан ичиб шашмагѳыз! Сизге хакѳны айтама».

Ийнанмай андан ичиб, сора эл саулай шашды,
Патчахларын джаратмай, бютеу эл кѳаугѳа ачды.

Патчах андан ичмеди, таза сууу бар эди,
Ол андан ичиб турду, аны хазыраб эди.

Сора была патчахны хаман сѳгюб башлалла,
Аны шашханнга санаб, аны кери ташлалла .

Не этерге билмейин, патчах таргѳа тыйылды,
Эли анга тынгламай, ол мюйюшге джыйылды.

Сора ол акѳыл этди суудан ичиб кѳояргѳа,
Ол да алача болуб, бетни бирча бояргѳа.

Сора ол суудан ичиб, кѳалды алача шашыб,
Бары бирча болдула, эл барысы кѳатышыб.

«Ма энди патчахыбыз аязыды, тюзелди,
Джашагѳан элибиз да, бек алапат тюз элди», -

Деб ала кѳууандыла, патчахха разы болуб,

Сора кѡаугѡа тохтады, эл да басылды солуб.

Алай а ол шашханла тынч кѡалай турур элле,
Башха тюрю бир затла табхан а болур элле.

Халкѡа, элча болмасанг, не акѡыллы болсанг да,
Телиге чыгѡар атынг, билим была толсанг да.

ЭРКИШИЛЕ КѡАЙДАДЫЛА?

Эркишиле кѡайдалла, аланы нек кѡрмейбиз?
Излесенг да табмайса, кѡрюрге уа кюсейбиз.

Кѡайры тас болгѡандыла, ала кѡайры кетдиле,
Эркишиге келишген кѡылыкѡаны нетдиле?

Былай сынаб кѡарасанг, кѡуру сыфат эркиши,
Эркиши хали болгѡан кѡрмезсе хазна киши.

Эркишиге ушайды кийими эм сыфаты,
Эркишича джугѡу джокѡ, болмаса кѡуру аты.

Эркишиге келишген бармыды, кѡремисе,
Керти эркиши кѡайда, эсинги бѡлемисе?

Кѡатынла была тура, кѡатынлагѡа ушалла,
Эркиши кѡылыкѡаны, хазна кѡоймай бошалла.

Кѡарасанг, хар юйде да кѡатынлалла оноучу,
Сора ала айтханнга эркишиле джортуучу.

Эркиши ауузун ачыб, ол айтханнга тынглайды,
Башханы эштмесе да, аныкѡын а англайды.

Тюзюча ачыкѡ айтсакѡ, эркиши анга кѡулду.
Эркиши тиширыуну тузагѡына тутулду,

Кѡатынла кѡатыш юйде биргелерине тура,
Ала да эрлерине, хаман лекция кѡура,

Ол да анга тынгылай, эс ийиб, ауузун ачыб,
Ол да доклад бардыра, силегейлерин чачыб.

Артда аны сѡзлерин, уялмай айтыр хар кѡайда,
Айыбды деб ангылаб, тынгаб кѡоймаз алайда.

Бусагъатда тиширыу болду юйюр тамада,
Эркиши уа помощник, ол юйюрге, алада.

Эркишилени табдыкъ къалай тас болгъанларын,
Къатынлагъа бойсунуб, бузулуб къалгъанларын.

Алайсыз боллукъ болмаз, къаугъала ачылырла,
Бойсунмаса къатыннга, узаймай чачылырла.

Шиша кёзге кёрюнуб, мыйысы ичги болгъан,
Хаман эси, къайгъысы, анга ийиб джюрегин,

Бир кесекден къарасанг, къалтырай баргъан джолда,
Джугъун билмей, телича, адаммыд сора ол да?!

Наркаман а ахыры ит ёлюмден ёледи,
Обиреуден бир чанчса, ол телича кюледи.

Адамлагъа къошаргъа ол экисин джарамаз,
Ичгичи, наркаман да сыйы была къорамаз.

Адам халдан тайышыб, хайуан халгъа кёчелле,
Къайда пелях болса да, табханларын ичелле.

Ала адам тюлдюле, мен айтмайма алагъа,
Къатынлагъа тынглагъан, айтама къанаулагъа.

ТЕРСНИ ИЗЛЕУ.

Бизде эм аман къылыкъ – терсни излей билмейбиз,
Излер джерде излемей, элде, халкъда излейбиз.

Эм биринчи кесиндед – терсликни излер джери,
Ол адетге тюзелмей, тюзелмез ары дери.

Адамда сыйсыз къылыкъ – чырт кесин терс этмейди,
Кесине эс бёлюрге, акъылымы джетмейди?

Огъесе кесин уллу кёрюб эте болурму,
Бурнун ёрге тутханны, адамлыгъы толурму?

Кесин айыбсыз этиб, чыкъ джетдирмей кесине,
Гюнах-сууаб этсе да, алмай аны эсине.

Тюз джюрекли кесини кьайгысына кёчеди,
Халкъда айыб излемейд, ол аланы кечеди.

Сен айыбны излеме адамла арасында,
Ол эки кьабыргъангы арасындад барсы да.

Сен тюз къалай болурса, хар ким бары терс болуб,
Излесенг, сен табарса, кесинг гюнахдан толуб.

Халкъда айыбла излеб, унутуб кьойгъан кесин,
Ол бир иги къарасын, бу затха ийиб эсин.

Иблистен чыкьгъан кьылыкь – эм аманы ма олду,
Анга налат берилген – уллу гюнах ол болду.

Адамны сыйсыз этген – ибилисни этгенча –
Уллукёллю болууду, кеси кёкге джетгенча.

Мийиклик излейме деб, ол энгишге тюшгени,
Иблис аны кесине кьошаргъа кюрешгени,

Ол джарлы уа англамай, анга кесин алдатад,
Аны ууун сингдириб, кесин анга хорлатад.

Уллулукь излейме деб, гитче болуб къалады,
Иблис кьылыкьгъа кетиб, анга нёгер болады.

Дунияда да ким сюед уллукёллю адамны,
Не кёб дин тутса да ол, халкъ эрши кёред аны.

Адам тазаланмаса кесин уллу кёрюуден,
Аллай сыйсыз кьылыкьда, ассы болуб ёлюуден,

Иблисге нёгер болуб, джаханимге барыр ол,
Ол да, бу да бир джерде уллу азаб алыр ол.

ДЖАШ ТЁЛЮГЕ.

Къууанабыз джашланы намаз этгенлерине!
Къууанабыз межгитге джюрой билгенлерине!

Джаш къауум бир тюзелсе деб, сакълайбыз аланы,
Терс джолгъа кетиб къалыб, джылатмай аналаны.

Халкъыбыз да бузулуб, терсейиб бир бармаса,

Миллетибиз, динибиз джокъ болуб бир къалмаса.

Бир-бирлерин тартсала Аллахны тюз джолуна,
Ала кетиб къалмайын шайтан джолгъа – солуна.

Атала, анала да джукъудан бир уянсала,
Адебсиз бала ючюн, ала да бир уялсала.

Намаз къылгъан джаш-къыз да, уллукёллю болмайын,
Адебге юренселе, сансыз этиб къоймайын.

Межгитде тура билмей, айыблы боладыла,
Адеблерин сакъламай, гурушха аладыла.

Къарт къауум да алагъа джукъ адеб юретмейле,
Джашдыла, билмейле деб, бир хатер да этмейле.

Орамдан келген джашла, блай межгитге киргенлей,
Адеб къайдан алсынла, босагъадан ётгенлей.

Адебге эм къылыкъгъа джаш къауум, эс бёлюгюз,
Къартны, джашны да сыйын, хурметлерин кёрюгюз!

Адеб была дин – бирди, аны иги анлагъыз,
Бу къартны айтханына, сансыз этмей, тынлагъыз!

Ауаз берирге чабмай, билгеннге сиз соругъуз,
Хар затны терен билиб, динигизни къоругъуз!

Бир аят окъугъанлай, билдик деб тохтамагъыз,
Бир хадисни кёргенлей, билгеннге санамагъыз!

Ауаз берирден алгъа, билирге кюрешигиз,
Аятланы, хадисни мазхабха юлешигиз!

Хар мазхабны айтханын, барын иги билигиз,
Барын толу айырыб, диннге ариу киригиз!

Даулашыу бек гюнахды, айтсанг да ариу хакъны,
Аны зараны уллуд, чачыб бёледи халкъны.

Араларын бузады даулашыу адамланы,
Сюймекликни кетеред, эрши этиб аланы.

Бири бирин джаратмай, тебрейле къынгыр къарай,

Джюреккле дертли болуб, бир-бирлеринден джанлай.

Сора артда ол кѡауум шайтаннга аш болады,
Олду шайтан излеген, ол кѡууанчдан толады.

Атабызгѡа ибилис дерт тутханча туталла,
Англамайын заранын, даулашханлай туралла.

ДЖУТЛУКЪ.

Бу рысхыны быллай бир джыйыб, аны нетебиз,
Артынамы джетербиз, ёлебиз да кетебиз.

Кёзге кёрюнюб рысхы, кече-кюн да чабышыб,
Бир-бирлерин озалмай, бу рысхыгѡа джабышыб.

Болду дерге унамай, хаман азды деб, джылаб,
Артыкъсыз да байланы, кёрмезсе хазна джырлаб.

Хаман таргъыб туралла, джюрекклери тоймайын.
Джарлыгѡа не онгсузгѡа бир сомларын джоймайын.

Чомарт берсе, береди ол бар затын тыймайын,
Къызгъанч берсе, береди аны кёзю къыймайын.

Хаман кенгнге керилиб, кюрешелле джутланыб,
Эс джыйыб ойлашсала, бары къалыр джукъланыб.

Рысхы, рысхы деб, адам аллай бир нек чабады,
Аны кёб этиб, къалаб, андан ол не табады?

Ашарына джетсе ол, не этеди артыгъын?!
Эсине бир тюшюрсюн, артда къайры барлыгъын.

Къалай сейирди адам – бир да билмейди тоя.
Бу манга джетер энди деб, бир мардада къоя.

Айхай, аны да къалай джыяды, ким биледи,
Не табса да аямайд, барын алыб келеди.

Джутлукъ – ол аман затды, кёзкъарангы этдирген,
Харам-халал айырмай, барын юйге келтирген.

Джутлукъ – ол аман аурууд, бай да тоя билмеген,
Къуру рысхы болмаса, къулакъгѡа джукъ кирмеген.

Джутлукъ – ол кыйынлыкды уятны, бетни атдыргъан,
Адамлыгын, ийманын дуня малга сатдыргъан.

Бетджарыкълы болмагъан, аны ючюн тоймагъан,
Не бир артыкъ онгмагъан, неда англаб кюймагъан.

Джашайды бу дуняда, бир берекет кърмейин,
Айхай, джашаб турса уа дуняда ол ёлмейин.

Айхай, турса уа алай, узунуна созулмай,
Ол джыйгъан рысхысы да кялыб кетсе, сорулмай.

Айхай, турса уа алай, ол кябыр тебе болмай,
Тар кябырына кириб, ол топракыга кюшулмай.

Айхай, джыйгъан малындан элтсе уа биргесине,
Ол анда джараса уа, ол джарлыны кесине!

АКЪЫЛ БАРМЫДЫ АДАМДА?

Патчах болса излейди дунягъа ие болургъа,
Барын ууучха джыйыб, аллах болуб турургъа.

Къара къазауат этиб, тынчлыкъ табмай кюрешед,
Кече-кюн да тохтаусуз, кыралла бла эришед.

Ол муратха джетгинчи, аджал анга джетеди,
Хапары мында кялад, кеси кайры кетеди.

Къралы да, кеси да чачылалла, кялмайла,
Башхала аны кърюб, андан оюм алмайла.

Аллахны джерин бёлюб, тебрейдиле даулашыб,
Аман кятынла кибик, бир-бири бла барышыб.

Бир-бирине кюялла, кятынлача бедишле,
Хырылдайла кябаргъа, билениб джити тишле.

Хар бири бирин терслеб, кесин тюзге санайды,
Сора кыза кетселе, бурунлары кяанайды.

Джахил халкъ да арада, чибинчикча ёледи,
Кеси ичинде чирлик джер ючюн кян тегеди.

Джерле ючюн кьан тегюб, аны ючюн джан бериб
Тургъан кьара джерлери, ала кьучакъны кериб,

Артда ол джер алагъа кьабыр болуб кьалады,
Хар бириси юлюшге, эки атлам алады,

Джерге, суугъа, таугъа да башхала ие болалла,
Ала да алай эте, кьайры кетиб баралла?

Кермеймид адам сора, ала барысы кетиб,
Джерле кьалыб тургъанын, нек башлайд кьаугъа этиб.

Джер артларына чыгъыб, барын ичине джутуб,
Турады кёл кенгдире, кьулакъламай, кьурутуб.

Ол ызларындан кьараб, айыб эте турады,
Адам анга ойлашмай, аман оноу кьурады.

Ала чириб топракъгъа кьошулуб джокъ болдула,
Аланы орунлары, башха халкъдан толдула.

Адам улу сокъурду, аны кёзю кермейди,
Хазна киши ойлашыб, ётгеннге эс бёлмейди.

Ёлмей мында кьаллыкъча, мыллык атыб чабалла,
Бир-бирлерин да, итле кьабхан кибиб, кьабалла.

Джахил тюл эсе адам бир-бирин нек кьырады,
Акъыл бар эсе анда – кир акъыл нек кьурады?

Бир-бирлерин ёлтюрюб, кьууанч болуб кьарайла,
Аны была кьанмайын, энтда излеб марайла.

Нетерикди ёлтюрюб, этинми ашарыкъды?
Ол кюн анга да келир, ёлмейми джашарыкъды.

Огъай, джюреги кьайнаб, аны ючюн ёлтюред,
Кеси кибиб бир джаннга ол кьыйынлыкъ келтиред.

Кеси кибиб биреуню джанын алыб аудурса,
Джюреги хош болады, биреуге кьан джаудурса.

Кесек заман ётерге, ол закон эски болад,
Аны да хыртха ура, бир тюрлю зорлукъ толад.

Терс-тюз деб да къарамай, солдатла да чабалла.
Команда алайды деб, тюз халкъланы кыралла.

Сора артда келгенле тамам алай этелле,
Ала да ие болалмай, ёлелле да кетелле.

Джерле, таула туралла, бир джукъгъа да кетмейин,
Адамла да джукълайла, андан оюм этмейин.

Тюрлю-тюрлю сауутла кюрешелле чыгъарыб,
Нек салалла къайгыны тынч тургъан халкъгъа барыб?

Онгсузну аякъ тюбге салыб нек теблейдиле?
Бу затлагъа бир сагъыш сора нек этмейдиле?

Кеси была къалмайын къыйынлыгъы адамны,
Джерге, суугъа да джетди, бузду бютеу аламы.

ГУРУШХА.

Бир къауумла Аллахха кёлкъалды да болалла,
Аны ишин джаратмай, Анга айыб табалла.

Джаратханны ишине ала таб къарамайла,
Сора алай нек этед деб, разы болалмайла.

Ол къауум кеслерин а, чырт терсге санамайла,
Юслеринде бир айыб излерге унамайла.

Бир Аллахны терс этиб, тазалайла кеслерин,
Кеслери таба бир да, иймейдиле эслерин.

Аны джолундан чыгъыб, суюгенлерича джашаб,
Харам сёзле сёлешиб, харам ашланы ашаб.

Уллу Аллах суюмеген, Ол кёрюб да болмагъан,
Тюрлю затланы этиб, тюз джюрек да алмагъан,

Не гюнахдан, не кирден уялыб, артха турмагъан,
Бу гюнахды деб, къоркъуб, джукъну кери урмагъан,

Джаратхандан уялыб, Аны эсге джыймагъан,
Хар кимге кир къуюудан эслеб, кесин тыймагъан,

Эсине келген затны, гюнахды деб къоймагъан,

Сууаблыкь этейим деб, бир сомун да джоймагъан,
Не онгсузну кёрмеген, джарлыгъа эс бёлмеген,
Не сокъраныб, тюшюнюб, тауба этиб ёлмеген,
Намазгъа ийилирге акъылына келмеген,
Аны ючюн къыйнала не уяла билмеген,
Хаман кеси къайгылы, дуня малдан тоймагъан,
Адам хакъыд деб, рыслаб, кесин тыйыб къоймагъан.
Бек тюрлю аны халы – бёрю кибик къарамы,
Таза джюрекден чыкъмаз аны берген саламы.
Джюреги тардан ёле, хар кимге къынгыр къарай,
Джарлы, онгсуз болса да, халкъны аягъын марай.
Сёзлерине тынгласанг, Аллахына сала дау,
Кесин джигитге санаб, Джаратханнга бола джау.
Хар нени да Джаратхан – Уллу Аллахха табхан,
Бети джетиб, ол Анга тюрлю затланы айтхан,
Бизге игитда табар, сора аны ангылаб,
Кёл къалдырыб кюрешмей, къойсакъ керек, тынгылаб.

МЕЖГИТ АЧХА.

Биз элни тамадасы, дохдур да биргесине,
Элни сыйлы адамын, нёгер этиб кесине,
Къралда аллахсыз закон чачылгъанлай, келдиле,
Хахай, сен элибизни имамы бол, дедиле.
«Сен имам болурунгу тыйншылы кёрюб келебиз,
Джахил адетлени да суймейсе сен, билебиз.
Барыбыз да биригиб, элни къолгъа алайыкъ,
Бу джахил джарлы халкъны биз тюз джолгъа салайыкъ.
Къадалыб кюрешейик, халкъ ауазгъа тынгласын,
Къарангылыкь кючлебди, хакъ динни бир англасын».
«Халкъ тюз джолгъа къайытса, ол къууанчед, сюеем,
Бек эртдеден термилиб, мен да аны кюсеем.

Алай а адамлагъа къалай базыб къалайым,
Таукел этиб ол ишни, къалай къолгъа алайым?» -

Деб унамай да кёрдюм, таукел болуб къалалмай,
Ахыры хо болгъанем, кёб огъай деб туралмай.

Мен алагъа айтханем: «Джаратмаз джахил къауум,
Аладан кенг джашадым, алагъа барды дауум.

Мен ала бла келишмем, ала мени суймезле,
Эски джолну бармасам, ала ариу кёрмезле».

«Биз санга болушурбуз, сени элден сюрмезле,
Биз къатынгда турурбуз, ала сени туймезле».

Къарачайны нарт сёзюн келтирдим мен бу ишге:
«Тюлкю кирди тешике, къоян сингди къамишге.

Экинг да мени къоюб, сиз джанлаб кетеригиз,
Кёзюме кёрюнеди сиз къалай этеригиз».

Мени сыйлаб келгеннге, огъай дебми турурем,
Хакъ сёзню айтханланы къалай кери урурем?!

Мен алагъа айтханем, элни джыйыб кёрейик,
Джамагъат не айтырын биз ажымсыз билейик.

Джамагъатны аллында – бидгъагъа бармазымы,
Динде болмагъан джахил адетни тутмазымы,

Ёлгеннге джыйылыула – ала бидгъа болгъанын,
Сыйлы Ислам динибиз адетледен толгъанын.

«Элли экинчи кече, эртденнги дууала да,
Байрым кечелери да, джокъмуд сора ала да?»-

Деб сейир болгъанелле, не айтыргъа да билмей,
Келишиб чачылгъанек, бек теренине кирмей.

Халкъгъа сингген кёреем, ийнаныб тура элле,
Юч китабны элтгенем, алагъа къарай элле.

Хо болуб ала мени, сёз бериб чыгъардыла,
Бир кесекни нёгерлик этиб, бирге бардыла.

Эл хакъны англамады, къайгъы тюздю арагъа,
Къысха заманда ауаз къалай сингсин алагъа?!

Адамла чайкъалдыла, элге къайгъы салдыла,
Къатын джыйын тебдиле, бизни къолгъа алдыла.

Биз этген оноуланы барын чачдыла къоймай,
Болушдула шайтаннга, тынмалла аны оймай.

Ол экиси сууулла, халкъны болумун кёрюб,
Ала умут этгенча, болмазына эс бёлюб.

Сора ала джанлалла, мен чыдаб джихад этдим,
Болмагъанында, мен да аладан джанлаб кетдим.

Артда элде джайылды кёб тюрюлю къуджур сёзле,
Ачха ашаб кетди деб, эрши къаралла кёзле.

Мен кенгде джюрюй эдим, бармай аны къатына,
Кюрешеем мен джанлаб, къатышмай бир затына.

Мен соруб кюрешмеем ол къаллай бир болгъанын,
Билирге излемеем саны ненча толгъанын.

Джума кюнде кассаны ала ачхан заманда,
Ала таба къарамай, джанлай эдим хаманда.

Кюрешеем башымы ол къайгъыдан сакъларгъа.
Бир затла айтмасынла деб, кесими джакъларгъа.

Биринчи имам болуб, кирген заманымда да,
Хахай хакъын алсын деб, къысханелле анда да.

Садакъа ачхадан мен алаллыкъ тюлме дедим,
Ала къаты къысдыла, алмазымы бегитдим.

Болмаса межгит битсе, оноу этербиз анга,
Анга берилген ачха – керекмиди ол манга? -

Деб алагъа он джылны ишледим – хакъ алмадым,
Инджиусюз да тюл эдик, анга да къарамадым.

Пенсия да алмай эм, табсызлыкъ да кёреек,
Динде халал болур эд, инджилсек да, тёзеек.

Ачха ючюн ишлейд деб, келмесин кёллерине,
Не керекди тынглагъа оюмсуз сёзлерине, -
Деб кёб тюрлю сагъышла этиб, отказ этгенем,
Ол акъылдан тюрленмей, ишни къоюб кетгенем.

Ахыры уа межгитни ачхасын ашаб кетген,
Атадыла атыма бир къауум бети джетген.

Раис имамдан башлаб, таб джууугъум кесими,
Джолда озуб кёрсем да, къозгъайдыла эсими.

Экиси да бир эрши кёрюнелле кёзюме,
Джюрегимде халымы салалмайма сёзюме.

Ол келед деб джюрегим джийиргениб ёледи,
Тёзерге кюрешеме, уялмай кириб келеди.

Дагъыда салыб келиб, къучакълагъан этеди.
Омакълана, ышара, ойнай-кюле кетеди.

Хар ким да кёрюшюрбюз, барсакъ Аллах аллына,
Керти джерде къарарбыз хар кимни да халына.

КЪУРМАНЛЫКЪ.

Къурманлыкъ – араб сёздю, «къурбан» сёзден къуралад,
Динде аны магънасы «джууукълашыу» деб болад.

Джууукълашыу кимгеди, аны кимге излейбиз?
Ол сёзню биз айтсакъ да, магънасын а билмейбиз.

Тюз магънада джюрюмейд, къуру сёзде айтабыз,
Джыйылабыз, ашайбыз, тоябыз да къайтабыз.

Аллах къабыл этсин деб, кесиледи къурманлыкъ,
Анга харамны къошуб, нек этебиз аманлыкъ?!

Къаллай къурманлыкъды ол, къошуб анга харамны,
Аны да къатышдырыб, харам этиб халалны?!

Джетерми ол Аллахха, харамны къошса анга,
Юсюне ёрге туруб, алгъыш айтса стаканнга?!

Аллахха къурманлыкъ деб, бир хайуанны ёлтюрюб,

Сора алгыш айталла, аракъыны кѣлтюрюб.

Къурманлыкъмыд сора ол, ой, джарлы, джахил халкъым,
Диннге джууукълашалмай, кыйынды халынг алкъын!

Халал была харамны айырмагъан арасын,
Ай, джарлы халкъым, динни билалмагъан багъасын!

Не гяуур, не муслиман болмагъан, джахил халкъым,
Неда ойлашыб джукъну излей билмеген хакъын.

Сыйлы динни теблеген, хыликке этиб аны,
Ичиб, эсирсе, сора къутуртхан алгышланы.

Сора ол къурманлыкъмыд, ол толу асылыкъды,
Анга салам бермегиз, ол тамам пасыкълыкъды.

Аллах харам этгенни алыб алгышла эте,
Ол хыликке этеди, кяфырлыгъын бегите.

Ол муслиман болмайды, муслиманнга бурмагъыз,
Аллай адам ёлсе да – джаназыгъа турмагъыз!

Ичгини халал этген, ол иймандан чыгъады,
Ийманын, динин – барын, джугъун кыймай, джыгъады.

Аллай алгышха «амиин» дегенле да алайла,
Алада да джокъ ийман, динден кеннге жанлайла.

Аллах харам дегенни, ол халал деб кюрешед,
Аллах ичме дегенни, ичме деб эришед.

Сорсанг а ол Аллахха, ийнанама дерикди,
Аллах харам этгенни ол халал этерикди.

Аты муслиман, кеси не этгенин билмейди,
Халал, харам айырыб, Ислам диннге кирмейди.

ДЖАНГЫ МЕЖГИТ.

Джангы межгит ишленди бизде, Конзавод элде,
Тёгереги да эркин, бир суююмлю таб джерде.

Бир ариу болгъанды ол, хар ким да джараталла,
Тышындан келгенле да анги кёз къараталла.

Огъур межгит болсун ол элге, джамагъатха да,
Кёб хайыр алыр киби́к джашха да эм къартха да!

Тюбюн биз башлагъанек мен имамда заманда,
Къабыргъалары битиб, башы къалгъанед анда.

Эки этаж этерге деб, кёб кырпыч алгъанек,
Мен ишлеген заманда, бир этажын салгъанек.

Сора мен керек болдум, ишни кьоюб кетерге,
Мадар алай болгъанед, джол джокъ эди ишлерге.

Закон джаны илиниб, манга ол джол бермеди,
Джамагъатны кёбюсю алай ариу кёрмеди.

Он джылны мен сюелиб, джамагъатны аллында,
Саулугъум да джетмеди, кьоюб кетдим барын да.

Межгитни битдирдиле башхала, къолгъа алыб,
Къадалыб кюрешдиле, не къарыуларын салыб.

Сау болсунла бары да – анга мадар этгенле,
Ийман ючюн, дин ючюн болушуб кюрешгенле.

Аны джарты кьоймайын, къадалыб битдиргенле,
Ким да сукъланыр киби́к, бу халгъа келтиргенле.

Сора эштгенем хапар, межгит ачылады деб,
Джангы межгитге кёчюб, эски уа къалады деб.

Мени да джокъларла деб, умут этиб, сакъладым,
Алай а излемелле, мен бошнакыгъа къарадым.

Джокълаб киши кюрешмед, джаратхан болмаз элле,
Он джылны ауаз тынглаб, унутуб кьоймаз элле.

Огъесе, адеблери джетмейми къалды анга?
Къалай-алай болса да, кючюрек тийди манга.

ДЖАШЫРТЫН КЪАРАУ.

Адамла бек сюелле эслетмейин къараргъа,
Арт бла, ал бла болса да, бир-бирлерин мараргъа.

Биреу биреуню несин кёрейим деб турады,
Сора аны кесича, джюз акъылгъа бурады.

Аман джанына бурур, игиге хазна бурмаз,
Гюнах болур деб къоркъуб, ол андан кери турмаз.

Манга неге керекди деб, къоймаз кесин тыйыб,
Аны да элге джаяр, бошаса хапар джыйыб.

Сормай юйюнге кирир, хар затынгы да кёрюр,
Сора тийреде аны хар кимге джайыб джюрюр.

Сагъыш этиб бир къара, не табады ол андан?
Анга ким не береди, марайды артдан-алдан.

Сыйсыз этген болмаса, не барды андан анга,
Огъесе джараймыды джюрегине дарманнга.

Къоя болмаз ол ауруу, халкъгъа иймесе кёзюн,
Къана болмаз джюреги, элни этмесе сёзюн.

Сейирди аны иши – анычюн хакъмы алад?
Кёрд да кетди биягъы деб, къуру къайгъы салат.

Кёргенича да къоймаз, бирге экини къошар,
Игинги ол басдырыр, аманны джайыб бошар.

Не табад андан джазыкъ, джюрекде тынчлыкъ къалмай,
Не болаед джарлыны рахат къойса, къыйнамай?

Баш оноуун этсе уа, элни къайгъысын къоюб,
Англай болмаз ол джарлы баргъанын бетин джоюб.

Ауруулу джюрек анга тынчлыкъ къайдан берликди,
Муратха джетер ючюн, ол къайры да кирликди.

Орамда джюрюсе да, къарар ол тёрт джанына,
Ол аны ауруууду – сингнгенди ол къанына.

Ол къадар къыйынындан бармыд анга бир хайыр,
Къуру гюнах болмаса, аны бир иги айыр.

Тынчлыкъ джокъду кёзлеге, мыйыгъа да джокъ тынчлыкъ,
Тынчлыкъ джокъду джюреке, санлагъа да джокъ тынчлыкъ.

Ол кёзден, ол джюрекден игиликни сакълама,
Аллай адамны бил да, сора аны джокълама.

Сен ышаныб къарама аны кука сёзюне,
Сен иги тинтиб къара аны эки кёзюне.

Ичин айтмай, басдырыб, ол джашырыб кюрешир,
Сенден ары кетгенлей, башха тюрлю сёлешир.

Ичинге киралса да, кюрешир ол кирирге,
Юйюнгю ичин огъай, ичинги да билирге.

Джюрек киритде болсун, аны ичин билмесин,
Туурагъа сен нетерсе, джюрекни уа кёрмесин.

Ол сейир иш тюлмюдю, къаллай ишни сайлайды,
Ол кир ишге джюрекни суююб, къалай байлайды?!

Огъесе Бир Аллахдан аманатмыд ол анга?
Ушайды кюрешгени, бойнуна борч алгъаннга.

Бирле дин борчларына кюрешелле къадалыб,
Ол да халкъ бла кюрешед, аны бойнуна алыб.

Джаратханны буйругъун, айхай, алай баджарса,
Аны борчу тынады, халкъны джюрегин джарса.

Ол иблисни къулуду – андан джарлы ким болур?
Халкъны бири бирине этсе, джюреги солур.

Намазын, оразасын тутуб, борчдан чыкъгъанча,
Неда нафсы хауасын хорлаб, аны джыкъгъанча.

Ол кир ишни баджарса – ол аны къууанчыды,
Ийман, дин эсде да джокъ – ол а баш джубанчыды.

Иги мараб джыймаса, не джууаб берир анда,
Борчун тындырмай барса, не айтыр озаманда?!

Хар не кёргенин джыйыб, ол кюрешед джабышыб,
Джууаб берликча анда, бек сакъ болуб, чабышыб.

Ётюрюкге сагъынад, аллай адам Аллахны,
Нек алады башына аллай уллу палахны?

Ол къайгы тутхан адам, ол Аллахын унутады,
Адамлыгъын, ийманын кьоймай, барын кьурутады.

Къаны, саны, джюреги бузулуб да бошайды,
Сора аны кылыгы тюз шайтаннга ушайды.

Къаны, джаны, хар заты аманнга бурулады,
Озаманда джюрек да зараннга ууланады.

ТЕРС АНГЫЛАУ.

Кёбюсюне адамла терс джолланы баралла,
Бош затлагъа къадалыб, хакъдан кьуру къалалла.

Башына игиликни, хайырын нек кёрмейди?
Аны аманнга санаб, тюз ангылай билмейди.

Сёз ючюн биреу сени сындырыгъа кюрешсе,
Сени кыйнар джанындан ауур сёзле сёлешсе,

Ол сени сындырмайды, ол кесин сындырады,
Ол шайтанны джумушун бек толугъа тындырады.

Ол сени сыйсыз кёрюб, кесин ёрге кёлтюрсө,
Неда ол герой болуб, адамынгы ёлтюрсө,

Не тюрлю да, ол санга бир кыйынлыкъ келтирсө,
Къалай-алай болса да, бир заранын джетдирсө,

Биреуге бир кыйынлыкъ салса, анга кьууанса,
Кимге не эталса да, аямайын ууланса,

Бир алакат этгеннге санаб турса ол кесин,
Тамбласына ойлашмай, аманнга ийиб эсин.

Кеси-кесин сындыра, сыйсыз бола тургъанын,
Ол джазыкъ англамайды, шайтан джолгъа баргъанын.

Мен айыблы болурма, биреуге терслик этсем,
Не азаблы болурма, джаханим отха кетсем, -

Деб, ол кьоркъа билмейди, айланад батыр болуб,
Хар кыйда бёрю кибик, ичи хыйладан толуб.

Тюзлюкню сюдю боллукъ кюнню алмай эсине,

Бюгюн ол джигит болуб, базыб джюрюйд кесине.

Ахрат бир узакъмыды, ары не азыкъ алды?

Бюгюн, тамбла болса да ёлдю – барды да къалды.

Къалай болур алайда, мында ол джигит киши,

Барысы да ачылса, къалмай бютеу кир иши?

Мындача ол анда да джигит болуб турурму,

Сора тюзлюк болгъан Кюн, азабдан къутулурму?

Ма ол Кюнюн англамай, кесин санаб джигитге,

Ол талаша джашайды, ушаб бир къайыр итге.

Анда акъыл бармыды, ол бир джукъ англаймыды,

Гюнах-сууаб сёзлеге, сан этиб тынглаймыды?

Къулагъына кирмейди ёллюгю эм ахраты,

Халкъ ичинде къалайды джарлыны сыйы, аты?

Биз аны тюз англамай, андан кёл къалдырабыз,

Аны ючюн биз къоркъуб, сора нек къалтырайбыз?

Гурушхагъа чабмайыкъ, ол кесин суюмей эсе,

Кесини джарлы джанын ол аяй билмей эсе.

Игиликге чарлаб ол аманны сайлай эсе,

Акъыл сёз айтылса да, эшитмей къала эсе.

Ол джарлыды, харибди кёллюбюз бош къалады,

Джарлы, кеси джанына къаллай азаб алады.

Ол хаман батыб барад, гюнахлагъа ташайыб,

Къулагъына кирмейди гюнах-суаб, не айыб.

Ол азаблы болгъанын, биз ангылаб къоялмай,

Сёлешебиз терсине, биз тюшюнуб къалалмай.

Сау бол дерге керекди, бизге дженгил этгеннге,

Табхан аманын айтыб, гюнахны кетергеннге.

Аны иги англамай, анга нек эришебиз,

Бизге аман болмайды, чарлаб нек кюрешебиз.

Ол сан этмей тамбласын, кесин азабха салад,

Артда барын да төлер – кьаллай бир гюнах алад!

Аманны этген сора, джарлы болмай, не болур!
Аллах сюдюн кьургъан Кюн, уллу бушуудан толур.

Эй, джигитле, ёхтемле! бир кесек эс джыяйыкъ,
Сюд Кюнню биз эсгериб, кесибизни тыяйыкъ!

Бир кьауумгъа узаймай, мында джетиб да кьалад,
Бирлени ары кьоюб, ахрат азабха салат.

Зорлукъ этген санайды, бир игилик этгеннге,
Этилген да англайды, бир кьыйынлыкъ джетгеннге.

Дагъыда кёб затланы биз терс англаб турабыз,
Тюз ангылар керекли, кёб гурушха кьурабыз.

Терсни-тюзню, хар затны – шериятды айыргъан,
Терсеймей кьалай кьалыр, анга джелке кьайыргъан?

Насыбы болгъан адам – Аллахына тынгылар,
Терсни, тюзню — хар затны дин айтханча ангылар.

ДЖАХИЛНИ ДАУУ.

Биз бир кере джыйылыб, кьабырлагъа баргъанек
Ёлгенни басдыргъа, джаназыны кьылгъанек.

Бир-эки ауаз айт деб, Кьуранны тутдурдула,
Тынгларгъа хазыр болуб, джарашыб олтурдула.

Мен ауаз айта келиб, адетлени сёкгенем,
Биз адетни кьояйыкъ – ол дин тюлдю дегенем.

Бир кьаууму тынглады, джукъ айтыб кюрешмеди,
Джаратмагъан болса да, мени бла эришмеди.

Мен алагъа айтханем, адет динни ояды,
Адетлени сайлагъан, ол ийманын джояды!

Адет башха, дин башха – ол экиси башхалла,
Аны айырмагъанла – тюз джолдан аджашхалла.

Бири секириб туруб, алайда кьайгъы ачды,
Бери айланыб манга, силегейлерин чачды.

Кюкюреди, тебинди, кызырыб эки кёзю,
Ахыры былай болду аны сандыракъ сёзю:

Ата-баба джолу бла кюрешме деб, чарлады -
Адетлеге тийме - деб, ол аланы джакълады.

Кызырыб ол, кьалтыраб, миллетни аллын алды.
Тууарча ол кычырыб, кесин тыялмай кьалды.

Сора мен айтдым анга: «Ата-бабаны джолун
Сен кесинг тутамыса, кьалайды сенде болум?

Сен юйленнген заманда, бек иги эсимдеди,
Атанг аракы салмай, халкъ ёбгелеген эди.

Сен келинле алгъанса, айтчы бир кьалай этдинг?
Ата джолнуму тутдунг, шайтан джолнуму кетдинг?

Мен бек иги билеме, ичги сууча кетгенед,
Алай этерге атанг осиятмы этгенед?

Неда джаш-кызы джыйылыб, бир столда олтуруб,
Аракы ичемелле, стаканланы уруб?

Ол да ата джолумуд, сен джашлыкъда бармеди?
Бир айт халкыны аллында – ол керти алаймеди?»

Дагъыда аны кибик, андан кёб зат дауладым,
Таргъа тыйыб мен аны алайда онгун алдым.

Сора эрлей ол сёзню башха джанына бурду,
Ышармыш кибик этиб, тюлкюлениб олтурду.

Анга ушаш телиле дагъыда толудула,
Сылхыр-сылхыр сёлеше, акъылдан кьурудула.

Тубаннга юрген итча, сёзлери магъанасыз,
Хахай-туай болмаса, бир джукъдан да хапарсыз.

АДАМ БЛА ХАЙУАН.

Барды джан адамда да, хайуанда да барды джан,
Экисинде да барды, аланы джашатхан къан.

Башлары да бардыла бёрюню, тууарны да,
Адамда да барды баш, барды хар джаныуарны да.

Кёзле, кёулакъла, санла – биринде болгъан затла,
Биринде да бардыла, алай а башха – атла.

Хайуанлада болгъанча, адамда да бар джюрек,
Ол хайуанча турмайын, сагъыш этерге керек.

Джануарлада болгъанча, адамда да бар кёзле,
Хар затдан оюм алыб, чыкъса андан хакъ сёзле.

Кёулакъла да бардыла, керти затха тынглатса,
Хайуан кибик турмайын, ол аланы англатса.

Аякъла да бардыла, хайуанда эм адамда,
Адамда барды акъыл, джокъду акъыл алада.

Алада да бардыла эркекле эм тишиле,
Адамда, алада да барла ауузла, тишле.

Ашагъан, ичген, джатхан, арысала солугъан,
Хар джан дыгалас этиб, кеси джанын кёоругъан.

Ма бу затла барысы хар бир джанда да барды,
Адеби айырмаса, сора ол да джаныуарды.

Акъылы эм кылыгъы – аны айыргъан бери,
Ол экиси болмаса, бармыды башха джери?

Аладан кёуру болса, хайуан демей, не дерсе?
Андан башха сен анга къаллай атны берирсе?

Айланады кымылдаб, бир хайуанча ашайды,
Джаныуарла бла айланмай, адамла бла джашайды.

Адамлача джатады, адамлача къобады,
Алай а ол, джаныуарча, хар кимни да къабады.

Адебин ол туталмай, хайуан джолну барады,
Ол да алагъа ушаб, сыйсыз болуб къалады.

Аллах аны хайуандан айырыб джаратса да,
Акъыл бериб, ойлаш деб, джашаугъа къаратса да,

Ол хайуан джолну сайлайд, бойсунуб нафсысына,
Бир да сагъыш этмейди, ойлашыб намысына.

Хайуан болуру келед, адам болгъандан эсе,
Адамча сыйын сакълаб, тюз джан алгъандан эсе.

ИГИ ШАГЪАТЛЫКЪ ЭТМЕДИ.

Бир джолда бир къарт ёлюб, арбазына джыйылдыкъ,
Адам кёб келгенеди, ары кючден сыйындыкъ.

Ёлюкню чыгъаргъанлай, халкъ ауузума къарады,
Аны тогъуз джашы да, мени сынаб марады.

Мен билгенимча айтдым, ары-бери бурдурмай:
«Дин тутаргъа кюрешеед, къарыууча, бош турмай».

Мени айтхан сёзюмю джаратмагъан кёреем,
Бир тюрлю сёзле эштим, мен сейирден ёлеем:

«Атабызгъа ол иги шагъатлыкъ этмеди - деб, -
Аланы кёллерине мен айтхан джетмеди - деб».

Артдан-алдан мурулдай, хапар келгенлей турду,
Ма алай джахил къауум, керексиз, къайгъы къурду.

Джюрек тюз болмаз эди, уллу къайгъы салдыла,
Билмегенлей сандыраб, ала гюнах алдыла.

Эсде-бусда джокъ затны ала къайдан табалла,
Сылхырла уа харзаман, артдан-алдан къабалла.

Сюд этерик менмедим сора аталарына,
Нек къайгъы кирген эди аны балаларына?

Аталары алагъа ол разы да тюл эди,
Мен аны кёре барсам, меннге таргъыучан эди:

«Терезеден аш юйге турама мен да къараб,
Я, Рабби, манга бири кирликмиди деб, мараб.

Къах-къух эте мен джатсам, бири келиб кёрмейди,
Ашаб-ичиб кетелле, бири бери кирмейди».

Быллай таргъыу аладан айтаед сау заманда,

Мен аны кёре барсам, кёлкълдысын хаманда.

Сора ол ёлгенинде, ала къайгъы ачдыла,
Меннге разы болалмай, къуджур сёзле чачдыла.

Менден не излей элле, мен англамадым аны,
Бек сейирди ишлери бир къауум адамланы.

Адамдан нек излейле, Бир Аллахха таянмай,
Нек этелле къуджурла, Судиягъа ийнанмай?

Мен шагъатлыкъ бергенлей, Аллах джаннетге салыб,
Бермесем а джаннетден, кетерми къуру къалыб?

Мени сёзюме кёре, аны сюдю боллукъча,
Ийманы, дини аны мен айтханлай толлукъча.

Бизни миллет алайды – сени алгъа сюерле,
Оноуну уа джибермей турургъа бек сюерле.

Сен кеси акъылынгы айтхан кибик кёрюрле,
Андан, мындан, хар бири тюрлю сёзле юрюрле

Ол окъуб билиб айтад, тынч турайыкъ - демезле,
Адебни не кылыкъны, бирин да исдемезле.

ЭМ АМАН АУРУУ.

Бу уллукёллюлюкден аман ауруу болурму,
Ол ауруу сингнген киши – адамлыкъда турурму?

Адам кеси кёлюне джетиб, джаратса кесин,
Не айыб, не бюсюреу деб, анга иймей эсин,

Башына сый чакъырыб, башхаланы кёрмесе,
Ёлюб, топракъ болурун унутуб, эс бёлмесе,

Ол чириб, джокъ болурун къулакъламай, махтанса,
Кесин кёкге чыгъарыб, бу джашаугъа тахтанса.

Бармыды аны джолу кесин уллу кёрюрге,
Махтанырча неси бард, туумадымы ёлюрге?

Бу уллукёллюлюкден аман ауруу табмазса,
Ол аурууну сингдирсенг, ийман бла джан алмазса.

Ол бир халек аурууду, дарман да табылмагъан,
Не кёб кьуллукъ этсе да, андан хайыр алмагъан.

Тюз ауруугъа джал барды, анга сууаблыкъ алып,
Ол ауруу а, адамны ахрат азабха салыр.

Ол ауруу тутхан адам, халек болмайын кьалмаз,
Кюрешген кьуллугъундан ол бир сууаблыкъ алмаз.

Тюз ауруудан ауругъан, анга дарман излейди,
Бу ауруугъа уа, киши дарман излей билмейди.

Хазна киши ангылаб, билмейди башын сакълай,
Джаханимли этмесин деб, кьоркьуб кесин джакълай.

Ауруугъа санамайла, ол эм аман болса да,
Ол кьаннга дери сингиб, халек эте турса да.

Аны кьайгъысын этмей, хар ким сансыз турады,
Ол ауруу сингсе, адам хакъны кери урады.

Ол аны сокъур этед, айтхан анга джетмейди,
Уллу Аллахны сёзю джюрегине ётмейди.

Бабуш джюзюб айланса, тенгизни ортасында,
Андан джукъ джабышмайын анга суу арасында.

Уллукеёллю адам да тамам алай болады,
Билим тенгизден анга джукъ джабышмай кьалады.

Буруу болуб джюрекге, тегерегин чырмайды,
Сора хакъ сёз айтылса, ол анга бек чарлайды.

Ары-бери чабады, дарман излеб санына,
Ол ауруудан сакъланмайд, кьоркьа билиб джанына.

Санынг ауруса, дохдур дарман этеди анга,
Бу ауруугъа уа андан джокъду бир мадар санга.

Тюз адам ауруб ёлсе, ол джаннетледе кьалыр,
Уллукеёллю ёлсе уа, аны джаханим алып.

Тюз ауруугъа джылайбыз, аны кьайгъыгъа алып,
Ол ауруу а аманды, кьояр азабха салыб.

Уллуке́ллю адамда джюрек болады сокъур,
Ол кенг къараб ойлашмаз, къуру акъылын окъур.

Белениб тургъан джюрек, ёлюк кибик ол джукълаб,
Тюзлюкню излерми ол, ойлашыб, хакъны джокълаб?

Джукъну сюзюб кюрешмез, кеси билген болмаса,
Ол эришиб даулашыр анда мурат толмаса.

Къарангы джюрек хаман таймай акъылын айтыр,
Джарыкъ джюрек ойлашыб, тюшюнюб хакъгъа къайтыр.

Къарангыны зараны бютеу элинге джетер.
Иги этеме деб, ол айыб ишлени этер.

Аллай адам сау элге кыйынлыкъ сала джашар,
Ол маулудха тюзелсе, джарлыны хакъын ашар.

Халал-харам айырмай, бир хайуанча айланыр,
Элинг аллай болса, ол тамадагъа сайланыр.

Сора элни барына ол келтирир кыйынлыкъ,
Къарангыма деб англаб, тюлдю бир да тыйыллыкъ.

Аллай артха турмайды, базады ол кесине,
Гюнах-сууаб не айыб келмей аны эсине.

Эли, халкъы не айтыр, къулагъына киремид,
Ёлген кюнюмде, ала не дерле дей билемид?!

Ол аурууну зараны сау элинге джетеди,
Онгуз, ёксюз айырмай, ол артыкълыкъ этеди.

СУФИЙ АЛАЙМЫ БОЛАДЫ?

Бир кюн базар джанында суфий джашла джетдиле,
Бир тынглагъыз хапаргъа, ала меннге нетдиле.

Тёртеулен болуб келиб, төрт джанымдан алдыла,
Ачыуланыб, кычырыб, джунчутуб, дау салдыла.

Къарт хатерни этмелле, бир ауур сёлешдиле,
Бир джаугъа чабхан кибик, ачыулу кюрешдиле.

«Шакай улу Хаджини китабын нек джазгъанса,

Не ишинг бард джазаргъа, кесинге нек базгъанса?» -

Деб, къаты дау айтдыла, мени таргъа тыйдыла,
Орамда аралатыб, амалсызгъа джыйдыла.

Ауузумдан сёз чыгъармай, экиси бек чабдыла.
Адамча сёлешалмай, кийик болуб, къабдыла.

Юйге келиб олтуруб, рахат хапар сормалла,
Бек ауур сёлешдиле, джангыз сермеб урмалла.

Анда не джазылгъанын, окъуб да кёрмегенлей,
Ичинде не барындан хапар да билмегенлей.

Да неси барды дедим, аман затмы джазгъанма,
Базгъан эсем кесиме, бош затхамы базгъанма?

Деб кюрешдим алагъа, къыздыла, тохтамалла,
Адамча сёлеширге изледим, унамалла.

Тамам къызгъанларында, бир тукъум сёз англамай,
Ариу, джумшакъ айтыугъа, къулакъ ийиб, тынгламай.

Алагъа мен сёз бердим муратымы ояргъа,
Китабчыкъны чыгъармай, аны тыйыб къояргъа.

Дагъыда ышанмайын, бири турду дау салыб,
Ол тохтаб къалалмады, сёзюмю эсге алыб.

Сыйлы Аллах болушуб, гитче джашым джетгенед,
Ол алагъа айланыб, хыны джууаб этгенед.

Андан сора бир кесек ала шош болгъанелле,
Къычырыкъны, хахайны бир кесек къойгъанелле.

Атасы киби къартны, суфиймиди, сындыргъан,
Не адеб, не хурмет джокъ, телисине къычыргъан?

Анлагъаннга ма ол иш айыбдан да айыбды,
Суфий болгъан къой эсенг, адамлыкъдан тайыбды.

АЧЫУДАН – ЗАРЛЫКЪГЪА.

Эм биринчи джюрекге ачыу келе башлайды,

Сора ол къата барыб, джумшакълыкъны ташлайды.

Сора джюреги къатса, эрши кёре тебрейди,
Алай болса хар кимни ол аяусуз сермейди.

Эрши кёрюу да ёссе, арты зарлыкъ болады.
Эслеб кесин тыймаса, джюрек кирден толады.

Ачыулу джюрек болса, аманнга джол ачады,
Халкъны эрши кёргюзуб, зарлыкъ ууун чачады.

Ючюсю да джюрекде, уя этиб джашайла,
Ала нёгер болушуб, башхаланы ашайла.

Джюрекге ачыу сингсе, эртдеден эслеб тыймай,
Джетиб, акъыл болушуб, аны къабына джыймай,

Бошлаб къойса джюрекни, эрши кёрюрге кечер,
Ол да анда бегисе, сора ол кимни кечер?

Аны да къойса тыймай, ол да ёсуб семирир,
Зарлыкъ сингсе джюрекге, ол кёблени кемирир.

Зарлыкъ тутмазын суюсенг, ачыудан тый кесинги,
Анга бек сакъ тутуб сен джюрегинги, эсинги!

Ачыулануу – сернекди, от салыб къабындыргъан,
Эрши кёрюу – мыдыхды, ол джюрекни джандыргъан.

Зарлыкъ – джаханим отду, ол термилтиб кюйдюрген,
Быладан таза болур, халкъгъа кесин суюдюрген.

Адам халек болады бу затланы сингдирсе,
Сан этмей бошлаб къоюб, ол алагъа дженгдирсе.

Ачыулу болса джюрек, илгендире турады,
Бир-бирде къыза кетсе, ол дертлениб урады.

Эрши кёрюучю джюрек халкъгъа тынчлыкъ бермейди,
Аманынгы болмаса, ол игинги кёрмейди.

Зар джюрекли болса уа, онглу болсанг – кюеди,
Сеннге бир заран тюшсе излеб, аны сюеди.

МАХТАУ БЛА СЁГЮУ.

Бир кѡауум керексизге махтаулагѡа чабалла,
Бирле да бедиш санаб, тѣрт джанынгдан кѡабалла.

Адам берген махтаугѡа – мен анга терилмейме,
Ала берген бедишге – анга да тюрленмейме.

Анга келишсе халинг, махтаб ариу кѣреди,
Келишмесе ол сени аманлайды, сѣгеди

Дунияда хар нени да тюзюча ким кѣреди?
Кимни кѡаллай болгѡанын джангыз Аллах биледи.

Адам мени махтаса, Аллах тюшед эсеме,
Ол а не айта болур деб кѡарайма кесеме.

Кѡыямат Кюн махтаулу болалсам деб излейме,
Ол кюн бетим уялмай, бир кѡалсам деб кюсейме.

Адам акѡылсыз болса бош махтауну сюеди,
Кертда деб ол алданыб керпеслениб ѣседи.

Акѡылы толу болгѡан халкъдан махтау сакѡламаз,
Сѣкселе да ол кесин эрлей чабыб джакѡламаз.

Ол ширк бола болур деб, алай келед кѣлюме,
Мен ѣлген кюн Аллахым кѡалай кѡарар ѣлюме?

Адам неми биледи, субай махтай турады,
Мени таша затларым Бир Аллахха туурады.

Алагѡа терилирге айыбды Аллах, Сенден,
Не билиб махтайдыла, не биледиле менден?!

Мен Сенден уялама алагѡа алданыргѡа,
Керексизге терилиб, Сенден айыб алыргѡа.

Сѣкселе да алайды, керексиз бек кѡыйналсанг,
Ол да ширк бола болур, тѣзмейин, ачыулансанг.

Аллахым, Сен сѣкмесенг – ол манга джетерикди,
Сени разы эталсам, халкъ манга нетерикди?

Алай а аманымы эл кѣрююн суюмейме,

Ёлген кюнюмде аман дерлерин излемейме.

Излейме ала была мен келишиб джашаргъа,
Аланы разы этиб, джашаууму бошаргъа.

Излемейме ызымдан халкъ аман деб айтырын.
Топракъ тюбюне кёмюб, къутулдукъ деб къайтырын.

Иги джанына шагъат сюеме берирлерин,
Мен ёлген кюн муъминле кёбюрек келирлерин.

АТАМЫ ОСИЯТЫ.

Кёз туурамдан кетмейди атамы арт кюнлери,
Ол ауур солуй манга кючден айтхан сёзлери.

Дыгалас эте бизге, кете туруб айтханы,
Юйдегисин унутмай, Бир Аллахха къайтханы.

Кеси джанын унутуб, бизге къайгъы этгени,
Юйдегиге къайгъыра, сагъыш эте кетгени.

«Бир-биринги тутугъуз», - деген, мыдах сёзлери,
Джылары да тыгъылыб сюзюлеед кёзлери.

Джашаулары, динлери – бары тюшед эсинге,
Ала бары Аллахым, аманатдыла Сеннге.

Бир джанындан ахраты, юйдеги бир джанындан,
Бу дуниядан тюнгюлюб – джашауундан, джанындан.

Не келсин осагъатда толу англаялмадым,
Бюгюнча иги билиб, терен тынглаялмадым.

Аны ичин ангылаб, бир джылы сёз айтмадым,
Ол излегенни сезиб, аны кёлюн алмадым.

Ол акъылсыз ишиме бюгюн да къыйналама,
Ол кюн эсима тюшсе, мен атамдан уялама.

Къартлыкъ келиб кесим да аныча болгъанымда,
Энди англай тебрэдим, мен джангыз къалгъанымда.

Юйдегими барысы къалмай чачылгъанында,
Къартлыкъны эшиги да меннге ачылгъанында,

Кесим къарыусуз болуб, ауруу да тутханында,
Эски тенгле бошалыб, мен джангыз къалгъанымда,
Ёлюмню эшигине тохтадым мен тирелиб,
Ары кириб кетерге хазыр болуб, сирелиб.

Энди билмейме ары ненча атлам къалгъанды,
Ары элтиучю къартлыкъ келиб тамгъа салгъанды.

Ол тамгъа салыннганлай, сен сагъышлы боласа,
Сюйсенг да, сюймесенг да, джолоучу къан аласа.

Джюрегинг сагъыш этиб, кёб джерлеге джетеди,
Барысын сюзюб, аулаб, ол тереннге кетеди.

Одуниям къалай болур, деб бир къайгъы этесе,
Юйдегим да нетер деб, анга да бир джетесе.

Энди англай турама мен атамы къайгъысын,
Кеси башыма джетиб, аны ол дыгаласын.

АДАМНЫ ХАЛЕК ЭТГЕН.

Кесин ёрге салгъаны, джахиллей джашагъаны,
Кесине бек базгъаны, харамны ашагъаны,

Кесин онглу кёргени, халкъны сёзюн этгени,
Мийиклик излегени, тауба этмей ёлгени,

Сорургъа ыйлыкъгъаны, къарангылай къалгъаны,
Шайтан джолгъа баргъаны, хакъны кери ургъаны,

Бир джукъдан да хапарсыз ауаз берге чабханы,
Анга джукъ айтханны да, хазыр туруб къабханы,

Экибетли болгъаны, хыйла этиб тургъаны,
Бетин малгъа джойгъаны, хакъгъа артын бургъаны.

Тар джюрекли болгъаны, биреуню марагъаны,
Ибилисча болгъаны, зар кёз бла къарагъаны,

Хакъгъа тынгламагъаны, акъылына базгъаны,
Бурнун кёкге тутханы, халкъгъа уру къазгъаны,

Аман акъыл тутханы, хыйла-фитна къургъаны,
Джюреги зар болгъаны, ичи дертден толгъаны,
Къатыджюрек болгъаны, рахмат кетиб къалгъаны,
Онгузланы ургъаны, киши хакъны алгъаны,
Хайуан халгъа аугъаны, нафсыгъа бой салгъаны,
Ол айтханча баргъаны, оноучугъа алгъаны,
Ол анга терилгени, аны патчах этгени,
Анга джюген бергени, аны бошлаб ийгени,
Аны ариу кѣргени, бойсунуб джюрюгени,
Анга оноу бергени, ышаннганы джюгенни,
Хакъны сан этмегени, анга эс бѣлмегени,
Аны излемегени, эштирге суймегени,
Бетсиниб сѣлешгени, ол кука тюбешгени,
Сѣз этиб кюрешгени, даулашыб эришгени,
Къуру кесин билгени, кесин сыйлы кѣргени,
Башхалагъа кюлгени, уллукѣллю ѣлгени,
Нафсыны сыйлагъаны, амандан тыймагъаны,
Орнуна салмагъаны, акъылын джыймагъаны,
Ма ол аман къылыкъла кѣбню халек этелле,
Аладан сакъ туралмай, сыйсыз болуб кетелле.

АУУР СѢЗ.

Адам ийнана эсе, баш нек урмайд Аллахха,
Бир-бирин нек салады къыйынлыкъгъа, балахха?
Хар не табхан амаын тюз адамгъа нек къуяд,
Тамбла джууаб беририн, ол унутуб нек къояд?
Табхан ачы сѣзлени аяусуз нек сѣлешед,
Тюз адамгъа илиниб, сора ол нек кюрешед?
Айталгъанын нек айтад, къанмай не ѣлчелемей,
Бу дунияда къаллыкъча, аджалы джетиб ѣлмей?
Тамбла джууаб беририн эсине нек алмайды,

Керти ийнана эсе, Аллахдан нек уялмайды?

Билмеймиди сора ол сюдге бара тургъанын,
Джаратханны аллына ол джолоучу болгъанын?

Унутубму къойгъанды ол артда тирилин,
Ол джууаб берир ючюн, Аны аллына келирин.

Огъесе ийнанмаймыд соруугъа барырына,
Этгенича ол анда толу хакъ алырына?

Аны бары ишлери – игиси эм аманы,
Тюз базманда чегилир, хар бир этген амалы.

Ол унутуб бошагъан, джугъу къалмай эсинде,
Ташалары ачылыб, кёрюр барын кесинде.

Аны ауур сёзлери къыйынлыкъгъа салырын,
Керти джерге ол барса, анда азаб алырын.

Сансыз этиб айтабыз, къоркъмайын ауур сёзле,
Бир-бирлерин суймейин къарайдыла зар кёзле.

Хар ким кесин джаратыб, бир башхагъа кюледи.
Кёб тюрлю аман акъыл бир-бирине биледи,

Ол кишини джаратмай, кесин улуу кёреди,
Алай алапат эсе, сора ол нек ёледи?

Эрши кёрюб хар кимни, адамланы сёгеди,
Ала кёрген аджалны сора ол нек кёреди?

Нек ауруйду, нек ёлед, ол алай мийик эсе,
Ала кирген къабыргъа нек киред мёлек эсе?

Нек джатады къабырда ол аланы къатында,
Артда халкъ узаймайын, нек унутады атын да?

Ол да адам болурму, халкъланы бири кирик?
Тамбласында алача, ол да къабырда чирлик.

Ол кюн бары ачылыб, иши аллына келлик,
Хар ауур сёзю ючюн алайда тёлеу берлик.

Ауур сёзлери ючюн, адамланы сындырыб,

Сууабларын алырла, кьоймай, барын сыдырыб.

Артыкъ ачы сёлешген, сакъ болуб кесин тыйсын,
Джумшакъ, ариу сёлешиб, джанын джаннетге джыйсын!

Аманны чыкъгъан джери аман джюрек болады,
Аллай джюрекни ичи аманлыкъдан толады.

Ариу джюрекли болса, ариу сёзле чыгъады,
Ариу сёзлю кёблени ол кесине джыгъады,

Ауур сёзлю адам а, джюреклени къачырад,
Джумшакъ сёзлю болса уа, илешдиред, чакъырад.

ХАЗЫРДЫ.

Дуния мал ючюн адам хазырды хар неге да,
Уятны, бетни да атыб, кирир ол хар джерге да.

Аллах ючюн, дин ючюн эсин бёлүб кюрешмез,
Ахратын, ёлюр кюнюн ол эсине тюшюрмез.

Хыйла-фитна да этер, къуджур затланы айтыб,
Аман-иги айырмай, рысхыгъа бетин сатыб.

Сом тюшер джерни мараб, анга мыллыгын атар,
Хайуан габдешге чабхан кибик ашыгъыб, чабар.

Сени, мени да алдар, аны ючюн уялмаз,
Гюнах-сууаб сёзлени ол къулагъына алмаз.

Харам была джашаса, ол берекет болурму,
Одуниягъа баргъанда джаны рахат солурму?

Не табар харам къабыб, сомлагъа бетин сатыб,
Кетерми мында къалыб? – къалыр топракъда джатыб.

Ненчалагъа шагъатбыз кёзюбюз была кёрюб,
Алай узакъ баралмай, къалгъанларына ёлюб.

Аллай адам къораса, ол миллетге къууанчды,
Ол джарлы уа англамайд, харам анга джубанчды.

Ол кёрюрге болуред тегерекге къараса,
Эси джетиб, акъылы ойлашыргъа джараса.

Алай а рысхы аны толу сокъур этгенди,
Аны къаны бузулуб, ол халекге кетгенди.

Харам джолда ол джюрюй, джюрегин тот басханды,
Ол джюрек нени англар, джахилликге батханды.

Къаны къыза барады, кириб рысхыгъа джаны,
Башын сылхыр этгенди, дуния рысхы джарлыны.

Ауазны да, эштмейди, санграу болуб бошады,
Гюнах-сууаб билмейди, ол хайуаннга ушады.

Гюнах-сууаб къой эсенг, айыбны да билмейди,
Мыйы къуруб бошады, ол бир джукъну сезмейди.

Чириб къаллыкъ рысхыдан мыйы толуб бошады,
Кече-кюн да мыйысын рысхы къайгъы ашады.

Башха затны мыйысы бир да эсге алмады,
Терсни, тюзню ангылар болум анда къалмады.

Билгени къуру бир зат, башха джукъдан хапарсыз,
Ол затны табмаса уа, болуб къалад мадарсыз.

Ол а аны тохтаусуз, къалайгъа да чабдырад,
Кёзкъарангы этдириб, не кирни да къабдырад.

Алай была джюреги джаныуар болуб бошайды,
Адамлагъа уа къуру тыш сыфаты ушайды.

КЪОНАКЪ КЕЛИУ.

Биз миллетде бир къонакъ келиб, ол таууш этсе,
Хахай этиб тохтайды ол босагъагъа джетсе.

Анда чыдам болмайын, къара хахайны къурад,
Сен эс джыйыб чыкыгъынчы хаман хахайлаб турад.

Босагъада сюелиб, ким турад аны сакълаб,
Къонакъ къачан келед деб, аны аллына къараб.

Джатыб тура эсе уа, деб сабырлыкъ этмейди,
Ауруб эсе уа дерге акъыл, ангы джетмейди.

Таб ёретин турсанг да окъча къалаи чылар
Аны хахайына уа, кючден-бутдан чыдарса.

Аллай бир акъылсыз да адам къалай болады,
Сора ол бу дуняда къалай джашаб турады.

Ол бош затны англамай, сора ол телимиدي,
Мыйы ишлемей къалыб акъылдан керимиدي?

Сени къайгыгыа салыб, джунчутуб, ашыкъдырыб,
Кёз къарангы этдириб, джолда да абындырыб.

Кесек тёзер амалтын, кеси да айыб алыб,
Кёремисе заранын, сеннге ол къайгыгы салыб.

Бош затчыкъ деб турмагыыз, ол бек адебсизликди,
Адебни билген адам заранын да билликди.

Андан хапарсыз болса, къулакыгъамы аллыкыды,
Къаллай бир сен айтсанг да, ол сылхырлай къаллыкыды.

Кюрешгенден хайыр джокъ, сылхыр эсе – сылхырды,
Ол билген зат тюлдю ол, ол билген а – гыр-гырды.

ЭРИШИУ.

Джаш къауумгыа къарасанг, аманлыкыны юрениб,
Кюрешелле тохтаусуз, бир-бирине илиниб.

Бири аманны этсе, ол да этмей болмайды,
Аллахдан къоркъуб, уялыб гюнахды деб, къоймайды.

Джашла эришедиле хорлаб, башха чыгыаргыа,
Автоматла алышыб, бир-бирлерин джыгыаргыа.

Кызла эришедиле, ариулукыда озаргыа,
Санларын субай этиб, осанканы созаргыа.

Джашла эришедиле кёб аракы ичерге,
Кызла эришедиле кёб хыйлала бичерге.

Джашла эришедиле наркоманла болургыа,
Кызла да кымжа болуб, орамлада толургыа.

Джашла мараб туралла бир къыйынлыкы салыргыа,

Къызла да ашыгъалла башха тукъум алыргъа.

Джашла аманлыкъ была лидер атны алыргъа,
Къызла да омакъ болуб, алгъа эрге барыргъа.

Джашла кюрешедиле телиликде озаргъа,
Къызла да, хаман къармаб, къайгъыланы къазаргъа.

Джашла эришедиле, мешналары чачаргъа,
Къызла да бетсиз болуб, киндиклерин ачаргъа.

Джашлада акъыл болмай, орам къызгъа къарайла,
Къызла да бетсиз болуб, аланы тынч алдайла.

Кёзю джаннган кёрселе, джашла аны алалла,
Аны динине кёчюб, сылхыр болуб къалалла.

Намысын, динин сакълаб тургъан къызны алмайла,
Къызла да дин тутханнга къарангъид деб, бармайла.

Къызла таба къарамай, джашла айыб алалла,
Бир кёз джетдирмеселе, разы болмай къалалла.

Аны кибик ким барды, омакълыкъда ким джетсин,
Ол ариуну кёрмесе, кёлю къалмай, не этсин.

Джашладан артыкъ джити нек болду къызны сёзю,
Энгишге нек къарамайд, ол эки уятсыз кёзю?

Эй джашла, сакъ болугъуз, къыз къачырыб кетмесин,
Болумсуз, хомух джашны ол юйюне элтмесин!

Къызны аллы айланса, аны киши тыялмаз,
Сау элинг джыйылса да, эл джорукъгъа джыялмаз.

Уяты кетсе тиширыу ол пелях этерикди,
Ол себебден аладан сакъ болургъа керекди.

Арт бла, ал бла болса да, бир къыйынлыкъ саллыкъды,
Ол бир билгичге барыб, сенден дертин аллыкъды.

Эркиши кёй кибикди, хазна джукъ англамагъан,
Тиширыу уа дертлиди, гюнах деб рысламагъан.

Эркиши джукълаб турад, хазна джукъну кёрмейди,

Тиширыу а эслемей, хазна джукъну иймейди.

Тиширыу эришсе уа уятны, бетни да атар,
Муратха джетер ючюн, эки дуниясын сатар.

Тенг кызы алгъа кетсе, ол анга таб къарамаз,
Джазыуун бузалса да, ол къарыуун аямаз.

Анга эс бёлюнмесе, кызыны сёгюб да къояр,
Сёз болуб тыннган ишни зар тили была ояр.

Кёрмейме мен алада акъыл была эришген,
Адамлыкъда, бир-бирин озалсам деб, кюрешген.

Барына да айтмайма, уятлыла да бардыла,
Алай а аллай къауум, не эсе да аздыла.

БУЗУКЪЛУКЪ.

Бусагъатда джаш къауум, ол тюзге башын атад,
Ахлусундан рыслаб ол, къайда болса да джатад.

Ата-ана къачы джокъ, ол аладан къачады,
Бара-барыб бирле бла, сора къайгъы ачады.

Келиб, сызгырыб тенги, къоймай алыб кетеди,
Межгитгеми барырла, ол къайгъыгъа элтеди.

Алай эте турад да, башы къалад палахха,
Тюрмеге бысдырылса, ол къайтады Аллахха.

Ол багъалы тенглери осагъат тас болалла,
Ызындан айланыргъа, ата-ана къалалла.

Джарлы ана, ата да, кюрешелле чабаргъа,
Ичлеринден мурулдай, айыбларын джабаргъа.

Ол бизге ачы джууаб этиб кетди демейин,
Кюрешелле кечерге, не этерге билмейин.

Ол татлы тенгле къайда, тасдыла, кёрюнмейле,
Аны нек унутдула, ала нек джюрюмейле?

Ата-ананы къыйнаб, мыдах этген алайды,
Аллай джашны ахыры решёткадан къарайды.

Джандан тенгле ма алай тас болалла, джанлайла,
Джашлыкъ – ол телиликди, аны азла англайла.

Ал кёзюуде джукъ айтсанг, кеслерине базалла,
Артда тюремеден, ала кука сёзле джазалла.

Тенглемилле ёсдюрген, ата-аналыкъ этиб,
Уллу болгъанлай, ала къалырлай серге кетиб.

Ана-ата къачы джокъ, джаны-тини тенглелле,
Хауле тенглени табса, ата-ана кенгделле.

Аны ёсдюрген ана, капекге да тиймейди,
Бир къыйынлыкъ келгинчи, ол тенг къайгъы иймейди.

Тенглебиз деб, джаш къауум бир-бирлерин ашайла,
Хауле этиб орамда, халек этиб бошайла.

Джаш къауум халек болса, тамблагъа уа не оноу,
Ала ёсюб джетерге, болмазмы ол халкъ тоноу?!

ФАКЪЫР.

Биз факъыр къулларынгы Сен топракъдан джаратдынг,
Санла андан ёселле, Кесингден а джан салдынг.

Артда топракъ аланы ол кесине алады,
Джан да къйтыб ызына Аллахына барады.

Санлагъа, кесине да джанды джууаблы болгъан,
Алагъа терслик этсе, Сюд Кюн ала дау салгъан.

Сагъыш этиб, ойлашыб акъылсызлыкъ этмейин,
Нафсы айтхан джоллагъа ол териблиб кетмейин.

Аллах берген саугъаны сыйлай билиб джаратса,
Ол джаратхан затлагъа, аны терен къаратса,

Сыйлы саугъаны сыйлаб, сыйсыз этмей джюрютсе,
Нафсысын, санларын да къайгъырыб, хаман кютсе,

Чириб къаллыкъ санланы разы этиб кюрешмей,
Хаух дунияны сайлагъан джахилле бла эришмей,

Кесин бошлаб кьоймайын, нафсы была эришсе,
Анга хорлатыб, сыйсыз болмазгъа ол кюрешсе,
Нафсыгъа тынгламайын, акъылы башха чыкъса,
Эм насыблы ма олду, акъыл нафсыны джыкъса.

Алай а кѣб миллетле Аллах бард деб айталла,
Акъылны нафсы хорлаб, сора анга къайталла.

Джаратхан унутулуб, нафсы оноу этеди,
Бир Аллахны оноуу сансыз къалыб кетеди.

Нафсы патчах болады, Аны законун оюб,
Хар ким акъылын сайлайд, ол буюргъанны кьоюб.

Аллах деген сѣзню да айтадыла бошуна,
Ол бизге Патчахды деб, келемиди башына.

Тели оноу этсе да, къарайды эсин ийиб,
Аллахы айтханнга уа къараймыд сыйын билиб.

Не джахил адамгъа да тынглайды ол эс бѣлюб,
Билмеймиди аныча, ол да къалырын ѳлюб.

Ма ол нафсы тюлмюдю, болгъанны къатышдыргъан,
Халкъланы бир-бирине эришдириб, шашдыргъан.

Тюз англашынса, бары орнун табыб къаллыкъды,
Бир Аллахха тохташыб, халкъ бир динни аллыкъды.

Джаратхан Аллах Бирди, адам улу да бирди,
Бѣлюнюшюб, туюнюшюб нек туралла, сейирди?

ТОЙГЪАН.

Адамны тойгъаны уа къалай аман болады,
Тойгъан тууаргъа ушаш бир сейир къутурады.

Не этерге билмесе, бир-бирине чабады,
Иги тоюб семирсе, бир къайгъыны табады.

Элде быдыр салгъаны кѣзюне аз кѣрюнсе,
Хайуан кирик табханын ашаргъа ол юренсе,

Природагъа чыгъыу деб, таугъа барыб ашайды,

Андан келсе хапарын тизиб халкъгъа джаншайды.

Ол алапат ишлерин айтмай къалай чыдасын,
Къарнын бир тыкъ эталса, башха нени англасын.

Аны билгени къуру – ашау-ичиу къургъанды,
Аны къуру къайгъысы, быдырны толтургъанды.

Къаны, джаны ашагъан, ичген болуб бошады,
Ханс айыра билмеген бир тууаргъа ушады.

Билгени къуру къарны, кенгди ол адамлыкъдан,
Анда хапар болурму адебден не къылыкъдан.

Бууаз къатынча къарны бери чыгъыб джюрюйдю,
Кёнчек башы энгишге салыныб, бир тюрлюдю.

Тюбесе да ушагъы ашау-ичиу болады,
Ол уллу гыбыты да сора къалай толады?!

Ол джарлы бутла аны къалай джюрютедиле,
Ызындан къараб турсанг, бир къыйын элтедиле.

Ауур трактор кибик кючден-бутдан барады,
Уллукёллюлюгю уа джюрегинги джарады.

Башын кёкге кёлтюрюб, кёкге джете тургъанча,
Сёлешсе, сёзю тууар мюйюз была ургъанча.

Кесин кёкге чыгъарыб, сени джерге кийирир,
Кийимлери тар болуб, кергич кибик кийинир.

Табхан затын бысдыра, къарнын эрши кергенди,
Джашауну магъанасын къуру ашда кёргенди.

Не табханын да ашай, ол бир аман толгъанды,
Узунлугъу, кенглиги тамам бирча болгъанды.

Костюму гитче болуб, быдырына джетмейди,
Ол ачылыб джюрюйдю, тюймелерин этмейди.

Алай а не къадарда, берсенг ашаб барлыкъды,
Башха затдача болмай, ашда уа ёч аллыкъды.

Сейирди аны иши, башха джукъ билемиди,

Ёлюр кюню джарлыны эсине келемиди?

АУАЗЧЫЛА.

Кёкню, Джерни Иесинден бизге ауаз келгенди,
Сыйлы мёлек Джабраил Файгъамбаргъа бергенди.

Энди уа хар тюбеген ауаз бериб тебрейле,
Уллу Аллахны орнун сыйырыргъа излейле.

Хар бири да сюелле аллах болуб къалыргъа,
Аны джаратхан Иесин къыстаб, орнун алыргъа.

Кесин акъыллы этиб, Джаратханны озарга,
Нафсысына бойсунуб, Ол законну бузаргъа.

Озаманда нафсысы анга аллах болады.
Аны джаратхан Аллах бир джанында къалады.

Сёлешген заманда уа, ол Аллах деб сёлешир,
Аны буйругъун айтсанг, ол даулашыб кюрешир.

Ислам дин не айтады – къулагъына да алмаз,
Дин буюргъан затланы ол къатына да бармаз,

Билимсиз ауаз бергенле – керти шайтан джыйынды,
Барабанча дыгъырдай, тыйгъан а бек къыйынды.

Кеси борчун сан этмей, харам-халал айырмай,
Гюрбеча ол гюрюлдей, айыбды деб къарамай,

Ариу билген болса да, билмегенле чабалла,
Кёзлерин да джандырыб, шайтан сёзле табалла.

Бетинде бир нюрю джокъ, джити-джити сёлешир,
Уллу гъалим болгъанча, акъыл тёгюб кюрешир.

Динден чыгъа тургъанын ол джазыкъчыкъ англамаз,
Сау эл ауаз берсе да, бир кишиге тынгламаз.

Ёхтем болуб сюелир, бир къая этиб кесин,
Унутуб бошагъанды, аны Джаратхан Иесин.

Акъылдан не уятдан бир ышаны бармыды,
Адебсиз нек этеди, сора ол хайуанмыды?

Талай джылланы джашла барыб окъуб келелле,
Ауазны уа, чыдамай, тели къауум берелле.

Кеслерине джараулу, ауаз бериб тебрейле,
Тюзюн айтхан адамны, бир аяусуз сермейле.

Хар къалайгъа къарасанг, джахил ауаз береди.
Гъалим а джукъ айталмай, ол къоркъуб сиреледи.

Джукъ айтама десе уа, ол решоткадан къарар,
Кърал да аны джанлыды, сора ол къалай хорлар.

Шерият закон болса уа, анга сюд этилиред,
Тюшюнуб тохтамаса, таб башы кесилиред.

Сен сейирсинме анга, ол керти да алайды,
Аллахны сёзюн бузса, ёлтюрюрге джарайды,

Адам къалай алай да, ёлюрге джаратылды,
Анга аджал берилиб, бери алай атылды.

Расул Къуранны кёкден халкъгъа насыбха алды,
Аллахны закону уа, ёмюрлюкге къуралды.

Аны бузгъан адам а – ол насыбын ояды,
Халкъны насыбын кесиб, аджашдырыб къояды.

Ол милетни насыбын алай была ёлтюред,
Кёб миллетни терсейтиб ол къыйынлыкъ келтиред.

Джаратхан Аллахыны ол сыйын кёралмайды,
Аузу была ийнанад, Анга сый бералмайды.

Бир адам ёлтюрюлсе, халкъ анга къозгъалады,
Уллу Аллахны сёзюн ёлтюреди, бузады.

Аны багъасын англаб, билмейле сыйын кёре,
Сора ол да барады теблене, къуруй, ёле.

Халкъ кесини насыбын ёлтюргенин билмейди,
Тамбласына сокъурду, барыр джерин кёрмейди.

Къуранны сан этмесе, джаннетге джол кесилир,
Окюн барын ангылар, азабха сюд этилир.

ЗАЛИМЛЕ.

Майна экеулен кызыб, барышалла эришиб,
Бири бирине кыайнаб, озалсам деб, кюрешиб.

Бир-бирине кыуялла табхан аман сёзлени,
Мени джауум кёrmесин алада ол кёзлени!

Аяусуз айтадыла табхан кирлерин ала,
Бетлери бир кыызара, бирде бола кыаб-кыара.

Джюреклери кыанмайын, экиси да кыарышыб,
Шайтаннга аш болгъанла, кюрешелле барышыб.

Ёлюрлерин унутуб, кетдиле ала шашыб.
Бир-бирин хорлаялмай, бёрюлеча талашыб.

Алай бла джашаулары бошалды келишалмай,
Джер юсюнде ким онглу болгъанын юлешалмай.

Экиси да кетдиле бир-бирлерине кыайнай,
Сора бир тулпар джетиб, эрлей тынч этди, кыоймай.

Дунияны джутарыкыча, кёкрек болуб, айланыб,
Энди джаталла ала кыабыр болуб, сойланыб.

Экиси эки тёбе болуб, джерде джаталла,
Хоншу тийре, джамагыат алагъа не айталла?

Экисин да уругъа атыб, башын джабханла,
Энди кыайгыны кыоюб, анда рахат джатханла.

Даурлары тохтады, бир-бирин хорлаялмай,
Хаух дуня да бошалды мындан бир джукъ алалмай.

Бир-бири бла талаша, талашхан кибик итле,
Топуракъ тюбюнде чириб, джатадыла джигитле.

Майна эки кыабырда эки таш сюелелле,
Аллай джигитле сора нек хорлатыб ёлелле?

Ала кибик неллей бир джаш телилик этелле,
Дуня кыалады, ала зыраф ёлюб кетелле.

Ала кибик бек кёбле джер тюбюнде чирелле,

Герой болуб айланыб, тар кѡабыргѡа кирелле.

Бютюн да бек сейири, джангы джетген джаш кѡауум,
Нек ойлаша билмейле? Алагѡа барды дауум!

Нек сокѡур боладыла, аллайланы кѡрмейин,
Батыр кѡалай болалалла, кѡаллыкѡа чырт ѓлмейин?

АЛДАУУКЪ.

ѐм биринчи ѓтюрюк ибилисен чыкѡгѡанды,
Атабыз Адамны ол аны была джыкѡгѡанды.

Халкѡ бары энди анга нек джарашыб кѡалдыла?
Ол малгѡунну кѡылыгѡын сайлаб кѡалай алдыла?

Аны туугѡан джери уа ибилисди, билигиз!
ѐтюрюкню кѡоюб сиз, Ислам диннге киригиз!

Адам сѡзюн тутмаса, ол муслиман болалмаз,
Не кѡб кѡуллукѡ этсе да, анда ийман толалмаз.

Кѡартлыгѡымда мени да келиб алдаб кетеле,
Аны джукѡгѡа санамай, ол малгѡунча, этелле.

Межгитге джюрююдюле, намазларын кѡылалла,
Муслиманла болалмай, джарты джолда кѡалалла.

Сѡзлерин туталмайын, адамлыкѡны оялла,
Ол уллу гюнахны уа сансыз кѡалай кѡоялла.

Мен да сакѡлаб турама, энди келе болур деб,
Муслиманды, алдамаз, берген сѡзю толур деб.

Ол унутхан болуред осагѡат берген сѡзюн,
Алдауукѡчу, эслесенг, бир тюрлю этед кѡзюн.

Сау кѡырал барысы да, дини болгѡан, болмагѡан,
Анга уста болдула айыбды алдамагѡан.

Бизни ара шахарды алдауукѡну ѓм башы,
Бары андан юрениб, алдайла кѡарты-джашы.

Тамадаланы атсакѡ, ѓм бек ала алдайла,
ѐлден баш алыр ючюн, сылтау кѡураб джанлайла.

Милисасы, сюдю да адамагъан ким барды,
Кърал бары джылагъан ол кыйынлыкъ хапарды.

Бири бирин алдагъан мында закон болгъанды,
Алдамай, тюз сёлешген адет мында къургъанды.

Тюзлюк излеб сёлешсенг, сен телиге чыгъарса,
Аны табхан къой эсенг, сен олтуруб джыларса.

Сокъранырса сен анга, мен нек тынч турмадым деб,
Ол бири да сокъраныр, аны нек урмадым деб.

Кертисича тюз баргъан, решёткагъа тутулур,
Алдауукъчу тюлкюча, хыйла этиб къутулур.

Ийман, не дин болмаса, сен джашагъан къыралда,
Артыкылыкъ эмда зорлукъ ала болалла алда.

Ала башха чыкъсала, хыйла-фитна толады,
Аланы джабар ючюн, ётюрюк керек болады.

КЪАЙСЫДЫ ТЕРС?

Анасы балачыгъын бир тюрлюле сюеди,
Хар этген хатачыгъын ол бир ариу кёреди.

Айтхан аман сёзлери анга ариу кёрюнед,
Андан алапат джокъду, несине да суююнед.

Баласы да кертда деб, къутурады, ойнайды.
Табхан хатасын этед, орнунда джукъ къоймайды,

Ол затлагъа анасы къууанч эте турады,
Бары ариу кёрюнюб, аны бла джубанады.

Хаталаны къой дерге, аны кёзю кыймайды.
Бары ариу кёрюнюб, бир хатадан тыймайды.

Къой деген кирик эте, бошлаб, къараб турады,
Сора аمانы тутса, ачыуланыб урады.

Артда ол джыласа уа, чабыб ариу айтады,
Ол сабий да биягъы кылыгъына кыйтады.

Алай была анасы аны кеси бузады,
Сабий да эрке болуб, адам чекден озады.

Ёсе келсе, анагъа, джууаб эте тебрейди,
Анады деб къарамай, эрши къараб, сермейди.

Анасы аны бошлаб, герой этиб къойгъанды,
Адеб-джорукъ юретмей, къолу была джойгъанды.

Энди табхан анасын ол джукъгъа санамайды,
Ана-атаны къачы, акъылгъа да алмайды

Сора ол ёсе келиб, орам тенглени кёрдю,
Анасын ол унутду, алагъа эсин бёлдю.

Алай а юйде алгъан, аман къылыкъ къалырмед,
Бий болургъа кюрешди, башчылыкъ а алырмед?

Сора гъыр-мыр болдула, бийликни айыралмай,
Бир-бирине чабдыла, баш орунну алалмай.

Ёлген да бар, сау да бар, тюремелик да болдула,
Къызылла мараб туруб, джарашдырыб саудула.

Джарлычыкъны ол халгъа ата-ана салгъалла,
Энди ала чабалла, джылау-сыйыт болгъалла.

Гитчеликден къойсанг сен адеб, джорукъ юретмей,
Ол артда къоймаз сеннге, ол затланы кюсетмей.

Къызын да омакъ этиб, ол орамгъа джиберсе,
Сора артда чабалла ким болса да сюйресе.

Кече-кюн тюзде къала айланса сан этмейле,
Не намысны, не сыйны сакълалгъа юретмейле.

Аналаны кёбюсю балаларын бек суюуб,
Ала бузуб къоялла, артда къалалла куюуб.

Джукъ айтсанг а сабийди, барыр ол англай-англай,
Деб джууаб береди, артда уа болад алай.

ТЮЗЛЮК.

Тюзлюк Аллах Кесиди, Ол бир терслик этмейди,

Тюзлюкню тутхан адам Андан кери кетмейди.

Тюзлюкде тургъан адам — ол Аллахха келеди,
Аны сан этмеген а — Джаратхандан кериди.

Мени Кимди джаратхан деб бёлюб Анга эсин,
Къарыуун, кючюн билиб, акъыллы этмей кесин.

Олду манга джан салгъан, аны ызына алгъан,
Кеси уа тюрленмейин, ёмюрге бирча къалгъан,

Кёкню-джерни оноуун, барысын Ол этеди,
Мен анга къатышмайым, ол манга нек джетеди,

Деб Анга бир насыблы англаб эсин бёледи,
Хар затны да джаратхан Ол болгъанын биледи.

Тюзлюкню эм уллусу — Аны излеб табыуду,
Сыйын, къудретин билиб, Ким болгъанын таныуду.

Кесин Анга къул этиб, аны англаб турууду,
Андан ары джашауун Ол суюгенча къурууду.

Тюзлюкню тутхан адам Ол Аллахха джууукъду,
Аны тутмагъан адам сау дуниягъа бузукъду.

Сора тюзлюк болурму нафсы суюгенни этсе,
Ол буюргъанча джюрюб, аны кёлюне джетсе.

Тюзлюк джокъда, ийман джокъ, тюзлюк деген — ийманды,
Тюзлюкню сакъламагъан — ол а аман адамды.

Анга табсыз болса да, ол тюзлюкню къоймайды,
Не тарлыкъгъа тюшсе да, къоркъуб аны оймайды.

Бош сёзлеге къатышыб, кеси бетин джоймайды,
Терс адам джанлы болуб, ол ийманын оймайды.

Тюзлюкню тутар ючюн ийнанабыз Аллахха,
Башыбыз къалмаз ючюн къыйынлыкъгъа, балахха.

Тюзлюкден тайгъан адам — ол Аллахдан таяды,
Анда ийман болурму, ол намысын джояды.

Иши, сёзю тюз болса, ийманы да тюз болад,

Ала тюз болмасала, сора ийман оюлад.

Хыйла-фитна сёлеше, ары-бери бурдура,
Бир сёзю бирин буза, хонтасына урдура.

Кесине таб болгъанлай, ол тюзлюкню унутуб,
Аллахындан уялмай, Сюд кюнню да къурутуб.

Тюзлюкню унутса да, кеси башын унутмай,
Хаман кесине табны эсде тутуб, къурутмай.

Малда, къошда, тюз иште ала была джюрюдюм.
Намаз эте тургъанлай, аллай кёблени кёрдюм.

Тенглик, тюзлюк дегеннге тюбедимми, билмейме,
Сюд этерик Аллахды, аман-иги демейме.

Алай а мен билеме, Аллах тюзлюкню сюед,
Керти тюз адам болса, тюзлюк отунда кюед.

Тюзлюк бегисе, ийман бегийди озаманда,
Ол болмаса уа ийман хылеу болад хаманда.

Джар эрнинде ишленген бир юй кибик болады,
Суу къобханлай, биринчи алгъа аны алады.

ТИШИРЫУЛА.

Гяуурлагъа эришиб, уят кетибми къалгъанды,
Уллусун, гитчесин да къымжа ауруу алгъанды.

Къымжа болуб орамда, ала къалай баралла,
Айыбды деб англамай, салыб келиб къалалла.

Кесими ахлуларым ала уа бек уялталла,
Муслиман къарнашларым, бир затланы айталла.

Алай къалай этелле ала сенден уялмайын,
Эл аллында уялтмайыкъ, деб къулукугъа алмайын.

Ол кюрешген затынгы хурметин нек кёрмейле,
Дин китабла джазаса, ала сый нек бермейле?

Джукъ айталмай алагъа, онгсунмайын къарайма,
Кеслери англасала деб, алайын марайма.

Ала джууаб этселе, ол бек табсыз боллукъду,
Озаманда аланы динлери оюллукъду.

Англамаймы этелле, Къуранны бузгъанларын,
Аллахны сёзюн атыб, аджашыб баргъанларын?

Гяуурлача кийиниб, ары ушаб баралла,
Джукъ айтсанг а, сылтауну тюкенлеге буралла.

Табылмайды кийим деб, баш алыб кюрешелле,
Тюзюн айтсакъ а ала миллетге эришелле.

Гюнахны унуталла, сенден баш алалсала,
Ол алагъа керекди, тюзюча англасала.

Эштир керекли тюлле, анда къалай къобарын,
Кесин кимге ушатса, ол къауум бла барырын.

Тёзерге кюрешебиз, джюрек эрши кёрсе да,
Гюнахы къурсун дерге джарармы ол ёлсе да.

Гюнах-сууаб демесе, айтыб анга нетерсе,
Джюрегингден къыйнала сансыз этиб кетерсе.

Джукъ айтсанг а кесинге джукъ керекча англарла,
Бери айтмасала да, ушатмайын къарарла.

Бурунгула къалай тюз айтхандыла алагъа,
Чачы узун, акъылы къысха деб, тиширыугъа.

Джууукъ къызла, келинле намазгъа ийилелле,
Этлерин джабаргъа уа, бир аман эринелле.

Дин алгъан орус къызла ала джаулукъ къысалла,
Джаулукъ къысханнга бизде къатын джыйын къусалла.

Джукъ айтыргъа къоркъабыз, бизни таргъа тыйгъанла,
Юйден чыгъарынг келмейд, бизни юйге джыйгъанла.

Кесибизни къауумдан артыкъ кёлюм къалады,
Биле, эште тургъанлай, гюнах а нек алады?

Динибиз а, терс затны кёрсенг тёзме, айт дейди,
Ауузунг была болмаса, къолунг была чач дейди.

Алай да эталмайын къарайбыз биз туурадан,
Бир кюн бир англарла деб, умут этиб аладан.

Мен ышаныб турама Аллахдан къоркъарла деб,
Аллах буюргъан кибик этлерин джабарла деб.

Тиширыуда уят кетсе, джашауда дам къалмайды,
Эркишиле къанаула — бири къолгъа алмайды.

Керти болса ийманы, ол Къуранны бузармы,
Аллахны сёзюн эштмей, кымжа болуб озармы?!

Аны бир сёзюн эштиб англаб, намаз этелле,
Бир сёзюн а эшитмей, къулакъламай кетелле.

Билмейме, ол намазны Аллах къабыл этерми,
Ол ёрге кёлтюрюлюб, Уллу Аллахха джетерми...

КЕРЕКМИДИ ОЛ СЕННГЕ?

Биреу сеннге ышаныб айтса ол бир хапарны,
Керекмиди джаяргъа хар адамда не барны.

Аны бир айтырса деб, аманат этмей эсе,
Ол хапарны зараны кишиге джетмей эсе.

Айт деб аманат этсе, айтыргъа борч болады,
Алай болмай айтса уа, гюнахха боялады.

Уллу гюнах болады, халкъгъа бузукъ салса уа,
Аланы туююшдюрюб, кеси кенгде къалса уа.

Не ишинг бард айтыргъа, айт демесе ол санга,
Ол да тилге саналад, англаб эсге алгъаннга.

Ушакъ этген сёзлерин башхалагъа джетдиред,
Алай была арагъа уллу къайгъы келтиред.

Биреу анга тынгласа, джюз джерге джоралайды,
Анга тийген джерчигин, осагъат ангылайды.

Анга айтылмаса да, ол кесине буюрур,
Аман джюреги болса, аны джюз джерге бурур.

Къайдан билесе аны ол не затха буюрур,

Неда аман ниетли барыб кьайгымы кьурур.

Кесинг да билмегенлей, тилчи болуб кьалырса,
Аланы гюнахларын сен бойнунга алырса.

Тели кьауум англамай, бек кёб кьайгы салалла,
Халкьны арасын бузуб, бек кёб гюнах алалла.

Керекмиди ол манга деб кесин тыя билмез,
Арты кьайры барыр деб, акьылын джыя билмез.

Башына, аягына джетмеген кёб затланы,
Кесине сыйгьа санаб, айтыр халкьгьа аланы.

Аны джюреги анга юрениб бошагьанды,
Сёз джюроте, кёблени этлерин ашагьанды.

Кьаны бузукьду аны, кьоймайды сёз этдирмей,
Элни кьайгысын сюзюб, элекден бир ётджурмей.

Ол кесин унутханды, элни алгьанд бойнуна,
Сёз эталмай кьалса уа, от тюшеди кьойнуна.

Джазыучу мёлегин да ол арытыб бошады,
Халкь бир-бирине болду, от салгьан а ташады.

Ол кьадар халкьны джюгюн кьалай кёлтюрюр джазыкь,
Кьалай кьоркьа билмейди болама деб от азыкь?

Кеси джанына оноу этгеннге ушамайды,
Элни бойнуна алды, кесине бошамайды.

ДАУЛАШЫУ.

Джаш кьауумгьа кьарасанг даулашыргьа чабалла,
Орусча бир зат окьуб, бир кьайгыны табалла.

Анда-мында бир аят, неда хадис кёрселе,
Гьалим болуб кьалалла аны окьуб билселе.

Адамча джумшакь айтыб, бир-бирин англамайла,
Хар ким кесин тюз этиб, башхагьа тынгламайла.

Алай была телиле уллу заран берелле,
Муслиман джамагьатны бирикдирмей бёлелле.

Арагъа джаулукъ тюшюб тебрейле чачылышыб,
Бир джамагъат болалмай бёлюнюшюб, къатышыб.

Хар ким кесин хорлатмай нёгерин хорлаялса,
Ол аны таргъа тыйыб, тынч этиб бир къоялса,

Диннге берген зараны къулагъына кирмейди,
Ислам динни джаууна ишлегенин билмейди.

Ол динни бирикдирмей, бизни чачыб кюрешед,
Муслиманла келишиб къалалла деб, эришед.

Арабызны чачаргъа ол адамын иеди,
Биз англамай турабыз, ол а ишин биледи.

Сыйлы Къуранда Аллах сиз бёлюнмегиз дейди,
Ол Аллахны джибиди кючлю тутугъуз дейди!

Биригиб турмасагъыз, уллу заран салырсыз,
Джауугъуз онглу болуб, сиз хорланыб къалырсыз.

Аллахны бирлегенле Анга ийман салгъалла,
Къуру къарнашладыла Ислам джолда болгъалла.

Осебебден биригиб, сиз джарашыу туругъуз,
Арагъызда шохлукъну, суймекликни къуругъуз!

Бир-биринги да кечиб, бир-биринге болушуб,
Джау азыгъы болмагъыз, бир-биринг бла урушуб!

Озаманда шайтанны къууандырыб къоярсыз,
Иги этебиз деб сиз сыйлы динни оярсыз.

Бир Аллахны буйругъу кертиси ма былайды,
Хорлар ючюн даулашхан ол телид не англайды.

Тюзюн билирге джумшакъ даулашхан ол халалды,
Хорлатмазгъа эришиб даулашса уа харамды.

Багъалы къарнашларым ол къылыкъны къоюгъуз,
Ислам динни джаууну сиз муратын оюгъуз!

Алай была барынг да бир-биринги суйюгюз,
Бир Аллах буюргъанча, къарнаш болуб джюрюгюз!

Озаманда болушур Джаратхан Аллах бизге,
Ма бу затны осият этеди бу кьарт сизге.

БОШАМАЙМА.

Диннге чакьырсанг, бирле бошамайбыз дейдиле,
Аллахлары эшитиб тургьанын билмейдиле.

Аллахы эштеди деб, эсине уа келемид,
Неда Ол кёреди деб, андан хапар билемид?

Ол Аллахын унутуб, рысхыгъа баш атады,
Дуния малгъа хорлатыб сора былай айтады:

Юйдегими ким асарар, мен да диннге бурулсам,
Рысхы да кьайдан келир, намазгъа чёгюб турсам?

Бизден баш алыр ючюн, тюрлю сылтау кьурады,
Ол бизден башын алса боллукьду деб турады.

Мында бизге айтханча, ол сылтауну анда да
Айталырмы сора ол Аллахны аллында да?

Неда ол сылтау аны азабдан кьутхарырмы,
Рысхы мени кьоймады десе, башын алырмы?

Неда дин тутхан кьауум ишлемейми джашайды,
Неда садакъа джыйыб, ол тилебми ашайды?!

Неда алагъа биреу бир джукъламы береди,
Неда дин тутама деб, ол ачданмы ёледи?!

Огьесе дин тутары келмей айта болурму,
Ийманы керти болса, кьуджур сылтау кьурурму?

Ол баш алгъан сылтауду, не айтыргъа билмейин,
Аны ичине ийман алай кьолай кирмейин.

Аны бу дуния хорлаб, анга бугьоу салгъанды,
Рысхы тутуб иймейди, ол аллахы болгъанды.

Ол бугьоугъа тюшгенин, кеси кьайдан англасын,
Рысхы хорлаб толтурду ол кьарыусуз ангысын.

Ол тели сёз болгъанын айтмазеди, англаса,

Мыйыда орун болуб, бир кесекчик ойласа.

Огъесе ол бизлени телигеми санайды,
Джаратхан Уллу Аллах бизни алай сынайды.

Боллукъмуд бизни алдаб, ол баш алыб къутулса?
Эштиб тургъан Аллахха къалай болур тутулса.

Ол неге ийнаннганын ачыкълайды ол сёзю,
Рысхыгъа эси кетиб, дуния малдады кёзю.

Ол кюн аны сылтауу алдауукъ болуб чыкъса,
Не айтыр ол алайда хыйлалары ачылса.

Бу дуниягъа къул болуб, разы болуб чабады,
Мыйысындан хайыр джокъ, рысхы башын джабады.

Аллай адамны ангылаб, даулашмазгъа керекди,
Андан ары оздурсанг, аманнга кетерикди.

КЁБ ТЮРЛЮДЮ.

Огъурлу, тынч адам деб, бир-бирлени махтайла,
Сюзюлюб, къойча турса, къуру аны англайла.

Адам не тынч болса да, Джаратханны билмесе,
Ол тынчлыкъдан не келед, акъылы ишлемесе.

Огъурлу адам дейле, аллай адамгъа бизде,
Бир хайуан кибик ол да джашайды ичибизде.

Аллахны унутхандан уллукёлло бармыды,
Кесин ким джаратханны билмесе, адаммыды?

Мени ким джаратды деб, анга эсин бурмаса,
Джюрегине, эсине аллай акъыл урмаса.

Андан сора махтанчакъ - кеси кёлюне джетген,
Сёзлерине тынгласанг, тамам серине кетген.

Бирле къарыуларына тауну аудурурбуз деб,
Бу биз джашагъан джерни баштёбен бурурбуз деб.

Бирле билимлерине, Аллах была тенг болуб,
Бир къауумда байбыз деб, адамладан кенг болуб.

Бирле ариу болсала, башларын кёкге тутуб,
Чырай была махтаныб, кьалгъанланы кьурутуб.

Сыфатына бир сёз джокъ, аны тыш джанын кёрсенг,
Ичи уа кёкрек къая, сен сёлеше тебресенг.

Тыш джаны бир мубарек ич джаны уа къайнайды,
Ичи бери ачылса, кимни неге санайды.

Бизге таша болса да, ол быжылдай турады,
Сёзлерине тынгыласанг, тюзню терсте бурады.

Джюреклени джарады аны ауур сёзлери,
Бир эрши къарайдыла аны кьуджур кёзлери.

Тышы ичи бир болгъан табылса да, бек азды,
Адамланы кёбюсю болумларына базды.

Эс бёлюрге кюрешиб, сакъ туругъуз аладан!
Шайтаннга нёгер болгъан, ол къауум адамладан.

Ол кылыкъланы Аллах эрши кёред, суймейди.
Аладан таза болгъан, джаханимде куймейди.

МЕНИ СЕЙИРИМ.

Сыйлы Аллах Кеси да, Аны келечиси да,
Ушагъусуз кюлгенни суймелле экиси да.

Тамбласындан хапарсыз, неге кьууанч этеди,
Неда бир билими джокъ — мындан къалай кетеди.

Уллу кьууанч этеди, ол кюлкюге берилиб,
Кесин бошлаб чайкъалад, тёрт джанына керилиб.

Телисине кюледи, джетмегенин билдириб,
Неге да харх этеди, бютеу саны силкиниб.

Кеси айтыб ызындан сора кеси кюледи,
Бош затлагъа харх эте, кемлигин билдиреди.

Телича, харх этеди, айыб-бюсюреу билмей.
Башхала не айталла деб анга эсин бёлмей.

Мен бир хадис айтайым, адамны сыйлы этген.

Расул айтды: «Муъминни сынамындан кьоркьугъуз,
Ол Аллахны нюрю бла къарайды, сакъ болугъуз!»

Муъминлеге сиз айыб этдирмегиз, дейди ол,
Аллах айыб этгенден башха тюлдю, дейди ол!

Адеб — динни джартысыд, адамлыкъны ёсдюред,
Адебсизликден сакълан, ол сыйынгы тюшюред!

Динни ичинде ёсген — ол адебни биледи,
Айыб затны ол кенгден эслейди эм кёреди.

Джагъангдан, этегингден тартмаз, ол сени келиб,
Джукъ айтыб ол кюрешмез, ариу турса да билиб.

Ислам динни юрене, ол аны бла ёседи,
Терсни, тюзню да англаб, хар нени да сезеди.

Ол игитда гюнахны, хар нени да эслейди,
Адебсиз болса адам, хар кимни да терслейди.

Адебни эм намысны, динде халал-харамны,
Кёрюр-кёрмез сезеди, игини эм аманны.

Аны къатында биз да керекбиз сакъ турургъа,
Айыб алыб къалмайыкъ, деб Аллахдан кьоркьургъа.

Артыкъ да, алим болса — окъуб барын биледи,
Сеннге джукъ айтмаса да, джюреги уа кёреди.

Акъылы болгъан адам айтмагъанлай англайды,
Адебсизге айтсанг да, сан этмейин тынглайды.

Телирек къауумгъа уа, не башхасы бард анга?
Кеси уялыр орнуна айыбла санар санга.

Айыб, бюсюреу деген сёзледен ол бек кенгди,
Халисине къарасанг — бир хайуан была тенгди.

Айыбха эс бёлмеген, ол аны къайдан билсин,
Айыб-бюсюреу сёзле ичине къалай кирсин?

Алай была ол тайыб, адам халдан кетеди,

Ол затны англамаса, не сойсе да этеди.

Сора андан адамлыкъ бир да излеб кюрешме,
Джукъ айтса да тынгыла, аны была эришме!

СЮЙМЕЙМИСЕ КЕСИНГИ?

Эй, муслиман къарнашым, суймеймисе кесинги?
Хар кимге бедиш санаб, тюзге ийиб эсинги.

Аман-иги айырмай халкъгъа бедиш санайса,
Кесинге да бир къара, сен кесинг а къалайса!?

Сен ийис англамайса, кесинг ийисден толуб,
Башхалагъа чабаса, кесинг бедишлик болуб!

Кесинги сую билмей, адамлыкъны джояса,
Сокъур болуб джанынгы сен унутуб къояса.

Биреуню аманлагъан — ол кесин аманлайды,
Сюд кюнню унутдуруб, нафсы аны хорлайды.

Халкъгъа къарасанг кёбле кеслерин суймейдиле,
Сан этмей, сыртларына кёб гюнах джюклейдиле.

Башхаланы суймесе, ол шайтанча болады,
Сыйсыздан сыйсыз бола, баш энгишге барады.

Биреуню аманлагъан ол къалай иги болур,
Игитда аллай адам ол гюнахладан толур.

Кёб адамны гюнахын ол бойнуна алады,
Ол кеси кесин суймей, джанын отха салады.

Джюреги зар болгъанны, шайтан нёгерге алып
Бир кюн бары ачылыб, ол туура болуб къалыр.

Адамланы кёбюсю, бири бирин суймейди,
Азаблы болуб джарлы ёкюнюрюн билмейди.

Аямайын хар кимге ол табханын, къуяды,
Халкъгъа бедиш санаса, рахат джукълаб тояды!

Биреуню ким сындырса — ол кесин сындырады,
Шайтан излеген олду, ол аны тындырады.

Биреуню эрши кѣрген, кесин эрши кѣреди,
Ол да аныча ёлюб, тар къабыргъа киреди.

Биреуге аман айтса, ол кесине айтады.
Анга акъылы джетмей, джюреги хош джатады.

Шайтан бизге ма алай, аман хыйла этеди —
Ууун терен сингдириб, муратына джетеди!

Аман затны игича, ариу кѣргюзюб турад,
Адам анга ийнаныб, тюзню терсине бурад.

Аны англарынг келсе, бир сагъыш эт кесинге,
Санга аман айтылса, не зат келед эсинге?

ЮЛЮШ

Бу дуняда насыбха эркекге акъыл джетди,
Тишиге уа — субайлыкъ, ол кѣзбау джолну кетди.

Ол акъыл излемейди, ариулукъду суюгени,
Омакъ болса джетеди, олду эсин бѣлгени.

Айхай, къуру ариулукъ аны сыйлы этмейди,
Анда акъыл болмаса, ол джаннетге элтмейди.

Кеси ариу джасаныб, тюрлю гоккала берсенг,
Сабий кибик алданад, къалай ариуса десенг.

Джангы келинчик келсе, бир къарагъыз сейирге,
Ариулугъун соралла, анга багъа берирге.

Келинчик ариу болса, къуру аны кѣрелле,
Акъыл джанына ала эсни уа аз бѣлелле.

Къуру ариулукъ анга адамлыкъны берирми,
Сора ариулукъ была, ол джаннетге кирирми?

Анда акъыл болмаса, бир бѣлек кюн ётерге,
Ол анга хайыр бермей, керек болур кетерге.

Къонакъ келсе, ыйлыгъыб, юй джыяргъа чабалла,
Сора аны ызындан, джюз бедишни табалла.

Бетинден омакъланыб, ала болалла тюкю,
Артда уа ол болады, сёзчю къатыннга кюлкю.

Акъылы болса аны, ол алай этермеди,
Сыйын тюшюрген джолгъа, англаса кетермеди?

Омакълыкны сайладынг, тур энди сен джасан да,
Оноугъа нек чабаса, омакъла къатыш, анда!

Айхай алай туругъа, анга да акъыл керек,
Анда акъыл болмаса, неси тыяр, мубарек?

Ол керекли къатынла кёб айыбла алалла,
Орунларын танымай, сыйсыз болуб къалалла.

Аны акъылы болса, тура билиред артха,
Алим кишини сыйлаб, тынглай билиред къартха.

Хар джерге да сиз чабыб, бетигизни джоясыз,
Эркеклени телиге санаб а нек къоясыз?

Аллах сизге буюргъан орунда нек турмайсыз,
Алай иги тюлмюдю, тынч джашау нек къурмайсыз?

Къатынла не айтырын аны иги билеме,
Эркишиле да къаллай болгъанларын кёреме.

ИЧГИНИ ЮСЮНДЕН.

Адамны сыйлы этген, хайуанладан айыргъан,
Аллах берген саугъаны, багъалатыб алмагъан,

Хайуан болмай не болсун, аны сыйлай билмеген,
Ол багъалы саугъаны англаб, сыйын кёрмеген.

Уллу Аллахым сайлаб, суююб берген акъылны
Ташларгъа нек излейбиз, ичиб кир аракъыны?

Кёзню ач да бир къара, ол берген заранлагъа,
Эсириб тели болуб, бир-бирин кыргъанлагъа.

Кёрмеймисе сора сен ол салгъан заранланы,
Саны-санауу болмай джылаула, джараланы.

Аны ючюн неллей бир юйдеги чачылгъанын,

Ёксюзлеча, сабийле атасыз атылгъанын,

Ана да бала ючюн джыламукъла тѣкгенин,
Къатынла да эрлерин къаргъыш тулукъ этгенин,

Ичги ючюн неллей бир гудулукъ этилгенин,
Ичгиге сингнген халкъны, арты болуб кетгенин?

Бир-бирде тели болуб, бир-бирлерин джалайла,
Бир-бирде кийик болуб, бир-бирлерин талайла.

Акъылны ташлаб ала онгсузланы уралла,
Джаныуар чабханча чабыб, бир-бирлерин къыралла.

Кѣребиз, эсиргенни хайуан кибик джюрюшю,
Адамлыкъ джанындан да къалмай аны юлюшю.

Бир къара сен орамда аны сейир ишине,
Кѣнчегин да джибитиб, хапарсыз джюрюшюне.

Телиге ушайды ол, не этгенин англамай.
Адамча айтылгъаннга, эсин джыйыб тынгламай.

Мен чырт англаялмайма, акъылны нек аталла,
Тонгуз кибик сойланыб, балчыкъда нек джаталла?

Акъылданмы тойгъанла, андан эригиб была,
Ол артыкъмы болгъанды, аны ташларча ала?

Акъылдан кем болгъанны биреу да ушатмайды,
Тели болса уа киши анга дарман табмайды.

Акъылдан тюрленнгенни багъыучугъа элтелле,
Ичгичиле кеслерин, ичиб тели этелле.

Ичги къалайд деб сормаз бу затланы англагъан,
Джюрек харамдан рыслаб, амандан кенг джанлагъан.

Аны ичери келген, ичги къанына сингнген,
Кѣзю да джукъ кѣрмеген, аман-иги билмеген,

Къуру ол сорур аны, бузулуб аны къаны,
Ичгиге кириб джаны, сорууундан сен таны.

Ичги хараммыды деб, нек сораса моллагъа?

Ушарынг келеесе, ич да, уша маллагъа.

Алтындан, кюмюшден да – ол багъалы саугъаны,
Аны сыйы джашатхан джер юсюнде сауланы,

Шукур эте билмеген, аны сыйын ангылаб,
Хайуан болгъа кюрешген, нафсысына тынгылаб.

Аллах берген акъылын – аны бузуб кюрешген,
Телиликни ол сайлаб, аманлыкъда эришген.

Хайуан болмай не болсун, аны сыйлаб ёлмеген,
Ол багъалы саугъаны, сыйын кёрмеген.

ТЮТЮН ИЧИУ.

Хылымылы тютюнню адам къалай ичеди?
Аны ууу, зараны кёб адамгъа кёчеди.

Ариу кёрюб, ол кирни къолуна къалай алад,
«Аллах» деген ауузуна ол аны къалай салад?

Кёрмеймиди бу къадар, ол салгъан заранланы,
Сокъурмуду сора ол, кёрмез кибик аланы?!

Бетинде нюрю къалмай, кеси да «къах-къух» эте,
Аны ууу, зараны ёбке-джюрекге джете.

Ол сейир иш тюлмюдю, кеси кесин бошагъан,
Бир аламат деб анга – ол а саулукъ ашагъан?

Кеси ачхасын бериб, ауруу алад башына,
Тютюннге уа табады, табмаса да ашына.

Ол сомланы джарлыгъа бералмаз кёзю къыйыб,
Харамгъа уа джояды, аны онгсuzдан тыйыб.

Кеси была къалса уа аны берген зараны,
Бек кёблеге джетеди, эрши ийиси аны.

Юйде, ичиучю адам, юйдегисин къурутад,
Кеси башын бек суююб, къалгъанланы унутад.

Артыкъсыз да, сабийле болгъан джерде ол ичсе,
Сора тютюнню ууу ууакъ сабийлеге кёчсе,

Игиликми этер ол, саггыш эт да бир къара,
Уллугъа, гитчеге да салмай къоймаз ол джара.

Тютюн ичген адамдан эм юсюнде кийимден,
Тёзалмайса сен андан ургъан аман ийисден.

Тютюн ичген адамны къатына баралмайса,
Ол аны англай болмаз, сен чыдаб туралмайса.

Ол къарнашынг болса да, чырт суюмейсе келирин,
Келсе, сакълаб тураса, излеб аны кетерин.

Аныча бир телиден къалгъанла къачса кери,
Харам болмай, не мадар, къайдады халал джери?!

Кесине азаб берсе – ол саулугъундан бошаб,
Игитда, харам болур, турса ол аны ашаб.

Ууу да юйдегини турса саулугъун алыб,
Ол да бир харам болад, турса ол инджиу салыб.

Халкъ бары джийиргеннген – къайдан халал боллукъду?
Сюзюб иги къарасанг, талай харам толлукъду.

Саулугъундан бошаса, рысхыны зыраф этсе,
Адамланы къачырыб, ол кесинден юркютсе,

Сора халал болурму, адамла эрши кёрген,
Гюнахлы болмай къалмаз, аны къоймайын ёлген.

Тютюн ичиучю, аны бир бош затха санайды,
Ол да бир булджууду деб, анга алай къарайды.

Ол салгъан заранланы бу англаяла болмаз,
Ол харам затны ичиб, аны ийманы толмаз.

Тютюнчю адам кирсе, юйюнгден сен къач да кет,
Толтурлукъду ийисден, джокъду анда уят-бет.

Къалай этмейди хатер юйю-юйдегисине,
Барысын сан этмейин, алмай бирин эсине?!

Аллахха къуллукъ этген тиширыуну къатына,
Ол джаханим ийисин къалай урдурад анга?!

Тютюнчю болса ата, бала да аны этер,
Атадан кѣрген джолну ол да эниклеб кетер.

Юйдегисин терсейтсе, аман юлгю кѣргюзюб,
Ол терс джолгъа тюзетиб, тюз джолдан аны юзюб.

Ненча тюрлю харам бар бу тютюнде санасанг,
Бири биринден аман, сен эс бѣлюб къарасанг.

Быланы иги сюзген – аны кѣолуна алмаз,
Акъыл юлюшю болгъан – аны аузуна салмаз.

Аны таба бурулуб, аны суйюб къарамаз,
Телиге уа не къадар айтсанг да, ол джарамаз.

АДЕТЛЕ.

ЗОРЛУКЪ.

Эй, мени Ислам диним! сени была ойнайла.
Джахил къауум кюрешиб, орнунгда тынч кѣймайла.

Эски тобну атханча, ары-бери аталла,
Гяуур къауумгъа къартла сыйлы динни саталла.

Эй, Ислам диним, джыла, сеннге зорлукъ джетеди,
Къайда иши болмагъан сени сыйсыз этеди.

Алдауукъчу моллала кѣолгъа алыб, джырталла,
Халкъны алдаб, динни да дуния малгъа саталла.

Ол хыйлачы моллала Ислам диннге джаудула,
Ала динни унутуб, дуния малгъа аудула.

Исламны улоу этиб, аны была джашайла,
Ала аны ишлетиб, хаман алай ашайла.

Афендиле кѣреем диннге бузукъ салыучу,
Ахыратны орнуна бу дунияны алыучу.

Афендиле кѣреем Ислам динни бѣрюсю,
Джаханимли болурла аладан бек кѣбюсю.

Алагъа ышанмагъыз, ала диннге джаудула,
Омакъ, кука сѣлеше, дуня малгъа аудула.

Дуняны сайладыла, миллетге тюлкюлениб,
Халал-харам айырмай, ашайла ала келиб.

Тыкъ уруб къарынларын, ёксюз хакъны бысдырыб,
Сора алгъыш этелле, алдауукъну тындырыб.

Къонакъбайгъа бетсиниб, айталла кука сѣзле,
Субайлыкъны англамай, къарайла джахил кѣзле.

Ауузу – бал, джюрек – бѣрю, мубарек этиб кесин,
Ол гырджынла къайгъылыд, къарнына ийиб эсин.

Адамла уа джахилле, тюзню-терсни англамай,
Не болаед къойсала, алдауукъгъа тынгламай.

Джахиллик – ол ёлюмдю, адамны этген халек,
Ауузну ачыб турма ётюрюкге, мубарек.

Джарлыды мени халкъым, кѣзбаулары билалмай,
Экиаякълы бѣрюден ол башын сакълаялмай.

Кертда деб ол ийнаныб, анга соруу сорады,
Джахилни молла этиб, аны ызындан барады.

Ёркеч болуб сюрюуге, ол элтеди аланы,
Ийнанмагъыз бѣрюге, шайтаныд адамланы.

Шайтанны эм аманы афендиди, билигиз,
Ол алдауукъчу болса, халек болур динигиз.

Адам кяфырны кѣрсе, башын сакълай биледи,
Шайтан молла болса уа, ол анга териледи.

Тюзмю-терсми ишлейди – билирге кюрешигиз,
Такъуалы алим эсе, сиз анга илешигиз.

Такъуа деген къоркъууду акъылгъа таяныудан,
Динде болмагъан затны, анга атаб айтыудан.

Къурандан алыб айтса, не хадисден сѣлеше,
Ала айтхан затладан ол чыкъмазгъа кюрешсе.

Акылын болушдурса, ол хурджуннга узалыб,
Халкын аджашдырады, алагъа тузакъ салыб.

ДИН БЛА АДЕТ.

Адет – халкыны этгенид, дин – Аллахдан буйрукъду,
Адетле тюрленелле, дин тюрленмей турлукъду.

Адетлени халкъ кёрюб, бир-биринден алалла,
Кеслерине дин этиб, анга ийнаныб баралла.

Къуранны Аллах берди, ол – Аллахны сёзюдю,
Адетлени чыгъаргъан адамланы кёзюдю.

Кёзлеге таянганла сан этмейле Къуранны,
Андан окъуб айтсанг да, буралмайса аланы.

Бу Къуран Расулуна кёкден бизге эннгенди.
Энди уа сиз кёресиз, динни адет дженгнгенди.

Ол Къуранны джаууду, адет аны бузады,
Адетге эс бёлюучю аджашыуда озады.

Къуранны алыб окъуб, этиучю адетлени,
Анда ийман болурму? Ол джояды бетлени.

Алтындан да багъалы сёзлери файгъамбарны,
Адетле деб турма да, сор аладан хапарны.

Ол айтхан сёзлерине «хадис» дейле, ангыла,
Аны баргъан джолуна «сюннет» дейле, тынгыла.

Къуран была **Сюннетди** – джолу муслиманланы,
Эл чыгъаргъан адетле – джолу аджашханланы.

Къуранны сан этмеучю, сюрюб халкыны адетин,
Аякъ тюбюне теблеб файгъамбарны сюннетин.

Къуран была сюннетден чыкыгъан динин ояды,
Адетлени сюрюучю – ол ийманын джояды.

Адетлени адамла хаман къошуб келелле,
Къуранны артха атыб, алагъа эс бёлелле.

Джангы чыкыгъан хар адет – къара халкыны аууду,

Сыйлы Ислам динни да, Къуранны да джаууду.

Расулну шериятын адет бузуб къояды.

Муслиман динни бетин, сыйсыз этиб, джояды.

Къуран была сюннетди муслиманны базманы,
Ол экисинде чекмей, тюз болалмаз ийманы.

Джахил адетле была ол этсе чегиб ишин,
Аллахны къоюб, халкъдан ол излесин юлюшюн.

Къуран эм хадис была ёлчелесин муслиман,
Билирге сую эсе, анда болгъанын ийман.

Ол экиси айтханча, келишсе аны джолу,
Озаманда англасын – ийманы болад толугу.

Экисине келишмей, адетле бла келишсе,
Ийманы джокъну билсин, адетледе эришсе.

Керти ийман болгъанын айырады бир джери,
Мен да айтайым аны, сен да ур аны кери.

Элча этмей дей эсе – алдауукъду ол ийман,
Аллах айтханча десе, ол болады муслиман.

Муслиманма деб ауузу, джолу адетле болса,
Ол мунафикъ болады, динин адетге бурса.

Муслиман деб айтылад Аллахха бой бергеннге,
Джаратхандан уялыб, Къураннга эс бёлгеннге.

Къуран бизни чакъырад тынчлыкъгъа, дженгилликге,
Адетле чакъыралла артыкълыкъ, залимликке.

Адамла кеслерине чыгъаралла къыйынлыкъ,
Къураннга сыйынсала, болурелле тыйыллыкъ.

Адетле джайылдыла, миллетге болуб ауруу,
Тюбеселе джылайла, алагъа тийиб ауур.

Башларын алалмайла ала тюшюб тузакъгъа,
Андан бери ычхыныб, къайталмайдыла хакъгъа.

Тузакълары нед десенг – ол да къургъакъ ыйлыгъыу,

Бир-бирине бетсиниб, омакъланыб джыйылыу.

Адетлеге чабалла, хар ким кесин кёргюзюб,
Бир джарлыны къоялла, болгъанчыгъын этиб тюр.

Къууанч болуб кетелле, бир джарлыны къурутуб,
Къуранда ол харамды, сиз къоймагъыз унутуб.

Биреу ёлсе, джыйылыб, аш-суу этиб ашамакъ,
Ислам динде харамды, джокъду хакъгъа ушамакъ.

Ётюрюкдю билигиз, ёлген ючюн сыйланыу,
Адамланы чакъырыб, арбазлагъа айланыу.

Джарлы байны сыйласа, бармыд хайыр ёлгеннге,
Ол бек эрши болады, кёзю болуб кёргеннге.

Этелле адетлени, сиз къарагъыз сагъайыб.
Къуллукъгъа эринчекле, сизге тюмюдю айыб?!

Бизни ата-бабабыз кюрешгенле кеслери,
Хар ким кеси джанына къоркъуб, кетиб эслери.

Алада болмагъанды ёлгюнчю джукълаб туруу,
Артдан мамматла джыйыб, ашау-ичиу, той къуруу.

Биреу борчун этмейин, ашырса сау ёмюрюн,
Ол къулакъгъа алмайын, эм унутуб ёлюрюн.

Сен бир, эки, юч кере элни джыйыб сыйласанг,
Ол аны къутхарырма? Сен англарса, ойласанг.

Тели болгъа керекди мамматлагъа ышанган,
Эл башымы алыр деб, анга базыб джашагъан.

Дунияда маммат болуб, болушханча биреуге,
Ёлгеннге да чабалла, аш-суу этиб тиреуге.

Ма бу затла барысы динни бетин джоялла,
Халкъны кёлюн чыгъарыб, эрши этиб къоялла.

Англагъан къауум кёрюб, джюрекклери къачады,
Халкъны ол илешдирмей, бирикдирмей чачады.

Орус-орман барысы кёрюб, этелле бедиш,

Сен хакъны англай эсенг, тюзлюк ючюн сен эриш.

Сыйлаб тута билейик Аллахдан келген хакъны,
Башларын къатышдырмай адетле была халкъны.

Миллет сылхыр болгъанды, адет халкъны эсиртиб,
Кёзбау адет тутханды аланы джесир этиб.

Бугъоуланыб кёбюсю тюшгендиле тузакъгъа,
Къанларына сингнгенди, къайталмайдыла хакъгъа.

Джиликлерине дери ол алагъа ётгенди,
Джахиллик – къыйынлыкъды, бизге ма ол джетгенди.

Кече демей, кюн демей, чабыб, джортуб, кюрешиб,
Ах, ох эте, ынгычхай, рысхы джыйыб, эришиб.

Бир кюн сора рысхысын – барысын суугъа къуяр,
Халкъгъа бетсинир ючюн, артына чыгъыб къояр.

Ёнгкючге да кирликди, джетмесе кесиники,
Анга башхасы джокъду, болса да ол сеники.

Таза джолну келмеген кёб рысхыны джыяды,
Адамлагъа борчларын ол бермейин тыяды.

Аны была сыйлайды, ол байланы тойдуруб,
Къууанч болуб ашайла, баргъанла да олтуруб.

Факъырлача, джыйылыб, тепсини бошаталла,
Садакъа деб атына, байлагъа ашаталла.

Алдауукъ бла джыйылыб, онгсуз хакъын ашайла,
Ауаз берселе ала, ётюрюкню джаншайла.

Айхай, бу джарлы халкъым не этгенин билсе уа.
Къуран айтханны этиб, керти диннге келсе уа.

Ёлю гёбелеккеча, отха кесин атады,
Аллахны ариу динин адетлеге сатады.

Бетсинмеклик, махтаныу муну этелле халек,
Ол сыйлы болама деб, сыйсыз болад тюбелек.

Ким сыйлылыкъ излесе, дин была этиб кёзбау,

Тюз джолуна тюзелмез, ол болуб кьалыр армау.

Джюреги джукъ англамаз, окъуб айтылса Къуран,
Аны башы кьатышыб, акъылы болуб хайран.

Джахиллик, кьарангылыкъ тутад кёлю уллуну,
Ол эсине келмесин Бир Аллахны кьулуну.

Уллукёллиюк тутса, ол адам болад сокъур,
Башхалагъа тынгламаз, ол кесиникин окъур.

Саулай элинг айтса да, эсин бёлюб кьарамаз,
Кеси айтхан болмаса, башханыкъы джарамаз.

Ийилмей бегиб туруу, кьайытмай тюзге, хакъгъа,
Ма олду аджашдыргъан, кьыйынлыкъ берген халкъгъа.

Азаб бериб джашайла ала бютеу миллетге,
Сагъыш этмей джабышыб, халкъда джахил адетге.

Ала алчыла болуб, эм биринчи чабалла,
Джукъ айтама десенг а, мараб туруб кьабалла.

Миллетге шайтандыла адамладан ол кьауум,
Дунияда, ахратда да барды алагъа дауум.

Акъылсызлыкъ себебли, Ислам диннге джаудула.
Адетлеге кьадалыб, джахилликге аудула.

Джахиллелле кьоймагъан динни тюз бардырыргъа,
Кеслерин алим этиб, халкъдан махтау алыргъа.

Адамланы кёбюсю кёзбаулукъну сюелле,
Бир-бирине бетсиниб, джылы сууну иелле.

Тиширыугъа болса да, эркишиге эршиди,
Ол кьатынча этмесин, тюз турсун – эркишиди.

Ичи-тышы бир болсун, болмасын экибетли,
Адамлыгъын сакъласын, диннге болсун хурметли!

Кеси кёлюне джетиб, акъылына базмасын,
Соруб, ажымсыз билмей, джахилле бла бармасын!

Окъугъан кибиб этиб, чыкъмасын эл аллына,

Миллетин алдаб, азаб алмасын ол джанына!

Къыямат кюн Махшарда халкъы бек къадалырла.
«Терс ауаз нек айтдың?» - деб, аны аллын алырла.

Хар бир ауазы ючюн, терс айтыб, аджашдыргъан,
Джарлы, джахил миллетни акъылын къатышдыргъан,

Хар бириси дау айтыб, ол джууабха тартылыр,
Халкъны алдагъанса деб, джаханимге атылыр.

Къыйынлыгъы уллуду афенди болууну да,
Бир джамагъатны борчун бойнуна алыуну да.

Берген заманда джууаб хар адам кеси ючюн,
Афенди уа берликди бютеу джамагъат ючюн.

Сакъ болуб ишлемесе, ол тарлыкъгъа тыйылыр,
Ала ючюн ол анда джаханимге джыйылыр.

Я, Аллахым, Сен болуш алдамайын турургъа,
Сен буюргъан болмаса, барын кери урургъа!

Мен кесиме базмайма, Сен къарамасанг манга,
Джангылсам да Сен бир кеч, мен ышанама Санга!

ДЖАРЛЫ МЕЖГИТЛЕ.

Бу межгитлеге мени джюрегим бек къыйналад,
Къаллайгъа да айырмай, бирча салах тартылад.

Адам ёлтюргеннге да, ичгичи, наркоманнга,
Не Аллахны, не динни джукъгъа санамагъаннга.

Дин тутханни хыликке этиб, кюле тургъаннга,
Аллахны буйрукъларын чарлаб, кери ургъаннга.

Бир къауумла сау элни къалтырата джашайла,
Элге къыйынлыкъ сала, ёмюрлерин бошайла.

Аллай адам къораса – не ёлюб, не тутулуб,
Халкъ ичинден къууанад, хар ким андан къутулуб.

Дин деген не затды деб, акъылына келмеген,
Ахратына къайгъырыб, ийман салыб ёлмеген.

Ёлюм деген не затды деб, сан эте билмеген,
Иймансыз ёлеме деб, эсине да келмеген?

Бу джарлы межгитге да джюзден бири келемид,
Азан тауушха хазна киши эсин бёлемид?!

Намазгъа деб ишленнген, ёлгеннге нек аталды,
Кючден ишленнген межгит, былай болуб нек къалды?

Намаз этер орнуна, андан салах айталла,
Борч намазларын сора сан этмей, нек аталла?

Намазгъа къычырылса, алай бек эс бёлмейле,
Салах тартылгъанлай а, ким болду деб тебрейле.

Былай адам ёлгенлей, эрлай къагъытха сызыб,
Межгитлеге чабдырыу атын, тукъумун джазыб.

Ол бизде фарыз болду, межгит анга джарайды,
Намазны сан этмейле, халкъ ёлгенни сакълайды.

Азаннга сагъаймайла, сагъайгъанча салахха,
Намазгъа борч демейле, ийман салыб Аллахха.

Ол себебден адамла салахха эс бёлелле,
Сау заманында джукълаб, сора ёлсе кёрелле.

Межгитлени халлары бек тюрлюле болгъанды,
Ичлери да аланы, бидгъачыдан толгъанды.

Имамла да ауазны джарты-къурту айталла,
Къырал джанындан къоркъуб, сакъ болгъанлай туралла.

Шерият унамайды межгитде къычыргъанны,
Салах тартыб ёлгеннге, хар кимни чакъыргъанны.

КЪЫЛЫЧ.

Адамладан джахилле бизге дау саладыла,
Къуран эм хадис ючюн, бизге джау боладыла.

Ол экисине ала аман къаты чарлайла,
Кеслерин да биринчи муслиманнга санайла.

Районда алчы болуб, джюрюген халкъ аллында,
Имам бизге илинди, сер болуб, къартлыгында.

Къылычны алыб келлик – эштебиз хапарларын,
Муслиманнга келишмейд, келтирсин китабларын.

Муслиманны къылычы – Къуран аятладыла,
Алимле бир-бирлерин ала бла урадыла.

Неда Расулуллахны хадиси бла ур мени,
Къылычны сал къынына, сейирди сёзюнг сени!

Къуру ол экисилле, бил, мени къоркъутурукъ,
Хар заман мен хазырма, келсин ала бла урлукъ.

Къындан аны чыгъарсанг, чыгъар аны бандитге,
Аны ёрге кёлтюрге орамда калак итге.

Къарнаш болгъа керекди муслиман муслиманнга,
Къылыч была келмейин, салам джиберсин анга.

Къылычын ол асрасын Бир Аллахны джаууна,
Ёлгюнчю тауба этсин Къуран была даууна!

Аны джауу кяфырды, ол аны бла кюрешсин,
Муслиман къарнашына ол рахматын юлешсин!

Къарнашлалла, ол билсин, муслиманла къуб-къуру,
Къылычы бла къоркъмайын, ол джангыз джауну урур.

Къылыч алыб сен чабсанг къарнашынга кесинги,
Муслиманлыкъ къайдады, ийманынг бармыд сени?

Къуран ючюн сен этсенг къылыч была къазауат,
Бизни была этме да, динни джауларын ууат.

Кяфырлалла, билесиз, Къуранны, динни джауу,
Ёмюрден бери анга болуб келеди дауу,

Джетмиш джылдан артыкъны кяфыр аны тебледи,
Бюгюн бизге чабханла, анга бири тебмеди.

Ала болгъанла аны хаман айыбын джууа,
Къуран эм маулуд окъуб, кяфыргъа тута дуа.

Джыйылсала бир джерге, тилекле эте элле,
Аллах была кюрешген душманнга тилей элле.

Алай была кяфыргъа шохла болуб джашалла,
Энди уа бизни была джаулукъ къура башлалла.

Къуранны, динни джауу энди билигиз кимди,
Кяфырланы бояуу къаныгъызгъа бек сингди.

Кяфыргъа тилек этиб, джюреклени джардыгъыз,
Биз да бир джукъ айталмай, бизге джара салдыгъыз.

Сиз алагъа бетсиниб, этдигиз тилеклени,
Къыйнадыгъыз инджитиб, муслиман джюреклени.

Кяфырны джырын джырлаб, эм алагъа харс уруб,
Энди бизге чабалла, ала джаулукъну къуруб.

Экибетли болдугъуз: бир – оракъ, бирде – чалкъы,
Бир сабда тохтамагъан, къайда Аллахны хакъы?

Биз Къуранны айтабыз – ол Бир Аллахдан хакъды,
Тюз джюрекли адам а – ол хакъгъа хаман джакъды.

Кёб махтаула Аллахха, бардыла илешгенле,
Джюреклери тюз болуб, хакъ ючюн кюрешгенле.

Хакъны суйюб келелле бизге джолоучу болуб,
Я, Аллахым, Сен бизге кёргюз муратла толуб.

Сен тайдырма, тилейбиз, барыбызны тюз джолдан,
Сен къараб тюзетмесенг, не келсин бизни къолдан!

Мен болумсуз къулунга келелле Сени ючюн,
Уялтма Сен бетими, хайыр джокъ мени ючюн.

Хар бирине Сен болуш, аланы джазыкъсыныб,
Гюнахларын да бир кеч, мен тилейме базыныб!

Исламгъа болушханнга, Сен да бир болуш анга,
Я, Рабби, Сен болушма, диннге къаршчы болгъаннга!

ТУТХУЧСУЗЛА.

Джер юсюнде адамла болалла тюрлю-тюрлю,

Бирлени бети къара, бир къаууму да нюрлю.

Бирлени бети эрши, джюреклени къачыргъан,
Бирлени уа суююмлю илешдирген, чакъыргъан.

Къаны ариу болгъаннга адамла илешелле,
Аны суююб эм сыйлаб, аны бла келишелле.

Аман джюрели болса, ариу болмайды къаны,
Ичи-тышы бир болуб кёралмазса сен аны.

Ауузу бир затны айта, джолу башха болады,
Адамлыгъын туталмай, сыйсыз болуб къалады.

Аллай адамла келиб, ала диннге кирелле.
Тутхуч болмай алада, уллу заран берелле.

Бирде оракъ, бир чалкъы, ишлеулери алайды.
Суфу болуб, миллетни ол къауум бек алдайды.

Къуран айтхан зат тюлдю аланы къайгъылары.
Ала аны окъуйла халкъгъа кёзбаугъа бары.

Хакъны излемейдиле, алим этиб кеслерин.
Керти диннге кирмейле, терсге ийиб эслерин.

Суфулукъгъа джюрюйле джамагъат была бирге,
Суюмейле хакъны тутуб, Ислам диннге кирирге.

Эл адетлени этиб, ала бек чабышалла,
Шериятны сан этмей, бидгъагъа джабышалла.

«Окъугъанса, англайса, бизден артыкъ билесе», -
Деб биреуню имамгъа ала салдыла эсе,

Джюгенни нек бермейле, хаман анга джабышыб,
Мунафикъ тюл эселе, нек туралла къарышыб?

Сиз мени теджеб алгъа имамгъа нек салдыгъыз,
Джамагъат сёзюн бузуб, ызына нек алдыгъыз?

Огъай, мени къоюгъуз, уялама мен Иемден,
Аманатын мен бузсам, не келир манга сизден.

Манга зорлукъ этмегиз, мен да этмейме сизге.

Ахратда джууаблыбыз хар ким да кесибизге.

КЪЫЙЫНЛЫКЪ.

Биз къалгъанбыз палахха, акъылсызлагъа ушаб,
Бирибиз ёлсе джетиб, аны рысхысын ашаб.

Биз джыйылыб барабыз анда этерге тоноу,
Къайдады дин башчыбыз, джокъмуд мынга бир оноу?!

Джарлы, ёксюз айырмай, биз джыйылыб ашайбыз,
Бир-бирибизни талай, зулму эте джашайбыз.

Ёксюз хакъны ашагъан отну ашайд къарнынга,
Дейди Аллах Къуранда, азаб алма джанынга!

Окъугъан кибик этиб, бурма ашаугъа динни,
Магъанасын ангыла, билирге кюреш тинни!

Дин келгенди тюзлюкге, келмегенди ашаугъа,
Онглу-онгсуз айырмай, зорлукъ этиб джашаугъа.

Бизге келди къыйынлыкъ, халкъ бир-бирин алдайбыз,
Джыйылыб бир джарлыны, аны джулкъуб джанлайбыз.

Къуран харамды деген кёб затланы этебиз.
Онглу онгсузну ашаб, анга дин деб кетебиз.

Афендиле да бизде джарашханла ашаргъа,
Динлерин малгъа сатыб, аны была джашаргъа.

Ала джууаб тутарла Бир Аллахны аллында.
Бузукъ ишле этдириб, джахилликни халында.

Халкъны тыяр орнуна ала алда баралла,
Джарлы миллетни алдаб, терс акъылгъа буралла.

Кёб джылланы тебледи Аллахны динин гяуур,
Джюрегибиз джарылыб, ол тийди бизге ауур.

Ала аны къурутуб бошаргъа джетдирдиле,
Динде харам затланы миллетге этдирдиле.

Къуру аты болмаса, хазна джугъу къалмады.
Ийман, Ислам, Ихсанны халкъ къулакыгъа алмады.

Къуру ашаб чачылгъан, ала билген джыйылыб,
Аллахны чамландырмай, тохтарламы тыйылыб?!

Гяуур динни джаууду, ол теблейди анычюн,
Сиз муслиман эсегиз, нек теблейсиз, не ючюн?!

Гяуурдан къутулалмай, этдик биз кёб дуала,
Энди уа джахиллеге башладыкъ биз тутула.

Бизге кёнделен туруб, джукъ билмеген сылхырла,
Джолубузну кесгенле адебсизле, гыргырла.

Бу аллахсыз къыралгъа кёбю ишлеб тургъанла,
Къарт, къарысуз болгъунчу, динни кери ургъанла.

Большевик къанда ёсюб, келиб диннге кирелле,
Орунларын билалмай, бизге азаб берелле.

Анда оноучу болуб, юреннгенле аманнга,
Кеслерин джарашдырыб кюрешелле заманнга.

Халкъ да сёзлерин эте, ол къауумну артындан,
Бизге хайыр къалмады бу заманны къартындан.

Къыралдача оноугъа кюрешелле чабышыб,
Кишиге ал бермейин, андача бек къарышыб.

Дин башчыла къайдалла, нек тыймайла быланы?!

Алагъа бошлаб турмай, ол борчларыд аланы.

Боюнларына алыб ала миллетни, халкъны,
Бу азабха эс бёлюб, нек айтмайдыла хакъны?

Бир-бири этин ашаб, халкъ бир-бирин талайды,
Не болгъанын билмейме, муфтият да тынглайды.

Аладан хар эл сайын кёб таргъыула баралла,
Кеслерин молла этиб, ала къайгъы салалла.

Бизни къутхаргъан Аллах гяуурланы зорундан,
Бир къутхар деб тилейбиз джахиллени ууундан.

Бисмилляны билмеген молла болгъа чабады,
Джукъ айтыб а бир кёрчю, алай сермеб къабады.

Ала гяуур кыралда юреннгенле туююше,
Кёкюрек бла, зор была орунланы юлеше.

Энди диннге келдиле, бизге кыошула бери,
Юренчек болуб бирин самаркыау эте бири.

Динни джартысы адеб болганын билмейдиле,
Кийик джаныуарлача, бир-бирин сермейдиле.

Умутлары алайды, кёкрек кюч бла алыргыа,
Боллукъ тюлдю джалкыаны кыайырмайын кыалыргыа.

Кыоркымайдыла Аллахдан, закондан кыоркымасала,
Бир-бирлерин ёлтюрюб, болур элле кыанала.

Бир сёзде тохтамайла, экибетли кеслери,
Алгыа чыгыб махтаныб, кёзбаудады эслери.

Адамлыгынын туталгын джокъду аланы бири,
Кеси кирге ташайыб, сенинге да кюрер кирни.

Тюбеселе – кукала, омакы-омакы сёлеше,
Ызынгдан кыара сабан санга сюрюб кюреше.

Ала излемейдиле джюрюрге дин айтханча,
Кёрюнмейдиле алкынын керти диннге кыайтханча.

Билгенлери аланы – ашаб-ичиб джанлагын,
Ётюрюкню, кертини бир-бирине джалгыагын.

Бек уллугыа кетдиле, Кыуранны да оздула,
Ол асыры тар эди, кенг этдиле, создула.

Файгыамбарны да хорлаб, бир джангы дин ачдыла,
Кеслерини динлерин, ала халкыгыа чачдыла.

Уллукёллюле болуб, кеслерине базалла,
Аллахдан келген динни бир бузуудан бузалла!

Дин чакыргын затлагыа бурулуб кыарамайла,
Кыуран эм хадис айтхан алагыа джарамайла.

Моллала – джыйын джанлы, джюрюулери оюмсуз,
Динни сыйсыз кёргюзюб, ашаулары тоюмсуз.

Джукъ билмеген мискинни талайдыла талаудан,
Бирер хызен кёлтюрюб, джанлайдыла алайдан.

Я, Рабби, Сен бир тюзет керти диннге халкъымы,
Джалгъан динден айырыб, бир англат Сен хакъынгы!

КЪУРАН ОКЪУУ.

Аллаххады хар махтау – бизге Джорукъ бергеннге,
Дунияда тюз джашаргъа хакъ джолну юретгеннге.

Мухаммад да Аллахдан – бютеу халкъгъа келечи,
Къаллай уллу насыбды, ойлашыб ёлчелечи!

Аны бизге джиберди, тынч джашаргъа юретиб,
Ол бизни джазыкъсыныб, Къуранны джорукъ этиб.

Муслиманнга саналгъан адамгъа ол тюз джолду,
Ол джорукъну туталгъан – Аллахны къулу олду.

Муслиман киши андан таймасын ол хаманда,
Башха джолгъа алданыб кетмесин сау заманда!

Игини эм аманны къатышдырмай джашасын,
Халалны эм харамны ол айырыб ашасын!

Хар затны Джаратханны сен унутуб джашама.
Аллах разы болмагъан, ассы сёзле джаншама.

Харам джолладан къачыб, халал джолда сен джюрю,
Инсан болургъа кюреш, болуб къалмай сен бёрю.

Тюз джолунгу ангыла, болма дунияда тюлкю,
Алайсыз сен болурса эки дунияда кюлкю.

Адамлыкъны юрениб диннге, тиннге сен уян,
Аланы сансыз этиб, болуб къалмай бир хайуан.

Сен сыйынгы тюшюрме, рахмат Законну бузуб,
Джаратханны Сёзюдю, кетме башхагъа озуб.

Эт дегенин этмейин, этме дегенин этсенг,
Къуран налат береди, тюшюнмей ёлюб кетсенг.

Ол адам Аллахына ассы болуб къалады,

Джаратханнга тынгламай, от азабны алады.

Раббисини буйругъун ол терсине этеди,
Тауба этиб къайытмай, одуниягъа кетеди.

Кюреш анга къадал да, ёре туруб юсюне,
Къуранны буйрукъларын сен сал аны эсине.

Айт сен анга окъу да аны эт, муну эт деб,
Ма бу затла борчунгду, энди баджара кет деб.

Окъу анга сюел да таймаздан намаз керек,
Джарлыгъа садакъа бер, ораза тут мубарек!

Алдагъан да харамды, сен кишини алдама,
Уллукеъллю да болма, адам хакъны урлама!

Зийна джюрюу да харам муслиманнга джарамайд,
Быллай-быллай къылыкъгъа Уллу Аллах къарамайд,

Адамланы къыйнама, заранынгы джетдириб,
Алай этсенг, Аллахынг къояр отха кийириб,

Зарлыкъ тутма кишиге, джюрегинги тар этиб,
Озаманда къалырса сен джаханимге кетиб,

Анда от бла тёлерсе адам хакъын ашасанг,
Джаханимге кирирсе, халкъны къыйнаб джашасанг,

Уллукеъллю да болма, Аллах аны суюмейди,
Аллай адамны анда джаннетине иймейди,

Биреуню эрши кёрюб, аны была кюрешме,
Халкъны сёгюб, аманлаб, джазыкъ сен, отха тюшме!

Деб кюреш сен ёлюкге, къадалыб ауаз бериб,
Нетерсе сен асыгъа, дуа этиб, къол кериб.

Ол бизге айыб ишди, ёлген англармы анда?
Къуран сау адамгъады, тутайыкъ аны мында!

КЕРТИ ДИННЕ КЪАЙТАЙЫКЪ.

Хар бир махтау Аллахха — бизге джорукъ эндирген,
Тюзню, терсни арасын аны была билдирген.

Салат-салам Расулгъа — келечи болуб келген,
Тюз джолну кёргюзюрге, Уллу Аллах джиберген.

Хакъны айтыб башладыкъ, эрлей джаула чабдыла,
Къуранны эм хадисни, ала башын джабдыла.

Бизге соруб кюрешмей, джахиллеге тынглалла,
Ётюрюк тахсаланы тилчиледен алалла.

Дунияны къуядыла, ала хакъны джаратмай,
Къураннга не хадисге — аз да бир кёз къаратмай.

Халкъгъа тюзню айтмагъан, миллети джаууду,
Джахиллени тутуучу, джарлы халкъны аууду.

Къуранны эм хадисни айтмайын ким джашырса,
Ол Аллахны джаууду, алай ёмюр ашырса.

Ол экисин ким тутса — ол болады муслиман.
Алагъа ким чарласа, анда къалмайды ийман.

Къурандан эм хадисден ким тохтаса, таймам деб,
Къуру анга болады атаргъа муслиман деб.

Муслиман деб айтылмайд, сыйынмаса алагъа.
Ёлсе гюнахы къурсун деб айтылмайд аллайгъа.

Бирле башчыла болуб, халкъны алдаб туралла.
Хакъны айтхан болса да, анга джаулукъ къуралла.

Аллахны сыйлы динин дуня малгъа саталла,
Къуран была, дин была ашаулагъа баталла.

Акъыллары алайды, дин бла ашау ашаргъа,
Ёлгенни чурум этиб, динни сата джашаргъа.

Аны сатыб ашама, садакъа джыйыб аша,
Оллахи, ол ашхыды, болмаса, алай джаша.

Чириб къаллыкъ рысхыгъа, джалгъан дуня малына,
Сыйлы Аллахны Сёзюн къалай сатаса анга?

Ол Аллахны диниди, халкъгъа ауазгъа келген,
Аны была кёб халкъла, хакъ джолуна тюзелген.

Файгъамбар бу дуняны, харам ёлген бир кьойгъа
Ушатханды, англагъыз, алыгъыз аны ойгъа.

Харам мыллыкны сайлаб, динин анга сатыучу,
Ахыратны орнуна дуня малны алыучу.

Эй, кьарнашла, тилерим, алагъа алдатмагъыз.
Сиз алагъа терилиб, сыйлы динни сатмагъыз!

Бёрюледен кьачыгъыз, алагъа талатмагъыз,
Ол мыллыкчы кьушлагъа рысхыны ашатмагъыз!

Кьойла, тууарла была ала джаннет тилейле,
Аллахны динин сатыб, разылыгъын излейле.

Джигит эсенг сен кюреш хакъ динни юретирге,
Миллетинги сен аяб, тюз джолгъа тюзетирге.

Шериятдан чыгъарма, сен суйсенг миллетинги,
Адетге ийиб кьойма, айт алагъа кертини.

Аллахха улху бериб, рысхыны аямайын,
Сатыб алыб кьояргъа, кеслерин кьыйнамайын,

Акьыллары алайды, дуня малгъа, мындача,
Аллахны да алыргъа, адамланы алгъанча.

Дуняны эм ахратны орунлары башхады.
Аланы кьатышдыргъан – ол кьауум аджашханды.

Анга Кьуранны айтсанг, ол акьылын айтады.
Акьылына ийнанса, ийманы уа кьайдады?

Сен хадиследен айтсанг, ол кёргенин айтады,
Тюз джолну излемейди, эл этгеннге кьайтады.

Тюнене чыкыгъан затха, бюгюн бегийд дин этиб,
Халкъда бир затны кёрсе, анга бек эси кетиб.

Кьуран окьуучула деб, джыйыб ашаучулары,
Ариу кёрюб, сыйлайла халкъны алдаучулары.

Аллахын эм миллетин, эмда кесин алдайды.
Халкъ да анга кертда деб, аламатха санайды.

Къуран айтханны айтсанг, ала анга чарлайла.
Аллах айтхандан эсе, адетлени сайлайла.

«Къуран намаз эт дейди, терс затланы къой дейди,
Сен ёлгюнчю, саулукъда садакъангы джой дейди.

Аллахны тюз джолуна сен кесинги джый, дейди,
Игини эт, амандан сен кесинги тый, дейди.

Къылыгъынгы сен тюзет, уллукёллюлюк этмей.
Харам джоллада джашаб, сен харам ёлюб кетмей.

Керти къуллукъгъа джараш, субайлыкъны сен къоюб,
Джюрегинг мугур болсун, халал ашдан сен тоюб.

Дунияда бир кишиге зарлыгъынг да болмасын,
Джюрегинги тазала, ичи кирлей толмасын!

Аны тазалаб кюреш, Аллахынгы унутма,
Ол джюрекге къарайды, аны эсен къурутма!

Ёлгюнчюнге сен кюреш аны таза этерге,
Бу дуниядан кетгинчи, ол джууулуб кетерге.

Кирлей ёлюб къалмайын, кюреш таза болургъа,
Аны ичи джылтыраб, джаннетледе солургъа».

Къуран излеген буду, ала андан къачалла,
Бизге эришиб ала тюрлю даула ачалла.

Сюйгенлерин этсинле, биз а хакъны айтайыкъ,
Халкъгъа тюзюн билдириб, Бир Аллахха къайтайыкъ.

Аланы алдаб ёлсек, артда бизден дауларла,
Къыямат кюн тамбыла, унутмайын джауларла.

Алайлай ёлюб кетсек, халкъгъа тюзюн айтмайын,
Ала къалыб кетселе, хакъны англаб къайтмайын,

Ол кюн биз не айтырбыз, бизге къайгъы салсала?
Дау айтыб хар бири да, аллыбызны алсала.

ЁЛГЕНДЕН СОРА.

Адам ёлгенден сора, Аллах джолуна келмей,

Аны Джаратхан Иеси, Ким болгъанын ол билмей.

Джатса, къобса да Анга эсин бёле билмесе,
Харам-халал не затды алагъа эс бёлмесе,

Ол ёллюгюн эсгериб, Бир Аллахха къайтмаса,
Ийман салыучу сёзню, сау заманда айтмаса,

Кесин тюз джолгъа салмай, бериб бошаса джанын,
Тазалаб кюрешмесе, ол джюрегин эм къанын,

Раббисини джолунда, джюрютмесе ол кесин,
Андан къоркъуб, уялыб иймесе Анга эсин,

Харам ёлюб бошагъан бир малгъа ушайды ол,
Сен аны артда кессенг, халал болгъа бармыд джол?

Тууарла, къойла кесиб, элни джыйыб окъутуб,
Харам халал болурму, тилек-дуала тутуб?

Анга джанынг ауруса, мында джазыкъсын аны,
Ол ёлгюнчю сен кюреш, джууулсун аны къаны.

Аны сен суюе эсенг, сау заманда ал къолгъа,
Ол ёлгюнчю, дунияда тюзет аны тюз джолгъа.

Ийман салыб ёлдюмю, ёле туруб ол джазыкъ.
Неда болубму къалды, джаханим отха азыкъ.

Ахыратны унутса, дуниягъа эси кетиб,
Кюрешгенден не файда анга маулудла этиб.

Дуния мюлкню берсенг да, Аллах анга къарамаз,
Артдан не бек чабсанг да, бир джугъуна джарамаз.

Бу адет джахилликди, къарангылыкъдан чыкыгъан,
Бир-бирине эришиб, халкъ къояргъа ыйлыкыгъан.

Халкъдан айыб болад деб, аны ючюн этеди,
Элден айыб алмаса, анга ма ол джетеди.

Дин тутаргъа суюмейле, энди тынчын табхалла,
Рысхы къуюлса болад, кёб рысхыгъа батхалла.

Ол байлыгъын кёргюзед, джахил адетге кетиб,

Халкъны ауузун джабдырад борчла, ёнгкючле этиб.

Нетгенлерин билмейле, бир-бирине эришиб,
Башхаланы озаргъа, мыллык атыб кюрешиб.

Миллетден артыкъ этиб, атын бир айтдыралса,
Келгенлени тойдуруб, айыбсыз тындыралса.

Рысхыны зыраф этиб, ашхы аны булгъалаб,
Бай къауумгъа берелле быстырлагъа чулгъалаб.

Садакъаны, чарламай, байларыбыз алалла,
Тепсилени сыдырыб, хызенлеге салалла.

Келигиз, эй, джамагъат, бир кесек эс джыяйыкъ,
Барыбыз да биригиб, джахилликни тыяйыкъ.

Къатын къауумгъа бошлаб, динибизни оймайыкъ,
Эркишиле оноуну ары бошлаб къоймайыкъ.

Эркиши эркишича, хар ким орнун толтурсун,
Тиширыу тиширыуча, ол да орнунда турсун.

Эй, къарнашла, эгечле! Барыбыз биригейик,
Бу диннге артыкълыкъды, тюзлюкню бир излейик.

Бетсиниуню къояйыкъ, не келликди байлыкъдан.
Ахратда сый боллукъду, къуб-къуру адамлыкъдан.

Адамлыгъынга кёре боллукъду анда джалынг,
Аны мында сен изле, джетишгинчи аджалынг.

Ёлгенден сора анда, кюсесенг да табылмаз,
Мындан ала бармасанг, биреунюкю джагъылмаз.

Бир джангыз бири санга адамлыкъны салалмаз,
Мындан ары узатыб, одуниягъа бералмаз.

ДИННИ АУРУУУ.

Хар бир махтау Аллахха, хакъ динни бизге берген,
Аны бек таза къураб, сыйлы этиб джиберген.

Аны аурууу джокъду, анга ауруу салмайыкъ,
Диннге ауруу джукъдуруб, ахрат азаб алмайыкъ.

Аллахны сыйлы динин биз ауруудан сакълайыкъ,
Хакъны хакъын биз англаб, сыйын билиб хакълайыкъ.

Ол ауруулу болмасын, анга дарман этейик,
Биз аны джаудан джакълаб, анга мадар излейик.

Хар затха Уллу Аллах бирер джауну джаратды,
Акъыл бериб адамгъа, сакъ болсун деб, къаратды.

Адамны джауу – аурууд, керек кесин сакъларгъа,
Хар не тюрлю пеляхдан эслеб, кесин джакъларгъа.

Темирни джауу – тотду, ол да аны ашайды,
Аз-аз ашай ол аны, джугъун къоймай бошайды.

Агъачны джауу – къуртду, ол да аны ашайды,
Тышы ариу тургъанлай, ичин ашаб бошайды.

Динни джауу – бидгъады, ол да аны ояды,
Тот темирни бошагъанча, аны бошаб къояды.

Бидгъа динни джаууду, сёзсюз аны бошайды,
Терекни къурт ашагъанча, ол да аны ашайды.

Къурт терекни аудурад, аз-аз ашай, кемире,
Динибизни аздырад бидгъа, кеси семире.

Диннге къуртну кийирсенг, хаман ол къуруб барыр,
Ётюрюк хакъны ашаб, динибиз къуруб къалыр.

Динни тотха кесдирсенг, иймансызлай ёлюрсе,
Бидгъа кючлеб сен аны, джугъу къалмай кёрюрсе.

Дин да ауруб тебрейди, микробланы кийирсенг,
Хакъ орнунда къалмайды, аны анга сингдирсенг.

Джукъгъан ауруу кийирсенг, ол ырахын болады,
Джарты жанлы адамча, аурууладан толады.

Дин тозураб тебрейди, алай была ол азыб,
Аман ауруу джукъдурсанг, ол анга уру къазыб.

Бидгъа динни къуртуду, бидгъачыла къуртлалла,
Динни ичине кириб, кемириб къуруталла.

Кеслери бек семириб, динибиз а азады,
Кърны ючюн хар бири анга уру къазады.

Сен къртурт ауруудан анга Аллахым, бир дарман эт,
Ол андан сау болургъа, Сен анга бир мадар эт!

ДИН БЛА МАХТАНЫУ.

Къайсы динде болгъан да – аны хазна тутмайды,
Кесин ол диннге санаб, буйругъунда турмайды.

Аллахдан китаб келсе – бойсунургъа келеди,
Аны этмезлик болса – Ол не ючюн береди.

Хар къауум да китабын келтюрюб айланады,
Аны тутуб къыйналмай, ёхтениб махтанады.

Кесин ол диннге санаб, махтаныргъа кюрешед,
Айтханын этмесе да, аны окъуб эришед.

Адамланы кёбюсю алдауукъну сюелле,
Кука-кука сёлеше, джылы сууну иелле.

Бир-бирине бетсиниб, кёзбаулукъду кёбюсю.
Ичи чириб быжылдай, ариу джылтыраб юсю.

Бир къауум кукаланыб, бир-бирине махтаныу,
Бирле да омакъланыб, ётюрюкге тахтаныу.

КЪЫЗ БЕРИУ.

Биз халкъда къыз бериуню айтсакъ – ол бек сейирди,
Алгъы бурун анасы къызын кеси теджейди.

Кюёулукню джаратса, анга илинсе кёзю,
Арт бла, ал бла билдиред аны юсюнден сёзю.

Сора келечи келиб, башласа аны тилей,
Башха тюрлю этеди ол айтхан сёзюн эрлей.

Былай келиб айтханлай, «хо» деб къалай къоярса,
Къыз орамдамы турад – бетин къалай джоярса?

Бир керечик келгенлей, айыб болур «хо» дерге,

Бир талай джалындырыб, керек алай берирге.

Къызыны багъасы, сыйы керек болад чыгъаргъа,
Келечини джюрютуб, аз къалады джыгъаргъа.

Алайсыз къызыны бети-сыйы чыкъмай къаллыкъды,
Сёзчю къатынладан да ол айыбла аллыкъды.

Келечини арытыб, къызын бермей да къояр,
Сыйын чыгъарама деб, намысын, бетин джояр.

Къызыны кеслери бериб, сыйырыргъа чабарла,
Билмеген кибик этиб, алдауукъну джабарла.

Къызымы сюйрелле деб, хахайлаб къуугъун салыр,
Халкъны башын аурутуб, кеси башын а алыр.

Андан да бек сейири – биреу кириб арагъа,
Къызыны къалай къачырад, сормай ата-анагъа?!

Аны табыб, ёсдюрюб, къыйналыб адам этген,
Ата-анадан эркин болургъа бети джетген.

Арты къалай болур деб, оюм джокъмуду анда?
Акъылсыз иш тюлмюдю, ойлашыб къарагъанда?!

Биреуню сау джашауун бойнуна къалай алад?
Ол батырлыкъ тюлмюдю – тамбласы къалай болад?!

Къызы да къалай кетед, сормай ата-анагъа,
Ол оноу уа керекди салыныргъа арагъа.

Башха уллу миллетле аллай ишни оноуун,
Арагъа саладыла, къызгъа къоймайын джолун.

Биз миллетде айыбха саналады ол адет –
Энтда къалмай барады, не этейик ай медет!

Джангы джетген къыз сабий – ол джашаудан не билед?
Къаллай джерге барады, арт джанындан не кёред.

Ненчаны биз кёребиз, алай барыб чачылгъан,
Къаргъаргъа эм силдерге ана ауузу ачылгъан.

БЕРНЕ.

Бурундан келе тургъан бард бизде бир кыйынлыкъ,
Биз муслиманла болсакъ, ол болуред тыйыллыкъ.

Биз Ислам диннге толу кыйталмайын кьалгъанбыз,
Бурун джахил замандан терс адетле алгъанбыз.

Не адебге, не диннге келишмеген затланы,
Адет этиб тутабыз, багъалатыб аланы.

Тюз англагъан хар адам сейирсинед алагъа,
Разы болмай берилген – ол тюрю саугъалагъа.

Джукъ англамагъан кьауум бек кызыбды бернеге,
Кьаллай азабы барды, келтиреди ол неге?!

Аллы, арты да кыйгъы, ким болур онгнган андан,
Ким семирди, бай болду берне деген саугъадан.

Тюйюш, уруш, гурушха аны хайыр бергени,
Келин кьойгъан, юй чачхан – андан адам кьргени.

Талай джылны оу болуб, ол ёсдюрюб кюрешген,
Баласын санга берсе – рысхысын да юлешген.

Кызын юйюне салыб, рысхысын да ташыгъан,
Муслиманлыкъ кыйдады, рысламайын ашагъан!

Муслиман адам аны, уялмайын кьалай алыр,
Аллахындан кьоркьмайын, юйюне кьалай салыр?!

Ол неге келишеди, тюзлюкге эс бёлгеннге,
Этдирелле бернени, саулагъа кьой, ёлгеннге.

Игитда ол харамды, халал кьалай боллукъду?
Аны этмесе кызы, кыйынлыкъда турлукъду.

Осагъат кыйгъы тюшер, төрт джанындан чанчарла,
Къатын джыйын сёз этиб, сау дунягъа чачарла.

Бютюн да бек сейири – ётюрюкню айталла,
Ата-ана этгенни – келинчикге атайла.

Кызым кьоюлады деб, не бир кыйгъы чыгъад деб,

Къатын джыйын тохтамай бир джанындан чанчад деб,
Джаратмасала аны, болушмайды берне да,
Джел алды эм суу элтди, къарасанг джокъ хар не да.
Бурундан бери келген, тюзю ариу адетле,
Къызгъа саугъа этелле, эски уллу миллетле.
Тау адет, кийик адет энди керегед къалса,
Харам болгъанын англаб, миллет эсине алса.
Эки джаны къадалыб, аланы юй этселе,
Хар ким да табханчыгъын, экисине берселе.

КЪАЙГЪЫ СЁЗ.

Къайгъы сёзню юсюнден айтсакъ – ол бек сейирди,
Ол тюрлю адетни да, билмейме ким кийирди.
Эркишиле арбазда олтурушуб туралла,
Хар ким да джарыллыгъын санаб, лахор къуралла.
Кими бачха, сабанын, кими сатыу-алыуун,
Кими биченин, малын, кими ишлеб арыуун.
Джууукъла ишни къоюб, келирге кёрюшелле,
Ишден бошамай туруб, алайда тюбешелле.
Ары дери джууукъну джогъеди джокълар заман,
Джетишмейин, чабышыб айлана эди хаман.
Тиширыула уа къуру къайгъыгъа барадыла,
Тынч тургъанны да къоймай, къозгъаб от саладыла.
Бир-бирлерин ышырыб, омакъланыб джылайла,
Хар ким кеси ёлгени, эсге келиб сарнайла.
Ары чыкъгъанлай ала кёчелле сёз этерге,
Ол затха уа усталла, керек тюлд юретирге.
Ол баргъан юлерине джюз бедишни санарла,
Болмаса да кюрешиб, бир джукъланы табарла.
«Иги сарнаб къычырыб, сыйын чыгъармадыла,

Къатынланы айыбын къулакъгъа алмадыла.

Арбазлары къатышыб, джукълары джыйылмайын,
Юйлери да бир тарла, баргъанла сыйынмайын».

Дагъыда аны кибиб, кёб айыбла табалла,
Олду аладан хайыр, аны ючюн баралла.

Кеслери къайгъычыла – къайгъыны джыядыла,
Ёлгеннге ол керекмид – къайгъыны джаядыла.

Алгъын болуучан эди, ёлюкню иеси кёрсе,
Неда алгъаракъ чыгыб, джыл бла тамада берсе.

Энди ала бетсиниб, бир къуджурла этелле,
Къойла кибиб тизилиб, бурун тиреб ётелле.

Ол инджилиб тургъанны, кече-кюн да эзилиб,
Джыгъаргъа аз къалалла, бирем-бирем тизилиб.

Ол да кесин къатдырыб, сюелирге кюрешед,
Джукъусурай, тентирей, билдирмезге кюрешед.

Эркиши эркишича, кеси орнун толтурса,
Аны джорукъда тутуб – ол да юйюнде турса.

Тынч иш тюлдю ол алай, аны ким да биледи,
Иш бираз тюзелиред, деб кёлюме келеди.

Ала айтханны этиб, тынч олтургъан игиди,
Хо, алайды де да къой – хорлары белгилиди.

Заранлары уллуду, хайырларындан эсе,
Юйлеринде турсала керек эд андан эсе.

Джыйылыб келиб ала Аллахха дау салалла,
Разы болмай ишине, ийманларын саталла.

Эм биринчи да анга Аллах эсе джан салгъан,
Салгъан болджалы джетсе, аны ызына алгъан,

Аллах эсе джан салыб, хар кимни да джаратхан.
Кеси суйген заманда – артда аны къоратхан.

Къычырыкъ-хахай этиб, керекмид анга джылау,

Аллах была эришиб, хаман салыб Анга дау.

Джылаула этиб сарнаб, ким къайтарды ёлгенин?!
Гюнах-сууаб демейин, этед хар ким кёргенин.

СЫЙ БЕРИУ.

«Бир къул олтургъан кибик, олтурама мен хаман,
Бир къул ашагъан кибик, ашайма мен хар заман», -

Деди бизни файгъамбар бир сыйлы хадисинде,
Уллулукъ излемеди, болмады ол эсинде.

Кесин ёрге тутмады, сый чакъырыб башына,
Не олтургъан орнуна, не ашагъан ашына.

Патчахлача, юсюне кишини сюемеди,
Файгъамбарма деб артыкъ ол бир сый излемеди.

Аны асхаблары да анга ёрге турсала,
Аны да унамады, хурметлеб, сый къурсала.

Асхаблары айтыудан, кылыгъы джумшакъ эди,
Къайры десенг, элтиренг – сабийге ушаб эди.

Не тарлыкъгъа тюшсе да, таймай эди ол хакъдан,
Терс затха ийилмеед къоркъуб, ыйлыгъыб халкъдан.

«Адамны сыйы – динид, адамлыгъы – акъылыд,
Ариу кылыкълы болгъан – ол аланы асылыд», -

Деди файгъамбар сюзе, сыйлыны эм сыйсызны,
Тукъумну багъалатыб, ётмейик биз ол сызны.

Тукъум бла сый бериуню ол къурутуб кюрешди,
Къарангы адетди ол, деб джау болуб, эришди.

Бизде уа ол барады, тохтар акъыл кёрюнмейд,
Тукъум, рысхы болмаса, динине эс бёлюнмейд.

Къара къазауат этиб, хаман тукъум соралла,
Ата-бабадан кёрген, джахил джолну баралла.

Саналырмы сора ол муслиманны джолуна?!
Тукъум, рысхы билгени мынчакъ алыб къолуна.

Аллах кери урса да, ол биз халкгъа сингибди,
Тамырланыб мыйыда ол теренде бегибди.

СУФИЗМ БЛА СУФИЙЛЕ.

Джашлыгъымдан талпыдым суфий джолгъа кирирге,
Артда уа мен кюрешдим, окъуб терен билирге.

Дин китабла бары да анга махтау берелле,
Ол джолну тюз тутханны, ала сыйлы кёрелле.

Аны джолуну башы – Къуран была сюннетди,
Аланы сан этмеген – аджашыуда умметди.

Суфизмни баш шарты шериятды дедиле,
Бурун кямил устазла, кеслери уа кетдиле.

Ала айтхан сёзлери китаблада къалдыла,
Керти суфийле ангылаб, аны эсге алдыла.

Бирле да сан этмейин, шериятны оялла,
Аны джолундан чыгыб, динни бетин джоялла.

Тюзню-терсни айырмай, аяусуз сёлешелле,
Аман къатынла кибик, сёз этиб кюрешелле.

Джюреклери бичгенни ала керти этелле,
Оюмларына базыб, харам джолну кетелле.

Акъылларын джаратыб, кеслерича баралла,
Хакъны айтама десенг, чарлаб, джюрек джаралла.

Суфий болса, къайгырмайд, не беллахны этсе да,
Терсни-тюзню айырмай, ол харамны ичсе да.

Миллетин ол аямай, гяуур халкъгъа сатса да,
Галстугун да толтуруб, ол эсириб джатса да.

Бирле да суфий болуб, хыйнычы да болдула,
Сора ала узаймай, бу дуниядан къурдула.

Энди джахил суфийле хаман дуа туталла,
Шейитлелле ала деб, сый бергенлей туралла.

Динчиледен тил этиб, аны джаугъа сатхан да,
Миллетге хыйны этиб, гюнахлагъа батхан да,

Муслиман деб алагъа кёбле дуа тутханы,
Ол сейир иш тюмюдю, тюзге санаб тургъаны?

Джахил суфийни иши – алай джахил болады,
Анда билим болмаса, шайтан джолгъа барады.

Мен нёгер болалмадым ол къауумгъа къошулуб,
Бирге да туралмадым, ала была олтуруб.

Къуджур хапарларына туралмадым тынгылаб,
Бир джукъгъа келишмеген, тюрю затланы англаб.

Сора аны амалтын джаулукъ тюшдю арагъа,
Суфий джолну англамакъ къыйын тийди алагъа.

Мен джаулары болгъанма, бёрюгеча къарайла,
Кеслерин бек тюз этиб, мени терсге санайла.

Адебден да бек узакъ, хатер джокъ хазнасында,
Кючден тёзюб чыдайса аланы арасында.

Хар бириси хазырды, ол джагъангдан алыргъа,
Бир джукъ айтсанг, осагъат ол орнунга салыргъа.

Джыйылсала кёрмезсе, тюзлюк ючюн сёлешген,
Терсни-тюзню айырыб, аны билге кюрешген.

Ала айтханнга бир джукъ айтыб а сен бир кёрчю,
Осагъат джау болурла, чёб юзерле ёлгюнчю.

Эркишиле къатынча, сёз этерге устала,
Сёзчю къатын айтса да, ийнанадыла ала.

Тюзню-терсни билирге келмейди кёллерине,
Бек къаты бегибдиле сёлешген сёзлерине.

Биз кёрген суфийлени къылыкълары былайды,
Джукъ айтама зат десенг, ол къауум бек чарлайды.

Алача суфий болсанг, сеннге шохла болурла,
Алай болмаса, ала эрлей джаулукъ къурурла.

Алагъа сен тенг болуб, къайгъыланы джюрютсенг,
Терсни-тюзню айырмай, сен ол джолда джюрюсенг,
Озаманда шох этиб, кеслерине кьошарла,
Алайсыз хапарынгы халкъгъа джайыб бошарла.

Суфий болмасанг, ала адамгъа санамазла,
Алача дин тутмасанг, ол динни унамазла.

Ала суйген болмаса, башханы джаратмазла,
Ариу хакъны айтсанг да – анга кёз къаратмазла.

Къуран, хадис айтхандан бир башхамыд суфий джол?!
Аланы сен юрен да, сора артда суфий бол!

ДИН ДЖЫЙЫЛЫУ.

Динни къалай тутаргъа, анда неле этерге –
Джыйылалла оноугъа – азракъ малла кесерге.

Кёб джоюмла этмейин, аз джоюмла этилсин,
Къарачай адам ёлсе, анга къойла кесилсин!

Къуру къарын оноудан башха оноу болмайды,
Ол оноуну муфтият тындырыб бошамайды.

Дин джыйылыу этселе – ашау-ичиу сёзлери,
Къуру рысхы болмаса, джукъ кёрмейди кёзлери.

Дин джыйылыу атыды, диннге оноу этмейле,
Ашны оноуун бошаб, адамлыкъгъа джетмейле.

Ийман-дин деген неди, ала анга джетмейле,
Эм бек керекли адеб, кылыкъны юретмейле.

Къарын къайгъыдан озуб, къайда алагъа заман,
Ашау-ичиу, къой кесиу сёзлери къуру хаман.

Поп сёлешсе таймаздан, адамлыкъгъа чакъырад,
Бизни халкъ а тебсини къаландыр деб, кычырад,

Суймекликни, адебни, адам къачы, хурметни,
Юсюнден нек айтылмайды, сыйын кёрюб умметни?

Огъесе хайуан кибик, ашаб тойса боламыд,

Аны муслиман борчу, алай была толамыд?

Огъесе бизде билим къуру ангамы джетед,
Къарын къайгъы баш болуб, хайуан болубму кетед?

Ислам динни буйругъу сан этилмей къалгъанды,
Ачлыкъ джетген миллетча, къарын къайгъы алгъанды.

Ёлгенни дуасы деб, динден узакъ адамла,
Ашар ючюн джыйылыб, узакълагъа баралла.

Миллетни дараджасы андан ёрге ёсалмайд,
Дуния рысхы болмаса, башха джукъну кёралмайд.

Столда джукъ къалмайды, ариу, таза джыйылад,
Сора ол барысы да, бир чунгургъа куюлад.

Сагъыш этиб бир къара, къаллай рысхы джоюлад,
Бир кесекден барысы – ол топракыгъа бурулад.

Биз юсюбюзге кийген быстырла да алайла,
Не бек багъалатсакъ да, ала бизге къалмайла.

Къаллай иши болса да, адам рысхы бла джабад,
Халкъны сёзюнден къоркъуб, ёрге-энгишге чабад.

Аллахындан къоркъуб ол бир артыкъ атламайды,
Сыйлы Аллахны сёзюн ол кюлакыгъа алмайды.

МАУЛУДНУ ЮСЮНДЕН.

Уллу Аллах Къуранда, файгъамбарын уллулаб,
Аны сыйын кёрююнү былай айтады махтаб:

«Сыйлы Аллах Кеси да, Аны мёлеклери да,
Салат-салам салалла аланы хар бири да.

Эй, ийман салгъан къауум! сиз да салыгъыз анга
Салат-салам – кёкледе, джерде эм сыйлы джаннга!»-

Деб, бизни Сыйлы Аллах чакъырады сыйларгъа
Ол Кеси суйген джаннга биз да суйюб, тынгларгъа.

Ол баргъан джолну тутуб барыу – аны суймекди,
Салауат салыб джолун тутмау – ол терсеймекди.

Аны сюннетин тутуу – аны сыйын кёрюудю,
Тюз джолдан аджашмайын, ийман была ёлюудю.

Расулну керти суюген аны джолун барлыкъды,
Аны сюннетин тутхан, шафагатын аллыкъды.

Бизникиле ашаугъа ол аятны айталла,
Салауатла да салыб, ашаб-тоюб къайталла.

Иги тойсала ала, бир хызен да алсала,
Омакъ мешнагъа миниб, патчах кибик барсала,

Озаманда саналад салауатла салгъаннга,
Муслиман динни тутуб, аны джолун баргъаннга.

Аллай динми келтирди, ол бизнича этдими,
Кесини умметине ол затны юретдими?

Хар заман бу аятны далилге келтирелле,
Аны сылтаугъа салыб, ашау-ичиу этелле.

Сейир тюлмюд ишлери къойла, малла кесмейин,
Салауат джарамаймыд, биреуню туб этмейин?!

Аят алаймы айтад, сен биреуню тойдур да,
Сора салауатла сал малын, мюлкюн джойдур да?!

Ашау-ичиу къурмайын джарамаймыд салыргъа,
Аны сюннетин тутуб, шафагъатын алыргъа?

Огъесе ашар ючюн, сылтау керекми болад?
Динин ашаугъа буруб, башына азаб алад.

Къуран былай айтад деб, халкъны алдаб ашайла,
Ашха табыннган къауум ётюрюкню джаншайла.

Зикир этиулери да аны кибик алайды,
Тепсилени, хызенни хар бири да марайды.

Огъесе ала билген, къуру ол дин болурму?
Къарны къайгъылы адам – ол джаннетде солурму?

Рысхыгъа табыналла, аны Аллахха атаб,
Озаманда алагъа ашаргъа болад бек таб.

Уялмай кыалай кыурайла, ол кыарыусуз сылтауну,
Аджашыб, теренине тышгенле шайтан ауну.

Джаш кыауумну бузалла, аман юлгю кёргюзюб,
Джюреклерин кыачырыб, аланы динден юзюб.

АПЕНДИЛЕ.

Бизни кыарачайлыла дин тутаргыа суймейле,
Ауаз берген заманда, алгыа киши иймейле.

Афенди керек тюлдю, афендиди хар бири,
Диннге хомух болса да, ауаз берге бек тири.

Бир-эки махтанмайын, терс-тюз болса да санга,
Кыалай тынгаб кыоялсын чыдаб, тёзюб ол анга?

Билмегенлей сёлешсем, айыб болур демейди,
Динин тутмагыаны да кыулагына кирмейди.

Кесин бир алим этиб, болгыанны англагыанча,
Билим была кишиден ол артха кыалмагыанча.

Тебрер ол кыатышдырыб, кишиге ал бермейин,
Билген адам болса да, аны сыйын кёрмейин.

Тынгылагыан адамла не дерле деб кыарамаз,
Аланы айыбларын ол бир джукгыа санамаз.

Терс айтыб иерме деб, ол Аллахдан уялмаз,
Динсиз сёлешмейим деб, ауузун тыйыб кыоялмаз.

Анга бир джукгыла айтыб, керекди махтаныргыа,
Дин тутуб сакыланмайын, аууз бла сакыланыргыа.

Муслиманнга кыошады алай была ол кесин,
Сансыз этиб кыояды аны Джаратхан Иесин.

Ол Аллахын унутады, адамлагыа махтаныб,
Ахыратны сан этмей, бу дунягыа тахтаныб.

Адамлагыа бетсиниб, сайлайды бу дуняны,
Атын бир айтдыралса – олду кыайгыысы аны.

Ол Аллахдан уялса, кыоркыуб ауузун тыяред,

Сандыракъны кьоюб тюз джолгъа кесин джыяред.

Эси Аллахда болса, динин тутаред эслеб,
Тауба этиб Аллахха, уялыб кесин терслеб.

Махтаныуну кьоаяред, керти муслиман болса,
Джюрегинде да аны керти ийманы толса.

Алай была сен мында алдарса адамланы,
Аллахынг къараб туурад, англаймыса сен аны?

ДЖИК ДУУА.

Джик дууа деб миллетге тюрлю къайгъы киргенди,
Айтыб англаталмайса, аман къаты сингнгенди.

Сыйлы Къуранда Аллах буюрубму этелле?
Уллу Аллахдан фарыз болгъанча бегителле.

Неда Расул Мухаммад андан хапар айтдымы,
Неда асхабларыны бири анга къайтдымы?

Сора бу төрт мазхабны биринде ол бармыды,
Оюм эте билгеннге бу ючюсю азмыды?

Джик дууа, кемик дууа, деб табдыла бир затны,
Миллет кеси атады динде болмагъан атны.

Борч затланы сан этмей, болмагъаннга чабалла,
Намаз джокъ, ораза джокъ, джукъ айтсанг а къабалла.

Къуран, хадис айтхан зат, сора бизге азмыды,
Анга мыллык атарча – андан хайыр бармыды?!

Былай халкъгъа къарасанг, гюнах-сууаб демейле,
Соруу берир кюнлерин – ахратны исдемейле.

Халал-харам айырыб, кёрмезсе хазна киши,
Джашаууна къарасанг, гяуурчад аны иши.

Не тюрлю амандан да кесин тыймай айланыб,
Саулай джашауу бары аманлыкъ бла байланыб,

Динни хыликке эте, динчилеге да кюле,
Джюрегинги сындыра, кеси ичгиден кюе.

Тютюн ийисинден да сен узакъгъа къачарса,
Джукъ айтыргъа болмайды, айтсанг къайгъы ачарса.

Джийиргенмей къатында сен рахат туралмазса,
Кесинги тѣздюралсанг, сен гурушха алмазса.

Сѣлешген сѣзлери да джюрегинги джарады,
Бетлеринде бир нюр джокъ, сыфатлары къарады.

Ичлери къайнагъандан къоркъаса сѣлеширге,
Акъыл сѣз джарамайды, базмайса кюреширге.

Алай болуб бошады бусагъатда кѣбюсю,
Хар кимни ичи къайнайд, джылтыраса да юсю.

Хазна адам кѣрмейсе, ахратны эсге алгъан,
Ёлюр кюнюн эсгериб, эртдеден ийман салгъан.

Алай болса да кемик дууала уа баралла,
Аны была муслиман болгъан атны алалла.

Тюз адам болса англар, анда акъыл бар эсе,
Терсакъыл а къарышыр, аны ичи тар эсе.

Кесин бошлаб айланыб, суюгенича керилиб,
Урлаб, алдаб, туююшуб, суюсе ичиб, эсириб.

Ёлсе кимле болса да, джик дууа деб джыйылыб,
Джарлы, онгсуз болса да, ол да таргъа тыйылыб.

Айтыугъа кѣре Ахмад деб биреу тюш кѣргенди,
Бир кече анга Расул, хапар айта келгенди:

«Адам ёлюб, къабыргъа салгъандан сора артда,
Джик-джиги айырылыб, азаб чегеди анда.

Бу юч дууа окъулса, азабдан къутулады,
Алай болмаса ёлюк азабха тутулады».

Деб тюшюнде файгъамбар анга хапар бергенча,
Динни джауу хапарны джайды, кеси кѣргенча.

Бир къауумла ийнаныб, анга тюздю дейдиле,
Джахилле да ол джолну къадалыб, иймейдиле.

Кимди ол Ахмад шыйых – аны билген бармыды?
Ол айтханнга чабарча, Ислам дин а тармыды?!

Не миллетден болгъанды – эли, джурту да къайда?
Тукъуму, атасы ким, джашагъанды къалайда?

Белгили бир зат да джокъ, халкъ джабышыб турурча,
Ётюрюкге къадалыб, хакъны кери урурча.

Неда биреуню тюшю шериятмы болгъанды?
Неда Ислам динибиз тюш бламы къуралгъанды?

Къуран тюлмюдю сора муслиман халкъны джолу?
Тюшге таяннган адам – дининден чыгъар толу.

Элли экинчи кече хар ёлюк къабырында,
Ол азаб чеге эсе, анда къабыр тарында,

Нек джашырды файгъамбар аланы умметинден,
Сау заманда дуняда муслиман миллетинден?

Ол уллу къыйынлыкъны, нек айтмады ол бизге?
Энди биреуню тюшю нек керек болду сизге?

Неда бу сыйлы Къуран зорлукъгъа келгенди?
Сыйлы Аллахым аны, алай дебми ийгенди?

Сау дуняны башына, тынчылыкъгъа бермедими,
Миллетлени барына, рахматха келмедими?

Тюш деб, анга джабышыб, Къуранны нек атасыз?
Сиз хакъны ётюрюкге, терилиб нек сатасыз?

Уллу Аллах Къуранда Ол бизге билдиргени,
Хар адам ёле туруб, ол къалай джан бергени.

Иги адам къууанчлы, ийман бла джан береди,
Аман адам болса уа, уллу азаб кёреди.

Биз барыбыз кёребиз, хар адам тенг ёлмейди,
Къарасанг ёле туруб, бары тенг джан бермейди.

Джан берген кёзюучюкде иги да эм аман да,
Белгили болуб бошайд – былай айтад Къуранда.

ЁЛГЕННГЕ ДУА.

Хахай ёлгеннге дуа, хахай ёлгеннге тилек,
Хахай ёлгеннге маулуд, анга садакъя керек!

Хахай байрым кечеле, хахай эртден дууала,
Деб ала сылтау табыб, ашау-ичиу кьуралла.

Анчанчы кечесиди, мынчанчы кюнюдю деб,
Къаллай болса да ёлген – бу да бир ёлюдю деб.

Ийнансын-ийнанмасын, аты болса муслиман,
Джашауунда саламед Аллахына ол ийман?

Муслиманнга саналгъан халкъдан тууса болады,
Ийманы болмаса да, ашау-ичиу толады.

Хахай намаз демезле, оразаны билмезле,
Не азанны эштмезле, не межгитге кирмезле.

Тюзлюкню излемезле, айтсанг да исдемезле,
Межгинги суймезле, гюнах-сууаб демезле.

Къысхача борч затланы атын да сагъынмазла,
Не эс бёлюб, юрениб, ол затха багъынмазла.

Кими айтыр: «Аллахха ийнанама, боллукъду,
Джюрегим тазады», - деб, ол сандыракъ кьурлукъду.

Кими да, ахыратдан ким келгенди бери дер,
Кими да ёлдю, болду, топракъ – турур джери дер.

Бирле да, динчилеге табханларын кьуялла,
Ёлюрлерин унутуб, сан этмейин кьоялла.

Алай-алай кёб тюрлю кяфыр сёзле айталла,
Аладан бири ёлсе, махтау айтыб кьайталла.

Ол сандыракъ сёзлеге кюрешмейле эс бёлюб,
Тюрлю-тюрлю махтаула кьуялла, кетсе ёлюб.

Ийнансын-ийнанмасын, джыйылыула баралла,
Бир кьауумгъа таб болуб, ашау-ичиу кьуралла.

Ала суйген бир барса, кьарынлары бир тойса,

Аны дини керекмид, муратлары бир толса?!

Муслиманнга саналгъан кёб миллет да алайды,
Талай адет чыгъарыб, бири бирин талайды.

МУСЛИМАН АДАМ ЁЛСЕ.

Муслиман адам ёлсе, керек тюлле кечеле,
Къачан этсенг да дууа, къабыл болса – кечиле.

Къайда да башха тюлдю, керек болмайды заман,
Ийман была ёлгенни унутма аны хаман.

Тауда, тюзде болсанг да, дуа этерге керек,
Джолда бара турсанг да, тиле анга, мубарек!

Анда-мында сюелиб, бош сёзлени орнуна,
Аллах кечсин бу джанны, дей барсын ол джолуна.

Къачан да, къалайда да сени ауузунг бошду да,
Аллах къабыл этерге хазырды да, шошду да.

Ол сакълайды къараргъа, биз къалайда болсакъ да,
Къачан биз тилесек да, гюнахладан толсакъ да.

Кюнле-кечеле Анга аз да керек болмайла,
Джахиллеге сингди ол, ала энди къоймайла.

Аллахха кереклиси ол тюлдю, башха затды,
Ол джюрекге кърайды «муттакъый» деген атды.

Муттакъый болса, Аллах тилегине къарайды,
Алайсыз, Ол сан этмейд, закону ма алайды.

Сыфатлагъа къарамайд, Ол къарайды джюрекге,
Дунияда, ахратда да бизге эм бек керекге.

Заман Анга керек тюлд, Анга керек – джюрекди,
Муслиман адам аны тазаларгъа керекди.

Сора Аны эсгериб, буйругъунда турууду,
Ол айтханча джашауун, къоркъуб алай къурууду.

Сора Анга керекмид къалайда тилегенинг,
Не къралынг, не джуртунг, неда джашагъан элинг?!

Огъесе, сиз келсегиз, Ол да келиб, олтуруб,
Кетсегиз, сизни къатыш кетибми къалад, туруб?!

Ол Къудретли Аллахды, къалайгъа да джетишген,
Къайда не зат айтсанг да, барысын да эшитген.

ЁЛКА.

Ёлка деб бир терекге табыналла джыйылыб,
Анга махтау айталла, борбайлары къыйылыб.

Сакълаб туруб, ашыгъыб, бир гузаба баралла,
Анга махтаула айтыб, разылыгъын алалла.

Ол чегетде туугъанды, чегетде да ёсгенди,
Анга табыныр ючюн, аны джахил кесгенди.

Сора арагъа салыб, бир ариу джасандырыб,
Анга къуллукъ этелле, терекни махтандырыб.

Сыйлы болгъан Кябада айланнганча тегерек,
Анга да айланалла, болгъан къауум телирек.

Бир къара сен бу ишге – агъачха сый берелле,
Бир Аллахны орнуна аны сыйын керелле.

Аланы акъылларын шайтан ары бёледи,
Алай была аджашыб, нелляй бир халкъ ёледи.

Адам къалай англамайд, агъач анга не берир,
Анга табыныб ёлсе, андан анга не келир?!

Ол сейир иш тюлмюдю, къадар махтау айтылыб,
Артда уа ол къалады сыйсыз болуб, атылыб.

Къарасанг орамлада, багушлада керюрге,
Муну иги англасанг, сен сейирден ёлюрге.

Чегетлеге, агъачха кёб зырафлыкъ салалла,
Къаллай бир затны къырыб, ала азаб алалла.

Сора аны англа да, къой анга табыннганны,
Шайтан джолгъа алданыб, терсейиб абыннганны.

Заманынгы ая да, Аллах джолуна сен бур,
Шайтанны буйрукъларын англа да, сен кери ур!

Бютюн да джаш тёлюню тамадала бузалла,
Аман юлгю кёргюзюб, ала гюнах алалла.

Аллахны разылыгъын юретмейин алыргъа,
Юретелле терекге махтаулары салыргъа.

Юретмейле Аллахны тюз джолунда барыргъа,
Бир Аллахны аллында ол уялмай къалыргъа.

Сабийликден алагъа англатыб сингдирмейле,
Ала да уллулукъда динден хапар билмейле.

Сора джашайла ала, хар ким аланы алдай,
Къайда джахил айтса да, ол ауузун ачыб тынглай.

ДЕНЬ РОЖДЕНИЯ.

День рожденья деб халкъгъа кирди бир пелях ауруу,
Бир къауум къутурады, бирлеге тийиб ауур.

Ёмюр деген – заманды, ол сынамгъа берилед,
Джахил аны англамай, зыраф этиб керилед.

Джашауундан бир джылы кетгеннге этед къууанч,
Багъасы болмагъан бир саугъаны этед джубанч.

Ёмюрюнден бир джылы кем болгъанын билмейди,
Аджалгъа джууукълаша баргъанын эслемейди.

Джылын къалай ашырды, къулагъына кирмейди,
Терсми, тюзмю ётдюрдю – ол затха эс бёлмейди.

Ол телилик тюлмюдю, бир джылны ашырдым деб,
Къалай ашыргъанына, ойлашмай, джашадым деб.

Ол сау джылны ичинде неге джарадым демей,
Этген гюнахларын да, сан этмей эм исдемей.

Гюнах, суабмы этдим, джылны къалай ашырдым,
Тауба этер орнуна гюнахымы джашырдым.

Аллахым не дей болур, мен борчуму этдимми,
Халкъгъа да бир хайырым джукъдуму не тийдими?

Бу затлагъа ойлашмай, къууанч этед олтуруб,
Аллында тебсини да, ашарыкъдан толтуруб.

Ашайд, ичед, къууанад ол затланы унутуб,
Харам ичгини ичед, ол алгъышны къутуртуб.

Уллу къууанч этеди, бир насыбха джетгенча,
Сау бир джылы Аллахха къуллукъ эте кетгенча.

Неда миллетге джараб, ала ариу кѣргенча,
Джурту, джамагъаты да бир разылыкъ бергенча.

Рысхыны зыраф этиб, этеди уллу джоюм,
Эталмаймыд сора ол бу затлагъа бир оюм?

Рысхы джерденми чыкъды, ол кеси уа келмейди.
Бу джазыкъ а ойлашыб, ол затланы кѣрмейди.

Туугъан кюнюм бюгюнд деб, къууанырча не барды,
Заман деген багъалыд, зыраф ийме, ол тарды!

Ашау-ичиу этерге, ол къуру бир сылтауду,
Ол Ислам динде джокъду, ол шайтан салгъан ауду.

Новый год дегенлери – ол да тамам алайды,
Бу затланы ойлашыб, бек аз адам англайды.

Заман – ол багъалыды, ёлчелениб берилген,
Артда уллу ёкюнюр, зыраф этиб керилген.

Алтындан да багъалы заманны зыраф этме,
Ётюрюкге терилиб, алданыб, къурлай кетме!

Керти джеринге азыкъ ал, аджалынг джетгинчи,
«Заманны неге джойдунг?» – деб Ол соруу этгинчи.

МУЗЫКА.

Музыка деб бир ауруу джукъду халкъны барына,
Аман сингиб барады адамланы къанына.

Аллахлары болду ол, ансыз чыдаялмайла,

Музыкасыз, маймулча, ала аунаялмайла.

Къалайгъа къарасанг да – музыкала ойнайла,
Сакъатны, ауругъанны тынч турургъа къоймайла.

Музыка хараммыд? деб, бирле алай соралла,
Кёбюсю биле-биле, халал джолгъа буралла.

Орамлада мешнала, дюнг-дюнг эте озалла,
Бютеу элни тынчлыгъын, рахатлыгъын бузалла.

Не кече, не кюндюз джокъ, адеб да джокъ, бет да джокъ,
Ауругъан, инджилген деб, кишиге хурмет да джокъ.

Сау элинги сан этмей, кеси суюгенни эте,
Хайуан кибик барады, адамлыкъдан кенг кете.

Адамны къачы деген, адебни англай билген,
Алада кёрюнмейди, ол акъылына келген.

Адамла сюемилле, онгсунамыды киши,
Керекмиди ол анга, бир тынса аны иши.

Кесинден сора башха джокъду аны къайгъысы,
Бу адебсиз ишди деб, ким англайды, къайсысы?

Адебге не хурметге джаш тёлю эс иймейди,
Хар ким кеси къайгъылы, ол къулакъгъа кирмейди.

Анга таб болса болду, бир баджарылса кеси,
Башхала керекмилле, кесиндед аны эси.

Ол музыканы бошлаб, сингиб аны къанына,
Сау тёнгеги ойнайды, бир къара сен санына.

Айюча ол аунайды, санларын тыялмайын,
Ол тебрейди чайкъалыб, адамча туралмайын.

Сора аны эсине – Сыйлы Аллах келирми,
Музыка сингсе къаннга, ол Аллахын билirmi?

Игитда харам болур, ол Аллахын унутса,
Ол ийманын эм динин музыка бла къурутса.

Бу затланы англагъан, ол хараммыд деб сормаз,

Музыка къаннга сингсе, адамда ийман къалмаз.

Ийман къалай къаллыкъды, алса эсин, мыйысын,
Олду аны аллахы, эслеб ол кесин тыйсын!

КЪАРАЧАЙ САДАКЪА.

Къарачай садакъаны керекди халкъ кёрюрге,
Садакъа этер ючюн, керек адам ёлюрге.

Ёлмегенлей, садакъа сора къалай этерсе,
Кёзю джана тургъанлай, аны къалай берирсе.

Аллах саугъа буюрад, къатынла уа – ёлгеннге,
Ол къатын садакъады, анга эсин бёлгеннге.

Ол ёлген саулугъунда садакъа беремеди,
Онгузгъа не джарлыгъа, ол эсин бёлемеди?

Къаллай эди ол ёлген, ол керекмид кишиге?
Афенди чотдан чыкъды, оноу къалды тишиге.

Къатын шерият была этилед халкъны иши,
Аллахны шериятын сан этмейд хазна киши.

Къатын шерият халкъны тамам джанын алгъанды,
Адамым ёледи деб, халкъгъа къоркъуу салгъанды.

Тойгъанланы керекди энтда бир тойдуругъа,
Бир джарлыны джукъчугъу бар эсе, джойдуругъа.

Кесинде джокъ эсе уа, къайдан суюсе да табсын,
Къараб, кимден болса да, хоншу, тийреден алсын!

Къатынла да джыйылыб, хоншу-тийре да къараб,
Ала багъа бермейин, къалай къалыр ол джараб?!

Ала бары да кёрюб, элек была сюзмейин,
Садакъаны берирге чабмагъыз, сиз тёзмейин!

Къатынла печат салмай, ол орнуна барырма,
Сора Аллах да аны, къабыл этиб алырма?!

Ол бернеге бурулду, ол ат анга келишед,
Бернедеча, анда да къатын джыйын эришед.

Мен Кябада болгъанда, керти садакъа кёрдюм,
Ким бергенин билмейин, анга сейирден ёлдюм.

Кече джатыб тургъанлай, биз бир джукъдан хапарсыз,
Акъыртын салыб джанлаб кете элле шыкъыртсыз.

Уянсакъ аны кёреек, салгъанны уа ким билед
Керти садакъа деген, тюзю былай этилед.

Къарачай садакъагъа джокъду Аллахдан сууаб,
Къатынладан излегиз – ала берсинле джууаб!

МАУЛУДЛАДА ХАЛ.

Маулуд деб джыйылсала, бир къара халларына,
Маулудха неси ушайд – ол къууанчды барына.

Аны ёлгеннге атаб, уллу къууанч этелле,
Хар нени къатыш-къутуш этиб, джанлаб кетелле.

Мал ашын теблегенча, теблейле, аямайла,
Къарын къайгъы болмаса, динден джукъ англамайла.

Бири этгенни, бири эниклерге кюрешед,
Дин, тин эсде да болмаз, ол миллетге эришед.

Эркишиле бир кесек, тиширыула сау джыйын,
Дауурдан чыдамайса – алагъа тёзген къыйын.

Къычырыкъ, къалабалыкъ, бир-бирлерин англамай,
Хахай-тууай дауурдан бир-бирине тынгламай.

Тиширыула тохтаусуз, къаргъалача къычыра,
Къартланы арасында ёрге-энгишге джыра.

Тыйншлысыча кийинмей, болгъанлары ачыла,
Чачлары да тозураб, джыйылмайын чачыла.

Уят да джокъ, намыс да джокъ, къартлагъа хурмет да джокъ,
Не адеб, не хатер джокъ, хазнасында бет да джокъ.

От тюшгеннге чабханча, чабышыб айланалла,
Айыблы болабыз деб, ала бек къыйналалла.

Ол халисиз ишлерин – айыб деб англамайла,
Адамлыкъны, адебни бир джукъгъа санамайла.

Эркишиле, дауурдан намазны эталмайла,
Тиширыула намазны къачын эсге алмайла.

Юй толуга бир адамдан хазнасы намаз демез,
Сан-сан бири болмаса, намазынгы исдемез.

Алада намаз этген, бармыды, ким биледи,
Хар ким намаз этелле – ол ойнайды, кюледи.

Намаз озад деген джокъ, намаз джетед деген джокъ,
Намазгъа хурмет да джокъ, намаз этед деген джокъ.

Дауур, суююр, къычырыкъ, тохтаны да англамай,
«Намаздалла, эсегиз!» дегеннге да тынгламай.

Тарелкала, ала да бири бирин озалмай,
Дауур-суююр барады, бири биринден къалмай.

Бек джигитсе, намазны сен джангылмай къыламанг,
Аны ариу тындырыб, андан сууаб алалсанг.

Не болгъанды былагъа, бир джукъну къачын этмей?
Адеб, хурметми джокъду, огъесе акъыл джетмей.

Бош гурушха этебиз, кёл къалдырыб аладан,
Бармыд сора алада бир хапар ол затладан.

Ала билген – гырджынла, тарелкала, саханла,
Хычынла эм шорпала, сарсмакъла эм соханла.

Ашау-ичиу бир тынса, къалгъан джукъгъа саналмайды,
Адебни хазна киши – аны къулакъгъа алмайды.

Намазынг, зикиринг да къатыш-къутуш болады.
Бу къадар къатын джыйын къайдан толуб къалады?!

Бир эркишиге анда – он дауурчу тиширыу,
Сора башланат къайгъы, бири бирин ышырыу.

Къайдан табалла ала къадар дауурну, сёзню,
Айыб ишни кёрмеймид, ачыб къараса кёзню?

Чынты ол маулудларид, кюрешелле кьадалыб,
Джанны, кьанны аямай, не кьарыуларын салыб.

Сора тебрерле кетиб, осагъат тюрлю хантла,
Сакълаб кьараб туралла алларын, джахил кьартла.

Адебни сан этмейле, ала да бир тойсала,
Сора адеб керекмид, бирер хызен табсала?!

Диннге неси келишед, барын сюзюб кьарасанг,
Аладан кенг кьачарса, барын толу англасанг.

Ма алай кьуджур болду маулуд этиу да бизде,
Иги кьараб сюзюгюз, акъыл бар эсе сизде.

Ол маулуд тюлд – ыйлыкьды, кёзю болуб кёргеннге,
Сора аны барысын саугъалайла ёлгеннге.

Дин маджлис деб келгенле – дин эслеринде да джокъ,
Динни шарты, белгиси чырт юслеринде да джокъ.

Аты – маулуд, кеси – той, кьууанчы бошалмайды,
Ёлгени болгъан юйге джугъу да ушамайды.

АДАМ ЁЛСЕ, АРЫ ДЕРИ УА...

Сау заманда ахлула бек кьуджурла джашайла,
Бир-бирлерини хакъын, аямайын ашайла.

Бир-бирине хатерсиз, аманланы кьуялла,
Аяусуз бедиш санаб, адамлыкъны джоялла.

Босагъасындан басмаз, кёлкълды болуб анга,
Ичи кьара тьююлюб, эрши кьарар ол санга.

Тил-аууз кьоюб санга, ол сёлешмей да турур,
Сора ёлген кюнюнгде ол чабышыб, бурулур.

Ол кюн а омакъланыб, чабар ёрге-энгишге,
Билдирмезге кюрешир ол ниетин кишиге.

Эрлей осагъат башлар, ол алайда бетсиниб,
Адамланы аллында тири болуб, силкиниб.

Ол ниетин билдирмей, ёрге-энгишге чабар,

Ичинде туюмчегин ачмай, ол башын джабар.

Хар джумушха айланыр, ары-бери чабышыб,
Аны суюлюб ёлгенча, кюрешир ол джабышыб.

Ичи бери ачылса, кир акъылла къайнайла,
Джюрегинде тынчлыкъ джокъ, ала аны къыйнайла.

Ол аланы басдырыб, кюрешед билдирмезге,
Бир ариу джашагъанча, ол джугъун сездирмезге.

Къалайгъа да чабышыб, джумушунгу тындырыр,
Ол къайгъысыз туралмаз, джюрегинги сындырыр.

Акъылынгда болмагъан, бир тюрлю къайгъы табар,
Эсге келмеген джерден, ол сени чимдеб, къабар.

Джюрекде суюмеклик джокъ, тил-аууз къолюб джашар,
Хаман бир къайгъы табыб, хар кимни этин ашар.

Алай болса да, хоншу-тийре барын билелле,
Аны ол болумуна ичлеринден кюлелле.

Къалай джашасала да, ахыры уа ёлелле,
Бирем-бирем барысы Бир Аллахха келелле.

Гюнах-сууабны айтсакъ, ол а эсде да болмаз,
Одунияны эсгериб, гюнахдан артха турмаз.

Муслиманмыд сора ол, ичи къайгъыдан толгъан,
Аллахындан уялмай, халкъ бла кюрешиб тургъан?

Сора ол ахлунгмуду, санга эрши къарагъан,
Джюрек къара туюлюлюб, аягъынгы марагъан?!

Ол кюн а омакъланад, халкъ аны кёрмегенча,
Аны Джаратхан Аллах ниетин билмегенча.

Джаны болгъан хар бир джан, аджал джетиб ёледи.
Кимни къаллай болгъанын, Аллах ариу кёреди.

МОДА.

Мода деген къыйынлыкъ, къайдан чыкъды дуниягъа?!
Адам улу сейирди, мыллык атыб алагъа.

Блай миллетге кьарасанг, байлыкь халкьны эсиртди,
Адамлыкьны ташлатды, кёбюсюн джесир этди.

Бир-бирине эришиб, кече-кюн да чабышыб,
Уллу ачхала бериб, модады деб, джабышыб.

Оу-шау болуб кюрешиб, джыйгъан кьадар рысхысын,
Джангы мода чыкьгъанд деб, берир анга барысын.

Сора ол да модадан, узакь бармай, чыгъады,
Байдан кьалыб кетеме деб, джарлы да чабады.

Алай эте джарлыла джыгъылыргъа джетелле,
Хаман моданы сюре, ёлелле да кетелле!

Бирле, асры тойгъандан, нетерлерин билмейле,
Къуру мода болмаса, башха джукьну кёрмейле.

Байлыкълары эсиртиб, бир кьауум кьутуралла,
Джарлыла да эришиб, ол аугъа тутулалла.

Сора моданы сюре, арыб онгсуз болалла,
Аны балын эмгинчи, кьартла болуб кьалалла.

Саулугъун бошаб джыйгъан сому зыраф кетеди,
Моданы сюреме деб, джыгъылыргъа джетеди.

Кьадар кьыйынын барын ол модагъа кьуяды,
Джарлыны кёрмесе да, модагъа уа джояды.

Уллу ачхала бериб, ол алгъан, багъалатыб,
Модасын багушлада артда кьояды атыб.

Модадан чыкьгъанды деб, кёб кийимле кюелле,
Моданы туталмасанг, ала сеннге кюелелле.

Алай эте бу джарлы зыраф джашау ашырад.
Мода хаман чабдыра, ол харибни ышырад.

Намаз джокь, ораза джокь – мода болса, болады,
«Последний мода» болса, хар бир борчу толады.

Ёлюрю эсде да джокь, модадад аны эси,
Алай эте тургъанлай, ёлед да кьалад кеси.

Джаратханны аллына модамыды элтири,
Аллахына джокъмуду дунияда бир этери?!

СЫН ТАШЛА.

Бу сын таш деген къайгъы, ауруу болуб киргенди,
Ол да бир тюрлю мода болуб халкъгъа синггенди.

Бир уллу омакъ къая сюелмесе болмайды,
Джахилле этген адет, айхай, аны къоймайды.

Ол динин тутмаса да, бир къаяны сюесе,
Сора борчдан чыгъады, хар ким, адамы ёлсе.

Ол ёлген да къаллай эд, аны да ким биледи,
Ийнаныб тюз кетдими – къулакъгъа кйреди?

Ол белгиге салынад, къабырынгы таныргъа,
Сын ташны омакъ этиб, керекмид махтаныргъа?

Сени омакъ ташынгдан хайыр бармыд ёлгеннге?
Ол ачыкъ белгилиди, анга эсин бёлгеннге.

Элде эришген была къалмайды бу эришиу,
Къабырлада да барад, тохтаусуз, ол эришиу.

Анга белгичик салыб, къабырынгы танырлай,
Сомларынгы джойсанг эд, бир сууаблыкъ алырлай.

Къадар ачха бошуна, къалай зыраф кетеди,
Бир джарлыгъа берсе уа, джахиллик нек этеди?

Сын ташмыды, Иебиз бизге борч этиб салгъан,
Андан башха джукъ джокъмуд, Аллах бизден сёз алгъан?

Дуниялыкъ эм субайлыкъ къабырда да къалмайды,
Не ёлгенинг, не сауунг андан файда алмайды.

Сюе эсенг ёлгенни, дуа эт сен къадал да,
Одуниясы къалайды – аны эсинге ал да.

Сау заманда сен кюреш аны разы этерге,
Умут этме къая бла, борчдан чыгъыб кетерге.

Ол ёлгюнчю, саулукъда кюреш къачын кёрюрге,

Борчундан чыгыб боша, аджал джетиб ёлюрге!

Керти ахлула мында бир-бирлерин сюелле,
Бирле гырмайла джашай, ёлсе, кая сюейле.

Сын таш нек салмадыгыз деб, бизге сорулурму,
Бир-бирин разы этмей, соруудан кутулурму?

Ахлула бир-бирлерин сыйламай кутулмазла,
Сын таш салмагъанлыкъга, джууабха тутулмазла.

Таныр кибик кябыргъа, бир белгичикни салсын,
Ол ёлгюнчю дуняда андан разылыкъ алсын!

АРТЫКЪЛЫКЪ.

Бу ёлгенни кяйгысы уллу кыйынлыкъ болду,
Адамым ёледи деб, хар ким кюркьуудан толду.

Адамы ёлюр-ёлмез, уллу кяйгы киреди,
Эт-джен кяуум джыйылыб, анга азаб береди.

Ахлусу кяйгы салыб, ёлгенин унутдурад,
Миллет айыб этер деб, рысхысын кьурутдурад.

Кесине оноу джетмей, ала оноу этелле,
Бу джарлыны кьурутуб, кьууанч этиб кетелле.

Оноу этиб кьоймайла, төрт джанындан джабышыб,
Фарызны тындыргъанча, айланалла чабышыб.

Ёлюк иесин кьоймайла ауузун бери ачаргъа.
Джууукъбуз деб чабалла, рысхычыгын чачаргъа.

Джууугъумса, этимсе, деб джыйылыб келелле,
Джау этерикни этиб, сыйдам этиб кетелле.

Сормай-ормай келирле, тюз төрде олтурурла,
Юйюнге, кесинге да ала ие болурла.

Джашауунгу сормазла, «джокъдуну» англамазла,
Сеннге оноу кьоймазла, сёзюнге тынгламазла.

Талай джылланы ауруб, дохдурлада айланса,
Кеси да тамам арыб, ёлюгю да сойланса,

Аны ызындан джюрюй, бошаса ол сомларын,
Кючден юйге джыйылса – арыб, суйрей санларын,
Багъалы джууукъладан аны бири да кёрмез,
Инджилиб джюрюйсе деб, чыгъарыб сомун бермез.

Артында ёксюзлери кьалса да, кьарамазла,
Бу ёксюз хакъыды деб, харамдан рысламазла.

Разымыса, тюлмюсе анга бири кьарамаз,
Алайдан бир джукъ алмай, джюреги хош кьорамаз.

Сени барынг-джогъунг да кьулагъына кирмейди,
Сокъур болуб бошагъанд, терсни-тюзню кёрмейди.

Миллетча этеме деб, тели ишни этеди,
Аламат этеме деб, кирге батыб кетеди.

Къарачайда джууугъунг сени джауунг болады,
Бушуу кюнюнгде келиб, ол кыйынлыкъ салады.

Джууукъмуду сора ол джунчууунгу кёрмеген,
Не бла болушайым деб, джазыкъсына келмеген?

Къалайды джашауунг деб, хапарынгы сормагъан,
Артыкълкъ адетледен, джакъ болуб, кьорумагъан.

Джау болуб, эм биринчи арбазынга ол кирген,
Халкъда джахил адетле, элден айыб – ол билген.

Динсиз болса да кьрал, бир джукъджукъла береди,
Англаб, кыйын кюнюнгю, онгсузгъа эс бёледи.

Бизде уа молла къауум бир джукъну англамайла,
Къарангыдан ёлелле, айтсанг да, тынгламайла.

Бу джарлы халкъда акъыл джокъ болубму кьалгъанды?
Телилик, акъылсызлыкъ тамам кьолгъа алгъанды!

«Тюзлюк» деген сёзню ол бошагъанды унутуб,
Къарачай тилде аны сагъынмайла, кьурутуб.

Бу хариб халкъда мыйы ишлемейми кьалгъанды?
Хар неде да оноуну кьатын джыйын алгъанды!

Тюзелирми сора халкъ, оноу алагъа къалса,
Билгенни ары тюртюб, джахил оноуну алса?

Нафсылары бузулгъан къауум да тоялмаса,
Динде болмагъан затны, ол англаб къоялмаса.

Аланы тойдургъунчу, хаман биз барыб турсакъ,
Къалай тюзелир миллет, къарангы джашау къурсакъ?!

Джарлы, онгсуз айырмай, барыб харам ашасакъ,
Тюзлюкню биз сан этмей, зорлукъ эте джашасакъ?!

Бу тукъум артыкълыкыгъа Уллу Аллах къарармы,
Харам джолда этилген къуллукъ джукъгъа джарармы?!

КЪАРАЧАЙ ОСИЯТ.

Бурундан бери келген, бары уллу миллетле,
Ёлгенни ахыр сёзюн, сыйлаб хурмет этгенле.

Муслиманда, гяурда келген закон алайды.
Къуранда аны айтад, ол закондан таймайды.

Дини болгъан, болмагъан ол законну тутады,
Къуру къарангы къауум ол затны унутады.

Ёлгенни осиятын бир джанына аталла,
Халкъда джахил адетге мыллык атыб къаталла.

Ёлген ахратдан келиб, алагъа дауму салыр?
Сыйын теблеб, оноуну джахил халкъ къолгъа алыр.

Ёлгенни осиятын, бир джанына атарла,
Къуранынгы, дининги адетлеге сатарла.

Кеслерине табыча, бир тюрлю сёлеширле,
Алай-былай айтханд деб, рысхысын юлеширле.

Осияты болса да, сан этмей, туююшюрле,
Адетдеча болсун деб, джахилле эриширле.

Афендинг да, телича, къалыр сюелиб алай,
Джукъ айтама десе уа, къатынла аны талай.

Тиширыуланы бошлаб, эркишиле къарайла,

Ала да уятны ташлаб, чабаргъа уа марайла –

Тиширыуда тюлд терслик, ол аны адетиди.

Муну иги къарасанг – эркишини бетиди.

Алай а бусагъатда эркиши табармыса?

Тиширыу бла кюрешиб, сен аны хорлармыса?

Аллах буюргъан затда тюлдю, къара, эслери.

Ала суйгенча болса, тынчаяд джюреклери.

Ашау-ичиу болмаса, туююш барыр тохтаусуз,

Шериятха бойсунуб тохтамазла, бир даусуз.

Муратха джетер ючюн, ёлгенни да къоймазла,

Осияты барды деб, адетлени оймазла.

Шерият оюлса да, ёлген болса да сыйсыз,

Адет сыйсыз болмасын, айыб болур, алайсыз.

Ол ёлген къаршчы болгъан, ол суймеген затланы,

Анга атаб этерле, атаб тюрюю атланы.

Рысхы кёб джоюлад деб, хаман анга джылайла,

Сыйлы дин бузулса да, сан этмейин джырлайла.

Бир Аллахны буйругъу къулакъгъа да кирмейди,

Шерият бузулад деб, ол эсге да келмейди.

Алай была шерият эски быстыр болады,

Халкъ да адетге кёчюб, джахиллик да толады.

ПАТЧАХЛА.

Сенсе бизни Иебиз, оноучула башхалла,

Сенден акъыллыбыз деб, бир къауумла шашхалла.

Ала орнунгу алыб халкъгъа этелле оноу,

Джарлы халкъны къул этиб, ала этелле тоноу.

Сени атынг бла халкъны, бир таб алдай билелле,

Харам хакъдан тойсала, джарлылагъа кюлелле.

Расулунгу сёзю да джукъгъа саналмай къалды,

Сен да, ол да атылылыб, шайтан законну салды .

Кесинг джаратхан халкынг, Сен бир джанында кялыб,
Халкынга бий болганла, Сени орнунгу алыб.

Не Сеннге, не Расулгя кьоймалла ала орун,
Сан этилмей кялдыла келген расулла бурун.

Аллахым, Сен орнунгу алагя нечюн бердинг,
Халкыгя келечиле да, Сен не ючюн джибрдинг?

Зор этмейин, туурадан кяраб бизни сынаргя,
Закунун ким сыйласа, Сен да аны сыйларгя.

Акылы этиб кесин, Сени орнунгу алган,
Ол да сыйсыз болургя, кесин мийикге салган.

Эй, Расул, шериятынг аякь тюбде кялганды.
Миллет кесине базыб, шайтаннга алданганды.

Санга ийнанган халкыла бек кьатышыб кялдыла,
Шериятны туталмай, шайтан закон алдыла.

Джаратхан Бир Аллахны, сыйырылды тахтасы,
Расулну да джокь сыйы, кялмады бир багьасы.

Экисини да орнун динсиз кяауум кючледи,
Халкь шайтан закон кяураб, сюйгенича ишледи.

Экинг да артыкь болуб, орун кялмады сизге,
Динсизле эм кьатынла оноу этелле бизге.

Ала сизден кёб билген бек акылы болдула,
Сени Сыйлы дининги сыйсыз этиб кьойдула.

Хар бири аллах болуб, кёкге миниб кетеди,
Бизде динни оноун кьатын джыйын этеди.

Аллах динин алагя этгенмиди аманат,
Нек кьарышыб кялалла, этебиз деб аламат.

Не эсе да шайтаннга ала тынч хорлаталла,
Эркеклени да ала бир тынч хорлаб аталла.

Хар кялайгя кьарасанг, башчылыкьны бермейле,
Эркеклени кяул этиб, оноугя джибермейле.

Хар нени да оноуун ала кьолгъа джыйдыла,
Джюгенни кьаты тутуб, джюреклени кьыйдыла.

Эркишилеге ала джер-джюген да салдыла,
Ала да дыб деялмай, кьулла болуб кьалдыла.

Эркек да кьанау болуб, кьатынлагъа ушады,
Кьатын джыйын алагъа аллах болуб бошады.

Керекмиди алагъа Джаратханны сёзлери,
Кьатын джыйындан кьоркьуб, аладады кёзлери.

Бир-бирин аллах этиб, Аллахха уа хатерге
Джерде орун кьалмады, мында оноу этерге.

Аллахха сый джетмейди, шайтан джыйындан озуб,
Сен сан этилмей кьалдынг, дининг барад бузулуб.

Бир-бирлерин сыйлайла, Аллахларын унутуб,
Адамланы хатери барад динни кьурутуб.

Тюзюча англагъаннга кертиси да алайды,
Бизни Ислам динибиз анга алай кьарайды.

ДЖАНЛА, АФЕНДИ!

АФЕНДИ!

Кьатын джыйын келеди, былайын бош этерменг,
Ала бери джетгинчи кьымсыз джанлаб кетерменг!

Ала келселе сени ауузунгу ачдырмазла,
Бу алимди, билед деб, ала кьараб турмазла.

Сау орамны толтуруб, бир кёб кьатын келеди,
Любою да аланы сенден иги биледи.

Ала джетгинчи дери иги болур, англасанг,
Орунларын алгъанса, тынч кьалырса, джанласанг.

Дженгил кьачаргъа кюреш сен кьалгъынчы балахха,
Къуранны ал да джанла, тынгламайла Аллахха.

Сен не кёб окъусанг да, кьатынла кёб билелле,
Орунну бошата кир, ала джетиб келелле.

Аланы орунларын сормай къалай алгъанса,
Ауаз айтыб алагъа уллу къайгъы салгъанса.

Къалай-алай да ала, сен ары джанлагъанлай,
Кеслерича этерле, туралла марагъанлай.

Кетеринги сакълайла къараб сени кёзюнге,
Бош кюрешмей къоярменг, ийнанмайла сёзюнге.

Афендини сёзю уа чапракъдан да ётмейди,
Айхай, ол да къатынла джаратханча, этмейди.

Къуранынг, китабынг да керекмиди алагъа,
Къуранынгы ары сал, оноу сор къатынлагъа!

Тиши верхний палата — законла чыгъарыучу,
Эркек — нижний палата, аланы тындырыучу.

Джер бурулуб айланад Кюнню тегерегине,
Эркиши айланады, къатынла керегине.

Къалай тохтайла ала туура былай къарышыб,
Кюрешелле джарлыла Аллах была барышыб.

Бу къатын джыйын деген Аллахдан да баш болду,
Ол джиберген сыйлы дин джахиллеге аш болду.

Къатынлагъа нек джетди Ислам динни оноуу,
Ол алагъа къалгъанлы болуб барад тоноуу.

НЕ ИШИ БАРДЫ?

— Апендиге сорайыкъ, дейди къатыннга киши,

— Нек сорама дейд къатын, бармыд рысхымда иши.

Не иши барды аны сора мени бочхамда,
Нек оноу этед манга, не иши бард ачхамда?

Нек сорама мен анга къаллайла джоярымы,
Мен кесим билмеймеми, не затны къоярымы.

Деб къызады ол къатын, ол Аллахны джаууду,
Къураннга къаршчы туруб, ол шайтанны аууду!

Адамы ёлюр-ёлмез, ол апендиге чабад,

Джумушун тындыргъанлай, аузу анга от чагъад.

Сау болсун дер орнуна, ол аны аманлайды,
Аллахын да унутуб, Хакъ динни табанлайды.

Быллай тели сёзлени айтадыла къатынла,
Бир-бири кёлюн алса, керекмиди алтынла.

Къатын джыйын кесича шайтан джолгъа кетеди,
Меникиди рысхы деб, алай акъыл этеди.

Алгъан болур рысхыны джигит болуб ол кеси,
Аллах тюлмюдю сора экисини да Иеси?

Огъесе ол билмеймид Аллах этгенин оноу,
Джарлы халкъым рысхыны этмесинле деб тоноу.

Джарлы аны англамай, даулашыргъа чабады,
Молланы таргъа тыйыб, аны сермеб къабады.

Ол анга къаршчы турса, Аллахха къаршчы турад,
Шайтан анга уу салыб, аны терсине бурад.

Алай была кёб къатын, шайтаннга аш болалла,
Динлерин, ийманларын адетлеге джоялла.

Алларында молланы къуру аны кёрелле.
Къараб тургъан Аллахха ийнанмайын ёлелле.

Сиз суйсегиз джашауну чачаргъа не ояргъа,
Къатынлагъа къоюгъуз, бек терк оюб къоярла.

Бош къойдукъ биз оноуну, сансыз этиб алагъа,
Алай болмай не болур, къалса ол къатынлагъа.

КЕЛИННГЕ АЛГЪЫШ.

БУ КЕЛГЕН КЕЛИНЧИК! –

Ол огъур бла келсин!

Кюле-ышара келсин!

Этерин биле келсин,

Келген джерин сые келсин!

Джюреги халал болсун,

Ниети таза болсун,

Адебли келин болсун!

Юйю насыбдан толсун!

Къайынла бла келишген,

Бир-бирине илешген,

Халкъ бла джашай билген,

Джууаб орнуна — ышара билген!

Халкъ сукъланнган юй болсун,

Иги мураты толсун!

Киши бла кюрешмеген,

Саутла бла туююшмеген!

Этиллики терк кѳрген!

Джумушлагъа эс бѳлген!

Билмегенча этмеген,

Юсю бла озуб кетмеген!

Къашын-башын туюмеген,

Гурушханы суюмеген.

Адамлыкъда эришген,

Хоншула бла келишген!

Кесин алаша кѳрген,

Ахратына эс бѳлген.

Намаз къылмай джатмагъан,

Кишиге аман айтмагъан!
Юсюнден насыб кетмеген,
Зарлыкъ анга джетмеген!
Сыйын да бек сакълагъан,
Гюнах-сууаб англагъан!
Сыфаты бирча тургъан!
Къайгыны кери ургъан!
Келсин бизге илеше,
Джашайыкъ биз, келише!

КЮЁУГЕ АЛГЪЫШ.

Бу келген кюёу!
Ол юйню бири болсун,
Илешген кюёу болсун,
Келишген кюёу болсун!
Бу юйге кесин алдырсын!
Махтау-сыпас салдырсын!
Иномарка даулай келмесин,
Рысхыда сый кёрмесин!
Бийчеге джумшакъ болсун,
Джаны анада болсун!
Юйюне эсин бёлсюн,
Къайын къачын да кёрсюн!
Харам ичги ичмесин,
Аман акъыл бичмесин!
Эсириб эшик къакъмасын,
Биреуге айыб джакъмасын!
Аллах джолун сайласын,
Кесин анга байласын!
Терследен джанлай билсин,
Тюз джолну англай билсин!

Эркиши орнун тутсун,
Ачыуун ичине джутсун!

Адебде алгъа чыкъсын,
Тюзлюкде халкъны джыкъсын!

Бийче бла эришмесин,
Даулашыб кюрешмесин!

Аны бла джашай билсин,
Ол аны алдай билсин.

Андан дерсле алмасын,
Къанау болуб къалмасын!

Тиширыуну англасын,
Чамгъа бура, тынгласын!

Ол адебсиз болмасын!
Къонакъ болуб турмасын!

Мешнасын кенг салмасын,
Кеси анда къалмасын!

Ариу адеб бла келсин,
Кюёу орнун да билсин!

БЕЛЛЯУ.

Болду, болду, балачыкъ, джууундуруб алгъанма,
Къайгъыны къой да джукъла, белляуунга салгъанма!

Къыс да къой кёзчюклени, джукъласанг бек сюерме,
Алайсыз, алтынчыгъым, къуйрукъчукну тюерме.

Болду энди, джанчыгъым, Аллах берген балачыкъ,
Джаб да къой кёзчюклени балдан татлы балачыкъ.

Джан кесегим, татлычыкъ, къыс сюзюлген кёзлени,
Акъыллы балачыкъса, англа сен бу сёзлени!

Аллах берген балачыкъ, Аллах ийген саугъачыкъ,
Созуб турма да джукъла, ашыгъады аначыкъ?

Эки гинджи кёзчюкню, турма бери джандырыб,
Джукъларгъа унамайын, кьойдунг ариу къандырыб.

Къаллай бир турлукъма мен, бу бешикге джабышыб,
Джумушларым толуду, хар нем турад къатышыб.

Кёбдю мени ишлерим, ала озуб баралла,
Мындан кёб тыйыб турма, ала сакълаб туралла.

Сени чайкъай арыды, мени эки билегим,
Аллахым къабыл этсин, барды санга тилегим,

Нюрден толу балачыкъ, бешигинге бёлейим,
Уллу болуб кёрейим, сенден алгъа ёлейим!

Аллах сени аясын, сеннге джумшакъ къарасын!
Къыйынлыкъдан, балахдан, аман кёзден сакъласын!

Тюзелген бала болуб, Уллу Аллах онгдурсун,
Эки дуня насыбын, Ол юсюнге къондурсун!

Хар не тюрлю зарандан, Аллах сени кенг этсин,
Сени табхан ана да, толу муратха джетсин.

Балачыкъны Аллахха мен аманат этейим,
Аллах суюген джан болуб, къууанч эте кетейим.

Элинге, халкъынга да хайырлы бала болгъун!
Сыйынг, адебинг ёсюб, сен махтауладан толгъун!

Аллай джан этсин Аллах, хар кимге да джарагъан,
Онгсузгъа, джарлыгъа да джазыкъсыныб къарагъан!

Джукъла балачыкъ, джукъла, санга тилегим джетсин!
Аллахым къабыл этиб, сени онган джан этсин!

Кёзюм была кёрейим тилегими мен санга,
Сени берген Аллахха, шукурла болсун Анга!

АЛДАНЫУ.

БИР КЪАУУМНУ АЛЛАХЫ.

Бай табыннган – байлыкъды, кече-кюн да чабады,
Дин буюргъан затланы ол эшигин джабады.

Межгит таба къарамайд, азан таууш эштсе да,
Намазны сан этмейди, анга заман джетсе да.

Ораза да алайды, аны тутуб къыйналмаз,
Харам была халалны араларын айырмаз.

Сора адамы ёлсе, афендиле деб чабар,
Молла къауум джыйылыб, джахилни башын джабар.

Сора джыйыб аланы, кёзбау затланы этер,
Рысхычыгъын тёгюб ол джахил адетге кетер.

Алай была башхады аны табыннган заты,
Халкъча этгени ючюн, муслиман – аны аты.

Кеси табыннган затын ол арагъа салады,
Баргъанланы хар бири андан юлюш алады.

Неге къуллукъ этгенин баргъанлагъа кёргюзед,
Алмагъанны зорлайды, аны башын бездиред.

Ол табыннган аллахдан ашаб, тоюб къайталла,
Сора анга къууаныб, кука сёзле айталла.

Ол да баргъан къауумгъа андан юлюш этеди,
Хар бири да кёлтюрюб, разы болуб кетеди.

Алай была ала да анга нёгер болалла,
Тубандача, къатышыб англамайын туралла.

Ол табыннган «аллахны» ала бек джараталла,
Хызенлери толсала, къууанч болуб къайталла.

Джыйылыуну ахырын сакълайдыла олтуруб,
Ала билген «аллахдан» къарынларын толтуруб.

Ол рысхыгъа табынад деб аны сан этмейле,

Ол багъалы «аллахдан» юлюш алмай кетмейле.

Ол неге табыннганын бу къауум англай болмаз,
Ниетлери бирчады, алайсыз мурат толмаз.

Алада, былада да ниетлери бир затды,
Миллет алай этселе, былагъа да бек табды.

КЪАЛАЙ ДЖАРЛЫДЫ АДАМ.

Къалай джарлыды адам, тамбланы сан этмеген,
Къалай харибди инсан, ахратха эс бёлмеген.

Къалай джазыкъды адам, кеси джанын унутхан,
Къалай мискинди инсан, кеси-кесин къурутхан.

Къалай телиди адам, дуния малгъа алданнган,
Къарны тойса къууаныб, хайуан киби айланнган.

Къалай къуджурду адам, тубандача аджашыб,
Тамбла джолу къайрыды, бир хапарсыз къатышыб.

Къалай батырды адам, Аллахындан уялмагъан,
Аны дуния джукълатыб, керти затха уянмагъан.

Неда аджаша барыб, танымагъан джеринде
Тирелиб тохтагъанча, тюз къаяны эрнинде.

Неда бир сокъур барыб, отха тюшюб бишгенча,
Неда бир чибин барыб, гыбыаугъа тюшгенча.

Ёлю гёбелеке да отха башын атханча,
Джууунама деб биреу ол тенгизге батханча.

Хыйны болгъан адамча, дунияда ол джашайды,
Чегет ичинде терен аджашханнга ушайды.

Дуния аны кёзлерин, сокъур этиб алдайды,
Ахыры уа дуниядан ол къымжалай къорайды.

Бютеу мюлкю, рысхысы бу дунияда къалады,
Биргесине къуб-къуру бир кебинлик алады.

Юсюнде кийим къоймай, аладыла сыдырыб.

Топракъ тюбюне кѣмюб, къайтадыла сытылыб.

Ол къой эсенг кийим да къоймайдыла юсюнде,
Къымжа болуб джатады къара джерни тюбюнде.

Ол бери келген эди джабба-джалан, къымжалай,
Мындан да барад кетиб, келгенича ма алай.

Ол багъалы рысхысын башхала юлешелле,
Аны ючюн даулашыб, ёчешиб кюрешелле.

Ол кюнюн унутханнга акъыллыд къалай дерсе,
Тели болмай не болур, аджашыб, ол джан берсе.

Дунягъа эси кетиб, хакъ затха сокъур болса.
Къулагъы хакъны эштмей – ол санграу болуб турса.

Дуняа сылхыр этеди аны башын, мыйысын.
Ол къатышыб джашайды, сакълай билмей намысын.

Аны барын унутса, болурму адам дерге.
Къулагъына алмаса, киририн къара джерге.

Мында джукълаб турмасын, билсин артда уянырын,
Керти джерге баргъанда ол сагъайыб уялырын!

Ол унутуб бошагъан, мында этген затлары,
Ол кюн аллына келир, бири къалмайын – бары.

Сора ол китабында аланы барын кѣрюр,
Ой, меннге къыйынлыкъ деб, сокъураныб ёкюнюр.

ОРУСНУ АЛЛАХЫ.

Оруслуну эшитсенг «слава богу» дегенин,
Ачыкъларгъа сен кюреш, махтау кимге бергенин.

Джаратхан Бир Аллахха айтады деб къойма сен,
Анга ийнаныб къалыб, ийманынгы ойма сен.

Анга аллах дегенинг кимди – деб, сор сен аны,
Иисус Христос дей эсе, «аллах» этед адамны.

Ала аны Аллахха джаш орнуна теджейле,
Джаратхан Аллах джашын джерге джиберди дейле.

«Ол Джер юсюне келди халкъланы къутхарыргъа,
Ала ючюн ол джанын къыйынлыкъгъа салыргъа».

Алай-алай бек тюрлю айталла кёб затланы,
Кеслерича, Аллахха атайла бир атланы.

Сёзлерине алданмай, соруб иги ангыла,
Ала неле айталла, анга иги тынгыла.

Бу «аллахды» деб ала, аны суратын салыб,
Анга къуллукъ этелле, аны мюйюшге тагъыб.

Аллай къуджур адетни, къуру орус этмейди,
Кёб миллет аджашыбды, анга акъыл джетмейди.

Бары алай тюлдюле, англагъанла бардыла,
Адам «аллах» болурму, деб кёбле чарлайдыла.

«Аллах халкъны тюз джолгъа салыр ючюн джиберди,
Ол да халкъча адамды, бизге насыбха берди.

Тюз джолну кёргюзюучю, ол файгъамбарды халкъгъа,
Ол миллетни чакъырды тюзлюкге эмда хакъгъа», -

Деб, алай бегитгенле алада да бардыла,
Бурун церква ишчиле ол къауумну къырдыла.

Орус была динибиз башха тюрлю болса да,
Ислам дин артда келиб, хар бир заты толса да,

Миллетибиз къатыша, ол халкъ бла джашайды,
Осебебден кёб заты, аны анга ушайды.

Христиан дин орусдан чыкъгъан кибик кёрелле,
Ол орусну динид деб, аны алай билелле.

Энди халкъгъа тынгласанг, динлени тенг кёрелле,
Аны да диннге санаб, алай ауаз берелле.

Ол дин бурун Аллахдан башха халкъгъа келгенди,
Орус миллет да анга минг джыл ётуб киргенди.

Ала аны алгъанлы минг джыл болад, бил аны!
Римде Феодарид деген аджашдырды аланы.

Юч-тёрт джюз джылла ётюб, Гъыйса дунядан кетиб,
Ол адетни чыгъарды, Бир Аллахны юч этиб.

«Ючбетлиди аллах» деб, аны алай бегитди,
Бири да Иисусду деб, кёб халкъланы терсейтди.

Тёрт Инджилни биринде джокъду аны юсюнден,
«Мен аллахма» деб алай айтханды деб, кесинден.

Ол Аллахны сёзюдю, Раббибизден келгенди,
«Аллахны джашыма» деб, алай айтмы дегенди?!

Ол дин бурун келсе да, халкъ аны англар ючюн,
Мен орусну айырыб, айтама аны ючюн.

АЛДАУУКЪ ИЙМАН.

Адамлагъа тынгласанг, ишлери бек сейирди,
Соруб кёрсенг, барыны айтхан сёзлери бирди,

Аллах бар болгъанына сёз джокъду барды дейле,
Алай эсе, Ол айтхан буйрукъну нек этмейле?

Аны буйругъун айтсанг, анга уа нек чарлайла?
Сейир тюмюдю ала къулакъгъа нек алмайла?

Анга ийнана эсе, буйругъун нек бузады,
Ол кёргюзген тюз джолдан, башхагъа нек озады?

Къуру ауузу болурму, ол джюрекден болмазмы,
Аллахыны аллында Къыямат кюн уялмазмы?

Къуру ауузу айтханнга Аллахи алданырмы,
Ол ийманны джаратыб, къабыл этиб алырмы?

Аллай ийманы аны, керек кюн къутхарырмы,
От азабдан ол сакълаб, джаннет джолгъа салырмы?

Ол алдауукъ ийманды, адам башын алдагъан,
Къыямат кюн ачылыб, белгили болуб къалгъан.

Муслиманма мен да деб, эталгъанын этеди,
Терс-тюз деб къарамайын, хайуан халгъа кетеди.

Хар ким кесин тюз этиб, бир-бирин кыргъаны уа,
Сен терссе, мен тюзме деб, даулашыб тургъаны уа!

Кесича бир адамны хакъын ашагъаны уа,
Хоншугъа кынгыр къарай, суймей джашагъаны уа!

Аны алдагъаны уа, бир алапат этгенча,
Сени джерге кийириб, кеси кёкге джетгенча.

Хыликке этгени уа, джаягъынга ургъанча,
Халкъ барысы терсейиб, кыруу ол тюз болгъанча.

Уллукедлюлюгю уа, Мыртазакъгъа джетгенча,
Экибетлилиги уа, бир алапат этгенча.

Алапат этеме деб, этед этген быланы,
Бир джигитлик этгенге, санайды ол аланы.

Ол тубаннга секире тургъанын англамайды,
Бир кюн аугъа тюшерин, эс джыйыб ойламайды.

Ол акъылмы этеди, бары алай къалыр деб,
Аллахыбыз айтады, толу хакъын алыр деб.

Ма бу къауум барысы аджашыбды тубанда,
Уллу ёкюнюу тутуб, этерле бушуу анда.

Бир Аллахны барлыгъын ибилис да англайды.
Ийнанмайма Аллахха, деген сёзню айтмайды.

Алай а буйругъуна сыйынмады ол Аны,
Ийманы джарамады бузулгъанында къаны.

Аныча этедиле кёбюсю адамланы,
Ийманда аджашыбды, шайтан алдаб аланы.

ТЮРЛЮ ИЙМАН.

Бек сейирле бардыла адамлагъа къарасанг,
Ийманларын сатаргъа хазырдыла, сынасанг.

Тюзетген Аллахына шукур этер орнуна,
Ол аны салгъанычюн муслиманны джолуна.

Муслиман болгъанычюн бюсюреу излегенле,

Кёрдюм мен джашауумда махтауну кюсегенле.

Ол айтханнга тынгласанг, къалай тюзсе деб турсанг,
Аллында кукалансанг, джумушуна айлансанг,

Озаманда сюйюнюб таукел келир ийманнга,
Алайсыз а джау болур, атынг чыгъар аманнга.

Хо демесенг, тынгласанг, ол сенден кери къачар,
Ариу хакъны айтсанг да, даулашыб, къайгъы ачар.

Ариу айтсанг – муслиман, хакъны айтсанг а – гяуур.
Аны сылаб турмасанг, джаратмай ачар дауур.

Сейир тюлмюд ол ийман, хаман тюрлене тургъан,
Ариугъа ийман салгъан, эршиге гяуур болгъан?!

Ол ийман ийманмыды – махтаулагъа сатылгъан,
Ариу сёзге терилиб, анычюн ийман салгъан?!

Бир-бирле тюбеселе, бетсиниб махтаналла.
Ала бизни кёрселе, субай ийман салалла.

Айтадыла бир затла, урдура ары-бери,
Къулакъгъа алмай джукълаб, турдула ары дери.

Бизни кёрселе ала, тебрейдиле махтаныб,
Бир джерде тюбегенлей, осагъат омакъланыб.

Бизге нек махтанасыз, бизми берликбиз джалны?
Бизге бош таянасыз, тенг кёрлюкбюз аджалны.

Джюрегинг таза эсе, Аллахынг кёрмеймиди?!
Кесине базгъан киши аджашыб ёлмеймиди?!

Аны менден излемей, излегиз Раббигизден.
Мени да сиз билмейсиз, къоркъуудама Иебизден.

КЪАРАЧАЙНЫ АЛЛАХЫ.

Къарачайлы Аллахха ийнанмайма демейди,
Аны буйругъу была джашары уа келмейди.

Бир афенди кибики, ол сёлешиб тебресе,

Афенди керекмиди дерсе, ол ауаз берсе.

Алай а Аллах кёред деген акъыл келмейди,
Аллахы анга къараб, кёрюб турад демейди.

Ол мени кёреди деб, алай акъыл этмейди,
Айтханымы эштеди дерге ийман джетмейди.

Кюрешеди урдуруб, ол гырылдаб табханын,
Къуру ауузу болмаса, унутханды Аллахын.

Анга Аллах узакъдад, Аллах аны кёрмейди,
Тау артында болур Ол, Анга эсин бёлмейди.

Сен эслеб бир къарачы, Аллахда тюлдю эси,
Кёлюне да келемид, кёреди деб Иеси.

Кесича ауаз бериб, махтанад адамлагъа,
Нафсысы жаратханны айтады ол алагъа.

Дуня малгъа джетсе уа, Аллахын да унутады,
Джарлыныкы болса да, аямайды, къурутады.

Ол ийнанган «аллах» а – къарныды, аны англа,
Аны иги толтурса, къууанады ол анга.

Башха джукъ керекмиди, аны ол рахат этсе,
Нафсысын ол баджарыб, муратына бир джетсе.

Аны кибик дагъыда кёб затлагъа табынад,
Чириб къаллыкъ затланы «аллах» этиб абынад.

Аллах ючюн орнундан ол ёрге да турмайды,
Гюнахды деб уялыб, джукъну кери урмайды.

Неда ол бир харамдан рыслаб, кесин тыймайды,
Аллахдан къоркъуб, кесин ол тюз джолгъа джыймайды.

Ол табынган «аллахы» кеси нафсысыды аны,
Къулагъына кирмейди, къалай болур деб джаны.

Кеси-кесин баджарыу, хайуан кибик, къайгъысы,
Олду къарачай «аллах», анга джетед ангысы.

Къуру къарачай тюлдю, кёб миллетле алайла,

Къоймайдыла айтыргъа, къысыл ауузунгу джабыб.

Биреу къонакъда болса, чабад оноу этерге,
Тынч олтуруб къалмайды къонакъбай айтхан джерге.

Сора башланад дауур, къалабалыкъ, кычырыкъ,
Мен блайгъа, сен алайгъа, хахай, бери тёрге чыкъ.

Биреу кирсе, бары да анга ёрге туралла,
Расулну сёзюн бузуб, аны кери уралла.

Салам берилсе ёрге туруу борчду дейдиле,
Джюрекни сан этмейин, субайлыкъ излейдиле.

Субай ёрге туруугъа ала разы болалла,
Къуджур адет къуруугъа, кёзбаулукъгъа буралла.

Айтсанг да эс бёлмейле, шерият излемейле,
Джюрекни сан этмейле, субайны эслемейле.,

Ёрге турсанг болады, ичинг къаллай болса да,
Сен аны кёрюб болмай, джюрек дертден толса да.

Аллынга аш салсала, ашамасанг – зорларла,
Оноу этиб турурла, сени эркин къоймазла.

Къонакъ таууш этсе да, ол тёзалмай къалады,
Шыб деб чыгъыб къалмасанг, хахайланы къурады.

Юйге кириб олтурса, ол ушагъын бошамаз,
Аллына аш салсанг да, омакъланмай ашамаз.

Къаты ишинг болса да, анга ол эсин бёлмез,
Заманынгы алдым деб, кечмеклик да тилемез.

Ол сёлешир къаннгынчы, ашыкъмаса ол кеси,
Джумушунгу джарсытыр, ушакъгъа кетиб эси.

Намазчыла намазда, намаз кыллыкъ болсала,
Хар бири оноу этиб, къатышадыла ала.

Ол имамны ишиди сафланы тюзетирге,
Хар бирини да борчу – орнуна сюелирге.

Ол оноуну тындырды сыйлы файгъамбарыбыз,

Къоймайдыла айтыргъа, кыысыл ауузунгу джабыб.

Биреу къонакъда болса, чабад оноу этерге,
Тынч олтуруб къалмайды къонакъбай айтхан джерге.

Сора башланад дауур, къалабалыкъ, кычырыкъ,
Мен блайгъа, сен алайгъа, хахай, бери тёрге чыкъ.

Биреу кирсе, бары да анга ёрге туралла,
Расулну сёзюн бузуб, аны кери уралла.

Салам берилсе ёрге туруу борчду дейдиле,
Джюрекни сан этмейин, субайлыкъ излейдиле.

Субай ёрге туруугъа ала разы болалла,
Къуджур адет къуруугъа, кёзбаулукъгъа буралла.

Айтсанг да эс бёлмейле, шерият излемейле,
Джюрекни сан этмейле, субайны эслемейле.,

Ёрге турсанг болады, ичинг къаллай болса да,
Сен аны кёрюб болмай, джюрек дертден толса да.

Аллынга аш салсала, ашамасанг – зорларла,
Оноу этиб турурла, сени эркин къоймазла.

Къонакъ таууш этсе да, ол тёзалмай къалады,
Шыб деб чыгыб къалмасанг, хахайланы къурады.

Юйге кириб олтурса, ол ушагъын бошамаз,
Аллына аш салсанг да, омакъланмай ашамаз.

Къаты ишинг болса да, анга ол эсин бёлмез,
Заманынгы алдым деб, кечмеклик да тилемез.

Ол сёлешир къаннгынчы, ашыкъмаса ол кеси,
Джумушунгу джарсытыр, ушакъгъа кетиб эси.

Намазчыла намазда, намаз кыллыкъ болсала,
Хар бири оноу этиб, къатышадыла ала.

Ол имамны ишиди сафланы тюзетирге,
Хар бирини да борчу – орнуна сюелирге.

Ол оноуну тындырды сыйлы файгъамбарыбыз,

Ол оноугъа сыйыныб, тынч тохтайыкъ барыбыз.

Диннге толу къайталмай, биз джартылай къалгъанбыз.
Кёб джахил адетлени бабаладан алгъанбыз.

Аланы диннге къошуб, биз ийнаныб турабыз,
Дин айтхан джорукъланы, билмей, кери урабыз.

Анга кёре алайды бизни хар бир затыбыз,
Дин не айтад демейбиз, муслиман а атыбыз.

Алай была адамла кёзбау джашау къуралла,
Бир-бирлерин терилте, анга алдана туралла.

КЪАБЫРЛАДА УШАКЪ.

Хапар излей келгенме, къалайды деб халыгъыз,
Арагъызда бармыды бийигиз не ханыгъыз?

Мында джашау бир тюрлюд, джаратмай бир-бирлерин,
Хар ким кёкден тюшгенча, махтаб ала кеслерин.

Бурнун кёкге тутхан а бармыды ичигизде,
Сыйлы, сыйсыз айырыб кюрешемилле сизде?

Дунядача, сизде да тукъумну сюземилле,
Мункар, Накир къулду деб, умутну юземилле?

Алада бийлик была махтанган а бармыды,
Дунядача, анда да ол тёрге чыгъамыды?

Байлыкъ была махтанган арагъызда бармыды,
Эй, байла, джашау къалайд – эркинмиди, тармыды?

Баймединг, джарлымединг деб, анда сорамышла,
Бай эсенг ёрге ёт деб, анга тёр къоямышла?

Ханды неда бийди деб, сый бармыды алагъа?
Ханы, бийи, къулу да келгенле къабырлагъа.

Тукъумунг къалайды деб, анга киши къараймыд,
Миллетлик а керекмид, анда джукъгъа джараймыд?

Анда уа келин алгъан, къыз берген адет бармыд,
Къызым къулгъа къачды деб, сизде киши джылаймыд?

Ариу адамны анда ариу а кёремилле,
Оноучу уа кялайды, кабинет беремилле?

Мындача уятсызла орунла аламылла,
Онгузла артда кялыб, ала алчыламылла?

Сизде да дунядача, кяйгы джюрютемилле,
Дерт тутуб бир-бирине зарлыкяла этемилле?

Бир айтыгыз билейик, анда джашау кялайды?
Онгузгя мында кюн джокъ, мында джашау алайды.

Онгуз кюру кялады, онглула юлюш алыб,
Сизде онгуз кялайды, мыдахмыд кюру кялыб?

Эй, байла, махтанчакяла, кялай ёлюб кялгансыз?
Сыйсызланы кятында хоншу кялай болгансыз?!

Огъесе сиз барынг да тенг болубму турасыз,
Тюзлюк этилген джерде тюз джашауму кюрасыз?

Хар кимни да ишине кёре болурму сыйы?
Адамлыгы, ийманы дей билсин адам мыйы!

КЪАЙРЫ БАРАДЫ КЪАРАЧАЙ?

Къайры барад къарачай, мен англамайма аны,
Кюнден-кюннге тюрлениб, кёрлюксе адамланы.

Къайры барад сора бу, бузулуб джашы, къарты,
Бу барыу была барса, не болур муну арты?!

Адеби, намысы да къайры кетиб барады,
Нек болуб кялды былай? Халек болуб кялады.

Тюзлюкге сёлешмейди, зорлукъ этген болмаса,
Эрлей даулашыб тебрейд, анда мурат толмаса.

Бир-бири кячын кёрген, хурметин эте билген,
Неда тамада деген, ата-ана сый кёрген.

Кюнден-кюннге адебсиз, кюнден-кюннге хурметсиз,
Кюнден-кюннге уятсыз, хамаан бетсизден-бетсиз.

Хар кюнде баш энгишге, алгъа баргъан джугъу джокъ,
Кече-кюн да чабышыб, джюрегинде тогъу джокъ.

Адам хакъдан къоркъмагъан, хоншугъа заран салгъан,
Онгсузну, ёксюзню да, рысламай хакъын алгъан.

Узакъ джерлеге барыб, талай джылланы окъуб,
Келиб ауаз айтсала – айталла джашла къоркъуб.

Анга къаршчы чыгъалла, бир къауумла дау салыб,
Анга кёнденен туруб, даулашыб, аллын алыб.

Къуранны толу билген, шериатны англагъан
Адамны джаратмайла, азды анга тынглагъан.

Бетлеринде джазылыб, къарангыдан ёлелле,
Гяуурдан эсе ала аны эрши кёрелле.

Ала бузулгъандыла, харам рысхыны ашай,
Мыйылары ишлемейд, терс джолда ала джашай.

Сора адам ол ишге не айтыргъа боллукъду?
Мен билген, аллай адам къафырлыкъгъа джолукъду.

Къафырлыкъгъа кетгенин ол хариб англамайды,
Кесин муъминнге санайд, хакъгъа уа тынгламайды.

Некди бу халкъ блай тели, динсизликге талпыгъан,
Тюз адамгъа джау болуб, шайтан айтса тынглагъан.

Нек болду бу джарлы халкъ былай тели, акъылсыз,
Адамлыкъны ол сатыб, нек болду ол ангысыз?

Бу эркишид дер кибик, эркиши да къалмады,
Хазна адам адебни къулагъына алмады.

Акъыл кетибми къалды, блай акъылсыз некдиле,
Алгъын ариу къылыкъны, аны барын нетдиле?

Тыш миллет келиб кёрсе, базарда не орамда,
Не айта болур бизге, биз махтансакъ да мында?!

БАЙ БОЛСА ДА – ДЖАРЛЫ.

Тоюм джокъ джюрегинде, рысхысы неси да бар,
Ол зат эсинде джатар, къобса да алай къобар.

Кийгени да аламат, аламат аны ашы,
Алай а къайгъыладан толубду аны башы.

Сёзю, тюшю, тюню да рысхыдад джаны, тини,
Къулагъына кирмейди не ийманы, не дини.

Аланы ол унутханд, рысхы аны эсиртиб,
Къанына сингиб тутду дуня мал джесир этиб.

Джюреги рахат болуб, тынч олтуруб туралмаз,
Эмда кече джукъусун ол тынчлыкълы джукълamaz.

Джокъду башха сагъышы мыйысыны ичинде,
Къуру дуня рысхыды къайгъысы хар ишинде.

Бир тюрлю бир тынчлыкълы ол джарлыны болмайды,
Не къадар ол чабса да бир мураты толмайды.

Къайгъысы кёбден да кёб бола барады хаман,
Арыб, джанындан тоюб бошагъанды ол тамам.

Рысхы бар джюрек джарлы, хаман джылайды джазыкъл,
Хар неси да бошалыб, болмагъанча бир азыкъл.

Алай была байлыкъл тынчлыкъл къоймай алады,
Джюрегине, джанына ол къыйынлыкъл салады.

Бу худжу рысхы аны рахын этиб бошады,
Къарыуун эм саулугълун, джугълун къоймай ашады.

Къарт, рахын болуб чёкдю, файда болмай кишиден,
Бир джукъл хайыр да кёрмей, ол чабышхан ишинден.

Алай была джашауун ётдюрдю зырафына,
Энди уа ол ёкюне, чёгед джылай барсына.

Тыялмады байлыкъл аны мында ёлюмден,
Энди ол олтурады сокълурана кёлюнден.

БИЙЛЕ.

Бирле махтанадыла, биз бийле болгъанбыз - деб,
Бирле да, сый чакъыра, биз байла болгъанбыз - деб.

Къаллай байла болгъанла, къуру Аллах биледи,
Тюзлюкню тутханмылла – аны Аллах кѳреди.

Динлерин тутханмылла, зекят а бергенмилле,
Джалчыланы хакъларын толу тѳлегенмилле?

Бюгюн сен махтанырча, хапар бармыд аладан?
Къуру хапар айтаса байлыкъдан эм малладан.

Бир айт сен меннге хапар, ол рысхы халалмыды,
Огъесе джарлы хакъы болуб ол хараммыды?!

Джалчыларын джылатмай, ол разы этгенмиди,
Ала «гюнахы къурсун» дей, мындан кетгенмиди?

Мында аны ким билед, одуниясы къалайды,
Анда уа, не къыйынлыкъ, не зауукълукъ сакълайды.

Бу затладан хапарсыз къалай махтанад адам,
«Бай эди, бий эди» деб, бурунда мени атам.

Кимни къулу болгъанын кѳрюр иги къараса,
Динсизлеге къул болдукъ, тюзюн айтыу джараса.

Бай атеист къралда, уллу къыйынлыкъ чекди,
Ол байны эм джарлыны бир боюнсхагъа джекди.

Уллу къыйыллыкъ берди, байны, бийнида тутуб,
Рысхыларын сыдырды, джугъун къоймай къурутуб.

Ёлмей сау къалгъан байла ишлелле къарын хакъгъа,
Джанларын сакълар ючюн, къул болуб гяуур халкъгъа.

Бир кѳзюуде ол байла джарлылагъа кюлдюле,
Энди джарлыла бла тенг кюн тѳбюнде кюйдюле.

Кимге къул болгъанларын ала иги билмейин,
Къулну, бийни айырыб кюрешелле кѳрмейин.

МЫЙЫНЫ АУРУУУ.

Мыйы кылай сейирди, хар затны эсге алгъан,
Биз унутуб бошагъан затланы эсге салгъан.

Кёзле кёрген затланы джыйыб, барын сакълайды,
Артда керек заманда, аланы ачыкълайды.

Кёз кёрген хар бир затны ол суратха алады,
Сора керек заманда аны эсге салады.

Кёз кёргенча эшитген – алай хайыр бермейди,
Айтылгъан зат мыйыгъа кёз кёргенча кирмейди.

Кёрген заты мыйыгъа мухур болуб басылад,
Эшитген заты аны, учхум болуб чачылад.

Кёре-кёре къарт болса, мыйы хаман бир затны,
Ол бегиб кылад анга, буралмайса ол къартны.

Аны кёзю суратха алыб мыйыгъа берген,
Неда ол джашауунда, кыуру кёзлери кёрген,

Андан ары баралмайд ол мыйыны ишлетиб,
Кенгирек кыаралмайд анга акъылы джетиб.

Ол мыйы ишлеялмайд, дуниягъа терен кыараб,
Сагъыш эте билмейди, акъылы джукъгъа джараб.

Ол мыйы эшталмайды айтылгъан затны сюзюб,
Кыарангы мыйы аны турад джашаудан юзюб.

Сора тот кесиб аны джукъ англамай кыалады,
Джахил болуб, ол халкыгъа кыйынлыкъла салады.

Аллай джюрек ачылмайд, ол джабылыб турады,
Ары хакъ киралмайды – аны кери урады.

Ол ары кыалай ётсюн, кыаты бегиб эшиги,
Кыоймагъанды бош орун, кирирге джокъ тешиги.

Тюрлю-тюрлю кирледен мыйы толуб кыаралса,
Кыарангыда сора ол нени кёрюр кыараса?!

Кыарангылыкъ, джахиллик аны юсюн басады,

Акъял сёзню эшитмей, ол кесине базады.

Кирит салыб, джюрекни кючлю тукъум бегитед,
Къуру кеси суюгенни, кеси билгенни эштед.

Ариу Аллах айтса да, ол акъылындан таймаз,
Хаман къарышыб турур, анга джюрегин ачмаз.

Тот болуб бошасала джюреги, мыйысы да,
Къайдан боллукъду аны адамлыгы, сыйы да?!

Сора тутады аны бир халек ауруу хаман,
Не ышаныу болмагъан, не табылмагъан дарман.

Уллу Аллах Кеси да анга дарман этмеген,
Ол киритни ачхынчы, ары дарман ётмеген.

Киритин бери ачыб, ол эшигин кергинчи,
Джюрегин джабыб турмай, ары хакъны ийгинчи.

Ол кёкрегин, джюрегин тешиб бери ачхынчы,
Мыйысын ол уятыб, кёб джерлеге чачхынчы.

Мыйыны ишлетгинчи, сагъыш этиб ол сюзюб,
Хар затха да ойлашыб, тюзню-терсни да сезиб.

Эринчек бола барыр, ол суюгеннге бошласа,
Джууаб бере башлар ол, соруу бере башласа.

Акъялгъа соруб, сюзюб, ол мыйыны уятса,
Аны джукълатыб турмай, айыб этиб уялтса.

Джукълаб турма, уян бери, ишле этиб сагъышла,
Эринчекликни къюуб, хар затны сюзюб башла!

Алай болмаса мыйынг хаман ёлюб барлыкъды,
Сора хайуанча болуб, анга ушаб къаллыкъды.

Къуру кеси болмаса, ол башха сагъыш билмез,
Адеб, намыс не уят къулагъына да кирмез.

Сыфат адам тургъанлай, хали хайуан боллукъду,
Джюрек, мыйы – барысы хаман «мен» деб турлукъду.

БУ ХАЛКЪ КЪАЙРЫ БАРАДЫ?

Бу халкъ къайры барады, не этгенин билмейин,
Дунияда ёмюрлюкге къаллыкъча, чырт ёлмейин?!

Дунияда къадар халкъгъа къарасанг, бек сейирди,
Халкъ кеси Джер юсюне шайтан закон кийирди.

Джер юсюн бёлек-бёлек этиб, юлешиб аны,
Джер ючюн къырылгъанны, аны да болмай саны.

Бёлуб-бёлуб чек салыб, аны этиб къралла,
Тийме мени джериме деб, бир-бирин къыралла.

Сенден мени законум тюздю эм аламатды,
Менича бол деб буууб, болмаса – къазауатды.

Ёмюрю да бу джерни юлешалмай келелле,
Джюз тюрлю закон къураб, халкъгъа азаб берелле.

Бир Аллахны законун сан этмей, ары ташлаб,
Ол законну сагъынсанг, сора къазауат башлаб.

Дунияны къурагъанны терсге санаб, джаратмай,
Джерни Иеси юретген законнга кёз къаратмай.

Унамай, къаты чарлаб, аны аманлаб хаман,
Табхан кирлерин къуюб, тюртуб аны хар заман.

Кеслери къатышдырыб, бир-бирлерин да къырыб,
Онглу онгсузну теблеб, ёрге-энгишге джырыб.

Бири онглу болгъанлай, къалгъанла уа терс болуб,
Ол айтханча болмаса, дуния къайгъыдан толуб.

Бир Аллахны законун алыб, тынч тохтамайын,
Ол буюргъанча, рахат джашаргъа унамайын.

Бары да ол Законнга таяныб тохтасала,
Бары да Ол айтханча, джашауларын къурсала,

Халкъ бары бир законнга келиб, рахат болуред,
Къазауатла, къайгъыла тохтаб, халкъ да солуред.

Алайсыз, къазауатла таймай, барыб турурла,

Биягъынлай къралла хаман къайгъы кьурурла.

АФЕНДИНИ БОРЧУ.

Къарачайда иймамны борчлары быладыла:
Ким ёлсе да басдыргъан – сора маулутладыла.

Аны была имамны борчу тыныб бошайды,
Андан сора шерият – керек болмай джашайды.

Миллет кесини борчун англари да келмейди,
Муслиманма – имамгъа бир сорайым демейди.

Хаман аны айыблаб, андан борчла даулайды,
Кеси борчун сан этмей, хаман аны джаулайды.

Халкъда акъыл алайды, ёлгенни басдырыргъа,
Сора хаман джыйылыб, маулудла бардырыргъа.

Афенди аны ючюн салынад деб туралла,
Ол себебден имамгъа гурушханы кьурулла.

Афендиге сорургъа борчумду дей билмейди,
Ол айтханча атларгъа эсине да келмейди.

– Келмей а бир кёрсюнчю, ол борчуду - дейдиле,
Кеслерини борчларын ала сан этмейдиле.

Меннге оноу этерге не иши бард имамны?
Сюйгенимча джояма рысхымы эм малымы, -

Деб кърашчы турадыла имам айтхан затлагъа,
Уллу Аллахны сёзю, джарамайды алагъа.

Межгитде эм ёлгенде анга оноу этелле,
Аны имамгъа салыб, анга ауаз берелле.

Андан эсе, кеслерин билимлиге санайла,
Хаман айыбла излеб, ала аны марайла.

Несин кёрейик аны деб турадыла къараб,
Анда терслик табаргъа дыгалас этиб, мараб.

Афендибиз алимди, аны алгъа этгенбиз,

Биз анга бойсунургъа Аллахха сёз бергенбиз -

Деб, алайын анълагъан хазна джокъду алада,
Джашла такъыл болурла, азды ол уллулада.

Хакъны, тюзню айтыучу имамгъа бой салмагъан,
Ол айтханнга тынгылаб, хакъны эсге алмагъан.

Ол Аллахха бойсунмайд, анда ийман къалмайды,
Не кёб къуллукъ этс да, динден файда алмайды.

Афендини баш борчу – халкъгъа ауаз айтыргъа,
Муслиманны борчларын алагъа англатыргъа.

Имам деген – алчыды, джол кёргюзюучю халкъгъа,
Джахиллени чакъырыб, Аллах буюргъан хакъгъа.

Ала да хар ишлерин анга соруб этерге.
Толу муслиман болуб, ийман была кетерге.

Ала уа имамларын излейле къул этерге,
Ала къайры деселе, ол алайгъа джетерге.

Муслиманланы борчу – имамгъа, бой салыргъа,
Имам да чекден чыкъмай, шериятда къалыргъа.

Имам элге тынгылаб, ол алагъа бой салса,
Ала айтханча атлаб, разылыкъларын алса,

Аллахха къул тюлдю ол, ол миллетни къулуду,
Халкъды аны аллахы, ол Аллахдан къуруду.

Ол сыйлы ислам динни ояды къатышдырыб,
Халкъын халек этеди, кёблени аджашдырыб.

Ол себебден къул тюлдю Джаратхан Аллахына,
Имам тюлдю, къулду ол аны джамагъатына.

Тюз джолунда турмаса, имам тюлдю, сатлыкъды,
Аллахыны аллына ол не айтыб барлыкъды?

Халкъ суйгенча барыргъа, афендиге харамды,
Алагъа аууб кетсе – диннге уллу заранды.

Имамланы кёбюсю ма алай ишлейдиле,

Аллахны динин бузуб, аджашыб терсейдиле.

Бидгъачы болса имам – ол къайгъысыз турады,
Эли суюгенча барса, рахат джашау къурады.

Тюзню, хакъны айтса уа, андан тынчлыкъ кетеди.
Алай а ол Иесини рахматына джетеди.

Къырал да бидгъачыгъа джукъ айтмайды, тынглайды,
Имам хакъны айтса уа, таб болмазын англайды.

Бидгъачыдан къоркъмайды, ол анга джол береди,
Хакъны айтхан адамны, ол бек эрши кёреди.

Джахилле да, кърал да тюз затха илинелле,
Джашыртын мараучула, эрлей аны билелле.

Эслеб сакъ ишлемесенг, кёбдюле сатыучула,
Кёз-къулакъ бола туруб, душманнга айтыучула.

Ол себебден имамны, къоркъмай хакъны айтырлай,
Джокъду толу мадары, дин айтханча барырлай.

ДИНИН САТЫУ.

Бир къауум бек сейирди, джасаныб, омакъ болуб,
Халкъны хакъын ашайды, ичи хыйладан толуб.

Тюз тёббесине дери кеси гюнахха батыб,
Кесини юйдегисин сан этмей, алай атыб.

Биреуню ёлгенине сууаблыкъ этеме деб,
Джахилле да англамай, аламат этелле деб.

Ийманлары бир къуджур адеб-хурмет деген джокъ,
Керти динни англаргъа акъылын бёлген да джокъ.

Ала хазыр туралла джукъ айтсанг, атылыргъа,
Джарамайды алагъа, не аз да къатылыргъа.

Ала сени сермерле, джукъ зат айтама десенг,
Терс джолну баргъанларын англатыргъа излесенг.

Нафсы хауаларыды ала тутхан динлери,
Кеси акъылын суююб, бегибди хар бирлери.

Кеслерин бек тюз баргъан, таб этгеннге санайла,
Башхаланы джаратмай, ала къынгыр къарайла.

Аллай бир уллукёялю нек болалла, билмейме,
Харам хакъдан къоркъаргъа, эслерин нек бёлмейле?

Джюреклери къатхандан хаман харамны ашай,
Динлерин малгъа сатыб хар кимни алдаб джашай,

Харам сингиб къанлары бузулуб бошагъанды,
Кёбюсю айырмайын ёксюз хакъ ашагъанды.

Ёксюз хакъ бек харамды – харамланы ичинде,
Джаханимни отуду – дин джорукъну ишинде.

Дин бла ашау ашамакъ, ёксюз хакъны ашамакъ,
Джарлыланы ашамакъ, динни сатыб джашамакъ –

Игитда, ол харамды, ол халал къалай болур,
Ол муслиман болалмаз, ауур гюнахдан толур.

КЪАРТЛАНЫ АУАЗЛАРЫ.

Къарт къауумну динлери бир къуджурду, сейирди,
Акъыллырын дин этиб, кёбю анга бегийди.

Къарт атам былай деед, къарт анам алай деед,
Деб аланы хар бири джер-джерде ауаз беред.

Бу къартлагъа не амал, Ислам динни оялла,
Къургакъ адетле сингиб, динни бетин джоялла.

Хар кимни да эштгени терен сингиб къанына,
Бир багъалы кёрюнюб, къартла айтхан барына.

Бизде ауруу болгъанды, кёргенин айтыб тургъан,
Неда эштген затына, хаман анга эс бургъан.

Мен кёб кере кългъанма джукъ айталмай, тирелиб,
Бир къарт адам кёнденен салса, алай келтириб.

Аллахны сёзюн айтсанг, ол да айтыб эштгенин,
Сен шериятны айтсанг – ол да халкъны этгенин.

Айтгъанлары тюзмюдю, анга акъыл бѣлмейле,
Эштген заты болмаса, шерият дей билмейле.

Ол ала эшитген зат тюзмюд-терсмид демейле,
Алайгъа акъыл джетиб, сагъыш этиб кѣрмейле.

Ол затла динибизде – шериятда бармыды,
Огъесе джахилледен чыкъгъан бош хапармыды?

Кѣбюсю ѳтюрюкдю, ата-баба деген сѣз,
Ангаргъа уа керекди, тюз акъылы болгъан кѣз.

Айтыу, эштиу къачанды, хаман ол тюз болгъаны?
Орам сѣз белгилиди ѳтюрюкден толгъаны.

Окъуб терен билгеннге сорургъа эс джетмейди,
Джахилле башын чайкъаб, хакъны айтсанг этмейди.

Бу динден хапарлыды, айыб этер демейле,
Алимни сыйын кѣре, адеб эте билмейле.

Сен сѣзюнгю айтхынчы, ауузунга да чабарла,
Къалай-алай болса да, бир таурухла табарла.

Бютюн да бек сейири, ол бир джахилни сѣзюн,
Сеннге кѣнделен салыр, джандырыб эки кѣзюн.

Ол адебсиз ишине, тынгламасанг болмайды,
Болуму джетиб аны, айыбны англамайды.

Ол кеси англамаса, ауузунамы уурса,
Сен тѣзерсе, ичингден айыб эте турурса.

Сен биреуге ышансанг, кюреш айыб алмазгъа,
Келтириб бир джахилни сен арагъа салмазгъа.

Анга ышанмай эсенг, сорма да къой сен анга,
Арагъа бирни салсанг, айыб тюлмюдю санга?

Арагъа бир башханы саллыкъ адам, сормасын,
Кеси сыйын тюшюрюб, адамлыгъын джоймасын!

Иги къараб, айырыб, тамам билгеннге сорсун,
Джоругъу бар хар нени, эслеб кесин къорусун!

Айыб ишни кѣргюзме, сен айыб алмаз ючюн,
Адебинги бек сакъла, сен сыйсыз болмаз ючюн!

МУСЛИМАНМЫДЫ СОРА ОЛ?

Джаратханны билмесе, Расулгъа эс бѣлмесе,
Гюнах-сууаб демесе, муслиманмыд сора ол?

Харамдан кенг турмаса, борч намазын къылмаса,
Ауузу да тыйылмаса, муслиманмыд сора ол?

Намазгъа сый бермесе, диннге хурмет этмесе,
Фарыз, уаджиб демесе, муслиманмыд сора ол?

Оразада, орамда ичиб, тентирей барса,
Халкъ да анга къараса, муслиманмыд сора ол?!

Оразаны сан этмей, тютюнюн тарта барса,
Аны ючюн уялмаса, муслиманмыд сора ол?!

Азаннга тынгламаса, къулагъына алмаса,
Аллахындан уялмаса, муслиманмыд сора ол?!

Намазны, оразаны, не аны тутханланы,
Сыйламаса аланы, муслиманмыд сора ол?!

Майна ораза айда тютюн иче барады,
Бир джукъну сыйын кѣрмей, хайуан болуб къалады.

Муслиманланы къачын кѣрейим дей билмейди,
Дин деген ол не затды, аз да эсин бѣлмейди.

Сюйсе, эсириб барыр, сыйлы ораза айда,
Тутхан къауумну сыйын кѣрейим деген къайда.

Бир ичер чурум болса, аны аллын сакълайды,
Алайсыз оразаны ол а неге санайды?!

Гъайыд кюнле джетсе да, оруслуча, айланыр.
Къайда болса да ичиб, ол эсириб сойланыр,

Ёлсе муслиман дерле, анга салах тартырла,
Дин къарнашыбыз эди, деб кѣб махтау айтырла.

Къызлагъа къарасанг да, марушкоча, къымжала,

Орамланы толтуруб, айланадыла ала.

Уятны, бетни атханла, бедербетле болгъанла,
Къалайгъа къарасанг да, тиширыула толгъанла.

Афендини аллында этин джаба билмейди,
Айыб бюсюреу деген къулагъына кирмейди.

Муслиманнга ушагъан бир джугъун да кёрмейсе,
Ёлсе, шагъат боласа, эсинги бир бёлмейсе.

Аны да муслиманча, салах тартыб асрайла,
Барына да алагъа муслиман деб, къарайла.

Къаллайын да айырмай, джаназыны къылалла,
Динли динсиз дей билмей, бек къатышыб къалалла.

ЭМ УЛЛУ ДЖАНГЫЛЫЧ.

Эм бек уллу джангылыч – Къуранны сан этмеген,
Джаратхан Бир Аллахны айтхан Сёзюн эштмеген.

Андан уллу джангылыч бу дуняда болурму,
Ол буюргъан толады, адам айтхан толурму?

Хар не тюрлю сёзню да къоймайын тыркъны, чыркъны,
Ычхындырмай бир таууш, музыканы не джырыны.

Мешна таууш, джел таууш, къанатлы джырлагъанны,
Ит чабхан, улугъанны, гугурук къычыргъанны.

Тууарны ёкюргенин, къойну мангырагъанын,
Къаргъаны къычыргъанын, эчкини макъыргъанын.

Сёзчю къатын айтса да, анга да эс бёледи,
Бир джахил къарт айтса да, анга да сый береди.

Ол ётюрюк болса да, тынглайды къулакъ салыб,
Джаратханны Хакъ Сёзюн эштмейди эсге алыб.

Алай-алай хар затны джукъ къоймайын эштеди,
Джаратханны Сёзюн а, ол нек сансыз этеди?

Уллу Аллахны Сёзюн эшитири нек келмейд,
Хакъ Сёзню нек эштмединг, деб сорурун нек билмейд?

Тамбла Аны аллында сорулса, ол не айтыр,
Таргъа тыйылыб къалса, джылаб таубагъа къайтыр.

Мында сансыз этсе да, барса Аны аллына,
Бир къара сен алайда аны дыгаласына!

Кёрмеген кёзле кёрюр, эштмеген къулакъ эштир,
Башын къутхарыр ючюн, кёб дыгаласла этер.

Мында санграу болса да, анда соруу тебресе,
Ол бек дженгил эшитир, барыб бурну тирелсе.

Мында сансыз турсанг да, аджал джетиб ёлюрсе,
Мында сокъур болсанг да, тирелсенг а кёрюрсе.

Адам къалай излемейд, Джаратханнга тынгларгъа,
Аны сёзюн эшитиб, насыб джолну англаргъа?

Огъесе билмеймиди ол аллына барырын,
Мында сёзюн эштмесе, уллу азаб алырын?

Огъесе инанмаймыд, артда тириликке,
Не отха, не джаннетге, бирине кирикке?

Ишеклими болады ол затланы барына,
Тирилик Аллахыны аллына барырына?

Огъай! Ол терсни-тюзю, хар кимни хакъын берир,
Санграу болганнга азаб, саугъа насыбны керир.

Бир къара сейир ишге, Аллахха ийнаады,
Аны буйругъун айтсанг чарлаб, кери урады.

Алай этсе, ол гяур болганын англамайды,
Динден чыгыб барганын ол эсине алмайды.

Бу Аллахны сёзюд деб, Андан къоркъа билмейди.
Эси, ангысы джетиб, буюгъуб ийилмейди.

Ол сейир иш тюлмюдю, мен сагъышлыма анга?
Аллахха ийнаады, ийнанмайды Къураннга.

Джаратхан Бир Аллахны Сёзюне эс бёлмейди,
Адамла ёлген кирик, джаратхан а ёлмейди.

Аллахны Сёзюн эштмей – тамбласында джан берлик –
Башхаланы эштеди, топракъ тюбюне кирлик,
Бир кюн аджалы джетиб, Аны аллына келлик,
Сора барыб ахыры, Аллахына тиреллик,
Хаманда саулай тургъан Тамадагъа, ёлмеген,
Кесича, Закону да не аз да тюрленмеген.

КЪУУАНЫР ОРНУНА.

Биреу терс джолгъа тюшюб, нафсы хорлаб айланса,
Ол ёлюрюн унутуб, аман къаннга байланса,

Харам ичгини ичиб, эталгъанын да этсе,
Тюз джолундан тайышыб, шайтан джолуна кетсе,

Талай джылларын алай, ашырса ол халында,
Аманнга аты чыгъыб, джюрюсе халкъ аллында,

Сора бир кюн тюшюнюб, Аллахдан уяла билсе,
Ол таубагъа къайытыб, джюрекге ийман кирсе,

Уллу Аллах хазырды аны кечиб къояргъа,
Ары дери ол этген гюнахларын ояргъа.

Айыбларын тазалаб, къабыл этиб алыргъа,
Сора сокъраныб ёлсе, джаннетине салыргъа.

Уллу Аллах ма былай сёз береди Къуранда,
Тюз джолгъа ким къайытса, кечерикме дейд анда.

Бизде уа сен къарасанг, бир тюрлюле этелле,
Къайытханны хыликке этиб, анга кюелле.

Эски заманын айтыб, чанчаргъа бек сюелле,
Бюсреу этер орнуна, ала зардан кюелле.

Артыкъсыз да бек кюлген – динден узакъ болгъанла,
Ичлери таза болмай, джюрек кирден толгъанла.

Ол къылыкъ а зарлыкъны ышаныды, билсегиз,
Сиз къууаныр орнуна эрши кёрюб кюлсегиз.

Таза болса джюреги, ол къууана билиред,

Кеси анга эришиб, дин джолуна киред.

Киралмаса да, суюлюб, ол сукълана турлукъду,
Тели уа сылхырына, сандыракъла кърлукъду.

Бузукъ тенглени бири бери диннге юзюлсе,
Аллахына къайтыб, сыйлы джолгъа тюзелсе,

Ала аны кълтюрмей, анга зарлыкъ этелле,
Тынгылаб къоялмай ала, ичлерин билдирелле.

Не иши бард биреуде ол аузун нек тыймайды,
Ол аман джюрекни да къабына нек джыймайды?

Кеси харамны ичиб, харам джоллада джюрюб,
Тюз адамгъа тебрейди хыликке этиб, кюлюб.

Ол шайтан болуб бошаб, аны ючюн кюрешед,
Ариу джолгъа кюледи, шайтан джолда эришед.

Соруб, анга тынгласанг, акъылы уа алайды,
Кесин, кимден да алгъа, муслиманнга санайды.

Эсирсе да, тюз адам анга уяла биледи,
Муслиман къауумну ол суюлюб, ариу къреди.

ЧАРЛАУ.

Ата-ана баласы кѣб ачхала келтирсе,
Ала къууач этелле, уллу юйле этдирсе.

Джашы ийманнга келиб, ол намазгъа юренсе,
Ата-ана чарлайла, ол межгитде кърюнсе.

Седжде этсе баласы, къойнуна от тюшеди,
Бир адамы ѓлсе уа, юч-тѣрт къазан бишеди.

Аман къаты чарлайла Джаратханнга баш урса,
Аллахыны аллына сюелиб, ѓрге турса.

Атасы баласына, ол дунияны къуяды,
Къой намазны деб аны тар буууннга тыяды.

Бала муслиман болса, анга къраршчы туралла,
Бетсиниу дуаланы, адетлени къралла.

Ахрат джолну сайласа, ала аны кьоймайла,
Ёлгенден сора артда, талай кьазан кьайнайла.

Келин алгъан заманда тойгъа ушаб кьалады,
Анда кибик, махтаныб, табханчыгъын салады.

Ашаб тоуб, кьууаныб, разы болуб кетелле,
Кюле, ойнай, чам эте, бирер хызен элтелле.

Тюрлю хантланы джасаб, сора кьууач толады,
Ол намазгъа ийилсе, уллу туююш болады.

Энди ата-ананы уллу кьайгъы алгъанды,
Баласы намаз этиб, ол тюзелиб кьалгъанды.

Балабыз тюзелди деб, кьууана нек билмейле,
Аджашыб, харам джолда, айланса нек кёрмейле.

Муслиманла эселе, намазгъа нек чарлайла,
Аллахны джолун кьоуб, адетни нек сайлайла?!

Дин тутханны суюмейин, кьуджурла нек кьарайла,
Бир зат айтыб чанчаргъа таб кёзюуню марайла.

Наркоман, ичгичиге джукъ айтмайын тынглайла,
Дин тутханны кёрселе, анга кьынгыр кьарайла.

Къызы адебин сакълаб, къысса башына джаулукъ,
Осагъат тюшуб кьалад арагъа уллу джаулукъ.

Анасы сёзден кьоркъуб, ол кьазауат ачады,
Халкъча кийин сен да деб, силегейин чачады.

Этин джабыб кийинсе, кьайгъы киред юйюне,
Намысын сакълагъаннга билмейдиле суююне.

Бир кьыйынлыкъ тюшгенча, аны алай кёрелле,
Ол Аллахха ийилсе, бек ыйлыгъыб ёлелле.

Аллай заман келгенди, халкъыбыз тюрлю болгъан,
Ким муслиман, ким гяуур айырылмайын кьалгъан.

Юйдегиси муслиман болсала унамагъан,
Ол кеси ким болгъанын ойлашыб, англамагъан.

Кесин муслиман этиб, къаршчы туруб эришед,
Балаларын тюз джолгъа ол иймезге кюрешед.

Болумуна къарасанг, муслиманнга келишген,
Бир джугъу джокъ юсюнде, джюрек анга илешген.

Къуру ауузу болмаса, муслимандан шарты джокъ,
Бу муслиманд дер кибик, юсюнде бир заты джокъ.

Балаларын кюрешед тыйыб Аллах джолундан.
Намазны да этдирмез, келсе аны къолундан.

Бизни джарлы халкъыбыз алай болуб къалгъанды,
Гяуур миллетге ушаб, андан къылыкъ алгъанды.

Тюз динни англамайын, ары-бери бурады,
Ол бек терен къатышыб, армау болуб турады.

ПОЛИТИКА

ДИННИ ДЖАУУ.

Гяуур кенгден душманды, джахил адам – ичингде,
Сакъ турмасанг аладан, къоркъуулуду динингде.

Гяуурну дыгаласы, дерти аджашдырыргъа,
Джахил болса, ичинде динни къатышдырыргъа.

Гяуур ёмюрден бери Ислам динни джаууду,
Чууутну айтсакъ а ол тамам динни аууду.

Муслиманны кёблери тюшгендиле ол аугъа,
Атлары муслиманла, ишлегенлери джаугъа.

Кюрешеди джау оюб, аямайын джашыртын,
Не къарыуун да салыб, билдирмейин ташатын.

Динигизни тутугъуз, анга мен джукъ айтмайма,
Джашауугъуз менича, болмаса унамайма.

Демократия этигиз, алайсыз къан саллыкъма,
Аскерлени кийириб, мен сизден къан аллыкъма.

Сиз тюз джолну бармайсыз, джашауну терс къурасыз,

Муслиманла, дуняны кьатышдырыб турасыз.

Чууутлула кьурагъан джорукъну сиз тутмайсыз,
Биз сизге кёргюзгенча, ол джолда сиз турмайсыз.

Дыб демей турмасагъыз, кыйынлыкъгъа кьалырсыз,
Биз айтхандан чыкъсагъыз, сиз палахла алырсыз.

Сау дуняны башына излейд оноу этерге,
Кьуру муслиманнга тюл, кьалайгъа да джетерге.

Бир заманда Союздан кьоркъа эди илгениб,
Энди андан кьутулуб, кьалды ол керпеслениб.

Ол излейди дуняны саулай кьолгъа джыяргъа,
Бютеу миллетлени да, бир мюйюшге тыяргъа.

Барысын да не кьырыб, не кьул этиб кьояргъа,
Джер юсюне бий болуб, кьалгъанланы джояргъа.

«Джер юсюнде кьуб-кьуру бизбиз сайланган миллет,
Кьалгъанла адам тюлле, джокъду алада сый, бет.
Биз джер юсюнде Аллах сайлаб алгъан джанлабыз,
Ол бизни артыкъ кёрдю, джер башына ханлабыз».

Да ма былайд аланы адетлери ёмюрден,
Аладан бек кьоркыгъан а джокъду джерде ёлюмден.

Сёзню ариуун айтыб миллетлени алдайла,
Бир-бирлерине этиб, от джандырыб джаллайла.

Сора туурадан кьараб, кёл кенгдириб туралла,
Джер юсюнде халкъланы шайтан джолгъа буралла.

Онгузлагъа болушхан кибиб этиб алдайла,
Адамла да кертда деб, аууз ачыб тынглайла.

ТЮЗЕЛИРГЕ КЪОЯРМЫ?

Биз дыгалас этебиз халкъыбыз тюзелсе деб,
Хаман бузулуб бармай, амандан юзюлсе деб.

Душман да кюрешеди – ол табхан кириб кьуюб,
Хаман кьаты бузаргъа, кёб миллетлени джоуб.

Тюрлю-тюрлю атланы кюрешеди атаргъа,
Ётюрюк не болса да – халкъыбызны сатаргъа.

Не къарыуун да салыб, джахилликде тутаргъа,
Алай была миллетни, ол тас этиб джутаргъа.

Къурутургъа несин да динин-тинин къоймайын,
Тохтамазгъа ушайды, миллетлени джоймайын.

Адебни, джорукъну да барады ол къурутуб,
Хакъны айтама десенг, тюрге салад тутуб.

Не тюрлю джол болса да, ауушдуруб мыйыны,
Сора туурадан къараб, бурургъа ол мыйыкъны.

Дуниягъа ол ие болуб, кеси оноу къурургъа,
Къалгъан кесегин джегиб, ол къул этиб турургъа.

Кюрешелле миллетни этиб мындан къачарча,
Артда муну юлешиб, джугъун къоймай, чачарча.

Сау дунияны барысын бир ууучха джыяргъа,
Кесини законундан башхаланы тыяргъа.

Динни-тинни къурутуб, джоялгъанын джояргъа,
Башхаланы ол джутуб, кесиникин къояргъа.

Миллетге джаны ауруб, къымылдагъанны кёрсе,
Осагъат тынч этеди, тюзлюкге турса ёрге.

Тынч этер ючюн аны, джюз тюрлю айыб табар,
Акъылынга келмеген бир къуджур атла атар.

Джауну муратын англаб, джокъ кибикди сагъайгъан,
Халкъгъа къарасанг, кёбле аны джолуна тайгъан.

Халкъ ушайды тургъаннга джукъ англамайын джукълаб,
Хазна киши кюрешмейд адебин, динин джокълаб.

Джау айтханнга харс уруб, барады ары кёчюб,
Билмейме, аллай халкъны Аллах къоярмы кечиб?!

ТЮЗЛЮК КЪАЙДАДЫ?

Бу миллет халкъ болурму, тюзлюкню излемеген,
Джарлы, онгсуз демеген, гюнах- сууаб билмеген?

Бир-бирлерини хакъын, тартынмайын ашагъан,
Халал-харам айырмай, хайуан кибик джашагъан.

Бусагъатда джигитлик – онгсузланы талауду,
Сора онгсуз не этсин, къуру таргъуу, джылауду.

Ёнгкюч берген алалмайд кеси хакъын ызына,
Ол борчун къалай берсин, кийим керек къызына.

Артыкъ ачхасы къалса, юйдегисин тындырыб,
Кёзю къыйыб бералса, аладан джукъ сыдырыб,

Бир ыйыкъ деб алгъаны – бир джыл болуб да къалыр,
Джокълаб ызындан барсанг, ол сеннге айыб салыр.

«Ашабмы кетерикме, нек тураса сен даулаб,
Кёб затмыды сора ол, турурча аны джаулаб?

Сом тюшгенлей, узаймай, бериргеди акъылым,
Сатыучукъгъа барлыкъма, хазырдыла хар затым».

Сатыуун эталмаса, къалдынг энтда сен джылай,
Эталса да айланыр сени тёздюрюб, джырлай.

Къаты айтыу джарамаз, ёлтюрюрге болурла,
Мурдарланы джибериб, бек дженгил къурутурла.

Ёнгкючге джукъну бериу аны ызына алыу,
Къыйынлыкъ болуб къалды, ызындан джокълаб барыу.

Къаллай бир уятсызлыкъ керекди, бир сагъыш эт,
Кеси келтириб берир орнуна – ол не этед?

Кёбюсюне аны да къутургъанла алалла,
Джарлыла, онгсузла уа джылай-джылай къалалла.

Малларын да хар кимни бачхасында кютелле,
Харам малланы ала садакъала этелле.

Стадчыны аллына малчыкъларын этелле,

Аны хакъчыгъын бермей, юйлеге джюрютелле.

Садакъачыча джарлы арбаз-арбазгъа барад,
Бир баргъан бла болмайын, бир талай да айланад.

Нёгер болсала иште, тенглик кёраллыкъ тюлсе,
Джюрегинг джарыл да къал, хыликке этиб кюлсе.

Нёгеринден джашыртын, хар ким кесине тартыр,
Табханын юйге ташыр, иште сени арытыр.

Джокъду хазна ышаныу, сатыу-алыу этселе,
Кёзюнг кёре алдайла, базманда джукъ чекселе.

Базманы уа къаллайды, аны да ким биледи,
Къаллай хыйлала этди, алайда ким кёреди?!

Ариу ышанмасанг да, джукъ айтыргъа уяласа,
Бирде ышаныб кетиб, артда англаб уянаса.

Базарда сен бир къара, ётюрюк антларына,
Бир-бири бла талаша, чабышыб алларына.

Джыйылыуда къонакъча, ашаб кетиб къалмайла,
Хар бири оноу джасаб, санга оноу къоймайла.

Келин алсанг, къыз берсенг, аладыла оноучу,
Ёлюм кёрген адамны, эл джыйылыб тоноучу.

Инджилген, ауругъанны джазыкъсына билмейле,
Ол джарлыны бир кёрсем, не болушсам демейле.

Юйде джатсанг, сыйынг джокъ, ашаялмай ашынгы,
Сыйынг чыгъар ючюн ат больницагъа башынгы.

Болушхан адет джокъду, джарлыгъа джан аурутуб,
Ол ёлсе уа кетелле болгъанчыгъын къурутуб.

Ёлюр кюнюн сакълайла, джетиб аны таларгъа,
Джыйылыб келиб ала тепсилени джаларгъа.

Игиликге бюсюреу этмейдиле хазнасы,
Этилген игиликни – гурушхады багъасы.

Игиликге аманлыкъ алыргъа да боллукъса,

Нек къатышдым мынга деб, сокъурана турлукъса.
Умут этиб келинге бир къыз сорулса санга,
Арт сагъышын этмейин, джукъ айталмайса анга.
Таб болса ол къууаныб, сауболну да айталмаз,
Алайсыз сени терслер, джазыуна бой салмаз.
Бу заманда игиси – къатышмайын турууду,
Тюзлюкню тас этгенбиз, энди ара бурууду.

ТАМАДАЛА.

Тамада къауум бизде, муслиманбыз дейдиле.
Джолларына къарасанг, шайтаннга ишлейдиле.
Не диннге джокъ болушлукъ, неда джокъ динчилеге.
Эслери, къайгъылары – ара мюлк – энчилерге.
Дин ючюн деб аланы бири ёрге турмайды,
Миллетге джаны ауруб, анга мадар къурмайды.
Миллет а кюнден кюннге барады ол джутулуб,
Кёз кёре ол бузулуб, хар неси къурутулуб.
Джау аны къолгъа алыб, халек этиб барады,
Кече-кюн да тохтаусуз, бир бузуудан бузады.
Алчыла да болушуб, ала бирден бузалла,
Бизни тамадала таб, аланы да озалла.
Телевизорда бир джукъ нек айтылмайд адебден,
Не джорукуьдан, не уятдан, не динден, не хурметден?
Къаллай тамадалалла – миллетим дей билмеген?
Терсейиб баргъан халкъгъа, бир мадар излемеген?
Бюгюн къарным тояд деб, ол къууаныб турады,
Миллети уа терсейиб, ол бузулуб барады.
Шиндигине джабышыб, динсизге къул болады,
Юйюрю да терсейиб, хауле бола турады.
Ала ёсдюргенледе кёрюнмейди тюзелген,
Алада кёб чыгъады адамлыкъдан юзюлген.

Оноучулуку аланы кьанларына сингнгенди,
Миллетлерин унутуб, нафсы кьайгы дженгнгенди.

Бюгюнлери таб болса, сан этмейле тамбланы,
Бир кьулакьгьа алмайла бузулгьан балаланы.

Унутхандыла ала халкьларын, миллетлерин,
Дуния малгьа сатханла намысларын, бетлерин.

Афендинг, тамаданг да – кёбю сатлыкь болгьанла,
Ёсюб келген тёлюню ала атыб кьойгьанла.

Керек тюлмюд миллетге тамбласына бир оноу?
Бийсиз чибинле кибик халкь болуб кьалды тоноу.

АКЪ ЮЙ.

Кьыйынлыкь болуб кьалды бу акъ юйге джюрюген,
Кюн сайын ары баргьан, андан ызына келген.

Саулай район барысы алайгьа джол салгьанла,
Халкь орамгьа джайылыб, юйсюз-кюнсюз кьалгьанла.

Кабинетинде ишин билген хазна кёрмезсе,
Бу тукьум кьуджур ишге, не этсенг да тёмезсе.

Саулай район джол салыб, джюрюйдюле акъ юйге.
Баргьанлагьа кьарайла, кьарагьанча айюге.

Тамбла кел, бюрсюкюн кел, бир ыйыкьдан келирсе,
Кабинетде кишини табсанг сен бир кёрюрсе.

Барсанг да, толу джууаб хазнасы бералмайды,
Кьаллайла кирди ары – ишин а билалмайды.

Меннге неге келгенсе, башха кабинетге бар,
Барсанг кьаш-башын туююб, ол да башхагьа кьыстар.

Джукь айтыр мадарынг джокь, сен мурулдай кьайтырса,
Гёджебсиниб ичингден талай аман айтырса.

Бир кере барырынгы, талай да бардырырла,
Сени джолда джюрюте, джюрегинги джарырла.

Халкъ ишин кьоюб барса, кабинетде табылмаз,
Бюгюн джокьду ол иште – дер сеннге бир уялмаз.

Сау районну иши джокь, бара-келе турсунла,
Халкъны джукьгъа санамай, джюрютгенле кьурсунла!

Иши джокьмуд миллетни, эригибми туралла?
Бир кабинет алгъанлай, уллу болуб кьалалла.

Ала ары киргенлей, патчах кьалай болалла,
Джумушчу болгъанларын унутубму кьоялла?!

Халкъны сан этмесе да, Джаратхан а не айтыр,
Кабинет ёмюрлюкмюд, бир кюн Иесине кьайтыр.

Хар бирини борчуду заманында барыргъа,
Баргъанланы баджарыб, инджитмей ашырыргъа.
Алайсыз кьадар адам ахратда дау айтырла,
Ала амалтын сизни терк соруугъа тартырла.

ДЕМОКРАТИЯ НЕК КЪУРАЛДЫ?

Демократия кьуралды Аллах джолун ояргъа,
Динле айтханны ташлаб, миллетлени джояргъа.

Чууут кьауум хыйлагъа, алдар ючюн кьурады,
Ол сёзню ууу была неллей бир халкъ кьорады.

Аллахха ийнандыкъ деб, кеслерича этелле,
Аллахны аты была, иблис джолну кетелле.

Ала суйгенча болса, демократия болады,
Алайсыз а джер юсю кьайгьыладан толады.

Демократия деб халкъны, ариу айтыб джукьлатыб,
Сора кеси тебрейди, ол бомбаланы атыб.

Сау дунияны башына кьыйынлыкьдыла ала,
Кьалайгъа джетселе да, осагъат кьайгьы сала.

«Бизни Аллах айырыб, сыйлы этиб кьурады,
Миллет эрши кёрсе да, кесин махтаб турады.

Бизни Аллах сайлады бютеу халкъны барындан,

Джер юсюнде эм сыйлы бизбиз Аны халкындан.

Ол себебден халкълагъа бизбиз оноу этерик,
Биз тургъанлай бир миллет джокъду оноу джетерик», -

Деб, дунияны къыралла, сыйсыз кёрюб халкъланы,
Кеслери къатышмайын, кенгден мараб аланы.

Джайыб кюрешедиле ичгини, аманлыкъны,
Бузуб, халек этерге, джерде наркоманлыкъны.

Хаулелик эм зийналыкъ, бетсизлик эм уятсызлыкъ,
Къалдырмайын адамлыкъ, къоймайын бир хыйлалыкъ.

Тиширугъа айталла, ол чырмалгъанны къойсун
Уятны-бетни да атыб, орамда халкъны джойсун.

Ариулугъун, хар несин джашырмай бери ачсын,
Къахме болуб джер-джерде, ол зийналыкъны чачсын.

Тиширыу да теличик хазыр турад ол ишге,
Къалыб барад къарагъан гюнахха не бедишге.

Джашлыкъда кесин бошлаб, эталгъанын этеди,
Ол билмейин тургъанлай, анга къартлыкъ джетеди.

Бир кесек кёзюучюкге аны аты айтылад,
Артда эски быстырча, сыйсыз болуб атылад.

Джылан эмген макъача, къартлыгъында къарасанг,
Балы джокъ, балауузу къалад къуру англасанг.

Бу затлагъа атайла демократия атына,
Дунияда болуб барад хар зат арты аллына.

Къурагъанла ООН деб, бир уя кеслерине,
Ол а шайтан уяды, ол салгъанд эслерине.

Ол уяны ичинде этелле суюгенлерин,
Алайсыз окъ тюбюнде кёребиз кюйгенлерин.

Къралланы кёбюсюн алайгъа табындырыб,
Бири бир джукъ айталмай, къоялла абындырыб.

Нарушили права - деб, окъну, тобну къуялла,

Джарагъан шахарланы, умур этиб къоялла.

Джер-джерде къраллада, ёртенни ол джандырыб,
Хахайлайд сау дунягъа, халкъны башын къандырыб.

Къайгъыны кеси салыб, башхаланы терслейди,
Кесини кир ишлерин башхалагъа кюрейди.

Чууутлу акъыллыды - дегенлеге тюбейбиз,
Къалай тели сёздю ол, биз сейирден ёлебиз.

Хыйланы акъыллыгъа къалай санайла ала?
Аманлыкъчы аманнга уста болад, ангыла.

Сау бир халкъны къой эсенг, уллукёллюлюк тутхан,
Джангыз адам болса да – ол Аллахы унутхан.

Тамам шайтан кибики аны иши къайда да,
Сау дунягъа джетеди, тынчлыкъ джокъду блайда да.

Арты аллына айтыб, кёзюнг кёре алдайла,
Ашхы байлыкъны джыйыб, алай была хорлайла.

Халкъ ары башын атханд, бал чибинле балгъача,
Ийман, дин къайгъылы да кёрюнмейди, алгъача.

Къыралла сёз бергелле, ант этиб ол шайтаннга,
Андан къоркъуб, илгениб, туралла тынга лаб анга.

Болгъанны джанын алад, джер-джерге бурнун уруб,
Алай эте келиб ол бир къаллыкъ болур къуруб.

Залимлик кечилмейди, Аллахым турад мараб,
Бир кюн бир къаллыкъ болур аны да бурну къанаб.

Бу дуняда джукъ джокъду болмагъан бир болджалы,
Не тулпар болса да ол, келмей къалмаз аджалы.

Джер юсюнде айтылыб тургъан ненча къралны
Тюб этгенди Аллахым, эсге алчы аланы.

Артыкълыкъ джу тулмайды – адам, кърал болса да,
Окъдан, тобдан байлыкъдан – ол алтындан толса да.

Тюзлюк этед этиучю, барысын да хорлайды,

Артыкылыкъ, терслик этген ахырында онгмайды.

Ненча кере джетгенди алагъа кыйынлыкъла,
Аны ючюн ойлашыб, тохтамайла кылыкъла.

САТЛЫКЪ КЪРАЛ.

Бизни кыйралдан башха, быллай кыйрал болурму?
Хаман миллетин алдаб, алай барыб турурму?

Учу-кыйыры джокъду, билгени ётюрюкдю,
Алдамай, тюзюн айтсанг, ол сени ёлтюрлюкдю.

Бирле ётюрюк была, алдаб башха чыгъалла,
Къарыусузну, онгсузну аякъ тюбге джыгъалла.

Быллай сейир болурму, эм башдагъыдан башлаб,
Джокъду сатлыкъ болмагъан, халкъны аманнга бошлаб.

Къалай болуб къалды бу, туура быллай бир сатлыкъ?
Ачхасыз бир ишингде болалмайды бир таблыкъ.

Ачханг болса, закон джокъ – закон да джокъ ачхасыз,
Арт бла, ал бла болса да, сен да табханынгы сыз.

Милица – садакъачы, тамада уа – сызыучу,
Джарлы халкъ – джюрексине, аман айтыб кызыучу.

Судьясы, закону да сатылмагъан къалмайды,
Улхусуз бу кыйралда джарлы хакъын алмайды.

Орнунг уллуракъ болса – багъасы да уллуракъ,
Ачхасыз барсанг джукъгъа болуб къаллыкъса дурак.

Аз тамада – азыракъ, бек тамада – кёбюрек,
Къайсысына барсанг да, барына улху керек.

Сен дохдургъа барсанг а, ачхангы да сыдырыб,
Бир къуджур затла айтыр, джюрегинги сындырыб.

Дагъыда бирге барсанг, ол да айтыр бир тюрлю,
Сени сауар ючюнге, болур ол сеннге тюлкую.

Ненчасына сен барсанг, анча тюрлю айтырла,
Ауругъанла ийнанмай, джюрексине къайтырла.

Хар бири бирер тюрлю санга джазарла дарман.
Дарманлары кьаллайды, бири биринден аман!

Ненчасын сен алсанг да, бир джугьунга джарамаз,
Дохдур дагьыда джазар, аны ючюн кьарамаз.

Ишин а билемиди, дипломну кьалай алды?
Ачха берсе – тынады, билим а артда кьалды!

Сомла тюшсе, болады, билим неге керекди,
Окьюу была кюрешиб, аны не этерикди?!

Кьайсы бирин айттайыкь, джукь джокьду сатылмагьан,
Не кереклинг болса да, ачхагьа алынмагьан.

Мында халкьны «аллахы» ачха болуб бошады,
Ауузлары Аллах дей, халкь гяуургьа ушады.

Сора кьалай болур иш, бютеу бары алдауукь,
Мында джашау кьуб-кьюру – тамадалагьа зауукь!

КЪОРКЪУУ КИРГЕНДИ ДЖАУГЪА.

Къоркьюу киргенди джаугьа, уллу кьайгьы тюшгенди,
Ислам дин бла джау болуб, ёмюрю кюрешгенди.

Дунияланы Иеси – хар нени да кьюрагьан,
Бютеу халкьны барындан Мухаммадны сайлагьан.

Осагьатлай, биринчи чуут чыкьды джау болуб,
Ёмюрю да барады алайлай, юйю кьюруб.

Ненча кере кьырылды, анга акьыл кирмеди,
Энтда алай болурма деб, ол къоркьа билмеди.

Аллахдан ненча кере келди анга кьыйынлыкь,
Кьайгьыларын тохтатыб, болсала бир тыйыллыкь.

Алай болса да ала, джау болуб турлукьдула,
Кьыямат Кюннге дери кьаршчылыкь кьурлукьдула.

Бир башхала алагьа нёгерлик этедиле,
Келиширге кюрешиб, джер-джерге джетедиле.

Барысы да биригиб, бир заманда кюрешиб,
Арабны халифатын чачхан элле, эришиб.

Араблыла динлерин деменгили туталмай,
Бир Аллах буюргъанча, хакъ джолда тюз туралмай.

Артда уа халифалыкъ Турциягъа кѣчгенед,
Алтыджюз джылдан артыкъ халифалыкъ этгенед.

Аллай бир заманны да, джау кюreshгенлей турду,
Не табхан хыйлаларын кѣоймай, барысын кѣурду.

Ахырында ойду ол, аны аскерин хорлаб,
Кѣб джылланы тургъанед, ол кѣзюучюкню марлаб.

Сора ол кѣууанч болуб, уллу той тутхан эди,
Эки халифатны да бир-бир кѣурутхан эди.

Сора ол акъыл этди, динни кѣолгъа джыйдым деб,
Муслиманланы барын бир мюйюшге тыйдым деб.

Анга башчы болурлай, энди кѣрал кѣалмады,
Алчы болуб, Исламны бири кѣолгъа алмады.

Энди биз кюreshейик, кѣатышдырыб аланы,
Муслиманла джашагъан, барысы кѣралланы.

Динлерине джукъ айтыб, джанларына тиймейик,
Шериятча джашаргъа джол бериб а иймейик.

Кѣатышдырайыкъ динни – ала да кѣатышсынла,
Кесибибизча этейик, бизге бир ушасынла.

Ала кѣарангыдыла, хапарсызла джашаудан,
Кийимлеге чулгъаныб, кѣарыусузла ашаудан.

Бизнича аланы да, тышлары джылтырасын,
Кеслери омакъ болуб, ичлери кѣалтырасын!» -

Деб, ол аман акъылны тохтаусуз бардыралла,
Ол кир тукъум ниетни билдирмей, басдыралла.

Чекле бары ачылды, алгъадача болмайын,
Ала бары кюreshиб турлукъла тохтамайын.

Аманлыкъны барысын кюрешедиле джайыб,
Джюз тюрлю хыйла была, законларына джыйыб.

САЙЛАУЛА.

Выбор деген къайгыла, къайдан чыкъдыла была?
Ала джете тебресе, сора олтур да джыла.

Неда сен арбазынгдан къач да, къора бир джерге,
Кетер джер таба эсенг, элден къачыб кетерге.

Сора бу сайлаумуду, бир-бирине зор этген,
Анга сен «хо» демесенг, сеннге кыйынлыкъ джетген?

Хар ким да тукъумуна джан аурутуб кюрешген,
Аны джанлы болмасанг, джаулукъ этиб туююшген.

Сау элге къайгы салгъан, бир-бирлерине этиб,
Бу шайтанны ишиди, халкъ туююшюрге джетиб.

Къалай тюрлю сайлауду – къоймай, муююшге тыйыб,
Хаман юйге джол салыб, зорлаб, таргъа да джыйыб.

Сайлау алаймы болад, таймаздан келиб, зорлаб,
Къартлыгъымда джунчутуб, адебсиз этиб, хорлаб.

Къалай кёлюнге келед деб, бири да сормайла,
Алагъа «хо» демесенг, алдамасанг, къоймайла.

Бу сайлау тюлд – зорлукъду, кыйынлыкъ берген халкъгъа,
Баш эркинлик къоймайын, къарамай тюзге, хакъгъа.

Не болду бу миллетге, акъылданмы чыкъгъанды,
Огъесе адебсизлик, бетсизликми джыкыгъанды?!

Бир тукъум бир хатер джокъ, адамлыкъны да ташлаб,
Бу сайлаула амалтын, эрлей джау болуб башлаб.

Бир элде джашагъанла уятны, бетни да атыб,
Бир-бирлерине кыйнаб, джюреклери да къатыб.

Бир къара сен бу халкъгъа – мынглан хансмы ашады?!
Тишлери ышарса да, ичлери уа ташады.

Бир-бирине джау этген, керекмиди бу сайлау,

Джарагъа джара къошхан, салыр орнуна байлау?!

Биз миллетге бу сайлау не аз да келишмеди,
Тюзлюк сайлау этерге алкъа биз халкъ бишмеди.

Бу сайлау тюлд, азабды халкъ бир-бирине болгъан,
Адамланы ичлери къайнаб, ачыудан толгъан.

Иги сагъан къатышмай, кенгде бир къалыр эди,
Неда кесинг суйгенни сайлаб, бир алыр эди.

Алдамасанг къоймайла, кюрешиб таргъа тыйыб,
Хаман келиб, къадалыб, бек амалсызгъа джыйыб.

Нетериксе алдамай, бютеу тукъум джау болур,
Ичлеринден дерт тутуб, ол къынгыр къарай турур.

«Хо» де да, сен барма къой, алыр ючюн башынгы,
Ичинги уа билдирме, тюрлендириб къашынгы.

Нетериксе, алайсыз, башха мадар болмаса,
Хаман уялтыб джабышыб ол кесинге къоймаса?

Джангы афендини да башын къатышдыргъанла,
Кесин эркин къоймайын, аны аджашдыргъанла.

Бизни элде къонакъ эд, тыйншлы эди кенгешсе,
Элни кесине къоюб, межгит была келишсе.

Ол иги этеме деб, джангылгъаннга санайма,
Айтылгъанны сан этмед, аны алай англайма.

Джаш къауумгъа алданды, ол терен англамады,
Элни, халны да билген адамгъа тынгламады.

ФИЛОСОФХА.

Бизни тѣнгеклерибиз – ала къонакъ юлелле,
Джанла келиб кетселе, оюлалла, ёлелле.

Джанла анда джашайла, болджаллары джетгинчи,
Джанны алыучу келиб, аны алыб кетгинчи.

Сора къонакъ юйлени къоюб чыгъыб кетелле,
Аджал джетгинчи анда бир кесек кечинелле.

Къонакъ кетсе, юйлери оюлады, чачылад,
Джаннга уа ёлюм джокъду, анга соруу ачылад.

Джан да эки тюрлюдю, бир тюрлюсю ёлюдю –
Ол нафсыгъа бойсунуб, джюрюучю бир бёрюдю.

Экинчи тюрлюсю уа – хаман ёлмей турады,
Нафсыгъа къаршчы болуб, анга джаулукъ къурады.

Философ а ишлейди нафсы айтханны этиб,
Ангысына ол базыб, сора серине кетиб.

Неге керекди меннге философну сёзлери,
Кесиники болсунла аны зукку кёзлери.

Зуккулугъу болмагъан, бир джангыз кёзюм болса,
Хар бир затха тюз къараб, джюрекде орун алса,

Кеси акъылын къоюаб, Раббисине тынгласа,
Джюрек кёзюм ачылыб, сора хакъны англаса,

Меннге ол кёз боллукъду, ариу джангыз болса да,
Философну кёзлери кёб затны ауласа да.

Философну сёзлери кесгин, омакъ болса да,
Кёбле анга ийнаныб, тюзге санаб турса да.

Ол джангыз кёзюм мени ариу, таза кёралса,
Джюрегими джарытыб, хакъны кёрюб туралса.

Ол чыракъны джукълатсанг, къарангылыкъ аллыкъды,
Уллукёллюлюк тутуб, джюрек ёлюб къаллыкъды.

Тилекчиме Аллахым, джукълатма ол чыракъны,
Хаманда ёсдюре бар, анда ургъан джарыкъны!

АТЕИСТЛЕГЕ.

Джер юсюнде адамла экиге бёлюнелле,
Джазыулары бирчады, экиси да ёлелле.

«Идеалист къауум» деб – бирлерине атайла,
«Материалистле» деб – экинчиге айталла.

Экиси да джашауну башын излеб сюзелле,
Кёбюсю терсееди бек азы тюзелелле.

Арада келишмеген, бир-бири бла даулары,
Бир-бирлерин англамай, бир-бирине джаулары –

Эм биринчи башында дуня къалай къуралды?
Анга оноу болдуму, кеси болубму къалды?!

Идеализм айтады: «Башда оноу болгъанды,
Кёкле, джерле – хар бир зат, оноу бла къуралгъанды».

Атеизм айтады: «Хар зат кеси болгъанды,
Аланы бир къураучу, оноучу болмагъанды,

Хар зат кеси аллына джаратылыб барады,
Бир кетсе, бирини орнун башха алады.

Хар бир зат да тюрлене эволюция барады,
Бу джашауда оноуну природа къурады.

Адамды, бу дунягъа, ие болуб оноу этген,
Къайры десе да, ары, суйген джерине элтген».

Идеализмни айтсакъ, бары да тюз тюлдюле,
Бир акъылгъа келалмай, бир талай тюрлюдюле.

Бир ийманнга джыйылмай, бёлюнюшюб кетелле,
Бир къаууму аланы кёб аллахла этелле.

Бир къаууму къатышыб, джалгъан аллах къурайла,
Джаратхан Бир Аллахны Сыйлы атын урлайла.

Алай этиб бек кёбле ийманларын бузалла,
Аны бирлеб тохтамай, ала чекден озалла.

Алай была ала да къафыр болуб кетелле,
Ол атеист къауумну бу къауум да джетелле.

Кёб аллахла къураугъа – политеизм дейдиле,
Бир Аллахха тохташса – монотеизм дейдиле.

Къуру тюзю алада – Джаратханны бирлеген,
Аны бир Джангыз этиб, башха аллах джокъ деген.

СВОБОДА СЛОВА.

Свобода слова деб, бир хыйла сёз чыкыгъанды
Ол шайтан сёз джайылыб, сау дунияны джыкыгъанды.

Алай айтыб дуниягъа уллу бошлукъ ачылды,
Файгъамбарладан келген адеб, намыс чачылды.

Уллу Аллахны сёзюн ол мюйюшге тыяды,
Керти сёзню, тюз сёзню ол тюрмеге джыяды.

Джаратхан Бир Аллахны сёзюне ала чарлаб,
Анга эс бёлгенни да ызындан тюшюб марлаб.

Ала суюгенча айтсанг, сёзге бошлукъ берелле,
Аллахны сёзюн айтсанг, чибиллейле, сөгелле?

Хар ким да суюген затын эркинди сёлеширге,
Хакъ сёзню айтхан болса, марайла кюреширге.

Кеслерин тюзге санаб, къаршчыдыла Аллахха,
Аны законун айтсанг, башынг къалыр балахха.

Ала анга бек къаты, от тюшгенча, чарлайла,
Къайда тели айтса да, адам сёзге тынглайла.

Аланы Джаратханны законун терс этелле,
Бошлукъ болду деб ала шайтан джолну кетелле,

Джер юсюн да юлешиб, мен тюзме деб, даулашыб,
Аны была болмаса, автоматла алышыб.

Сыйлы Аллахны сёзюн харам этиб, тынгламай,
Сора бир-бири къанын тёгюб, джукыгъа санамай.

Хар нени да къурагъан Аллахны орнун алыб,
Андан эсе кеслерин ёрге, мийикге салыб.

Хар бири да Иесинден, кесин акъыллы этиб,
Сора тебрейле ала хар ким серине кетиб.

Кийик джаныуарлача, бири бирине чабыб,
Итле кибик, талашыб, онглу онгсузну къабыб.

Бу свобода слованы ахыры алай болад,

Мен тюзме деб хар бири, дуня къайгыдан толад.

Алай была Хакъ сёзню джаратмай, сыйсыз кёрюб,
Кюрешелле аямай, бир-бирин джерге кёмюб.

КЁЗБАУ

Эй, Аллахым, билеме, бу дуня хаух болгъанын,
Эй, Аллахым, кёреме, халкъны къуруб баргъанын.

Ариу джашнаб чакъгъан ханс къуу болуб къуюлгъанын,
Ёмюрлюкча кёрюннген юйлени оюлгъанын.

Гоккалча, сабийле къарт-къарт болуб къалгъанын,
Бирем-бирем аланы джер къарнына алгъанын.

Алай-алай дуняда, джукъ кёрмейме, къурмагъан,
Бир затны да табмайма, мында арты болмагъан.

Ол себебден дуняны мен санайма кёзбаугъа,
Баш сакълаб кюрешеме, тутуб аны мен джаугъа.

Эй, Аллахым, кёреме мында тюзлюк болмайды,
Онглу къауум онгсузну теблейди, тынч къоймайды.

Акылылдан тели кёб, артыкълыкъ тохтамайды.
Менича бол деб кысыб, бири бирин къоймайды.

Онглу болгъан онгсузгъа, ол илиниб тебрейди,
Аны юсюне миниб, анга тынчлыкъ бермейди.

Онглу онгсузну хакъын, тартынмайын ашайды,
Онгсузда уа не къарыу, ол да джылай джашайды.

Артыкълыкъны учу джокъ, тюзлюк ёлюб барады,
Былай барса, кыямат джууукълашыб къалады.

Не эсе да адамла гюнах-сууаб демейле,
Айыбны, бюсюреуню, адебни исдемейле.

Адамлыкъдан тайышыб, бир терк кетиб баралла,
Бузулгъандан бузулуб, хайуан болуб къалалла.

Халкъны тюшю-тюню да, къуру рысхы болгъанды,
Алдауукъ башха чыкъды, хыйла, фитна толгъанды.

Адамла бир-бирине ышанмайын к̣ъарайла,
Джюреклери ачулу, бир-бирлерин марайла.

Ичи к̣ъара т̣юйюмчек, аузу омак̣ъ с̣елеше,
Ташада уа бир-бирин с̣эзюн этиб к̣юреше.

Джаш к̣ъауум да к̣ъутуруб, б̣ёрю болуб талаша,
Ёрге чык̣ъг̣ъан киши джок̣ъ, хаман болуб алаша.

Динчиле да джарашыб онгсуз хак̣ъны ашайла,
Динни рысхыг̣ъа сатыб, харам была джашайла.

Динсиз к̣ъауум к̣юрешед аманлык̣ъны джаярг̣ъа,
К̣юч бла, зор бла миллетни шайтан джолг̣ъа джыарг̣ъа.

Аллахдан к̣ъорк̣ъ, г̣юнахды деген адет к̣ъуруду,
Динсизле башха чыг̣ъыб, шайтан джашау к̣ъурулду.

Халк̣ъ атомдан к̣ъорк̣ъады, Джаратхандан к̣ъорк̣ъмайды,
Г̣юнах-сууаб с̣эзлени ол к̣ъулак̣ъг̣ъа алмайды.

Не бек к̣юрешселе да, к̣юч бла т̣юзлюк болалмаз,
Джаратхандан к̣ъорк̣ъг̣ъунчу, атом джук̣ъну тыялмаз.

Халк̣ъ Аллахдан уялг̣ъынчы, аманлык̣ъ барыб турур,
Не ракета, не бомба джук̣ъг̣ъа джарамаз, к̣ъурур.

Джаратыучу юретген джолду тынчлык̣ъ келтирлик,
Аманлык̣ъны кетериб, халк̣ъг̣ъа зауук̣ъ этдирлик.

Ок̣ъдан-топдан к̣ючлюдю, Аллахдан к̣ъорк̣ъа билсе,
Хар ким сылтауну к̣ъоюб, Аны джолуна келсе.

Ол айтханча джашаса, Аны законун алыб,
Сау дунияны башына ол Т̣юз Законну салыб.

Айхай, анга чарлайла, ол закон к̣ъаранг̣ыд деб,
Сора кирге баталла, бизни закон джанг̣ыд деб.

Г̣юнах-сууаб саг̣ъыныб эшитмезсе, тынгласанг̣,
Милисаг̣ъа, законнга базадыла, к̣ъарасанг̣.

Милисаны к̣ёбейтиб, хак̣ъын да уллу этиб,
Аманлык̣ъчы аманны к̣ъалай тыяр ол джетиб.

Аманлыкъ а кёбден-кёб бола барады хаман,
Джаратханнга бойсунмай, тюзелмеди бир заман.

Сыйлы Аллахны джолуд тюз джорукъгъа джыярыкъ,
Аманлыкъны, зорлукъну, артыкълукъны тыярыкъ.

Къыралла мыллык атыб, окъгъа-топха чабалла,
Джаратханны Законун чарлаб башын джабалла.

Хар бири да кесини шайтан законун махтаб,
Бир Аллахны Законун сёгюб, аманлаб, ташлаб.

Аны сагъынсанг ала от тюшгенча чарлайла,
Тюзлюкню къурабыз деб, джарлы халкъны алдайла.

Къачан тюзлюк боллукъду, аны уа ким биледи,
Ала аны табхынчы, алгъа зулму келеди.

Тюзлюкню излей ала, ол да болмай барады,
Джарлы халкъ да ёмюрю аны кюсей талады.

Не эсе да тюзлюкню артына джеталмайла,
Бурундан да кюрешиб, бир тюзлюк эталмайла.

Сора халкъ тюзлюк кюсей, тюзлюкню да табалмай,
Келген кетиб барады, ол адетден чыгъалмай.

Сора несин сюейим, бармыды сюер заты,
Халкъда бош айтылмайды, «бу хаух дуния» деб, аты.

ДЖАНЛАДЫМ.

Конзавод элге, къоймай, мени имам этдиле,
Джахил къауум осагъат, тёрт джанымдан джетдиле.

Имамгъа саналсам да, манга оноу джетмеди,
Хазна киши тюзелиб, шериятны этмеди.

Тар буууннга тыйылыб, бир он джылны чыдадым,
Андан ары аягъым кесилди, мен чырмалдым.

Тилчи къауум тил этиб, меннге тынчлыкъ бермелле,
Ашау-ичиу болмаса, башха джукъну кёрмелле.

Къарын къайгъыдан озуб, хакъгъа эсни бёлмелле,

Бир Аллахны сёзюне, ала багъа бермелле.

Ала эсге алмалла ёсюб келген тёлюню,
Бир хызен кёлтюрюге, сакълайдыла ёлюню.

Балалары бузулуб, халек болуб баргъанлай,
Хызенлеге чабалла, барын кёре тургъанлай.

Джаш тёлюню сан этмей, ашха мыллык аталла,
Бир джарлыны къурутуб, рахатланыб джатаалла.

Сора тушманла бизге, бир къайгъыны ачдыла.
Муслиман джамагъатны бирикдирмей чачдыла.

Сюйсе аракъы ичген, сюйсе маулудха баргъан,
ФСБ бла бир болуб, джаш къауумну марагъан,

Кесине бир бек базгъан, биреу джазыб бергенед,
Ауруу тийиб, узаймай, бу дуниядан кетгенед.

Алай была юйюме милисала келдиле,
Тинтиб, къармаб, юйюмде хар неми да кёрдюле.

Дин китабланы джыйыб, барын алыб кетдиле,
Юч айдан сора бардым, ФСБ-ыла бердиле.

Ары дери районда прокуроргъа баргъанем,
Ол заявление джазыб, барыб, алай алгъанем.

Артда да бир тинтиуюл этген эдиле келиб,
Бу джол джугъуму алмай, къалгъан эдиле кетиб.

Сора манга прокурор, сыйы была тайсын деб,
Айтдыргъанед биреуден, имам ишни къойсун деб.

Ол меннге джаны ауруб, айтдыргъанын ангылаб,
Имамлыкъдан кетгенем, ол айтханнга тынгылаб.

Артда барыб кесине кабинетине кириб,
Саубол сёзню айтханем, мен кёлюмден билдириб.

Мадары болмаса да, ол биле эди барын,
Динчилени джоюучу бу кыралны хапарын.

Атасы да дин ючюн джоюлгъан хапар айтды,

Сора мыдах энишге эки кёзюн кьаратды.

Сау болсун, ол бюгюн да турад кетмей эсимден,
Анга рахмат тилейме Бир Аллахны Кесинден.

НЕК ДЖАШЫРАДЫЛА?

Школда окьуталла тюрлю-тюрлю предметле,
Уллу Аллах джаратхан – бары сейир хурметле.

Астрономия деб кёкню кьалай джаратылгъанын,
Бобба-бош тургъан джерде, бир атылыу болгъанын.

Ол атылыудан кёкле, джерле да кьуралгъанын,
Сохталагъа айтмайла, атылтхан Ким болгъанын.

«В начале был взрыв» деб, ала алай айталла,
Этген Ким болгъанын а, аны нек джашырала?

Битимни окьуталла, тинтиб хар не тюрлюсюн,
Ол кьаллайла чакъгъанын, хар бирини тюрсюнюн.

Былай-былай битед деб, айталла ёсгенлерин,
Аны ким эте болур деб, иймейле эслерин.

Былай-алай болад деб, хаман аны айталла,
Ишни Иесин сагъынмай, ийманларын аталла.

Джаныуарланы да дерсде, хар нелерин англатыб,
Юретиб кюрешелле, сохталаны тынглатыб.

Аланы джаратханны айтмайла, джашырала,
Джаш тёлню устазла терс джолгъа ашырала.

Адамны да юретиб – ичин, тышын барысын,
Ала тынгаб кьоялла айтмай андан арысын.

Алай-алай окьууда юретелле кёб затха,
Не эсе да устазла, рыслайла Аллах атха.

Болгъанны ким да кёред, кёзю болуб кьарагъан,
Болдургъанны нек кёрмейд, кёзю джукъгъа джарагъан?

Бу ишлени эталлыкъ ким болур дей билмейле,
Бу кьадар сейир ишни Иесине эс бёлмейле.

Бир иш этилсе, анга керек болад этиучю,
Ол затха тюшюналлыкь – кьуру ангы джетиучю.
Кёз кёрген тюлдю сейир – кёз кёралмагъан ишди,
Таша затха ойлашыб тюшюнмеген – бедишди.
Джокь затланы болдуруб, биз да атла атарлай,
Аланы ким джаратды, биз эс бёлюб кьарарлай?!
Ол затла болур ючюн, кьаллай бир иш ётеди,
Аланы бар этиучю, бардан да джокь этеди.
Биринчи ким этгенед, артда джокь да ким этед,
Бу ишлени этерге кьудрети кимни джетед?
Хазыр затланы кёрген, олмуд сора сейири,
Этилген иш тюлмюдю, бютюн да бек сейири?
Ишни биз кёралмасаць, Иеси джокьдуму дейик,
Ишни Иеси ташады, Ол – Аллахды, билейик.
Биз кёрген бу затланы, излейик ким этгенин,
Ол кьадар сейир ишге кимни кючю джетгенин.
Биреу бир затны этсе, ким этди деб сорабыз,
Аллах этген затланы биз сансыз нек кьоябыз?!
Сора ол окьуумуду, юретиб этген затын,
Аны этген Устаны басдырыб кьойгъан Атын?!

ТЮЗЛЮКНЮ КЮСЕУ.

*1.Равенство – тенглик. 2.Братство –
кьарнашлыкь. 3.Дружба – шохлукь. 4.Свобода –
азатлыкь.*

Ма бу тёрт зат дунияда халкь кюсеб джеталмагъан,
Ёмюрлени кюрешиб, бир тюзлюк эталмагъан.
Сау дуния бу тёрт сёзню кьычыралла тохтаусуз,
Алай а туралмайла не кьайгысыз, не даусуз.
Тынч турайыць дейдиле, киши бла кюрешмейин,

Халкъланы тюрлю-тюрлю сортлагъа юлешмейин.

Адамла бир-бирлерин къл этиуню кълрутдукъ,
Ол бурун болгъан ишти, энди аны унутдукъ.

Биреу биреуню джегиб ишлетиуню кълыйыкъ,
Бурун джахил адетни джокъ этейик, джойыкъ.

Къларнаш болайыкъ дейле, джаулукъ этгенни кълюб,
Тенглик джашау кълрайыкъ, кълрешмей адам джюб.

Къларнаш болургъа кълйда, халкълны ичи кълйнайды,
Табхан кирлерин кълюб, халкъ бир-бирин чайнайды.

Туугъан къларнаш болса да, ол бек дыккы болгъланды,
Динсизлик джайылгъланлы бузукълукъ бек толгъланды.

Тенглик деген сълню уа, уялмай кълалай айталла,
Кълйдады, нек кълмейбиз, бетсизликге баталла.

Азатлыкълны айтаскъ а, баш эркинлик тас болду,
Бир тюрлю атла атаб, джангы бийле къл толду.

Была бурун бийлеча, кълмчи была тълмейле,
Бир кабинет алмасанг, тенг кълрюрге сълмейле.

Сени адамгъа санаб, адамча сълешмейле,
Ариу ёле турсанг да, эс бълюб кълрешмейле.

Хурджуннга джукъ тълмесе, кишини да кълмейле,
Ала ёллоук болмазла, джарлыгъа эс бълмейле.

Сатыб бир орун алса, ол бий болуб сълелед,
Онгуз ачхасыз барса, кълшы-башы тълюлед.

Саугъланг болгъланын билсе, кукаланыб башлайды,
Сомла кълзге кълрюнуб, хар не ишин ташлайды.

Алайсыз, ким барса да, ол адамча кълмейди,
Не бек джунчуб барсанг да, ол тюз джууаб бермейди.

Джарлыны, алдау-чулдау этеди да ашырад,
Бай баргъланлай, сълюнуб кълшы-башы ышарад.

Бай болсанг – сен шохуса, джарлы болсанг – атылдынг,
Башха мадар кълалмаса, сен да анга сатылдынг.

Башха мадар къалмаса, сен да анга сатылдың.

Алай а ол төрт сёзню кычырыб, хахайлайла,
Тамада къауум халкъны алай была алдайла.

Барысы да Джаратхан Аллахха тынгласала,
Ала бары тынаред, ол Законну алсала.

Алайсыз халкъла бары турлукъдула атыша,
Къыямат кюннге дери, ала хаман къатыша.

ДЖАУЛУКЪ.

Бир быстыр кесек халкъны башларын къатышдырды,
Бир Аллахны суймеген къауумну, бек шашдырды.

Ислам динни джауларын уллу къайгъы алгъанды,
Бысдыр кесек алагъа не къыйынлыкъ салгъанды?

Хаман ала джаурукъгъа нек джабышыб туралла,
Андан сора иш къалмай, аны къолгъа алгъанла.

Мен сейирден ёлеме, анга нек къадалгъанла,
Къралда парламентге вопрос этиб салгъанла.

Башха оноуну бошаб, энди джаурукъ къалгъанды,
Бу джаурукъ юлерине сора отму салгъанды?

Ол джорукъну бузад деб, къаты чарлайла анга,
Айыб тюлдю орамда кымжа болуб баргъаннга.

Орамда кымжа баргъан – ол джорукъну бузмайды,
Намысын сакълаб баргъан – ол джорукъда турмайды!

Аманлыкъны джаяргъа аман мыллык атханла,
Халкъны халек этерге тиширыуну табханла.

Къара махтауну бериб, ол джарлыны терилтиб,
Сенден ариу джокъду деб, суйген джерине элтиб.

Сабий оюнчакъ кибик, оюнчакъ этиб аны,
Тиширыу да теличик, англамай хыйлаланы.

Къысхакъыл тиширыу уа хазырды терилирге,
Сени кибик джокъ десе, биргесине тебрерге.

Наркоман не ичгичи, ариу тели айтса да,
Эсириб, ол кёнчегин джибите айланса да,

Ол аны сыйгъа санаб, ёре туруб къалады,
Арт сагъышны эталмай, къаллайгъа да барады.

Аллында ол къууаныб, барады джырлай-джырлай,
Артда башын алалмай, джашайды джылай-джылай.

Неда ол джашаялмай, узаймай чачылады,
Омакъ болуб, орамда ол джер-джерден чыгъады.

Тиширыу бузулса уа, дуня да бузулады,
Аны англаб джау къауум халкъны буза турады.

Джаулукъ чырмау болады джау муратха джетерге,
Ол аланы къоймайды планларын этерге.

Ол себебден джаулукъгъа бир джаугъача къарайла,
Аны кирик сакъалны ийгенни да марайла.

Мен джашлыкъда джаулукъсуз айыб эди джюрюген,
Тиширыу эркишиге джалан башлай кёрюннген.

Джаулукъ, ол адет эди миллетлени барында,
Джалан баш айыб эди адамланы къатында.

Бизни тиширыула да, сукъланыб динсизлеге,
Гяуур болуб баралла, эришиб бетсизлеге.

Ол ёртенча джайылыб, дунягъа от салгъанды,
Бизде къатын джыйын да гяуур таба аугъанды.

Атлары муслиманла, динсизча кийимлери,
Кеси тилин джаратмай, башха тюрлюд тиллери.

Джаулукъ къысханны къагъын-согъун этиб, къоймайла,
Бютюнда бек къатынла, аны кёрюб болмайла.

Аналары къызларын аманнга юретелле,
Джаулукъ къысхан кёрселе, бир къуджурла этелле.

Къатын джыйын шашханды, къымжагъа джукъ айтмайды,
Аныкъыча болмаса, андан тилин тыймайды.

Къатында кыымжа барса, анга уяла билмейди,
Элинг айыб этсе да, кыулагына кирмейди.

Тюз мыйынга ётеди аланы ауазлары,
Бир-бирлерин бузалла, тыйылмай ауузлары.

«Нек кысаса джаурукъну айыбды, билмеймисе,
Бусагъатда джаурукъну ким кысад, кёрмеймисе?» -

Деб ала бир-бирине хаман отну салалла,
Уятсызлыкъда эришиб, аман кызыб баралла.

Муслиманны шартларын ала атыб кьойдула,
Къарачайны адетин, намысын да ойдула.

МАХТАНЧАКЪ ЕВРОПА.

Кеси чунгургъа кетиб, чыгъалмайын тургъанлай,
Башын кёкге тутады, ол аллахсыз болгъанлай.

Тюз тёббесине дери, саулай кирге ташайыб,
Башхалагъа бедишле санайды, этиб айыб.

Къадалыб юретеди халкъла къалай джашаргъа,
Аланы динсиз этиб, хайуан кибик ашаргъа.

Махтанчакъ европады дунияны халек этген,
Нафсы хауагъа ишлеб, аллахсыз джолгъа кетген.

Хар не тукъум аманны олду джайыб кюрешген,
Башхаланы да алай, этейим деб эришген.

Хайуанча, баш къайгыысы – ашагъан эм ичгенди,
Адеб, намыс деген джокъ эм зийналыкъ этгенди.

Артыкъсыз да мураты, кьурутургъа динлени,
Сора къолгъа джыяргъа, муслиман миллетлени.

Къарыусуз миллетлени ол юслерине миниб,
Хар нелерин талайды, онгсузлагъа илиниб.

Аманлыкъгъа бек устад, тюрлю хыйлала кьурад,
Политика деб алдаб, джер-джерге бурнун урад.

Байлыкъларын аланы хаман кесине ташыб,

Кертда къарыуум бард деб, онгсуз къауумгъа шашыб.

Ол суйгенча болмаса, шайтан хыйла табдырад,
Бир къралгъа от салыб, хоншусуна чабдырад.

Бир къайгъыны къураб ол бир-бирине юсдюрюб,
Рахат тургъан халкъланы араларын юздюрюб.

Бирин бирине удуб, араны бир бузалса,
Болушхан кибик этед, амалсызгъа джыялса.

Ол къазауат этдирсе, ачлыкъ келмей къалмайды,
Сора бир джукъла бериб, ач къауумну алдайды.

Ал бурун кыйынлыкъны пылан была къурады,
Артда садакъа бериб, ол кесине бурады.

Хыйлагъа аман устад, ол аны адетиди,
Хар джерде ёртен салыб, шайтан кибик этеди.

Тышындан келгенлени толу хакъларын бермей,
Кеслери кюрешелле къалай азаргъа билмей.

Муслиман халкъланы да кеслерича этерге,
Къул этиб, ол аланы, сора артда джегерге.

Миллет къарангы болса – ийманы, дини кърса,
Алдаргъа тынч болады, халкъ джахилге бурулса.

Муслиман халкъ джукълайды, ол затланы билмейди,
Къул болуб, ол джегиле турса да джукъ кёрмейди.

Дини къруб баргъаны къулагъына кирмейди,
Къруу рысхы болмаса, башха джукъну кёрмейди.

Къазауат къайгъы болмай, аны бир тынч кърйсала,
Хайуан кибик оюмсуз ала ашаб тойсала,

Къул болуб, ёгюз кибик разыдыла ишлерге,
Кече-кюн да тохтаусуз, джер къазыб кюреширге.

Аты муслиман аны, диннге джаны аурумаз,
Ислам динни джаууд деб, биреуден кери турмаз.

Анга башхасы джокъду, халкъы къруб барса да,

Душман, аны милетин гяуур эте турса да.

Биз турсакъ да сан этмей, душман турмайды джукълаб,
Хар муслиманны мараб, турады бизни джокълаб.

Аз-аз кемире бизни, барады тинни ашаб,
Адамлыкъны къурутуб, адеб-намысны бошаб.

ДЕМОКРАТИЯ.

Демократия деген – ол Бир Аллахны Джолуду,
Аллах Кеси халкъындан излегени да олду.

Керти демократия – Аллах ийген Къуранды,
Халкъ аны окъумайын, къайгыыланы къурады.

Не аз да зорлукъ этмей, Къуран айтады хакъны,
Андан ары сайла деб, кесине къояд халкъны,

Къуран айтыб англатад, кишини таргъа тыймай,
Халкъча артыкълыкъ этиб, Кеси айтханнга джыймай.

Тюзню-терсни билдириб, Ол кесинге къояды,
Аны буйругъун алмай, адам бетин джояды.

Къуранда зорлукъ джокъду, сайлау берген болмаса,
Адам а зорлукъ этед, муратлары толмаса.

Керти демократия Къурандады, билселе,
Аны окъуб эм сюзюб, акъыл была тинтселе.

Кеслерича бир тюрлю демократия этелле,
Алай айтыб, къычырыб, серлерине кетелле.

Сора ала тебрейле хар бири да даулашыб,
Эм тюзю меникид деб, хорлатмайын, къарышыб.

Сёзлерине тынгласанг, демократия этелле,
Сора эрлей эришиб, окъгъа-тобха джетелле.

Хар кърал да кесича демократия этеди,
Керти демократияны бир джанына тюртеди.

Хар бири да ол сёзню кесине таб англайды,
Керти демократиягъа бек аз адам тынглайды.

Аллах халкъын зорламай, бошлукъ бериб сынаиды,
Хар ким къаллай джол сайлар деб, Ол бизни марайды.

Тюз джолун Ол кӛргюзюб, сора бошлаб къояды,
Алай а, адам кеси тюз турмайын ояды.

Бизни Джаратхан Аллах, дунияланы болдургъан,
Олму иги биледи, неда ёлюб къорагъан.

Бюгюн этген оноуу тамблагъа джарамагъан,
Бир Аллахны оноуу даим тюрленмей баргъан.

Дунияланы Иеси – Оноучугъа тынгламай,
Халкъла халек болалла, тюзню-терсни англамай.

ПРИРОДА СОЗДАЛА.

Природа создала деб, джангы аллах къуралла,
Природаны Иесин ала кери уралла.

Телевизор, радио хаман алай берелле,
Биле тургъанлай бары шайтан сёзню юрелле.

Бир къара сен сора ол бир джукъну джаратдымы,
Акъыл, сезим да бериб, хар затха къаратдымы.

Адам улугъа сыфат, ангы да олму берди,
Джан салыб, къымылдатыб, джерге олму джиберди.

Природамы этди эркекле, тишилени,
Ашарыкъны чайнарлай олму берди тишлени?

Хар затны биз кӛрюрлей олму берди кӛзлени,
Кӛлюбюзню айтырлай тюрлю-тюрлю сӛзлени?

Къашланы, кирпичлени, чайнарлай джаякъланы,
Атлаб, джюрюб джер-джерге, барырлай аякъланы.

Мыйыны уа ким берди, хар бир затны сюзерлей,
Сагъыш этиб, ойлашыб, ол барысын сезерлей?

Хар джан джашау этерлей, бютеу керек затланы,
Тюрлю джанла джаратыб, биз да атаб атланы.

Природа джаратды деб, айтадыла ётюрюк,
Алада уа бармыды джан салаллыкъ, ёлтюрлюк?

Сен бир айт, природаны – аны уа ким джаратды,
Халкъ джашагъан дуняны, природамы джарытды?

Бусагъатда къауумну ибилис таргъа тыйыб,
Джангы аллах къуратды, къуджур акъылгъа джыйыб.

Ала сёлешедиле бурунгуланы сёгюб,
Кеслерин уллу кёрюб, алагъа кирни тёгюб.

Адамны алыб айтсакъ, бармыд джаратхан кесин,
Ёмюрден бери излейд аны болдургъан Иесин.

Неда бир зат бир затны джаратыб ким кёргенди,
Быллай тели акъылда неллей бир халкъ ёлгенди.

Ма муну ол джаратды деб, бармыды айталлыкъ,
Кимди, чыкъсын ол бери, ол ишни бегиталлыкъ?

Кеси кесин джаратхан, деб барады сылхыр сёз,
Ол керти хапар эсе, нек кёрмейди сора кёз?

Эволюция кертиди, хар бир зат тюрленеди,
Эсин бёлген адамгъа кимге да кёрюнеди.

Бурун ташдан, агъачдан аллахла ишлегенле,
Алагъа къуллукъ этиб, табыныб кюрешгенле.

Ол къарангы джолду деб, Бир Аллахха чарлайла,
Природа джаратды деб ашаб, тоюб, джырлайла.

Сора таш да, агъач да природа тюлмюдю,
Джаратылгъан затланы аллах этиу тюзмюдю?

Бурун бир затны сюеб, аллах деб табындыла,
Сау дунягъа белгилид аджашыб абындыла.

Ол заманда суратха халкъла къуллукъ этгенле,
Алай была шайтанны кёлуне бек джетгенле.

Энди уа бусагъатда аллахла кёб болгъанла,
Джаратыучуну орнун чирлик затла алгъанла.

Бир Аллахны орнуна энди ала турдула,
Кёкде, джерде хар затны аллах этиб кьурдула.

Природа джаратды деб, ма алагъа айталла,
Джаратханны джашырыб, ассылыкъгъа баталла.

Ол заманда бир затны аллах этген эселе,
Халкъла анга табыныб, бек терсейген эселе,

Была уа хар бир затны барын аллах этелле,
Башлары сылхыр болуб, шайтан джолгъа кетелле.

КИМДИ БАШ?

«Менме баш - деб бир миллет – огъай, менме» - деб бири,
Халкъ аны айыралай, келед ёмюрден бери.

Хар бир миллет да кесин алапатха санайды,
Башха миллетлеге ол бир кьуджурла кьарайды.

Динлени алыб айтсакъ, динчиле да алайла,
Хар ким кесин тюз этиб, башхагъа терс кьарайла.

Мени диним тюздю деб, терс болса да, джабышыб,
Тюзню-терсни сюзерге унамайын, кьарышыб.

Бир миллет бир миллетни, джаратмай, эрши кёрюб,
Хар бири бирин сёгюб, табхан кирлерин тёгюб.

Хар бир миллет да кесин сыйлы кёрюб, баш этиб,
Адамлыкъны, тюзлюкню сан этмей, акъыл джетиб.

Сора барысы джерден битген ашны ашайла,
Инджиулени тенг кёре, ауруй, ёле джашайла.

Хар бири да джашайды, джетиб кеси кёлюне,
Къаллайы да киреди халкъ кириучю кёрюне.

Хар бары да махтана, джан берелле, ёлелле,
Андан бири кьачалмай, аны да тенг кёрелле.

«Мен башма», - деб тургъан да, аджалдан кьутулмайды,
Бири кирген чунгургъа ол да кирмей къалмайды,

Джаратхан Иесин билиб, ийман салса – адамды,

Ол акъылгъа келмеген – хайуандан да аманды.

Мен иги, сен аман дей, ёле-ёле баралла,
Барыны да ахыры топракъ болуб къалалла.

Махтанчакъ да тууады ата была анадан,
Мёлекден джаратылгъан бармыд сора аладан?

Бай къауум да башма деб, башын кёкге тутады,
Рысхыгъа эси кетиб, ёлюрюн унутады.

Сыйлыны эм сыйсызны рысхымыды айыргъан?
Сора сыйлы болурму, бурнун кёкге къайыргъан?

Рысхыгъа джаны кириб, къуру аны англайды,
Адамлыкъны, ийманны сансыз этиб, тынглайды.

Халкъны сыйлы-сыйсызгъа рысхы была бёледи,
Ол табыннган рысхы да, ол кеси да ёледи.

Экиси да ахыры топракъ болалла, чириб,
Ол сыйлыла уа ары къалай къалалла кириб?!

Адамлыкъдан, иймандан рысхы башха чыгъады,
Эслеб, бек сакъ болмасанг, ол кёблени джыгъады.

Бирлени джаны ёрге, кёкле таба тартады,
Бирлени да Джер мында джесир этиб тутады.

СМИ.

СМИ деген къыйынлыкъ – ол хыйлагъа чыкыгъанды,
Кёбюсю алдауукъду, халкъны башын чакыгъанды.

Бир къауумла ийнаныб тамам сылхыр болгъанла,
Мыйылары къатышыб шашаргъа аз къалгъанла.

Ол неллей бир алдаса, аллай бир ийнаналла,
Кертда деб орамлада, ол айтханны джаялла.

Къычырыкъ хахай этиб, элни башын булгъайла,
Мыйылагъа сингдириб, уста тукъум алдайла.

Ётюрюкню уялмайын бир къуюудан къуяды,
Хыйлагъа бек устады, сау дунияны джояды.

Джарлы халкъны башларын сылхыр этиб бошады,
Къара шайтан къычырыб, мыйыланы ашады.

Кёзю кёре турса да, халкъ ийнаныб барады,
Аман айта тургъанлай, къарайды да турады.

Башын алалмай андан, эрикгенден къарайды
Къырал да аны билиб алайчыгъын марайды.

Адамлыкъны къурутуб, сыйсыз этиб кюрешед,
Халкъла бары бизнича болсунла деб эришед.

Хар юйде да бир шайтан устаз болуб сюелед,
Адебсизлик, сыйсызлыкъ, бетсизлик дерсле беред.

Кече-кюн да къычырыб, мыйылагъа сингдиред,
Джаш къауумгъа артыкъсыз ол айтханын этдиред.

Джаш къызланы терилтиб, ол кеслерин ёлтюртед,
Шахидкала боллукъсуз деб терактла этдиред.

Спецслужбала кеслери къурайдыла аланы,
Аман бетли этерге динни, муслиманланы.

Халкъ джашларын, къызларын къоркъуб юйде тыяргъа,
Балаларын межгитге иймей, юйге джыяргъа.

Бир джукъгъа къатышад деб, медресеге иймезге,
Неда намаз юрениб, сеждеге ийилмезге.

Аллындан да душманны планы алай болгъанды,
Алай была Исламны тыяр акъыл алгъанды.

Бир къауум акъылсызла алагъа алдандыла,
Хыйланы англамайын, уллу заран салдыла.

Къырал ишин этерге кёб ачхала джояды,
Ахыры уа аманны Ислам диннге къуяды.

Хаталаны кеслери этиб бизге айтайла,
Муслиманны аягъын джюз хыйла бла марайла.

Медресебиз джабылды ол къауумну ууундан,
Миллет артына турду къоркъуу кириб джауундан.

Ол кызыб кьозгьалгъан халкъ узакъ бармай суууду.
Хар ким диннге терс къарай, халкъда талпыу кьуруду.

ТЕНГЛИК.

Джыйырманчы ёмюрде джангы закон этдиле,
Эркиши, тиширыу да тенгди деб бегитдиле.

Хаман алай кычыра, алагъа джол ачдыла,
Эркишиле да кьоркъуб, артха-артха къачдыла.

Джангы закон аланы джолларын эркин этди,
Тормаз болмай тиширыу, ол газны басыб кетди.

Эркек кьауумну теблеб, ала башха чыкъдыла,
Оноуну кьолгъа джыйыб, дыб этдирмей, джыкъдыла.

Энди нохтала салыб, керек джерге элтелле,
Къалай алай болса да, муратха уа джетелле.

Ала эркек болгъанла, эркиши къанау болуб,
Алгъын тумакъла элле, энди уа акъыл толуб.

Бурун тыйыб тургъанла, алагъа джол бермейин,
Эркишини кёргенча, аны сыйын кёрмейин.

Энди джолу ачылды, башына бош болгъанды,
Ала эркин болгъанлы, джашауубуз булгъанды.

Эркиши, тиширыу да экиси да тенг эсе,
Тиширыу эркишиден акъыл была кенг эсе.

Нек болду дуня былай, адамлыкъ нек тас болду,
Берекет да нек кетди, бузукълукъ да нек толду.

Сиз эслеб бир къарагъыз, ол сёлешген заманда,
Кесине сый чакъырыб, кюрешеди хаманда.

Бир келинчик излесе, ол акъылгъа къарамаз,
Ариу болса джетеди, эрши анга джарамаз.

Къалай ариуса десенг, башы кёкге джетеди,
Кертда деб, керпеслениб, бир кьуджурла этеди.

Ариуса десенг а ол павлин болуб тебрейди,

Ол телилик болгъанын ол джарлычыкъ билмейди.

Акъылны ол унутады, ариуса десенг анга,
Акъылны ол сан этмей, бек разы болур санга.

Айхай эрши кызла да бир бек кыйналадыла,
Ариулагъа эришиб, эрлей зарланадыла.

Эришиб кюрешмейле, акъылы болгъан кыызгъа,
Къадалыб эришелле ариугъа, акъылсызгъа.

Бир-бирлерин суймейин, тели деб сѣлеширле,
Бир къуджур гурушхала табаргъа кюреширле.

Бир-бирине да ала ётюрюкле айтырла,
Хар бири да ишинден таргъуу айта къайтырла.

Ала алай болурла, джаратылгъан заманда,
Тохтаусуз къайгъы излеб, кюрешелле хаманда.

Эркишиге сынамгъа тиширыуну джаратды,
Аллында джырлатса да, артда аны джылатды.

Ол Аллахны ишиди, Анга оноу этмейим,
Аны ишине кириб, мен аджашыб кетмейим.

Ёмюрледен бери да ала алай келелле,
Башларына джетмеген затха бир кѣб кирелле.

Айтханын этсенг аны ол башынга минеди,
Этмесенг а, юйюнге дауур, къайгъы киреди.

Аллах алай буюрду, сиз аласыз болмагъыз,
Юй-кюн болуб джашагъыз, ала бла да онгмагъыз!

ТАША КЪАЗАУАТ.

Муслиман халкъны джауу бизни къолгъа алгъанды,
Сиз тюз джашай билмейсиз деб, ол къайгъы салгъанды.

Кеси алгъан законун тутмай, бизге нек чабады,
Ол суйгенча болмаса, бир тюрюлю къайгъы табады.

Кеси закон чыгъарды – хар кимни бош этерге,
Дин тутаргъа, тутмазгъа, суйген джолун кетерге.

Демократия деб алдайд, ётюрюгюн джабаргъа,
Кеси уа мараб турад, Ислам динни къабаргъа.

Телевизор хазырды бизге кирни джагъаргъа,
Ислам динни аманлаб, сылтау къураб, чабаргъа.

Бен Ладенни ишексиз, кеси къурагъан болур,
Аны сылтаугъа салыб, джер-джерге бурнун урур.

Эки халифатны да тынч къоймайын чачдыла,
Демократия деб, алдаб бизге къайгъы ачдыла.

Арт бла, ал бла ташатын кёб хыйлала къурады,
Ол айтханча болмаса, окъ-тоб была урады.

Муслиманладан анга киши этемид оноу?
Ол аланы тохтаусуз кюрешед этиб тоноу.

Тонгузла кибик ала, муслиманны уралла,
Аны миллетин кырыб, анга оноу къуралла.

Юйлерин, адамларын чачыу-къучуу этселе,
Демократия атайла, мюлкюн алыб кетселе.

Сёзю ариу болса да, ичи уа бек къайнайды,
Муслиманла аныча болмасала, къоймайды.

Арт бла, ал бла джашыртын хаман кюрешиб турад,
Халкъны барын кесича гяуур джашаугъа бурад.

Танкала, самолётла, ракетала, бомбала,
Джыйыб кёб этгендиле бизни хорларгъа ала.

Сауут-сабаны къураб, бек мийикге джетдиле,
Болумсуз муслиманла тюбде къалыб кетдиле.

Ала была къоркъутуб, халкъны джанын алалла,
Къымылдайма дегеннге бир къыйынлыкъ салалла.

Сауут кюнню ёсдюрюб, хазырлалла кеслери,
Башхаланы къоймайла, муслимандад эслери.

Не кючлю болсала да, кючлю тюлле Аллахдан,
Ол бизге сынам болур, къутхар Аллах балахдан!

Кёб тюрлю хыйла кьюруб, кюрешелле джашыртын,
Ичлерин билдирмейин, ойдуруб динни шартын.

Ол билимни, къарыуну Кесинг бердинг алагъа,
Энди ала базгъанла, кючге эм бомбалагъа.

Муслиманла да хомух болуб, артха къалдыла,
Сора аллахсыз къауум башчылыкъны алдыла

Эм уста уа хыйлагъа Уллу Аллах Кесиди,
Барын да кёрюб тургъан, хар нени да Иесиди.

Энди бизде къарыу джокъ, Аллах Санга базабыз,
Кьюру Санга ышаныб, бу тилекни джазабыз!

Кесинг берген сёзюнгча, Ислам динни сакъларгъа,
Къыямат кюннге дери аны джаудан джакъларгъа.

Сени хорлар кюч джокъду, Кесинг хорла аланы
Деб, биз Санга базабыз, сакъла муслиманланы!

ТЕЛЕ-ШАЙТАН.

Адамлыкъны кьюрутуб, халкъланы халек этиб,
Баргъан теле-шайтанды, ибилис джолгъа элтиб.

Ичи шайтандан толу, ала анда ойнайла,
Кёзбау этиб, терилтиб, алдамайын къоймайла.

Телевизорда халны бек кёбле джаратмайла,
Адеб, намыс билгенле баласын къаратмайла.

Кёб тюрлю ашарыкъдан столланы толтуруб,
Кьюуанч эте, махтана ашайдыла олтуруб.

Джангы келген заманда адам кибик туралла,
Артда уа маймул болуб, бир-бирлерин уралла.

Хайуанлача этелле джарлыла джукъ ойламай,
Ол рысхыны ким берди андан бир джукъ англамай.

Джашы, кызы джыйылыб, харам ашдан тоялла,
Алхамдулillah сёзню сагъынмайын къоялла.

Бисмилляхны айтмайын, алыб кьабсала ашны,
Бир эрши кёрюнеди, булгъайма анга башны.

Гяуур нек болгъанлары кьалад ариу кёрюнюб,
Гяуур кьауумгъа ала кьошулалла, бёлюнюб.

Ол рысхыны бергенни ала англай билмейле,
Ол себебден, тойсала, Аллахны эсгермейле.

Билгенлери – ашагъан, хайуанлача, джыйылыб.
Туруб кетиб кьалалла, шукур этмей джайылыб.

Бир-бирлерине ала «спасибо» дейдиле,
Аллахха уа джукъ да джокъ, ашдан башха билмейле.

Уллу Аллах тюмкюдю ол рысхыны битдирген,
Ала ашаб тойсала сора кьууанч этдирген.

Сора англамай гяуур болуб кьалай кьалалла?
Бисмилляхны айтмайын, ашны кьолгъа алалла.

Ол рысхысын тыйгъанлай, мыдах болуб джылайла,
Тойсала, керпеслениб тебсейдиле, джырлайла.

Бисмилляхны, шукурну сан этмейин кьоялла,
Ала иги тойсала, бир-бирлерин соялла.

Дагъыда аны кибик кёбдю анда аманлыкъ,
Мен бирчигин айтама, бармыд сизде англарыкъ?

Бетим джетмейд айтыргъа андан ары затланы,
Адебни, уятны билген кеси англар аланы.

Аманлыкъгъа джол бериб, закон бошлаб кьояды,
Артда тутуб аланы, тюремелеге кьуяды.

Тамадала тынглайла, миллетге этмей оноу,
Ала сакълаб туралла, халкъны болурун тоноу.

Тюремеле уа толгъалла, халкъ ары сыйынмайды,
Андан бери чыкъгъанда, джорукъгъа джыйылмайды.

Кърал анга эс бёлюб, гюнах-сауаб билдирсе,
Иш алайгъа джетмезед, гитчеликден сингдирсе.

ФУНДАМЕНТИ ЁТЮРЮК.

Эм тюрбунден башланыб, тюз да башына дери,
Алдамагъан хазна джокъ къартха, джашына дери.

Ётюрюкню юсюне фундаментни салдыла,
Миллети да юрениб, закон этиб алдыла.

Ол фундаментни терен къазыб салгъан болурла,
Ансы нек болуб къалды, бютеу халкъы къуджурла?!

Ол тереннге кетгенди, кюрешелле оялмай,
Бир-бирин алдагъанны не этиб да къоялмай.

Дуниягъа ауруу болуб, ол бек терен сингенди,
Кертини эм тюзлюкню ол юсюне мингенди.

Тамада къауум алдаб, халкъны хакъын ашайды,
Эрлей алигарх болуб, ол къутура джашайды.

Алдаргъа, таларгъа да усталла бёрю джыйын,
Бу къыралда тюзлюкню излеген а бек къыйын.

Халкъ барысы алдаргъа уста болуб къалдыла,
Джашаугъа тамал этиб, ётюрюкню алдыла.

Алдамайын джашагъан бусагъатда айыбды,
Осебеден адамлыкъ, берекет да тайыбды.

Эм бек таб алдай билген тамадады башында,
Бир таб алдай биледи тюрлендирмей къашын да.

Аман ишлеге джолну ол кенг этиб ачады,
Артыкълыкъны, зорлукъну къалайгъа да чачады.

Ётюрюкдю аманны чыгъыб башланнган джери,
Миллет тюзлюк дей билсе, бузулмайд ары дери.

Законда башчы къауум, алалла бек алдагъан,
Джарлы халкъ да ышаныб, хаман тюзлюк сакълагъан.

Онгуз къауумну ала бир джукъгъа санамайла,
Ариу ёле турсанг да, бурулуб къарамайла.

Ала ВУЗланы бошаб, джарлы халкъны талайла,

Къалгъанланы уа ала маймуллагъа санайла.

Кеслерин аллах этиб, кёкге джетиб къалалла,
Ёлюрлерин унутуб, мийикбиз деб туралла.

Биз джашагъан къыралда алдауукъду оноучу,
Къарыусузну, онгсузну джарашдырыб тоноучу.

Телевизор къычырыб халкъны иед тубаннга,
Бир телиле болмаса, ким ийнанады анга?!

Тамадала хахайлаб, докладланы къуралла,
Баш джаны бек къутура, тюрю джылай туралла.

Халкъны хакъын джыйсала, тыш къыралгъа джюзелле,
Анда къалала къураб, мындан чёбню юзелле.

Дин тутханла да мында юрендиле алдаргъа,
Къарт болсун, молла болсун аны алдаб джанларгъа.

Алдауукъгъа тюзелиб, халкъ шайтанча болгъанды,
Халкъда тюзлюк табылмай, джашауубуз булгъанды.

Ма буду ётюрюкню берген хайыры халкъгъа,
Ол эм уллу харамды, къайытайыкъ биз хакъгъа!

ПРАВА ЧЕЛОВЕКА.

Права человека деб, халкъны халек этерге
Джау бир хыйланы табды, муратына джетерге.

Халкъ ол сёзню джаратыб, ариу кёрюб сюелле,
Башларына бош болуб, бир-бирлерин тюелле.

Башына бош болгъанды, джокъду аны бир тыйгъан,
Адамлыкъдан чыкъма деб, аны орнуна джыйгъан.

Эркеги, тишиси да уятны-бетни да атыб,
Халек болуб баралла терен чунгургъа батыб

Аманлыкъны джаяргъа, къырал джолну ачханды,
Мадары болгъан мындан башын алыб къачханды.

Арты къайры барлыгъын, англаб халкъны бошласа,
Сюйгенича этерге, аны джоуб бошаса...

Адам да джаныуарды бошлаб кьойсанг сен аны,
Арта джукьгъа санамай, алыр сени джанынгы.

Эркинлик бериб кьойсанг, хар адамны кесине,
Итге ушаш этеди не тюшсе да эсине.

Ол бошланыб кьалса уа, итден аман болады,
Адам халдан чыгыб ол бёрю болуб кьалады.

Гюнах-сууаб юретиб, бир мардагъа джыймасанг,
Ол чегин англамайды, гитчеликден тыймасанг.

Башынга эркинсе деб, миллетни бошлаб кьойсанг,
Адеб намыс юретмей, атыб кьоюб сен джойсанг,

Къуру нафсысы кьалад, хайуан болуб бошайды,
Гюнах-сууаб англамай, бир джаныуаргъа ушайды.

Таларгъа чабыб ала халкъны джанын алалла,
Эслерине не тюшсе, аны этиб баралла.

Акьыллары кьалмады, терсни-тюзню сюзерлей,
Адеб-намыс не затды, ол затланы сезерлей.

Сагъыш эте билмейле, бир хайуанча болалла,
Бир джукьгъа да санамай, адам джанны алалла.

Биреуню джанын алса, джигитликге санайды,
Кесин бир тулпар кёрюб, ол мийикден кьарайды ?!

Ол бир бош зат болгъанды, баш эркинлик табханлы,
Къырал динни джаратмай, бир джанына атханлы.

Адеб, намыс къуруду, адамлыкъ да кьалмады,
Гюнах-сууаб дегенни халкъ къулакьгъа алмады.

Аллахдан айыбды деб, хазна киши кёрмезсе,
Ол бузукьлукьну кёрюб, джюрегинг хош ёлмезсе.

Биз ёлсек да, туудукъла кьайсы джолну барырла,
Аладан ауруу джугъуб, бузулубму кьалырла?!

Гитче суучукъ да барыб уллугъа кьошулады,
Сора анга кьатышыб, бирча болуб кьалады.

Джарлы къарачай миллет тюрлю болуб барады,
Уллу суугъа къошулуб, ол тас бола турады!

Уллу суу гитчечикни ол хаманда хорлайды,
Аллах джазыкъсынмаса, сора адет алайды.

Бир Аллах Кеси берди баш эркинликни бизге,
Алай а динни джауу къоймайды кесибизге.

Динибиз айтхан кибик, адамлыкъны сакъларгъа,
Ол буюргъанча атлаб, сыйыбызны джакъларгъа.

Хаман бузуб турады, ол таймаздан эришиб,
Динни ичине кириб, оноу этиб, кюрешиб.

Джаратханны оноуун излейдиле бузаргъа,
Сюйгенлерича этиб, анга уру къазаргъа.

ГУМАННЫЙ ЗАКОН.

Конституция джазсала, дин эркин деб джазалла,
Ол хыйлады, артынгдан таша уру къазалла.

Телевизор бла ала сау дуняны алдайла,
Миллетле да ийнаныб, аман айта къарайла.

Бютюн да бек сейири муслиманнга саналгъан
Къауум да териледи, джауларын англамагъан.

Кърал оюлду. Айтдыла: дин эркинди, тутугъуз,
Джангы диннге кёчюгюз, эскини унутугъуз!

Къуран эски болгъанды, сиз аны джангыртыгъыз,
Шерият деб турмагъыз, джахил джолну атыгъыз!

Динни адетге буруб, джыйылыгъыз, ашагъыз,
Муслиманбыз дегиз да, биз айтханча джашагъыз!

Ол эскини нетесиз, ол бурундан къалгъанды,
Бизни закон джангыды, миллет сюзюб алгъанды.

Кёкледен келген закон ол къатыды, къоюгъуз,
Бизники бек джумшакъды, бир-биринги союгъуз!

Аллах къаты айтады, Ол джумшакълыкъ этмейди,

Миллетни таргъа тыйыб, аманлыкъгъа иймейди.

Чырмау болуб, къоймайды бузукълукъну джаяргъа,
Уллу заран болады миллетлени джояргъа.

Ол эркинлик бермейди, суюгенингча джырыргъа,
Бизни закон джол беред халкъ бир-бирин кырыргъа.

Джер юсюнде адамла кёбдюле, ёлтюрюгюз!
Хар кюн сайын бир талай ёлюкню кёлтюрюгюз!

Законубуз джумшакъды, кырыгъыз, кырамагъыз,
Закон терен кюрешмез, кишини аямагъыз!

Ол тюрге салса да, анда кёбмю туурсуз?
Узаймайын бош этер, биягыллай болурсуз.

Джумшакъ закон джол бериб, адاملаны ёлтюрте,
Миллетине кёб тюрю кыйынлыкъла кёлтюрте.

Бёрюлеча, джайылыб миллетни джанын ала,
Ол хатерли закон да хаман кечмеклик сала.

Къарт къатынны, бир къартны кызауатда къан тёкген,
Ёлтюрюб кетселе да, кёрмейсе аны сёкген.

Иш этиб ёлтюргеннге, дин ёлюмню буюрад,
Ол артыкълык болмайды — ол анга тенглик болад.

Бу хатерли закон а, бир талайны кырса да,
Къуру джылла береди, тутулгъаны болса да.

Тюрге кире-чыгъа, хар кимге азаб бере,
Кечиучю, джумшакъ закон кечед рахматын кере.

Бери чыгъар-чыкъмаз ол бир кыйынлыкъ салады,
Ачханг кёб болса закон бир джанында кылады.

Милисагъа айтылса, кыачан болса да келир,
Акт джаза тебресе, чабдырыб сомла берир.

Дин закон къатыды деб, аны хаман сёгелле,
Бир адамны орнуна, бир талайла ёлелле.

Дагъыда сылхыр закон диннге бедиш санайды,

Эски, джахил адет деб, диннге кынгыр къарайды.

Ол бир джумшакъ законду, аманлыкъгъа джол берген,
Зорлукъну, артыкълкыны джаратыб ариу кѣрген.

Гуманный законлары аманлыкъны тыялмай,
Тентек болуб кългълла бир джорукъгъа джыялмай.

ХАЛКЪЫМЫ ЮСЮНДЕН.

Джырчыла джырлайдыла Къарачайны кѣлтюрюб,
Джаш кълуум да кюрешед бири бирин ѣлтюрюб.

Ала миллетни махтай, халкълбыз а тълтълше,
Онгуз таргъл тълтълбы ол джылтълбы мълтълше.

Тамадала власть ючюн бир-бири бла джыртыша,
Миллетлерин унутуб, сом-шай ючюн атыша.

Тамадагъл кълрасанг, башын ачхагъл ата,
Миллети аякъл тълбе — аны сомлагъл сата.

Хазна башчы кѣрмезсе миллетине эс бѣлген,
Халкъл ючюн кюрешиб, ала ючюн джан берген.

Сюдлук-джоллукъл болмайын шиндигинде туралса,
Ол алайдан тайгълнчы, хурджунун толтуралса.

Хар ким хурджун кълйгъллы несин махтайла аны,
Махтасынла джерлени, эм да ариу тауланы.

Махтау джырла айтылса Къарачайны юсюнден,
Мен уялгълн этеме, тълзюн айтсам, кѣлломден.

Ёлгенлери болса да, сюдге даугъл чабалла,
Кълрнаш-эгеч мал ючюн бир-бирлерин кълбалла.

Рысхы ючюн джууукълла сюдге кълалай баралла,
Бир-бирине эришиб, уялмай кълалай туралла.

Бир анадан туугъланла уятны, бетни да атыб,
Чириб кълалкъл рысхыгъл ийманын, динин сатыб.

Джаш кълуумну айтсанг а адеб, намыс къллмады,
Уллуланы айтханын ол кълуакългъл алмады.

Ауруб барсанг дохтургъа кѣзюуюнге иймезле,
Джаш къауум бошамайын, къарт къауум а кирмезле.

Къартса сен, алгъа бар деб, бир джылы сѣз эштмезсе,
Джюрегинг къыйналмайын, сен къууаныб кетмезсе.

Къартды деб адеб этген, ол къалай ёлюб къалды,
Миллет джукъну айырмай, аман къылыкъ нек алды?

Къайсы бирин айтайыкъ, бузукълукъ кѣб болгъанды,
Хар къалайгъа къарасанг, адеб-намыс къургъанды.

Не болуб къалды мыннга, баш энгишге нек саркъды,
Абсюб да кѣлю къалыб миллетинден нек таркъды?

Ол миллетин суймеймид, сора нек айтад аман?
Джюреги чыдамайын, бушуу этеди хаман.

Боламыды миллетин суймейин, кѣл кенгдирген —
Аны бек суйгенимди чыдамай сѣлешдирген.

Махтау айтыб джырларча миллетде джукъ кѣрмейме,
Мен былайлай ёлсем а, джюрегим хош ёлмейме.

Динсизлеге сукъланыб ары кѣче турады,
Аллах бир къарамаса, гяуур болуб къалады.

Аллахым, Сен бир тюзет джарлы халкъны тюз джолгъа,
Терсине ийиб къоймай, Кесинг ал аны къолгъа.

НЕК ДЖАУ БОЛАБЫЗ?

Черкес да, къарачай да биз муслиманбыз дейле,
Сора ала бир-бирин билмейме нек суймейле?

Барыбыз да Къуранны окъургъа кюрешебиз,
Сора онглу болургъа излеб нек эришебиз?

Биз къарыусуз муслиман болурбуз, сора алай
Нек джашаргъа керекди, бир-бирлерин аманлай?

Ёлген болса, айырмай, биз бирча басдырабыз,
Аны айырыб къоймай, джаназыгъа барабыз.

Тюбешсек да саламны муслиманча беребиз,
Ёлюмню да тенг кёрюб, джерге да тенг киребиз.

Барыбыз да Бир Аллах хакъды деб бегитебиз,
Сора Аллах суймеген кылыкъны нек этебиз?

Бир-бирине беишле нек керекди къазаргъа,
Къайда ётюрюклени интернетге джазаргъа?

Ёлсек, апенди келиб, сюебиз ол басдырса.
Джаназыны, дуаны муслиманча тындырса.

Къыз бериб, къыз да алыб, биз къатыша джашайбыз,
Хоншу болуб, бир джерде бир туздамны ашайбыз.

Алай была арабыз, къатышханлай барады,
Ёлсе да къабырлада хоншу болуб джатады.

Нек джау болабыз сора, нек болмайд келиширге,
Биз муслиманла эсек, керекмид эриширге.

Ёсюб келген тёлюню джюрегин нек бузабыз,
Аман юлгю кёргюзюб сингдириб нек барабыз.

Биз ёлюрбюз, кетербиз ала бузукъ къалырла,
Аланы бузгъан къауум анда азаб алырла.

Джерми, сууму джетмейди, не затны юлешебиз?
Тамбла ичинде чирлик джер ючюн кюрешебиз.

Не джаулукъ бард арада, хаман къайнаб турурлай,
Джокъмуд мадар келишиб, шохлукъ джашау къурурлай.

Муслиманлача къарнаш барыбыз да болурлай,
Тюрлю къайгъыны къоюб, джюрек рахат солурлай.

Джаратхан Бир Аллахха ийнанабыз барыбыз,
Ол буюргъанча болмай, бузулубду халыбыз.

Биз суйсек, суймесек да джашарыкъбыз биргелей,
Муслиманча келишиб джашайыкъ, эрши кёрмей.

Биз келишалмай турсакъ бардыла къууанныкъла,
Араны бёлүб, бузуб, туурадан къарарыкъла.

Кавказгъа дертли болуб, аны излеб туралла,
Ол пыланны эртдеден хыйлачыла къуралла.

Тыш къыралны оноуу былайгъа да джетеди,
Бизде ара шахаргъа кенгден оноу этеди.

Кавказ халкъы келишмей, бир-бири бла эришед,
Джау да алайын мараб, бизни чачыб кюрешед.

Биз муслиманла эсек къайытайыкъ таубагъа,
Къарнаш эгеч болайыкъ, хорлатмайын алагъа.

АРАБХА.

Бу араб къраллагъа не болуб къалды бирден,
Къайгъы чыкъды болурму бир башха миллетледен?

Туруб-туруб барысы нек къатышыб къалдыла,
Огъесе тыш джанындан джаула ууму салдыла?

Огъесе кёзюу келиб дженгилликми табдыла,
Барысы да ёрелеб патчахха нек чабдыла?

Патчахлары гяурдан дерс алыбмы келдиле,
Демократия законну сингдирибми ийдиле?

Кеслерича дерс бериб, терс акъылмы къуйдула?
Динсизлик сингиб келиб, миллетними джойдула?

Огъесе патчахлары сатлыкъламы болдула?
Демократияны ууу сингибми бузулдула?

Огъесе Иракдача этергеми излейле?
Не Афганистандача, тишлеринми билейле?

Башларынмы сакълайла, болмайыкъ деб, алача,
Биягъыла бизни да къырмасынла андача?

Деб ала хомух болуб, адамлыкъны джоялла,
Къарыу барды деб джаула, бомбаланы къуялла.

Дыб этдирмей халкъланы джанын алыб туралла,
Къымылдайма дегенни, шындым этиб къыралла.

Муслиманны оноуу гяуур халкъгъа нек джетед?

Алдауукъ сылтау къураб, халкъны тоноу нек этед?

Кеслери къатышдырыб, артда уа нек чабалла?
Къолдан джибермез ючюн, адамлыкъны саталла.

Джибериб къоябыз деб, уллу къркъуу киргенди,
Самолётма дегенни джыйыб ары ийгенди.

Келишмеген арабны, шох этебиз деб урад,
Къатын, кыз да айырмай, къартны, джашны да кырад.

Табхан ётюрюклерин кыймайын джарашдырыб,
Ниетлерин джашырыб, башланы къатышдырыб.

Болушхан кибиб этиб, алдаб къолгъа джыяргъа.
Джарлы муслиман халкъны, бир мюйюшге тыяргъа.

Огъесе патчахлары тыш къралгъа сатылыб,
Онглу къауум биригиб, болумсузгъа къатылыб.

Муслиман халкъ гяурну тюбуне тюшюб къалды,
Ол да аланы джегиб, къул этиб дертин алды.

Араб къауумну ала таргъа тыйыб тургъанла,
Энди бир кесек джумшаб, ала да къутургъанла.

Патчахла да амалсыз болуб тюбден чыгъалмай,
Англаса да, къул болуб, аладан баш алалмай.

Миллетде къарыу болмай, алагъа бой салдыла,
Болумлары джеталмай, аякъ тюбде къалдыла,

Гяуур халкъны тюбюнде, кеслерин джюрюталмай,
Сыйсыз болуб джашалла, башларын кёлтюралмай.

Тёзюм бошалгъан болур, ала бек тебгендиле,
Бир-бирлерине чабыб, аманнга кетгендиле.

14.04.11

БЕРИУЛЕ.

Теловизорда хаман бериулеге тынглайма,
Бир хыйла сёлешелле, мен аланы англайма.

Кеслерича устала терсни-тюзню сюзерге,
Башхаланы орусдан кюрешелле юзерге.

Омакъ сёзню айталла, ичлери уа ташады,
Бизге бедиш санайла, Россия уа кашады.

Хаман аманлаб турсанг, ким излер шох болургъа,
Ол къралгъа кьошулуб, биргесине туругъа.

Орусдан башхаланы экинчи сорт этеди,
Биз уллу миллетбиз деб, бек уллугъа кетеди.

Чууут миллетге ушаш кюрешед кесин махтаб,
Сора башха миллетле суууб кьалалла, тохтаб.

Кесин мийикге салса, халкъ анга илеширми,
Ол бек аман кылыкъды, миллети келиширми?

Къырал болургъа суюсе, халкълагъа тенг къарасын,
Хаман аманлаб турмай, джанларына джарасын!

Миллетлени тенг кёрсе, кимни келир кетери,
Кеси да къырал болур, олду тюзю этери.

Бир-бирин англамаса, семья да чачылады,
Аралары бузулуб, кьаугъала ачылады.

Гитче миллет не этсин, тёзе-тёзе джашайды,
Башда кьауум да анга бир затланы джаншайды.

Орус миллет болмазмы миллетлени юлешген,
Башха болурму бизни хаман бёлюб кюрешген.

Джау этиб миллетлени излейд кьаугъа ачаргъа,
Аланы бирикдирмей, окъсуз-тобсуз чачаргъа.

Арагъа ёртен салыб, бир-бирине эталса,
Олду аны пыланы, муратына джеталса.

Орусну терслемай, биз анга кынгыр къараб,
Бизни бузгъан башхады, турад чачаргъа мараб.

Ол орусха уу салыб, аны халкъгъа чабдырад,
Аны бизге юсдюрюб, туурадан къараб турад.

Ол да хазыр турады башларгъа барын къабыб,
Терсге, тюзге къарамай, къолгъа тюшгенни къагъыб,
Терслигинг болмагъанлай, юсюнге къуса турса,
Тюз адамланы тутуб, тюрге къуя турса,
Сора ол джарашдырыб, аланы сауа турса,
Аллах деген къауумгъа къыйынлыкъ джауа турса,
терсге-тюзге къарамай, аланы туюе турса,
Ачхагъа джаны кириб, ол аны суюе турса.
Джарлы да джугъу болмай, ёнкючге кире турса,
Ол да быдыры дженгиб, ичинден кюле турса,
Миллионла излесе, мингле была болмайын,
Джарлы къауумну сауса, дуня малдан тоймайын.
Тюз адамланы тутуб, онгсузланы джылатса,
Россияны джауун да, къууандырыб джырлатса.
Сора халкъы сюерми, кёргени зорлукъ болса,
Джюрекле да бузулуб, миллет ачудан толса?!
Таргъыр джери да болмай, зорлукъ тюбюнде къалса,
Аллахны атын айтхан къауумгъа къоркъуу салса!
Аллахдан келген диннге ол оноу эте турса,
Динни тюзюн унамай, кесине табха бурса!
Ол суюгенча тутмасанг сени мюйюшге тыйса,
Тюз барыргъа излесенг, сени тюрге джыйса!
Озаманда хар кимни джюреклери къачады,
Джау да аны ангылаб, бу къралны чачады.
Барысы да чыгъады «мен» деген бир ауруудан,
Халкъла къарангы болуб, къарасала урудан.

БАШЛАРЫ

АЛ СЕЗ.....	4
<u>ИЙМАН - ДИН</u>	
ФАТИХА – АЛХАМ.....	8
ИЙМАН	11
ИСЛАМ (МУСЛИМАНЛЫКЪ).....	15
ИХСАН	17
АЯТУЛЬ КУРСИЙ	19
ЛЯЯ ИЛЯХА ИЛЛЯЛЛААХ.....	20
СУБХААНА-ЛЛААХ.....	23
АЛХАМДУ ЛИЛЛЯЯХ.....	24
АЛЛАХУ АКБАР.....	25
80 – КЪАШ-БАШ ТЮЙОУ. 11- чи аятдан башлаб.....	26
<i>Къыяматны хапары.</i>	
81 – БЮКЛЕНИУ суурагъа. Къыяматны хапары	27
82 – ДЖАРЫЛЫУ суурагъа. Къыяматны хапары	28
84 – ДЖАРЫЛЫУ суурагъа. Къыяматны хапары	30
91 – АШ-ШАМСУ – КЮН. СЫЙЛЫ АЛЛАХНЫ АНТЫ.....	31
92 – КЕЧЕ суурагъа. Къыяматны хапары	33
99 – ДЖЕР ТЕБРЕНИУ суурагъа. Къыяматны хапары.....	35
100 – ЧАБЫУЧУЛА суура.....	36
102 – БАЙЫНЫУ суура. Къыяматны хапары.....	37
103 – ЗАМАН суура. Керти муслиман.....	37
104 – суура – СЕЗЧЮ.....	38
АДАМ АКЪЫЛЧА БОЛСА (23 суурада 71 аятха).....	38
ИЙИЯКЯ НАГЪБУДУ.....	40
ИЙИЯКЯ НАСТАГЪЫЙН.....	41
ИХДИНАС - СЫРААТАЛ МУСТАКЪЫЙМ.....	42
КЪУРАННЫ УНУТСА.....	43
АКЪЫЛГЪА БАЗЫУ.....	45
ТУКЪУМЛА.....	46
НАСЫБСЫЗ.....	48
УА ЛЯЯ ТАРКАНУУ.....	49
АНА-АТАНЫ ХАКЪЫ.....	51
КЪАЙГЪЫЧЫ	52
ТЮЗ АНГЫЛАУНУ СЕБЕБИ.....	55
ЮЛГЮ. 33 суура, 21 аят.....	56
ЭМ СЫЙЛЫ ДЖАН.....	58
УСТАЗЫМА.....	60
УСТАЗЛАРЫМА.....	65
БУРУН.....	66
ИЙМАН БЛА ИСЛАМ	69
АЛЛАХХА УШАШ ДЖОКЪДУ	71
МАХЛУКЪАТХА ОЙЛАШ.....	72
ДЖАНЛА.....	74
АЛЛАХНЫ КЪУЛУ	77
ДЖАН. АКЪЫЛ.....	
НАФСЫ.....	79

НАСЫБ БУГЪУБД.....	80
НАФСЫ ХАУА.....	81
ДЖОЛОУЧУ.....	84
КЕЧМЕКЛИКНИ ЮСЮНДЕН.....	86
АЛДАГЪЫЛА АРТДАГЪЫЛАГЪА.....	91
ШАЙТАННЫ ХЫЙЛАЛАРЫ.....	92
АДАМНЫ ЮЧ БОРЧУ.....	96
ТАКЪУА.....	98
ХИЗБУЛЛАХ.....	103
ДАРМАН.....	107
ЭМ КЪЫЙЫН.....	108
АДАМ.....	110
АКЪЫЛ БЛА ИЙМАН САЛЫУ.....	114
БАШХАЛА БУЗУЛДУЛА.....	120
ИСЛАМ ЮЙ.....	123
КЪАДАРГЪА ИЙНАНЫУ.....	125
ФАЙГЪАМБАРЛА ОРНУНА АЛИМЛЕ.....	126
РЫСХЫ.....	130
РИЯ-КЁЗБАУ.....	134
ТЮЗ ДИННГЕ ЧАКЪЫРЫУ.....	137
УЛЛУ ГЮНАХЛА.....	141
АЛЛАХНЫ АМАНАТЫ.....	146
КИМ НЕНИ СЮЙСЕ – ОЛДУ АЛЛАХЫ.....	148
КЪУРАН НЕДИ?.....	151
ДЖАНАЗЫНЫ ЮСЮНДЕН.....	153
КЕСИНГ САЙЛА ДЖОЛУНГУ.....	156
ДЖОЛГЪА КЪУРАЛЫУ.....	160
КЕРТИ САДАКЪА.....	161
ТАНСЫКЪЛЫКЪ.....	163
СЮЙМЕКЛИК.....	166
ОСИЯТ.....	167
ДЖАН БЛА ТЁНГЕК.....	170
КЪОНАКЪЛЫКЪДА.....	171
АХРАТНЫ ЭСГЕРИУ.....	171
ОЛ БИР КЪАРАМАСА.....	173
КЕРТИ МАХТАУ.....	174
АЗДЫ.....	175
СЕЙИРЛИК.....	176
ДОРБУНДА.....	177
КЪАЗАУАТ.....	184
СЕЙИР ИШЛЕ.....	186
ТЕРЕКЧИК.....	189
ТЕРЕК.....	190
ТЮШЮНДЮ.....	191
ИСЛАМ ДИННИ КЕЛЛИГИ.....	192
АБДУЛЛАХ ИБНУ САЛАМ.....	193
МУШРИКЛЕ.....	197
НАЗМУЧУ ИЙМАННГА КЕЛДИ.....	199
БАГЪЫУЧУ.....	200

АБУ ЛАХАБ БЛА КЪАТЫНЫ.....	201
АБУ-ДЖАХИЛ.....	203
СЕЙИР ХАПАР.....	204
ИБНУ АББАСНЫ СЁЗЮ.....	207
ИБРАХИМ ИБНУ АДХАМ	208
БИР ОЙЛАШ.....	209
ТЮЗ ДЖАШЧЫКЪ.....	211
МУСЛИМАН БОЛУР ЮЧЮН.....	221
БЕШ АМАНАТ.....	213
АЛИМ КИМДИ?.....	215
ДЖАШАУНУ ТАМАЛЫ.....	216
СЁЗ.....	217
БИЛИМ.....	218
КЪАЛАЙ КЪЫЙЫНДЫ НАМАЗ.....	220
ДЖАЗЫУ – БУЙРУКЪ.....	221
ХАТЕР.....	222
КЕРТИ БИЛИМ.....	223
ХАР ДЖАН ТАЗА ТУУАДЫ.....	224
КЕРТИ ТАМАДА.....	225
ДЖАРЛЫ ХАЛКЪ.....	227
ДЖАХИЛЛИК – ЁЛЮМДЮ.....	228
ШУКУР.....	230
ДЖАШАУ ДЖОЛДА.....	232
АЧЫУЛАНМА!.....	235
КЕРТИ ЗАКОН.....	236
ЗЫРАФ ЭТМЕ!.....	238
ЭСЛЕ – АМАНАТДЫ!.....	240
КЪАРЫУНУ ЮСЮНДЕН.....	242
НЕ ЭТСЕ ДА.....	243
СЮЙМЕКЛИК БЛА ИЙМАН.....	245
СЫНАМ.....	247
КЪАДАР БЛА БУЙРУКЪ.....	248
КЪАЙСЫ АМАНДЫ?	250
ДЖАРЛЫ ХАЛКЪНЫ КЕЧ, АЛЛАХ!.....	252
КЁЗНЮ АЧАРЫКЪ	253
НАМАЗ УШАКЪДЫ	254
КЕРТИ УСТАЗ	255
УЛЛУ САУГЪА	257
АЛЛАХ КИМДИ?	258
АЛЛАХ КЪАЙДАДЫ?.....	259
ЭМ МИЙИК.....	260
ДИН БЛА ДЖАШАУ БАШХАМЫДЫ?.....	261
АУАЗГЪА ТЫНГЫЛАУ.....	262
ДИННИ СЫЙЫ.....	263
ОРТАЛЫКЪ	265
КЕРТИ СЮЙМЕКЛИК.....	266
ТУУРА ШАЙТАН	267
АЛЛАХ НЕ АЙТА БОЛУР?	267
КИМ ДА ЭТГЕНИН АЛЫР.....	271

КЕРТИ СЕДЖДЕ	272
АЙЫБСЫЗ	274
БАШЫНА БОШ КИМДИ?.....	275
КЕЗБАУ ДУНИЯ	276
БИЛДИМ ДЕМЕ!	277
КЕРТИ КЪЫЙЫНЛЫКЪ ...	279
АЛЛАХНЫ ПИСЬМОСУ	280
ЁЛЮМ.....	282
ЁЛЮМСЮЗ	283
ЭМ УЛЛУ ДАРМАН.....	284
АЛЛАХ БЫЛАЙ АЙТАДЫ.....	286
АЛЛАХ СЕЗЮН БУЗМАЙДЫ	287
АНГЫЛАЙМА.....	288
БИЛЕМИДИ ЁЛЮРЮН?!.....	290
УЯТ	291
УШАБ БАРАДЫ.....	293
ИЙМАН КЪАЙДА БОЛАДЫ?!.....	294
ЭМ БЕК КЪОРКЪУУЛУ.....	295
ТЮЗ БАРЫУ.....	298
ИЙМАН БЛА РЫСХЫ.....	300
ДЖАШАУ.....	301
ШОХЛУКЪ.....	306

ОЙЛАШЫУ

ДУНИЯ.....	307
ОЙЛАШЫУ	314
СЕН ДА БИР ОЙЛАШ.....	315
ДУНИЯ КЕСЕКЧИКДИ.....	317
ХАЛКЪЫМА.....	320
НЕК КЕЛДИМ?.....	324
КЪЫЙЫН СЫНАМ.....	325
АДЖАЛ.....	326
АХЛУЛАГЪА ОСИЯТ.....	327
КЪАЛАЙ СЕЙИРДИ ИНСАН!.....	330
ТАМБЛАМ.....	331
ХАУХ ДУНИЯ.....	333
АДАМ КИМДИ?.....	334
ХАКЪНЫ ИЗЛЕУ	335
ДЖУКЪУ СЕЙИРДИ.....	336
НЕК БОЙСУНАМА?.....	338
ДЖОЛДАШ.....	339
ХОРЛАТМА!.....	340
ЫЗЫМА КЪАРАСАМ.....	341
НЕК ДЖАШАЙБЫЗ?.....	342
ДЖЮРЕК КЪУЛ БОЛМАДЫ.....	343
ДУНИЯДА КЪУУАНЧЫМ.....	346
КЯБАДА САТЫУ.....	347
КИМНИКИДИ БУ РЫСХЫ?.....	348
БАШЫБЫЗДА ЧЫРАКЪ.....	350
СЮДГЕ БАРА ТУРАБЫЗ.....	352

МЕН МУСЛИМАНМАМЫ?.....	354
НЕК КЕЧМЕЙБИЗ?.....	355
БУ ДУНИЯ КЕРТИМИДИ?.....	356
МИНУТ САЙЫН.....	357
НАФСЫ БЛА АКЪЫЛ.....	358
АЛЛАХНЫ БИР ИЗЛЕЙИК.....	360
ОКЪУУ БЛА АКЪЫЛ.....	362
ОКЪУУНУ ХАЙЫРЫ.....	363
ХАР ЗАТ ТАСБИХ ЭТЕДИ.....	365
ГОККАЧЫКЪ.....	367
ШАГЪАТЛА.....	368
ИЙНЕК.....	370
КЪАЛАЙ СЕЙИРДИ!.....	371
ДЖЕР КИМГЕ ДА ТЕНГДИ.....	372
КЁЗЛЕ.....	374
ЭСГЕ ТЮШЮРЮУ.....	375
САГЪЫШДАН ТОЛУБМА.....	376
ТУБАННГА СЕКИРГЕН.....	377
СЕЙИР ТЮЛМЮДЮ?!.....	379
ДЖУУУКЪЛАГЪА	380
АЛЛАХНЫ СЕЙИР ИШИ	382
СТАМБУЛДА	384
БУЛУТЛА	387
ХОНШУ ТЕРЕКЛЕ	389
МЕН ЭТГЕН ДЖУКЪ БАРМЫДЫ?.....	389
БОЛУМСУЗ	391
ГЁБЕЛЕККЕ.....	392
ДЖЮРЕКЧИК	393
ЭМ УСТА СУРАТЧЫ	395
КИМГЕ ДЖАЗАМА	396
КЁКДЕ КЕМЕ	398
ДЖОЛДАМА	400
КИМ ДЖАРАТДЫ?	401
БОЛЬНИЦАДА	402
МЕН ТУУГЪАН ДЖЫЛЛА	404
КЪУЛАКЪЛА	406
КЕРТИ ЮЙЮМ.....	407
ЭСИРГЕНЛЕ	409
ШКОЛ ОКЪУУ.....	409
ЁЛЮМ - НАСЫБДЫ.....	410
УЗАКЪ УМУТ.....	412
ЭКИ ЭГИЗНИ ДАУУ.....	413
АДАМНЫ БАШХАЛЫГЪЫ.....	415
МЕНИ БОРЧУМ.....	417
ТЮШЛЕ.....	418
МЕНИКИДИ.....	420
ЗАМАН СЕЙИРДИ.....	421
АССЫ КЪУЛУНГ.....	422
БИЛЕБИЗМИ?!.....	223

КЪЫЯМАТХА ДЕРИ.....	424
ДЖЕТМИШ БЕШ ДЖЫЛЫМА.....	425
АЙЫРМАЙМА.....	423
ПУШКИННЕ.....	427
КЪАРАЧЫ!.....	428

АДЕБ - КЪЫЛЫКЪ

БАЙ БЛА ДЖАРЛЫ.....	429
ЗАМАНСЫЗ ДЖЫРЛАМА.....	431
УЛЛУКЁЛЛЮЛЮК.....	433
КЮРЕШМЕ.....	438
БИЛИРИНГ КЕЛСЕ.....	440
НЕ БОЛДУ?.....	441
ТЕРСАКЪЫЛ.....	442
НЕК ЁЛЕЛЛЕ?.....	444
ХОНШУ ДЖАШАУ.....	444
ЗАРЛЫКЪ.....	445
ИЧИ КИР.....	446
ДЖЮРЕКНИ ТИЛЧИСИ.....	447
МАХТАНЫУ.....	447
САГЪЫШЛА.....	449
АДЕБСИЗ.....	450
МУРАТЫМ.....	451
ТЕРС КИМДИ?.....	453
КЕСИНГИ КЁР.....	454
БАШХАСЫ НЕДИ?!.....	455
ДЖИГИТЛЕ.....	457
САБИЙ ЁСДЮРЮУ.....	458
ТЕЛИГЕ ТЕЛИ КЕРЕК.....	460
ЭРКИШИЛЕ КЪАЙДАДЫЛА?.....	461
ТЕРСНИ ИЗЛЕУ.....	462
ДЖАШ ТЁЛЮГЕ.....	463
ДЖУТЛУКЪ.....	465
АКЪЫЛ БАРМЫДЫ АДАМДА?.....	466
ГУРУШХА.....	468
МЕЖГИТ АЧХА.....	469
КЪУРМАНЛЫКЪ.....	472
ДЖАНГЫ МЕЖГИТ.....	473
ДЖАШЫРТЫН КЪАРАУ.....	474
ТЕРС АНГЫЛАУ.....	477
ДЖАХИЛНИ ДАУУ.....	479
АДАМ БЛА ХАЙУАН.....	480
ИГИ ШАГЪАТЛЫКЪ ЭТМЕДИ.....	481
ЭМ АМАН АУРУУ.....	483
СУФИЙ АЛАЙМЫ БОЛАДЫ?.....	485
АЧЫУДАН ЗАРЛЫКЪГЪА.....	486
МАХТАУ БЛА СЁГЮУ.....	488
АТАМЫ ОСИЯТЫ.....	489
АДАМНЫ ХАЛЕК ЭТГЕН.....	490
АУУР СЁЗ.....	491

ХАЗЫРДЫ	493
КЪОНАКЪ КЕЛИУ	494
ЭРИШИУ	495
БУЗУКЪЛУКЪ	497
ФАКЪЫР	498
ТОЙГЪАН	499
АУАЗЧЫЛА	500
ЗАЛИМЛЕ	503
АЛДАУУКЪ.....	504
КЪАЙСЫДЫ ТЕРС?.....	505
ТЮЗЛЮК	506
ТИШИРЫУЛА.....	508
КЕРЕКМИДИ ОЛ СЕННГЕ?.....	510
ДАУЛАШЫУ.....	511
БОШАМАЙМА.....	513
КЕБ ТЮРЛЮ.....	514
МЕНИ СЕЙИРИМ.....	515
ФИРАСАТ.....	516
СЮЙМЕЙМИСЕ КЕСИНГИ?.....	518
ЮЛЮШ.....	519
ИЧГИНИ ЮСЮНДЕН.....	520
ТЮТЮН ИЧИУ	522

АДЕТЛЕ

ЗОРЛУКЪ.....	524
ДИН БЛА АДЕТ.....	526
ДЖАРЛЫ МЕЖГИТЛЕ.....	531
КЪЫЛЫЧ.....	532
ТУТХУЧСУЗЛА.....	534
КЪЫЙЫНЛЫКЪ.....	536
КЪУРАН ОКЪУУ.....	539
КЕРТИ ДИННГЕ КЪАЙТАЙЫКЪ.....	540
ЁЛГЕНДЕН СОРА.....	543
ДИННИ АУРУУУ.....	545
ДИН БЛА МАХТАНЫУ.....	547
КЪЫЗ БЕРИУ.....	547
БЕРНЕ.....	549
КЪАЙГЪЫ СЕЗ.....	550
СЫЙ БЕРИУ.....	552
СУФИЗМ БЛА СУФИЙЛЕ.....	553
ДИН ДЖЫЙЫЛЫУ.....	555
МАУЛУДНУ ЮСЮНДЕН.....	556
АПЕНДИЛЕ.....	558
ДЖИК ДУУА.....	559
ЁЛГЕННГЕ ДУА.....	562
МУСЛИМАН АДАМ ЁЛСЕ.....	563
ЁЛКА.....	564
ДЕНЬ РОЖДЕНИЯ.....	565
МУЗЫКА.....	566
КЪАРАЧАЙ САДАКЪА.....	568

МАУЛУДЛАДА ХАЛ.....	569
АДАМ ЁЛСЕ, АРЫ ДЕРИ УА.....	571
МОДА.....	572
СЫН ТАШЛА.....	574
АРТЫКЪЛЫКЪ.....	575
КЪАРАЧАЙ ОСИЯТ	577
ПАТЧАХЛА.....	578
ДЖАНЛА, АФЕНДИ!.....	580
НЕ ИШИ БАРДЫ?	581
КЕЛИННГЕ АЛГЪЫШ.....	583
КЮЁУГЕ АЛГЪЫШ.....	584
БЕЛЛЯУ.....	585

АЛДАНЫУ

БИР КЪАУУМНУ АЛЛАХЫ.....	587
КЪАЛАЙ ДЖАРЛЫДЫ АДАМ.....	588
ОРУСНУ АЛЛАХЫ.....	589
АЛДАУУКЪ ИЙМАН.....	591
ТЮРЛЮ ИЙМАН.....	592
КЪАРАЧАЙНЫ АЛЛАХЫ.....	593
ДЖАХИЛЛИК.....	595
КЪАБЫРЛАДА УШАКЪ.....	597
КЪАЙРЫ БАРАДЫ КЪАРАЧАЙ.....	598
БАЙ БОЛСА ДА – ДЖАРЛЫ.....	600
БИЙЛЕ.....	601
МЫЙЫНЫ АУРУУУ.....	602
БУ ХАЛКЪ КЪАЙРЫ БАРАДЫ?.....	604
АФЕНДИНИ БОРЧУ	605
ДИНИН САТЫУ	607
КЪАРТЛАНЫ АУАЗЛАРЫ	608
МУСЛИМАНМЫДЫ СОРА ОЛ?!.....	610
ЭМ УЛЛУ ДЖАНГЫЛЫЧ.....	611
КЪУУАНЫР ОРНУНА	613
ЧАРЛАУ	614

ПОЛИТИКА

ДИННИ ДЖАУУ.....	616
ТЮЗЕЛИРГЕ КЪОЯРМЫ?.....	617
ТЮЗЛЮК КЪАЙДАДЫ?.....	619
ТАМАДАЛА.....	621
АКЪ ЮЙ.....	622
ДЕМОКРАТИЯ НЕК КЪУРАЛДЫ?.....	623
САТЛЫКЪ КЪРАЛ.....	626
КЪОРКЪУУ КИРГЕНДИ ДЖАУГЪА.....	627
САЙЛАУЛА.....	629
ФИЛОСОФХА.....	630
АТЕИСТЛЕГЕ.....	631
СВОБОДА СЛОВА.....	633
КЁЗБАУ.....	634
ДЖАНЛАДЫМ.....	636

НЕК ДЖАШЫРАДЫЛА?	638
ТЮЗЛЮКНЮ КЮСЕУ	639
ДЖАУЛУКЪ.....	641
МАХТАНЧАКЪ ЕВРОПА.....	643
ДЕМОКРАТИЯ	645
ПРИРОДА СОЗДАЛА	646
КИМДИ БАШ?	648
СМИ	649
ТЕНГЛИК	651
ТАША КЪАЗАУАТ	652
ТЕЛЕ-ШАЙТАН	654
ФУНДАМЕНТИ ЁТЮРЮК.....	656
ПРАВА ЧЕЛОВЕКА	657
ГУМАННЫЙ ЗАКОН.....	659
ХАЛКЪЫМЫ ЮСЮНДЕН.....	661
НЕК ДЖАУ БОЛАБЫЗ?.....	662
АРАБХА.....	664
БЕРИУЛЕ.....	665